

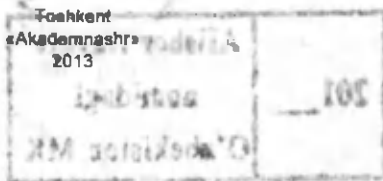
Nargiza ERKABOYEVA

ADABIYOT FANIDAN SAVOL-JAVOBLAR TO'PLAMI

(5 MING SAVOLGA 5 MING JAVOB)

To'ldirilgan qayta nashr

Toshkent
«Akademnashr»
2013

UO'K: 811.512.133(076.1)

KBK 81.2(O'zb)

E78

418. unum

E78

Erkaboyeva, Nargiza

Adabiyot fanidan savol-javoblar to'plami / N.Erkaboyeva. To'ldirilgan qayta nashr. — Toshkent: Akademnashr, 2013. — 896 b.

UO'K: 811.512.133(076.1)

ISBN 978-9943-4118-0-7

KBK 81.2(O'zb)

Maktab va litsey o'quvchilari, abituriyentlar hamda keng kitobxonlar ammasi uchun mo'ljallangan qo'llanma.

Tuzuvchi:

Nargiza Erkaboyeva, filologiya fanlari nomzodi

Taqrizchilar:

Sayfiddin Raf'iddinov, filologiya fanlari nomzodi,
Akram Dehqonov, filologiya fanlari nomzodi,
Durdona Ibragimova, TDTU qoshidagi 5-sonli
akademik litsey o'qituvchisi,
Xursanoy Umurzoqova, 1-Toshkent pedagogika
kolleji o'qituvchisi,
Nargiza Mirhabibova, Hamza tumanidagi
155-maktab o'qituvchisi

© N.Q.Erkaboyeva
savol-javoblar to'plami»
«Akademnashr», 2013

ISBN 978-9943-4118-0-7

Alisher Navoiy

nomidagi

O'zbekiston MK

2013/04

7/35

XALQ DOSTONLARI

«RAVSHAN» DOSTONI

1. Avazning laqabi nima bo'lgan?

J: Bol Avaz – asalday shirin Avaz

2. Avazxonga qaysi parini olib berishadi? **J: Gulqizni**

3. Avazxonni kim tarbiya qilgan? **J: Og'a Yunus pari**

4. Aynoq kal qanday edi? **J: Polvon**

5. Go'ro'g'libek qaysi yurtda yashar edi?

J: Yovmit elida

6. Go'ro'g'libek Ravshanxonga Gulanorni olib bermoqchi ekanligini kimlarga aytadi? **J: Parilarga**

7. Go'ro'g'lidan keyin Gulanorga kim sovchilikka bora-di? **J: Og'a Yunus pari**

8. Zulxumor necha zinalik ko'shk ustida o'tirgan edi?

J: 40 zinalik

9. Zulxumor nima uchun Ravshanxonni qabul qiladi?

J: Uzuk ko'zidagi yozuvni taqdirning bir bitigi deb bilganidan va yig'itni yoqtirib qolgani uchun

10. Zulxumor Ravshanxondan qanday xabar olib tura-di? **J: Qizlar orqali yashlirincha zindonga lahm kavlab**

11. Zulxumor Ravshanxonning kimligini va qayerdan ekanligini bilib kelish uchun kimni jo'natadi? **J: Oqqizni**

12. Zulxumorga nisbatan qanday jazo tayinlanadi?

J: Bir hovliga qamab tashlashadi

13. Zulxumorning jamoli jilvasiga qaysi qushlar chidamay, baland quyilib kelib, egniga, kiftiga tegib-tegib uchar edi? **J: Musicha, so'pito'rg'ay, g'azalay, simcha**

14. Zulxumorning nechta kokili bor edi?

J: Bu yog'ida to'qson besh, u yog'ida to'qson besh – o'n kam ikki yuz kokili bor edi

15. Kallardan qaysi biri masxaraboz edi? **J: Jaynoq**

16. Kallardan qaysi biri mergan edi? **J: Ersak**

17. Kallardan qaysi biri sinchi edi? **J: Tersak**

18. Kampir Ravshanxonni qutqarishni kimdan so'radi?

J: Katta o'g'lining polvoni Aynok kaldan

19. Kim yo'lda horib kelgan G'irko'kni tanimay, uni Ish-rat devonaning otidan ham yomon deb ta'riflaydi?

J: Aynok

20. Mayna birinchi bo'lib kimning qo'lga qo'nadi?

J: Dallining

21. Nashavand Ravshanxonga qalpoq bozoriga qaysi bozorlardan o'tib borish kerakligini aytadi?

J: Un bozori, jun bozori, to'n bozori, pichoq bilan qin bozori, keyin qalpoq bozori

22. Nima uchun Hasanxon Ravshanxonni Shirvon yurtiga jo'natgisi kelmaydi?

J: Shirvonning eli 3 oylik yo'l bo'lgani, ikki ora suvsiz cho'l va dushmanlar yurti bo'lgani uchun

23. Podshoh dastlab Ravshanxonga qanday jazo tayinlaydi? **J: Oslshni**

24. Ravshanbek qaysi otni minib Zulxumorning yurtiga jo'naydi? **J: Jlyronqushni**

25. Ravshanxon Zulxumorning bog'ida qayerga yashiradi? **J: Gulning ichiga**

26. Ravshanxon kimni ko'rgandan keyin yig'lab yuboradi? **J: Hasanxonni**

27. Ravshanxon Oqqizga nima berib yuboradi?

J: Sehrli uzukni

28. Ravshanxon ona-bola tutingan kampirning nechta o'g'li o'lib ketgandi? **J: Oltita**

29. Ravshanxon Shirvon elida qalpoq bozori qayerdaligini so'rab, baqirib borayotganida kimga duch keladi? **J: Bir nashavandga**

30. Ravshanxon bilan Zulxumorning bog'da ekanligini Qoraxonga kim aytadi?

J: Oqqiz onasiga, onasi Qoraxonga

31. Ravshanxonni dorga osishga olib borganda kimlar yig'lab keladi? **J: Zulxumor va kampir enasi**

32. Ravshanxonni dorga osishga olib kelishganda kimlar unga shoh farmonini yetkazishadi?

J: Ikki hudaychi, salom og'asi

33. Ravshanxonni otasi Hasanxon qayerda ko'rib qoladi? **J: Darvozabon o'rtog'i bilan gaplashib o'tirganda**

34. Ravshanxonning eng so'nggi tilagi nima bo'ldi?

J: Bog'langan ko'zlarimni yechsalar, yorug' dunyoni bir ko'rsam

35. Salom og'asi qanday amaldor?

J: Saroydagi qabul tartibini nazorat qiluvchi amaldor

36. Ushbu gaplarni qaysi qahramon aytgan: *«Men o'lmasam, o'z elimdan kechmayman! Aziz boshim oyoq'ingga teng emas»*? **J: Ravshanxon**

37. Ushbu nasihatni kim aytgan: *«Yaxshilik qil, bolam, yomonlikni ot, Yolg'iz yursa chang chiqarmas yaxshi ot»*?

J: Hasanxon Ravshanxonga

38. Xabar yetib borganida muhlatning necha kuni o'tgan edi? **J: 20 kuni**

39. Changib yotgan qaysi bozor? **J: Un bozori**

40. Hasanxon qaysi otni minib Shirvon eliga jo'naydi?

J: G'irko'kni

41. Hasanxon kimni Shirvon eliga shoh qilib ko'taradi?

J: Aynoqni

42. Hasanxonga kimni olib beradi?

J: Arzirumdan Xon Dallini

43. Hasanxonga xabarni nima orqali jo'natishadi?

J: Mayna qush orqali

44. Hasanxonni kim tarbiya qilgan? **J: Misqol pari**

45. Hudaychi qanday amaldor bo'lgan?

J: Arzgo'y bilan hukmdor o'rtasida turadigan mansabdor

46. O'zbeklar orasida tarqalgan «Go'ro'g'li» dostonlarining soni nechta? **J: 100 dan ortiq**

47. Ergash shoir «Ravshan» dostonini kimdan o'rgatadi? **J: Otasi Jumanbulbuldan, u esa ustoz Kichik bo'rondan**

48. Qoraxon Ravshanxonga necha kun nima uchun muhlat beradi? **J: 40 kun ichida o'ylab ko'rib, o'zlarining diniga o'tsa, kuyov qilishni**

49. Qoraxonni kim tutib olib o'ldiradi? **J: Hasanxon**

50. Qo'qib yotgan bozor qaysi? **J: Jun bozori**

51. «Go'ro'g'li» dostonlar turkumi qaysi xalqlarda mavjud? **J: Turkman, qozoq, qoraqalpoq, tatar, turk, ozarbayjon, tojik, arman, gurlji, o'zbek**

52. «Ravshan» dostoni kimdan, kim tomonidan yozib

olingan? J: 1928-yilda Hodi Zarif tomonidan Ergash Jumambulbul o'g'lidan

53. «Ravshan» dostoni mazmunan qanday dostonga kiradi? J: **Ishqiy-sarguzasht**

54. «Ravshan» dostonida urush va jangovarlik holatlari necha bo'g'inli she'rlarda yozilgan? J: **8 bo'g'inli**

55. «Ravshan» dostonida harakat sur'ati tezlashgan holatlar necha bo'g'inli she'rlarda yozilgan? J: **7 bo'g'inli**

56. «Ravshan» dostonining qaysi qahramonlari «*sher haybatli, yo'lbars kelbatli, qoplon yurakli, arslon bilakli yigitlar edi*», deya ta'riflanadi?

J: **Avazxon va Hasanxon**

57. Gulnorga kim sovchi bo'lib boradi?

J: **Go'ro'g'li**

58. «...ham shunday ot: to'rt oyog'i teng tushgan: biqini yoziq keng tushgan, qarchig'ayning havosi tekkan». Ushbu ta'rif qaysi ot haqida? J: **Jiyronqush haqida**

59. «Qaladan qalampir yuklar qalachi» misralaridagi «qala» va «qalachi» so'zlarining ma'nosi?

J: «**Shahar**» va «**shaharlik**»

60. Sharq bozorining o'ta tabiiy, jozibador tasviri qaysi dostonda beriladi? J: «**Ravshan**» dostonida

61. «Qulon yurmas yertardan Quvib o'tib boradi» misralaridagi «qulon» so'zining ma'nosi? J: **Cho'l kiyigi**

62. «Bulon o'tmas yertardan Burib o'tib boradi» misralaridagi «bulon» so'zining ma'nosi? J: **Yovvoyi ot**

63. «Ot, tuya, arava ko'tarolmas edi. Doim bir yoqqa ko'chmoqchi bo'lsa, piyoda ketar edi». Ushbu ta'rif qaysi qahramon haqida? J: **Aynoq kal**

64. «...sinchi edi. Yilqining tulporini suyagidan tanir edi, qilichning o'tkirini qinidan bilar edi». Ushbu ta'rif qaysi kalga xos? J: **Tersak kal**

65. «...juda masxaraboz edi, har tusli bo'la berar edi. Agar bironni aldamoqchi bo'lsa, har tusli bo'lganda o'zining jo'ralari ham tanimas edi». Bu ... J: **Jaynoq kal**

66. «...oqshomlari qo'lga kamolni olsa, qushni ko'zidan urar edi. Juda mergan edi». Bu ... J: **Ersak kal**

67. Ravshanxonni qutqarish uchun Shirvonga kelgan Hasanxonni qaysi kal taniydi? J: **Jaynoq kal**

68. «Ayniq, ishimiz yaxshi bo'ldi, o'ng keldi. Ravshan-ni endi ayirib oladigan bo'ldik, balki ayirib oldik. Ana qara, Hasan mard ham keldi. Shu o'tirgan yigit Chambilning belidan, Yovmitning elidan kelgan Hasan mardning o'zi shu», deya suyungan kal? J: **Jaynoq kal**

69. Kallar Ravshanxonni qutqarishda qanday yo'lni rejalashtirishadi? J: «**Qadama og'och**» usulini

70. Qoraxon Zulxumorni bir hovliga qamab, tevaragiga nechta sarbozni qorovul qilib qo'yadi? J: **500 ta sarbozni**

71. «**Ertaga qudag'ay kimga qo'y so'yadi**» jumlasini qaysi dostonidan olingan? J: «**Ravshan**» dostonidan

72. «...shunday niginga qarasa, niginning yuzida xati bor, yer yuzida jami parini bandiga olgan bandi bor, olam mamlakatiga bermaydigan xosiyati bor, har yerda suluv barmo qiz bo'lsa, oti bor». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: «**Ravshan**» dostonidan

73. Qaysi doston otashin va samimiy muhabbatni kuylovchi, pok va haq islomiy e'tiqod yo'lida sobit tura oladigan iymonli kishilarni madh etuvchi, ezgulikni, mardlik va

botirlikni ulug'lovchi, zulm va zo'ravonlikni, adolatsizlikni qoralovchi asar? J: **«Ravshan» dostoni**

74. Zulxumorning mayna orqali yo'llagan maktubini olgan Hasanxon uch oylik yo'lni qanchada bosib o'tadi?

J: **20 kunda**

75. Ravshan nima uchun zindonga tushib qoladi?

J: **Yosh va tajribasizligi uchun**

76. Shirvon bozori tasviri necha misrada ifodalangan?

J: **145 misrada**

77. Oqqiz onasining ismi? J: **Maston**

78. «Ravshan» dostonidagi epizodik obrazlar qaysilar?

J: **Shirvonlik kampir ana, aka-uka kallar, Oqqiz, uning onasi**

79. *«Oltin kosa, gulgun sharob*

Ichildi maydon ichinda.

Ajallining kafan to'ni

Bichildi maydon ichinda» misralari qaysi asardan olingan? J: **«Ravshan» dostonidan**

80. Ravshan Zulxumorni qaysi bozordan izlaydi?

J: **Qalpoq bozoridan**

81. Go'ro'g'li Hasanxonni qayerdan olib kelgan edi?

J: **Vayangandan**

82. Go'ro'g'li Avazxonni qayerdan olib kelib, o'z tarbiyasiga olgan edi? J: **Xunxordan**

83. «Ravshan» dostoni qachon nashr etilgan?

J: **1941-yilda**

84. «Ravshan» dostonining sayqal topib, badiiy go'zal asar shaklini olishida kimlarning alohida xizmatlari bor?

J: **Jumanbulbul va Ergash baxshilarning**

85. Xalq dostonlarida qaysi badiiy san'at keng qo'llaniladi? J: **Mubolag'a**

86. Go'rog'li necha yoshida Avazxonni Xunxordan olib kelgan? J: **7 yoshida**

87. Arzirimdan olib kelingan go'zal kim? J: **Xon Dall**

88. Ravshan maktabda o'qib yurgan kezlarida kimni ko'zining ostiga bosib qo'yardi? J: **Gulanorni**

89. «Yaxshi suratli, shirin so'zli, quralay ko'zli, uzun bo'yli, keng ko'krakli, xush xayol, zehni tez, sarfahm qiz edi». Ushbu ta'rif kim haqida? J: **Gulanor haqida**

90. «Go'ro'g'libek bol Avazga qarab, murtini burab, bir so'z aytayotin». Ushbu parchada qo'llangan «murt» so'zining ma'nosini toping. J: **Mo'ylov**

91. «Yigitlar ichida menman o'dag'a» misralaridagi «o'dag'a» so'zining ma'nosini toping. J: **Yetakchi, sardor**

92. «Bu so'zlarni eshitib, bir umrda sovuq shamol yemagan bola emasmi, sovuq so'z tugul, bolaning o'mganidan bir jazovil teshib o'tgandan yomon bo'ldi». Ushbu parchadagi tagiga chizilgan so'zlarning ma'nosini toping.

J: **Sovuq shamol yemagan – shashti qaytmagan, og'ir gap eshitmagan; o'mgan – ko'krak, to'sh; jazovil – nayza**

93. «Qizi boming nozi bor» degan maqol kim tomonidan kimga aytilgan?

J: **Og'a Yunus pari tomonidan Ravshanga aytilgan**

94. Avazxon qizini Ravshanga nima uchun berishni xohlamadi?

J: **Hasanxonni o'ziga teng ko'rmaganl uchun**

95. Qizini Ravshanga berishni xohlamagan Avazxonni Ravshan qanday ta'riflaydi?

J: Bizni quzg'un, o'zini lochin tutdi

96. «...shunday nicinga qarasa, niginning yuzida xati bor, yer yuzida jami parini bandiga olgan bandi bor, olam mamlakatiga bermaydigan xosiyati bor; har yerda suluv barmo qiz bo'lsa, oti bor; ba'zi-ba'zi juda nozik, uzik su-luvning ham oti bor, ham surati bor». Parchadagi tagiga chizilgan so'zlarning ma'nosini toping.

J: Bandiga olgan – asirga olgan; bandi – duoli yo-zuv, tilsim; uzik – yetuk, kamchiliksiz

97. «...Bekning oti po'lat suvluq chaynadi, Qizil kiyib gulday bo'lib jaynadi» misralaridagi «jaynadi» so'zining ma'nosini toping. **J: Yashnadi**

98. «...Bekning oti po'lat suvluq chaynadi, Qizil kiyib gulday bo'lib jaynadi» misralarida qaysi ot ta'riflangan?

J: Jiyronqush

99. «...mindi ...ning beliga, Haybat qilib yigit o'ng-u so'liga» misralarida nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan ismlarni toping. **J: Ravshan, Jiyronqush**

100. «Sen bo'lmasang, otang holi ne kechar? Sensiz menga falak kafanto'n bichar» misralari kim tomonidan kimga aytilgan? **J: Hasanxon Avazga aytgan**

101. Hasanxon tomonidan Ravshanga qarata aytilgan nasihatlarni toping.

J: Oldingdan kim o'tsa, besalom o'tma; Bir g'aribni ko'rsang zinhor og'rltma; Yaxshilik qil, bolam, yomonlikni ot; Yolg'iz yursa chang chiqarmas yaxshi ot

102. «Bir qiz uchun unutmagin bizlarni, Unutma otang ham onang qarzinini» misralari kimga tegishli?

J: Hasanxonga

103. «*Javob ber, otajon, yorga boraman, Yor deyman-ki, nomus-orga boraman*» misralari kimga tegishli?

J: Ravshanga

104. «*Uzoqdan kelayotibman, G'amning loyiga botibman, E yoronlar, birodarlar, birodarlar! Men yorimni yo'qotibman*» misralari kimga tegishli? **J: Ravshanga**

105. Ravshan yorini bozorda izlab yurganda uni nimga o'xshatadi? **J: Asov toyga**

106. Qalpoq bozorigacha nechta bozor bor edi?

J: 4 ta

107. «*Qo'qib yotgan jun bozori*» misrasidagi «*qo'qib*» so'zining ma'nosini toping. **J: Ifloslanmoq, tartibsizlik**

108. «*Anov mursak, to'n bozori*» misrasidagi «*mursak*» so'zining ma'nosini toping. **J: Yengsiz paxtalik kamzul**

109. «*Jamoli chillaning qoriday tingjirab, yaltirab o'tirgan*». Ushbu ta'rif qaysi go'zalniki? **J: Zulxumor**

110. «*...oyday jamoli, oq yuzida xoli, yangi to'lgan oyday ikki qoshi hiloli*». Ushbu ta'rif qaysi go'zalniki?

J: Zulxumor

111. «*...yasangan hurday, tishlari durday, ko'zlari yulduzday, qoshlari qunduzday, lablari qirmizday, og'izlari o'ymoqday, lablari qaymoqday, ikki yuzi oyday, tarlon-qarchig'ay uchadigan qushday, muhrlangan qog'ozday*» deya ta'riflangan go'zal kim? **J: Zulxumor**

112. «*Kaptarday bo'lib yurgan qizlar*» o'xshatishi kim tomonidan aytilgan? **J: Ravshan tomonidan**

113. Ravshanga ko'p iltifot etsa-da, uning e'tiborini qozona olmagan hasadgo'y qiz kim edi? **J: Oqqiz**

114. «*Sovutini bo'ktarib, Qalqonini do'ngtarib Yo'lga*

tushdi...» Ushbu parchada nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan ismni toping. **J: Hasan**

115. «Sovutini bo'kterib, Qalqonini do'ngtarib» misralaridagi tagiga chizilgan so'zlarning ma'nosini toping.

J: Bo'ktarmoq – egar orqasiga bog'lamoq; **do'ngtarmoq** – yelkasiga do'ng tomonini sirtiga qilib to'ntarib osib olmoq

116. «Qarsoq yurmas yerlardan Qalqib o'tib boradi» misralarida qo'llangan «qarsoq» so'zining ma'nosini toping.

J: Tulkidan klchlkroq yirtqlch

117. «Bari ajdahor edi» deya kimlarga ta'rif berilgan?

J: Ravshan Shirvon yurtida o'g'il tutingan kamprining o'g'illariga

118. «Yobi dema, shu ot tulpor ekandir» misralaridagi «yobi» so'zining ma'nosini toping. **J: Cho'bir, qirchang'i**

119. Kallar Shirvonga Ravshanni qutqarish uchun kelgan Hasanxonni qanday taomlar bilan mehmon qiladi?

J: Palov, go'sht, manti, barak (chuchvara)

120. Xorazmda dostonlar qanday aytiladi?

J: Tor jo'rligida

121. Xorazmda doston aytuvchilar qanday nomlanadi?

J: Xalfa

122. Baxshilar repertuaridagi dostonlarning ko'p qismini qanday dostonlar tashkil etadi?

J: Ishqiy-sarguzasht dostonlar

123. Folklorchi olim Hodi Zarif qaysi yillarda yashagan?

J: 1905 – 1972

124. Ergash Jumanbulbul o'g'li qaysi yillarda yashagan? **J: 1868 – 1937**

125. Qaysi dostonida muhabbat uchun chekilgan iztirob iymon yo'lidagi azobga aylanadi?

J: «Ravshan» dostonida

126. Qaysi dostonida bosh qahramonning oqizligi, go'rlligi, tajribasizligi tufayli xatolar qilishi, aldanishi haqqoniy ko'rsatib beriladi? **J: «Ravshan» dostonida**

127. Qaysi doston qofiyali nasr (saj)ning go'zal namunasi bo'lib, deyarli har bir nasriy parcha qofiyali?

J: «Ravshan» dostoni

128. Aka-uka kallarga xos xarakter belgilarini ko'rsating. **J: Mardlik, haqiqatgo'ylik, o'z ishiga mohirlik**

«KUNTUG'MISH» DOSTONI

1. Kuntug'mish qaysi viloyatning polvoni edi?

J: Do'rmon viloyatining

2. «Kuntug'mish» dostonidagi Oppoqoy kim?

J: Kuntug'mishning singlisi

3. Kuntug'mish necha yoshigacha ilm-hunar, kasb-kamolot qildi? **J: 14 yoshigacha**

4. Kuntug'mish 14 yoshidan keyin nimalar bilan shug'ullandi? **J: Qilich chopmoq, mittiq otmoq, chirishbozlik, ko'pkaritozlik, nayzadastlik, garovbastlik ishlari bilan**

5. Zangar podshosining ismi? **J: Buvraxon**

6. Buvraxon vazirlarining ismi? **J: Toir va Shoir vazir**

7. Xolbeka qaysi vazirning qizi? **J: Shoir vazirning**

8. Xolmo'min qaysi vazirning o'g'li? **J: Toir vazirning**

9. Xolbeka necha yoshdan o'tgandan keyin dong'i qayerga yetdi? **J: 14 yosh, Dog'istonga**

10. Xolbeka sovchilarga qanday shart qo'ydi?

J: Nard o'yini

11. «...*deb aytsa, olli oy zindonda boqdiraman, suyagini toshga chaqdiraman, tiriklay terisini shildiraman, ichiga somon tiqtiraman, ikki ko'zini o'yaman, tepasiga moyni quyaman*». Nuqtalar o'rniga qo'yilgan ismni toping.

J: Xolbeka

12. Xolbeka va Kuntug'mish tushlarida bir-birlarining nimasini almashtiradilar? **J: Uzugini**

13. Bahragul kim? **J: Xolbekaning kanizi**

14. Kim suratini qog'ozga soldirib, bir sandiq tayyor qilib, sirtini tilla bilan qoplab, bir tola sochini suratga o'rab, necha arz-hollarni bayon etib daryoga tashlagan?

J: Xolbeka

15. Kuntug'mish kimning roziligini olib, Zangar eliga jo'naydi? **J: Singlisining**

16. Bozorda odamlar nima uchun turli yoqqa qochib ketdi? **J: Kuntug'mish Xolbekani odamlardan so'ragani uchun**

17. Kuntug'mish qancha yo'l yurib, Zangar yurtiga keldi? **J: 3 oy**

18. Kuntug'mish kim bilan Zangar yurtida bozorda uchrashadi? **J: Podshoning qudasi bilan**

19. Kampir kimni Xolbeka deb Kuntug'mishga ro'para qiladi? **J: Zamongulni**

20. Kuntug'mish kimning qiyofasida Xolbekaning oldiga boradi? **J: Bazzoqvachcha qiyofasida**

21. «*Bir o'g'londir, misli daryoday toshgan,
Yuzlari qizarib olmaday pishgan,*

*Olmoqqa har kimning aqli shoshgan,
Qoshda donolar so'zdan adashgan».* Ushbu ta'rif kim
haqida? **J: Kuntug'mish haqida**

22. Buvaraxon Xolbeka uchun necha zinalli nog'oraxon
qurdirgan edi? **J: 40 zinall**

23. Podsho necha kun nog'oraxonaga chiqsa ham,
Xolbeka chiqmaydi? **J: 3 kun**

24. Buvaraxon Xolbeka ko'shikka chiqmagandan keyin
uning oldiga kimlarni jo'natadi?

J: 200 jallod, 400 mirg'azabni

25. Xolbeka bilan Kuntug'mish jallodlar eshikni buzib
kirgach nima qilishadi?

J: Ko'shkdan pastga o'zlarini tashlashadi

26. Xolbeka bilan Kuntug'mish Buvaraxondan qayerga
yashirinadi? **J: Kampirning go'salaxonasiga**

27. Mirg'azab qanday amaldor?

J: Jazolovchi amaldor

28. Miroxur kim? **J: Podshoh otboqarlari boshlig'i,
o'rta darajadagi amaldor**

29. Somonxonada Xolbeka bilan Kuntug'mishni kim
ko'rib qoladi? **J: Zamonqul**

30. Xolbeka bilan Kuntug'mishning somonxonada
ekanligini kim podshoga aytadi? **J: Miroxur**

31. *«Irim deb merganlar otmas yolg'izni»*, deganda
Xolbeka nimani nazarda tutgan edi?

J: Kuntug'mishning yolg'iz o'g'il ekanini

32. Podsho umaro-yu ulamolaridan maslahat so'raga-
nida ular Xolbeka bilan Kuntug'mishga qanday jazo berish-
ni ma'qul ko'rishdi?

J: Tuyaning terisiga tikib, asov baytalning dumiga taqib haydab yuborishni

33. Baytal Xolbeka bilan Kuntug'mishni necha kun deganda sahroga eltib, ular tulupdan tushib qolishdi?

J: Olti kun deganda

34. Xolbeka bilan Kuntug'mish tulupdan qanday chiqishdi?

J: Bir gala quzg'unlar tulupni cho'qiganlari uchun

35. Xolbeka bilan Kuntug'mish qayerda yashashdi?

J: Sahro o'rtasidagi tog'da

36. Kuntug'mish qiyali cho'qqiga nima uchun chiqdi?

J: Yaqin-atrofdagi odamlarning daragini topaman deb

37. Kuntug'mish qiyali cho'qqigacha necha kun yurdi?

J: Uch kun

38. Kim Kuntug'mishni non beraman deb buloq boshida yashovchi ajdarga qarshi jangga yo'llaydi? **J: Azbarxo'ja**

39. Kim Kuntug'mishni mast qilib, kigizga o'rab, ustidan tosh bostirib qo'yadi? **J: Azbarxo'ja**

40. Kim Xolbekani Buvraxonga berish uchun yo'lga chiqadi? **J: Azbarxo'ja**

41. Kuntug'mish necha kundan keyin bostirib qo'yilgan tosh tagidan chiqadi? **J: Bir kundan keyin**

42. Kuntug'mish necha kundan keyin Xolbekani izlab qaysi daryoga yetadi?

J: Bir hafta deganda Tajan daryosiga

43. Azbarxo'janing laqabi nima? **J: Aldarxo'ja**

44. Kuntug'mish v. Xolbeka bir yil tagida necha yil yashagan? **J: Mug'oltog'da 4 yil**

Alisher Navoiy

nomidagi¹⁷

O'zbekiston MK

2013/84
A 7135

45. Kuntug'mishning baliq yutgan bolasini kim qutqardi? **J: Olim sayyod**

46. Olim sayyod qayerlik edi? **J: Qatog'onlik**

47. Kuntug'mishning bo'ri olib qochgan bolasini kimlar topib oladi? **J: Cho'ponlar**

48. Cho'ponlar bo'rini qanday atashardi? **J: Gurkiboy**

49. Kuntug'mishning baliq yutgan o'g'lini nima deb atashgan? **J: Mohiboy**

50. Kuntug'mishning bo'ri olib qochgan o'g'lini nima deb atashadi? **J: Gurkiboy**

51. Buvraxon Azbarxo'jani nima qiladi?

J: Zindonga tashlaydi

52. Buvraxon Xolbekani nima qiladi? **J: Xolmo'minga beradi**

53. Ota-onasi haqidagi xabarni cho'ponlardan kim eshitib qoladi? **J: Gurkiboy**

54. Gurkiboy nima uchun cho'ponlardan qochib ketadi?

J: Uxlab qolganda bo'rilar ko'p qo'ylarni bo'g'izlab ketgani uchun

55. Mohiboy sayyodlardan nima uchun qochib ketdi?

J: Kabob va pullarini qimorda o'ynab yutqazgani uchun

56. Gurkiboy va Mohiboy Zangar shahrida kimning uyida xizmatkor bo'lib ishlashadi?

J: Xolmo'min yasovulning

57. Buvraxon vafotidan keyin davlat qushi kimning boshiga qo'nadi? **J: Kuntug'mishning**

58. Kuntug'mishning boshiga davlat qushi necha marta qo'nadi? **J: 3 marta**

59. Kuntug'mish podsho bo'lgandan keyin amaldorlariga qanday farmon chiqardi?

J: Bir haftadan jilovxonada istiqomat qilib xatishni

60. Xolbekaning onasi ekanligini kim bilib qoladi?

J: Gurkiboy

61. Bolalar nega kechqurun uxlamay chiqishi kerak edi? **J: Xolmo'min podsho topshirig'i bilan bir hafta jilovxonada istiqomat qilgani ketgani uchun**

62. Uyquni bo'za qochiradi deb kim aytadi?

J: Mohiboy

63. Xolbeka bolalarni qayerda turib kuzatadi?

J: Tomda

64. Xolbeka bo'za ichib mast bo'lib qolgan qaysi bolaning suhbatidan ularning o'z farzandi ekanligini bilib qoladi?

J: Gurkiboyning

65. Xolbeka nima uchun bolalarini Zangar etidan chiqarib yuboradi? **J: Otasi Kuntug'mishni topib kelish uchun**

66. Bolalar sakkiz kunda qayerga yetib keladi?

J: Olatog'ga

67. Bolalar Olatog'da nima qilishadi?

J: Podshoning yilqilarini haydab ketishadi

68. Kuntug'mish bolalarni o'g'ri deya ularga qanday jazo tayinlaydi? **J: Dorga osish**

69. Kuntug'mish o'g'rilarning o'z farzandi ekanligini qanday bilib qoladi?

J: Mohiboy va Gurkiboy oldin meni o'ldirib deya ota-onasining ismini aytib iltijo qilganlaridan so'ng

70. Kuntug'mish kimni Zangarga podsho qilib qaytadi?

J: Xolmo'minni

71. «Kuntug'mish» dostonining qaysi baxshilardan yozib olingan variantlari mavjud?

J: Ergash Jumanbulbul o'g'li, Bekmurod Jumaboy o'g'li, Nurmon Abduvoy o'g'li, Egamberdi Ollomurod

72. 8-sinf darsligiga «Kuntug'mish» dostonining qaysi baxshidan yozib olingan varianti kiritilgan?

J: Ergash Jumanbulbul o'g'lidan

73. Qilichxon laqabli podsho qaysi asar qahramoni?

J: «Kuntug'mish» dostoni

74. «Kuntug'mish» dostonidagi cho'lning nomi?

J: Zarchaman

75. Qur'oni Karimni o'rta qo'yib do'st bo'lishga va'da bergan, lekin qasamiga sodiq qolmagan qahramon...

J: Azbarxo'ja

76. Kuntug'mishga yordam bergan personaj...

J: Qosim qabilaboshi

77. «Kuntug'mish» dostonining qaysi qahramoni bosiq, vazmin, aql bilan ish ko'radigan yigit... **J: Gurkiboy**

78. «Kuntug'mish» dostonida biroz shaddod, biroz quv deya ta'riflangan qahramon... **J: Mohiboy**

79. Dostondagi qaysi qahramonlarsiz Kuntug'mish va Xolbeka taqdirini to'laqonli tasavvur etish qiyin?

J: Qosim, Xolmo'min, Mullavachcha, Zamonqul

80. Dostondagi qaysi badiiy unsurlar dostonning badiiy qimmatini oshiradi, qahramonlar qiyofasini yaxshiroq tasavvur qilishga yordam beradi?

J: O'xshatish, mubolag'a, klnoya

81. Dostondan parchalar: «G'aribning ko'nglini oqlamoq savob», «Qilichdan seskanmas botirning tani».

«Zarning qadrini zargar bilar har yerda», «Gavharni ne bilsin ushalgan sopol», «Kamlikning kamoli bordir, Man-manning zavoli bordin», «Yaxshilarning yuzin ko'rsang jan-natdir, Yomon odam qilgan ishi minnatdin», «O'zingdan kat-tani uchratsang pir bil, O'zingni er bilsang, birovni sher bil»

82. «Bog' ichinda olma-anor istaydir,
Bo'yi mahbub, mushki diydor istaydir.

Qadrdonlar, birga yurgan beklarim,

Do'stlar-ay, ko'ngil bir yor istaydir» misralarini kim ayt-gan? **J: Kuntug'mish**

83. «Qarasa, bir qiz turibdi qayqayib: qoshini kerib, labini burib, chikka bel bo'lib, shirin qilib kulib, taraqqos boylab, suqsurday bo'ylab, tovusday taranib, bellari bura-lib». Ushbu ta'rif qaysi go'zal haqida? **J: Xolbeka haqida**

84. «Shukur, ajalimiz yetgani yo'q ekan, o'lmay shu toqqa keldik, albatta, chashmazor suvlar, har alvon meva-lar bo'lsa kerak». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Kuntug'mish» dostonidan

85. «Xonumonim bo'ldi chun barbod dastingdan, falak,
Bo'lmadi g'amgin bu ko'nglim shod dastingdan, falak,

Qilmading aslo dilim obod dastingdan, falak,

To qiyomat dod etarman, dod dastingdan, falak,

Dod dastingdan, falak, bedod dastingdan, falak!» mis-

ralari qaysi asardan olingan?

J: «Kuntug'mish» dostonidan

86. Qaysi doston qahramoniga «sher haybatli, yo'lbars sifatli» deya ta'rif berilgan?

J: «Kuntug'mish» dostonining

87. «Mosuvoday ko'kka uchdim,

*Ajal sharobidan ichdim,
Bu dunyo bahridan kechdim,*

Qalandar bo'lganim bo'lgan», – deya qalandarlikni ixtiyor qilgan qahramon kim? **J: Kuntug'mish**

88. «Kuntug'mish» dostonida cho'ponlar «*Bizga tojikingni qo'y, o'zbeki qilib aytib ber*», – deyishganda «*tojiki*» deb nimani nazarda tutishgan? **J: G'azalni**

*89. «Yaxshilarning yuzin ko'rsang jannatdir,
Yomon odam qilgan ishl minnatdir,
Achchiqlanmay javob bergin, chirog'im,*

Ot so'ramoq, zot so'ramoq sunnatdir». Ushbu parcha qaysi asardan olingan va kimning tilidan aytilgan?

J: «Kuntug'mish» dostonidan Gurkiboy tilidan

*90. «Qaladin qalampir yuklar qalachi,
Durdonadan anbar tog'ning og'ochi,
Analhaq deb Mansur senga osildi,*

Assalom alaykum, dorning og'ochi» misralari qaysi qahramon nutqidan olingan? **J: Xolbekaning**

91. Kuntug'mish kelmagandan so'ng Avliyoyl Qoraxon o'zining o'rniga kimni podsho qilib qo'ygan edi?

J: Qushbegisini

92. «Kuntug'mish» dostoni qanday doston?

J: Ishqiy-qahramonlik dostoni

93. Ishqiy dostonlarning o'ziga xos asosiy belgisini ayting. **J: Bir-birlini ko'rmagan odamlar o'rtasida g'oyibdan sevgi paydo bo'lishi**

94. Xalq dostonlari yozma adabiyotdagi dostonlardan qanday farqlanadi?

J: Fantaziya ko'lami, ko'z ko'rib, quloq eshitmagan

voqealar, aql bovar qilmaydigan qahramonliklar tasviri bilan

95. Dostonda qaysi qahramonlarning qiyofasi o'ziga xos tarzda yoritilgan?

J: Azbarxo'ja, Buvraxon, Zamonqul, Xolmo'min

96. Dostonda qanday holatlar shahriy yo'lda ifodalan-gan? **J: Qahramonlar tavsifi, ruhiy kechinmalar**

97. Bahragul Xolbekaga kim deb murojaat qiladi?

J: Oybibim

98. Xolbekaning jamolini ko'rib yiqilgan kim?

J: Buvraxon

99. Karvonboshi Azbarxo'ja qanday odam?

J: Xasis, xudbin, razil

100. Xolbeka dorga qarab aytgan nolasida kimdan yor-dam so'raydi? **J: Bobo Zangi podachidan**

101. Azbarxo'ja karvonidagi Qosim qanday odam?

J: Insofil, diyonatli

102. Gurkiboy bilan Mohiboy Zangar shahridan ketish-da kimni o'ldiradi? **J: Darvozabon qo'rboshini**

103. Bir tola soch, uzuk, surat, sandiq detallari qaysi dostonda uchraydi? **J: «Kuntug'mish» dostonida**

104. Qaysi asarda Mansur Xalloy bilan Bobo Zangi po-dachi nomi birga qo'llangan?

J: «Kuntug'mish» dostonida

105. Xizr va Ilyos payg'ambar ismi qaysi asarda birga tilga olingan? **J: «Kuntug'mish» dostonida**

106. Qaysi go'zalning husniga *«insof bilan qarasa, yer yuzining bamolari uning bir tola mo'yiga arzimaydi»*, – deya ta'rif berilgan? **J: Xolbeka**

107. «*Xon g'azabi – xudo g'azabi*» degan ibora kimga nisbatan ishlatilgan? **J: Kuntug'mish va Buvraxonga**

108. *E taqsir podshohim; osib o'ldirdingiz – ko'rdik, bosib o'ldirdingiz – ko'rdik, minordan tashladingiz – ko'rdik, to'pga solib oldingiz – ko'rdik.* Ushbu parcha qaysi asardan olingan? **J: «Kuntug'mish» dostoni**

109. «*Davlat ham egiz, mehnat ham egiz*» maqoli «Kuntug'mish» dostonida qachon qo'llanilgan?

J: Kuntug'mishning o'g'illari biri daryoda oqib, ikkinchisini bo'ri olib qochganda

110. «*Katta-kichik, xurd-u kalon, qiz-u juvon, mard-u zan tomlaming ustiga chiqib tomosha qilur erdi*». Bu ta'rif «Kuntug'mish» dostonidagi qaysi voqeaga nisbatan ishlatilgan? **J: Xolbekani Azbarxo'ja Buvraxon huzuriga olib ketayotganda, hamma joyga o'ilmga mahkum qilingan Xolbekaning shaharga qaytayotgani haqidagi xabar tarqalganda; Gurkiboy va Mohiboyni dorga osish uchun olib kelishayotganda**

111. «Kuntug'mish» dostonida Qoraxon, yolg'iz farzandi behush bo'lib yotganda, kimga halqa qilib qaratdi?

J: Eshonga

112. «Qirga chiqqan xotinning bolasi», «mo'ltonining bolasi», «qozoqning bolasi» deb taxmin qilingan obrazni toping. **J: Gurkiboy**

113. «Kuntug'mish» dostonida Qoraxon yolg'iz farzandini kimlarga qaratadi?

J: Qushnoch, eshon, mulla, baxshi

114. *Olimni ... deydi. Men ...ning xoniman, Dilbandan ayrilib, men bir ajab sarsoniman,*

*O'ldirib ikki qo'zimni diydayi giryoniman,
Onadin baxti qaro tug'dim, shuning hayroniman.*

Dostondan olingan ushbu parchada nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan nomlarni belgilang.

J: Kuntug'mish, No'g'ay

115. «Kuntug'mish» dostonida Kuntug'mish dorga osish uchun olib kelingan o'g'illarini qanday tanib qoladi?

J: Mohining so'zlaridan

116. Dostonchi baxshilar o'z san'atlarini tinglovchiga ma'qul qilish uchun qanday usullarni qo'llagan?

J: 1. Musiqiy qochirimlar. 2. So'z o'yinlari. 3. Dostonning eng qiziq joyida tanaffusli chekinishlar

117. «Alpomish» dostoniga nechanchi yillarda *bu asar mehnatkash xalq manfaatini emas, balki yuqori tabaqalar manfaatini aks ettiradi, shuning uchun uni ommalashtirish zararlidir* degan mafkuraviy ayblar qo'yildi?

J: XX asrning 50-yillarida

118. Qaysi dostondagi go'zal qizlarning vasliga yetish uchun oshiqlardan ular tomonidan qo'yilgan shartlarni bajarish kerak bo'ladi? **J: «Alpomish», «Kuntug'mish»**

119. Chiltanlar yordamida bir xil tushning bir necha kishi tomonidan ko'rilishi qaysi asarlarda uchraydi?

J: «Alpomish», «Kuntug'mish»

120. Nigin — uzuk timsoli qaysi xalq dostonlarida uchraydi? **J: «Ravshan», «Malikayi ayyor», «Kuntug'mish»**

121. Avliyoyi Qoraxon Kuntug'mishning dardini bilish uchun qanday choralarni ko'rgan?

J: Qushnochga qoqtiradi; mullaga o'qitadi; baxshiga boqtlradi; eshonga halqa qilib qaratadi

122. Kuntug'mishning dardini ayyor qushnoch qanday bilib oladi? **J: May ichirib**

123. «Kuntug'mish» dostonida qo'llanilgan *qudoq* so'zining ma'nosini toping. **J: Tulup**

124. Gurkiboy necha yoshga kirgandan so'ng, unga qo'y boqlira boshlashadi? **J: 10 yoshga**

125. Gurkiboy necha yoshida ota-onasi haqidagi haqiqatni cho'ponlardan eshitib qoladi? **J: 12 yoshida**

126. «*Kashishlik, nuronalik, martabalik bachcha bo'lgan edi. Har kim bir so'z qotsam der edi*». Ushbu ta'rif kim haqida? **J: Mohiboy**

127. «*E taqsir podshohim osib o'ldirdingiz – ko'rdik, bosib o'ldirdingiz – ko'rdik, minordan tashladingiz – ko'rdik, to'pga solib otdingiz – ko'rdik*». Ushbu fikrlar qaysi podshoning a'yonlari tomonidan aytilgan? **J: Buvraxonning**

128. Gurkiboy bilan Mohiboy podshoning yilqilarini qayerdan haydab kelishgandi? **J: Oqsuvdan**

129. «*Mardlarning parvoyi bo'lmas o'limdan, Musulmonman, kalma kelar tilimdan. O'laman deb mard ham ikki so'zlarni, Munkir kelsam, mardlik ketar qo'limdan*». Ushbu fikrlar kimning tilidan aytilgan? **J: Mohiboyning**

130. «*Nima kelar quv og'ochning qo'lidan, Kofirmiding, elanasan og'ochga?*...» Ushbu fikrlarni Xolbekaga kim aytgan? **J: Gurkiboy**

131. Dostondagi kimlarning harakatlarida ham qahramonlik belgilari mavjud? **J: Xolbeka, Gurkiboy, Mohiboy**

132. Dostonda kimning hayoti qahramonlik bilan kechadi? **J: Kuntug'mishning**

«ALPOMISH» DOSTONI

1. «Alpomish» qachondan boshlab o'zbek folklor-shunoslari tomonidan yozib olib kelinadi?

J: 1922-yildan

2. «Alpomish» dostoni boshqa dostonlardan qanday farqlanadi? **J: Mubolag'aviylik**

3. «Alpomish» dostoni kim tomonidan qachon yozib olingan? **J: 1928-yilda Fozil Yo'ldosh o'g'lidan Mahmud Zaripov yozib olgan**

4. «Alpomish» dostonining qaysi nusxasi bir necha til-larga tarjima qilingan? **J: 1928-yilda Fozil Yo'ldosh o'g'li-dan Mahmud Zaripov yozib olgan nusxasi**

5. Alpomish qayerda tush ko'radi?

J: Cho'ponlarning qo'shxonasida

6. Alpomish qaynotasining mol-mulki tortib olinib, cho'pon qilinganini kimdan eshitadi? **J: Karvonlardan**

7. Alpomish qaysi tog'ning cho'qqisini uchirib yubor-gan? **J: Asqartog'ning**

8. Alpomish qalmoq yurtida necha yil zindonda yotadi?

J: 7 yil

9. Alpomish qanday obraz? **J: Xalqning qahramonlik orzularini o'zida mujassamlashtirgan, el-yurt farovonli-gi yo'lida mardliklar ko'rsata olgan bahodir, xalq daho-si yaratgan quyma obrazdir**

10. Alpomish bilan birga yana kimlar tush ko'radi?

J: Barchin va Qorajon

11. Alpomish yetti yoshida ko'targan yoy kimniki edi?

J: Bobosil Alpinbiyniki

12. Alpomish kimning qiyofasida Barchinning to'yiga kirib keladi? J: **Qultoy**

13. Alpomish kimning hiylasi bilan Qalmoq yurtida yetti yil zindonda qolib ketadi? J: **Surxaylning**

14. Alpomish ko'targan yoyning og'irligi qancha bo'lgan? J: **14 botmon**

15. Alpomish necha yoshida bobosidan qolgan yoyni ko'targan? J: **7 yoshida**

16. Alpomish nima sababdan alp nomini oldi?

J: **Bobosidan qolgan yoyni ko'tarib tortgani uchun**

17. Alpomish nima sababdan hushdan ketib yiqiladi?

J: **O'z oti Boychiborni tanimay, uni to'riq otga o'xshatgani uchun**

18. Alpomish yakkama-yakka jangda kimlarni yenggan? J: **Qultoy va Qorajonni**

19. Alpomishning oqko'ngil, sodda, shu bilan birga qo'lidan har ish keladigan yordamchisi kim? J: **Kayqubod**

20. Alpomishning otini ta'riflagan sinchining oti?

J: **Ko'sa sinchi**

21. Alpomish Boychibor otini qaysi ko'l yonidagi yaylovdan oladi? J: **Arpali ko'l**

22. «Alpomish» dostonida dunyoda Alpomishdan tashqari bir kam to'qson alp o'tganligi aytiladi. Bu alplarning boshlig'i kim edi? J: **Rustami Doston**

23. «Alpomish» dostonining nechta varianti yozib olingan? J: **40 dan ortiq**

24. Barchin alplardan necha oy muhlat so'raydi?

J: **6 oy**

25. Barchin yakkama-yakka olishuvda kimni yenggan?

J: Ko'kamanni

26. Barchinga Alpomish nomidan kim sovchi bo'lib boradi? **J: Qorajon**

27. Barchinni izlab Qalmoq yurtiga borgan Alpomish birinchi marta kim bilan uchrashadi? **J: Kayqubod bilan**

28. Barchinning alplarga qo'ygan shartlarini toping.

J: Yoy tortish, ming qadamdan tanga pulni urish, poyga, kurashda to'qson alpni yengish

29. Barchinning yag'rini necha qarich keladi?

J: 15 qarich

30. Barchinning muchal yili qaysi? **J: Sichqon**

31. Barchin Alpomish haqida ko'rgan tushini qaysi kaniziga aytib, undan tushning ta'birini so'raydi? **J: Suqsuroy**

32. Barchin tushida ko'rgan qibla tomondan chiqib kelayotgan bir oy kim edi? **J: Rasul payg'ambar**

33. Bog'lovdagi Boychibor va Qorajonni kim ozod qilgan? **J: Rajabxo'ja eshon**

34. Boybo'ri va Boysari qachon farzandsiz ekanliklaridan o'kinadi?

J: Bir to'yda izza bo'lganlaridan so'ng

35. Boybo'ri va Boysari kimdan farzand tilaydi?

J: Shohlardon pirning qabrida qirq kun tunab, farzand tilaydilar

36. Boybo'ri va Boysari kimning o'g'illari bo'lgan?

J: Alpinbiyning

37. Boybo'ri va Boysari farzandlarini necha yoshida maktabdan chiqarib oladi? **J: 7 yoshida**

38. Boychibor qaysi ot bilan bir kecha-yu bir kunduz yo'l talashadi? **J: Saman ot bilan**

39. Bolalar necha yoshidan maktabga borishadi?

J: 3 yoshidan

40. Dushmanlarning qirq mingini bir deb sanab qirishga tayyor turgan jasur siymo kim? **J: Barchin**

41. Kayqubod nima uchun zindonda yotgan Alpomishga o'z boqit yurgan qo'ylardan tashlab turadi?

J: To'vkaning qalini uchun

42. Kayqubod obrazida xalqning qaysi orzu-umidlari aks etadi? **J: Adolatli shoh haqidagi orzulari, demokratik va gumanistik o'y-fikrlari**

43. Kim Boybo'ri va Boysarining farzandlariga to'yda qalandar qiyofasida kelib ot qo'yadi? **J: Shohimardon piri**

44. Kim kurashda Ko'kaldoshni yiqitishda qiynalgan Alpomishga ma'naviy madad beradi? **J: Barchin**

45. Kim poygada Ko'kaldoshning oti Ko'kdo'nandan o'za olmagan Boychiborga ma'naviy madad beradi?

J: Barchin

46. Kimning siymosida qahramonlik dostonlariga xos alp qiz haqidagi an'anaviy tushuncha o'z ifodasini topgan?

J: Barchin

47. Necha yildan so'ng Alpomish Barchinni izlab Qalmoq yurtiga boradi? **J: 7 yildan so'ng**

48. Nima uchun Boysari Qalmoq yurtiga ketib qoladi?

J: Boybo'ri Boysaridan zakot talab qilgani uchun

49. Poygaga Alpomish nomidan kim borgan?

J: Qorajon

50. Poygaga Boychibordan tashqari nechta ot yig'ildi?

J: 499 ta

51. Poygada Qalmoqshohning qaysi otlari qatnashadi?

J: 3 ta: biri olapocha to'riq ot, biri shapaq ot, biri saman ot

52. To'riq otning odati qanday edi? J: Qizib kelib endi qayerda tursa, turgan yerda olaqaroq bo'ladi

53. Ushbu parchada qaysi badiiy vositadan foydalanilgan? «Ravshanxon bu bog' devorlariga qarasa, tik paxsasi ishlagan, devorining tagini g'ishtlagan, juda mahkam qilib tashlagan, devorlarni ganchlagan...» J: Saj

54. Ushbu so'zlarni kim aytgan? «Har kim maydonga ot soladi, otini o'zdirgan odam oladi» J: Barchin

55. Shapaq otning odati qanday edi?

J: Dupur eshitmasa keyin qoladi

56. Hakimbekning o'ng kiftida kimning besh panjasi-ning o'ri bor? J: Shohimardon pining

57. Qalmoq podshosining ismi kim? J: Toychixon

58. Qalmoqlar Qorajon bilan Boychiborni qaysi toqqa bog'lab ketishadi? J: Boboxon tog'iga

59. Qorajon qaysi otdan nos so'raydi? J: To'riq otdan

60. Qorajon Alpomish bilan qayerda uchrashadi?

J: Murod tog'ida

61. Qo'ng'iro't eli necha urug'dan iborat edi? J: 16 urug'

62. Qo'ng'iro't yurtidagi Barchin qo'y sog'ib chorvadorlik qilgan ko'lining nomini toping. J: Ko'kqamish

63. Qo'ng'iro't yurtining moli yo'q degan eng kambag'alining qancha tuyasi bor edi? J: 40 ming

64. «Alpomish» dostoni yaratilganligining ming yilligi mamlakatimizda qachon bayram qilingan? J: 1999-yilda

65. «Xaloyiqlarni, elatylarni to'yga xabar qildi». Ushbu parchadagi «elatiya» so'zining ma'nosini toping.

J: Ko'chmanchi chorvadorlar

66. Boybo'ri bilan Boysari o'zlari farzandsizliklari tufayli izza qilingan chipronto'yga necha tilla hadya etishadi?

J: 80 tilla

67. Shohimardon pirning ravzasiga qo'ng'iroq elidan necha kunlik yo'l bor edi? **J: Uch kunlik**

68. *«Boybo'ri, senga Xudoyim bir o'g'il, bir qiz berdi. Yolg'iz emas, egiz berdi. Boysari, senga xudoyim bir qiz berdi. Egiz emas, yolg'iz berdi. Bundan borsang, farzandlarni ko'rsang, xaloyiqlarni yig'sang, to'y-tomoshalar bersang, to'yda qalandar bo'lib borib, bolalarningning otini o'zim qo'yib kelaman».* Ushbu parcha kimning nutqidan olingan?

J: Shohimardon pirning

69. *«Xaloyiqlar ham ko'rdi: tarzi gul yuzli, shirin so'zli, bir siyosatli kishi qalandar bo'lib kelayotir».* Ushbu ta'rif kimga tegishli? **J: Shohimardon pirga**

70. Boybo'ri kishi nimadan saxiy bo'ladi deb so'raganda Alpomish qanday javob beradi?

J: Vaqti-bevaqt birovnikiga mehmon kelsa, otini ushlab, joy bor bo'lsa, ko'nglini xushlab jo'natsa, bul ham saxiy; bir kishi mozarotning qabatidan o'tsa, chap oyog'ini uzangldan chiqarib, mozordagi odamlarning haqqiga duo o'qib o'tsa, bul ham saxiy; kishining moli zakotga yetsa, zakot bersa, bul ham saxiy deydi

71. Boybo'ri ukasi Boysaridan zakot olish uchun uning huzuriga nechta mahramini yuboradi? **J: 14 mahramini**

72. *«Maslahat bermaymiz Boysariboyga, Osilmaymiz Boybo'riining doriga»*, – deb aytgan personaj kim?

J: Yartiboy

73. Boysariboyning qancha yilqisi bor edi? J: 90 to'qay

74. To'qson to'qay yilqi so'zining ma'nosi?

J: Yilqisi har yerlarda: to'qaylarda, tog'larning darasida, to'qayli yerlarda yoyllib yurar edi, lekin yilqisining, molining sonini hech kim bilmas edi

75. «Ostida dulduli, belda zulfiqor,

Jilovida Bobo Qambar jilovdor,

G'amingda otlandi Shohimardon pirlar», – deya Alpo-mishga tasalli bergan kim? J: Payg'ambar

76. Qalmoq yurtiga ko'chib ketayotganlar Barchin su-luvning sepini necha tuyaga ortishadi?

J: 60 nor (erkak tuya)ga

77. «Qatorda tirkalgan lo'k bilan norcha, Ustiga yuklan-gan qirmizi parcha» misralaridagi «lo'k» so'zining ma'nosi?

J: Yuk tashiydigan tuya

78. Qo'ng'iro't yurti bilan Qalmoq yurtining orasida nechta dovon tog' bor edi? J: 90 dovon tog'

79. «Eliboylar bundan ko'chib boradi» misralaridagi «eliboy» so'zining ma'nosi? J: Chorvadorlar

80. Toychi viloyatidagi Surxayil kampir o'g'illarining ismlarini toping. J: Ko'kaldosh, Ko'kaman, Ko'kqashqa, Boyqashqa, Toyqashqa, Qo'shquloq, Qorajon

81. «Har qaysisi to'qson botmon temirdan sovut kiy-gan, har kuniga to'qson shirbozning etini ta'til qilgan, bosh-boshiga har qaysisi podshohlikdan har oyda besh yuz so'm moyana olgan xo'p birlamchi zo'r polvonlar», – deb kimlar ta'riflanadi? J: Surxayil kampirning o'g'illari

82. Qalmoq yurtida Boysariboyni kim deb chaqirishar-di? J: Kelganboy

83. «*Bu alplarni kuyov qilib olamiz,*

Mina elga toza erkin bo'lamiz.

Bolalami tog'a-jiyan qilamiz,

Mina elda bizlar davron suramiz», deb Boysariboyga maslahat bergan oqsoqol? **J: Yartiboy**

84. «*Zo'rlik nomiga boshida tilla jig'asi bor, ostida suvariga minib yuradigan saman yo'rg'asi bor»,* deya ta'riflangan qahramon? **J: Ko'kaldosh**

85. Barchin Alpomishga nechta chopar yuboradi?

J: 10 ta

86. Alpomish, Qorajon va Barchinga kelajak taqdirлари qanday vosita orqali bildiriladi? **J: Tushlari vositasida**

87. Zil tog'ida yotgan ajdahr nima uchun Qorajonga salom beradi?

J: Chunki Qorajon mingan Boychiborning jilovida chilton, pirlar bor edi, ajdahr ularga salom bergan edi

88. «*Oblo, sendan boshqa yo'qdir murabbiy,*

Karimsan, samadsan, rasuling barhaq,

Rahm aylab yor bo'lg'in nochor qullara», deya Allohga yuzlangan qahramon? **J: Qorajon**

89. Boychiborning oyog'iga kirgan gulg'amlarni tishi bilan sug'urib tashlagan qahramon? **J: Barchin**

90. Boychiborning poygada g'olib bo'lishiga kimning olqishlab madadkor bo'lishi sababchi bo'ldi?

J: Barchinning

91. «*Shomurti shoxalab har yoqqa ketgan,*

Ichida sichqonlar bolalab yotgan,

Izdan tushgan pishak oltoyda etgan», – deya ta'riflangan qahramon? **J: Qo'shquloq**

92. Qorajon kurashda nechta alpni nobud qiladi?

J: Ikki kam to'qson alpni

93. Barchin bilan Alpomishning to'yida qaysi rasmlar o'tkaziladi? J: **Kampir o'ldi, it irillar, chach siypatar, qo'l ushlatar**

94. Kuyovning chimildiqqa yetib borgunicha o'tkaziladigan rasmlar qaysilar? J: **Kampir o'ldi, it irillar**

95. Surxayil qanday obraz? J: **Buzg'unchi, janjalkash**

96. «*Ey Boybo'ri bilan Boysari! Bu to'y o'g'illining o'g'li-dan qaytadi, qizlining qizidan qaytadi, sening nimangdan qaytadi?! O'zing o'lsang, molingga har merosxo'r chiqadi, og'ziga odam kirib ketadi*». Ushbu so'zlarni kim aytgan? J: **Chapanlob boyvachcha**

97. Ko'kaldosh qaysi sharda Alpomishga: «*O'zbek! Sen bunday bo'yni yo'g'onlik qilma, g'aribi go'iston bo'lib o'lma. Hali ham qo'yg'in. Halak bo'b kelgan yo'lingdan qol-ma*», – deydi. Ushbu jumlada qaysi shart bo'yicha bahs ketayotgandi? J: **Kurash**

98. Boychibor bir kecha-yu bir kunduz chopgandan so'ng nechta otdan o'zib ketadi? J: **460 otdan**

99. «*Yig'ilib qalmoqlar zo'rlik qiladi, O'ldirmoqqa ko'zi qiymay turadi. Necha so'zni bu qalmoqlar o'yladi, Qorajon-ni kulala qib boyladi*». Ushbu parchada qo'llangan «kulala» so'zining ma'nosini toping. J: **Chandib bog'lash**

FOZIL YO'LDOSH O'G'LI HAQIDA

1. Fozil shoir 1872-yili hozirgi Jizzax viloyatining Baxmal tumani Loyqa qishlog'ida tug'ilgan.

2. Qirqdan ortiq xalq dostonlarini to'la yod bilgan.
3. Yo'ldosh shoirdan doston aytish sirlarini o'rgangan.
4. «Alpomish» dostonining biror nusxasi voqealarning qiziqarliligi, ifodaning ta'sirchanligi, tasvirning izchilligi, o'zbek xalqiga xos belgilarni aks ettira olish qudrati bilan Fozil shoir aytgan nusxaga teng kela olmaydi.

DOSTONLAR HAQIDA NAZARIY MA'LUMOT

1. «Alpomish» dostonining ming yilligi jahon miqyosida va yurtimizda qachon nishonlandi? **J: 2000 yilda**
2. «O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan xalq baxshisi» unvoni qachon ta'sis etildi? **J: 2000-yil 14-martda**
3. Dostondan dostonga aynan ko'chib yuradigan parchalar nima deb yuritiladi? **J: Epik qoliplar – klishe'lar**
4. Dostonlarga qanday xususiyat xos?
J: Epiklik va momentallik
5. Dostonlarda tasviriylilik va hajm jihatdan qaysi shakl ustunlik qiladi? **J: Nazm**
6. Dostonlarning qaysi turi ko'proq uchraydi?
J: Ishqiy-qahramonlik
7. Dostonlarning boshlanmasi va tugallanmasi qaysi jihati bilan farqlanadi? **J: Boshlanma faqat nasrda, tugallanma ham nasr, ham nazmda yozilishi mumkin**
8. Dostonlarning boshlanmasida qaysi muhim jihat aks etadi? **J: 3 ta: voqeaning uzoq o'tmishga oid ekanligi, voqea o'rni, qahramon avlod-ajdod shajarasi**
9. Dostonlarning nasriy qismida qanday shakldan foydalaniladi? **J: Saj**

10. Dostonlarning tugallanmasida qaysi muhim jihat aks etadi? J: **To'y tasviri, adashganlarning topishib, murod-maqсадiga yetganligi**

11. Yozma va og'zaki adabiyotdagi dostonlar qaysi muhim jihatiga ko'ra bir-biridan farqlanadi?

J: **Hayotni tasvirlash vositalari va usullariga ko'ra**

12. Jangnoma dostonlarni toping. J: **«Yusuf bilan Ahmad», «Alibek bilan Bolibek», «Xoldorxon»**

13. Yirik dostonchilik maktablari qachon paydo bo'lgan?

J: **XV – XVI asrlarda**

14. Romanik dostonlarni toping. J: **«Murodxon», «Rustamxon», «Kuntug'mish», «Go'ro'g'li»**

15. Samarqand yo'nalishida doston qanday aytiladi?

J: **Do'mbira bilan ochiq ovozda**

16. Tarixiy dostonlarni toping.

J: **«Edeg», «Shayboniyxon», «Oychinor»**

17. Farg'ona yo'nalishida doston qanday aytiladi?

J: **Musiqasiz ohangga solib aytiladi**

18. Folklor so'zi qaysi tildan olingan? J: **Ingliz tilidan**

19. Folklor so'zining ma'nosini toping.

J: **Xalq donoligi, xalq donishmandligi**

20. Folklorshunoslar tomonidan o'zbek xalq baxshilaridan aytib turish asosida nechta doston variantlari bilan yozib olingan? J: **150 dan ortiq doston 400 dan ortiq variantlari bilan**

21. Xalq dostonlari qanday turlarga bo'linadi?

J: **5 ta: qahramonlik, jangnoma dostonlar, romanik dostonlar, tarixiy dostonlar, kitobiy dostonlar**

22. Xalq dostonlarining aytilish yo'lga ko'ra necha

xil yo'nalishi bor? **J: 4 ta: Qashqadaryo-Surxondaryo yo'nalishi, Samarqand yo'nalishi, Farg'ona yo'nalishi, Xorazm yo'nalishi**

23. Xalq dostonlarining deyarli hammasida uchraydigan ifodalar va tasvirlar nima deb nomlanadi?

J: Epik qoliplar

24. Xalq og'zaki ijodining qaysi janri eng qadimiy sanaladi? **J: Qo'shiq**

25. Xalq og'zaki ijodining asosiy janrlarini toping. **J: Qo'shiq, maqol, topishmoq, afsona, rivoyat, lof, latifa, ertak, doston, askiya, og'zaki drama**

26. Xorazm yo'nalishida doston qanday aytiladi?

J: Jamoa bo'lib, tor, doira jo'rligida

27. Xorazmda doston aytuvchilarni nima deb atashadi?

J: Xalfa

28. O'zbek dostonchiligi taraqqiyotidagi juda rivojlangan davrlar qaysi? **J: XIX – XX asrlar**

29. Qaysi janr qissa, hikoya, shon-u shuhrat, sarguzasht, ta'rif va maqto'v ma'nolarida ishlatiladi? **J: Doston**

30. Qanday dostonlar ishqiy-qahramonlik dostonlari deyiladi? **J: Ishqiy dostonlarning hammasida qahramonlik unsurlari uchragani uchun**

31. Qashqadaryo-Surxondaryo yo'nalishida doston qanday aytiladi? **J: Bir baxshi tomonidan do'mbira jo'rligida bo'g'izdan ijro etiladi**

32. Qahramonlik dostonlarini toping.

J: «Alpomish», «Yodgor»

33. XX asr boshlarida baxshilarning ijodiy bisotida qancha xalq dostonlari bo'lgan? **J: 150 dan ortiq**

34. Xalq dostonlarining muhim belgisi qaysi?

J: She'r bilan nasrning aralash kelishi

35. Xalq dostonlaridagi she'rlar necha bo'g'ida yoziladi? **J: 7, 8, 11 bo'g'ida**

36. Qahramonlarning o'y-mulohazalari, nisbatan tinch ruhiy holati tasviri, o'zaro so'zlashuvlari necha bo'g'inli she'r bilan ifodalanadi? **J: 11 bo'g'inli**

37. Maydon talashayotgan otlar holati yoki jang ko'rinishi tasvirida necha bo'g'inli she'rdan foydalaniladi?

J: 8 bo'g'inli

5-SINF ADABIYOTI

XALQ OG'ZAKI IJODI MAQOL VA TOPISHMOQLAR

1. «Otalar so'zi» ham deb ataladigan janrni toping.

J: Maqol

2. Arabcha «so'z» ma'nosini bildiradigan janrni toping.

J: Maqol

3. Maqol va topishmoqning farqini toping.

J: Maqolda xulosa bor, topishmoqda esa yo'q

4. Maqolga xos belgi-xususiyatlar to'g'ri sanalgan qat'orni toping. **J: Fikr aniq bo'ladi, xulosa tugal bo'ladi, ifoda lo'nda bo'ladi**

5. Ma'no jihatdan bir-biriga juda yaqin bo'lgan maqollarni toping. **J: «Qazisan, qartasan – oxir aslingga tortasan, Olma olmadan uzoq tushmaydi, Qarg'a qar-g'aning ko'zini cho'qimaydi»**

6. «Folklor» atamasini ilk bor kim qachon qo'llagan?

J: 1846-yilda Vilyam Toms

7. Xalq og'zaki ijodi necha adabiy turdan iborat? **J: 4 ta**

8. Qo'g'irchoq o'yin xalq og'zaki ijodining qaysi turiga mansub? **J: Dramatik turga**

9. Askiya xalq og'zaki ijodining qaysi turiga mansub?

J: Dramatik turga

10. Lof, latifa, doston, ertak, afsona, rivoyat va termalar xalq og'zaki ijodining qaysi turiga mansub? **J: Epik turga**

11. Maqol, matal va topishmoqlar xalq og'zaki ijodining qaysi turiga mansub? **J: Maxsus turga**

12. Topishmoqlar qanday yo'lda yoziladi?

J: She'riy va nasriy yo'lda

13. Topishmoq qatnashgan ertaklar qanday turlarga bo'linadi?

J: 2 turga: topishmoqli ertak, ertak-topishmoq

14. Chistonlar qanday shakllarda yoziladi?

J: Fard, bayt, qit'a, ruboiy, g'azal shaklida

15. Topishmoq ichida ertak kelsa, qanday nomlanadi?

J: Topishmoqli ertak

16. Asar voqealari topishmoq asosida qurilgan bo'lsa, qanday nomlanadi? **J: Ertak-topishmoq**

17. Maqol va topishmoqlar qaysi jihatdan bir-biriga o'xshaydi? **J: Shakliy jihatidan**

18. Topishmoqlar yaratilish davriga ko'ra qanday turlarga bo'linadi? **J: An'anaviy va zamonaviy topishmoqlarga**

19. Qaysi maqolda so'zlar ko'chma ma'noda qo'llanilmagan? **J: Yer haydasang, kuz hayda, kuz haydama-sang, yuz hayda**

20. So'zlari ko'chma ma'noda qo'llanilgan topishmoqlarni toping. **J: «Qazlsan, qartasan – oxir aslingga tortasan, Olma olmadan uzoq tushmaydi, Qarg'a qarg'aning ko'zini cho'qlmaydi»**

21. «O'g'li borning o'rni bor, qizi borning ... bor». Ushbu maqolda nuqtalar o'miga qo'yilishi kerak bo'lgan so'zni toping. **J: Qadri**

22. «O'zi bir qarich, soqoli qirq qarich». Topishmoqning javobi nima? **J: Igna**

23. «Otasi uzun xo'ja, onasi yoyma xotin, bolasi shirin-shakar». Ushbu topishmoqning javobini toping.

J: Tok, bargi, uzumi

24. Qaysi janrda «jazolash», «shahar» yoki «qishloq» berish shartlari mavjud? **J: Topishmoqlarda**

25. «O'tga tushsa yonmas, suvga tushsa oqmas». Topishmoqning javobini toping. **J: Soya**

26. Qaysi janrda g'ayritabiiy tuyilgan narsalar haqida so'z borib, ular aslida siz bilan biz kundalik hayotda ko'rib-bilib turgan narsa bo'lib chiqadi? **J: Topishmoqlarda**

27. Topishmoqlar hajmining o'sib borishi nimalarga bog'liq? **J: O'zida yashiringan predmetlar miqdoriga; narsalarning sifati, belgilari, o'xshashligi, mayda unsurlari batafsil ta'rif qilinishiga hamda qochiriqlar, ramziy obrazlar, mubolag'ali so'zlarning ko'payishiga bog'liq**

28. Topishmoqlarda qaysi badiiy unsurlardan keng foydalaniladi? **J: O'xshatish, sifatlash, mubolag'a, kichraytirish, metafora, jonlantirish**

29. Topishmoqning qaysi turi zamirida xalqimizning tarixi, qadriyatlari aks etadi?

J: An'anaviy topishmoqlarda

30. Bir predmetli topishmoqqa misol ayting. **J: Zar gilam, zar-zar gilam, ko'taray desam, og'ir gilam (yer)**

31. Bir necha predmetli topishmoqqa misol ayting.

J: Onasi bitta, bolasi mingta (oy va yulduzlar)

32. Chistonlar ko'proq qaynday mavzuga ega bo'ladi?

J: Ma'rifiy, ijtimoiy-siyosiy mavzularga

33. Chiston so'zi qaysi tildan olingan va uning ma'nosi-ni toping. **J: Asl forscha so'z bo'lib, topishmoq, jumboq ma'nolarini anglatadi**

34. Hammabop ommaviy janr bo'lib, ularda xalq hayotining barcha qirralari – turmush madaniyati, urf-odatlar va boshqa jihatlar, inson va uni o'rab olgan olam o'xshatishlar, taqqoslashlar, savollar vositasida ifodalanadi. Ushbu ta'rif qaysi janr haqida? **J: Topishmoq haqida**

IMOM AL-BUXORIY (810 – 870)

1. Payg'ambarimizni ko'rgan va u kishi bilan suhbatda bo'lgan kishilar qanday atalgan?

J: Sahobalar

2. Hadisning sanad qismi deganda nima nazarda tutiladi? **J: Payg'ambarimiz so'zlarining qachon, qanday sharoitda, kimlar huzurida aytilgani hujjati**

3. Hadisning matni qismi deganda nima nazarda tutiladi? **J: hadisning mazmuni**

4. Imom Buxoriy «Al-jome' as-sahih» kitobi ustida necha yil ishlagan? **J: 16 yil**

5. Imom Buxoriyning «Al-jome' as-sahih» kitobiga nechta hadis kiritilgan? **J: 7397 ta**

6. Imom Buxoriyning «Al-jome' as-sahih» kitobida keltirilgan bir hadisda salom bermoqlikning ahamiyati nima bilan teng qo'yilgan? **J: Ochga taom bergan bilan**

7. «Men ilmni xor qilmayman, uni hukmdorlar eshigiga olib bormayman» deb, hukmdor huzuriga borishdan bosh tortgan olim kim edi? **J: Imom Buxoriy**

8. «Kishi badanida bir parcha go'sht bor, agar u tuzalsa, a'zolarining barchasi tuzalgaydir, agar u buzilsa, a'zolarining barchasi buzilgaydir». Bu nima? **J: Qalb**

9. Hadisi sharifda kimlar birovning ekini chekkasida qo'y boqayotgan cho'ponga o'xshatiladi?

J: Shubhalli narsalardan tiyilmaydiganlar

10. Hadisi sharifda ilmni teran o'rgangan, teran tushungan va Alloh yuborgan hidoyatni o'rganib, o'zgalarga ham o'rgatganlar qanday atalgan? **J: Mo'min**

11. Hadisi sharifda ilmni o'rganib, o'zgalarga o'rgatgan, ammo o'zi amal qilmaganlar qanday atalgan? **J: Fosiq**

12. Hadisi sharifda mutakabbirlik qilib o'zi ham o'rganmaydigan, o'zgalarga ham o'rgatmaydiganlar qanday atalgan? **J: Kofir**

13. Hadisi sharifda rizqim ulug', umrim uzoq bo'lsin degan kishi qayday bo'lishi kerakligi aytiladi?

J: Qarindosh-urug'larga mehr-oqibatli bo'llishi

14. Hadisi sharifda rasululloh kimlarni ahli jannat deb ataganlar? **J: Allohni o'rtaqa qo'yib qasam ichib, so'zsiz ustidan chiqqanlarni**

15. Rasululloh kimlarga zakot bergan odamga ikki savob tegadi deganlar? **J: Qarindoshlarga**

16. Qanday hadislar ishonchli hisoblangan?

J: Hadisni naql qilib kelgan roviylar tartibida uzllish bo'lmasa, musnadda uzilish bo'lmasa

17. Hadislarni bir-biridan eshitib, rivoyat qilib, avloddan avlodga qoldirib kelgan roviylar ro'yxati qanday atalgan?

J: Musnad

18. Hadis ilmi bilan shug'ullanuvchi olimlar qanday atalgan? **J: Muhaddis**

19. Imom Buxoriy qaysi hukmdor eshigiga borib ilm o'rgatishdan bosh tortgan? **J: Ahmad ibn Xolid**

20. Tobeinlar deb kimlarga aytilgan?

J: Payg'ambarimizni emas, sahobalarni ko'rib, ulardan eshitganlarini aytuvchi kishilarga

21. Zamondoshlari kimning xonadoniga mehnatsiz topilgan biror dirham ham pul kirgan emas edi deb yozishgan?

J: Imom al-Buxoriyning otasi Ismoil Buxoriy haqida

22. Imom al-Buxoriyning ko'zi yoshligida jarohatlanib ojizlanib qoladi. Tabiblarga qaratadilar, foyda bermaydi. Bir kuni onasi tush ko'radi. Tushida unga: «Ey volida, duolaring sharofatidan Alloh o'g'lingga ko'rish ne'matini qaytardi!» — deb xitob qilishadi. Cho'chib uyg'onib qarasa, o'g'lining qaroqlarida nur o'ynar edi. Volida tushida kimni ko'rgan edi?

J: Ibrohim alayhissalomni

23. Qaysi muhaddis olim «muhaddislar imomi», «muhaddislar sultoni» unvonlarini olgan?

J: Imom al-Buxoriy

24. Hadislarni qaysi olim birinchi bo'lib sahih va g'ayri-sahih deya ajratib o'rganishni boshlagan?

J: Imom al-Buxoriy

EZOP (MILODDAN AVVALGI VI ASR)

1. «Ezop masallari» kitobiga Ezopning nechta masali kiritilgan? **J: 500 ga yaqin**

2. Ezop ko'p yillar qaysi hukmdor saroyida xizmat qilgan? **J: Lidlya shohi Krez saroyida**

3. Ezop qaysi shoh saroyida xazinabon darajasigacha ko'tarilgan? **J: Vavilon shohi Likurg saltanatida**

4. Ezop kinoyali achchiq tili uchun qaysi shaharda tog' qoyasidan otib yuborilgan? **J: Delfa**

5. Ezop qul bo'lib yurgan paytlarida uzoq yo'lga otlanganlarida o'zi uchun eng yengil yukni so'rab oladi. Bu nima edi?

J: To'rt kishi zo'rg'a ko'taradigan non solingan quti

6. Ezopning og'ir vaziyatlarda qutqarib, hech kim yecholmaydigan jumboqlarni yechib, sadoqat ko'rsatgan xo'jayini kim edi? **J: Ksanf**

7. Ezopning «Yovvoyi echkilar bilan cho'pon» masali nima haqida? **J: Do'stiga sadoqat**

8. Ezopning qaysi masali so'ngida kimki o'ziga yaxshilik qilganlarga yomonlik sog'insa, u albatta, Xudoning qahriga yo'liqadi, degan xulosa chiqadi? **J: «Klyik bilan tokzor»**

9. «Ayrim badfe'l kishilar yomonlik qilmaganlarining o'ziniyoq yaxshilik qilganga yo'yadilar». Ushbu xulosa Ezopning qaysi masalida aks etgan?

J: «Bo'ri bilan laylak»

10. «Og'irning ostidan, yengilning ustidan o'tma» degan maqol qaysi masalga mos?

J: «Ustiga tuz yuklangan eshak»

11. «Behudaga chiranish belni chiqaradi» degan maqol qaysi masalga mos?

J: «Burgut, zag'cha va cho'pon»

12. Masalning asosiy jihati nima?

J: Tarbiyaviy maqsadga yo'naltirilganligi

13. Ezop masallarini she'riy yo'l bilan lotin tiliga tarjima qilgan grek masalchisi kim? **J: Fedr**

14. XVIII asrda Germaniyada masal janrida ijod qilgan ijodkorlarni toping. **J: Lessing va Gellert**

15. «Ezop tilida so'zlashish» deganda nima nazarda tutiladi? **J: O'z fikrlari ta'sirli chiqishi uchun hikmatli so'zlar yoki ibratli voqealarga murojaat etib so'zlash**

16. O'zbek masalnavis shoirlarini toping.

J: 1. Abdulla Avloniy; 2. Hamza; 3. Yamin Qurbon; 4. Sami Abduqahhor; 5. Muxtor Xudoyqulov.

17. XVII asrda Fransiyada masal janrida kim ijod qilgan? **J: Lafonten**

18. Grek masalchilarini toping. **J: Fedr, Babriy**

19. «Do'st uldurki, o'ziga ravo ko'rmagan narsani do'stiga ham ravo ko'rmaydi. O'zi do'sti uchun o'limga tayyor bo'lsa ham, ammo do'stini bu ishda sherik qilmaydi». Ushbu fikrlar muallifi kim?

J: Alisher Navoiy «Mahbub ul-qulub» asarida

20. Majoziy shakldagi ibratli hikoyatlarning eng sara namunalari Navoiyning qaysi asarida uchraydi?

J: «Hayrat ul-abror»da

21. Navoiyning qaysi asari maxsus majoziy yo'nalishda yaratilgan? **J: «Lison ut-tayr» asari**

22. O'zbek adabiyoti masalchiligi rivojiga ulkan hissa qo'shgan asarni toping. **J: Muhammad Sharif Gulxaniyning «Zarbulmasal» asari**

ERTAKLAR OLAMIDA

1. Ertak atamasi kimning qaysi asarida uchraydi?

J: Mahmud Qoshg'ariynin «Devonu lug'otit-turk» asarida

2. Ertak deb qanday asarlarga aytiladi?

J: Hayot haqiqati bilan bog'lliq bo'lib, xayolli va

hayotli uydirmalar asosiga qurilgan, didaktik g'oya tashuvchi og'zaki hikoyalarga ertak deyiladi

3. Ertak atamasi Surxondaryo, Samarqand, Farg'ona-da qanday nomlanadi? **J: Matai**

4. Ertak atamasi Buxoroda qanday nomlanadi?

J: Ushuk

5. Ertak atamasi Xorazmda qanday nomlanadi?

J: Varsaki

6. Ertak atamasi Toshkentda qanday nomlanadi?

J: Cho'pchak

7. Qaysi janrdagi asarlar kirish qismi, voqealar rivoji, tugallanmadan tashkil topadi? **J: Ertak**

8. Ertaklarning boshlanmasida qaysi jonivor «qizil ekan, quyrug'i uzun ekan, ko'k muzga mingan ekan, muruti singan ekan», deb ta'riflanadi? **J: Qirg'ovul**

9. Ertaklarning boshlanmasida qaysi jonivor «azonchi» deb ta'riflanadi? **J: Ola qarg'a**

10. Ertaklarning boshlanmasida qaysi jonivor qozonchi» deb ta'riflanadi? **J: Qora qarg'a**

11. Ertaklarning boshlanmasida qaysi jonivor «to'qimchi» deb ta'riflanadi? **J: To'rg'ay**

12. Ertaklarning boshlanmasida qaysi jonivor «chaqimchi» deb ta'riflanadi? **J: Chumchuq**

13. «Sizga bog' bo'lsin, bizga hayot» jumlasini ertaklarning qaysi qismida uchraydi? **J: Kirish qismida**

14. «Surnaychi» deya ta'riflanuvchi jonivor qaysi?

J: O'rdak

15. «Karnaychi» deya qaysi jonivor ta'riflangan?

J: G'oz

16. «Uch og'ayni botirlar» ertagi qanday ertak hisoblanadi? **J: Maishiy ertak**

17. «Uch og'ayni botirlar» ertagida ota o'g'illariga nima uchun «to'g'ri bo'ling» deydi? **J: Bexavotlr bo'lasiz**

18. «Uch og'ayni botirlar» ertagida ota o'g'illariga nima uchun «maqlanchiq bo'lmang» deydi?

J: Xijolat tortmaysiz

19. «Uch og'ayni botirlar» ertagida ota o'g'illariga nima uchun «dangasalik qilmang» deydi?

J: Baxtsiz bo'lmaysiz

20. «Uch og'ayni botirlar» ertagida to'ng'ich o'g'il necha yoshda edi? **J: 21 yoshda**

21. «Uch og'ayni botirlar» ertagida o'rtancha o'g'ilning yoshi nechada edi? **J: 18 yoshda**

22. «Uch og'ayni botirlar» ertagida kenja o'g'ilning yoshi? **J: 16 yoshda**

23. Ota o'g'illariga qanday otlarni tayyorlab qo'yganligini aytadi? **J: Qora ot, saman ot, ko'k ot**

24. To'ng'ich o'g'il birinchi kecha poyloqchilik qilib, nimani yoki kimlarni o'ldiradi? **J: Sherni**

25. O'rtancha o'g'il birinchi kecha poyloqchilik qilib, nimani yoki kimlarni o'ldiradi? **J: Ajdarni**

26. Kenja o'g'il birinchi kecha poyloqchilik qilib, nimani yoki kimlarni o'ldiradi? **J: O'g'rilarni**

27. Podshoh saroyida mehmon bo'lgan uch og'a-ini botirlardan qaysi biri shinnidan odam isl kelayotganligini aytadi? **J: O'rtancha botir**

28. Uch og'a-ini botirlardan qaysi biri nonni taxlagan kishining otasi nonvoy ekanligini aytadi? **J: Kenja botir**

29. Uch og'a-lini botirlardan qaysi biri o'zlari yeyayotgan go'sht qo'zi go'shti va u il emib katta bo'lganligini aytadi?

J: To'ng'ich botir

30. To'ti va podshoh haqidagi hikoyatni kim podshoga so'zlab beradi? **J: Kenja botir**

31. Podshoh to'tini necha yil qafasda saqlaydi?

J: Uch yil

32. Podshoh to'tiga yurti Hindistonga borib kelish uchun necha kun muhlat beradi? **J: O'n besh kun**

33. To'ti podshoga sovg'a sifatida yurtidan nima olib keladi? **J: Uch dona yoshartiradigan meva**

34. To'ti va podshoh haqidagi hikoyatdan qanday xulosa chiqadi? **J: Podshohga yaqin bo'lgan kishilar har doim xatarda yashaydi**

35. Uzum o'g'irlashga kelgan o'g'rini bog'bon nima bilan urib o'ldiradi? **J: Shashvar to'qmoq bilan**

36. Qaysi asarda ikkita xiyonatkor vazir obrazi berilgan? **J: «Uch og'ayni botirlar» ertagida**

37. Hayvonlar haqidagi ertaklarda go'l, laqmalik ramzi sifatida gavdalanadigan hayvon qaysi? **J: Bo'ri**

38. Ertakning qaysi turi uchun asosiy mazmun majoziy, ya'ni ko'chma ma'noga ega va ular barcha qiziqadigan fantastik hikoyalardan iborat bo'ladi?

J: Hayvonlar haqidagi ertaklar

39. Hayvonlar haqidagi ertaklarga qaysilar kiradi?

J: «Echkining o'ch olishi», «Laqma aylq», «Bo'ri bilan tulki»

40. Ertakning qaysi turi sehr-jodu asosiga qurilgan bo'lib, asar qahramonlari har narsa qo'lidan keladigan

mo'jizakor kimsalar yoki jonlantirilgan narsa yoxud hayvonlardan iborat bo'ladi? **J: Sehrli ertaklar**

41. Sehrli ertaklarga qaysilar kiradi?

J: «Devbachcha», «Yalmog'iz», «Qaynar xumcha», «Urto'qmoq», «Ochil dasturxon»

42. «Susambil» ertagi ertakning qaysi turiga kiradi?

J: Sehrli ertak

43. «Susambil» ertagida eshakka Susambilga borishda hamrohlik qilgan jonivorlarni tartib bilan sanang.

J: Xo'roz, ho'kiz, kalamush, arilar

44. Qaysi asarda orzu qilgan joylariga yetish niyatida yo'lga chiqib, ko'plab qiyinchiliklarga, ochlik va suvsizlikka chidagan qahramonlar obrazi uchraydi?

J: «Susambil» ertagida

45. Suv o'rniga sharbat, o't o'rniga qora mayiz yeydigan eshak obrazi qaysi asarda berilgan?

J: «Susambil» ertagida

46. «... juda ham keng, bepoyon bir joy ekan. Havosi juda toza, narigi yoqda ulkan tog' bo'lib, uning shabadasi doim g'irillab kelib turar ekan. Yerdan ko'm-ko'k maysalar, bedalar yashnab yotibdi. Bir yoqda bug'doy, arpa; bir yoqda qovun-tarvuzlar, bir taraf keta-ketguncha bog'; unda uzum, anjir, o'rik, shaftoli va turli-tuman mevalar g'arq pishgan. Aniqdarda zilol suv sharqiraydi». Ushbu ta'rif qaysi joy haqida? **J: Susambil haqida**

47. «Susambil» ertagida bo'rilar «so'fi» deb kimni aytishadi? **J: Xo'rozni**

48. Bo'rilar «eshon» deya ta'riflagan jonivor qaysi?

J: Eshak

49. «Munkarnaklr» deya bo'rilar kimni ta'riflashadi?

J: Ho'kizni

50. Bo'rilar tomonidan «Azroil» deya ta'riflangan personaj qaysi? **J: Arilar**

51. «Go'rkovlar» sifatida ta'riflangan jonivor qaysi?

J: Kalamush

52. Ertaklarning xarakterli xususiyatlari qaysilar?

J: Fantaziyaga keng o'rin berilishi, mubolag'a, giperbola kabi tasvriy vositalardan foydalanish

53. Ertaklarning qaysi turida voqealarning aksariyati hayotga yaqin, hayoldan olingan bo'ladi?

J: Hayotiy-malshiy ertaklar

54. «Ozodachehra», «Malikai Husnobod», «Farhod va Shirin», «Tohir va Zuhro», «Oygul bilan Baxtiyor», «Ziyod botir» ertaklari ertakning qaysi turiga kiradi?

J: Hayotiy-malshiy ertak

55. Qaysi ertaklar jiddiy fikr-mulohazalar uyg'otadigan, muayyan tarbiyaviy yo'nalishga ega bo'lgan asarlardir?

J: Hayotiy-malshiy ertak

56. Bugungi kundagi ertakchi, matalchilarni toping.

J: Hamrobibi Umarali qizi, Hasan Xudoyberdi o'g'li, Haydar Baychi o'g'li, Nurali Nurmat o'g'li, Husanboy Rasul o'g'li

57. Yozma ertak yozgan ijodkorlarni toping.

J: 1. Behbudiy; 2. Munavvarqori Abdurashidxonov; 3. Filrat; 4. Abdulla Avloniy; 5. Hamza; 6. Siddiqiy-Ajziy.

58. «Kachal polvon» ertak-qissasining muallifini toping.

J: Shukur Sa'dulla

59. «Yoriltosh» ertak-pyesasining muallifini toping.

J: Shukur Sa'dulla

60. «Zangori gilam» ertagining muallifini toping.

J: Sulton Jo'ra

61. «No'xat polvon» she'riy ertagining muallifini toping.

J: Shukur Sa'dulla

62. «Afsona yaratgan qiz» ertak-pyesasining muallifini toping. **J: Shukur Sa'dulla**

63. Ertaklar mavzusiga ko'ra necha turga bo'linadi?

J: 4 turga: hayvonlar haqidagi ertaklar, sehrli ertaklar, hayotiy-maishiy ertaklar, hajviy ertaklar

64. «Laqma it», «Ayyor chumchuq» ertaklarining muallifi kim? **J: Shukur Sa'dulla**

65. Hozirgi kunda ertak yozish an'anasini davom ettirayotgan ertakchi ijodkorlarni toping. **J: X.To'xtaboev, A.Obidjon, T.Adashboev, O'.Imonberdiev**

66. Ijodining roppa-rosa o'n yilini faqat bolalar uchun hikmatli hikoyalar va ertaklar yaratishga bag'ishlagan ijodkorni toping. **J: L.N.Tolstoy**

67. Yozma ertakchilikni rivojlantirishga hissa qo'shgan rus ijodkorlari qaysilar?

J: A.S.Pushkin, L.N.Tolstoy, K.D.Ushinskiy

HAMID OLIMJON (1909 – 1944)

1. Qaysi shoir 30 yoshga yetar-yetmas O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasini boshqardi, 33 yoshida akademik unvonini oldi? **J: Hamid Olimjon**

2. H.Olimjonning 1-she'ri qachon va qayerda chop etilgan? **J: 1926-yilda «Zarafshon» gazetasida**

3. H.Olimjonning 1-she'riy to'plami qanday nomlanadi?

J: «Ko'klam»

4. H.Olimjonning onasi Komila ayaning ertaklari ta'sirida yaratgan dostoni nomini toping.

J: «Oygul bilan Baxtiyor»

5. H.Olimjonning she'riy dramalari?

J: «Muqanna», «Jinoyat»

6. «Oygul bilan Baxtiyor» dostonida voqealar qayerda bo'lib o'tadi? J: **Jambilda**

7. «Oygul bilan Baxtiyor» dostonida xalq qo'zg'oloniga kim rahbarlik qiladi? J: **Darxon**

8. «Oygul bilan Baxtiyor» dostonida Baxtiyor qayerlik edi? J: **Susambillik**

9. «Oygul bilan Baxtiyor» dostonida Oygul baliq qorni-da yotganida nima topgan edi? J: **2 ta gavhar**

10. «Oygul bilan Baxtiyor» dostonida chol bozorda gavharni nimaga almashtirdi? J: **Avval 1 sandiq oltinga, keyingisini 2 sandiq oltinga**

11. «Oygul bilan Baxtiyor» dostoni necha bo'g'inli she'rda yozilgan? J: **7 bo'g'inli**

12. *Qizning oldida bu xirs*

Ko'rsatib yovvoyi hirs. «Oygul bilan Baxtiyor» dostonidan olingan ushbu parchadagi tagiga chizilgan so'zlarning ma'nosini toping.

J: **Hirs – Insonning qo'pol nafs, xirs – ayiq**

13. «Oygul bilan Baxtiyor» ertagidagi qaysi voqea «Tohir va Zuhra» ertagini eslatadi?

J: **Oyguining sandiqda oqib ketish voqeasi**

14. Oygulni kim sandiqqa solib oqizib yuboradi?

J: Qul Tarlon

15. Daryoda uzoq oqqan sandiq qayerga kelib qoladi?

J: Jurjon degan yurtga

16. Sandiqni kim tutib oladi va qanday yo'l tutadi?

J: O'tinchi chol ko'rib qolib, sandiqni o'roq bilan ochmoqchi bo'ladi, odam ovozi eshitib, uni bozorga olib boradi

17. O'tinchi cholning taqdiri qanday yakun topadi?

J: Cholni bozorda o'g'ri deb tutadilar va podsho saroyiga olib borishadi. Zolim podsho uning gunohini so'rab-surishtirmasdan ham o'limga mahkum etadi

18. Oygul qanday qilib Jayhun baliqning qorniga tushib qoladi? J: Sandiqdan Oygulni olishgandan so'ng zolim podsho unga uylanmoqchi bo'ladi. Nochor qolgan Oygul cho'millish bahonasida daryo labiga keladi va o'zini daryoga tashlaydi. Daryoda uni Jayhun baliq yutadi

19. Ertak-dostonlar qanday bo'ladi? J: Mazmunan ertakka, shaklan dostonga o'xshaydi

20. Dostonlar qaysi jihatiga ko'ra 2 xil, ya'ni xalq dostonlari va adabiy dostonlarga bo'linadi?

J: Yaratilishiga ko'ra

21. Xalq dostonlariga xos xususiyatlarni sanang.

J: 1. Muallifi aniq bo'lmaydi; 2. Baxshilar tomonidan kuylanadi; 3. Og'izdan og'izga, avloddan avlodga o'tganda ba'zi bir o'zgarishlarga uchrashi mumkin

22. Jahon adabiyotida ertak-doston yaratgan ijodkorlarni toping. J: 1. Ubayd Zokoni; 2. Pushkin; 3. Korney Chukovskiy; 4. Marshak.

23. O'zbek adabiyotida ertak-doston yaratgan ijodkorlarni toping. J: 1. Avloniy; 2. Qudrat Hikmat; 3. Zafar Diyor; 4. Hamid Olimjon; 5. Maqsud Shayxzoda; 6. Quddus Muhammadly; 7. Po'lat Mo'min.

MAQSUD SHAYXZODA (1908 – 1967)

1. Maqsud Shayxzodaning dastlabki she'riy namunalari qachondan boshlab e'lon qilina boshladi? J: **1929-yildan**

2. Maqsud Shayxzodaning qaysi she'riy to'plamlari 1930-yillarda yaratilgan?

J: «O'n she'r», «Undoshlarim», «UchInchl kitob», «Jumhuriyat»

3. «Jaloliddin Manguberdi» tarixiy dramasiining muallifi ni toping. J: **Maqsud Shayxzoda**

4. Quyidagi to'plamlardan qaysi biri Maqsud Shayxzoda qalamiga mansub?

J: «Kurash nechun», «Jang va qo'shiq», «Kapitan Gastello», «Ko'ngil deydiki»

5. Maqsud Shayxzodaning «Jaloliddin Manguberdi» tarixiy dramasida Jaloliddin siymosini qaysi aktyor sahnaga olib chiqdi? J: **Shukur Burhonov**

6. Maqsud Shayxzodaning 1957-yilda yaratilgan dostonini toping. J: «**Toshkentnoma**»

7. Maqsud Shayxzodaning «Mirzo Ulug'bek» tragediyasi qachon yaratilgan? J: **1960-yilda**

8. Maqsud Shayxzodaning «Mirzo Ulug'bek» tragediyasida qaysi aktyor Ulug'bek siymosini yaratgan?

J: **Shukur Burhonov**

9. Urushdan keyin yaratilgan she'riy to'plamlari qaysilar? **J: «O'n besh yilning daftari», «Olqishlarim», «Zamon torlari», «Shu'la», «Chorak asr devoni»**

10. Maqsud Shayxzoda qalamiga mansub ertak-dostonni toping. **J: «Iskandar Zulqarnayn»**

11. «Iskandar Zulqarnayn» ertak-dostonida nima uchun Iskandar sochini olgan sartaroshlarni o'ldiraveradi?

J: Boshida shoxi borligi uchun

12. «Iskandar Zulqarnayn» dostonidan chiqadigan xulosa nima? **J: Dunyoda hech bir yomonlik jazosiz qolmaydi, tuban ishlarni har qancha yashirmang, u birlibir bir kun oshkor bo'ladi**

13. «Iskandar Zulqarnayn» dostonida Iskandaming shoxli ekanligi nima orqali oshkor bo'ladi? **J: Nay orqali**

14. Hamid Olimjonning ertak-dostonlari qaysilar?

J: «Oygul bilan Baxtiyor», «Semurg' yoki Parizod va Bunyod»

15. Ertak-doston yozishda yuksak mahorat ko'rsatgan shoir kim? **J: Hamid Olimjon**

16. Folklor asarlarini o'z zamonalariga moslab qayta ishlab, she'riy shakliga solish an'anasi kimlarning ijodida uchraydi?

J: Furqat, Abdulla Avloniy, Elbek, Qudrat Hikmat, Zafar Diyor

JONATAN SVIFT (1667 – 1745)

1. Jonatan Svift qachon qayerda tug'ilgan?

J: 1667-yilda Irlandiya poytaxti Dublinda

2. Jonatan Svift 14 yoshida qaysi o'quv yurtiga kirgan?

J: Dublin universitetining diniy bilimlar fakultetiga o'qishga kirib, uni bitirmay Angliyaga jo'nab ketdi

3. Bir necha yil kimning saroyida kotib bo'lib ishlaydi?

J: Qirollikning sobiq ministri Vilyam Templning saroyida

4. Asarlari qaysilar? J: «Kitoblar jangi», «Bochka cho'pchagi», «Movutfurush xatlari» asarlari

5. Sviftga haqiqiy shuhratni uning qaysi romani olib keldi? J: «Gulliverning sayohatlari» romani

6. «Gulliverning sayohatlari» romanining to'liq nomi nima? J: «Lemyuel Gulliverning jahondagi bir necha olis mamlakatlarga avvalo jarroh, keyinchalik esa bir necha kemalar kapitani sifatida qilgan sayohatlari»

7. «Gulliverning sayohatlari» romani qachon yaratilgan? J: 1726-yilda

8. Sviftning qaysi romanida kulgili voqealar anchagina bo'lsa-da, uning zamirida achchiq kinoya, zaharxanda yotadi? J: «Gulliverning sayohatlari» romanida

9. Svift qaysi asari orqali Angliya davlatining tartib-qoidalari, urf-odatlar ustidan kuladi?

J: «Gulliverning sayohatlari» romani orqali

10. «Gulliverlarning sayohatlari» romani necha qismdan iborat? J: 4 qismdan

11. Romanning 1-qismida nima haqida hikoya qilinadi?

J: Gulliverning lilliputlar – mitti odamlar mamlakatidagi sarguzashtlari.

12. Lilliputiya nechta partiya mavjud? J: 2 ta partiya: baland poshnalilar va past poshnalilar

13. Liliputiya partiya vakillari siyosatlarini orasidagi farq nimadan iborat?

J: Poshnalarining baland yoki past bo'lganligida

14. Liliputiya davlatining qo'shini Blefusku davlati bilan nizolari sababi nima? **J: Ular tuxumni uch qismidan sindirish kerak desalar, birlari poynak qismidan sindirish kerakligini uqtiradilar**

15. Romanning 2-qismida nima haqida hikoya qilinadi?

J: Gulliverning ulkan odamlar yurti – Brobdingnegga sayohati

16. Ulkan odamlar mamlakatida Gulliver qanday holatga tushadi?

J: Tashqi holatga tushadi – Liliputiya davlatidagi odamlardan nafratlanib bo'lsa, ushbu mamlakat odamlarining tanti, olijanob, ma'rifatparvarligiga qoyil qoladi

17. Romanning uchinchi qismi nimaga bag'irlangan?

J: Gulliverning olimlar mamlakati – Lapedutadagi sayohatiga

18. Gulliver olimlar mamlakatida nimalarni ko'radi?

J: Bu yerdagi Buyuk akademiya bilan tanishib, umri behuda sarflanayotgan olimlar ishini ko'radi, ularning real hayotdan ajrab qolib, foydasiz ixtirolar bilan bandliklari muallif kulgisini qo'zg'aydi

19. Qaysi asarda asar qahramoni bir olimning bodringdan quyosh energiyasini ajratib olib, sovuq kelganda foydalanishga ahd qilganini, yana bir allomaning uyni poydevordan emas, tomidan boshlash haqidagi loyihasi – buning isboti sifatida hasharotlar – asalari va o'rgimchak faoliyati misol qilib keltirilganini ko'rib o'zini kulgidan tiya olmaydi?

J: «Gulliverning sayohatlari» romanida

20. Romanning to'rtinchi qismi nima haqida?

J: Gulliverning guingngnmlar mamlakatiga qilgan sayohati haqida

21. Guingngnmlar mamlakatida kimlar yashaydi?

J: Ikki oyoqli maxluq – yexular va aqli, dono, halol mehnat bilan kun ko'ruvchi otlar yashaydi

22. Yexular qanday odamlar sifatida tasvirlanadi va ular Sviftga kimni eslatadi?

J: Yexular jirkanch, hazar qiladigan darajada tuban kimsalar. Ular Sviftning Angliyadagi vatandoshlarini eslatadilar. Ular o'z manfaatlarini uchun bir-birlarini halok qilishga tayyor

23. «Gulliverning sayohatlari» romani o'zbek tilida necha marta nashr etilgan? J: 6 marta.

24. Gulliver qayerga o'qishga yuboriladi?

J: Kembrij shahridagi lmanyuel kollejiga o'qishga yuboriladi, lekin moddiy qiyinchiliklar sababli u yerdan ketadi

25. Gulliver kimga shogirdlikka boradi?

J: Londondagi mashhur vrach Jems Betsga shogirdlikka boradi, undan 4 yil ta'lim oladi

26. Gulliver bir necha yil qanday mashg'ulot bilan shug'ullanadi?

J: Vrachlik va kemalarda xirurg bo'lib ishlaydi

27. Gulliverning tug'ilgan yurti?

J: Nottingemshir

28. Gulliverga qarindoshlari yiliga necha funt pul jo'natib turishga va'da berishdi? J: 30 funtdan

29. Gulliver Leyden shahrida qancha muddat davomida meditsinani o'rgandi? **J: Ikki yil-u yetti oy**

30. Gulliverning tog'asining ismi? **J: Jons**

31. Gulliver qaysi kemaga jarroh bo'lib ishga joylashdi?
J: Kapitan Eybregem Pannell qo'mondonlik qillayotgan «Qaldirg'och» kemasiga va unda uch yarim yil ishladi

32. Gulliver kimning qiziga uylangan va qancha sep olgan?

J: Paypoqfurush mister Edmund Bertonning qizi miss Meri Bertonga uylangan va 400 funt sep olgan

33. Gulliver necha yil jarroh bo'lib ishlagan?

J: Olti yil ishlab, ikkita kema almashtiradi

34. Gulliver kimning taklifi bilan qaysi kemaga ishga yollanadi? **J: Kema kapitani Vilyam Prichardning taklifi bilan «Ohu» kemasiga**

35. «Ohu» kemasi Bristoldan qachon yo'lga chiqadi?

J: 1699-yilning 14-mayida

36. Kemada necha kishi ochlik va maza-matrasiz ovqatlarni yeyishi sababli vafot etadi? **J: 12 kishi**

37. Kemada necha kishi dovuidan omon qolish maqsadida qayiqqa tushib qirg'oq tomon suzib ketadi? **J: 6 kishi**

38. «Ohu» kemasi nima sababdan halokatga uchraydi?

J: Dovul sababli, faqat Gulliverni omon qoladi

39. Gulliver kema halokatidan so'ng qaysi mamlakatga kelib qoladi?

J: Lilliputiyaga, unda mitti odamchalar yashaydi

40. Mittilar Gulliverni qanday atashadi?

J: «Kuinbus Flestrin» – Ulkan odam deb

41. Romanda amaldor qanday nomlanadi? J: **Gurgo**

42. Gulliverni qay tarzda imperator huzuriga olib bori-shadi? J: **Uikan mashinaga yotqizib**

43. Gulliverni olib ketish uchun tayyorlangan ulkan mashina nechta duradgor va injener tomonidan yasaladi?

J: **500 ta**

44. Uikan mashina necha g'ildirakli edi?

J: **Balandligi 3 dyum, uzunligi 7 va eni 4 funtga ya-qin, 22 g'ildirakli edi**

45. Gulliverni poytaxtga olib borish uchun saroy otxo-nasidan qancha ot olib kelindi? J: **1,5 mingta**

46. Gulliver turgan joydan poytaxtgacha qancha soatlik yo'l bor edi? J: **4 soatlik**

47. Gulliver imperator bilan o'zi bilgan qaysi tillarda gaplashdi? J: **Nemisch, gollandcha, lotincha, fransuz-cha, Ispancha, Italyancha**

48. Gulliver Liliputiya da kimlar ko'magida mitti odam-larning tilini o'rgandi? J: **Imperator tomonidan birlashtiril-gan 6 ta olimlar ko'magida**

49. Gulliverga xizmat qilish uchun imperator tomonidan nechta mulozimlar shtati ta'sis etildi? J: **600 ta**

50. Imperator buyrug'i bilan Gulliverning nimalari olib qo'yiladi? J: **Soati, to'pponchasi, qilichi, bir necha ku-mush va oltin tangalari, qalamtaroshi, soqol oladigan qiltishi, tarog'i**

51. Gulliverni nechta amaldor tintuv qiladi?

J: **Ikki ta amaldor: Klefrin Frelok va Marsi Flerok**

52. Gulliver yashirin cho'ntagidagi nimalarini imperator-ga aytishni lozim ko'rmaydi?

J: Ko'zoynak va cho'ntakda olib yuriladigan durbinlari

53. Liliputiya da ikki partiya lili qaysi voqeadan boshlanadi?

J: Hozirgi imperatorning bobosi go'dak paytida uning nonushtasiga pishgan tuxum berishadi. Bola tuxumni qadimgi odat bo'ylcha poynak tomonidan sindirayotib barmog'ini kesib oladi. O'shanda uning otasi – imperator fuqarolariga tuxumni uch tomonidan sindirishga farmon beradi. Bu farmon fuqaroning g'azabini keltiradi

H.K.ANDERSEN (1805 – 1875)

1. Hans Kristian Andersenning 1-yirik romani qaysi?

J: «Improvizator»

2. Ham zavq beradigan, ham o'yg'a toldiradigan chinakam hayotiy ertaklar yaratish an'anasini kim boshlab berdi? J: Hans Kristian Andersen

3. Hans Kristian Andersenning qaysi ertaklarida talqin jonli inson muhitiga yaqinlikda beriladi? J: «Dyumchaxon», «Bulbul», «Qor malikasi», «Suv parisi»

4. Hans Kristian Andersenning qaysi ertaklarida jonsiz ashyolar harakatga kelib, odamlarday so'zlaydilar?

J: «Bronza to'ng'iz», «Kumush tangacha»

5. Eng yaxshi bolalar yozuvchilari uchun qanday Xalqaro mukofot ta'sis etilgan? J: Hans Kristian Andersen

6. Kay, Gerda kabi bolalar qaysi asar qahramonlari?

J: «Qor malikasi»

7. «Bir chimdim tuz bir xum asalni buzār» maqoli qaysi ertakka mos keladi? J: **«Qor malikasi»**

8. «Qor malikasi» ertagida Kay qaysi so'zni muz parchalaridan yozsa, unga butun olam baxsh etilishi kerak edi? J: **Mangulik**

9. Andersenning qaysi ertagi go'zallik va ezgulikni ulug'lash, soxtalik va qabihlikni qoralash, uning inqirozi muqarrarligi haqida? J: **«Bulbul»**

10. «Bulbul» ertagida podsho bulbulning navosidan zavqlanib unga nima sovg'a qiladi? J: **Oltin tufli**

11. Haqiqiy bulbul necha yildan keyin saroyga qaytib keladi? J: **15 yildan so'ng**

12. Bulbul Azroildan podshoning nimalarini tortib oladi? J: **Toj, oltin qilich, bayroq**

13. Andersenning qaysi ertagi kishini qalbakilikdan, ikkiyuzlamachilikdan, yolg'onchilikdan qaytaradi?

J: **«Bulbul»**

14. «Bulbul» ertagida imperator qaysi mamlakat elchilarining xabaridan keyin o'z yurtidagi bulbulni topishga qaror qiladi? J: **Yaponiyalik**

15. «Bulbul» ertagida bulbul shohga qarata: «Lekin baribir... qandaydir muqaddaslik nuriga yo'g'rilgan! Uni pok saqla!» deganda nimani nazarda tutadi?

J: **Hukmdorlik tojini**

16. Andersenning qaysi ertagi bir jodugarning g'alati bir ko'zgu yasagani, bu ko'zguda barcha yaxshi, go'zal narsalar yomon, xunuk bo'lib ko'rinishi, barcha yaramas, xunuk narsalar esa, aksincha, chiroyli, go'zal bo'lib ko'rinishi haqidagi voqea bilan boshlanadi?

J: «Qor mallkasi» ertagi

17. Qaysi ijodkorning ertaklarida hamisha hayotga muhabbat, har bir voqea-hodisadan yaxshilik, go'zallik izlash ruhi ustun turadi? **J: H.K.Andersenning**

18. Sun'iy bulbulga necha marta bir qo'shiqni ayttirishadi? **J: 34 marta**

19. Sun'iy bulbul haqida kim necha jildli kitob yozgan?

J: Kapelmeyster 25 jildli

20. Kapelmeyster qanday amaldor? **J: Xor rahbari**

21. Haqiqiy bulbul saroydan so'ramasdan ketib qolganda unga nisbatan qanday jazo qo'llashadi?

J: Davlat chegaralaridan badarg'a qilishdi

22. Tirik bulbulning saroydan hech kimga bildirmasdan ketib qolganini qachon sezishdi?

J: Sun'iy bulbul 33 marta xonish qilgandan so'ng

ABDULLA QODIRIY (1894 – 1938)

1. Qaysi ijodkor o'z tarjimai holida: «...bog'bonlik bilan kun kechiruvchi bir oilada tug'ilganman», – deydi? **J: Qodiriy**

2. Abdulla Qodiriyning 1913 – 1916-yillarda e'lon qilingan ilk asarlarini toping. **J: 1.«Uloqda» 2.«To'y» 3.«Millatimga bir qaror» 4. «Baxtsiz kuyov» 5.«Fikr aylagil» 6.«Juvonboz» 7.«Ahvolliml»**

3. A.Qodiriyning she'rlarini toping.

J: «To'y», «Millatimga bir qaror», «Fikr aylagil», «Ahvolliml»

4. A.Qodiriyning hikoyalarini toping.

J: «Uloqda», «Juvonboz»

5. A.Qodiriyning pyesalarini toping.

J: **«Baxtsiz kuyov»**

6. A.Qodiriy ilk asarlariga qaysi taxallusni qo'llagan?

J: **Julqunboy**

7. A.Qodiriy eng ko'p ijod qilgan davr qaysi?

J: **1920-yillar**

8. «O'tgan kunlar» romani uchun qaysi hukm to'g'ri?

J: **1922-yildan e'lon qilina boshladi, 1925 – 1926-yillarda har bir bo'lim alohida uchta kitob holida nashr etildi**

9. «Mehrobdan chayon» romani qachon yaratilgan?

J: **1928-yili**

10. «Obid ketmon» qissasi qachon yaratilgan?

J: **1930-yili**

11. Qaysi ijodkor mustaqillik yillarida birinchi bo'lib Mustaqillik ordeniga munosib ko'rilgan?

J: **Abdulla Qodiriy**

12. «Uloqda» hikoyasining bosh qahramoni kim?

J: **Turg'un**

13. «Uloqda» hikoyasidagi chavandoz bola akasining ismi? J: **Mahkamboy**

14. «Uloqda» hikoyasidagi chavandoz yigitning yoshi nechada? J: **12 da**

15. «Uloqda» hikoyasidagi Sobir tegirmonchining o'g'li kim? J: **To'g'on**

16. «Uloqda» hikoyasida kimning oti qozoqi, qamchi ko'tarmaydi deb ta'riflanadi? J: **Salimning**

17. «Uloqda» hikoyasida biya minib o'rtoqlariga kulgi bo'lgan bolaning ismi? J: **Shokir mishiql**

18. «Uloqda» hikoyasida chavandoz bola otining umildirig'i qancha turishini aytib maqtanadi? J: **15 tanga**

19. «Uloqda» hikoyasida chavandoz bolaga: «Saning oldan baxting bor ekan», – deb havaslangan bolaning ismi?

J: **Nurxon**

20. «Uloqda» hikoyasida kim davraboshi edi?

J: **Orif sarkor**

21. «Uloqda» hikoyasida kimni ot bosib vafot etadi?

J: **Esonboyni**

22. «Uloqda» hikoyasida haqidagi to'g'ri hukmni toping.

J: **Hikoya 1915-yilda yozilgan, 1916-yilda alohida kitob holida nashr etilgan**

23. Kontrast qanday usul? J: **Zidlantirish usuli**

24. «Uloqda» hikoyasi qanday usulda yaratilgan?

J: **Kontrast**

25. «Boshsiz odam» hikoyasining muallifini toping.

J: **A. Qahhor**

26. Yozuvchi tomonidan kuzatilgan, idrok etilgan ibratli voqea va hodisalarni ixcham shaklda bayon etuvchi nasriy asar qanday ataladi? J: **Hikoya**

27. «Oq jujuncha kamzul, o'ruscha shim, amirkon etik, duxoba do'ppi kiygan» qahramon kim?

J: **Turg'un chavandoz**

28. «Undan nariroqda bir-ikki kishi uch-to'rt qop bodringni bir-biriga suyab, «Mirzaqiron bodring, kasir-kusur bodring» deya maqtanishardi». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: **«Uloqda» hikoyasidan**

29. Turg'un chavandozga «Saning olingga hech ot bolasi etolmaydi» deb kim havaslanadi? J: **Haydar soqov**

30. Nurxon otining chopmasligiga nimani sabab qilib ko'rsatadi? **J: Akasining sovuq holda suv berganini**

31. Kim otining chopmasligiga sabab qilib Eson ko'knorining o'g'lining bexos tom boshidan guvala tashlab yuborishini sabab qilib ko'rsatadi? **J: Haydar soqov**

32. O'zbek adabiyotida kimlar hikoya janrining ustalari sifatida e'tirof etilganlar?

J: Abdulla Qahhor, Said Ahmad, Odil Yoqubov, Shukur Xolmirzayev, O'tkir Hoshimov, Erkin A'zamov

MIRKARIM OSIM (1907 – 1984)

1. Mirkarim Osim qachon va qayerda tug'ilgan?

J: 1907-yilda Toshkentda ziyoli oilasida

2. Qayerlarda tahsil olgan? **J: Dastlab eski maktabda, 1917 – 1920-yillar oralig'ida esa «Shams-ul irfon» nomli boshlang'ich maktabda o'qigan. 1921 – 1924-yillarda shahardagi ta'lim va tarbiya texnikumida tahsil olgan. 1926- yili Moskvadagi pedagogika institutining tarix fakultetiga o'qishga kirib, uni 1930-yilda muvaffaqiyatli bitirgan**

3. Nechanchi yillar qatag'on siyosatining cheksiz azob-uqubatlarini tortishga majbur bo'lgan?

J: O'tgan asrning 50-yillarida

4. Dastlabki qissasi qachon yaratilgan? **J: 1925-yilda «Yangi ariq» nomli qissasi yaratilgan, ammo vaqtida e'lon qilinmagan**

5. Mirkarim Osimning tarixga oid dastlabki yirik asari qanday nomlanadi? **J: «Astrobod» qissasi**

6. Navoiyning hayot va ijod yo'lini keng yorituvchi asarlari qaysilar va ular qaysi yillar oralig'ida yozilgan?

J: 1937 – 1940-yillar ichida yaratilgan «Alisher Navoiy va Darveshali», «Badarg'a», «Navoiyning xislatlari», «Ulug'bek va Navoiy» qissa va hikoyalari

7. Tarixiy mavzudagi asarlari qaysilar?

J: «To'maris», «Shiroq», «Iskandar va Spitamen», «Aljabrning tug'ilishi», «Ibn Sino qissasi», «Jayhun ustida bulutlar», «O'tror», «Temur Malik», «Mahmud Tarobiy», «Karvon yo'llarida», «Singan setor», «Mohlaroyim va Xonposhsha»

8. Tarjimalari qaysilar?

J: M.Sholoxovning «Tinch oqar Don», S.Borodinning «Yildirim Boyazld», L.Batning «Hayot bo'stoni» asarlarini tarjima qilgan

9. «Zulmat ichra nur» qissasi qachon yaratilgan?

J: O'tgan asrning 60-yillarida, Navoiy tavalludining 525 yilligi arafasida

10. «Zulmat ichra nur» qissasi qaysi kitobdan o'rin olgan? J: 1987-yilda chop etilgan «Karvon yo'llarida» kitobidan

11. Alisher otasidan Hirot va Iroqning qayerda joylashganligi haqida nimalarni eshitgan edi?

J: Hirot kunchiqish, Iroq viloyatl kunbotlashda

12. Alisherlarning oilasi G'arbiy Eronda necha yil tura-di? J: Uch yilcha

13. Alisherlar oilasi Iroqqa yo'l olganda Yazd vohasida-gi Taft qishlog'ida kim bilan uchrashadi?

J: Sharafiddin Ali Yazdiy bilan

14. Alisher necha yoshida maktabga borgan edi?

J: **4 yosh-u 4 oylik bo'lganda**

15. Alisher necha yoshida ulug' tarixchi olim Sharafiddin Ali Yazdiy bilan uchrashadi? J: **6 yoshida**

G'AFUR G'ULOM (1903 – 1966)

1. G'afur G'ulomning Ikkinchi jahon urushi paytida yaratilgan she'rlarini toping.

J: **«Kuzatish», «Sen yetim emassan», «Vaqt», «Sog'inish», «Onalar»**

2. G'afur G'ulomning qissalari:

J: **«Netay», «Yodgor», «Tirilgan murda», «Shum bola»**

3. G'afur G'ulomning qaysi qissasi 1936-yilda yozilib, 60-yillarda yana qayta ishlandi? J: **«Shum bola»**

4. «Hayot sharobidan bir qultum yutay. Damlar g'animatdir, umruzoq soqiy, Quyosh-ku falakda kezib yuribdi, Umrimiz boqiydur, umrimiz boqiy» misralari G'afur G'ulomning qaysi she'ridan olingan? J: **«Vaqt»**

5. «Mening o'g'rigina bolam» hikoyasi qanday hikoya hisoblana di? J: **Voqeyiy hikoya**

6. «Mening o'g'rigina bolam» hikoyasidagi qora buvining ismi? J: **Roqlyabibi**

7. Qora buvining yoshi? J: **Saksondan oshgan**

8. O'g'rining uyga kirganini qora buvi qanday bilib qoladi? J: **O'g'rl aksa urib yuborganl uchun**

9. Qora buvi shippga qarab og'ziga nima solib o'ylanib yotgan edi? J: **Nos solib**

10. «Mening o'g'rigina bolam» hikoyasidagi yetimlar soni? **J: 4 ta**

11. Kampir «Tuyaning ko'ziday non anqoga shapig'» deydi. Shapig' so'zining ma'nosi nima?

J: Nihoyatda tansiq, kam

12. Yetim bolalarning amakilari qanday tirikchilik qilar edilar? **J: Aravakashlik**

13. Yetim bolalarning nechtasi o'g'il, nechtasi qiz edi?

J: 1 ta o'g'il, 3 ta qiz

14. O'g'rining nechta bolasi bor edi? **J: 2 ta**

15. «Mening o'g'rigina bolam» hikoyasida voqealar qaysi podsho davrida bo'lib o'tadi?

J: Kerinska davrida

16. O'g'rining ota kasbi nima edi? **J: Kavushdo'zlik**

17. Chitfurush boyning ismi nima? **J: Karim qori**

18. Pudratchi boyning ismi nima? **J: Odilxo'jaboy**

19. Ko'nchi boyning ismi nima? **J: Matyoqubboy**

20. O'g'ri qaysi boyning hovli darvozasida miltiq ushlagan gorodovoy turadi deydi? **J: Odilxo'jaboy**

21. O'g'ri kimning tovuqxonasidan 4 ta tovuq, 1 ta xo'roz o'maradi? **J: Orif sassiqning**

22. Kampir «hamma hunarning ham o'zining murt gardoni bo'lar ekan-da» deydi. Murt gardon so'zining ma'nosi nima? **J: Javobi**

23. Ellikboshining ismi? **J: Rahmonxo'ja**

24. O'g'ri ellikboshiga qancha pora berib rabochiyga borishdan qutuladi? **J: 83 so'm**

25. Kampir o'g'riga nima olib ketishni taklif etadi?

J: Qozonni olib ketishni

26. Amerika yozuvchisi O.Genrining «Darddoshlar» asariga kimning asari o'xshash? J: **G'afur G'ulomning**

27. Qaysi asarda o'zbek onasining quyoshdan issiq mehri, oqibati, insoniyligi, shafqati butun bo'y-basti bilan namoyon bo'ladi?

J: **«Mening o'g'rigina bolam»da**

28. «Otamizning o'lganiga anchagina yil o'tib ketdi. Bu yil – o'n yettinchi yilning ko'klamida onamizdan ham ajralib, shum yetim bo'lib qoldik». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: **«Mening o'g'rigina bolam» hikoyasida**

29. «Turib yeganga turumtog' chidamas» maqoli qaysi asarda qo'llangan?

J: **«Mening o'g'rigina bolam» hikoyasida**

30. Butun qolip-u shon-u so'zan, bigizlarini ulgurjisiga ikki pud jo'xori unga movoza qilgan (almashtgan) etikdo'z kim? J: **Buvamat ota**

OYBEK (1905 – 1968)

1. Oybekning dastlabki she'riy to'plami?

J: **«Tuyg'ular» (1926)**

2. Dostonlari: J: **«O'ch» (1932), «Dilbar – davr qizi» (1931), «Baxtigul va Sog'indiq» (1933)**

3. Romanlari: J: **«Qutlug' qon» (1940), «Navoiy» (1944), «Quyosh qoraymas» (1958)**

4. «Fanorchi ota» hikoyasi qachon yozilgan?

J: **1930-yillarda**

5. «Fanorchi ota» hikoyasida fanor kimning uyi darvozasi tepasiga o'rnatilgan edi? J: **Tursunqul akaning**

6. «Fanorchi ota» hikoyasida bolalar ichida eng ko'p qo'rqmaydigan, eng battoli kim edi? J: **Qosim**

7. Fanorchi otaga «Kim fonarni sindirsa, shuni sizga tutib beramiz», deb va'da bergan bolaning ismi? J: **Ahmad**

8. «Past bo'yli, burushiq yuzli bir chol» deya ta'riflangan personaj Oybekning qaysi hikoyasi qahramoni?

J: «**Fanorchi ota**» hikoyasining

9. «Ko'cha bugun jonlangan. Bo'zchilar tanda yoyib, ipni ko'k bo'yocqa bo'yaydilar, bir tomoni dag'al, qilli, g'o'laday og'ir asbobni tanda ustidan yuritib, ipni silliqalaydilar». Qaysi hikoya shunday boshlanadi?

J: «**Bolaning ko'ngli podsho**» hikoyasi

10. «Bolaning ko'ngli podsho» hikoyasida qaysi bola qo'lidagi bir tilik handalagini o'rtog'iga maqtaydi? J: **A'zam**

11. Kimning uyi supuriqsiz, qarovsiz qolgan keng hovli, deb ta'riflanadi? J: **Mirahmad otaning**

12. Qaysi baqqolning do'konida hamma narsa topiladi, lekin juda qimmat bo'lar edi? J: **Sobir baqqol**

13. Qaysi baqqolning do'konida faqat sabzi, piyoz, un, kerosin sotilar edi? J: **Musa baqqol**

14. «Bolaning ko'ngli podsho» hikoyasidagi bola bobosining ismi? J: **Dadaqo'zi**

15. Oybekning tarjimasiga mansub bo'lgan asarlarni toping. J: «**Yevgeniy Onegin**», «**Maskarad**», «**Sosunli Dovud**»

16. «Bolaning ko'ngli podsho» hikoyasida voqealar kimning tilidan hikoya qilinadi? J: **Musoning**

17. «Tillatopar», «Musicha» asarlarining janrini belgilang. J: **Hikoya**

18. «Bolaning ko'ngli podsho» hikoyasida Oybek Oqmachil mahallasidagi nechta baqqolga ta'rif beradi?

J: 3 ta

19. Alisher Navoiy nomli Milliy bog'da Oybekning muhtasham haykali qachon o'rnatildi? **J: 2010-yilda**

20. «Ana shu oqqadarga baqamti kelib qolsam bo'ladimi! U otda, men yayov. Qo'limda shashpar». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Bolaning ko'ngli poshsho» hikoyasidan

USMON NOSIR (1912 – 1944)

1. «Kapalakning gul emganin ko'rdim, Eslab ketdim seni, malagim.. sen berdingmi, shuncha shirin she'mi, Ey, barglari ko'm-ko'k palagim?» Ushbu misralar qaysi ijodkor-ga tegishli? **J: Usmon Nosirga, «Bolaligimga» she'ridan**

2. Qaysi shoir «Eng dahshatli sukunat – shoir jim yur-sa!» deb yozgan? **J: Xurshid Davron**

3. Usmon Nosirning «Yurganmisiz birga oy bilan?» she'ri necha misradan iborat? **J: 12 misra**

4. «Yur, tog'larga chiqaylik» she'rida nima o'ta chiroylik, go'yo suvga o'xshatiladi? **J: Yoshlik**

5. Usmon Nosirning qaysi she'ri bir xil misra bilan bosh-lanib yana shu misralar bilan tugaydi?

J: «Yur, tog'larga chiqaylik»

6. Usmon Nosir qaysi she'rida «Chu, qora yo'rg'am» deb yozadi? **J: «Yo'lchi»**

7. «Itolat et! Agar sendan Vatan rozi emas bo'lsa, Yoril! Chaqmoqqa aylan sen, Yoril! Mayli tamom

o'lsam!» misralari Usmon Nosirning qaysi she'rida uchraydi? J: «Yurak»

8. 1935-yilda yaratilgan she'rlari:

J: «Yurganmisiz birga oy bilan?», «Yur, tog'larga chiqaylik»

9. Usmon Nosir «Gulzor-chaman» she'rida yoriga nimalarni terib bermoqchi bo'ladi? J: Binafsha

10. «Istaymanki, oqar qonim tamom bo'lmasin, Istaymanki, sevar yorim tashlab ketmasin» misralari Usmon Nosirning qaysi she'rida uchraydi? J: «Gulzor-chaman»

11. «Oq yuvib, oq tarab» she'rining muallifi kim?

J: Usmon Nosir, onasiga Samarqanddan yozgan

12. «Esingdami, g'arib ona, U qishlarning zahri? Yuzni momataloq qilgan U yillarning qahri?» Ushbu misralar muallifi kim? J: Usmon Nosir

13. Qaysi shoir she'rlaridan birida o'zini gul nektari – shirasini yig'uvchi asalariga emas, balki aynan gul hidiga oshiq, shundan mast bo'luvchi kapalakka o'xshatadi?

J: Usmon Nosir

14. «Murodga qasd qilib yugurgan yetur. Bo'ronni sevmasa, dil nechun tepur?! Tiriklik ne kerak bemehnat, beg'am?!» misralari Usmon Nosirning qaysi she'ridan olingan? J: «Yo'lchi» she'ridan

15. «Agar, darkor bo'lsa har choq, Chorlasa Vatan, Qo'lyozmalarimni tashlab, Shinel kiyaman» deya yozgan shoir kim? J: Usmon Nosir

16. Yoriga «Hamdam bo'l, qo'limgan tut, Janglarga kiray!» deya hayqirgan shoir kim? J: Usmon Nosir

17. «Yoshligimning tarozisi beposangi, bir pallasi bahor

toshi bilan og'ir; Sevinchim ko'p... shodligim zo'r... tilim biy-ron, Qaysi umr shunday yoshlik ko'rdi, axir?» misralarining muallifi kim? **J: Usmon Nosir**

18. She'rlarining birida qora yo'rg'asini mashaqqatlar sari yanada tezlagan yo'lovchi timsolini qaysi shoir yaratgan? **J: Usmon Nosir**

SHE'R HAQIDA

1. Rus tanqidchisi N.A.Dobrolyubov she'r uchun uch xususiyat shart bo'lishini ta'kidlaydi. Ular qaysilar?

J: Ezgulik, donolik, go'zallik

2. Qaysi vazn hijolarning cho'ziq yoki qisqaligiga asoslanadi? **J: Aruz vazni**

3. Qaysi vazn hijolarning miqdoriga asoslanadi?

J: Barmoq vazni

4. Vazn saqlansa-da, qofiyalar bo'lmaydigan she'r qanday ataladi? **J: Oq she'r**

5. Qaysi she'r turi verlibr degan xalqaro atama bilan ataladi? **J: Erkin (sarbast) she'r**

6. Ham she'rga, ham nasrga xos xususiyatlar uchraydigan she'r qanday nomlanadi? **J: Nasrly she'r**

7. Qaysi she'r shaklida misralardagi hijolarning miqdori hech qanday ahamiyat kasb etmaydi, misrlar turlicha turoqlanadi, qofiyalanadi? **J: Erkin (sarbast) she'r**

8. Qaysi she'r shakli nasrdagi nazmlar, mansur she'rlar deyiladi? **J: Nasrly she'r**

9. Qaysi she'r shakli mansuralar, sochmalar deb ham ataladi? **J: Nasrly she'r**

10. Nasriy she'rning xususiyatlari qaysi qatorda to'g'ri

sanalgan? **J: Ma'lum vaznga va izchil qoflyaga ega emas, ramziy tasvir uslubi ustun va fikriy umumlashma kuchli, his-hayajon baland va ritorik qaytariqlar ko'p, o'ziga xos ritmik tuzilish va pauzalar ko'p**

11. M.Shayxzodaning «Mirzo Ulug'bek», Sofoklning «Shoh Edip», Shekspirning «Otello», «Gamlet», «Qirol Lir», «Romeo va Julyetta» asarlari qanday she'r shaklida yozilgan? **J: Oq she'r**

12. She'r tuzilishining asosini nima tashkil etadi? **J: Hijo**

13. She'r so'zi qaysi so'zdan olingan? **J: Shuur**

14. She'r deb nimaga aytiladi? **J: Ohang jihatidan ma'lum bir tartibga solingan, his-tuyg'u ifodasi sifatida yaratilgan hissiy nutqqa she'r deyiladi**

15. Turoq deb nimaga aytiladi? **J: She'rda misralarining o'zi ichki bo'linishlar asosida o'ziga xos ohangdorlikni tashkil etishiga aytiladi**

16. Erkin she'r namunalari qaysi shoirlar ijodida uchraydi? **J: Cho'lpon, H.Olimjon, G'.G'ulom, M.Shayxzo-da, Usmon Nosir, Mirtemir**

17. Nasriy she'rda ham ijod qilgan shoirlarni toping.

J: Fitrat, Oybek, Mirtemir, Omon Muxtor, Omon Matjon, Ibrohim G'ofurov

MIRTEMIR (1910 – 1978)

1. «Ko'l-u tog'lik, Bog'-u rog'lik o'zbek elim. Momo yurti, Bobo yurti, chambilbelim» misralarining muallifini toping.

J: Mirtemir

2. Mirtemirning ilk she'ri qanday nomlanadi?

J: «Tanburim ovozi»

3. Ilk she'ri qachon e'lon qilingan? **J: 1926-yilda**

4. Ilk she'riy to'plami qanday nomlanadi?

J: «Shu'lalar qo'ynida»

5. Ilk she'riy to'plami qachon e'lon qilingan? **J: 1928-yilda**

6. Mirtemir qaysi yillarda ko'p vaqtini tarjimalarga bag'ishladi? **J: 1930-yillarda**

7. «Manas» qirg'iz xalq eposi, «Qirq qiz» qoraqalpoq xalq dostonini qaysi ijodkor o'zbek tiliga tarjima qilgan?

J: Mirtemir

8. «Shavkatim, faxrim mening, Dengiz-u nahrim mening, Yuragim, bag'rim mening – Paxtakor Respublikam» misralaring muallifini toping. **J: Mirtemir**

9. Mirtemirning umrining oxirida tayyorlagan she'riy to'plami qanday nomlanadi? **J: «Yodgorlik»**

10. «Bulut» she'ri necha qismdan iborat? **J: 2 qismdan**

11. «Bulut» she'rida bulutlarni nimaga o'xshatiladi?

J: Paxta xirmonlariga

12. Mirtemirning 50 – 60-yillarda yozgan she'rlari qaysilar? **J: «Bulut», «Shudring»**

13. «Yo'q, bu giryon ko'zlarning yarqiroq zamzamasini, Kechasi onam tag'in yig'labdi-da chamasi» satrlari Mirtemirning qaysi she'ridan olingan? **J: «Shudring»**

14. «Shudring» she'rida shudring nimalarga qiyoslanadi? **J: Kelinlar taqinchoq'iga, uzuk ko'ziga, ko'zmunchoqqa, qizlarning suzilib turgan ko'ziga**

15. Mirtemirning qaysi she'ridagi narsaning nomi faqat she'r sarlavhasidagina uchrab, she'r ichida biror marta uchramaydi? **J: «Shudring»**

16. Mirtemirning qaysi she'ridan haqiqiy shoir o'z xalqining ovozi bo'lishi, uni ezgu ishlarga chorlashi, yorug' tuyg'ularni kuylashi kerak degan xulosa chiqadi?

J: «To'rg'ay»

17. Mirtemirning qaysi she'ri shoirning bolalik yillari xotiralari bilan bog'liq? J: «Baliq ovi»

18. «Esimda go'zallik – unutilmas choq, O'sha kunlarimdan qalbimda bor xat» satrlari Mirtemirning qaysi she'ridan olingan? J: «Qishlog'im»

19. Mirtemir kimlarning asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilgan? J: Homer, Shota Rustaveli, Henrix Heyne, Tagor, Maxtumduli, Berdaq, Nozim Hikmat

20. «Zafar», «Qaynashlar», «Tong» she'riy to'plamlari muallifi kim? J: Mirtemir

21. «Bizning qishloq tog' bag'rida, Tog' bag'rida – bog' bag'rida, Etagida chopqillar soy» misralari Mirtemirning qaysi she'ridan olingan? J: «Baliq ovi» she'ridan

22. Qaysi shoir qishlog'ini «qo'li qadog'im» deb ataydi?

J: Mirtemir

23. Qaysi ijodkor o'z qishlog'ini tasvirlash orqali o'zbek xalqining naqadar mehmondo'st ekanligini to'lib-toshib kuylaydi? J: Mirtemir

ASQAD MUXTOR (1920 – 1997)

1. Asqad Muxtorning she'riy to'plamlarini toping.

J: «Po'lat quyuvchi», «Hamshaharlarim», «Rahmat, mehribonlarim», «Sizga aytar so'zlarim»

2. Asqad Muxtor qissalarini toping. J: «Daryolar tu-

tashgan joyda», «Qoraqalpoq qissasi», «Bo'ronlarda bordek halovat», «Buxoroning jin ko'chalari»

3. Romanlarini toping. J: «Opa-singillar», «Tug'llish», «Davr mening taqdirimda», «Chinor», «Amu»

4. Pyesalari? J: «Mardlik cho'qqisi», «Yaxshilikka yaxshilik», «Zar qadri», «Samandar»

5. Bolalar uchun yozgan she'riy to'plami qaysi?

J: «Chin yurakdan»

6. Asqad Muxtorning bolalar uchun yozgan hikoyalar to'plamlarini toping.

J: «Hayotga chaqiriq», «Dunyo bolalari»

7. Asqad Muxtor kimlarning sahna asarlarini tarjima qilgan? J: **Sofokl, Yevripid, Lermontov, Aleksandr Korneychuk**

8. Qaysi asari 1974-yilda Davlat mukofotiga sazovor bo'lgan? J: «Chinor» romani

9. «Hafta» she'rida yetti og'a-inining eng kattasi qaysi?

J: **Yakshanba**

10. «Hafta» she'rida qaysi kuni Gagarinning oyga uchgani ta'kidlanadi? J: **Seshanba kuni**

11. Sirdaryoning Farhod GESi haftaning qaysi kuni qurilgan edi? J: **Seshanba kuni**

12. Ish kunlarining oxiri qaysi kun hisoblanadi? J: **Juma**

13. Ota-bobolarimiz haftaning qaysi kunini «murod-baxsh kun» deb atashadi? J: **Chorshanbani**

14. Kimning qaysi asari do'stlik, do'stga sodiqlik, ahillik kabi fazilatlarini ulug'lagani va shu xislatlarni juda qiziqarli sarguzashtlar orqali ifoda etgani bilan shuhrat qozongan va yaratilganidan beri o'tgan bir yuz oltmish yildan ortiqroq

davr mobaynida jahondagi necha millionlab odamlarning ma'naviy tarbiyasiga xizmat qilgan?

J: Aleksandr Dyumaning «Uch mushketyor» asari

15. «Uch mushketyor» asarining mashhur bo'lishi va barcha zamonlar uchun ahamiyatini yo'qotmasligiga asosiy sabab nima? **J: Asarda «Bir kishi hamma uchun, hamma bir kishi uchun» g'oyasining ilgari surilishi**

16. Asqad Muxtorning «Po'latjon yuz tup ko'chat ekmoqchi» she'riining mazmunini qanday g'oya tashkil etadi?

J: Odamlar ahil yurti dushman yengolmaydi, faqat ahil insonlar buyuk ishlarga qodir bo'ladilar

17. Po'latjon nima uchun yangi, chiroyli uyga ko'chib kelganda hayron qoldi? **J: Chunki u bunday chiroyli uyni dadam qurgan deb o'ylagan edi, onasi esa bu uyni dadasi ham, uning qarindoshlari ham emas, mutlaqo begona odamlar qurganini aytadi**

18. Po'latjon nimalar haqida hayratlanib xayol suradi va o'zi uchun qanday xulosani kashf etadi? **J: Ko'chaga daraxtlar o'tqazgan, asfalt yo'llar yotqizgan, ko'priklar qurgan odamlar ularning ko'chasida yashamasligi, bu yerda yashayotganlarni tanimasligi, lekin shunday bo'lsa-da, ishlarini chin dildan, qunt bilan bajargani haqida o'ylaydi va ahillik tufayli odamlar farovonlikka, qulaylikka ega bo'lar ekan degan xulosaga keladi**

19. Po'latjon bahor kelganda qanday ishni amalga oshirishga ahd qiladi? **J: Boshqalarga soya-salqin berishi uchun 100 tup ko'chat ekmoqchi bo'ladi**

20. «Ahillik bilan bezar Odamlar turmushini, Beminnat qilishadi Bir-birining ishini. Bir kishi hamma uchun, Hamma

bir kishi uchun, Birov kuchin ayamas Ko'pchilik ishi uchun» misralari kimning she'ridan olingan? J: **Asqad Muxtorning «Po'latjon yuz tup ko'chat ekmoqchi» she'ridan**

21. «Kimki o'zgalarga biror naf yetkazsa, bu naf avvalo, uning o'ziga yetgan bo'ladi» degan fikrlarni kim aytgan?

J: **Alisher Navoly**

22. Qaysi she'r o'zgalarga naf yetkazish insonga sharaf bag'ishlashiga sabab ekanini anglashga yordam beradi?

J: **«Po'latjon yuz tup ko'chat ekmoqchi» she'ri**

O'TKIR HOSHIMOV (1941-yilda tug'ilgan)

1. O'.Hoshimovning «Cho'l havosi» qissasini o'qib, «sof, samimiy, tabiiy, iliq, rohat qilib o'qiladi»gan asar yozgani uchun yozuvchini tabriklagan adib kim?

J: **Abdulla Qahhor**

2. O'.Hoshimov qissalarini toping. J: **«Odamlar nima derkin», «Bahor qaytmaydi», «Ikki karra ikki besh», «Shamol esaveradi», «Dunyoning ishlari»**

3. Romanlari: J: **«Nur borki, soya bor», «Ikki eshik orasi», «Tushda kechgan umrlar»**

4. Hikoyalari:

J: **«Muhabbat», «Urushning so'nggi qurboni»**

5. Dramalari: J: **«Qatog'on», «To'ylar muborak», «Inson sadoqati»**

6. «Dunyoning ishlari» qissasi asosan kim to'g'risida?

J: **Onalar to'g'risida**

7. O'.Hoshimovning qaysi qissasi mustaqil syujetli hikoyalardan tashkil topgan? J: **«Dunyoning ishlari»**

8. «Dunyoning ishlari» qissasi haqida qaysi adib «dostondек o'qiladi. Uni o'qib o'z onalarimizni o'ylab ketamiz» degan? **J: Said Ahmad**

9. «Dunyoning ishlari» qissasidagi qaysi hikoyada onaning o'z jigarbandini kasallik xavfidan tezroq xalos qilish uchun har narsaga, hatto jonini ham berishga tayyor ekanligi tasvirlanadi? **J: «Gilam paypoq»**

10. Qaysi hikoya ilohiy kuchga ega bo'lgan, ko'ngillarni eritadigan ohang haqida? **J: «Alla»**

11. Qaysi hikoyada insonning ona oldidagi farzandlik burchi hech qachon to'lab bo'lmas qarz ekanligi tasvirlanadi? **J: «Ilitjo»**

12. Qaysi hikoyada Hakima aya kamtargina nafaqasini qo'shnilar farzandlarining xursandchiligi uchun sarflaydi?

J: «Qarz»

13. «Haqqush» hikoyasida bir-biri bilan doim jiqqa-musht bo'lganl uchun ko'r qushga aylanib qolgan aka-ukaning ismlarini toping. **J: Ilhaq, Is'hoq**

14. «Onalar farzandlari hamisha birga bo'lishini istaydilar. Qismat esa ularni qanot chiqarishi bilan har yoqqa uchirib ketadi. Hayot lozaqal shu masalada ham onalarga shafqat qilmaydi». Ushbu parcha «Dunyoning ishlari» qissasidagi qaysi hikoyadan olingan? **J: «Haqqush»**

15. «Qarz» hikoyasidagi qo'shnining yetti yashar qiz-chasining ismi? **J: Nilufar**

16. «Qarz» hikoyasida Hakima aya qo'shni bolalarga nimalar olib beradi? **J: Tufil, 3 oyoqlik velosiped, ko'ylak**

17. «Gilam paypoq» hikoyasidagi tabib buvaning ismi? **J: Hojl buva**

18. «Gilam paypoq» hikoyasida onaning fidoyiligi nimalarda ko'rinadi?

J: Bolasining tezroq tuzalishi uchun hatto o'zining sarpoychanligini unutganida, bolasi uchun o'z hayotini unutganida

19. Qaysi hikoyada onasi undan «Meni ham kitob qilgin, o'g'lim» deb so'raganini esga oladi? **J: «Iltijo»**

20. «Alla» hikoyasida qaysi xalq onalarining allalari qiyoslanadi? **J: O'zbek, qirg'iz va rus xalqining**

ANTUAN DE SENT-EKZYUPERI (1900 – 1944)

1. Antuan de Sent-Ekzyuperi qayerga o'qishga kirgan va nima uchun uni tashlab ketgan? **J: Nafis san'at akademiyasining arxitektura fakultetiga o'qishga kiradi, biroq Antuan o'z hayotini aniq bir sohaga bag'ishlamqchi, insoniyatga chinakam naf keltiradigan ishga qo'l urmoqchi edi. Shu sababli 1921-yil arxitektura fakultetini tark etib, Fransiya harbiy havo kuchlari safiga xizmatga kiradi**

2. Qaysi yil Antuan uchun hal qiluvchi yil bo'ldi?

J: 1926-yil Antuan «Latiko-Eyr» havo kompaniyasiga ishga kirib sevimli mashg'uloti bilan shug'ullana boshladi

3. Qaysi ijodkorning birinchi hikoyasi kasbi bilan bir xil?

J: Antuan de Sent-Ekzyuperining

4. Antuan de Sent-Ekzyuperining birinchi hikoyasi qanday alaladi? **J: «Uchuvchi»**

5. Antuan de Sent-Ekzyuperining romanlarini toping.

J: «Tungi parvoz», «Janub chopari», «Erkaklar zaminl»

6. Ik yirik romanini toping. **J: «Janub chopari» (1929)**

7. Qaysi romani 1931-yili «Femina» mukofotiga sazovor bo'ldi? **J: «Tungi parvoz»**

8. Qaysi romani Fransiya Akademiyasi tomonidan eng yaxshi roman uchun *Gran-Pri* mukofotiga sazovor bo'ldi?

J: «Erkaklar zaminl» (1939)

9. Qaysi romanida zamon va insonlar haqidagi o'ylari hamda chuqur fikrlarini bayon qilgan?

J: «Erkaklar zaminl» romanida

10. Qaysi asari novella janrida yaratilgan?

J: «Harbiy uchuvchi» (1942)

11. «Kichkina shahzoda» falsafiy ertagi qachon yaratilgan? **J: 1943-yilda**

12. Qaysi asarlari Fransiya mag'lubiyatga uchrab, Amerikada boshpana topgan vaqtida yozilgan? **J: «Harbiy uchuvchi», «Kichkina shahzoda» asarlari**

13. Antuan de Sent-Ekzyuperi qachon Fransiya, jangovar safga qaytadi? **J: 1943-yilda**

14. Antuan de Sent-Ekzyuperining qaysi asarida insonlar o'rtasidagi do'stlik, birodarlik, hamdardlik, o'zaro hurmat munosabatlari, Yovuzlik va Yomonlikka qarshi kurash g'oyalari aks etgan? **J: «Kichkina shahzoda»da**

15. Qaysi ijodkor o'z asari to'g'risida «Men kitobimning shunchaki ermak uchungina o'qilishini aslo istamayman» deydi? **J: Sent-Ekzyuperi**

16. «Kichkina shahzoda» ertagida yozuvchining samolyoti buzilib qayerga tushib qoladi? **J: Sahroyi Kabirga**

17. Kichkina shahzodaning sayyorasida qanday xavfli daraxt o'sar edi? **J: Baobab**

18. «Kichkina shahzoda» ertagidagi qahramonlar qanday qahramonlar?

J: Ramziy xarakterga ega qahramonlar

19. Baobab daraxti nimaning ramzi? **J: Yovuzlikning**

20. «Kichkina shahzoda» ertagidagi qaysi qahramon ramziy xarakterga ega emas? **J: Uchuvchi**

21. «Kichkina shahzoda» ertagidagi Kichkina shahzoda nimaning ramzi? **J: Ezgullik**

22. Kichkina shahzoda Yer sayyorasida kimlarga duch keladi?

J: Ilon, tulki, gul, bekat nazoratchisi, savdogarga

23. «Kichkina shahzoda» ertagida Kichkina shahzoda piyanistaga nima uchun ichyapsiz deb so'rganida unutmog' uchun deb javob beradi. Piyanista nimani unutmoqchi edi? **J: Ichilshining uyat ekanligini**

24. Antuan de Sent-Ekzyuperiga qaysi shahar markazida ko'kka bo'y cho'zgan baland oq marmar ustun yonida suyanib turgan adib va uning yelkasiga qo'lini qo'yganicha Kichkina shahzodaning turishi aks etgan haykal o'rnatilgan? **J: Fransiyaning Llon shahrida**

25. «Kichkina shahzoda» ertagini yozuvchi kimga bag'ishlagan?

J: Bir paytlar yosh bola bo'lgan do'sti Leon Vertga

26. Yozuvchi olti yosh paytida qaysi kitobdagi suratdan hayajonga tushadi? **J: «Bo'lgan voqealar»**

27. Yozuvchining 1-chizgan surati nima haqida edi?

J: Fil yutgan ilon haqida

28. Yozuvchining 2-chizgan surati nima haqida edi?

J: Fil yutgan ilonning ichki ko'rinishi haqida

29. Yozuvchidan Kichkina shahzoda nimaning rasmini chizib berishini so'raydi? J: Qo'zichoqning

30. Yozuvchi Kichkina shahzodaga nimalarni chizib beradi?

J: Fil, ilon, qo'zichoq, qo'chqor, quticha

31. Yozuvchi Kichkina shahzodaga qo'zichoq rasmini chizib berganda dastlab bu surat unga nima uchun yoqmaydi? J: O'riq bo'lgani uchun

32. Qo'zichoq rasmi 2-marta chizib berilganda unga nima uchun yoqmaydi? J: Qo'chqor bo'lgani uchun

33. 3-marta chizib berganda qo'zichoqning rasmi unga nima uchun yoqmaydi? J: Qari bo'lgani uchun

34. Yozuvchi nimaning rasmini chizib berilganda Kichkina shahzoda xursand bo'lganidan yuzi gul-gul yonib ketdi? J: Qutichaning

35. Kichkina shahzodaning sayyorasida ochilgan Firuza gulga xos xususiyatlar to'g'ri sanalgan qatorni toping.

J: Go'zal, dilbar, latif, mag'rur, arazchi

36. Kichkina shahzodaning sayyorasiga yaqin 1-asteroidda kim yashar edi? J: Qirol

37. Kichkina shahzodaning sayyorasiga yaqin 2-asteroidda kim yashar edi? J: Shuhratparast

38. Kichkina shahzodaning sayyorasiga yaqin 3-asteroidda kim yashar edi? J: Piyanista

39. Kichkina shahzodaning sayyorasiga yaqin 4-asteroidda kim yashar edi? J: Korchalon

40. 5-asteroidda kim yashar edi? J: Charog'bon

41. Kichkina shahzodaning sayyorasiga yaqin nechan-chi asteroidda Jug'rofiy olim yashar edi? **J: Oltinchi**

42. Kichkina shahzodaning sayyorasiga yaqin nechan-chi sayyora Yer edi? **J: Yettinchi**

43. Kichkina shahzoda Yer sayyorasida dastlab kimga uchray-di? **J: Ilonga**

44. Yer sayyorasida Kichkina shahzodaga kim «Men hamma jumboqlarni hal etaman», deydi? **J: Ilon**

45. Yer sayyorasida kim Kichkina shahzodaga: «Qanday dahshatli balo xavf solib turganini u sezmaydijam, bil-maydijam. Umrida hech qachon na ochlikni, na tashnalikni ko'rgan. Unga quyosh nurining o'zi kifoya», deydi?

J: Uchuvchi

46. Yer sayyorasida kim Kichkina shahzodaga: «Senga rahmim keladi. Tosh-metin bu zaminda sen shu qadar zaif, ojizsan-ki. Yodingda bo'lsin, qachonki olisda qolgan sayyorangni eslab yuraging g'ussaga to'lsa, men senga yordam qilishim mumkin», deydi? **J: Ilon**

47. Yer sayyorasida kim kichkina shahzodaga do'st tu-tinadi? **J: Tulki**

48. «Undagi eng go'zal narsa – ko'zga ko'rinmaydigan narsadir. Eng asosiy narsani ko'z ilg'amaydi, u siyratda, botinda pinhon». Ushbu fikrlar «Kichkina shahzoda» er-tagidagi qaysi qahramonga tegishli? **J: Uchuvchi**

49. Kichkina shahzodaga har doim nima yo'ldosh edi?

J: Tillarang sharf

50. Kichkina shahzodaning uchuvchiga bermoqchi bo'lgan sovg'asi nima edi? **J: Quvnoq kulgisi**

51. «Sening sayyorangda odamlar bir chamanzorda

beshtingta gul o'stirar ekan-u, izlaganini topolmas ekan. Holbuki, ular izlagan narsani bir dona guldandan, bir qultum suvdan ham topish mumkin». Ushbu fikrlar kimga tegishli?

J: Kichkina shahzodaga

52. «Afsuski, ko'zlar basir. Ko'ngil ko'zi bilan izlash lozim». Ushbu fikrlar kimga tegishli?

J: Kichkina shahzodaga

ALISHER NAVOIY (1441 – 1501)

1. Alisher Navoiy tarixchi olim Sharafiddin Ali Yazdiy bilan uchrashganda necha yoshda edi? **J: Olti yoshda**

2. Alisher Navoiy necha yoshida Lutfiy nazariga tushgan? **J: 12 yoshida**

3. «Hayrat ul-abror»ning nechanchi maqolati to'g'rilik haqida? **J: O'ninchi**

4. «Hayrat ul-abror» dostoni necha maqolatdan iborat? **J: 20 maqolat**

5. «Hayrat ul-abror»da Navoiy to'g'rilik yo'lining necha xil turini ko'rsatadi? **J: 2 xil**

6. «Hayrat ul-abror»da Navoiy qanday toifali odamlarning ishini to'la ma'qullaydi?

J: To'g'ri so'zli odamlarning

7. «Hayrat ul-abror»da Navoiy kimlarni «yomon emas» deydi? **J: Yaxshilik ko'zlab, ezgu niyatda yolg'onni to'g'ri deb ma'qullaydiganlarni**

8. «Hayrat ul-abror»da Navoiy egrilik va to'g'rilikning isboti uchun kimlarning ishini misol qilib keltiradi?

J: Bog'bon va dehqonning

9. To'qson yoshli Mavlono Lutfiy yosh Alisherning qaysi she'riini eshitib hayratga tushib, qoyil qolgan?

J: «Orazin yopqoch, ko'zumdin sachllur har lahza yosh, Bo'ylakim paydo bo'lur yulduz, nihon bo'lg'och quyosh»

10. «Sher bilan durroj» hikoyasidagi durroj so'zining ma'nosi nima? J: **Kaptarning bir turi, qirg'ovul**

11. Navoiy qo'li egrining qo'lini xalq kesib to'g'ri qilishi haqida qaysi maqolatida bayon etadi?

J: **O'ninchi maqolatda**

12. Qaysi maqolat «Har kim o'ziga to'g'rilikni odat qilgan bo'lsa, charxning teskari aylangani bilan uning nima ishi bor?! O'qning uchishi to'g'ri bo'lgandan so'ng yerning egriligining unga nima ziyoni bor?!» degan purma'no fikrlar bilan boshlanadi?

J: **O'ninchi maqolat**

13. «Sham o'z to'g'rili bilan xursand; boshdan oyoq kuysa ham, u nurga aylanadi. Yashin egrilikni odat qilgan bo'lib, hamma yoqni yoritsa-da, yerning ostiga kiradi». Ushbu fikrlar qaysi maqolatdan olingan?

J: **O'ninchi maqolatdan**

14. «Sher bilan durroj» hikoyasida sherning bolasi har safar tug'ilganida qanday tarzda halok bo'lardi?

J: **Chumollilar talaganl uchun**

15. Sher nima uchun durroj bilan do'st tutinishga majbur bo'ladi? J: **Bolasini tishlab u yoqdan bu yoqqa o'zi bilan olib yurganida, ustidan durroj nogahonda pirr etib uchar, bundan cho'chib ketgan sher bilmasdan bolasini qattiq tishlab olar, natijada bechora bolasi**

ozor chekar edi. Shuning uchun sher durroj bilan do'st
tutinadi

ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR (1483 – 1530)

1. Boburning bizgacha yetib kelgan she'rlarining hajmi
qancha?

J: 400 dan ortiq

2. Boburning bizgacha nechta devoni yetib kelgan?

J: 1 ta

3. «Beqaydmen-u xarobi siym ermasmen, Ham mol
yig'ishtirur laim ermasmen» misralaridagi «beqayd» so'zi-
ning ma'nosini toping. **J: Kishansiz, erkin**

4. «Beqaydme-nu xarobi siym ermasmen, Ham mol
yig'ishtirur laim ermasmen» misralaridagi «laim»
so'zining ma'nosini toping. **J: Gado**

5. «O'z yerni qo'yib Hind sori yuzlandim, Yo Rab, neta-
yin, ne yuz qarolig' bo'ldi» misralaridagi «Hind» so'zining
ma'nosini toping. **J: Hindiston, qora**

6. «Xush ulki, ko'zum tushti sening ko'zungga, Bevosita
holimni desam o'zungga. Bermay so'zuma javob ach-
chig'lanasen, Qilding meni muhtoj chuchuk so'zungga»
misralarining janri va muallifini toping. **J: Bobur, ruboly**

7. «Yo qahr-u g'azab birla meni tufroq qill Yo bahri ino-
yalingga mustag'roq qill Yo rab, sendadur yuzum qaro gar
oq qil, Har nav' sening rizong erur andoq qil!» misralarining
janri va muallifini toping. **J: Bobur, ruboly**

8. «Sen gulsen-u men haqir bulbuldurmen, Sen
shu'lasen, ul shu'lag'a men kuldurmen. Nisbat yo'qtur, deb

ijtinob aylamakim, Shahmen elga, vale senga quldurmen» misralarining janri va muallifini toping. **J: Bobur, ruboiy**

9. «Sen gulsen-u men haqir bulbuldurmen, Sen shu'lasen, ul shu'lag'a men kuldurmen. Nisbat yo'qtur, deb ijtinob aylamakim, Shahmen elga, vale senga quldurmen» misralaridagi «ijtinob» so'zining ma'nosini toping.

J: Uzoqlanish

10. «Ko'pdin berikim yor-u diyorim yo'qtur, Bir lahza-yu bir nafas qarorim yo'qtur. Keldim bu sori o'z ixtiyorim birla, Lekin borurimda ixtiyorim yo'qtur» misralarining muallifi va janrini toping. **J: Bobur, ruboiy**

11. «Jismimda isitma kunda mahkam bo'ladur, Ko'zdin uchadur uyqu chu oqshom bo'ladur. Har ikkalasi g'amim bila sabrimk, Borg'on sori bu ortadur, ul kam bo'ladur» misralarining muallifi va janrini toping. **J: Bobur, ruboiy**

12. Bobur necha yoshida Farg'ona hokimligini qo'lga oladi? **J: 12 yoshida**

13. Bobur Samarqandni zabt etganda necha yoshda edi? **J: 15 yoshda**

14. Boburning bizgacha yetib kelgan merosida nechta she'r bor va ularning nechitasi ruboiy janrida?

J: 400 dan ortiq she'r, 200 dan ortig'i ruboiy janrida

15. Boburning «Hajringda bu tun ko'ngulda qayg'u erdi» deb boshlanuvchi ruboiysi kim yoki nima haqida?

J: Vatan haqida

16. Boburning qaysi ruboiysida Vatandan yiroq bo'lganlik, unga intilib yeta olmaslik fojeasi hazil-mutoyiba bilan beriladi? **J: «Hajringda bu tun ko'ngulda qayg'u erdi» ruboiysida**

17. Ruboiylaridan birida kecha qorong'i, yo'l balchiq bo'lganligi sababli yor vasliga yeta olmagan oshiq, kechaning qorong'iligiga sabab o'zining «oh» va «tutun»i bo'lsa, yo'lning balchiqligiga sabab esa shu qadar ko'p ko'z yoshi to'kib, balchiq qilib yuborganligida deya betakror o'xshatish va timsol yaratgan shoir kim? J: **Bobur**

18. «Hijron qafasida jon qushi dam qiladur, G'urbat bu aziz umrni kam qiladur. Ne nav bitay firoq-u g'urbat sharhin, Kim ko'z yoshi nomaning yuzin nam qiladur» misralarining muallifi va janrini toping. J: **Bobur, ruboly**

19. «Dushmanki, bu dahr zabardast qilur, Naxvat mayi» din bir necha kun mast qilur. G'am yemaki, yetkursa boshini ko'kka, Oxir yana yer kibi oni past qilur» misralarining muallifi va janrini toping. J: **Bobur, ruboiy**

20. «Ahhob, yig'ilmoqni farog'at tutungiz! Jam'lyatingiz borini davlat tutungiz! Chun gardishi charx bu durur, Tangri uchun, Bir-biri necha kun g'animat tutungiz!» misralarining muallifi va janrini toping. J: **Bobur, ruboly**

21. «Kim bor anga ilm tolibi – ilm kerak. O'rganganilm tolibi ilm kerak! Men tolibi ilm-u tolibi ilme yo'q; Men bormen ilm tolibi – ilm kerak!» misralarining muallifi va janrini toping. J: **Bobur, ruboly**

22. «Har yerda gul bo'lsa – tikon bo'lsa, ne tong?! Har qandaki may durdidan bo'lsa, ne tong?! She'rimda agar hazil, agar jid, kechurung, Yaxshi borida agar yomon bo'lsa, ne tong?!» misralarining muallifi va janrini toping.

J: **Bobur, ruboly**

23. «Ey yor, sening vaslingga yetmak mushkil, Farxunda hadisingni eshitmak mushkil. Ishqingni dog'i bir taraf

etmak mushkil, Boshni olibon bir sari ketmak mushkil» misralarining muallifi va janrini toping. **J: Bobur, ruboiy**

RUBOIY HAQIDA TUSHUNCHA

1. Qofiya nima? **J: Misra oxiridagi ohangdosh so'z**
2. Radif nima? **J: Misra oxiridagi takrorlanuvchi so'z**
3. Ruboiy so'zl qaysi tildan olingan va uning ma'nosini toping.

J: Arabcha so'z bo'lib, to'rtlik degan ma'noni bildiradi

4. Ruboiyning qofiyalanish tartibi qanday?

J: Ikki xil: a – a – b – a, a – a – a – a

5. Ruboiy qaysi vaznda yoziladi? **J: Aruz vazni hazaj bahrining axram va axrab shakllarida**

6. Keyingi yuz yil ichida ruboiyning qaysi muhim xususiyatiga juda kam rioya qilmoqdalar?

J: Aruz vazni hazaj bahrining axram va axrab shakllaridan birida yozilishlga

7. Fors-tojik adabiyotida ruboiy janrida shuhrat qozongan shoirlar kimlar? **J: Umar Xayyom, Abdulqodir Bedli**

8. O'zbek she'riyatida qaysi shoirlarning ruboiylari juda mashhur? **J: Allsher Navoiy va Zahiriddin Bobur**

MUQIMIY (1850 – 1903)

1. Muqimiy ijodini jiddiy va samarali o'rganish yurtimizda qachondan boshlandi? **J: 1930-yillardan**

2. Qaysi sana Muqimiy ijodini o'rganish tarixida yangi davr bo'ldi? **J: 1953-yil**

3. Qaysi shoir «hujrai tang va torlikda bekaslik va g'ariblik chirog'ini yoqib» umr o'tkazdi? **J: Muqimiy**

4. Muqimiy xattotlikni kimdan o'rgandi?

J: Muhammad Yusuf xattotdan

5. Qaysi ijodkor adabiyotimizda hajviyotni yangi bosqichga ko'targan va satira maktabini yaratgan. Ijodkor sifatida qadrlanadi? **J: Muqimiy**

6. Epistolyar janr qanday janr? **J: Adabiy maktublar**

7. Muqimiydan bizgacha yetib kelgan merosning umumiy hajmi qancha? **J: 10 ming misradan iborat**

8. Muqimiy ijodiga xos bo'lgan janrlarni toping.

J: G'azal, ruboiy, muxammas, murabba', tuyuq, fard

9. Muqimiy sayohatnomalari yo'nalishlari norni to'g'ri sanalgan qatorni toping.

J: Qo'qondan Shohimardonga, Qo'qondan Farg'ona naga, Qo'qondan Isfaraga

10. Muqimiy sayohatnomalari qanday boshlanadi?

J: Zamondan, turmushdan shikoyat bilan

11. «Faryodkim, garduni dun Aylar yurak bag'rimni xun Ko'rdiki bir ahli funun – Charx anga kajraftor ekan» satrlari bilan Muqimiyning qaysi sayohatnomasi boshlanadi?

J: Qo'qondan Shohimardonga

12. Muqimiy sayohatnomasida shoir qaysi qishloqqa yurish qilganda bir chitfurush yo'ldosh ekanligini aytadi?

J: Ultarma

13. Muqimiy sayohatnomasida Xo'ja Iso badkor nomli mingboshi qayerlik? **J: Qo'shtegirman**

14. Muqimiy sayohatnomasida shoir qaysi qishloqni «dashti qaroqchizor» deb ataydi? **J: Do'rmancha**

15. Muqimiy sayohatnomasida bo'lus G'ozi qayerlik?

J: Do'rmancha

16. Muqimiy sayohatnomasida qaysi qishloq boylari mehmonni yomon ko'rishi ta'kidlanadi? **J: Oq yer**

17. Muqimiy sayohatnomasida «ermaklari ko'knor» deb ta'riflangan qishloq? **J: Do'rmancha**

18. Muqimiy sayohatnomasida «firdavs bog'i» deb ta'riflangan qishloq? **J: Roshidon**

19. Muqimiy sayohatnomasida qaysi qishloqda sellarda qolib ketganini aytdi? **J: Oltiariq**

20. Muqimiy sayohatnomasida «bir ko'cha ketguncha do'kon» deb ta'riflangan qishloq? **J: Zohidon**

21. Muqimiy sayohatnomasida «yer ostida zindon» deb ta'riflangan qishloq? **J: Chimyon**

22. Muqimiy sayohatnomasida «maqomi dilduzo, ko'chalari dilkusho» deb ta'riflangan qishloq?

J: Vodil

23. Muqimiy sayohatnomasida «serchashma, kamchang» deb ta'riflangan qishloq? **J: Qudash**

24. Muqimiy sayohatnomasida qaysi qishloqning odamlari yengilnamo, bir-birlari bilan ko'p jang qiladi deb ta'riflanadi? **J: Yayfan**

25. Muqimiy sayohatnomasida yetimning haqini yeydigan odamlar qaysi qishloqda yashashlari aytiladi?

J: Beshariq

26. Muqimiy sayohatnomasida «bir ko'cha ketguncha soy, dukchisidan attorl ko'p, choyxo'ridan ko'knori ko'p» deb ta'riflangan qishloq? **J: Rafqon**

27. Muqimiy sayohatnomasida qaysi qishloqda eshak-

dan ham yomon kuylaydigan juvonga uchraganini afsuslanib aytadi? J: **Rafqon**

28. Muqimiy sayohatnomasida qaysi qishloqqa kirmay qaytganini aytadi? J: **Konlbodom**

29. Muqimiyning «Qo'qondan Isfaraga» yo'nalishli sayohatnomasida va «Qo'qondan Farqonaga» yo'nalishdagi sayohatnomasida ham nomi tilga olingan qishloqlar qaysi? J: **Yayfan, Nursux, Rafqon**

30. Muqimiy sayohatnomasida «dehqonlarining qorni to'q, masjidlari ko'p» deb ta'riflangan qishloq? J: **Nursux**

31. Muqimiy sayohatnomasida «zebo sanam, qalam qoshli jononlari ko'p» deb ta'riflangan qishloq? J: **Yayfan**

32. Muqimiy sayohatnomasida «o'ynab kelodur suvlari, shirin zardolulari» deb ta'riflangan qishloq? J: **Isfara**

33. Muqimiy sayohatnomasida «bir tangaga bir qurut sotadigan baqqollari insofsiz» deb ta'riflangan qishloq?

J: **Yakkatut**

34. Muqimiy sayohatnomasidagi qaysi qishloqning mingboshisi quruq savlatli Eshdavlat aka edi? J: **Yakkatut**

35. Muqimiy sayohatnomasidagi qaysi qishloqning odamlari har mevasining bir tupigacha sotadigan, bir so'mni yuz yeridan tugadigan xasis deb ta'riflaydi? J: **Rafqon**

36. Muqimiy sayohatnomasida qaysi qishloqni ko'rma-ganligi uchun ko'p afsus chekadi? J: **Tikka Rabot**

37. So'finamo, qo'lida tasbeh-u bo'ynida rido, dog'uli, ayyor deya ta'riflangan mingboshi qaysi qishloq mingboshisi? J: **Oltlarloq**

38. «Chun shahrdin chiqdim Qudash, Ko'ngil bo'lib mahzun-u g'ash, Majnunsifat, devonavash, Serchash-

ma-yu kam chang ekan» deya boshlanuvchi sayohatnoma qaysi? J: **«Qo'qondan Farg'onaga»**

40. «Aflok kajraftor uchun, Har dam ko'ngil afgor uchun, Ho'qand tang-u tor uchun, Sahro chiqish darkor ekan» degan misralar bilan qaysi sayohatnoma boshlandi? J: **«Qo'qondan Isfaraga»**

41. Mirza Umar, Burhon, mingboshi Xol sarkor, Hoji Zuhur, Hofiz Umar, Qahhor kabi kishilar obrazi qaysi sayohatnomadan berilgan? J: **«Qo'qondan Isfaraga»**

SAYOHATNOMA HAQIDA TUSHUNCHA

1. O'zida sayohat xotiralari va ular bilan bog'liq tafsilotlarni aks ettiradigan sayohatnomalar qanday yo'lda yaratilgan? J: **She'rly va nasriy yo'lda**

2. Sayohatnomalarning dastlabki namunalari qaysi shoirlar ijodida uchraydi? J: **Navoiy, Bobur**

3. O'zbek adabiyotida sayohatnoma janrining alohida poetik shaklda tartib toptirgan shoir kim? J: **Muqimiy**

4. Sayohatnoma yozgan shoirlarni aniqlang.

J: **Zavqiy, Muqimiy, Furqat, Tajalliy, Maxmur**

5. Sayohatnomaning ichki tuzilishiga xos bo'lgan xususiyatni toping. J: **Kirish, ya'ni sayohatga chiqish ehtiyoji, sabablari aytiladi; yo'l xotiralari batafsil bayon etiladi, sayohatlardan muayyan xulosalar chiqariladi**

6. O'zbek adabiyotida mukammal ko'rinish olgan, adabiy an'anaga aylangan «Sayohatnoma» janrining asoschisi deya kimni ko'rsatish mumkin? J: **Muqimiy**

SA'DIY SHEROZIY (1189 – 1292)

1. Sa'diy Sheroziy nomini butun jahonga tanitgan asarlari qaysi? **J: G'azallari va «Bo'ston», «Gullston» asarlari**

2. Sa'diy Sheroziy qaysi asarida bir suhbatda shaharning qimmatbaho kiyimlarga burkangan kazo-kazolari yecholmagan masalani poygakda o'tirgan yirtiq kiyimli darvesh yechib berganini va o'sha darvesh mening o'zim edim deb yozadi? **J: «Bo'ston» asarida**

3. «Qorning to'q esa, arpa noni yaxshi ko'rinmas, Gar och esang, oy qursi kabi xo'b erur va sof» misralari qaysi asardan olingan? **J: «Gullston» asaridan**

4. Bir podshoh kema safariga chiqadi. Kemadagi bir ajamiy qul kemaga 1-marta chiqqani uchun yig'layverib hammani bezor qilib yuboradi. Shunda tabib u qulning burnini suvga tiqishni maslahat beradi. Burnigacha suvga botgan qul shundan so'ng, bir burchakda indamay ketadi. Buning sababini so'ragan shohga tabib qanday javob beradi? **J: Suvga g'arq bo'lishning qanday yomonligini bilganl uchun jim bo'lib qoldi, kemanding suvga g'arq bo'lishdan bexatar ekanini bilganidan jim bo'lib qoldi**

5. «Bo'ston» asari qachon o'zbekchaga o'g'irilgan?

J: 1960- yilda

6. Sa'diyning qaysi asaridagi bir hikoyatdan yomon xotin davosiz dard, hayosiz dushman kabi degan xulosa chiqadi? **J: «Gullston» asaridan**

7. «Gullston» asarida qaysi shoh buloq boshiga «Ko'plar ham bu chashma boshiga yetdi, suv ichdi, dunyodan ko'z yumib ketdi. Qanchasi zulm ila olamni oldi,

Go'rga o'zi ketdi, olgani qoldi» degan so'zlarni yozdirgan?

J: Jamshid

8. «Biyobonda quduq qazolmasang boq, Qabristonga kirib bitta chiroq yoq» misralari qaysi asardan olingan?

J: «Bo'ston» asaridan

9. «Ustlga kitob ortilgan eshak, Na olim va na donodir beshak» misralari qaysi asardan olingan?

J: «Bo'ston» asaridan

10. «Ey sorbon, ohista ron oromi jonam meravad – Ey sorbon, ohista yur, oromijonim ketmoqda» deb boshlanuvchi g'azal muallifi kim? **J: Sa'diy Sheroziy**

12. Fransuz Volter, nemis Gyote o'z asarlarida qaysi shoimning she'rlariga murojaat qilgan? **J: Sa'diyning**

13. «Bo'ston» asari qachon yaratilgan? **J: 1257-yilda**

14. «Guliston» asari qachon yozilgan? **J: 1258-yilda**

15. «Guliston» asarida hunar o'rganmoqning foydasi haqida nima deyiladi? **J: Hunar shunday boylikki, uni na o'g'ri o'g'irlay oladi va har yerga borsa, sahibi qadr bo'lur, majlisning yuqorisida o'ltirur**

16. Damashq shahrida bir kishini faranglar qo'lidan tanishi ozod qiladi va Halabga olib borib, xunuk va badfe'l qizlarni 100 tilla berib unga nikohlaydi. Bunday xotin bilan yashash unga do'zax olovida yonmoqdan ham battarroq tuyuladi. Xotin eriga: «Seni otam o'n tillo berib farang asirligidan qutqazib olmaganmidi?!» deb ta'na qildi. Er dedi: «Ha, men o'sha otang o'n tillo berib farang asirligidan qutqarib olgan, lekin yuz tillo bilan sening qo'lingga tutqazib, jabr-u sitam zanjirini bo'ynimga solgan kishiman». Bu parcha qaysi asardan olingan? **J: «Guliston» asaridan**

17. «Fildek zo'r bo'lsang-u, sherdek urushqoq, Nazdimda, jangdan sulh ming bor afzalroq» hikmatli so'zi kimniki?

J: Sa'diy

18. «Ta'bi aybjo'ylik bo'lsa agar bas, Tovus oyog'idan boshqasin ko'rmas» satrlarining ma'nosini toping.

J: Ayb axtarishning noto'g'riligi haqida

ABDULLA AVLONIY (1878 – 1934)

1. Abdulla Avloniyning ilk she'rly mashqlari qachon bitilgan? **J: 1894-yilda**

2. Nechanchi yildan boshlab o'z mashqlari bilan matbuot saifalarida qatnasha boshladi?

J: 1905-yildan

3. Nechanchi yillarda gazetchilik bilan shug'ullandi?

J: 1905 – 1908-yillarda

4. 1906-yilda chiqa boshlagan qaysi gazetalarda ishladi? **J: «Taraqqiy», «Xurshid»**

5. 1907-yilda Avloniy muharrirligida birinchi soni bosmadan chiqqan gazeta qaysi? **J: «Shuhrat»**

6. Avloniy tashabbusi bilan ochilgan mahalliy xalq bolalarining o'qib, bilim olishiga ko'maklashish maqsadida pul yig'ib, maktablarga tarqatadigan «Jamiyati xayriya» tashkiloti qachon ochilgan? **J: 1909-yilda**

7. 1913-yilda Avloniy tomonidan ochilgan «Turon» jamiyatining vazifasi nimalardan iborat edi?

J: Aholi o'rtasida sahna ishlariga qiziqish uyg'otish, xalq uchun spektakllar qo'yib berish va ular orqali om-maga ma'naviy oziq berish; klub, muslqa kurslari, ku-

tubxona va qiroatxonalar ochish; o'quvchilarga moddiy yordam ko'rsatish va shu kabilar

8. Qaysi ijodkor o'ntaga yaqin pyesani ozarbayjon tilidan o'zbekchaga tarjima qilgan, 3 ta yangi pyesa yozgan va ularni sahnalashtirgan? J: **Abdulla Avloniy**

9. Avloniyning darslik va o'quv qo'llanmalari qaysilar?

J: «**Birinchi muallim**» (1909), «**Ikkinchi muallim**» (1912), «**Turkiy Guliston yoxud axloq**» (1913), «**Maktab gulistoni**» (1916), olti qismdan iborat «**Adabiyot yoxud milliy she'rlar**» (1909 – 1916)

10. O'tgan asrning 30-yillarida 7-sinf o'qish xrestomatiyasini tuzib nashr qilgan ijodkor kim? J: **Avloniy**

11. Avloniy nechanchi yillarda diplomatik vazifalarda ishlagan? J: **1919 – 1920-yillarda**

12. Avloniy qanday unvonlar bilan taqdirlangan?

J: «**Mehnat qahramoni**» (1927), «**O'zbekiston xalq maorifi zarbdori**» (1930)

13. «*Men ayblik emas, ey vatanim, tog'larim, Bevaqt tashlab ketdim, ayo bog'larim. Hijron qiladur meni judolig', Do'ndi g'ama ro'z-u shab chog'larim*» misralarining muallifi kim? J: **Avloniy**

14. Avloniyning tarbiya haqidagi hikmatli so'zlaridan namunalar: «Har millatning saodati, davlatning tinch va rohati yoshlarning yaxshi tarbiyasiga bog'liqdir», «... tarbiya bizlar uchun yo hayot – yo mamot, yo najot – yo halokat, yo saodat – yo falokat masalasidir».

15. Lirik she'rlarida Hijron taxallusini qo'llagan shoir kim? J: **Avloniy**

16. «*Biz turkistonliklar o'z vatanimizni jonimizdan ortiq*

suydig'imiz kabi, arablar Arabistonlarini, qumlik, issig' cho'llarini, eskimo'lar shirnoq taraflarini, eng sovuq qor va muzlik yerlarini boshqa yerlardan ziyoda suyarlar. Agar suymasalar edi, havosi yaxshi, tinklik oson yerlarga o'z vatanlarini tashlab hijrat qilurlar edi». Ushbu parcha kimniki? **J: Avloniy**

17. «Vatan» she'ri Avloniyning qaysi kitobiga kiritilgan?

J: «Maktab gulistoni»

18. «Onamizsan! Bizning mushfiq onamizsan! Javlon urib yashaydurg'on xonamizsan!» Ushbu misralar kimning qaysi asaridan olingan?

J: Avloniyning «Vatan» she'ridan

ERKIN VOHIDOV (1936-yilda tug'ilgan)

1. Erkin Vohidovning 1-she'riy to'plami nomini toping.

J: «Tong nafasi»

2. «Shoir-u she'r-u shuur» adabiy-falsafiy to'plam qaysi shoir qalamiga mansub? **J: E.Vohidov**

3. E.Vohidovning dostonlari keltirilgan qatorni toping.

J: 1. «Ruhlar isyoni»; 2. «Istanbul fojiasi»; 3. «Palatkada yozilgan doston»

4. E.Vohidovning «O'zbekim» qasidasi qachon yaratilgan? **J: 1968-yilda**

5. Qaysi shoir ijodida A.Blok, L.Ukrainka, R.Hamzatov asarlaridan tarjimalar mavjud? **J: E.Vohidov**

6. E.Vohidovning birinchi dostoni qaysi? **J: «Nido»**

7. «Tong lavhasi», «Kamtarlik haqida», «Buloq», «Sevgi», «Ona tuproq» kabi she'rlar muallifini toping.

J: E.Vohidov

ABDULLA ORIPOV (1941-YILDA TUG'ILGAN)

1. «Sohibqiron» nomli she'riy drama yozgan ijodkor kim? **J: A.Oripov**

2. Dantening «Ilohiy komediya» asarini o'zbek tiliga tarjima qilgan shoirni toping. **J: A.Oripov**

3. A.Oripov «O'zbekiston» qasidasining hajmi?

J: 140 misra

4. «O'zbekiston» qasidasi qachon yaratilgan?

J: 1968-yilda

5. «O'zbekiston» qasidasi necha satrli she'r? **J: 10 satrli**

6. Birinchi kitobi qanday nom bilan qachon nashr qilingan? **J: 1965-yilda «Mittl yulduz» nomi bilan**

7. Qaysi ijodkor 1998-yilda shoir va yozuvchilar orasida birinchi bo'lib «O'zbekiston Qahramoni» faxrli unvoni bilan taqdirlandi? **J: A.Oripov**

8. «O'zbekiston» qasidasining 2-bandida qaysi shoirlar tilga olingan? **J: Hamid Olimjon va G'afur G'ulom**

9. «Osmon ilmi tug'ilgan ilk bor Ko'ragoniy javdallari» (3-band) degan misralarda qaysi olim nazarda tutilgan? **J: Mirzo Ulug'bek**

10. «Besh asrkim nazmiy saroyini Titratadi zanjirband bir sher» misralarida (5-band) qaysi shoir nazarda tutilgan?

J: Alisher Navoiy

11. Qasidaning nechanchi bandida ona xalqimizning buyukligi, so'nggi nonini ham o'zi yamay farzandiga tutishi madh etilgan? **J: 6-bandda**

12. 7-bandda Amudaryodan saman bo'lib sakrab o'tgan qaysi qahramon tilga olinadi? **J: Jaloliddin Manguberdi**

13. Nechanchi bandda Dansigda shahid bo'lgan Sobir Rahimovning jasorati haqida so'z boradi? J: **9-bandda**

14. Nechanchi bandda tashqarida yomg'ir izillab yog'sa-da, paxtazoridan ketmagan dehqon obrazi berilgan? J: **10-bandda**

15. «*Balki ustoz ...dek to'lib Yozajaksan yangi bir doston*» misralarida nuqtalar o'rniga qasi ijodkorning nomi qo'yilishi kerak? J: **Oybek**

16. «*Balki ... bo'lib Sahrolarda ochajaksan kon*» misralarida nuqtalar o'miga qaysi ism qo'yilishi lozim?

J: **Habib Abdulla**

17. «O'zbekiston» qasidasining qofiyalanishi haqidagi qaysi hukm to'g'ri?

J: **Banddagi toq va juft satrlar o'zaro qofiyalanib keladi, har bir bandning so'nggi bayti bir-biri bilan qofiyalanadi**

NODAR DUMBADZE (1928 – 1984)

1. Nodar Dumbadzening qaysi asarlari o'zbek tiliga tarjima qilingan? J: «**Kukarach**» qilssasi, «**Oq bayroqlar**», «**Abadiyat qonuni**» romanlari

2. Nodar Dumbadzening asarlarini o'zbek tiliga kim tarjima qilgan? J: **Nizom Komil**

3. Qaysi asari asosida o'zbek san'atkorlari tomonidan ko'p qismli videofilm yaratilgan?

J: «**Abadiyat qonuni**» romanl

4. Ilk hikoyalar to'plami qanady nomlanadi?

J: «**Qishloq bolalari**» (1958)

5. Dastlabki yirik qissasi qachon qanday nom bilan nashr etilgan?

J: «Men, buvim, Iliko va Illarion» qissasi 1960-yilda

6. Dastlabki romani qanday ataladi va nechanchi yilda yaratilgan? **J: 1962-yilda «Quyoshni ko'ryapman» nomi bilan nashr etilgan**

7. Dumbadzening qaysi asarlarida Ikkinchi jahon urushi yillarida gruzin qishloqlaridagi og'ir va mashaqqati hayot manzaralari, bir-biriga o'xshamaydigan taqdir egalari obrazi yorqin aks ettirilgan? **J: «Men, buvim, Iliko va Illarion» qissasi, «Quyoshni ko'ryapman» romanlarida**

8. Dumbadze qaysi zamonaviy asarlarida insonlarning bir-biriga munosabatidagi odamiylik, oqibat singari fazilatlarni ulug'laydi?

J: «Quyosh kechasi» (1967), «Oq bayroqlar» (1972) romanlarida

9. Qaysi asarida insonning hayotdagi o'rni, undan talab etiladigan fidoyilik, halollik, vijdonlilik, adolatparvarlik xususiyatlari to'g'risida keng mushohada yuritilgan?

J: 1978-yilda yaratilgan «Abadiyat qonuni»

10. Nodar Dumbadzening «Hellados» nomli hikoyasidagi Yanguli qayerda yashaydi?

J: Venetsian ko'chasida, Chalbash daryosi bo'yida

11. Yanguli necha yoshda edi? **J: 14 yoshda**

12. Jamol xolavachchasining ismi? **J: Koka**

13. Yanguli otasining ismi? **J: Xrista Aleksandrid**

14. Jamolning singan skripkasini kim uyiga olib borib beradi? **J: Yangulinig o'ng qo'li Petya**

15. Jamolning onasining ismi? **J: Aniko**

16. Yangulining ko'kragiga qanday so'z o'yib yozilgandi? **J: Hellados**

17. Jamolning hayotida yangi davr, ya'ni yashash uchun kurash davri qaysi voqeadan keyin boshlandi?

J: Yanguli uning skripkasini sindirgandan keyin

18. Jamol qayerlik edi? **J: Tbilisilik**

19. Yanguli bilan Jamol necha marta mushtlashadi?

J: 3 marta

20. Yanguli bilan Jamolning olishuvida kim g'olib chiqadi? **J: 1- va 3-sida Jamol, 2-da Yanguli**

21. Yanguli Jamoldan yengilgandan keyin olishuvning qaysi turiga o'tishlari haqida kelishib oladi?

J: So'kishish haqida

22. Jamol bilan Yanguli o'rtasidagi so'kishish musobaqasi qancha davom etdi? **J: Yarim yil**

24. Jamollamikiga sut olib kelgan Yangulining yuzi motalaloq edi. Uni kim urgandi? **J: Otasi**

25. Yanguli nima uchun kaltak yegandi?

J: Greklar o'z yurtlari Elladaga qaytmoqchi bo'lishganda, Yanguli ular bilan birga ketishni xohlamagani uchun

26. Yanguli nima uchun o'z yurti Elladaga qaytishdan bosh tortadi? **J: Chunki u Suxumida tug'ilgandi. Uning uchun vatan shu joy edi**

27. Yanguli kimni sevardi? **J: Mida ismli qizni**

28. Jamol Yangulining ko'kragidagi grekcha yozilgan «Hellados» so'zini ko'rsatib bu nima deb so'raganida u qanday javob beradi? **J: «Bu naqsh, Jamol. Vatan ich-kariroqda, naqd yurakning o'zida»**

29. Greklar o'z yurtlariga qaysi kemada jo'nab ketishdi?

J: «Poseydon» nomli kemada

30. Yangulining murdasi qayerdan topiladi?

J: Kelasuri daryosining quyilish joyidan

31. Jamol xolasining ismi? J: Nina xola

32. «Onasini eslolmaydi – chaqaloqligidayoq yetim qolgan. Ota-bolaning bor-yo'q davlati bir parcha tomorqa, bittagina sigir va eshakdan iborat. Oshko'k, sut-qatiq sotib kun ko'rishadi». Ushbu ta'rif kimning oilasi haqida?

J: Yangulining

33. Xarakter so'zi qanday ma'noni bildiradi?

J: Yunoncha so'z bo'lib, «xususiyat», «belgi» ma'nolarini bildiradi

34. Badiiy asar qahramonlari o'zining tasvir va talqin darajasi, voqealardagi ishtiroki, asarda ko'taradigan «yuki»ga ko'ra qanday turga bo'linadi?

J: 4 turga: personaj, obraz, xarakter, tip

35. Abdulla Qahhor xarakterning yaratilishi haqida nima degan? J: Adabiyot uy daftarida bir odamning paydo bo'llishi

36. Badiiy xarakterda insonga xos qanday xislatlar aks etadi? J: Insonning muhim tug'ma xususiyatlari, bosh-qalarnikiga o'xshamagan irodasi, tashqi ta'sirlar bilan o'zgarishi qiyin bo'lgan tabiati

6-SINF ADABIYOTI

G'AFUR G'ULOM (1903 – 1966)

1. «Shum bola» qissasi qachon yaratilgan va qachon hozirgi kungi ko'rinishga keltirilgan? **J: 1936-yil yaratilgan va 60-yillarda hozirgi ko'rinishga keltirilgan**

2. Shum bolaning haqiqiy ismi? **J: Qoravoy**

3. Shum bola qaysi boyning xizmatiga kiradi?

J: Sariboy degan boyning

4. Boy Shum bolaga xizmat haqi uchun nima berishni taklif qiladi? **J: Oyiga xom-pishliq aralash 2 pud 17 qadoqdan olma beradigan bo'ladi**

5. Shum bola o'zining bir aybi borligini boyga aytib qo'yadi. Bu ayb nima edi? **J: Har zamon-har zamonda yolg'on gapirib qo'yishini**

6. Boyning qanday yomon odati bor edi? **J: Yoniga borgan odamdan bo'lar-bo'lmas narsaga «innaykeyin» deb savol beraverar, savoliga javob bermaganni urardi**

7. Sariboy kimning mevazorlarini, ichki-tashqi qo'rg'on-chasini, butun dov-dastgohining hammasini qimorda yutib oladi? **J: Chuvalachidagi Yusuf kontorning**

8. Sariboy qayerdagi boqqa jo'nab ketadi?

J: Kalasdagi shilnam bog'iga jo'nab ketadi

9. Xizmatkorlar tashlagan chek kimga chiqadi?

J: Shum bolaga

10. Sariboy shiyponda nima yeb o'tirgan edi?

J: Boy shiyponda kalla go'shti bilan nonushta qilib o'tirgan edi

11. Shum bola Sariboyga gapni qaysi voqeadan boshlaydi? J: **Dandon pichog'i sliñib qolganini aytadi**

12. Shum bola pichoq singanini qanday izohlaydi?

J: **Bu pichoqda tozi itning terisini shilmoqchi bo'lishganini aytadi**

13. Tozi it nima uchun o'lgan edi? J: **It harom o'lgan to'riq qashqaning go'shtini yeb o'lgan edi**

14. To'riq qashqa nima uchun o'lgan edi?

J: **Aravaga qo'shilgani uchun o'lgan edi**

15. To'riq qashqa nima uchun aravaga qo'shilgan edi? J: **Og'ilxonaga o't tushib, barcha otlar nobud bo'lgani, omborga ham o't ketgani uchun**

16. Omborga nima uchun o't tushgan edi? J: **Kenjatoy o'g'il Bo'riboyvachchaning terakdan chumchuq bolasini olaman deb yiqilib tushgani va uning arvohi sham bilan o'ynashsln deb, sham yoqillishi natijasida**

17. Qachon boy choy ichib turgan piyolasini boshiga urib, chakkasini yorib, soqolini yulib dodlab yig'lay boshlaydi? J: **Kenjatoy o'g'li Bo'riboyning daraxtdan yiqilib o'lganini eshitgandan so'ng**

18. Boy nima sababdan hushidan ketib yiqiladi?

J: **Turmushga chiqmagan qizi Adolning o'g'li ko'rgani va o'g'li quyib qo'ygandek Badal aravakashga o'xshashini eshitib**

19. Bularning barchasi yolg'onligini eshitgandan so'ng boy Shum bolani qanday jazolaydi? J: **Avval Shum bolani 20 qamchi savalaydi va ishdan ketishini buyuradi**

20. Shum bola boyning eshigida qancha ishlagan edi?

J: **Bir oy-u 19 kun**

21. Boy Shum bolaga qancha haq to'laydi?

J: Shu paytgacha bergan 22 tiyin choychaqani bosib qolib, qurt tushgan, sasigan olmalardan ikki pu-dini beradi

22. Shum bola olmalarni qaysi bozorga pullash uchun olib chiqadi? **J: Sariog'och bozoriga**

23. Shum bola bozorda olmalarni qanchaga pullaydi?

J: 6 tanga 1 miriga

24. Shum bola qo'y bozorida kimni uchratib qoladi?

J: Do'sti Omonni

25. Omon kimga yollangan edi?

J: Toshkentlik qo'ychi boylardan biriga

26. «Shum bola» qissasida «Tuyani shamol uchir-sa, echkini omonda ko'r», degan maqol uchraydi. Buning ma'nosi nima?

J: Bu «bir falokat ko'pchilikning boshiga yig'ilsa ham, u har kimga har xil ta'sir qiladi», «Yo'g'on cho'zil-guncha ingichka uziladi», deganidir

27. Qissaning qahramoni necha yoshli bolakay edi?

J: 14 yoshli

28. Shum bola nima sababdan uydan chiqib ketadi?

J: U onasini xafa qilib qo'yib uydan chiqib ketadi

29. Shum bola necha yil turli joylarda yuradi?

J: Yarim yildan ortiq

30. Quyidagi fikrlar qaysi asardan olingan va qaysi qahramonga tegishli: «Qo'l-oyog'i chaqqongina, epchil yigitsan. Sen ham axir qarab turmasdan, boshqacharoq yo'l bilan bo'lsa ham tirikchilikning payidan bo'lsang edi, o'g'lim... axir, kissa-karmon degan gaplar ham bor. Naq-

dina pul – ham yengil, ham qimmat, ham yashirishga oson bo'ladi. Naqdina bo'lsin, bolam, naqdina bo'lsin»?

J: «Shum bola» qissasidan, Eshonga

31. Omonning bozordan nechta qo'yi sotilmay qaytadi?

J: 73 ta

32. Shum bolani xizmatkorlar qo'shxonasiga kim kuza-
lib boradi? **J: Uzumchi**

33. Sariboy ismiga qaysi nom qo'shib aytilar edi?

J: Bo'llis so'zi

34. «Ular meni qimron bilan mehmon qildilar». Ushbu
gapdagi «qimron» so'zining ma'nosini toping. **J: Tuya suti**

35. «Egnida qozoqi chakmon bilan boshida teskari
ag'darilgan telpak, qo'lida boshi cho'qmor kaltak». Ushbu
ta'rif qaysi personajga tegishli? **J: Omonga**

36. «Shum bola» asaridagi qaysi voqea Sharq xalqlari
og'zaki ijodi namunalari – ertaklarni qayta ishlash mahsuli
hisoblanadi? **J: Sariboyni mot qilish usuli**

37. «Xotin qozonning qopqog'ini ochdi, baliqday bo'lib
oppoq laganda moshkichiri chiqdi, o'rta qo'ydi». Ush-
bu parcha qaysi asardan olingan? **J: «Shum bola»dan**

38. G'afur G'ulom necha yoshida otasi va onasidan
ajralgan edi? **J: 9 yoshida atasidan, 15 yoshda onasidan**

39. Shum bolaning qaysi gapidan keyin «boyning chay-
nab turgan yaxna tilni yutishga ham majoli qolmaydi»?

J: O't tushganini eshitgandan so'ng

40. «Sirlangan xumchaga tushgan sichqonday to'rt
tomonga alanglab, o'zimga bir najot yo'li qidirar edim». Ushbu
parcha qaysi asardan olingan?

J: «Shum bola»dan

41. Omon qo'ychi boyga cho'ponligi uchun bir yilda qancha haq olar edi? **J: Ikki to'qlli-yu, bir echki**

42. Omonning qo'ylari Sarioq'och bozorida sotilmay qolgandan so'ng ularni qaysi bozorga haydab ketishadi?

J: Ko'kterak bozorlga

QISSA HAQIDA TUSHUNCHA

1. Epik asarlar qaysi jihatga ko'ra kichik epik janrlar, o'rta epik janrlar va katta epik janrlarga bo'linadi? **J: Hayot hodisalarini badily qamrash ko'lamiga ko'ra**

2. Kichik epik janrlarga qaysilar kiradi?

J: Latifa, masal, hikoya, rivoyat, ertak, afsona, badda, etud, ocherk, esse

3. O'rta epik janrlarga qaysi janrlar kiradi?

J: Qissa, povest

4. Katta epik janrlar qaysilar?

J: Epos, epik doston, roman, epopeya

TUROB TO'LA (1918 – 1990)

1. Turob To'laning ilk she'rly to'plami?

J: «She'rlar» (1939)

2. Ikkinchi jahon urushi yillarida yaratilgan to'plamlari qaysi? **J: «Shodligim» (1941), «Tabassum» (1944)**

3. Turob To'laning she'rly to'plamlarini yaratilish davriga ko'ra to'g'ri joylashtiring. 1. «Baxt tongotarl», «Muborakbod» 2. «Bolalar dostoni», «Qanotlan qo'shiqlarim», «Tanlangan asarlar» 3. «Oftobnayzada» 4. «Oromijon», «Gulyor» a) 40-yillar v) 50-yillar s) 60-yillar d) 70-yillar

J: 1-a, 2-v, 3-d, 4-s

4. «Hayo bilan», «Sumbula», «Ko'chalar», «Do'ppi tikdim», «Sartarosh qo'shig'i» kabi qo'shiqlarga aylanib mashhur bo'lgan she'rlari shoirning qaysi to'plamiga kiritilgan? **J: «Qanotlan qo'shiqlarim» to'plamiga**

5. Turob To'la qaysi mashhur kinofilmlar ssenariylarining yaratilishida faol ishtirok etgan?

J: «Maftuningman», «Shashmaqom», «Furqat»

6. Pyesalari.

J: «Qizbuloq», «Nodirabegim», «Momo yer»

7. Opera librettolari.

J: 1. «Zulmatdan ziyo» 2. «Malikayi ayyor»

8. Balet librettosi. **J: «Samarqand afsonasi»**

9. Turob To'la Shekspirning qaysi asarini o'zbek tiliga tarjima qilgan?

J: «Qiyiq qizning quyilishi» komediyasini

10. Turob To'la kimlarning she'rlarini mahorat bilan tarjima qilgan? **J: Pushkin, Lermontov, Nekrasov, Shevchenko, To'qay asarlarini**

11. Bolalar uchun yaratilgan nasriy asari qaysi?

J: «Yetti zog'ora qissasi» (1981)

12. Qaysi asar boshqa nasriy asarlardan bir necha nasriy janrlarda yaratilgan hikoyalarning bir ipga mahorat bilan berilganligi bilan farqlanadi? **J: «Yetti zog'ora qissasi»**

13. Qaysi asarda o'zbekona mehmondo'stlik oqibatida sevimli toyidan ayrilgan bola obrazi mavjud?

J: «Yetti zog'ora qissasi»da

14. «Fayzi dasturxonchi» obrazi qaysi asarda bor?

J: «Yetti zog'ora qissasi»da

15. «Do'nan» hikoyasidagi soyning nomi? J: **Matansoy**

16. «Yetti zog'ora qissasi»da asar voqealari kimning tilidan hikoya qilinadi? J: **Baxshilla maxsumning**

17. Qaysi asar bobosining qishlog'iga yo'l olgan bolaning bobosidan tinglagan hikoya, afsona, rivoyat va ertaklarini o'z ichiga oladi? J: **«Yetti zog'ora qissasi»**

18. Chorpo'lat, Turbat kabi qishloqlar qaysi asarda tilga olinadi? J: **«Yetti zog'ora qissasi»da**

19. «O'ziga to'q, tinch oilada katta bo'lgan yolg'iz o'g'il», deb ta'riflangan personaj? J: **Toshtemir**

20. «Momo yer» nomli asar yozgan adiblarni toping.

J: **Turob To'la, Chingiz Aytmatov**

21. Turob To'laning zamondosh o'zbek adabiyotlari san'ati namoyandalariga bag'ishlangan adabiy portret va xotira kitobi qaysi? J: **«Nafosat» (1967) va «Kamalak» (1972)**

22. «Do'nan» hikoyasi qahramoni otini qaysi giyoh bilan buloq suvida cho'miltirar edi? J: **Jambil bilan**

23. «Do'nan» hikoyasi qahramoni onasining ismi? J: **Bashor kelin**

24. «Yetti zog'ora qissasi» asarida Turob To'la qaysi shoirni «Navoiyni mahliyo qilgan donishmand» deb ta'riflaydi? J: **Atoyini**

25. Qaysi buyuk siymo «Sharq adabiyotining vallomalaridan biri, butun Osiyoni aql-idroki bilan lebratgan» deya e'tirof etiladi? J: **Xo'ja Ahmad Yassaviy**

26. «Yetti zog'ora qissasi» asarida qaysi diniy ma'rifatning ulug' namoyandalari chuqur ehtirom bilan tilga olingan? J: **Ismoil ota, Avliyo ota**

27. Boshqa otlar singari ariqdan suv ichib ketavermay-

digan, faqat buloqdan suv ichadigan, xuddi odamlarga o'xshab yo'lning o'ng tomonidan yuradigan ot haqida qaysi asarda hikoya qilinadi? J: «Yetti zog'ora qissasi» asarida

XUDOYBERDI TO'XTABOYEV

1. Xudoyberdi To'xtaboyev qachon va qayerda tug'ilgan? J: 1932-yil 17-dekabrda Farg'ona viloyatining Yaypan tumanida Katta Tagob qishlog'ida

2. Xudoyberdi To'xtaboyev kimlarning tarbiyasini olgan? J: Bobosi Erkaboy va buvisi Robiyabibilarning tarbiyasini olgan

3. Qaysi gazetalarda ishlagan?

J: 14 yil davomida «Toshkent haqiqati», «Sovet O'zbekistoni» gazetalarida

4. Qancha felyeton yozgan? J: 300 dan ortiq

5. Qachondan o'z faoliyatini bolalar hayotiga yo'naltirgan? J: 70-yillar boshidan

6. Qissalari.

J: «Omonboy va Davronboy sarguzashti» qissasi

7. Romanlari. J: «Sehrli qalpoqcha», «Sariq devni minib», «Sariq devning o'limi», «Besh bolali ylgitcha», «Qasoskorning oltin boshi», «Yillar va yo'llar», «Sehrgarlar jangi yoki shirin qovunlar mamlakatida», «Jan-nati odamlar» (1996) kabi romanlari bor

8. «Sariq devni minib» asari necha tilga tarjima qilingan? J: 24 tilga

9. Xudoyberdi To'xtaboyevning qaysi asari Janni Roda-rining tahsiniga sazovor bo'lgan?

J: «Sariq devni minib» asari

10. «Sariq devni minib» asari qahramoni Hoshimjon Ro'ziyev kimning o'g'li? J: Ro'ziyov traktorichining o'g'li

11. Hoshimjonning singillari ismi?

J: Singillari Oysha va Dono

12. Hoshimjon doim kimdan yozma ishlarni ko'chirib yuradi? J: Orif degan do'stidan doim yozma ishlarni ko'chirib yuradi

13. Hoshimjon o'qigan maktab direktorining ismi?

J: Otajon Azizovich

14. Hoshimjon direktorga qaysi fanlarni dars jadyalidan olib tashlash haqida ariza bilan murojaat etadi?

J: Algebra, geometriya, ona tili fanlarini yo'qotib, o'rniga futbol haqida fan qo'ying deydi

15. Hoshimjon kimdan sehrli qalpoqcha haqida eshitgan edi? J: Qashqar qishlog'idagi buvisidan

16. Hoshimjonning buvisi qaysi qishloqdan edi?

J: Qashqar qishlog'idan

17. Hoshimjon sehrli qalpoqchani qayerdan topadi?

J: Qishloq chetidagi eski uydan topadi

18. Hoshimjonning sehrli qalpoqchani topgandan keyingi birinchi ishi nima bo'ladi? J: Soraxon folbinning ishlarini tekshirib ko'rish bo'ladi

19. Folbin ayolning ismi?

J: Soraxon folbin Hoshimjonning sinfdoshi Mirobiddinxo'janing onasi bo'lib, qishloqda obro'yi zo'r edi

20. Hoshimjon folbin xolaniing uyiga kirganda o'g'li Mirobiddinxo'ja qayerda o'tirgan edi?

J: Xumning ichida

21. Hoshimjon nima uchun maktabdan haydaladi?

J: Qosimjon degan do'stiga yettita fandan a'lo baho qo'yib, chorak chiqargani uchun

22. Hoshimjon maktabdan haydalgandan so'ng qayerga yo'l oladi? **J: Mirzacho'lga**

23. Hoshimjon Mirzacho'lda dastlab kim bilan uchra-shadi? **J: Polvontog'a degan kishini uchratadi**

24. Hoshimjon sahrli qalpoqcha yordamida qanday levozimni egallaydi? **J: Agronom**

25. Hoshimjon agronom bo'lgan sovxoz direktorining ismi? **J: Akbar aka Nosirov**

26. Hoshimjon qaysi brigadaga agronom bo'ladi?

J: 12-brigadaga

27. Hoshimjonga qancha gektar yer va necha so'm maosh tayin etiladi? **J: 1200 gektar yer, 120 so'm maosh**

28. Hoshimjon agronom bo'lgan bo'lim boshlig'i kim?

J: O'rmon aka

29. Hoshimjon agronom bo'lgan brigada boshlig'i kim?

J: Rahimjon aka

30. G'o'zaga shira tushganini Hoshimjonga kim aytadi?

J: Brigada boshlig'i Murodxon aka

31. Qobilvoy, Eshvoy qaysi asar qahramonlari?

J: «Sariq devni mlilib»

32. Hoshimjonga ikki qo'yib charchamaydigan o'qituv-chi? **J: Qobilov**

33. Hoshimjon o'qimay ham qaysi kasb egasi bo'lishni xohlar edi? **J: Agronom**

34. «Diqqat, diqqat! O'g'rini qidirayotganlar diqqa-

tigal Hozirgina qochgan bola 12-13 yoshlarda edi. O'zi qorachadan kelgan, oriql, bo'yi mendan ko'ra novcharoq. Ko'zlari yirik-yirik, doim chaq nab turadi. Burni angishvona-ga o'xshaydi. Gapirganda tutilib-tutilib qoladi. Ustida oq shoyidan sorochkasi bor, shimi yo'l-yo'l sherstdan, dazmol-lanmagan. Afti boshiga bir haftadan buyon suv tegmagan bo'lsa kerak, hamma yog'i kir». Ushbu ta'rif qaysi qah-ramon haqida?

J: Hoshimjon haqida

35. «Xoh g'o'zam, xoh-xoh g'o'zam, Hosili oppoq g'o'zam», degan qo'shiqni kim xirgoyi qilgan?

J: Hoshimjon

36. Polvontlog'a nechanchi sovxoz suvchisi?

J: Oltinchi

37. «Baland bo'yli, yelkalari keng, polvonnamo bir ki-shi. Gapirganda ovozi xuddi xumning ichidan chiqqandek guldirab, jaranglab eshitiladi. Kulganda to'mni ko'tarib yuborgudek qattiq kuladi, yurganda uyning pollari lapang-lab ketadi». Ushbu ta'rif qaysi qahramon haqida?

J: Sovxoz direktori haqida

38. Hoshimjon nechanchi bo'limga agronom etib tayin-lanadi? **J: To'rtinchi**

39. Hoshimjonning qishlog'idagi agronomning ismi?

J: Anorboy

40. Hoshimjon nima uchun ishdan haydaladi?

J: Shirlalarni kaltaklashni buyurgani uchun

41. «Ruhiy dunyosi pok bo'lgan, tarbiyaga quloq sola-digan, savob va gunohni bilishga intiladigan, ruhi go'zallik-ka talpinadigan bolalar dunyosida ishlasam qanday bo'lar

ekan, deb o'ylay boshladim va qaror ham qabul qildim, bolalar, o'smirlar dunyosiga paqqos o'tib ketdim». Ushbu tarjimai hol muallifi kim? **J: Xudoyberdi To'xtaboyev**

42. Qaysi ijodkor «Bola va o'smir ruhidagi go'zallikni himoyalashga» e'tibor berib kelyapti?

J: Xudoyberdi To'xtaboyev

43. Xudoyberdi To'xtaboyev qaysi yillari yurtimizda tashkil etilgan «Oltin meros» xalqaro xayriya jamg'armasi raisi sifatida faoliyat ko'rsatgan? **J: 1980 –1998-yillar**

44. Hoshimjonning Soraxon folbinni fosh etishi voqeasi nechanchi bobdan olingan va qanday nomlanadi?

J: 2-bobdan olingan, «Shaytonning yelkasiga igna sanchdim» deb nomlanadi

45. Hoshimjonning o'zi va do'stiga yettita fandan chorakka «5» baho chiqarganini kimlar sezib qoladi?

J: Avval ona tili o'qituvchisi, keyin fizika o'qituvchisi

46. Maktab-internat direktorining ismi?

J: Xursanali Sharafiddinovich

47. Budkada sut-qatiq sotib o'tiradigan 10-«B» da o'qiydigan qiz? **J: Sanobar**

48. Sanobarga nima uchun va necha so'm miqdorida jarima solishgan? **J: Oq xalat kiyib sotuvchilik qilmagani uchun 15 so'm miqdorida**

49. Maktab-internatdagi artelda nechta qiz ishlar edi?

J: 28 ta

50. To'rtinchi brigada boshlig'ining ismi?

J: Rahimjon aka

51. Ikkinchi brigada boshlig'ining ismi?

J: Murodxon aka

SARGUZASHT ASAR HAQIDA

1. «Sariq devni mlnib» asari qanday asar?

J: Sarguzasht asar

2. Qanday asarlarga sarguzasht asarlar deyiladi?

J: Qahramonlar tabiatini kutilmagan, sirli, tasodifiy, qiziqarli voqealarning tasviri mobaynida aks ettiradigan badiiy asarlar sarguzasht asarlar deyiladi

3. Sarguzasht asarlarda qanday unsurlar mavjud bo'ladi? J: Ularda deyarli hamisha fantastik, detektiv va sayohat unsurlari mavjud bo'ladi

4. Sarguzasht asarlarni toping. J: Jonatan Sviftning «Gulliverning sayohatlari», Daniel Defoning «Robinson Kruzo», Jyul Vernning «O'n besh yoshli kapitan» asari, Alisher Navolyning «Farhod va Shirin» asari

JANNI RODARI

1. Qaysi asar qahramonlari og'ir vaziyatlarga tushib qolganda, chigal muammolarga duch kelganlarida ularga qayerdandir madad yetib keladi? J: «Hurishni eplolmagan kuchukcha», «Shahzoda Plombir»

2. J.Rodarining qaysi ertaklari uchtdan oxiri bor ertaklar turkumiga kiradi? J: 1. «Hurishni eplolmagan kuchukcha» 2. «Rinaldoning sarguzashtlari» 3. «Ayyor Buratino» 4. «Sahrodagi uy» 5. «Milanda yoqqan shlapa yomg'irlari» 6. «Sehrli nog'ora»

3. Qaysi asarda reklamaning ajabtovur xususiyati muammolar yechimiga asos qilib olingan?

J: «Shahzoda Plombir»

4. «Sinyor Molteni» qaysi asar qahramoni?

J: «Shahzoda Plombir»

5. «Telefonda aytilgan ertaklar» turkumiga mansub bo'lgan ertaklar nomini toping. J: «Qutbdagi gunafsha», «Hech qayoqqa olib bormaydigan yo'l»

6. «Chunki shunday xazinalar bormishki, ular hamma mashaqqatlarni yengib o'tib, o'sha yerga birinchi bo'lib borgan odamgagina ochilar ekan». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: «Hech qayoqqa olib bormaydigan yo'l»

7. «Irsonga avvalo yaxshi ustoz darkor» degan g'oya qaysi ertakdan kelib chiqadi?

J: «Hurishni eplolmagan kuchukcha»

8. «Shahzoda Plombir» ertagida xolodilnik kreditga berish bilan shug'ullanuvchi firma nomi?

J: «Qo'shaloq qutb»

9. Samoviy kelgindilar – marsliklar qaysi ertakda uchraydi? J: «Shahzoda Plombir»

10. «Shahzoda Plombir» ertagida sinyor Molteni kredit qarzini necha oy to'lay olmagan edi? J: Ikki oy

11. Martin o'jar qaysi asar qahramoni?

J: «Hech qayoqqa olib bormaydigan yo'l»

12. «Qutbdagi gunafsha» ertagida gunafshaning xushbo'y hididan hayratga tushgan shimolliklarga uning gul ekanligini, bunday gullar janubda millionlab o'sishini kim tushuntiradi? J: Chayka

13. «Hech qayoqqa olib bormaydigan yo'l» ertagida nechanchi yo'l shaharga olib borar edi? J: Ikkinchi

14. «Hech qayoqqa olib bormaydigan yo'l» ertagida nechanchi yo'l dengizga olib borar edi? J: Birinchi

15. «Hech qayoqqa olib bormaydigan yo'l» ertagida nechanchi yo'l hech qayoqqa olib bormas edi? **J: Uchinchi**

16. «*Mana men o'lyapman. Lekin kimdir boshlashi kerak edi-da*». Ushbu satrlar qaysi asardan olingan?

J: «Qutbdagi gunafsha»

17. Qaysi adib Hans Kristian Andersen mukofotiga sazovor bo'lgan? **J: Janni Rodari**

18. Janni Rodarining ilk to'plami qaysi?

J: «Quvnoq she'rlar kitobi»

19. «Chippolinoning sarguzashtlari», «Osmondagi tort», «Televizorga kirib qolgan Jip» asarlarining muallifi kim? **J: Janni Rodari**

20. «Hurishni eplolmagan kuchukcha» asarida kuchukcha kimlardan hurishni o'rganadi?

J: Xo'roz, sigir, kakkudan

21. Qaysi ijodkorning bolaligi «*olov jizillab turadigan landir yonida, un va ko'mir solingan qoplar orasida*» o'tgan? **J: Janni Rodari**

22. Qaysi asardan *har qanday zamonda ham insonning qadri oddiy ashyolardan baland turadi, har qanday davrda ham kimgadir yaxshilik qilish eng go'zal fazilat bo'lib qolaveradi* degan xulosa chiqadi? **J: «Shahzoda Plombir»**

23. «*Hurishni biladigan kuchuklar faqat o'g'rilarga qo'l keladi, cho'chitib, o'g'rini qochirib yuboradi. Sening ovozingni esa eshitmaydi, yaqinroq keladi, shunda sen ularni shappa tutib olib, talab tashlaysan, ular qilmishiga yarasha jazosini oladi*». Ushbu parcha «Hurishni eplolmagan kuchukcha» ertagining nechanchi qismidan olingan?

J: Ertakning ikkinchi tugashi

24. «Hurishni eplolmagan kuchukcha» ertagining birinchi qismida kuchukcha kimlardan hurishni o'rganadi?

J: Xo'roz, sigir, kakkudan

25. «Shahzoda Plombir» ertagida xolodilniklarga marsliklarning joylashib olganini birinchi bo'lib kim biladi?

J: Sinyora Sandrelli

26. «Shahzoda Plombir» ertagida sinyor Molteni nechanchi xonadonda yashar edi? **J: 3-qavat 12-kvartira**

27. «Shahzoda Plombir» ertagidagi darvozabon ayolning ismi? **J: Anna**

28. «Shahzoda Plombir» ertagida marsliklar soni nechta edi? **J: 1,5 milliard**

29. «Shahzoda Plombir» ertagida voqealar qaysi ko'chada bo'lib o'tadi?

J: Makmagon ko'chasida

30. «Shahzoda Plombir» ertagida shahzoda o'z vatanining nomini «Lun-Lun» deb ataydi. Bu so'zning ma'nosi nima edi? **J: Gul bosgan muzlik**

31. «Qutbdagi gunafsha» ertagida gunafshaning ochilganligini birinchi bo'lib kim payqaydi? **J: Katta ayiq**

32. Qaysi ertakdan «Yurgan – daryo, o'tirgan – bo'yra», degan xulosa chiqadi?

J: «Hech qayoqqa olib bormaydigan yo'l» ertagidan

MUHAMMAD AMINXO'JA MUQIMIY (1850 – 1903)

1. Muqimiy devoni qachon nashr etildi?

J: Shoir vafotidan keyin uning devoni ilk bor «Devoni Muqimiy» (1907-yil) nomi bilan nashr etildi

2. Muqimiyning hajviy she'rlari qachon qanday nom bilan nashr qilindi? **J: 1910-yilda Porttsev litografiyasida hajviy she'rlari «Muqimiy maa hajvlyot» nomi bilan**

3. Muqimiyning 3-she'riy to'plami qachon nashrdan chiqdi? **J: 1912-yilda**

4. Muqimiy ijodini o'rganish qachondan boshlandi?

J: XX asrning 30-yillaridan

5. Muqimiy ijodini o'rganishga kim rahbarlik qildi?

J: G'.G'ulom

6. Muqimiyning «Лирика и сатира» nomli 2-to'plamini Moskvada rus tilida qachon nashr etildi? **J: 1950-yilda**

7. Muqimiy vafotining 50 yilligi munosabati bilan sho'ir hayoti va ijodiga dolir ko'plab kitoblar o'zbek va rus tillarida qachon chop qilindi? **J: 1953-yilda**

8. Muqimiy haqidagi ilmiy izlanishlarga qaysi olimlar rahbarlik qildilar? **J: N.Yoqubov, A.Olimjonov, N.Zaripov, N.Razzoqov, S.Karimov kabi olimlar**

9. Muhammad Aminxo'ja Muqimiy qachon qayerda tug'ildi? **J: 1850-yilda Qo'qonning Bekvachcha mahallasida, novvoy o'lasida**

10. Muqimiy onasining ismi? **J: Oyshabibi**

11. Muqimiy qayerlarda o'qigan?

J: Mahallasidagi mulla Abduhalil maktabida, keyin Qo'qondagi Hokimoyim madrasasida

12. Muqimiy qaysi yillarda Buxorodagi Mehtar anbar madrasasida ta'lim ola boshladi?

J: 1872 – 1873-yillarda

13. Muqimiy qachon Buxoro madrasasini tugatib, Qo'qonga qaytdi? **J: 1876-yilda**

14. Muqimiy dastlab qayerda ishlaydi?

J: Yer qurilish mahkamasida

15. Muqimiy Oqjarda qanday ish bilan shug'ullandi?

J: Paromda pattachilik qildi

16. Muqimiy kimdan husnixatni o'rgandi?

J: Yetuk xattot Muhammad Yusuf xattotdan

17. Muqimiy qaysi yillarda Toshkentga borgan?

J: 1887 – 1888 va 1892-yillarda

18. Muqimiydan qancha she'r meros qolgan?

J: Taxminan 10 ming misradan iborat she'r

19. Ushbu she'r muallifini toping. *Bo'ldi taajjub qiziq
hangomalar, Arz etayin emdi yozib nomalar. Aql qulog'i-la
eshit holimi, Zulm qilur, baski, menga zolimi.*

J: Muqimiy, «Tanobchilar»

20. Muqimiyning «Tanobchilar» satirasida qanday voqea tasvirlanadi? **J: Hiylakor amaldorlar tomonidan bechora dehqonlarning talanishi tasvirlanadi**

21. «Tanobchilar» satirasidagi amaldorlar kimlar?

J: Sulton Alixo'ja va Hakimjon

22. Ushbu misralar muallifini toping. *Osh esalar o'rtada
sarson ilik, Xo'ja – chiroq yog'i, Hakimjon – pilik.*

J: Muqimiy

23. Ushbu so'zlar qaysi qahramonga tegishli:

«Derki: Ko'zunga hali kal jo'jaman,

Maxdumi a'zamlilik o'zim xo'jaman.

Ham Erhubbi bo'ladur tag'o,

Ammamizning erlaridur Nurato»?

J: Sulton Ali, «Tanobchilar»

24. Ushbu so'zlar qaysi qahramonga tegishli? **O'Y**

qo'yubon kuyduradurg'on o'zim, Hokiming-u o'ldiradurg'on o'zim. Xoh tanobingni duchandon qilay, Xoh karam birla boshingni silay. J: **Hakimjon, «Tanobchilar»**

25. Sulton Ali tog'asining ismini kim deydi? J: **Erhubbi**

26. Sulton Ali ammasining eri haqida nima deydi?

J: **Nurato**

27. «El tamizidin hazar et, alamon» misrasidagi «tam-iz» so'zining ma'nosini toping. J: **Toza, ulug', asl**

28. «El tamizidin hazar et, alamon» misrasidagi «alamon» so'zining ma'nosini toping.

J: **Xonavayron, xarob**

HAJVIY ASARLAR HAQIDA

1. Tanqidiy va kulgi uyg'otadigan badiiy asarlar qanday nomlanadi? J: **Hajviy asar**

2. Hajviy asarlar mazmuni va shakliga ko'ra qanday ruhda bo'ladi? J: **Satirik va yumoristik ruhda**

3. Hajviy asarlarda qanday badiiy tasvir vositalaridan foydalaniladi?

J: **Mubolag'a, fantaziya, sifatlash, o'xshatish, qar-shilantirish**

4. «Qiyshiq oyna», «Yovuz niyatli kishi», «Chiqdi» nomli hajviy hikoyalar muallifini toping. J: **A.P.Chexov**

5. «Yelvizak» romanining muallifini toping. J: **N.Aminov**

6. «O'n ikki stul», «Oltin buzoqcha» romanlarining muallifini toping. J: **Ilf va Petrov**

7. Hajviy hikoyalarni toping.

J: **«Qiyshiq oyna» (Chexov), «Yovuz niyatli kishi» (Chexov), «Adabiyot muallimi» (A.Qahhor)**

8. She'riy yo'lda yozilgan hajviy asarlarni toping.

J: «Saylov», «Dodhohlm», «Tanobchilar», «Maskovchi boy ta'rifida»

9. Dramatik turga kiruvchi hajviy asarlar qaysi?

J: «Maysaraning ishi», «Tuhmatchilar jazosi» (Hamza), «Revizor» (Gogol), «Og'riq tishlar» (A.Qahhor)

10. «Sallalari boshlarida oq savat, Ko'rpacha tagda hamaveqt uch qavat» misralarida qaysi badiiy san'atdan foydalanilgan? J: Sifatlash

11. «Og'izlari maqtanib o'n besh qarish, Mayda suxan, ezmachuruk, zanchalish» misralaridagi badiiy san'at?

J: Mubolag'a

12. «Sulton Alixo'ja, Hakimjon ikav, biri xotun, birisi bo'ldi kuyav» misralarida qaysi badiiy san'atdan foydalanilgan? J: O'xshatish

13. «Birlari mo'ltotinamo, hiylagar, Birlaridir kunda pix-u, gavda xar» misralarida qaysi badiiy san'atdan foydalanilgan? J: Sifatlash

ABDULLA QAHHOR (1907 – 1968)

1. Abdulla Qahhor qachon qayerda tug'ilgan?

J: 1907-yil 17-sentabrda Qo'qon shahridan uncha uzoq bo'lmagan Asht qishlog'ida tug'ilgan

2. Abdulla Qahhorning otasi kim bo'lgan?

J: Abduqahhor temirchi bo'lgan

3. Abdulla Qahhor o'z bolaligini qaysi asarlarida aks ettirgan? J: «Sarob» romanining 1937-yildagi 1-nashridan o'rin olgan temirchinning o'g'li Sarimsoq tarixi va

avtobiografik asari – «O'tmishdan ertaklar» hamda ayrim hikoyalarida

4. Qachon O'rta Osiyo davlat universitetida o'qidi?

J: 1926 – 1930-yillarda

5. Hajviy asarlariga qanday taxalluslar qo'ygan?

J: Norin shilpiq, Sarimsoq

6. Dastlabki qissasi qaysi? J: «Qishloq hukm ostida» nomi bilan 1932-yilda bosilgan

7. 1-romani qachon nashr qilindi?

J: 1937-yilning oxirida 1934-yilda yozib tugallangan yirik romani – «Sarob» nashr etildi

8. 1949-yilda qishloq xo'jaligini jamoalashtirish mavzusida yozilgan roman Yozuvchilar uyushmasida va boshqa joylarda bildirilgan no'rin tanqidiy gaplar tufayli qayta ishlanib, ... nomi bilan 1951-yilda boshqatdan chop qilindi. Ushbu fikrlar qaysi roman haqida va u dastlab qanday nomlangan?

J: Abdulla Qahhorning «Qo'shchinor chiroqlari» romani, dastlab «Qo'shchinor» nomi bilan atalgan

9. Komediylarini ko'rsating.

J: «Shohi so'zana» (1951), «Og'riq tishlar» (1954), «Tobutdan tovush» (1962), «Ayajonlarim» (1967).

10. Qissalarini sanang. J: «Sinchalak», «O'tmishdan ertaklar», «Muhabbati», «Zilzila»

11. Qaysi qissasi tugallanmagan? J: «Zilzila»

12. Qaysi asarlari asosida telespektakllar, video va badiiy filmlar suratga olingan?

J: «Sinchalak» qissasi, «Qo'shchinor chiroqlari» romani asosida

13. Abdulla Qahhor mustaqillik davrida qaysi orden bilan taqdirlangan?

J: «**Buyuk xizmatlari uchun**» ordeni bilan

14. «Bemor» hikoyasiga qaysi maqol epigraf qilib olingan? J: «**Osmon yiroq, yer qattiq**»

15. Sotiboldi qaysi hikoya qahramoni?

J: «**Bemor**» hikoyasi qahramoni

16. Sotiboldi kimning qo'lida xizmat qilgan?

J: **Chigit po'choq va kunjara bilan savdo qiladigan Abdug'aniboyning**

17. Sotiboldining yagona orzusi nima edi?

J: **Xotinini kasalxonada davolatish**

18. Kasalxona deganda Sotiboldining ko'z oldiga nima keladi? J: **Izvosh va oq podshoning surati tushirilgan 25 so'mlik pul keladi**

19. Sotiboldining orttirgan boyligi bemor xotinini davolash yo'lidagi qaysi xarajatlarga etadi?

J: **Bir marta tabib chaqirishga, bitta tovuq so'yishga, kasalni baxshlga o'qitishga etadi**

20. Sotiboldi bemor xotinining oldida bo'llish uchun qaysi kasb bilan shug'ullana boshlaydi? J: **Savat to'qish bilan**

21. Sotiboldi «Chilyosin» o'qitish uchun to'qigan savatchalarini ulgurji oladigan baqqoldan qancha qarz ko'tarishga majbur bo'ladi? J: **20 tanga**

22. Ushbu maslahatni kim kimga beradi: «Devonayi Bahovuddinga hech narsa ko'tardingmi? G'avsula'azamga-chi»? J: **Abdug'aniboy yordam so'rab kelgan Sotiboldiga**

23. Sotiboldining xotini nima uchun og'irlashib qoladi?

J: Chaqirilgan tabib kasallikning sabablarini bilmasdan turib bemordan qon oladi, natijada kasallik og'irlashadi

24. Sotiboldining bemor xotinini kim tol xivchin bilan savalab ketadi? J: Baxshi

25. Sotiboldining qizi necha yosh edi? J: To'rt yosh

26. «Bemor» hikoyasidan chiqadigan xulosa nima?

J: Bunday jamiyatda faqat Sotiboldining o'zi bemor emas, butun jamiyat bemordir

27. Qaysi adib o'z asarlariga Norin shilpiq, Sarimsoq singari taxalluslarni qo'ygan? J: Abdulla Qahhor

28. «Tobutdan tovush», «Og'riq tishlar» nomli komediyalar muallifini toping. J: A.Qahhor

29. «Hey do'st, shaydullo, ba nomi ollo, sadaqa raddi balo, baqavli rasuli xudo...» Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: «Bemor»dan

30. Qaysi ijodkor millat «tanasidan qon oldirgan bemor» holiga tushganini aytib achinadi? J: Hamza Hakimzoda

ODIL YOQUBOV (1926)

1. Odil Yoqubovning dastlabki yirik asari qaysi?

J: 1951-yilda bosilib chiqqan «Tengdoshlar» qissasi

2. Pyesalarini toping. J: «Chin muhabbat» (1955), «Aytsam tilim, aytmam dilim kuyadi», «Yurak yonmog'i kerak» (1958), «Olma gullaganda» (1961)

3. Qissalarini sanang. J: «Blr felyeton qissasi», «Muqaddas», «Qanot juft bo'ladi», «Izlayman», «Billur qandillar», «Adolat manzili»

4. Romanlarini toping.

J: «Er boshiga ish tushsa» (1966), «Ulug'bek xazinasini» (1973), «Ko'lna dunyo» (1982), «Diyonat» (1977), «Oq qushlar, oppoq qushlar» (1988) romanlari

5. Qaysi hikoyasida O.Yoqubov o'z otasi misolida qatag'on davrining dahshatlari aks etgan bolalik xotiralarini qalamga oladi? J: «Muzqaymoq» hikoyasida

6. Qaysi hikoyasida Odil Yoqubov mehnatkash, halol otasining o'z xizmatlari uchun tuhmatga uchrab, qatag'on qillinishi voqealarini tasvirlaydi?

J: «Muzqaymoq» hikoyasida

7. Qaysi asarda yozuvchi har kuni shahar parkida qizil galstuk taqqan pioner va oktabryatlarni saf-saf qilib miting o'tkazilishi va bu mitinglarda trotskiychilarning fosh etilishi; bugun minbarda boshqalarni fosh qilib nutq so'zlagan odamning ertaga o'zi ham trotskiychi va dum bo'lib chiqayotganini achchiq zaharxanda bilan tasvirlaydi?

J: «Muzqaymoq» hikoyasida

8. «Muzqaymoq» hikoyasida kim otasi tomonidan juda ko'p yaxshiliklar ko'rgan bo'lsa-da, bolaga «Qashqirdan tug'ilgan qashqircha! Bo'yningga soxta qizil galstuk taqib, bu sofdil qizil pionerlarni buzmoqchimisan?» deb baqiradi?

J: Qo'shnisi – shahar komsomol qo'mitasining kotibi

9. Odil Yoqubov qaysi hikoyasida adolatsizlik va haqsizlik avjiga chiqqan davrni tasvirlash bilan birga bugungi kunning qadriga yetishni ta'kidlaydi?

J: «Muzqaymoq» hikoyasida

10. Odil Yoqubovning mustaqillik yillarida yaratilgan asarlari qaysilar?

J: «Adolat manzili» (1998) romani, «Muzaffar Temur» (1996), «Bir koshona sirlari» (2000) pyesalari

11. Odil Yoqubov qanday ordenlar bilan mukofotlangan? J: 1994-yilda «Do'stlik», 1998 yilda «El-yurt hurmati» ordenlari bilan

ERKIN VOHIDOV (1936)

1. Erkin Vohidov kim tomonidan tashkil etilgan to'g'arak a'zolaridan edi? J: Shoir G'ayratiy tashkil etgan

2. Birinchi she'ri qachon bosildi? J: 7-sinfda o'qiyotgan kezlarda «Mushtum» jurnalida

3. «Nido» dostoni qachon yaratilgan? J: 1964-yilda

4. Dostonlari. J: «Nido», «Orzu chashmasi», «Palatkada yozilgan doston», «Quyosh maskani», «Ruhlar isyonlari»

5. E.Vohidov kimlarning asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilgan? J: Sergey Yesenin she'rlarini va nemis shoiri Gyotening «Faust» asarini

6. Ilk to'plami qachon qanday nom bilan chop etilgan? J: «Tong nafasli» nomi bilan 1961-yilda

7. She'riy to'plamlarini toping. J: «Qo'shiqlarim sizga», «Yurak va aql», «Mening yulduzim», «Nido», «Lirika», «Palatkada yozilgan doston», «Yoshlik devoni», «Charog'bon», «Dostonlar», «Muhabbat», «Hozirgi yoshlar», «Tirik sayyoralar», «Iztirob»

8. Dramalari. J: «Oltin devor», «Istanbul fojeasi»

9. Erkin Vohidov ellik yildan ko'proq davr mobaynida ijod etgan asarlarini to'plab, necha jildlik saylanmasini kitobxonlarga taqdim etdi? J: 4 jildlik

10. Saylanmalarining nomi to'g'ri berilgan qatomi toping. J: **«Ishq savdosi», «She'r dunyosi», «Umr dar-yosi», «Ko'ngil nidosi»**

11. E.Vohidov qanday unvon va ordenlar bilan taqdirlangan? J: **«Buyuk xizmatlari uchun» ordeni va «O'zbekiston Qahramoni» unvoni bilan**

12. «Nido» dostoni nima haqida? J: **Urush va u olib kelgan kulfatlar, u yetkazgan jarohatlar haqida**

13. «Nido» dostoni qanday boshlanadi?

J: **Urushda halok bo'lgan otasini xotirlab unga nido qilayotgan o'g'ilning iztiroblari bilan**

14. «Nido» dostonida kimning akasi urushdan bir oyog'ini yo'qotib, qo'lliq tayoqda qaytadi?

J: **Rustam degan o'rtog'ining**

15. «Nido» dostonida kim urushdan qo'lsiz qaytadi?

J: **Xol aka**

16. Kimning dadasiga qora xat keladi?

J: **Tal'at degan o'rtog'ining**

17. «Nido» dostoni qanday yakunlanadi? J: **Bo'lurmlz Gal kelsa har birimizga Tinchlik jangohining fidosi. Bu senga, Bu menga, bu bizga Yigirmanchi asr nidosi**

18. E.Vohidovning qaysi she'rlarida bolalik xotiralari aks etgan?

J: **«Nido», «Quyosh maskani» poemalari va «Bolalik», «Oqsoqol», «Bolalik ekan-da» kabi she'rlarida**

19. Qaysi shoir turmushdagi oddiygina holatdan – choy suzilayotganda choynakning piyolaga «egllishi», choy ichayotganda inson piyolaning peshonasidan «o'pishi»dan ajoyib she'r yaratgan? J: **E.Vohidov**

20. E.Vohidovning qaysi asari uzoq yillar o'zbek teatri sahnasidan tushmay keldi, jahonning qator tillariga tarjima qilinib, teatrlarda sahnalashtirildi?

J: «Oltin devor» komediyasi

21. Qaysi dostonida insoniyatga og'ir judoliklar, bitmas jarohatlar keltiradigan urush qattiq qoralanadi?

J: «Nido» dostonida

22. Qaysi dostoni orqali xalqlar, millatlar, dinlar o'rtasidagi nizolar bashariyatga naqadar katta falokatlar olib kelishini tasvirlagan? **J: «Ruhlar isyoni» dostonida**

23. «Nido» dostoni qahramoni «ota» so'zini necha yil tilga olmagan edi? **J: 20 yil**

24. *«Senikidir bular, Seniki bari. Seniki osmonning Zarqandillari. Somonchining yo'li – Sening yo'llaring, Uzatsang Zuhroga Yetar qo'llaring»* misralarining muallifi?

J: E.Vohidov

25. «Nido» dostoni qahramoni nechanchi yil maktabga kirgan? **J: 1944-yil**

26. «Nido» dostonidagi pochtachining ismi? **J: Juman**

O'TKIR HOSHIMOV (1941)

1. Kim dastlabki yirik asari uchun Abdulla Qahhordan «Sof, samimiy, tabiiy, iliq, rohat qilib o'qiladigan asar», degan maqtov olgan? **J: O'tkir Hoshimov**

2. Birinchi kitobi qachon nashr qilingan?

J: «Po'lat chavandoz» nomi bilan 1962-yilda

3. Birinchi kitobi qaysi janrda yozilgan edi?

J: Ocherk janrida

4. Romanlari. J: «Urushning so'nggi qurboni», «Muhabbat» kabi hikoyalari, «Nur borki, soya bor», «Ikki eshik orasi», «Tushda kechgan umrlar»

5. Qissalari. J: «Odamlar nima derkin», «Shamollar esaveradi», «Ikki karra ikki besh», «Bahor qaytmaydi», «Dunyoning ishlari»

6. O'tkir Hoshimovning qaysi dramalari sahnalashtirilgan? J: «Qatag'on», «Inson sadoqati», «To'ylar muborak», «Blrovning tashvishi», «Sizdan ugina, bizdan bugina» nomli dramalari

7. O'tkir Hoshimov qaysi qissasi uchun Oybek nomidagi davlat mukofotiga sazovor bo'lgan?

J: «Dunyoning ishlari» qissasi uchun 1982-yilda

8. O'tkir Hoshimov qaysi asari uchun 1986-yilda Hamza nomidagi respublika davlat mukofotiga sazovor bo'lgan?

J: «Ikki eshik orasi» romanl uchun

9. O'tkir Hoshimov qachon O'zbekiston xalq yozuvchisi unvonini olgan? J: 1991-yilda

10. Tarjimalari. J: E.Xemlinguey, K.Simonov, A.Kuprin, O.Berdolts kabi yozuvchilarning asarlari

11. «Urushning so'nggi qurboni» hikoyasi nima haqida? J: Urushning fojeali oqibatlarini, Ikkinchi jahon urushi millionlab kishilar yostig'ini qurtitishdan tashqari odamlar ongli, ruhiyatida ham yomon o'zgarishlar yasagani haqida

12. Qaysi asar qahramoni urush ketayotgan joylardan minglab chaqirim uzoqda bo'lsa-da, halok bo'ladi?

J: «Urushning so'nggi qurboni» hikoyasida Umri xola

13. Qaysi asar qahramoni bilmasdan beixtiyor o'z onasining o'limiga sababchi bo'lib qoladi? **J: «Urushning so'nggi qurboni» hikoyasida Shoikrom**

14. «Urushning so'nggi qurboni» hikoyasida kim sil kasaliga yo'lliqqanligi uchun urushga bormaydi?

J: Shone'mat

15. Kimning xotinini o'g'rilar pichoqlab ketishadi?

J: Iltom samovarchining

16. Ushbu parcha qaysi asardan olingan? «Suv qalqisa loyqasi yuqoriga chiqqanday, zamon qalqigandan buyon yomon ko'paydi».

J: «Urushning so'nggi qurboni» hikoyasida

17. Ushbu parcha qaysi asardan olingan: «Erta bahorda ularning tug'ay deb turgan sigirini o'g'irlab ketishdi»?

J: «Urushning so'nggi qurboni» hikoyasida

18. Shoikrom nima sababdan kechqurun simni tokka ulab qo'yadi? **J: Xotlnidan endi qizarayotgan qulupnaylarga ham o'g'ri oralayotganini eshitgandan so'ng**

19. Umri xola nima uchun qulupnay o'g'irlashga majbur bo'lgan? **J: Kasal o'g'liga sutga almashish uchun**

20. Shoikrom xotinining ismi? **J: Hadicha**

21. «Umri xola Shoikromning yonboshiga, shaparak ko'rpachaga o'tirdi». Ushbu gapdagi «shaparak ko'rpacha»ning ma'nosini toping. **J: Qavilmagan ko'rpacha**

22. Tabib buvaning ismi? **J: Komil tabib**

23. Umri xola sil kasaliga yo'lliqqan o'g'lining dardiga nahorda Ichilgan qaysi jonivorning suti davo ekanligini Shoikromga aytadi? **J: Qo'y suti**

SAID AHMAD (1920 – 2008)

1. Said Ahmadning familiyasini toping.

J: Husanxo'jayev

2. Said Ahmad qachon va qayerda tug'ilgan?

J: 1920-yilda Toshkentning Samarqand darvoza mahallasida

3. Ushbu parcha kimning avtobiografiyasidan olingan?
«Bir marta dor o'ynab yiqilganman. Bir martasida qaynab turgan samovarning yoniga tushganman. Yetti marta qo'lim chiqqan. «Shum bola»ning o'zi bo'lganman».

J: Said Ahmadning

4. Said Ahmadning otasi kim bo'lgan?

J: Otasi Husanxo'ja Dadaxo'ja o'g'li ma'rifatparvar odam bo'lib, Ismollbek G'aspirali bilan yaqinligi bor edi

5. Said Ahmadning bobosini qanday atashardi?

J: Dadaxo'ja do'ma deb atashardi, u shahar do'ma-sining deputati bo'lgan

6. Said Ahmad onasining otasi kim bo'lgan?

J: G'ulomxon toshbosma matbaa egasi bo'lgan

7. Said Ahmadning akalari kim bo'lgan?

J: Katta akasi Imonxon o'zbek stenografiyasining asoschisi hisoblanadi, keyingi akasi Zuhurxon irrigat-siya bo'yicha O'zbekistonning ilk professori bo'lgan

8. Yoshligida nimalarga qiziqqan?

J: Yoshligida qishloqlarga chiqib, shlorlar yozadi, artistlikka qiziqadi, doktorlik maktabida 5-6 oy o'qib chiqadi, 1-2 yil rassomlik maktabiga qatnaydi, qurilish

texnikumida 3-4 kun o'qiydi, Penson degan mashhur fotochiga shogird tushadi

9. Ilk mashqi qanday nom bilan necha yoshida qaysi jurnalda chop etilgan? J: «Ishqiboz» nomli hajviy hikoyasi 16 yoshida «Mushtum» jurnalida

10. Qachon xalq dushmani degan tuhmat bilan qamaldi? J: 50-yillarning boshlarida

11. Birinchi kitobi qaysi va u qachon nashr qilingan?

J: «Tortiq» nomli hikoyalar to'plami 1940-yilda

12. Said Ahmadning to'plamlarini toping.

J: «Er yurak» (1942), «Farg'ona hikoyalari» (1948), «Muhabbat» (1949), «Xandon pista», «Bir o'plchning bahosi» to'plamlari

13. Qissalari. J: «Qadrdon dalalar» (1949), «Hukm» (1958) qissalari

14. «Ufq» trilogiyasi qachon nashr qilindi? J: 60-yillarda «Ufq» trilogiyasining 2 ta kitobi bosildi

15. «Jimjitlik» romani qachon nashrdan chiqqan?

J: 1988-yilda

16. Said Ahmadning 70 – 80-yillarda o'z hikoyalari asosida yozgan pyesalarini toping.

J: «Kelinlar qo'zg'oloni», «Kuyov»

17. «Qoplon» hikoyasi qanday asar?

J: Satirik asarning eng yaxshi namunasidir

18. «Qoplon» hikoyasi nimaga bag'ishlangan?

J: Kishilardagi laganbardorlik, xushomadgo'ylik, o'z manfaati yo'llda andisha-mulohazaga bormay surbetlarcha ish tutish, odamlarni amal kursisiga qarab munosabat ko'rsatish kabi yaramas illatlar tanqidiga bag'ishlangan

19. «Qoplon» hikoyasida xo'jayinning uyida polini yuvib, gilamini ham qoqib bergan qahramon kim?

J: Qurbonboy

20. «Qoplon» hikoyasidagi direktorning familiyasi kim?

J: Tillayev

21. Qurbonboy garajda kim bo'lib ishlardi, Tillayevning unga ixlosi ortib, uni qanday darajagacha ko'taradi?

J: Mashina yuvuvchidan garaj muovinligiga ko'taradi

22. Qurbonboy Tillayevga nima sovg'a qiladi?

J: Qoplon laqabli itni

23. Tillayev nima sababdan ishdan ketadi?

J: Bod kasali qo'zg'agani uchun

24. Tillayev ishdan ketgandan so'ng Qoplonni qayerda ko'radi? **J: Yangi direktorning uyida**

25. Kim «Bu itni taniyman» degan fikmi Qurbonboyga achchiq istehzo bilan aytadi? **J: Tillayev**

26. «Sobiq» hikoyasi qanday yo'nalishda?

J: Achchiq, alamli kulgidan ylroq, hajviy, sof yumoristik yo'nallishda

27. Qaysi hikoya qahramoni paxta terishda jonbozlik ko'rsatib, hech kutilmaganda dabdababozlikning nishoniga aylanadi? **J: Said Ahmadning «Sobiq» hikoyasi**

28. «Sobiq» hikoyasi qahramoni bir kunda necha tonna paxta teradi? **J: 1-kuni 9 tonna, keyingi kunl 9,5 tonna**

29. «Sobiq» hikoyasi qahramonining vaqtini kimlar behuda o'tkazadi? **J: Endi dalaga chiqaman deganda bir kinochilar, bir rassomlar kelib, vaqtni behuda o'tkazadi**

30. «Sobiq» hikoyasidagi raisning ismini toping.

J: Berdiali aka

31. Qaysi hikoya qahramoni oktabr oyida paxta terishga chiqsa, *«Kolxozimizning sobiq mexanizatori falonchi mavsumda bir hafta dalaga chiqib, shu mashinada paxta tergan»*, degan yozuvga ko'z tushadi? J: **Said Ahmadning «Sobiq» nomli hikoyasi qahramoni**

32. Said Ahmadning «Sobiq» hikoyasi qahramoni traktoriga sobiq mexanizator deb yozgan kishini jazolamoqchi bo'ladi, lekin uni surishtirishga vaqti yo'q edi. U qayoqqa shoshayotgan edi?

J: **Bolalar bog'chasida ovqatning kaloriyasi yetarli ekanligini tekshirishga borishi kerak edi**

33. Said Ahmadning qaysi hikoyasi mubolag'a priyomi orqali yoritilgan? J: **«Sobiq» hikoyasi**

BADIY ASARDA KULGI HAQIDA TUSHUNCHA

1. Satira so'zi qaysi tildan olingan? J: **Yunon tilidan**

2. Satira so'zining ma'nosi nima?

J: **Turli, aralash degan ma'nolarni anglatadi**

3. Satira so'zining istilohiy ma'nosini toping. J: **Badliy asarda keng ma'noda kishilardagi yoki ma'lum bir jamiyatdagi nuqson va kamchiliklarni keskin tanqid qilish, masxaralab bartaraf etish maqsadida qo'llaniladi**

4. Yumor so'zi qaysi tildan olingan? J: **Ingliz tilidan**

5. Yumor so'zining lug'aviy ma'nosini toping.

J: **Namlik, suyuqlik so'zidan olingan**

6. Yumor so'zining istilohiy ma'nosini toping.

J: **Keng ma'noda badiiy adabiyotda yengil kulgu qo'zg'ash, hazil-mutoyiba sifatida qo'llaniladi**

7. Yumorda ijodkor kulgusi qanday bo'ladī? **J: Ayrilm nuqsonlar ustidan kinoya-kesatiqsiz do'stona, xayrixohlik bilan kuladi, ya'ni kesatiqsiz kulgu**

8. Yumorda ijodkor voqea-hodisalarga qanday munosabat bildiradi? **J: Voqea-hodisalarning, jamlyatdagi insonlarning hech bir nuqsonsiz bo'lishini istab, ularni inkor etmagan holda zukkolik, topqirlik, hozirjavoblik, hazil-askiya bilan munosabat bildiradi**

9. Badiiy asardagi kulgi qanday yo'nalishlarga ajratiladi? **J: Satira va yumorga**

10. Dramatik asarlarda kulgining qanday ko'rinishlari mavjud? **J: Xarakter kulgisi va holat kulgisi**

11. Gogolning «Revizor» komediyasida kulgining qaysi ko'rinishi uchraydi? **J: Holat kulgisi**

12. Sharof Boshbekovning «Temir xotin» komediyasida kulgining qaysi ko'rinishi mavjud? **J: Xarakter kulgisi**

**MUSA JALIL – Musa Mustafo o'g'li Jalilov
(1906 – 1944)**

1. Musa Jalilning 1-to'plami? **J: «Biz boramiz!» – 1925-yilgacha yozgan she'r va dostonlaridan iborat**

2. 1929-yilda «O'rtoqqa» to'plami nashr etilgan

3. 1934-yilda «Ordenli millionerlar» kitobi chop etilgan

4. Qaysi asarida xat tashuvchi yigit Temurbulat bilan dehqon qiz Fayrozaning sof muhabbati aks etgan?

J: 1940-yilda yaratilgan «Xat tashuvchi» poemasida

5. Qaysi asari butun mamlakatda katta dovrug' qozongan, davlat mukofoti bilan taqdirlangan?

J: «Oltin soch» operasi

6. Qaysi asari bastakor Jiganov bilan hamkorlikda yaratilgan?

J: «Oltin soch» operasi

7. «Taqdir kuldi, o'lim tegmasdan O'tib ketdi, qilmadi jur'at. Netay, axir so'nggi minutda Pistoletim qildi xiyonat... Netay, axir do'st pistoletim So'nggi so'zdan to'sat bosh tortdi. Kishan soldi dushman qo'limga Va erksizlik qa'riga oldi» misralarining muallifi kim?

J: Musa Jalil, «Kechlr, yurtim» she'ri

8. Musa Jalilning fashistlar tutqunligi davrida yozgan she'rlarini kim Bryussel konsulxonasiga ellib beradi?

J: Belgiyalik partizan Andre Timmermans

9. Musa Jalil «Moabit daftari»ga nechta she'r kiritadi?

J: Asrlilikda va tutqunlikda yozgan 115 ta she'ridan 60 tasini

10. «Ishonma» she'rida «Bu so'zni Do'stlar aytmaz meni sevsalar» jumalari necha marta takrorlangan?

J: 2 marta

11. «O'lim» deyish mumkinmi, axir, Yengib o'lgan bunday o'limni?» misralarining muallifi kim? **J: Musa Jalil**

12. «Yurtdan keldim, yurtim, seni deb, Men kurashdim qonli har damda. Yurtim, seni qo'limdan bersam, Nima qolar menga olamda?» misralarining muallifi kim?

J: Musa Jalil

13. «Uch, qushcha, hur Qo'shig'im bo'lib! – Shudir sendan so'nggi tilagim. Tanim qolsin bunda (Tan nima?) Ona yurtga borsin yuragim» misralarining muallifi kim?

J: Musa Jalil

14. Musa Jalilning she'rlarini kim o'zbek tiliga tarjima qilgan? **J: Mamarasul Boboyev**

15. «Ishonma» she'ri necha band, necha misradan iborat? **J: 4 misralik 6 band**

XALQ QO'SHIQLARI

1. O'yin qo'shiqlariga qaysi qo'shiqlar kiradi?

J: «Boychechak», «Oq terakmi, ko'k terak»

2. «Boychechakni tutdilar, ... yog'ochga osdilar».

Nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan so'zni toping.

J: Tut

3. «O'rtada o'ynagan qizning ... kokili yaxshi». Nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan so'zni toping. **J: Haydar**

4. «Gul yaxshi-yu, gul yaxshi, Gulning ... yaxshi».

Nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan so'zni toping.

J: Popugl

5. «Boshginam og'riydi-ya» qo'shig'ida qizning boshi nima uchun og'riydi? **J: Tillaqosh uchun**

6. «Boshginam og'riydi-ya» qo'shig'ida qizning bo'yni nima uchun og'riydi? **J: Bo'yintumor uchun**

7. Xalq qo'shiqlari qanday paydo bo'lgan?

J: Mehnat jarayonida

8. Don yanchishda kuylanadigan xalq qo'shiqlarini toping. **J: «Xo'p mayda», «Maydagul»**

9. Marosim qo'shiqlarini toping.

J: «Kelinsalom», «Yor-yor», «Kuyovsalom»

10. Boychechak qanday odamning ramzi?

J: Mehnatkash odamning

11. «Boychechak» qo'shig'ining necha qatorli ko'rinishlari mavjud? **J: 4, 6 va 8 qatorli**

12. «Chittigul» qo'shig'i qanday qo'shiq?

J: Mavsum va o'yin qo'shig'i

ALISHER NAVOIY

1. Navoiy insondagi qaysi xislatlarni Insoniyat bog'inlng hosildor daraxti, u daraxtning foydali mevasi deb ataydi?

J: Saxovat va himmatni

2. «Mahbub ul-qulub»da olihimmat kishilar nimaga o'xshatiladi? **J: Balandparvoz lochinga**

3. «Mahbub ul-qulub»da behimmat kishilar nimaga o'xshatiladi? **J: Sichqon ovlovchi kalxatga**

4. «Mahbub ul-qulub»da maqtanish uchun mol bergan kishilar kimlarga o'xshatiladi?

J: Yorug' joyda sham yoqqan aqidan begonalarga

5. «Mahbub ul-qulub»ning birinchi qismi nima haqida?

J: Har xil odamlarning fe'l-atvori va ahvoli haqida

6. «Mahbub ul-qulub»ning ikkinchi qismi nima haqida?

J: Yaxshi fe'l xosiyati va yomon xislat kasofati haqida

7. «Mahbub ul-qulub»ning uchinchi qismi nima haqida?

J: Turli foydali kuzatishlar va misollar haqida

8. Navoiy saxiy va axiyni qanday ta'riflaydi?

J: Saxiy – bitta kulchanl ikki bo'lib, yarmini och odamga bergan, axiy – o'zi yemay hammasini muhtoj odamga bergan kishi

9. Navoiy saxiy va baxilni nimaga o'xshatadi?

J: Saxiy – bulut, baxil – chumoli

10. Navoiy «yedirmoq» va «kiydirmoq» haqida nima deydi? J: Yaxshiliklarni topmoq – yedirmoqdir, ayblarni yashirmoq – kiydirmoqdir

11. Navoiyning fikricha, bemahal hadya qilingan zarbof chopon nimaning belgisi? J: Yaramaslikning

12. Navoiyning fikricha, «yomon nafsni daydi shamol uchirishidan asraguvchi va ikkiyuzlama munofiqlarning behuda harakatidan himoya qiluvchi» xislat qaysi?

J: Hilm – muloyim tabiatlilik

13. «Mahbub ul-qulub»da «o'zi xunuk, gapi bema'ni, ovozi yoqimsiz odam» nimaga o'xshatiladi? J: Qurbaqaga

14. «Yaxshilik qila olmasang, yomonlik ham qilma. Yaxshilikni yomonlikdan yaxshiroq deb bilmasang, yomonroq deb ham bilma». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Mahbub ul-qulub»dan (110-tanbih)

15. «Til shirinligi – ko'ngilga yoqimlidir; muloyimligi esa – foydali. Chuchuk til achchiqqa aylansa, ko'pchilikka zarari tegadi; qanddan may tayyorlansa, harom bo'ladi». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Mahbub ul-qulub»dan (49-tanbih)

16. «Isrof qilish – saxiylik emas; o'rinsiz sovurishni aqliy odamlar saxiylik demas». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Mahbub ul-qulub»dan (11-tanbih)

17. «Mahbub ul-qulub»ning nechanchi tanbihi hilmga bag'ishlangan? J: 18-tanbih

18. «Mahbub ul-qulub»ning 108-tanbihi nima haqida?

J: Safarning foydalari to'g'risida

19. «Og'irliq vaznidindur seldin g'amsiz Hiri tog'i,

Yengillik fartidin barbod erur qomg'oq yafrog'i». Ushbu bayt orqali qaysi fazilat ulug'lanmoqda? J: Hilm

20. «Mahbub ul-qulub»ning nechanchi tanbihida bolalar uchun muloyim tabiatli odam halvofurush kabi sevimlidir, deyiladi? J: 49-tanbihda

21. Navoiy qaysi asarining kirish qismida «Gahi topdim falakdin notavonlig', gahi ko'rdum zamondin komronlig', Base issig', sovug' ko'rdum zamonda, Base achchig', chuchuk totdim jahonda», deb yozadi?

J: «Mahbub ul-qulub»ning

HIKMATLI SO'Z HAQIDA TUSHUNCHA

1. Hikmatli so'zlar qanday ko'rinishlarda bo'ladi?

J: Chuqur va o'tkir mazmunli, qisqa, aniq va lo'nda ibora, bayt, jumla hikmatli so'z bo'ladi

2. Hikmatli so'zning maqoldan farqi? J: Hikmatli so'zlarning muallifi aniq, uning qaysi manbadan kelib chiqqani, kim tomonidan aytilgani aniq bo'ladi

3. Hikmatli so'zlar va ibratli hikoyatlar asosiga qurilgan asarlarni toping. J: Sa'diy Sheroziyning «Guliston» va «Bo'ston», Nohir Xisravning «Sadoqatnoma», Navoiyning «Nazm ul-javohir», «Mahbub ul-qulub», Avloniyning «Turkiy guliston yoxud axloq» asarlari

4. Navoiyning hikmatli so'zlarini toping. J: «Saxovatsiz kishi – yog'insiz abr-u bahor», «Ko'p degan ko'p yengilur, ko'p yegan ko'p yiqilur», «Vafosizda hayo yo'q, hayosizda vaf o'q», «Tilga ixtiyorsiz – elga e'tiborsiz», «Har kimki so'zi yolg'on, yolg'onl zohir bo'lg'on»,

«Chin so'z mo'tabar, yaxshi so'z muxtasar», «Oshning ta'mi tuz bilan», «Oz-oz o'rganib dono bo'lur», «Bilmaganni so'rab o'rgangan olim, orlanib so'ramagan o'zi-ga zolim»

MUHAMMADSHARIF GULXANIY
(XVIII asr oxiri – XIX asr boshlari)

1. Shoir nima uchun Gulxaniy taxallusini tanlagan?

J: **Jo'shqin fe'lligi va olovqalbligi uchun**

2. Gulxaniyning qaysi she'rida navkarlik davrining og'ir hayoti aks etgan? J: **«Bideh» – Bergil g'azalida**

3. Gulxaniy g'azallarining noml to'g'ri sanalgan qator-ni toping. J: **«Barmog'im», «Ey to'tl», «Lola ko'ksidek bag'rim»**

4. Gulxaniy qaysi taxallus bilan she'rlar yozgan?

J: **Jur'at taxallusi bilan**

5. Bizgacha qaysi asarlari yetib kelgan? J: **O'zbek va tojik tillaridagi 12 g'azali, Qo'qon xoni Amir Umarxonga atalgan 1 qasidasi va «Zarbulmasal» asari yetib kelgan**

6. Zarbulmasal so'zi qanday ma'noni bildiradi?

J: **Zarbulmasal – arabcha zarb va masal so'zlari-niing qo'shillishidan hosil bo'lgan. Zarbulmasal – so'zga maqol qo'shib gapirish, o'xshashi va dalilni keltirish ma'nolarini bildiradi. Zarbulmasal bo'lish – el og'ziga tushish, afsona bo'lish, mashhur bo'lish ma'nolarida ham keladi**

7. Gulxaniy kimlarni zarbulmasal qilgan?

J: **O'z davri va zamondoshlarini**

8. Qaysi asar qahramonlari o'z nutqlarida vaziyatga mos maqollarni keltiradilar, masal va hikoyatlarni so'zlab beradilar? J: **«Zarbulmasal»**da

9. «Zarbulmasal»da qancha maqol, masal, hikoyatlar mavjud? J: **400 ga yaqin maqol, masal, naql va 15 dan ortiq masal va hikoyat mavjud**

10. Gulxaniy «Zarbulmasal» yozishda qaysi asarlardan foydalangan? J: **Hind eposi «Kalila va Dimna», Jomly-ning «Silsilat uz-zahab» asarlaridan**

11. «Zarbulmasal» xalq orasida qanday nomi bilan mashhur? J: **«Yapaloqqush hikoyasi» nomi bilan**

12. «Zarbulmasal»da Farg'ona iqlimida qaysi shohdan qolgan bir vayrona bor edi?

J: **Kayqubod degan podshohdan**

13. Boyo'g'lining qizi kim edi?

J: **Gunashbonu ismli qiz**

14. Kim Gunashbonuni o'g'liga olib bermoqchi bo'ladi?

J: **Yapaloqqush**

15. Yapaloqqush o'g'lining ismi? J: **Kulonkir sulton**

16. Yapaloqqush kimni sovchilikka yuboradi?

J: **Ko'rqushni**

17. «Holo, bu turg'onlarning navola do'stlari, piyola hariflari, taom yemakka hozir, maslahatga aqli qosir». Bu fikr kimlar haqida?

J: **Shoh atrofidagi Boyo'g'lli, Yapaloqqush, Ko'rqush, Kordon, Kulonkir sulton kabi amaldorlar haqida**

18. «Zarbulmasal»da Gulxaniy qanday qushlarni qahramon qilib oladi?

J: Yirtqich, tunda ov qiladigan qushlarni

19. Ko'rqush xon saroyida aqlli, donishmand bo'lgan uch toifa kishiga xalos bo'lishlik yo'qligini aytadi. Bu uch toifa kishilar kimlar edi? **J: Olimi boamal – ilmiga amal qiladigan olim, vaziri sahibi ra'y – aql-u tadbir egasi bo'lgan vazir, munshiyi rostnavis – haqiqatni yozadigan kotib**

20. Sovchilikka ketayotgan Ko'rqush yo'lda kimga duch kelib, o'zaro munozara qiladi? **J: Hudhudga**

21. Sovchi Ko'rqushga Boyo'g'li qanday javob bera-di? **J: Boyo'g'liniklga kelsa, u qarindoshlari bilan kengashib, keyin javob bermoqchi bo'ladi**

22. Yapaloqqush kim orqali qushlar shohi Malikshohin-dan suyuichi oladi?

J: Do'sti Sho'ranul degan qarg'a orqali

23. Kulonkir sulton kim edi?

J: Malikshohinning pahlavoni

24. Kordon kim? **J: Malikshohinning xazinachisi**

25. Pahlavoni Kulonkir sultonning to'yini podshohlik hisobidan o'tkazib bermoqchi bo'lgan Malikshohin kimni to'y xarajallarini aniqlash uchun Boyo'g'liniklga jo'natadi?

J: Xazinachisi Kordonni

26. Boyo'g'li qizining qaliniga nechta vayrona so'raydi?

J: Mingta

27. Kordon Umarxon davrida mamlakat obod bo'lib, vayronalar kamayganligi uchun uning sonini nechtaga tushirishni so'raydi? **J: 600 taga**

28. Kordon so'zining ma'nosi nima? **J: Ishbilarmon**

29. Boyo'g'li 600 vayronaga ko'nmagach, kim

Boyo'g'lining yoniga kelib, Qo'qondan topilmasa ham, mingta vayronani Buxoro muzofotidan topib berishga va'da qiladi? **Ko'rqush**

30. «Eshak o'yini qirq yilda va yana it o'yini bor anda». Ushbu parcha qaysi masaldan olingan?

J: «**Toshbaqa bilan chayon**»dan

27. «Kabutar bilan zog'» hikoyasida nima haqida hikoya qilinadi? J: **ehtiyot bo'lmagan zog' ovchining o'qlga uchrangani haqida**

28. «Maymun bilan najjor» hikoyasi nima haqida?

J: **Qo'llidan kelmagan ishni qilishga uringah maymunning sharmanda bo'lgani haqida**

29. Najjor qaysi yurtdan edi? J: **Kashmir elidan**

30. Maymunning nima sababdan dumi uzilib qoladi?

J: **Najjorning ishini kuzatib turgan maymun ham uning unutib qoldirgan teshasini olib, o'zicha ustachlik qilmoqchi bo'ladi. Shu vaqt najjor kelib qoladi. Maymunning dumi daraxt yorig'iga qisilib qoladi va natijada dumini uzib qochishga majbur bo'ladi**

31. Najjor so'zining ma'nosi nima? J: **Duradgor**

32. Ushbu satrlar qaysi hikoyatdan olingan? *Aydi: Ulus ichra bu bir kasb erur, Kasbni kessang boshini, sab' erur.*

J: «**Maymun bilan najjor**» hikoyasidan

33. «Tuya bilan bo'taloq» masalida nima haqida?

J: **Erki o'z qo'lida bo'lmagan kishining fojeasi haqida**

34. Sorbon qayerlik edi? J: **Farg'onadan**

35. Nima uchun tuya bo'taloqni emizmaydi? J: **Tuya-ning bo'talog'l emgisi kelib onasidan sekinroq yurishni**

so'raydi, lekin onasi bolasiga jilov boshqanining qo'lida ekanligi, uning xayoli esa o'z yo'lida ekanini ta'kidlaydi

36. «Toshbaqa va chayon» masali nima haqida?

J: Do'st tanlashda adashmaslik kerakligi haqida

37. Sangpusht nima? J: Toshbaqa

38. Chayon qanday nomlanadi? J: Kajdum

39. «Toshbaqa va chayon» masalida chayon qanday nomlar bilan ataladi? J: Chayon, kajdum, aqrab

40. «Har kimi odati zamima bo'lur, Beirodat zuhur etar andin. Toshdin nish ayari yo'q aqrab, garchi mundoq demak ajab sandin» qit'asi qaysi asardan olingan?

J: «Toshbaqa bilan chayon» masalidan

41. Toshbaqa tomonidan chayonga qarata aytilgan maqollar qaysilar? J: Ishonmagli do'stingg'a, somon tiqar po'stingg'a; Oshnongdan top

42. Toshbaqa qaysi yurtdan qayerga tomon yo'lga tushgan edi? J: Iroqdan Hijozga

43. «Dumsiz eshak» masalida eshak nima uchun yo'lga chiqadi? J: O'ziga dum axtarib

40. Dumsiz eshak nima uchun qulog'idan ayriladi?

J: Bir ekinzorning o'rtasidan o'tayotganida bir dehqon uning ikki qulog'ini ham kesib tashlaydi. Shunday qilib, dumsiz eshak dum axtarib, qulog'idan ham ajraldi

Yolg'onchi tuya

Tuya-teva loyga yiqilib, ikki yoniga ag'nab, dumigacha loyga botadi. Yo'lda unga tulki uchraydi. Undan qayerdan kelayotganini so'raydi. Tuya hammomdan kelayapman deb javob beradi. Tulki unga ha, hammasi ko'rinib turibdi, magar hammomchi o'lgan bo'lsa kerak deydi.

Naql. Ibrohimbek bog'ida bir bog'bon bor edi. U o'zini zo'r bog'bon sanab, olti tup daraxtning ho'l shoxini qurigan daraxtga payvand qiladi.

Naql. Bir odamning do'ppisi suvda oqib ketadi. Harchand urinsa ham ololmaydi va yo'qolganl yaxshi bo'ldi, o'zi boshimga tor edi deydi.

Naql. Bir zangi (qora tanli) yo'lda oyna topib oladi. Qarasa o'z aksini ko'radi va yaxshi oyna bo'lsa, ko'chada yotarmidi deb uni olib yuboradi.

Yodgor po'stindo'z. U juda maqtanchoq edi. 10 yoshimda Nuh payg'ambar kemasini iltarib yuborganman, 15 yoshimda Ibrohim (a.s.)ni o'tga otayotganida men ham bor edim, 25 yoshimda Xoja Ahmad Yassaviy xonaqolariga loy tepib pishitganman der edi. Yodgorning Po'stin tikkanini ko'rsangiz, chokidan barmoq o'tar edi. Xaridorlar bu qanday tikish deb so'rasalar, musht o'tmasa, xo'b tikish deb javob beradi.

MASAL HAQIDA TUSHUNCHA

1. Masal didaktik, ya'ni axloqiy-ta'limiy janrdir

2. Majoziy asar deb qanday asarga aytiladi?

J: Insonga xos xususiyatlar boshqa jonli va jonsiz narsalarga ko'chirib tasvirlangan asarlarga

3. «Masal» so'zi qaysi tildan olingan va qanday ma'noni bildiradi? **J: Arab tilidan olingan, namuna, misol degan ma'noni bildiradi**

4. Masallar qanday yo'lda bitiladi?

J: She'riy va nasriy yo'lda

5. Masallar ertak va latifalardan qanday farqlanadi?

- J: Asar yakunida ta'limiy xulosa chiqarilishi bilan**
 6. Masalning eng qadimgi mukammal namunalari qachon kim tomonidan yaratilgan?
J: Miloddan avvalgi VI – V asrlarda Ezop tomonidan
 7. Masallarda qaysi badiiy unsurlar ustun bo'ladi?
J: Hajviy tasvir, mutoyiba, kinoya
 8. Ispaniyalik masalchi kim? **J: Lope de Vega**
 9. Fransiyalik masalchini toping. **J: Lafonten**
 10. Rus masalchilari kimlar?
J: I. Krilov, S. Marshak, S. Mixalkov
 11. Bugungi o'zbek adabiyotidagi masalchilar kimlar?
J: Sami Abduqahhor, Olim Qo'chqorbekov, Muxtor Xudoyqulov, Yamin Qurbon

AVAZ O'TAR (1884 – 1919)

1. Avaz O'tar necha yoshidan she'rlar yoza boshlagan?
J: 14 yoshidan
 2. Necha yoshida yetuk shoir nomini olgan?
J: 18 yoshida
 3. Avaz O'tarning ota kasbi? **J: Sartaroshlik**
 4. Avaz kimlar tomonidan 200 va 50 darra urdiriladi?
J: Muhammad Rahimxon II va Isfandiyorxon tomonidan
 5. Avaz O'tar merosidagi janrlar? **J: G'azal, muxammas, masnaviy, mustazod, ruboiy, qit'a**
 6. Avaz O'tar devonining nomi? **J: «Saodat ul-Iqbol»**
 7. «Fil» she'ri qaysi janrda? **J: G'azal**
 8. «Maktab» she'rining janri? **J: G'azal**

9. «*Na yaxshi o'ylakim, ma'qul-u manzur, Avaz, xalqim uchun to'kulsa qonim*» misralari Avazning qaysi she'ridan olingan? J: «**Fidoyi xalqim**» g'azalidan

10. «*Biling: ushbu zamon g'amnokidirman, Kuyub o'rtanmish elning xokidirman*», deb yozgan shoir kim?

J: **Avaz O'tar**

11. Avazning «*Sipohi pora istar, Mulla ijora istar, Bechora chora istar, Bir chora zamon bormu?*» deb boshlanuvchi she'rining janri? J: **Qit'a**

12. Tilni «*vositai robitai olamiyon*» – kishilarning aloqa vositasi deb atagan shoir kim? J: **Avaz O'tar**

13. «*Ochinglar, millati vayronani obod etgusi maktab, O'qusin yoshlarimiz ko'nglini shod etgusi maktab*» misralarining muallifi? J: **Avaz O'tar**

14. Qaysi ijodkor hukmdorlar tomonidan ko'plab tahdid va laziyqqa uchragan? J: **Avaz O'tar**

15. «*Fidoyi xalqim o'lsun tanda jonim, Bo'lub qurbon anga ruhi ravonim*» misralarining muallifi? J: **Avaz O'tar**

ABAY QO'NONBOYEV (1845 – 1904)

1. Abay qachon, qanday oilada tug'ildi?

J: **1845-yilda Qozog'istonning Chingiztov tumanida chorvador boy oilasida tug'ildi**

2. Abay qachon qaysi she'rini 1-marta o'z imzosi bilan e'lon qildi? J: **1886-yilda yoshi qirqdan oshganda «Yoz» she'rini**

3. Abay bastalagan nechta o'lan kuyi hozirgacha oqinlar tomonidan sevib ijro etilyapti? J: **17 ta**

4. Abay rus adiblaridan kimlarning bir qator asarlarini qozoq tiliga o'girdi? J: **Pushkin, Lermontov asarlarini**

5. Abay qaysi kitobida shunday yozadi: «O'zbek – o'z og'am, sart – sadag'am»? J: **«Qora so'z» kitobida**

6. Abay o'zbek shoirlaridan kimni o'ziga ustoz deb hisoblagan? J: **Navoiyni**

7. Ushbu satrlar muallifini toping. *O'zi bilan yovlashgan yurtim tingla, O'zi bilan dovlashgan yurtim tingla! Dardingga davo bo'lsin o'lanlarim, Bir-birini ovlashgan yurtim tingla!*

J: **Abay**

8. Abayning qaysi she'rlari qoloqlikdan qochib, chidam va mashaqqat bilan ilm-fanni egallashga da'vat ruhida yozilgan? J: **«Sho'rlik qozog'im», «Boy bolasi bilan kambag'al bolasi», «Ilm o'rgan», «O'lan» she'rlari**

9. Abayning «O'lan» va «Ko'klam» she'rlarini kim o'zbek tiliga tarjima qilgan? J: **Mirtemir**

10. Ushbu satrlar kimning qaysi she'ridan olingan? *O'lan – so'zning poshshosi, so'z sarasi, Qiyindan qiyiltirar El donosi, Tilga yengil, yurakka iliq tegib, Tep-tekis, silliq qilsin aylanasi. Mol uchun so'zni bezar, vijdon sotar, Mol uchun bo'yin egar, molday yotar, Mol uchun ham aldaydi, ham avraydi, E xudo, shu oqinlar qachon qotar?*

J: **Abay, «O'lan» she'ri**

11. Abayning asl ismi? J: **Ibrohim**

12. Qaysi ijodkor o'zigacha og'zaki kuylab kelingan o'lanlarni yozma adabiyotga olib kirgan shior sifatida e'tirof etiladi? J: **Abay**

13. Abayning dostonlari?

J: **«Iskandar», «Mas'ud», «Azim rivoyati»**

14. Abay she'rlarini kimlar o'zbek tiliga tarjima qilgan?

J: Mirtemir, Uyg'un

15. Abay merosining salmoqli qismini qaysi asari tashkil etadi?

J: «Naqliya so'zlar»

16. «Naqliya so'zlar» asari o'zbek tilida qaysi nom bilan mashhur? J: «Nasihatlar»

17. «Nasihatlar» kitobini kim o'zbek tiliga tarjima qilgan? J: Nosir Fozilov

18. «Nasihatlar» kitobi necha bo'limdan iborat?

J: 44 bo'limdan

19. «...har qanday yalqov kishi – qo'rqoq va g'ayratsiz bo'ladi; har qanday g'ayratsiz, qo'rqoq kishi – maqlanchiq bo'ladi». Ushbu parcha kimning qaysi asaridan olingan?

J: Abayning «Nasihatlar» kitobidan

20. «Nasihatlar» kitobining o'n yettinchi so'z qismida kimlar tortishib qoladi? J: G'ayrat, aql, yurak

21. «Insonni sof saqlaydigan, uni gunohkorlikdan, johillikdan, shaytonning gapiga kirib, nafs balosiga giriftor bo'lishlikdan saqlaydigan, adashgan bandalarni to'g'ri yo'lga solib yuboradigan» fazilat? J: G'ayrat

22. Kishi eshitgan narsasini unutmaslik uchun to'rtta shart bor. Bular...

J: Zehnli bo'lmoq, unga chin yurakdan ixlos qo'yib, fahm-farosat bilan uqib olish, eshitganlarini ichida bir necha marta takrorlab, ko'ngliga jo qilmoq, ko'ngilga boshqa narsalarni mutlaqo keltirmaslik

23. «Yomon do'st – bir ko'lankadir: quyoshli kunda gochsang ham qutulolmayсан, bulutli kunda esa izlasang

ham topa olmayсан». Ushbu parcha kimning qaysi asaridan olingan? J: Abayning «Nasihatlar» kitobidan

24. «G'ayratsiz jahl – ... qayg'usiz oshiq – ... shogirdsiz olim – ...» Nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan so'zlarni toping. J: «Tul»

25. «Dunyo kattakon ko'l. Zamona esa esib turgan yet. Oldindagi to'lqin – og'alar bo'lsa, ketindagi to'lqin – inilardin». Ushbu parcha kimning qaysi asaridan olingan?

J: Abayning «Nasihatlar» kitobidan

26. «Odamgarchilik kishining qalbida bo'ladi, qalbingni pok saqla». Ushbu parcha nechanchi qismdan olingan?

J: 17-so'z qismidan

27. «Nasihatlar» kitobining 32-qismi nima haqida?

J: Ilm-hunar o'rganishning shartlari haqida

28. 37-so'z qismidan parchalar:

«Insonning insonligi ishni qanday boshlaganidan bilinadi, lekin qanday tugaganidan emas»;

«Ko'nglingdagi ko'rkam o'y og'zingdan chiqqach xiralanadi»;

«Kishiga bilimiga qarab yaxshilik qil, yomonga qilgan yaxshiliging boshingga balo bo'lib tushadi»;

«Otang bolasi bo'lma, odam bolasi bo'li Odam bolasi – elning lolasi»;

«Ishning omadi – o'z vaqti»;

«Tuyadek bo'y bergandan, tugmadek aql bergan ortiq. Soqolini solgan qaridan mehnatini sotgan yosh ortiq»;

«Quvonch va mag'rurlik – mastlikdir. Faqat mingdan bir kishigina bu narsadan o'zini ehtiyot qiladi».

ZULFIYA (1915 – 1997)

1. Xalqaro «Nilufar», Javoharlal Neru nomidagi hamda Davlat mukofotlari sovrindorlari bo'lgan shoira kim?

J: Zulfiya

2. Zulfiya qaysi yillarda O'z FA Til va adabiyot instituti aspiranturasida o'qigan? **J: 1935 – 1938-yillarda**

3. Zulfiya qancha vaqt «Saodat» nomli xotin-qizlar jurnalida bosh muharrir bo'lgan?

J: 1935-yildan 1980-yilgacha, qariyb 30 yilga yaqin

4. Dastlabki she'rlari qanday nom bilan, qachon bosilib chiqqan? **J: «Hayot varaqlari» nomi bilan 1932-yilda**

5. She'riy to'plamlari. **J: «She'rlar», «Qizlar qo'shig'i», «Uni Farhod der edilar», «Hijron kunlarida», «Dalada bir kun», «Tong qo'shig'i», «Yuragimga yaqin kishilar», «Kuylarim sizga», «O'ylar», «Shalola»**

6. Zulfiya turmush o'rtog'i Hamid Olimjonning qaysi dostonlari asosida pyesa va librettolarini yaratdi?

J: «Zaynab va Omon», «Semurg'» dostonlari asosida

7. Dostonlari. **J: «Quyoshli qalam», «Musho'ra», «Xotira sinlqlari» kabi poemalar yozdi**

8. Zulfiya qaysi xalq shoirlarining she'rlarini q'zbek tiliga tarjima qildi?

J: Rus, ukrain, ozarbayjon, hind shoirlarining

9. Zulfiyaning she'rlari qaysi tillarga tarjima qilingan?

J: Ingliz, nemis, rus, bolgar, xitoy, hind, yapon, arab, fors, vyetnam kabi juda ko'p tillarga

10. «Nevara» she'ri kimga atalgan?

J: Nevarasi Ulug'bekka

11. «Men o'tgan umrga» she'rida qaysi misralar ikki marta takrorlanadi?

J: «Men o'tgan umrga achinmay qo'ydim»

12. «Kiyganim ipakmi, chitmi yo kimxob, Yurak boyligidan qilmabman parvo. Meni og'ushlagan hayot naq oftob, Yangi qo'shiq talab unda har saboh» misralarining muallifi? **J: Zulfiya, «Men o'tgan umrga» she'ri**

13. «Bu – qadim dunyoda yangi bir olam, Bunda orqa tog'siz bir tirik jon yo'q» misralarida «orqa tog'» – suyanch kim? **J: Xalq**

14. Zulfiya haqida kim «Nafaqat o'z she'rlari bilan, balki butun hayoti bilan o'zbek ayolining ma'naviy qiyofasini namoyon eta olgan atoqli, ...fidoyi inson bo'lib ...ma'naviy jasorat ko'rsatdi», – deb aytgan? **J: Prezident I. Karimov**

15. «Nevara» she'rida shoir. nevarasining qaysi qilig'idan zavqlanadi? **J: Varrak uchirlishidan**

16. «Men o'tgan umrga achinmay qo'ydim, Hech kimda ko'rmayin umrimga o'xshash: Suydim, Erkalandim, Ayrildim, Kuydim, Izzat nima bildim. Shu-da bir yashash!» misralarining muallifi? **J: Zulfiya**

17. Zulfiyaning «Aziz tuyg'ular» nomli turkumiga kiruvchi she'rlarini toping.

J: «Nevara», «Bog'lar qiyg'os gulda» she'rlari

18. «Bog'lar qiyg'os gulda» she'rida «shoir xayoliday latif, serhasham», deya ta'riflangan daraxt? **J: Majnuntol**

19. «Aziz tuyg'ular» she'rly turkumi nechta she'rni bir-lashtiradi? **J: 7 ta**

20. «Bog'lar qiyg'os gulda» she'rida «bir kaft bog'«qan-day ramzly ma'noni anglatadi? **J: Vatanni**

PIRIMQUL QODIROV (1928)

1. Qaysi yozuvchining otasi jamoalashtirish davrida quloq qilinadi? J: **Pirimqul Qodirovning**

2. Qaysi o'quv yurtini tugatgan? J: **Toshkent davlat universitetining sharqshunoslik fakultetini**

3. Pirimqul Qodirov Moskvadagi aspiranturaga o'qishga kirib, 1954-yilda qaysi mavzuda tadqiq etilgan nomzodlik dissertatsiyasini yoqladi? J: **Abdulla Qahhor asarlarining tili va uslubiyl jihatlar mavzusida**

4. Dastlabki kitobi qachon qanday nom bilan e'lon qilindi? J: **Talabalk paytidayoq «Studentlar»ni e'lon qildi**

5. Qissalarini toping.

J: **«Meros», «Erk», «Qadrim», «Yayra institutga kirmoqchi», «Najot», «Akramning sarguzashtlari»**

6. Romanlarini toping. J: **«Uch ildiz», «Qora ko'zlar», «Olmos kamar», «Yulduzli tunlar», «Avlodlar dovoni»**

7. «Meros» qissasida kimlar tasvirlanadi?

J: **Paxtakorlar**

7. «Uch ildiz» romanida kimlar tasvirlanadi?

J: **Ziyoilllar**

8. «Qadrim» qissasida kimlar tasvirlanadi?

J: **Neft konlarini izlovchilar**

9. Tarixiy mavzudagi romanlarini toping.

J: **«Yulduzli tunlar» va «Avlodlar dovoni»**

10. «Yulduzli tunlar» romani kim haqida?

J: **Bobur haqida**

11. «Avlodlar dovoni»da kimlarning hayoti tasvirlanadi? J: **Hindistonda buyuk Bobur tomonidan asos solin-**

gan Boburiylar saltanatining Humoyun, Akbarshoh va boshqa namoyandalari

12. «Avlodlar dovoni» romanining asosiy voqealari qayerda yuz beradi?

J: Mirzo Bobur vafotidan so'ng, u yangidan tashkil etgan Hind mamlakatida yuz beradi

13. Boburning suyukli farzandi, valiahdi Humoyun Mirzoga aqli va makkor Sherxon bilan bo'lib o'tgan janglarda kim yordam beradi? **J: Nizom ismli yigit**

14. Nizom qanday obraz? **J: To'qima obraz**

15. Kimlar Hamidabonuga oshiq edi?

J: Nizom va Humoyun

16. Hamidabonu kimga ko'ngil bergan?

J: Qayiqchi Nizomga

17. Sherxon va Humoyun o'rtasidagi jang qaysi daryolar qo'shiladigan joyda yuz beradi?

J: Ganga va Karamnasa daryolari

18. Sherxon oldiga kimlar elchi qilib yuboriladi?

J: Bayramxon va Xo'ja Husayn

19. Sherxon sulh tuzib, so'ng uni buzmoqchi bo'lganda unga kim qarshi chiqadi? **J: O'g'il Qutbxon**

20. Sherxon sulh tuzish uchun Humoyunga qaysi qal'alarni berish zarurligini aytadi?

J: Chunor qal'asi va Buxar viloyatini

21. Humoyun Chunor qal'asi uchun necha oy jang qilgan edi? **J: 6 oy**

22. Hindlarning odati bo'yicha qaysi faslida jang qilish mumkin emas edi? **J: Pashkol – yomg'irlar faslida**

23. Sherxonga sulh tuzish niyatida borganda kim

so'zlarining rostligini isboti sifatida Qur'oni Karimni guvoh qilmog'chi bo'ladi? **J: Xo'ja Husayn**

24. Agraga kutvol qilib tayinlangan poraga solilmaydigan, podshohga sadoqat bilan xizmat qiladigan personaj kim edi? **J: Amir Bahlul**

25. Sherxonning Agradagi xufiyasi ismi?

J: Alvaro Pakavira

26. Sherxon o'g'illarining ismi? **J: Qutbxon va Jalolxon**

27. Humoyunga qarshi jang qilishda Sherxon tomonidan chaqirilgan mashvaratda kimlar ishtirok etadi?

J: O'g'illari: Qutbxon, Jalolxon va rajputlar sarkardasi Bikramadit Gaur, Sherxonning lashkarboshisi Havasxon

28. Boburning Panipatda nechta kishini o'ldirganligi aytiladi? **J: 40 ming kishi**

29. Boburning farmoni ila qaysi qo'rg'onida 3 ming kishini qatli om qilishadi? **J: Bajur qo'rg'onida**

30. Humoyun Sherxon bilan jang qilganda unga oila ahlidan kimlar hamroh bo'lgan edi?

J: 6 yashar qizi Aqiqa begim, xotinlari Beka begim va Chandbibí

31. Nizom qaysi kemanding eshkakchisi edi?

J: «Gunjoyish» kemasining

32. Humoyun Sherxon bilan bo'lgan jangda qaysi qo'ldan yaralanadi? **J: O'ng qo'lidan**

33. Hind kemachilari qaysi daryodan qo'rqar edilar?

J: Karamnasa daryosidan

34. Humoyun daryoda nimada suzib, o'zini Sherxondan qutqardi? **J: Meshda**

35. «Qoshlari qalin, ko'zlari ko'kish, qirra burun, kalta qirdirilgan soqoli va qayrilma mo'ylovi o'ziga juda yarashgan durkun gavdali» deya ta'riflangan qahramon?

J: **Sherxon**

36. Sherxon nazr-niyozlar berib fotahasini olgan Humoyun huzuridagi eng nufuzli ulamo kim edi?

J: **Xo'ja Husayn**

37. Hind elining azaliy odati qaysi?

J: **Yomg'ir faslida sayohatga chiqmaslik**

38. Bangola necha yildan beri Humoyunning qalamravida edi? J: **9 yildan beri**

ROMAN HAQIDA TUSHUNCHA

1. Inson hayotini jamiyat bilan bog'lab, keng ko'lamda tasvirlovchi yirik epik janr nomi? J: **Roman**

2. Tarixiy romanlar qaysilar?

J: **«O'tkan kunlar», «Yulduzli tunlar»**

3. Harbiy romanni toping

J: **Oybek «Quyosh qoraymas»**

4. Zamonaviy romanlarni sanang.

J: **P.Qodirov «Olmos kamar», S.Ahmad «Jimjitlik»**

5. Roman janrining dastlabki namunalari Yevropa davlatlarida qachondan yaratila boshladi?

J: **Uyg'onish davri oxirlarida (XVI – XVII asrlarda)**

6. Hamzaning romanlarini toping.

J: **«Yangi saodat», «Uchrashuv»**

7. Sadriddin Ayniy romanlari qaysilar?

J: **«Doxunda», «Qullar»**

TOG'AY MUROD (1948 – 2003)

1. Tog'ay Murod qayerda tug'ildi?

J: Surxondaryoning Denov tumaniga qarashli Xo'jasoat qishlog'ida

2. Tog'ay Murod qaysi o'quv yurtlarida tahsil olgan?

J: 1966 – 1972-yillarda ToshDUning jurnallistika fakultetida, 1985 – 1987-yillarda Moskvadagi Jahon adabiyoti Institutida

3. Qaysi shoir o'z tarjimai holida shunday yozadi: «Men o'rta maktabni bitirib, shunday niyat qildim: 30 – 35 yoshlargacha uylanmayman, oila qurmayman, biror idorada faqat tirikchilik uchun ishlayman. Men faqat bir maqsadni ko'zladim: 30 – 35 yoshimgacha jahon adabiyotini o'qish. Faqat o'qish, o'qish, o'qish, qo'l qotib qolmasin uchun mayda-mayda hikoyalar mashq etib turish. Men shu niyat yo'lida imorat solmadim, mashina olmadim, mansab egallamadim, shon-shuhrat izlamadim. Men dunyo talashmadim! Faqat izlandim, faqat o'qidim».

J: Tog'ay Murod

4. Qaysi shoir o'z tarjimai holida shunday yozadi: «G'animlar meni ishdan haydadilar. Kurashda bir qonun bor: polvon davrada mag'lub bo'lsa, taqdirga tan berib ketmaydi. Yo'q, polvon o'zini boqadi. Polvon o'zini parvarishlaydi. Polvon tinimsiz mashq oladi. Raqibidan mag'lubiyat alamini olish uchun ishlaydi. Raqibidan alamini olmasdan-da qo'ymaydi. Men davralarda olishib katta bo'ldim. Polvonlik ajdodimda bor, polvonlik qonimda bor. Menda ana shu polvonlik qoni qo'zg'adi». **J:** Tog'ay Murod

5. Dastlabki yirik asari qaysi va u qachon yaratilgan?

J: 1976-yilda yaratilgan «Yulduzlar mangu yonadi» qissasi

6. Qaysi asarida yozuvchining qon-qoniga singib ketgan, ming yillar mobaynida unutilmay, elda ardoqlanib kelayotgan tarixiy qadriyat – kurash, kurashchi polvonlar, ular orasidagi muomala-munosabatlar, ziddiyatli hayotiy muammolar qalamga olinadi?

J: «Yulduzlar mangu yonadi»

7. Qaysi qissasi 1979-yilda «Yoshlik» jurnalida chop qilindi? **J: «Ot kishnagan oqshom» qissasi**

8. Qaysi asarida o'sha davr adabiyotida kamdan-kam tilga olinadigan ijtimoiy-iqtisodiy muammolar, butun dunyoga ibrat qilib ko'rsatilgan «sovet kishisi» tabiatiga xos bo'lgan turli illatlar badiiy jihatdan ta'sirchan va ishonarli ochib berilgan? **J: «Ot kishnagan oqshom» qissasi**

9. Qaysi asardagi qishloq mehnatkashlarining og'ir mehnati, katta-kichik rahbarlarning ularga bepisand munosabati, odamlardagi pokiza his-tuyg'ularning toptalishi, kuppa-kunduz bo'layotgan adolatsizliklar tasvir va talqini o'quvchilarning tahsiniga sazovor bo'ldi?

J: «Ot kishnagan oqshom» qissasi

10. Qaysi asar qahramoni – umrbod ixlos qo'yib yurgani odam bolalaridan cheksiz adolatsizlik, nomardlik, vahshiylik ko'rgan Ziyodulla chavandoz o'zining sevimli, vafodor, sadoqatli otidan panoj so'raydi?

J: «Ot kishnagan oqshom» qissasi

11. Tog'ay Murod qaysi qissaning yaratilishi haqida shunday deydi: «Sattor chavandoz degan bilan til topish-

dim. U menga bir ot topib berdi. Men otladim! Sattor chavandoz bilan qishloqma-qishloq, to'yma-to'y, ko'pkari-ma-ko'pkari yurdim. Uzun qish ko'pkarixona – ish joyim bo'ldi, chavandozlar – hamxonam bo'ldi, otlar – birodarim bo'ldi. Nihoyat, ko'klamda ... nomli ikkinchi qissamni ko'tarib keldim»? J: «**Ot kishnagan oqshom**»

12. Tog'ay Murodning qaysi qissasi qahramonlari Qoplonbek va Oymomo atrofida qilarga faqat yaxshilikni sog'inadigan, umrini azgulikka baxshida etgan olijanob odamlar?

J: «**Oydinda yurgan odamlar**» qissasi

13. Qaysi qissada buyuk muhabbat rishtasi bilan bir-biriga mangu bog'langan go'zal insonlarning hayot yo'li oy-dinda aytilgan qo'shiqday tarannum etiladi?

J: «**Oydinda yurgan odamlar**» qissasi

14. Qaysi qissada befarzandlikda g'am chekkan er-u xotin taqdiri qalamga olinadi?

J: «**Oydinda yurgan odamlar**» qissasida

15. Qaysi qissa qahramoni yoshi o'tib keksayib qolgan Oymomo farzand sog'inchi shu qadar kuchlilikidan qo'shni kelinning beshikdagi bolasini ovutib o'tirganda qup-quruq ko'ksiga birdan sut keladi. U so'nggi nafasidagina onalik baxtidan bir lahza totinadi-yu, dunyodan ko'z yumadi?

J: «**Oydinda yurgan odamlar**» qissasi

16. Tog'ay Murod qaysi qissaning yaratilishini shunday izohlaydi: «*Yurtimizda tog' etagida So'fi Olloyor qabri bor. Shu qabr qabatida tog'chorbog' bor. Men bu qishni shu chorbog'da o'tkazdim. ... nomli qissa bitib keldim*»?

J: «**Oydinda yurgan odamlar**» qissasi

17. Qaysi⁶ qissasi muxlislar orasida «Muhabbat qo'shig'i» deb atalib, u 1980-yilda yaratilgan?

J: «Oydinda yurgan odamlar» qissasi

18. Qaysi qissasi unchalik shuhrat qozonmad?

J: 1985-yilda yaratilgan «Qo'shiq» qissasi

19. «Otamdan qolgan dalalar» romani qachon yaratildi? **J: 1993-yilda**

20. Tog'ay Murodning qaysi asariga Alisher Navoiy nomidagi Davlat mukofoti berilgan?

J: «Otamdan qolgan dalalar» romaniga

21. Qaysi asari e'lon qilingach, yozuvchiga O'zbekiston xalq yozuvchisi unvoni berildi?

J: «Otamdan qolgan dalalar» romani

22. Tog'ay Murodning qaysi asari asosida kinorejissor Shuhrat Abbosov 2 qismli badiiy film ishlagan?

J: «Otamdan qolgan dalalar» romani asosida

23. Tog'ay Murod qaysi asarning yaratilishi haqida shunday yozadi: *«Ana shu vaqt qatag'on avj oldi. Ishdan hayda-hayda avj oldi. Firqadan o'chir-o'chir avj oldi. Sur-sur avj oldi. Nihoyat... qama-qama avj oldi. So'roq Moskvada bo'ldi. Sud Moskvada bo'ldi. Hukm Moskvada o'qildi. Ana shunda polvonlik qonim qaynadi! Endi qoni muz g'animlarim uchun qaynamadi. Endi qonim... olamjahon g'animlarim uchun qaynadi. Endi qonim qudratli g'animlarim uchun qaynadi. Men o'zbek xalqiga haykal qo'yaman!».*

J: «Otamdan qolgan dalalar» romani haqida

24. Qaysi roman o'zbek xalqining chor Rossiyasi va sho'ro bosqini ostida o'tgan hayotini – 100 yildan ortiqroq tarixni o'zida mujassam etgan?

J: «Otamdan qolgan dalalar» romani

25. Oqqoshshoning asl niyatini anglamay, bosqinchining uyatli qiliqlaridan orlanib, tugʻilib oʻsgan yurtini tashlab ketgan Jamoliddin ketmon qaysi asar qahramoni?

J: «Otamdan qolgan dalalar» romani

26. Nima qilib boʻlsa ham yurt tuprogʻini bosqinchilardan tozalash niyatida qoʻliga qilich tutgan Aqrab (Chayon) qaysi asar qahramoni?

J: «Otamdan qolgan dalalar» romani

27. Qaysi asar qahramonlari XIX asr oxiri – XX asr boshlaridagi xalq vakili, XX asrning 20-yillarida milliy istiqlol yoʻlida shahid boʻlgan bobolarimiz timsoli, shoʻro hukumati Moskvaning «paxta mustaqilligini taʼminlash» siyosati qurbonlari? **J: «Otamdan qolgan dalalar» romani**

28. Shoʻro hukumati Moskvaning «paxta mustaqilligini taʼminlash» siyosati qurboni boʻlgan Dehqonqul qaysi asar qahramoni? **J: «Otamdan qolgan dalalar» romani**

29. Togʻay Murod kimning qaysi asarini oʻzbek tiliga tarjima qilgan?

J: E.Seton-Tompsonning «Yovvoyi yoʻrgʻa» asarini

30. Togʻay Murod «Yulduzlar mangu yonadi» qissasida kimning timsoli orqali unutilayotgan anʼanalarimiz haqida fikr yuritadi? **J: Boʻri polvonning**

31. «Yulduzlar mangu yonadi» qissasida qaysi qahramon shunday oʻylaydi: *«Xalq nimasi bilan xalq? Oʻzining urf-odatlari bilan xalq! Koʻp urf-odatlارimizni birovlar... birovlar oʻziniki qilib oldi. Biz qoʻlimizni burnimizga tiqib qoldik. Shunday keta bersak, hademay... oʻzimizni-da boy berib qoʻyamiz! Bu yogʻi kamday, ne-ne nimalarimizni eski-*

lik sarqiti deb o'yladik. Xiyol bo'lmasa, xalqimiz o'zini-da... eskilik sarqitiga chiqarib yuborayin dedik! Bugun buni yo'qota bersak, ertaga uni yo'qota bersak... podadan nima farqimiz qoladi?» J: Bo'ri polvon

32. Bo'ri polvon sevgilisining ismi? **J: Momoqiz**

33. Bo'ri polvonning do'sti bo'lsa-da, uning suygan qizini ilib ketgan qahramon kim? **J: Nasim polvon**

34. Bo'ri polvon hammadan zo'ri o'zimman, deb o'ylab, o'zidan ancha yosh bo'lgan qaysi polvondan yengilib qoladi? **J: Ismoil polvondan**

35. Bo'ri polvon o'g'lining ismi? **J: Tiloverdi**

36. Nasim polvon o'g'lining ismi? **J: Abray polvon**

37. Azaliy raqiblar — Bo'ri polvonning o'g'li Tiloverdi hamda Nasim polvonning o'g'li Abray polvonlar olishuvida kim g'alaba qozonadi? **J: Kurashning boshida Tiloverdi, keyin esa Abray polvon**

38. Tog'ay Murodning qaysi asari sho'ro davri adabiyotidagi ko'plab boshqa asarlardan oxiri «umidbaxsh sadolar bilan» tugamasligi jihatidan ajralib turadi?

J: «Ot kishnagan oqshom» qissasi

39. Xo'jasoatlik polvonning ismi? **J: Sadir polvon**

40. Sho'rchilik polvon kim? **J: Ro'zi polvon**

41. Qaysi polvon o'z qishlog'idan davraga boshqa polvon chiqmaganligi uchun oppoq soqoli bilan sport masteri Maksim polvonga qarshi davraga chiqadi?

J: Normurod polvon

42. Ushbu fikrlar muallifini toping: «Avlodlar almashgan sayin yurak yo'qolib boryapti. Jasad bor! Aql bor! Yurak yo'ql To'rt mucha bor! Kuch-quvvat bor! Yurak yo'ql»

J: «Yulduzlar mangu yonadi» qissasida Bo'ri polvon

43. Ismoil polvon Bo'ri polvonni yenggandan so'ng, u bilan qayta kurashga tushmaslik uchun o'zini doim chetga olib yuradi. Bo'ri polvon ayyorlik bilan unga bir to'yga kechikib borib davrada ro'para keladi. Bu to'y qayerda bo'lgan edi? **J: Termizda**

44. Qaysi polvonlar o'rtasidagi kurashda tajriba yoshlik ustidan g'alaba qozonadi? **J: Bo'ri polvon va Ismoil polvon o'rtasidagi kurashda**

45. «Laylakning yurishini qilaman deb, chumchuqning puti yirtilgan ekan» maqoli qaysi asarda keltirilgan?

J: «Yulduzlar mangu yonadi» qissasida

46. Tiloverdi Bo'ri polvonning nechanchi farzandi edi? **J: 5-farzandi**

47. Bo'ri polvonning nechta farzandi bor edi?

J: 5 ta: 4 tasi qiz, 1 tasi o'g'il

48. Bo'ri polvon kimga uylanadi?

J: Brlgadasidagi Suluv ismli qizga

JUMANIYOZ JABBOROV (1930 – 2010)

1. J.Jabborovning 1-she'riy to'plami?

J: «Vatanimni kuylayman» (1953)

2. She'riy to'plamlari. **J: «Bahor nafas!» (1956), «Maqsad yo'lida» (1958), «Tog'lar sadosi» (1961), «Ona yer qo'shlg'i» (1962), «Subhidam xayollari» (1964), «Ilhom daqiqalari» (1971), «Sohillar hikoyasi» (1974), «E'tiqod» (1978), «Xayolimda o'zing» (1985), «Ko'nglim**

go'zall» (1991), «Ajab dunyo sevgisi» (1996), «Hayrat olami» (2004), «Sevgim samosi» (2006), «Yulduzlarda xayolim» (2006)

3. Dostonlari. J: «Gulliston», «Tog'lar sadosi», «Ona yer qo'shig'i», «Yo'ldagi o'ylar», «Quyosh yurti»

4. Sahna asarlari. J: «O'jarlar», «To'ydan oldin tomosha», «Yillar o'tib», «Cho'l chaqmog'i», «Mening oppoq kabutarlarim», «Al-Farg'oniy»

5. J.Jabborov ijodida kimlarning asarlaridan tarjimalar bor? J: Bayron, Lermontov, Shevchenko, Tagor, Hofiz Sheroziy, Ubayd Zakoniy

6. Firdavsiyning «Shohnoma»sidan katta qismini she'riy yo'lda tarjima qilgan shoir? J: J.Jabborov

7. J.Jabborovning mamlakatimiz teatr sahnalarida muvaffaqiyat bilan qo'yilib kelayotgan pyesalarini toping.

J: «Neksiya», «Otabek va Kumushbibini», «Oysaraning tug'ilgan kuni»

8. «Kitob javonim» she'rida Sheroziyning qaysi asari tilga olinadi? J: «Bo'ston» asari

9. «Kitob javonim» she'rida Dantening qaysi asari tilga olinadi? J: «Jahannam» asari

10. «Kitob javonim» she'rida qaysi shoirlarning nomlari birga qo'llanilgan? J: 1. Navoiy – Pushkin 2. Bobur – Bayron 3. Furqat – Geyne 4. Gulxaniy – Balzak

11. «Oq kabutardek uching, nuri fazolar sizniki, Tosh uring oppoq bulullarga, samolar sizniki» misralarining muallifi? J: J.Jabborov, «Sizniki» she'ri

12. «Kitob javonim» she'rining hajmi?

J: 7 bandli, 8 satrlik she'r, jami 56 mlsra

13. «Farg'oniy monologi» she'rining hajmi?

J: **4 bandli, 8 satrli she'r, jami 32 misra**

14. Shoir uchun unga dunyoni tanitgan oinayi jahon nima? J: **kitoblar**

15. «Kitob javonim» she'rining beshta bandida qaysi shoirlarni qiyoslaydi? J: **Navoiy va Pushkinnl**

16. «Kitob javonim» she'rida kimning asari tilga olinganda «*bor yomonlik bo'lur kul*», deyiladi?

J: **Dantening «Illohiy komediya»si**

17. «Sizniki» she'ri qaysi janrda yozilgan?

J: **G'azal janrida**

18. J.Jabborov Ahmad al-Farg'oniy hayotiga bag'ishlab necha ko'rinishli she'riy drama yaratgan? J: **5 ko'rinishli**

19. Al-Farg'oniyning 1200 yilligi yurtimizda qachon nishonlandi? J: **1998-yil oktabrda**

20. «*Sirlaring ochgil, ayo osmon, menga, Ayla olam holatin ehson menga*», deb qaysi alloma aytgan?

J: **Al-Farg'oniy**

21. «Ahmad al-Farg'oniy» dramasi asosida qaysi bastakor opera yaratgan? J: **Mustafo Vafoyev**

22. J.Jabborovning «yosh do'stlariga» bag'ishlab yozilgan vatanparvarlik ruhidagi she'ri qaysi? J: **«Sizniki»**

IBROYIM YUSUPOV (1929 – 2008)

1. Ibroyim Yusupov «Amudaryo» jumalida qaysi yillar bosh muharrir bo'lgan? J: **1961 – 1962-yillar**

2. Qaysi yillar Qoraqalpog'iston Yozuvchilar uyushmasiga raislik qilgan? J: **1965 – 1980-yillar**

3. She'riy to'plamlari. J: «Kun chiqish yo'lovchisiga», «Qoraqalpog'ni ko'p maqtamang ko'zimcha», «Qora tol», «Turnalar», «Mening ylgit vaqtim»

4. Dostonlari.

J: «Akatsiya gullagan joyda», «Gilamchi xotin haqida haqiqat», «Dala armonlari», «Mangu buloq»

5. Dramalari. J: «Qirq qiz» (1965), «Aktrisaning iqboli» (1967), «Umirbek laqqi» (1971)

6. Librettosi. J: «Ajlniyoz»

7. 1986-yilda chop etilgan tarjima asari.

J: «Mangu buloqlar»

8. Ibroyim Yusupovning o'zbek tiliga tarjima qilingan asarlari.

J: «Buloqlar qaynaydi» (1960), «Oltin qirg'oq» (1962), «Dala armonlari» (1967), «Cho'l to'rg'ayi» (1972), «Qora tol» (1988)

9. «Qadrdon so'qmoqlar» she'riga qaysi maqol epigraf qilib olingan? J: «*Har kimning tug'ilgan yeri – Misr*»

10. «Qadrdon so'qmoqlar» she'riga nechta to'rtlik ilova qilingan? J: 2 ta

11. «Qizil kendr» qanday daraxt?

J: Qizilquray nomli ko'p yillik tolali o'simlik

12. «Qadrdon so'qmoqlar» she'rida qizil kendr bilan qaysi daraxt shivirlashib yonma-yon o'sardi? J: **Tol daraxti**

13. «Qadrdon so'qmoqlar» she'rida mosh paykalda chug'urlayotgan gala chumchuqlar kimga o'xshatiladi?

J: She'r o'qishib turgan yosh shoirlarga

14. «*Cholga salom bersam o'sha so'qmoqda, «Kim-san?» deb tanimay menga qaradi. Bir bola uchrasa sal na-*

riroqda: «Kimning o'g'lisan?» deb men ham so'radim» misralari nimani anglatadi? J: Shoirning o'zi tug'ilib o'sgan joylardan ketganiga juda uzoq yillar bo'lganini

15. «Ota, narvon bo'pti anov qo'sh terak! Bolam, terak emas, bu umr-ku, bul» misralaridagi «narvon», «qo'sh terak» nimaning ramzi? J: Ota va onaning umri

7-SINF ADABIYOTI

BADIIY SO'Z QUDRATI

1. Badiiy adabiyot san'atning boshqa turlaridan qaysi jihatiga ko'ra ajralib turadi? **J: Asosiy ish quroli ham, material ham so'z ekanligi bilan**

2. Badiiy adabiyot bilan fanning farqi?

J: Badiiy adabiyot ma'naviy haqiqatlarni aks ettiradi, fan esa ilmiy haqiqatlarni ifoda etadi

3. Badiiy adabiyotning asosiy belgisi va odamga chuqur ta'sir etishining boisi nimada? **J: Uning obrazli ekanligida**

4. Badiiy obraz nima? **J: Ijodkorning fikr, tuyg'u va kechinmalari singdirilgan manzara tasviri**

5. Badiiy adabiyot ifoda xususiyatiga ko'ra qanday turlarga bo'linadi? **J: Lirik, epik va dramatik turga**

6. Rauf Parfining «Tong otmoqda» she'rida quyosh nimaga o'xshatiladi? **J: Zambarakka**

7. Cho'lponning qaysi she'rida birona raqam, birona ism, nom, nasab keltirilmasa-da, o'quvchining qalbida bosqinchilarga qarshi nafrat aks etadi?

J: «Buzilgan o'lkaga»

8. «Adabiyot hayotning in'ikosi (surati)...» Ushbu fikrni davom ettiring. **J: Ammo uning suratga tushirilgan ayni nusxasi emas**

9. Badiiy adabiyot qaysi jihatiga ko'ra og'zaki va yozma adabiyotga bo'linadi?

J: Qay tarzda yaratilganligi va kishilik xotirasida qay tarzda saqlanib qolganligiga ko'ra

10. Birinchi she'ri kim to'qigan deb rivoyat qilinadi?

J: Odam Ato o'g'li Hobilning o'limi munosabati bilan aytgan

ABDULLA AVLONIY (1878 – 1934)

1. Xalqni jaholatdan qutqarish, g'afolat uyqusidan uyg'otish, el orasida ma'rifatni yoyish, yurt ozodligiga erishishni o'zlarining hayotiy maslagi deb bilish kimlarga xos?

J: Jadidlarga

2. Tug'ilgan joyi. **J: 1878-yil 12-iyulda Toshkentning Mergancha mahallasida to'quvchi oilasida tug'ildi.**

3. Faoliyatining boshlanishi: **J: 16 yoshidan vaqtli matbuot sahifalarida ko'rlna boshladi.**

4. Qayerda yangi – «usuli savtiya» jadid maktablarni ochdi? **J: Toshkentning Mirobod mahallasida**

5. Qachon kambag'al, yetim-yesirlarga ko'mak beruvchi «Jamiyati xayriya» degan uyushmani tashkil etdi?

J: 1909-yilda

6. Avloniyning ta'lim sohasidagi yangiliklari qaysilar?

J: Turkistonda birinчилardan bo'lib maktabga geografiya, kimyo, handasa, fizika fanlari kiritilishiga ta'sir ko'rsatdi; ta'limni real turmush bilan bog'lashga intildi; bir dars bilan boshqasi orasida muayyan tanaffusni, bir sinfdan ikkinchisiga o'tishdagi imtihonni joriy etdi; ta'lim tizimining dunyoviy yo'nalishini kuchaytirishga alohida e'tibor berdi.

7. «Birinchi muallim» (1909), «Ikkinchi muallim» (1912) nomli darsliklar, «Turkiy Guliston yoxud axloq» (1913) nomli qo'llanmalari bor.

8. Besh to'plamdan iborat «Adabiyot yoxud milliy she'rlar» (1909 – 1916) maktablarda qo'llanma vazifasini o'tadi.

9. Namunalar: *«Umrini sarf elmish ota-bobolar, Chekmish ilm uchun jabr-u jafolar... Ey millat, uxlama, ilm olur chog'i, Har millat ilm oldi – yondi chirog'i»*

10. Namuna: *«Maktabdur oftobi jahon saodating, Maktabdur osmoni zamon sabovating... Maktab u joyi dilkash shirin meqomdur, Maktab behisht-u jannat, hur tabiating...»*

11. 1907-yilda «Shuhrat» gazetasini chiqardi.

12. 1917-yilda ta'sis etgan «Turon» gazetasiga «Yashasin xalq jumhuriyati» shiorini tanladi.

13. 1918-yilda «Ishtirokiyun» gazetasiga muharrirlik qildi.

14. 1913-yilda birinchi o'zbek teatr truppasi – «Turon»ni tashkil etdi.

15. Birinchi o'zbek rejissori Mannon Uyg'ur, Nizomiddin Xo'jayev, Mirahmad Miroqilov singari yoshlarni yig'ib, o'zbek milliy teatriga asos soldi.

16. O'zi ham aktyor bo'lib rollar ijro etdi.

17. Pyesalari: «Advokatlik osonmi?», «Pinak», «Biz va Siz», «Ikki muhabbat», «Portugaliya inqilobi»

18. «Turkiy Guliston yoxud axloq» asari o'zbek pedagogikasi va adabiyoti tarixida o'ziga xos o'ringa ega. Jadid maktablari muallimlarining iltimosiga ko'ra yaratilgan.

19. «Turkiy Guliston yoxud axloq» asarining yozilishi haqida Avloniy shunday deydi: *«Turkiston maktablarida o'z shevamizda yozilmish mukammal axloq kitobining yo'qlig'i afrodi millatning shunday bir asarga tashna va muhtoj*

ekanligi o'zum muallimlar jumlasidan o'ldig'imdan manga ham ochiq ma'lum o'ldi. Shuning uchun ko'p vaqtlar tajriba so'ngidan adibi muhtaram Shayx Sa'diy usulida yozmoqni, garchi og'ir bo'lsa ham o'zimga muqaddas bir vazifa ado qilaroq bu kamchilikni oradan ko'tarmakni munosib ko'rdim»

20. «Turkiy Guliston yoxud axloq» asari 2 qismdan iborat: «Yaxshi xulqlar» va «Yomon xulqlar». «Yaxshi xulqlar» qismida muallif 31 fazilatga, «Yomon xulqlar» qismida esa 20 axloqiy illatga alohida boblarda ta'rif beradi

21. «Turkiy Guliston yoxud axloq» asaridan parchalar:

– «Alhosil, tarbiya biz uchun yo hayot – yo mamot, yo najot – yo halokat, yo saodat – yo falokat masalasidir»;

– «Ilm insonlarning madori hayoti, rahbari najotidir», «Din va e'tiqodi salomat bo'lmagan kishilar haqni botildan, foydani zarardan, oqni qoradan, yaxshini yomondan ayira olmas»;

– «Islomiyat butun insoniyatdir. Insoniyat esa yaxshi xulqdan iboratdir»;

– «Qanoat bir xazinadirki, naqdinasi kundan-kun ortar»;

– «Sabr shunday bir kuchli narsadurki, shahvatni illatga, g'azabni shijoatga, shiddatni hilmga, kattalikni talvozu'ga, yomonlikni yaxshilikg'a aylanturmakg'a quvvati yetar»;

– «Har bir millatning dunyoda borlig'in ko'rsatadurgan oyinayi hayoti til va adabiyotdir»

22. «Hayo haqida»: «Hayo deb ishda, so'zda adabni rioya qilmak aytilur. Hayo dilni ravshan qiladurgan bir

nurdirki, inson har vaqt shul ma'naviy nurning ziyosiga muhtojdur. Shariat buyurmagan, odamlar suymagan ishlar-ni shilamak – g'iybat, hajv, masxara, safsata, so'kuv kabi odamlarning nafsiga, izzatiga tegadiringan adabsiz so'zlarni so'zlamak zo'r hayosizlikdur. Iffatning pardasi, vijdonning niqobi hayodir...

*Hayo, nomus iymona dalildur,
Hayosiz doimo xor-u zalildur.
Uyalma ma'rifat hosil qiluvdan,
Maorifsiz kishilar murda dildur»*

23. «Vatanni suymak»dan parcha: «Vatan. Har bir kishining tug'ulub o'skan shahar va mamlakatini shul kishining vatani deyilur. Har kim tug'ulgan, o'skan yerini jonidan ortiq suyar»

She'r:

*«Vatan, vatan deya jonim tanimdan o'lsa ravon,
Banga na g'am, qolur avlodima uy-u vatanim»*

24. «Vatan» she'ri:

*«Sening isming bu dunyoda muqaddasdir,
Har kim sening qadring bilmas – aqli pastdir.
Sening tuyg'ung yuraklarga savdo solur,
Sening darding boshqa dardni tortib olur...
Onamizsan! Bizning mushfiq onamizsan!
Javlon urib yashayotgan xonamizsan!
Seni sotmoq mumkinmidir, o'zing o'yla,
Tiling bo'lsa, hasratlaring tuzuk so'yla!
Bizlar sotmas burun qilur erding faryod,
Biz sotg'on so'ng nega dersan bizlardan dod»*

25. «Kishi yurtida sulton bo'lguncha, o'z yurtida cho'pon bo'l» maqoli qaysi asardan olingan?

J: «Turkiy Guliston yoxud axloq» asaridan

26. «Men ayblik emas, ey vatanim, tog'larim, Bavaqt tashlab ketdim, oyo, bog'larim. Hijron qilodur meni judolig', Do'ndi g'ama ro'z-u shabu chog'larim» misralarining muallifi kim? J: Avloniy

27. «Alhosi! ... biz uchun yo hayot, yo mamot, yo najot-yo halokat, yo saodat, yo falokat masalasidir». Ushbu parchada nuqtalar o'rniga qo'yiladigan so'zni toping.

J: Tarbiya

28. «Insonlarning madori hayoli, rahbari najotidur», – deya nimaga ta'rif berilgan? J: Ilmga

29. «Din va e'tiqodi salomat bo'lmagan kishilar haqni botildan, foydani zarardan, o'qni qoradan, yaxshini yomon-dan ayira olmas» fikrlari qaysi asardan olingan?

J: «Turkiy Guliston yoxud axloq» asaridan

30. «Islomiyat butun insoniyatdir. Insoniyat esa yaxshi xulqdan iboratdir» fikrlari qaysi asardan olingan?

J: «Turkiy Guliston yoxud axloq» asaridan

31. «... bir xazinadirki, naqdinasi kundan kun ortar», – deb qaysi fazilatga ta'rif berilgan?

J: Qanoatga

32. «... shunday bir kuchli narsadurki, shahvatni illatga, g'azabni shijoatga, shiddatni hilmga, kattalikni favvu'ga, yomonlikni yaxshilikg'a aylanturmakg'a quvvati yetar», – deya ta'riflangan fazilat qaysi? J: Sabr

33. «Ifatning pardasi, vijdonning niqobi», – deya nimaga ta'rif berilgan? J: Hayoga

34. «Turkiy Guliston yoxud axloq» asari kimning qaysi asarlariga monand?

J: Shayx Sa'diy Sheroziyning «Guliston» va «Bo'ston» asarlariga

35. Avloniy har bir bobda berilayotgan axloquy tushunchalarni kimlarning fikrlari bilan dalillab boradi?

J: Payg'ambar hadislar, Arastu, Aflotun, Muhyiddin Arabiy, ibn Sino, Jaloliddin Rumiy, Sa'diy

36. Asarda boblar qanday yakunlanadi?

J: Ularning ma'nosiga mos, fikrlarni xulosalovchi she'riy parcha bilan

SHUHRAT G'ulom Aminjon o'g'li Allmov (1918 – 1993)

1. 1918-yil 19-aprelda Toshkent shahrining Xastimom mahallasida tug'ilgan

2. Adabiyot o'qituvchisi Yunus latifning ta'sirida adabiyotga mehr qo'ydi

3. 1-she'ri 1935-yilda 17 yoshida e'lon qilindi

4. 1930-yillarning 2-yarmidan Shuhrat taxallusini qo'ya boshladi

5. 1930-yillarda «Orzu va qasos» dostoni, «Mehrol» nomli ertak-dostonini yozdi

6. Ulug' Vatan urushida qatnashdi. Bu haqda yozadi: «*Garchand frontda muntazam ijod etolmagan bo'lsam ham, qachonlardir bu sevimli hunarimga qaytish ishtiyoqi bir lahza ham xayolimdan ketgani yo'q. Ba'zan zavq-shavqimni yoki dushmanga nafratimni qog'ozga tushirib qo'yar edim*».

7. Frontdan qaytgach, «Shinelli yillar daftari» she'rlar

turkumi va «Farzand», «So'nmas chechaklar» dostonlarini yaratdi

8. Balladalari. «Ona va farzand», «Jamila», «Raymonda», «Uch qiz afsonasi», «Guldursun», «Qora va oq arava-cha haqida ertak», «Mardlik afsonasi»

9. «Ona va farzand» balladasida sho'ro yerlarida bor-gan urush voqeasi aks etgan

10. «Jamila»da arab qizining fransuz bosqinchilariga qarshi kurashi aks etgan

11. «Raymonda»da Vyetnamda borayotgan urushga qarshi turgan fransuz qizi jasorati tasvirlangan

12. «Mardlik afsonasi» balladasida To'marisning tengsiz shijoatiga bag'ishlangan

13. Shuhrat 1951-yilda «millatchi» degan tamg'a bilan qamoqqa hukm qilinib, 4 yil Shimoliy Qozog'istonda og'ir azoblarga duchor qilindi

14. Birinchi romani «Shinelli yillar» 1958-yilda yaratildi

15. 1965-yilda adibni elga mashhur qilgan «Oltin zanglamas» romani bosilib chiqdi. Unda sho'ro tuzumining eng adolatsiz, eng chirkin bohqichi bo'lmish qatag'on davri mahorat bilan tasvirlangan

16. 1968-yilda «Jannat qidirganlar» romani chop etildi. Unda o'zbek adabiyotida birinchilardan bo'lib chet'eldagi o'zbeklar hayoti aks ettirildi

17. Tarixiy mavzudagi «Mashrab» romani tugallanmay qolgan

18. «Mardlik afsonasi» balladasidan parchalar:

– «Axir, qancha chuqurdan qaynasa buloq, Suvi shuncha pok bo'lur, shuncha totliroq!»

– «Haqiqatdan tug'ilar ba'zan afsona! Ulush qo'shsa ne
ajab erlakchi ona»

– «Baxshi unga bog'lasa qanoat va quyruq, Qalbi bergach ko'ksidan shunday bir buyruq!»

– «Tariximiz ko'p ulkan, kekxa, beqiyos, Har yili doston-
ga bo'lur bir asos!»

– «Yovdan faqat tufroqda qonli iz qoldi. Tunda yomg'ir,
sel kelib yuvdi uni ham! Go'yo qayta boshidan poklandi
olam!»

19. «Mardlik afsonasi» balladasida «Qon yig'ladi»
iborasi 9 marta takrorlanadi

20. «Ona va farzand», «Jamila», «Raymonda» bal-
ladalari markazida bolalar obrazi turadi. Ularda o'zgalar-
ning vatanini bosib olgan kimsalarga qarshi kurashgan
qahramon bolalar hayoti tasvirlanadi

21. Shuhratning dostonlari nomini toping.

J: «Farzand», «So'nmas chechaklar»

22. Kasbiga ko'ra transport injeneri bo'lgan, keyinchalik
respublika uyushmasi a'zosiga aylangan ijodkor kim?

J: Shuhrat

23. «Undagi hayotni men yaxshi bilaman, ular men bi-
lan bo'lgan, menga uchragan kishilarning hayoti. Men bu
hayotning atrofidasam, naq ichida bo'lganman. Bu mavzu-
da biron narsa yaratmasam ko'nglim o'rniga tushmas edi». Shuhrat qaysi asari haqida shunday yozgan?

J: «Oltin zanglamas»

24. «Mardlik afsonasi» balladasida «Oltin sirg'a yillillar
so'z qulog'ida», – deya kimga ta'rif berilgan?

J: Kayxusravga

25. «Mardlik afsonasi» balladasida To'marisning qaysi jihatiga urg'u berilgan? J: Qahramonligiga

BALLADA HAQIDA

1. Fransuzcha «ballada» so'zidan olingan bo'lib, «raqs qo'shig'i» ma'nosini anglatadi

2. Hajman u qadar katta bo'lmagan bu xil asarlarda shoir o'z his-tuyg'ularidan tashqari ana shu tuyg'ularga sabab bo'lgan voqealarni ham tasvirlaydi

3. Balladalar ko'proq tarixiy-fantastik va qahramonlik yo'nalishlarida bitilib, ularda o'tmishda ko'pchilikning foydasi yo'lida fidoiylilik ko'rsatgan kishilarning jasorati tasvirlangan

CHINGIZ AYTMATOV (1928 – 2008)

1. Chingiz Aytmatovning tarjimai holidan parchalar: *«Hech kim o'z-o'zidan yozuvchi bo'lib qolmaydi: yillar sabog'i, qilingan mehnat, badiiy adabiyotga bo'lgan qiziqish va e'tiqod orqali bunga erishish mumkin», «Bolalikda shuurga singdirilgan ona tiligina qalbni she'riyat bilan sug'orishi, insonda milliy g'ururning ilk kurtaklarini uyg'otishi va ajdodlar tilining naqadar serqirra va sarmazmun ekanligini anglatishi mumkin»*

2. «Oq kema» qissasida bolaning nechta ertagi bo'ladi? J: Ikki ta, biri o'zlniki bo'lib, uni hech kim bilmasdi, ikkinchisini esa bobosi so'zlab bergandi

3. Bola toshlarga qanday nomlar qo'ygandi?

J: Tuya, egar, bo'ri, tank

4. Bolaning eng sevimli toshi qaysi? J: **Tank**

5. Bolaning toshlari orasida qanday sifatga egalari bor?

J: **«Yaxshi», «yomon», «ayyor», «ovsar»**

6. Mo'min cholga qorovulxonadagi uzoq yillik xizmatlari uchun mukofotga nima berilgan edi? J: **Durbin**

7. Mo'min cholning laqabi? J: **Mo'min chaqqon**

8. Mo'min cholning xislatlari. J: **«Bu atrofda uni hamma tanirdi, u hammani bilardi. U ochiq ko'ngil, hatto sa-pal biladigan odamiga ham biron yaxshilik qilishga tayyorligi, har kimning xizmatiga hozir-u nozirligi, ham-maga sadoqatli va xushmuomalaligi tufayli shundoq laqab olgandi. U afandife'l va unga Afandiga muomala qilgandek muomalada bo'lishardi»**

9. O'rozqulning o'zidan boshqa hech kimning minishiga ruxsat bermaydigan oti? J: **Olabosh bo'z ot**

10. Bola itining nomi? J: **Baltek**

11. Bolaning orzusi?

J: **Baliqqa aylanib, uzoq-uzoqqa suzib ketish**

12. Qo'ydan yuvosh, baquvvat bo'lsa-da, yalqov, uy-quni-yaxshi ko'radigan personaj? J: **Seydahmad**

13. Bolaning otasi kim bo'lib ishlar edi?

J: **Kemada matros**

14. **«Sendan ulkan daryo bormi, Enasoy, Sendan aziz tuproq bormi, Enasoy, Sendan chuqur dard ham bormi, Enasoy, Sendan ozod quchoq bormi, Enasoy». Parcha qaysi asardan olingan? J: «Oq kema»**

15. Qirg'iz qabilasining boshiga musibat tushishi haqidagi xabarni kim tarqatdi?

J: **Inson ovoziga o'xshash ayanchli ovoz bilan tun-**

dan tonggacha «Katta baxtsizlik bo'ladil Katta baxtsizlik bo'ladil» deya sayragan qush

16. Qirg'iz qabilasiga ko'p yillar yo'l boshchilik qilgan oqsoqol? J: **Botir Qulchl**

17. Dushman qabila qirg'iz qabilasini qachon qirib yubordi? J: **Oqsoqollarini oxirgi yo'lga kuzatish marosimiga chiqishganda**

18. Qirg'indan omon qolgan bola va qizchani o'ldirish kimga topshirildi? J: **Cho'tir Baymoq kampirga. Kampirning Enasoy daryosiga nidosi: «Ol, bu bolalarni, uloqtirib ket. Qo'y, ular bu manfur dunyoni go'daklikda, toza qalb bilan, bolalik hayosi bilan, yovuz niyat va yovuz ishlar qilib, o'z nomiga isnod keltirishga ulgurmasdanoq tark etishsin, toki insonga azob-uqubatni ko'rish va boshqalarning ham g'am-alamiga sababchi bo'lish nasib etmasin»**

19. Omon qolgan qizcha va bolani kampirdan kim so'rab oladi? J: **Ona bug'u**

20. Ona bug'uning bolalari bo'lgan qiz va yigit nechta farzand ko'rishadi? J: **7 o'g'il va 7 qiz**

21. Ular to'ng'ich o'g'illarga qanday nom qo'ydilar?

J: **Bug'uboy**

22. Bug'uboy qaysi qabila qiziga uylandi?

J: **Qipchoq qabilasining**

23. «E bo'lam, qadimgi odamlardan qolgan bir gap bor: boylik takabburlikni, takabburlik esa telbalikni tug'diradi». Bir boyligi oshib-toshib ketgan boy vafot etganda uning o'g'illari o'zlarining Shoxdor ona bug'u avlodidan ekanligini ko'z-ko'z qilish uchun otalari qabri tepasiga 18 ta shoxga ega bug'u shoxini o'rnatishdi

24. «E bo'tam, pul hukmron bo'lgan joyda ezgu so'zga o'rin yo'q, go'zallikka o'rin yo'q». Shoxdor ona bug'u avlodlari o'rtaida shunday kishilar paydo bo'ldiki, ular bug'u shoxlaridan o'lja yig'ishni, pullashni hunar qilib oldilar

25. Hammaga ezgulik qiluvchi Shoxdor ona bug'u haqidagi ertakni aytib, bolaning qalbida cheksiz hayajon uyg'otgan olijanob Mo'min chol O'rozqulning zug'umi va baxtsiz qizining iltijosi tufayli o'z qo'li bilan bug'u so'yishga majbur bo'ladi. Bu ko'ngilsiz hodisaga tasodifan guvoh bo'lib qolgan ko'ngli toza bola olamdan, odamlardan butunlay bezadi. Baliq bo'lib suzib Issiqko'lga tushib ketishga qaror qiladi. «*Sen o'z ertagingdagi baliq kabi suzarding, bo'talog'im. Bilasanmi, sen hech qachon baliqqa aylanib qololmayсан va Issiqko'lgacha suzib ketolmayсан*»

26. «Oq kema» qissasining qaysi qahramoni «...kamdan-kam uchraydigan baxtli odam edi»? J: **Mo'min chol**

27. O'rozqul nima uchun hamisha ichib yurar edi?

J: **Farzandsizligidan o'kinganl uchun**

28. Bug'uni ovlash va nimtalashda qatnashgan personajlar kim?

J: **O'rozqul, Seydahmad, Ko'katoy, Mo'min chol**

29. Bola uchun qaysi o'simlik eng birinchi dushman edi? J: **Chaqlrtikanak**

30. Bola nazarida qaysi gullar eng aqlli va quvnoq edi?

J: **Pechakgullar**

31. Bola qaysi o'simlikni sadoqatli do'st deb ataydi?

J: **Shiroljinni**

32. O'tlar orasida qanday sifatga ega o'simliklar bor?

J: **«Sevimli», «botir», «hurkak», «yovuz»**

33. Qaysi oqsoqol vafotida qurbonlik uchun to'qqizta biya, to'qqizta ho'kiz, to'qqizta to'qqizlik qo'y hozirlab qo'yilgan edi? **J: Botir Qulchi**

34. Enasoyliklarda qanday rasm bor edi?

J: Oqsoqollarining dafn marosimi kunlarida bir-biri bilan urush qilmaslik

35. «Oq kema» qissasi qahramonlarini sanang.

J: Bola, Mo'min, O'rozul, Bo'key, Guljamol

36. «Oq kema» qissasida bola boshqalardan yashirinchaga yig'laganda uni pana qiladigan sevimli o'simligi qaysi edi? **J: Shiroljin**

37. «Oq kema» asarida bolaning qaysi o'tlarga rahmi keladi? **J: Supurgi o'tlarga**

38. Oppoq qayindan yasalgan, bandida kumush qo'ng'iroqchasi bor beshik qaysi asarda uchraydi?

J: «Oq kema» asarida

39. O'rmonda bir noma'lum qush sayraganda, qanday voqea ro'y bergan?

J: Qabila boshlig'i Botir Qulchi vafot etadi

40. «Yoshligimdan badiiy adabiyotga oshno bo'lgan edim, shu boismi maktabda erkin mavzudagi insholarni bajaridim yozardim». Parcha qaysi ijodkorning tarjimai holiga tegishli? **J: Ch.Aytmatov**

41. «Bizning ovulimizda yetti otasini bilish odatiga qat'iy rioya qilinadi. Shu sababdan o'zimizdan oldin o'tgan yetti ajdodimizni bilish muqaddas burch ekanligi bolalik-danoq ongimizga singdiriladi». Parcha qaysi ijodkorning tarjimai holiga tegishli?

J: Ch.Aytmatov

42. Qaysi ijodkorning buvisi qo'shnilarinikidan nabirasi uchun qarzga tush so'rab turardi?

J: Chingiz Aytmatovning

43. «*Men juda erta ishlay boshladim: 10 yoshimda dehqon mehnatining barcha zahmatini tatidim*». Parcha qaysi ijodkorning tarjimaiy holiga tegishli? **J: Ch.Aytmatov**

44. «Cho'qqida qolgan ovchining oh-u zori» asarini Ch.Aytmatov kim bilan birga yozgan? **J: M.Shoxonov**

45. «Oq kema» qissasida dushman qirg'inidan qirg'iz qabilasidan bir bola va bir qiz omon qoladi. Ular o'rmonga nima maqsadda kirib ketishgandi?

J: Savat to'qishga po'stloq shilish uchun

46. Qizlarining baxtsizligi, yolg'iz o'g'lining urushda halok bo'lganidan aziyat chekkan ota obrazi qaysi asarda uchraydi? **J: «Oq kema»**

47. «*Chumolilar ham buni sezadi. Ular ertalabdan ... ning huzuriga chopib, quyosh nurlaridan ko'zlarini qisib, ularning o'zaro nima haqida shivirlashayotganligiga quloq saladi*». Ushbu ta'rif nima haqida?

J: Pechakgullar haqida

48. «*Ular yon-veriga boshqa o'simlikni yo'latmay to'da-to'da bo'lib, alohida o'sadi*». Ta'rif qaysi o'simlik haqida?

J: Shiroljin

49. «*Sen nimani istasang, ular o'shanga aylanib qoladi*». Ta'rif nima haqida? **J: Bulutlar haqida**

50. «*Havoyi juda. Ularning ipakdek mayin popuklari shamolsiz yasholmaydi. Shamolni kutgani-kutgan, shamol qayoqqa essa, o'sha yoqqa egilib yoppasiga salom beradi*». Ta'rif nima haqida? **J: Supurgio'tlar haqida**

51. «Agar yomg'ir quyib bersa yoki momaqalldiroq boshlanib qolsa bormi, ular qayerga bosh suqishini bilmay qoladi. Oyoqlari bo'lganda-yu, ehtimol, ko'z yetgan joyga-chi qochib qolisharmidi». Ta'rif nima haqida?

J: Giyohlar haqida

52. «Shamol qayoqqa essa, ular ham o'sha yoqqa egilaveradi», – deb nimaga ta'rif berilgan?

J: Supurgio'tlarga

53. «Ammo tillani tekin tarqatishganda hech kim uchun qadri qolmaganidek, uning jonbozligi qadriga ham hech kim yetmasdi». Ushbu ta'rif kim haqida?

J: Mo'min chol haqida

54. Bola bobosi olib bergan portfelini dastlab kimga ko'rsatdi? **J: Buvisiga**

55. «Farzandi bo'lganda butunlay boshqacha bo'lar-di», – deb kim kimga nisbatan aytgan?

J: Buvisi Bo'key xolaga nisbatan aytgan

56. «... qo'y suruvi emas, tarqalib ketmaydi, lekin tashvishi oz emas. Tasodifan o't tushsa, tog'dan sel kelsa bormi, bir joydan qo'zg'almaydi, turgan joyida nobud bo'loveradi». Mo'min chol bu yerda nimaga ta'rif bergan? **J: O'rmonga**

57. Portfelga qarata: «Endi biz uchlamiz – sen, men va ...», – deganda bola nimani nazarda tutgan?

J: Durblinni

58. Bola qayerdagi maktabga qatnab o'qishni orzu qilardi? **J: Jilisoydagi**

59. Bola Jilisoyga nima maqsadda borgandi?

J: Tomog'i og'riganda feldsher huzuriga

60. «Yetimcha yetti ko'cha» maqoli qachon aytilgan?

J: Qirg'indan omon qolgan qizcha va bola o'rmonda tunni bexatar o'tkazishganda

61. Qizil o'tovda dushman qabilasining xoni qanday holda o'tirardi? **J: Asal qo'shilgandan qimizdan ho'plab, g'alaba haqidagi qo'shiqdan tinglab o'tirardi**

62. Cho'tir Baymoq kampir qirg'indan omon qolgan qiz va bolani jarlikka irg'itayotganda ularni nimaga o'xshatadi?

J: Ikki qum zarrasiga

63. «Agar yulduzlar odamga aylanib qolsa bormi, osmon ularga tortik qilib qoladi». Ushbu fikrlar kimga tegishli?

J: Cho'tir Baymoq kampirga

64. «*Mana, shox! Bu sening bobongga. O'lishi bilan bu shoxni uning qabriga qo'yamiz. Qani, endi kim bizga u kishini hurmat qilmaysizlar deb ayta olar ekan. Yana nima kerak? Bunday shox uchun hatto bugunoq o'lsang arziydi!*» Bolaga ushbu fikrlarni kim aytgan? **J: O'rozqul**

65. «*Insonlar qanday yashashlari lozim bo'lsa, shunday yashanglar!*» Ushbu nasihatni kim kimlarga aytgan?

J: Ona bug'u qirg'indan omon qolgan bola va qizchaga

RAMZIY OBRAZLAR

1. Badliiy adabiyot ramz tushunchasi nimani bildiradi?

J: Keng foydalaniladigan tasvir usullaridan biri bo'lib, aniq tasavvur etish qiyin bo'lgan hodisa yoki tushunchalarni odamning ko'z oldiga yaqqol keltiradigan narsalar orqali ifodalashni bildiradi

2. «Oq kema» qissasida bug'u nimaning ramzi?

J: Hech qachon tamomila yo'qotib bo'lmaydigan ezgulik, yaxshilik, olijanoblik, mehr-oqibat timsoli, ayni vaqtda xalq ramzi ham deyish mumkin

3. Bola uchun baliq nimaning ramzi?

J: Erk va qudrat ramzi. Chunki u suvda juda uzoq suza oladi. Yana ko'zini ham yummaydi, nafasi ham qaytmaydi

4. Oq kema nimaning ramzi?

J: To'kielik, mehr-u oqibat, diydor ramzi. Bolaning nazarida, oq kemaga yetib olsa, otasini topadi

5. Grekcha «symbolon» so'zidan olingan bo'lib, qadimgi greklarda maxfiy bir tashkilot a'zolarining bir-birini tanib olishi uchun qo'llaniladigan shartli belgini anglatuvchi so'z qaysi? **J:** Ramz

6. Qaysi hayvonlarning timsollarini ramziy ma'noda qo'llash mumkin?

J: Tulki, burgut, ohu, arslon, bulbul, tuya

MIRKARIM OSIM (1907 – 1984)

1. Ijodini she'rlar yozishdan boshladi

2. Navoiy haqida «Astrobod», «Alisher Navoiy va Darveshali», «Badarg'a», «Navoiyning xislatlari», «Ulug'-bek va Navoiy» singari qissa va hikoyalar yozgan

3. Adibning asarlarini davriy jihatdan 3 guruhga ajratish mumkin:

1) Tariximizning qadimgi davrlari haqida hikoyalar (Eron shohlari, Aleksandr Makedonskiy, Arab xalifaligi bosqlari);
2) O'rta asrlar tarixidan hikoya qiluvchi asarlar (Mo'g'ullar

istilosi va fan, madaniyat arboblari haqidagi tarjimai hol, qissa va hikoyalar); 3) XVIII asrdan to oktabr to'ntarishiga qadar bo'lgan davr tarixiy hayoti haqidagi asarlar

4. Mirkarim Osim asarlarini 3 katta mavzu yo'nalishi bo'yicha tahlil qilish, baholash mumkin: 1) Tarixiy qahramonlik mavzuidagi asarlar; 2) Tarixiy-maishiy mavzu; 3) Tarixiy tarjimai hol asarlari

5. Qahramonlik mavzuidagi asarlari: «O'tror», «To'maris», «Temur Malik», «Aleksandr va Spitamen»

6. Maishiy mavzudagi asarlari: «Mohlaroyim va Xonposhsha», «Karvon qo'ng'irog'i», «Elchilar»

7. Tarjimai hol tarixiy asarlari: «Zulmat ichra nur»(Navoiy), «Jayhun ustida bulutlar»(Beruniy), «Ibn Sino qissasi», «Aljabrning tug'ilishi»(Al-Xorazmiy), «Singan setor»(Mashrab)

8. Mirkarim Osim 1950-yillar Stalin qatog'onining ma'naviy qurbonlaridan biridir. 1960-yillarda vatanga qaytgan

9. Tarixchi adiblar orasida asl manbani buzmay, qayta badiiy jonlantirishi bilan ajralib turadi

10. Uning asarlari 70 – 90-yillar tarixchi adiblar uchun asosiy manba vazifasini o'tadi

11. «Zulmat ichra nur» qissasida G'iyosiddinning laqabi? **J: Kichkina Bahodir**

12. Alisher necha yoshidan kitobga mehr qo'ygan edi?

J: 4 yoshidan

13. 4 yoshli Alisherning qo'lidagi kitobni G'iyosiddin qanchaga sotib olgan edi?

J: Ikki qo'y bahosiga

14. Alisherning tog'alari: Mirsaid – Kobuliy, Muhammad Ali – G'aribiy taxallusi bilan she'rlar yozgan

15. Mirsaid jiddiy, kamgap, sipo odam edi

16. Muhammad Ali xushchaqchaq, gapdon yigil bo'lib, tor va tanburni yaxshi chalar, o'z suhbatini bilan majlisga jon kirgizar edi

17. Alisher kichkinaligidayoq Qosim Anvorning «*Rindem-u oshiqem-u jahonso'z-u jama chok, Bo davlati g'ami tu fikri jahon chi bok?*» (Biz beparvo oshiq-larmiz, yirtiq chopon, o't nafas, Jahon g'ami sening g'amingga arzimas) misralarini tog'asi Muhammad Ali va otasiga aytib beradi

18. Tog'asi Mirsaid Mavlono Qosim Anvorni shunday ta'riflaydi: «*Asli ozarbayjonlik erurdir. Sarob otlig' kentda lavallud topubdurlar. Yigitlik ayyomida Sadriddin Ardabiyga murid bo'lib, so'fiya mazhabiga doxil bo'lmishlar. Pining maslahati ila Xuroson keldilar. Uzoq muddat Samarqand borib turdilar. El alarga ixlos qo'yib, she'rlarini o'qimoqqa roq'ib bo'ldi*»

19. Husayn Boyqaro ta'rif: «*Yurakli, kattalardan ko'p tortinmaydigan, sog'lom, shijoatli, xipcha bel, yag'rini keng, qirg'iz qovoq bola edi*»

20. Alisher 4 yosh-u 4 oylik bo'lganda maktabga boradi, o'zidan ikki yosh katta bo'lgan Husayn Boyqaro bilan ham-maktab va do'st edi

21. Sharafiddin Ali Yazdiy ta'rif: «*Ul kishi Shohruxning yonida yurib, ko'rgan voqealarni bitgan, Temur tarixi «Za-farmona»ni bitgan. Shundog' olim kishi umrining oxirida qashshoqlikka tushib, do'stlarga zor, dushmanga xor bo'lib-dur, hay darig'!*»

22. Alisherlar G'arbiy Eronda uch yilcha turishadi. Abulqosim Bobur o'z akasi Sulton Muhammadni o'ldirib, poytaxtni egallagan, mamlakatda tinchlik o'rnatgandan so'ng ular yana Hirotga qaytishadi. Yo'lida Alisher uxlab qolib, sahroda qolib ketadi. Otasining Iroq viloyati kunbolish tomonida, Hirot kunchiqishda deganini eslaydi va kun yori-shib kelayotgan tomonga yuradi. Suv soladigan to'rsiqni topib olib, tashnaligini qondiradi va yo'lida davom etadi

23. Alisherning xayolini qaysi kitob band etgan edi?

J: Farididdin Attorning «Mantiq ut-tayr» (Qush tili) asari

24. «Nishopur shahriga mo'g'ullar kirib, Attorni o'ldirmoqchi bo'lganlarida orqasiga bir qop somon ortib olgan dehqon uni mo'g'ullardan bir qop somonga almashtirib oladi». Alisher Farididdin Attor to'g'risida kimdan ushbu hikoyatni eshitgan edi? **J: Tog'asidan**

25. Alisherdan qaysi kitobni ko'p o'qigani uchun olib qo'yib, uni o'qishni man etib qo'yishadi? **J: Farididdin Attorning «Mantiq ut-tayr» (Qush tili) asarini**

26. Qosim Anvorning ustози kim edi?

J: Sadriddin Ardabiy

27. Alisher qaysi shaharning nomini eshitganda «ulug' shahar bo'lsa kerak» deb o'ylaydi? **J: Samarqand**

28. «Bid'at va xurofotdan yiroq, sog'lom fikrli kishi edi», – deya kimga ta'rif berilgan? **J: Kichkina Bahodirga**

29. «Yaxshi niyat – yorti mol» maqoli qaysi asarda uchraydi? **J: «Zulmat Ichra nur» asarida**

30. «Zamon podshosi Shohnuxga qarshi isyon qilgani sababli qatl ettirilgan», – deb kimga ta'rif berilgan?

J: Mirzo Boyqaroga

31. Kimga *«nazardan qolib, davlat ishlariga aralashtirmay qo'yilgan»*, – deb ta'rif berilgan?

J: Mansur binni Boyqaroga

32. *«Navro'z kuni podsho hazratlari xachirga minib, Taborak sari borib, ulug'larning mozorini ziyorat qilib kelmoqchi bo'ldilar. Ammo xachir mozorlar ustiga qadalgan tug'lardan cho'chib, oyog'ini tirab oldi»*. Ushbu parcha qaysi podsho haqida edi? **J: Mirzo Shohrux**

33. *«Yetmish ikki yoshida dunyodan o'ldilar, zulhijja oyining yigirma beshida, yakshanba kuni erdi»*. Ta'rif qaysi shoh haqida? **J: Mirzo Shohrux**

34. *«Kambag'alman desang, ko'chib boq»* maqoli kim tomonidan aytilgan? **J: G'iyosiddin tomonidan**

35. *«Jon omon qolsa, mol topiladur»*, – deb kim aytgan? **J: Mirsaid**

36. G'iyosiddinlar oilasi G'arbiy Eronda qancha muddat yashaydi? **J: Uch yil**

37. Yosh Husayn Boyqaro qaysi kitobni sevib o'qirdi?

J: Sa'diyning «Guliston» asarini

ASQAD MUXTOR (1920 – 1997)

1. 1920-yilning 23-dekabrida Farg'ona shahrida Mas'ud temiryo'lchi oilasida tug'ildi

2. O'zbekistondagi birinchi haftalik gazeta – «O'zbekiston adabiyoti va san'ati» gazetasiga asos soldi

3. «Sharq yulduzi», «Guliston» jurnallarida bosh muharrir bo'lib ishladi

4. Badiiy ijodga she'rlar yozish bilan kirib keldi

5. Katta matbuotda 1938-yili «O'zbekiston adabiyoti va san'ati» gazetasida «Yangi avlod» she'ri bilan paydo bo'ldi

6. 1947-yilda bosilgan «Po'lat chavandoz» poemasi orqali ijodkorlar nazariga tushdi

7. She'riy to'plamlari: «Hamshaharlarim», «Rahmat, mehribonlarim», «Chin yurakdan», «99 miniatura», «Karvon qo'ng'irog'i», «She'rlar», «Quyosh belanchagi», «Sizga aytar so'zim»

8. Asqad Muxtorning nazmini o'z davrida «*falsafiy xarakterdagi she'riyat*», deb baholashgan

9. 1950-yilda «Daryolar tutashgan joyda» nomli *birinchi qissasi* bosilib chiqdi

10. 1955-yilda nashr etilgan «Opa-singillar» romani bilan o'sha paytda adabiy jamoatchilik va kitobxonlar e'tiborini qozondi

11. Qissalari: «Daryolar tutashgan joyda», «Qoraqalpog' qissasi», «Buxoroning jin ko'chalari», «Jar yoqasidagi chaqmoq», «Kumush tola»

12. Romanlari: «Opa-singillar», «Tug'ilish», «Davr mening taqdirimda», «Chinor», «Amu»

13. Pesalari: «Mardlik cho'qqisi», «Yaxshilikka yaxshilik», «Samandar»

14. Tarjimalari: Sofoklning «Shoh Edip» fojiasini, Shekspir va Shiller tragediyalari, Pushkin, Lermontov, Blok, Mayakovskiy asarlari

15. Asqad Muxtorning asarlari rus, hind, urdu, vietnam, xitoy, rumin, ingliz va boshqa tillarga o'g'irilgan

16. 1994-yili «Insonga qulluq qiladurmen» deb nomlangan to'plamdagi hikoyalari kitobxonlar e'tiborini tortdi

17. Eng so'nggi «Uyqu qochganda» (1997) kitobi hozirgi hayot, ma'naviyat, madaniyat va badiiy ijod borasidagi mulohazalarini aks ettiradi

18. Parcha: *«Men ko'p yillar yurdim, Ko'p narsani ko'rdim, Goh sog'inib, Goho Shodlikdan jo'shib; Qano'ti chiqqan qushday Uyasiga sig'may, Yuragimda talpinar qo'shiq»*

19. «Yulduzim» she'ridan parcha: «Bu she'rda shoir bolaligida kechqurun Somon yo'lidan yulduz uchganini, uni uzoq izlab, tikanlarni bosib so'qmoqlarda tentirab topa olmaganini afsuslanib yozadi: *«Topmadim o'shanda bola baxtimni, Sirlil mo'jizaga to'ymadi ko'zim. Hali ham izlayman. Bilaman: Yerda, Shu cho'llarda mening yulduzim!»*

20. «Yo'l» she'ri: Bu she'rda yo'llar quyosh nurlariga o'xshatiladi. Bir kun uyda o'tirib qolsam, xuddi hayot meni chellab o'tganday tuyuladi, deydi shoir. Ochilmagan qo'riq, noma'lum yulduz, bari-bari mening ulushim. *«Ijod dardi – yo'l azobidir, Mayli, bo'lsin tumanlar quyuq. Ruhim bilan yo'lda ekanman, Umrinming ham nihoyasi yo'q»*

21. «Tug'ilish» she'ri: Tong oldidan yomg'ir sevalab o'tdi, keyin osmon ochilib, yulduzlar yog'di. Yerdan xuddi zilmdan ildizlar ko'tarilganday hovur ko'tariladi. Yer yosh bo'lgani uchun etini jimirlatadi, maysalarda yurgan yashil shabada panjaradan oshib chiqib ketadi. Eshikdan eshikka yugurib yurgan yel hammadan suyunchi so'raydi, u go'yo taqdirni oldindan bilganday dunyoning g'amidan kuyinadi. Ota bir qo'li, mayib, iymenib poygakda tura-

di, ichkarida esa jahonning umidi, ya'ni bolakay oppoq choyshabda yotibdi

22. *«O'zirniki emas bu umr, To'la menikimas, sezib turibman. Bir vaqtlar meni deb halok bo'lgan kimdir, Men uning uchun ham yashab yuribman. Yengil-yelpi o'lsa umrdan bir dam, Rizo-rizo bo'lmas egasi»*

23. *«Bir tup o'rik yakka o'sar edi. Unga faqat ko'lankasi-soyasi do'st ekan. Bir kuni soya yo'qolib qolibdi. Chunki shu kuni bulutli bo'lib, soya ko'rinmas ekan. Eh, o'rik! Soya ham do'st bo'ladimi? Laqqa tushibsanda lof ursan. Do'st bo'lsa, har qanday ob-havoda Yoningda tursa...»*

SHE'RIY VAZNLAR

1. Shoirning ichki kechinmalari ifodasi bo'lib, ma'lum bir qolipga solingan ritmik nutq she'r deb ataladi

2. O'zbek she'riyatida uchta: barmoq, aruz va erkin vaznlar qo'llanilib kelmoqda

3. O'zbek she'riyatida eng ko'p tarqalgan vazn barmoq vazni bo'lib, unda misralarda bo'g'inlar soni bir xilda takrorlanadi va bir xil guruhlanadi

4. Barmoq vaznida ikki xil vazn bor: sodda va qo'shma vazn

5. Agar she'rning boshidan oxrigacha misralardagi bo'g'inlar miqdori bir xil bo'lsa, sodda vazn deyiladi:

Qani, ayt maqsading nimadir sening? – 11 bo'g'in,

Nega tilkalaysan bag'rimni, ohang? – 11 bo'g'in

6. Misralardagi bo'g'inlar miqdori ikki-uch xil ko'rinishda bo'lsa, qo'shma vazn deyiladi:

Alisherga alla aytib uxlatgan – 11 bo'g'in,
Sen – ona. – 3 bo'g'in (Mirtemir);
Qubbon sohilida qomating bukib, – 11 bo'g'in,
Oltin barglaringni ko'l uzra to'kib, – 11 bo'g'in,
Nimalar haqida surasan xayol, – 11 bo'g'in,
So'yla, majnuntol? – 5 bo'g'in (E.Vohidov)

7. Barmoq she'r tizimida bo'g'inlarning muayyan guruhlarga bo'linishi turoq deb ataladi. Bo'g'inlarning qanday ko'rinishda turoqlarga bo'linishi esa she'rning o'ziga xos ritmi, ohangini keltirib chiqaradi

8. «Garchi shuncha / mag'rur tursa ham – $4 + 5 = 9$

Piyolaga / egilar choynak» – $4 + 5 = 9$

9. «Yigitlar / maktubin / bitganda qondan» – $3 + 3 + 5 = 11$

10. «Tuproq ko'chalardan / chopgan bolalik» – $6 + 5 = 11$

11. Vazndan vaznga ko'chishga asoslangan she'riy tizim erkin vazn sanaladi

12. Erkin vaznga misol: «*Bas, yetar, cholg'uchi, bas qil sozingni, Bas, yetar, ko'ksimga urmagil xanjar*»

13. «*Qani, ayt maqsading nimadir sening? Nega tilka-laysan bag'rimni, ohang?*» she'ri necha bo'ginli she'r va qanday vazn hisoblanadi? J: **11 bo'g'inli, sodda vazn**

14. *Alisherga alla aytib uxlatgan*

Sen – ona. (Mirtemir) Ushbu she'r qanday vaznga kiradi? J: **Qo'shma vazn**

15. She'rda qaysi o'rinlardagi to'xtalishga pauza deyiladi? J: **Turoqlar, misralar va bandlar orasidagi**

SHUKUR XOLMIRZAYEV (1940 – 2005)

1. Shukur Xolmirzayev adabiyot maydoniga qachon kirib keldi? J: 1950-yillarning oxirida

2. Qaysi ijodkor dastlabki asarlaridan boshlab hayotning o'ziga yaqin va tanish jihatlarini qalamga oldi, tasvirda samimiylikka intildi, qahramonlar ruhiy olami tahliliga alohida e'tibor berdi? J: **Shukur Xolmirzayev**

3. Birinchi qisasini toping. J: «Oq otlar»

3. Qaysi qissasi Abdulla Qahhorning tahsiniga sazovor bo'lgan? J: «To'liqlilar»

4. Romanlari.

J: «So'nggi bekat» (1976), «Qil ko'priki» (1984), «Yo'lovchi» (1987), «Olabo'ji» (1991), «Dinozavr» (1996)

5. «Qora kamar» dramasi qachon yaratilgan?

J: 1987-yilda

6. «Qora kamar» dramasi bosh qahramoni Xurrambek qanday shaxs?

J: **Millat ozodligi uchun boshini tikkan shaxs**

7. «...sening safdoshlaring bir kun kelib yig'laydilar! O'sha o'ris yig'latadi.. Bosqinchi hech qachon bosib olgan fuqarosi boshini silamaydi! Silasa, aldash uchun silaydi! Lekin yomon aldangansan, jigan» so'zlari qaysi asar qahramoniga tegishli?

J: «**Qora kamar**» dramasi **dagi Xurrambekka**

8. Qaysi asari Davlat mukofotiga sazovor bo'lgan?

J: «**Qora kamar**» dramasi

9. Qaysi asarda nafaqat atrofdagilar, yaqinlari, safdoshlari, hatto o'z farzandi ham tushunmagan oriyatli Xur-

rambekning insoniy iztiroblari g'oyat yuksak badiiy kuch bilan tasvirlangan? J: **«Qora kamar»** dramasida

10. Shukur Xolmirzayev birinchi navbatda qanday yozuvchi sifatida tan olingan? J: **Hikoyanavis sifatida**

11. Hikoyalari. J: **«Yovvoyi gul», «Bahor o'tdi», «Bitiktosh», «Yashil Niva», «Ozodlik», «O'zbeklar», «Hayot abadiy», «Og'ir tosh ko'chsa», «Ustoz», «Ko'k dengiz», «Tabassum», «Shudring tushgan bedazor», «Xumor»**

12. «O'zbeklar» hikoyasining bosh qahramoni kim?

J: **Ergash**

13. Ergash nechanchi kursda paxtaga borgan voqealarini so'zlab beradi? J: **2-kursda**

14. Voqealar qayerda bo'lib o'tadi?

J: **Bo'ka rayonida**

15. Kurskom yigitning ismi? J: **O'rmon**

16. Komsorg yigit kim? J: **Azimjon**

17. *«Novcha, oriq yigit. Uch yil universitetga kirolmagan. Sibirga pomidor, piyoz oborib sotgan»*. Ushbu ta'rif qaysi qahramon haqida? J: **O'rmon haqida**

18. *«Nuqul Remark bilan Xemingueyni o'qib, «Bizning yozuvchilarimiz yolg'ochi!», – deb yuradi»*. Ushbu ta'rif qaysi qahramon haqida? J: **Azimjon haqida**

19. Qoraqalpoq yigitning ismi? J: **Saparboy**

20. Ergashni barak oldidagi uycha yonida turgan bir narsa juda to'liqlantirib yuboradi. Bu narsa?

J: **Sholcha to'qlydigan o'rmak**

21. Ergash barak yonidagi uychani tomosha qilganida nima tufayli paxta ham ko'ziga yuz chandon yaxshi ko'rinib ketadi? J: **Mol, ya'ni qo'y va echkilar tufayli**

22. O'rmon barak oldidagi uychada yashovchi ayoldan birinchi marta nima so'raydi? J: **Ko'k choy**

23. Kim birinchi kuniyoq barak oldidagi uychada osh qilinayotganini ko'rdi? J: **Azimjon**

24. Ergash tomog'i og'rib qolganda barak oldidagi uychadan dori o'rniga nima berishadi? J: **Ituzum**

25. «Juda nozik ekansan-da, shoir», deganda O'rmon «shoir» so'zini qanday ma'noda ishlatgan?

J: **Nozik, xayolparast odamlar o'sha paytda «shoir» deb atalgan**

26. Barak oldidagi uycha egasining ismi?

J: **Botir cho'pon**

27. Botir cho'ponning o'g'li necha yoshda edi?

J: **10-11 yoshlarda**

28. Boshqalardan qo'yi kam bo'lsa ham ordeni bor bo'lgan cho'ponning ismi? J: **Eshimboy**

29. Botir cho'pon o'g'lining ismi? J: **Abduqodir**

30. Botir cho'ponning o'g'li sevib o'qiydigan kitobning nomi? J: **«Robinzon Kruzo»**

31. Laqabi «rais» bo'lgan yigitning ismi? J: **Mirg'olib**

32. Qaysi yigit juda ehtiyotkor, «qirqoyoq kiradi» deb kechasi qulog'iga paxta tiqib yotadi? J: **Mirg'olib**

33. Botir cho'ponning yo'qolgan qo'zisini kim so'ygan?

J: **Mirg'olib**

34. Botir cho'ponning yo'qolgan qo'zisini so'yishda kimlar ishtirok etgan? J: **Mirg'olib, O'rmon, Azimjon**

35. *«Siz yozuvchilar injiq odamsizlar. Yaxshi odam deganda, albatta, sutdek oq, musichadek beozor odamni tushunasizlar. Holbuki, unaqalar hayotda yo'q: undaylar*

menimcha, g'oya, xolos». Ushbu fikrlar kimniki va qaysi asardan olingan?

J: Ergashniki, Shukur Xolmirzayevning «O'zbeklar» hikoyasi

36. *«Biz ablahmiz! Ko'ra-bila turib ablahlik qilamiz. Biz qanaqasiga o'zbekmiz-a! Ana ularni o'zbek desa bo'ladi». Ushbu fikrlar qaysi qahramonga tegishli?* **J: Azlmjonga**

37. *«Biz ancha buzilganmiz. Lekin hayotning o'ziyam majbur qiladi-da kishini». Ushbu fikrlar qaysi qahramonga tegishli?* **J: O'rmonga**

38. Ergash nima uchun paxtadan qaytayotganda ich-ichidan quvonib yig'ladi?

J: Xalq orasida shunday bag'ri keng, olijanob insonlar borligidan quvongani uchun

39. Tiliga tersak chiqqanlarni qanday davolashardi?

J: Oq gulbo'tani quritib-ezib, kukuni sepilardi

40. Qaysi hikoya va qissalari o'quvchilar mehrini qozongan? **J: «Taqqdir bashorati», «Qush tili», «Tog'larga qor tushdi», «Esiz, Eshniyoz», «Cho'loq turna», «Tuproq ko'chalar», «Yo'llar, yo'ldoshlar», «Yur, tog'larga ketamiz», «Qahramonning so'nggi kunlari», «Bulut to'sgan soy», «Abdulla Nabl o'g'lining so'nggi kunlari», «O'n sakkizga kirmagan kim bor»**

41. *«Ko'zimiz ochiq bo'lgani bilan, qiz ekanmiz». Ushbu iqrar qaysi asardan olingan?* **J: «O'zbeklar»**

42. «O'zbeklar» hikoyasida *«Men bu yerda oddiy, jaydari sodda o'zbekning bag'ri kengligi, to'poriligini ko'rdim»* degan hayrat qaysi badiiy qahramon nutqida uchraydi?

J: Ergash

43. *«Yigit atigini qo'lantayoq kiyib chiqqan ekan»*. Ushbu parchada qo'llangan «qo'lantayoq» so'zining ma'nosini toping. **J: Paytavasiz kiyish**

44. *«Bizdayam bir momo bo'lgich edi. Bobomiz boshmachilarning otiga xashak bergani uchun «xalq dushmani» deb otilib ketgan, undan qolgan o'n bir qursoqni boqaman deb umrini toq o'tkazgan kampir edi. Ularniyam birin-ketin yaratganga topshirib, bizning maymoq ota bilan qolgan...»* Ushbu parcha qaysi asardan olingan va kimning tilidan aytilgan? **J: «O'zbeklar» hikoyasi, Ergashning tilidan**

45. Kasal bo'lgan Ergashga chiqmang, siz uchun ikki fartuk terib beraman deb kim aytadi? **J: Saparali**

46. *«Ukam o'ldi. Doya kampir chala tug'ilgan dedi. O'ldi, ko'mib keldik. Kichkina edi»*. Ushbu parcha qaysi asardan olingan va kimning tilidan aytilgan?

J: «O'zbeklar» hikoyasi, Abduqodirning tilidan

47. *«Bechora o'zbekni bilasiz-ku, o'zi yamasdan mehmoniga tutadi»*. Ushbu fikrlar qaysi hikoyadan olingan va kimga tegishli? **J: «O'zbeklar», Ergash**

48. *«Kambag'alligini yashiradi. Qizig'-a? Holbuki, kambag'al odam o'z holiga ko'nikkan bo'ladi. Yashirmaydi. Biznikilar negadir... Xuddi juda boy edi-yu, birdan kambag'al bo'lib qolganday: shuning uchun o'kinch bilan buni yashirishga urinayotganday tuyuladi menga...»* Ushbu parcha qaysi asardan olingan va kimning tilidan aytilgan?

J: «O'zbeklar» hikoyasi, Ergash tilidan

49. Botir cho'ponga: *«Bugun o'ntamiz mehmon bo'lamiz. O'ntamiz keyin!»* – deb kim aytgan? **J: O'rmon**

50. «Ha, endi chidaymiz-da, og'ajon. O'zimizning paxta, o'zimizning hukumat». Ushbu parcha qaysi asardan olingan va kimning tilidan aytilgan?

J: «O'zbeklar» hikoyasi, Botir cho'pon tilidan

51. Botir cho'ponning qo'yini qayerda so'yib yeyishdi?

J: Shodito'qayda

52. «Uddalik bolalar» qaysi asarda uchraydi?

J: «O'zbeklar» hikoyasida

SAIDA ZUNNUNOVA (1926 – 1977)

1. U asarlarida o'zbek qizlarining torlinchoq, hayo to'la sajiyasini, Sharq ayolining andishaga o'ralgan qiyofasini, onalarning cheksiz mehri va uning o'ziga o'xshash ayollargagina xos bo'lgan matonatni, sadoqatni tarannum etdi

2. «Gulxan» jurnali, «O'zbekiston madaniyati» gazetasida madaniy xodim, badiiy adabiyot nashriyotida muharrir hamda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasida adabiy maslahatchi bo'lib ishladi

3. Ilk she'ri «Salom senga» 1945-yili Andijon viloyatining «Paxta fronti» gazetasida bosilgan

4. Birinchi she'riy to'plami «Qizingiz yozdi» deb nomlanadi. Unga G'.G'ulom nom bergan: «Saidaning birinchi kitobini o'qib, «Qizingiz yozdi» deb nom qo'yib berganman. Xalqimizning Saidaga qilgan yaxshi niyati bekor ketmadi. U xotin-qizlarga xos nazokat, iforli, tatimli lirikasi bilan dillarimizni erkalab, hordiqalarimizni yozib, mehnatga rag'batlarimizni toblantiradigan, idrokimizni go'zalliklar tomon yetaklaydigan fahmli shoiramiz bo'lib yetishdi»

5. She'riy to'plamlari: «Yangi she'rlar», «Gullar vodiysi», «Qizlarjon», «She'rlar», «Bir yil o'ylari», «Nilufar»

6. Dostonlari: «Sodiq va Anor», «Xayrixon», «Surat bilan suhbat», «Qo'shnilarim»

7. «Surat bilan suhbat» dostoni alohida mavqega ega. Bu asar ijmoni butun onalarga, ayollarga madhiyadir. Unda onaning urush tufayli ota mehridan benasib bo'lgan, ne mashaqqatlar bilan o'stirgan o'g'lining nikoh kechasidan keyingi iltirobli o'y-xotiralari aks etadi

8. Pyesalari: «Ona», «Ko'zlar»

9. Hikoya va qissalar to'plamlari: «Gulbahor», «Povest va hikoyalar», «Gulxan», «Do'stlik», «Qanot», «Olov», «Ko'chalar charog'on», «Bo'ylaringdan o'rgulay»

10. U Said Ahmadning turmush o'rtog'i. Said Ahmad: *«Kurashsiz, mehnatsiz shodlik, kulguni O'g'irlik mol deyman, qilaman hazar. Qalbimning parchasi sig'masa agar, Rozimasman, birov hadya etsa zar»* misralari Saidaxonning she'rida chizilgan suratiga o'xshaydi, – deydi

11. «Qizimga» she'ri:

*«Jahon mening bag'rimdani yo men jahon bag'rida,
Yuz bahorning yellarimi sochlarimni silagan?!
Ming gulshanning gullaridan rohatbaxsh bu qo'lchalar
Baxtga ko'mib yuragimni, yuzlarim erkalam»*

12. «Alla» she'ridan:

*«Yer uzra qo'ndi oqshom,
Oy shu'lasini bir mayin.
Kel, oppog'im, kel, erkam,
Men seni allalayin»*

13. *Buvilar, buvilar duoga qo'l ochib har doim «Boshi*

toşhdan bo'lsin», deyishadi, lekin jigardanimning ko'ksidagi yurak toşhdan bo'lmasin

14. «Mening vatanim» she'ridan: «Yuz yil umr ko'rib, yuz yil she'r yozsam, yuz yil ta'rifingni aytsam ham sevgan yorining rasmini chizmoqqa munosib rang topa olmay chamanda tentirab yurgan rassomday sening tasviringga so'z axtaraman. Yuz yilgi she'rimni yig'salar ham dildagi senga bo'lgan sevgimday asil bo'la olmaydi, Vatanim!»

15. «Insonlik hurmati ichaman qasam: Senga qurbon bo'lsa, mayli, jon-tanim» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «Mening vatanim» she'ridan

16. Salda Zunnunovaning ilk she'riy to'plamiga kim nom bergan? **J: G'.G'ulom**

17. «Saidaning blinchi kitobini o'qib «Qizingiz yozdi» deb nom qo'yib berganman. Xalqimizning Saidaga qilgan yaxshi niyati bekor ketmadi. U xotin-qizlarga xos nazokat, iforti, tatimli lirikasi bilan dillarimizni erkalab, hordiqalarimizni yozib, mehnatga rag'batlarimizni toblantiradigan, idrokimizni go'zalliklar tomon yetaklaydigan fahmli shoirimiz bo'lib yetishdi», – degan fikrlar kimga tegishli? **J: G'.G'ulomga**

RASUL HAMZATOV (1923 – 2003)

1. Rasul Hamzatov qachon va qayerda tug'ilgan?

J: 1923-yilda Dog'istonda

2. Ushbu satrlar muallifini toping. «She'riyat, mazlumga homiylik qilding, Qaroli bo'lmading zo'ravonlarning»

J: Rasul Hamzatov

3. Necha yoshidan she'rlar yoza boshlagan?

J: 13 – 14 yoshidan

4. Necha yoshidan o'z yurtining tanikli shoiriga aylan-
gan? J: 16 yoshidan

5. Rasul Hamzatovning otasi kim bo'lgan? J: **Hamzat
Sadasa Dog'istonning mashhur shoiri bo'lgan**

6. Rasul Hamzatov qaysi jabhalarda mehnat qilgan?

J: **O'qituvchi, artist, muxbir**

7. She'riy to'plamlari. J: **«Tog' qo'shlg'i», «Mening
qalbm tog'larda», «Tog' qizi», «Dog'istonim», «Yuksak
yulduzlar», «Tug'ilgan kunim», «Tog'likning vatani»,
«Ovuldan xat»**

8. Rasul Hamzatov she'rlaridan kim tarjima qilgan?

J: **Erkin Vohidov**

9. Rasul Hamzatov qaysi she'rida tushida o'lib yot-
ganini va bir sabab tufayli tirilganini aytadi? J: **«Ona tilim»
she'rida ikki kishining avar tilida gaplashayotganini
eshitib, ona tilining qudrati bilan tiriladi**

10. Rasul Hamzatovning «Ona tilim» she'ri mazmunan
va ruhan kimning she'riga hamohang? J: **Cho'lponning**

11. «Ona tilim» she'rida qaysi ismlar tilga olinadi?

J: **Hasan va Ali**

12. «Kenja nevaram Shahrizodga» she'rida Rasul
Hamzatov nechta akasi urushdan qaytmaganligi haqida
afsuslanib yozadi? J: **Ikki**

13. Bolalarning yig'lashi sababini shoir qanday tushunti-
radi? J: **Azoblarni ertaga totishini bilib oldindan yig'laydi**

14. O'n sakkiz yoshidan o'qituvchi, artist va muxbir sifa-
tida turli jabhalarda mehnat qilgan ijodkor...

J: **Rasul Hamzatov**

15. Birinchi kitobi 1943-yilda bosilib chiqqan, 1945-yil-

da Moskvadagi jahon adabiyoti institutida tahsil olishga kirishgan shoir kim? J: Rasul Hamzatov

16. «O'z sha'ni yo'lida sovuq yiltillayotgan xanjar tig'iga qarshi bora oladigan er yigitlari, go'zal va sadoqatli qizlari uchun faxr tuyg'ularini sevib kuylagan» shoir kim?

J: Rasul Hamzatov

17. «Silab tiriltiruvchi» ma'nosini bildiruvchi laqabga ega payg'ambar kim? J: Iso Masih

BADIY OBRAZ VA MUBOLAG'ALI TASVIR

1. *Badiiy timsol* keng ma'noda ijodkorning fikr-tuyg'ulari singdirilgan hayot manzarasini anglatadi, tor ma'noda badiiy asarda aks ettirilgan inson siymosini ifodalaydi

2. *Badiiy obraz* badiiy adabiyotda insonning alohida shaxs qiyofasida yaratilgan, ayni paytda badiiy umumlashma xususiyatiga va hissiy ta'sir kuchiga ega bo'lgan suratidir

3. *Bosh qahramon* asarning boshidan oxirigacha qatnashib, tasvirda muhim o'rin tutuvchi ishtirokchidir

4. *Epizodik qahramonlar* asarning bir-ikki o'rnidagina qatnashib, keyin tushib qoladigan ishtirokchilardir

5. *Mubolag'a* badiiy asarlarning ta'sir darajasini oshirish uchun unda tasvir etilgan odam, narsa yoki hodisaga xos xususiyatni orttirib ko'rsatilishidir

6. Behad orttirilgan mubolag'a mumtoz adabiyotda *bulug'* yoki *ifrot* ham deyiladi

7. Aqlga sig'maydigan darajadagi mubolag'a *g'ulu* deb ham yuritiladi

ALISHER NAVOIY (1441 – 1501)

1. Alisher Navoiyning onasi kim bo'lgan?

J: **Kobul amirzodalardan Shayx Abusaid Changiy-ning qizi bo'lgan**

2. Alisher Navoiy qachon va qayerda Sharafiddin Ali Yazdiy bilan uchrashadi?

J: **Iroqqa ko'chib ketayotganida Taft shahrida**

3. Alisher Navoiy bolalikda qaysi shoirlar bilan aloqada bo'lgan? J: **Amir Shoshiy, Lutfiy, Kamol Turbatiy**

4. Alisher Navoiy aruz bo'yicha kimdan ta'lim olgan?

J: **Sabzavorlik olim va shoir Darvesh Mansurdan**

5. Qaysi yillarda Samarqandda yashagan?

J: **60-yillarning ikkinchi yarmida**

6. Qaysi shoir «amiri kabir», «amir ul-muqarrab» unvonlariga musharraf bo'lgan? J: **Alisher Navoiy**

7. Ushbu parcha kimning qaysi asaridan olingan? *«Ilgimdan kelganicha zulm tig'in ushotib, mazlum jarohatig'a intiqom marhamini qo'ydim. Va ilgimdin kelmaganini ul Hazrat arzig'a yetkurdim».*

J: **Alisher Navoiy, «Vaqfiya»**

8. *«Ilgimdan kelganicha zulm tig'in ushotib, mazlum jarohatig'a intiqom marhamini qo'ydim. Va ilgimdin kelmaganini ul Hazrat arzig'a etkurdim».* Mazkur parchadagi «ul Hazrat» kim edi? J: **Husayn Boyqaro**

9. Navoiyning o'tmish mavzusidagi asarlari?

J: **«Tarixi muluki Ajam», «Tarixi anbiyo va hukamo»**

10. Navoiyning aruzga doir asari?

J: **«Mezon ul-avzon»**

11. Navoiyning otasi G'iyosiddin Muhammad qayerga hokim etib tayinlangan? J: **Sabzavorga**

12. Navoiy qaysi asarida o'zining yoshlik chog'ida mashhur o'zbek va fors shoirlari nazmidan 50 ming bayt she'rni yod bilganini yozadi?

J: **«Muhokamat ul-lug'atayn» asarida**

13. Islom olamida mo'tabar sanalib kelayotgan qaysi allomadan saboq olgan?

J: **Fazlulloh Abulays Samarqandiydan**

14. Navoiyning muxlislari tomonidan tuzilgan «ilk devon» deb nomlanuvchi devoni qachon tuzilgan?

J: **1465 – 1466-yillarda**

15. «Badoe ul-bidoya» (Badiliylik ibtidosi) devoni qachon tuzilgan? J: **1472 – 1476-yillarda**

16. «Navodir un-nihoya» (Tuganmas, nodirliklar) devoniga qachon tartib berilgan? J: **1476 – 1483-yillarda**

17. Navoiyning o'tmish mavzusidagi asarlari qaysilar?

J: **«Tarixi muluki Ajam», «Tarixi anbiyo va hukamo»**

18. Navoiy qaysi asarida turk (o'zbek) va sirt. (fors) tillarini solishtirib, o'z ona tilining tuganmas imkoniyatlarini ilmiy asoslab berdi?

J: **«Muhokamat ul-lug'atayn» (Ikki til muhokamasi)**

19. «Xazoyin ul-maoniyy» (Ma'nolar xazinasi) majmuasi qachon tuzilgan? J: **1490-yilda**

20. Navoiyning yaxshilik va yomonlik haqidagi qarashlarini o'zida ifodalagan eng so'nggi asari qaysi?

J: **«Mahbub ul-qulub» (Ko'ngillarning sevgani)**

21. Navoiyning lug'atshunoslikka doir asari?

J: **«Sab'atu abhur» (Etti dengiz)**

22. Navoiyning xatlar-yozishmalari jamlangan asari?

J: «**Munshaot**»

23. Navoiyning Sharqda mashhur shayxlar, so'fiylar hayoti haqida ma'lumot beruvchi asari?

J: «**Nasoyim ul-muhabbat**»

24. «Nasoyim ul-muhabbat» so'zining ma'nosini toping.

J: **Muhabbat shabadalari**

25. Baytning ma'nosini toping. «*Ey, falak avjidan o'tib rif'ating, Oy-u quyoshdin cholinib navbating*».

J: **Ey, ulug'vorligi falakning eng yuksak nuqtasidan o'tgan, Nog'orang esa oy-u quyoshdan chalingan**

26. Baytdagi ikkinchi misraning ma'nosini toping. «*Ey, falak avjidan o'tib rif'ating, Oy-u quyoshdin cholinib navbating*». J: **Oy va quyosh, ya'ni nog'oraning ikki tarafi sening ovozangni (sha'ningni) o'zlarining joyi bo'lgan ko'kka taratadi**

27. Baytdagi ikkinchi misraning ma'nosini toping. «*Taxting o'lib davlati jovidi mulk, Soyavi chatring aro xurshidi mulk*»

J: **Saroying soyasi aro mamlakat quyoshi ko'rinadi**

28. Arjumand so'zining ma'nosini toping. J: **Aziz**

29. Sarbaland so'zining ma'nosini toping. J: **Yuksak**

30. Soyayi ra'fat so'zining ma'nosini toping.

J: **Mehribonlik soyasi**

31. Xilqat so'zining ma'nosini toping.

J: **Yaratilish, yaratilq**

32. Taxti xilofat so'zining ma'nosini toping.

J: **Xalifalik taxti**

33. Tiyra xok so'zining ma'nosini toping.

J: **Qora tuproq**

34. «Hayrat ul-abror» dostoniga xos atamani toping.

J: Maqolot

35. Navoiyning Olam va Odam haqidagi mulohazalari yuksak badiiy shaklda ifoda etilgan asari qaysi?

J: «Hayrat ul-abror»

36. Navoiyni zamondoshlari qanday ataydilar?

J: Nizomiddin Mir Alisher

37. Nizomiddin so'zining ma'nosini toping.

J: Din nizomi

38. Mir so'zining ma'nosini toping. **J: Mir – amir degani**

39. Muhrdor qanday lavozim?

J: Davlat hujjatlarini rasmiylashtiruvchi amaldor

40. Navoiy kimni «Hayrat ul-abror» dostonida shoh G'oziy deb ataydi? **J: Husayn Boyqaro**

41. G'oziy so'zining ma'nosi? **J: G'olib**

42. «Tonug'» so'zining ma'nosi? **J: Guvoh**

43. «Shoh G'oziy» hikoyatida kampirning ikki guvohi?

J: Podshoning insofi va adolati

44. Shoh G'oziy kampirning oldiga ikki narsa qo'yadi. Bular? **J: Biri – o'z bo'ynini ro'mol bilan bog'lab, kampirga topshirdi, ikkinchisi – bo'yni yechilgan hamyonni kampirga tutdi**

45. «Mehr va Suhayl» hikoyati «Sab'ayi sayyor»ning nechanchi hikoyatiga kiritilgan?

J: 5-qlimdan kelgan musofir hikoyati

46. Jobir qaysi mamlakatda yashar edi? **J: Adan**

47. Mehr qaysi shahardan? **J: Bihishtsaro**

48. Mehrning otasining ismi? **J: Navdar**

49. Suhaylning yurti? **J: Yaman**

50. Suhayl otasining ismi? **J: Nu'mon**

51. Suhayl so'zining ma'nosi? **J: Yorug' yulduz**

52. Suhayl qanday kemada Mehming yurtiga jo'naydi?

J: Hilolga o'xshash kemada

53. Jobir dengizda Suhayl bilan jang qilib, uni qanday yengadi? **J: Kemanl hiyla bilan teshib**

54. Navdarshoh Jobir tuzog'iga qanday tushadi?

J: Ov ketidan quvib slpohidan ajragani uchun

45. Nu'mon Jobirning tuzog'iga qanday tushadi?

J: Bo'ron ofatidan halokatga uchragani uchun

46. Suhaylni chohdan kim ozod qiladi? **J: Mehr**

47. Suhayl Jobirni qachon yengadi?

J: Zindondan chiqqach ancha parvarishdan so'ng yakkama-yakka jangda

48. «Dedikim: Pahlavonliq ermas ul kim, kishi makr bir-la urg'ay yo'l». Ushbu satrlar qaysi asardan olingan?

J: «Sab'ayi sayyor»

49. «Mehr va Suhayl» hikoyati so'ngida qahramonlarning ruhiy holatini ochib berish uchun qaysi rangdan unumli foydalanilgan? **J: Moviy**

50. «Hayrat ul-abror» dostonining hajmi?

J: 3988 bayt (7976 misra), 64 bob, 20 maqolot

51. Navoiy qaysi asarida boshqa mavjudotlardan imkon va imtiyozda ustun bo'lgan Insonning bu olamdagi o'rnini qanday, hayotning mazmuni nimalardan iborat bo'lishi kerak kabi muammolarga o'quvchining e'tiborini qaratadi?

J: «Hayrat ul-abror» dostonida

52. Navoiy qaysi asarida odil hukmdorning mardligi va da'vogar kampirning tantiligini tasvirlaydi?

J: «Hayrat ul-abror» dostonida

53. Qaysi asarda o'nlab, yuzlab karvonlarga bir o'zi bas kela oladigan yo'litasar obrazi berilgan?

J: «Sab'ayi sayyor» asarida

54. «Zulfidin sunbul aylabon yuz pech, Og'zidin g'uncha aytmay so'z hech» misralari qaysi go'zal ta'rifiga bag'ishlangan? **J: Mehr**

55. «Mehr va Suhayl» hikoyatida Mehrning go'zalligi ta'rifi necha baytda ifodalanadi? **J: 8 baytda**

56. «Anda bir shoh hokim-u voliy, Mulki ma'mur-u himmati oliy» misralarida qaysi shoh haqida fikr bormoqda?

J: Navdar haqida

57. «Mehr va Suhayl» hikoyatida Jobirning yurtida faqat qaysi gul o'sar edi va Mehr ham shu guldandan libos kiygan edi? **J: Nilufar**

58. «Sen agar zohir etting itlikni, Men sanga ko'rguzay yigittlikni» misralari qaysi asardan olingan?

J: «Mehr va Suhayl» hikoyatidan

59. «Mehr va Suhayl» hikoyatida mas'uliyatli damda shaxsiy ishtiyoqi tufayli asirga tushgan obrazni ko'rsating.

J: Navdarshoh

60. Xalq orasida «Ulug'lar duosi qabul bo'ladi» degan naql bor. Alisher Navoiy bolaligida kimdan duo olgandi?

J: Taft shahrida ulug' tarixchi Sharafiddin Ali Yazdiydan

61. Navoiy qaysi yillarda Astrobodda hokim bo'lgan?

J: 1487 – 1488

62. «Xamsa» tarkibiga kiruvchi besh dostonni nima bog'lab turadi?

J: Insonning insonga, olamga, yaratuvchi Allohga munosabati kabi azaliy va abadiy haqiqatlar

63. «Muncha g'aroyibotki misol aylading,

Borchani mir'oti jamol aylading.

Ganjing aro naqd farovon edi,

Lek boridin g'araz inson edi». Olamni yaratishdan maqsad Insonni yaratish ekanligi haqidagi mazkur bayt Navoiyning qaysi asarida uchraydi? J: «Hayrat ul-abror»da

64. «Hayrat ul-abror»ning «Salotin bobi»da Navoiyning qaysi fazilat haqidagi qarashlari aks etgan?

J: Adolat haqidagi

65. «Bog'im aro sarvi sihi sheva ul, Balki quruq naxlim aro meva ul» misralari kimning tilidan aytilgan? J: «Shoh G'oziy» hikoyatida Zoli zar – tilla kampir tilidan

66. «Tig' ila yorib jigarim yonini, Yerga oqizdi jigarim qonini» misralari kimning tilidan aytilgan?

J: «Shoh G'oziy» hikoyatida Zoli zar – tilla kampir tilidan

67. Shohning shariat qozisi huzurida javob berishga tayyor ekanligi qaysi asarda hikoya qilingan?

J: «Hayrat ul-abror»da

68. Shohning yo'lini to'sib uni shariat qozisi mahkamasiga borishini talab qilgan botir kampir va bunga rozi bo'lgan odil shoh obrazi qaysi asarda uchraydi?

J: «Hayrat ul-abror»da

69. «Men edim ul amrda beixtiyor, Har ne sen etsang, menga ne ixtiyor» misralarida nima aks etgan? J: Shoh G'oziyning o'z taqdiriga qulligidan afsuslanishi

70. «Shoh G'oziy» hikoyatida kampir nima uchun o'z

da'vosidan voz kechib uzr so'raydi? J: **Shohning adolatli ekanligiga iqrar bo'lgani uchun**

71. Navoly orzu qilgan adolatti shoh qanday bo'lishi lazim edi? J: **Birlinchidan, odil hukmdor mamlakatda qonun hamma uchun teng bo'lishini ta'minlashi dar-kor; ikkinchidan, qonunga bo'ysunishda u barchaga namuna bo'lishi kerak; uchinchidan, adolat yo'lida jonidan ham kecha olishga kuch topa olsin**

72. Jobir nomiga qaysi laqab qo'shib aytiladi?

J: **Rahzan – qaroqchi**

73. «*Anda shohi saxiy-u donishvar, Qabzayi hukmi ichra ul kishvar*» misralari qaysi shoh ta'rifiga bag'ishlan-gan? J: **Navdar**

74. «*Bahrg'a noz ila chu ko'z solubon, Dema ko'lok, bahr qo'zg'olibon*» (Agar u noz bilan dengizga ko'z lash-tasa, to'liqlargina emas, balki dengiz qo'zg'oladi), – deya kimga ta'rif berilgan? J: **Mehrga**

75. Mehr nima maqsadda dengizga chiqqandi?

J: **Dengizni sayr qilish maqsadida**

76. Kimlar Jobir tuzog'iga bo'ron ofati tufayli tushadi?

J: **Mehr va Nu'mon**

77. Suhayl qanday maqsadda dengiz safariga chiqqan-di? J: **Nikoh orzusida**

78. Mehrning Jobir qo'lida asir ekanligidan otasi Nav-darshoh qanday xabar topadi?

J: **Jobir ozod qilgan o'z odamlari orqali**

79. «*Ham tanumand-u ham shujo-u dalar*» (Kuchda tengsiz, qaytmas, botir), – deya ta'riflangan qahramon...

J: **Jobir**

80. Jobir dengizda kemalar ko'ringanidan qanday xabar topardi? J: **Diydabonlar – kuzatuvchilar orqali**

81. «Adolatidan mamlakati guliston ham chaman», – deya kim ta'riflangan? J: **Nu'mon**

82. «Yuzidin bargi gul xiljil erdi, Qaddidin sarv munfail erdi» (Yuzining go'zalligidan gul bargi xiljil tortar edi, Qaddining kelishganligidan sarv darxti xijolat edi), – deb kimga ta'rif berilgan? J: **Suhaylga**

83. «Maylni qo'yki, vola uzor ul, Jon berib vasliga xaridor ul» misralari kimning ruhly holatini aks ettiradi?

J: **Mehrning**

84. «Men bu zavraqni suvg'a to surdim, Ming seningdekni suvda o'lturdim». Jobir ushbu fikrlarni kimga aylagan?

J: **Suhaylga**

85. Jobir nima uchun Suhaylni o'ldirmaydi?

J: **Jur'ating xalos bo'lishingga sabab bo'ldi deydi**

86. «Chora bu ishqqa intiqom durur, Yo'qsa, bo'lmoq tirik harom durur» fikrlari kimga kim tomonidan aytilgan?

J: **Mehrning otasi Navdarshoh Nu'monga yozgan maktubida aytgan**

87. *Zuhalvash* – *Zuhalga o'xshagan* tashbehi kimga nisbatan qo'llangan? J: **Jobirga nisbatan**

88. Zuhal qanday sayyora hisoblanadi?

J: **Saturn – yomonlik sayyorasi**

89. «Shohi ozoda» (*Tagi toza, aslzoda shoh*) deb kim ta'riflangan? J: **Nu'mon**

90. Navdarshohning maktubi Nu'monga yetib keldanda, Suhaylning dengiz safariga chiqqaniga necha oy bo'lgandi? J: **Olti oy**

91. O'zini ovga bo'lgan ishtiyoqdan zo'rg'a tutib ketayotganida, Navdar qarshisidan bir jonzo't chiqib qoladi va shoh nimaga kelganini unutib beixtiyor ovga mashg'ul bo'lib ketadi. Bu qaysi jonzo't edi?

J: Tustovuq

92. «Chopibon saydg'a solay dedi qayd, O'zga sayyodlarga bo'ldi o'zi sayd» misralari qaysi shohga nisbatan qo'llangan? **J: Navdarshohga**

93. «Shahni dertar sipoh birlan shoh, Shoh amasdur yo'q esa anda sipoh» misralari qaysi shohga nisbatan qo'llangan? **J: Navdarshohga**

94. Chohdagi bandini qutqarish fikri kimdan chiqadi?

J: Mehrdan

95. Mehr Suhaylni chohdan nima yordamida bzb'd etadidi? **J: Sochl yordamida**

96. Dedikim: «Pahlavonliq ermas ul Kim, kishi makt bir-la urg'ay yo'ln». Ushbu fikrlar kim tomonidan kimga aytilgan?

J: Suhayl tomonidan Jobirga

97. «Har kishikim birovga qozg'oy choh, Tushgay ul choh aro o'zi nogoh» misralari kim tomonidan kimga aytilgan? **J: Suhayl tomonidan Jobirga**

98. «Ikki shoh kirdilar xudo yo'lig'a, Mulklar in solib an-ing qo'lig'a» misralari kimlar haqida?

J: Navdarshoh va shoh Nu'mon haqida

TASHBEH HAQIDA

1. Tashbehning yuzaga kelishida necha unsur muhim?

J: 4 ta: o'xshamish, o'xshatilmish, asos, vosita

2. O'xshamish nima?

J: Tasvirda fikr qaratilgan narsa yoki tushuncha

3. Asos nima? J: Nimaga ko'ra o'xshatishning yuzaga chiqqanligi, ya'ni o'xshatish sababi

4. Vosita nima? J: O'xshatish belgisi, ya'ni o'xshatishni yuzaga keltiruvchi vositalar: -dek, -day, -cha, -vash, -simon, -vor, -saro, -oso, -iy, -oyin qo'shimchalari, kabl, singari, yanglig', blkin, misoli, o'xshash, misli, go'yo, xuddi, o'xshab, nechukki so'zlari

5. Yuzing go'zallikda gul kabidir satridagi asos qaysi?

J: Go'zallikda

6. Yuzing go'zallikda gul kabidir satridagi vosita qaysi?

J: Kabi

7. Yuzing go'zallikda gul kabidir satridagi o'xshamish qaysi? J: Yuz

8. Yuzing go'zallikda gul kabidir satridagi o'xshatilmish qaysi? J: Gul

9. Mutlaq tashbeh deb nimaga aytiladi? J: Asos va vositaning qo'llanish yoki qo'llanmasligidan qat'i nazar o'xshamish bilan o'xshatilmish ishtirok etgan o'xshatish san'ati mutlaq tashbeh deyiladi

10. Kinoya tashbeh deb nimaga aytiladi?

J: O'xshamish ham tushib, o'xshatilmishning o'ziga saqlansa, kinoya tashbeh deyiladi

11. Mutlaq tashbehning ikkinchi nomi?

J: Aniq tashbeh

12. Kinoya tashbehning ikkinchi nomi?

J: Ishora o'xshatish

13. «Ermas alar tufrog'-u, sen nuri pok, Xilqat alarg'a-

yu sanga – tiyra xok» misralarida qanday badiiy san'at ishlatilgan? **J: Mutlaq tashbeh**

14. *«Bo'rini dag'i galadin dur qil, Suv beribon bog'ni ma'mur qil»* misralarida qanday badiiy san'at ishlatilgan?

J: Kinoya tashbeh

15. *«Bo'rini dag'i galadin dur qil, Suv beribon bog'ni ma'mur qil»* misralarida nechta kinoya tashbeh bor?

J: 4 ta: bo'ri – bo'ridek talovchilar, gala – gala singari xalq, suv – suvdek adolat, bog' – bog'ga o'xshash mamlakat

TANOSUB

1. Tanosub qanday san'at? **J: Baytda, umuman, she'riy bandlarda ma'no jihatidan bir-biriga yaqin tushunchalarni anglatuvchi so'zlarni qo'llash**

2. *«Anda bir shoh hokim-u voliy, Mulki ma'mur-u himmati oliy»* misralarida qanday badiiy san'at ishlatilgan?

J: Tanosub

3. *«Anda bir shoh hokim-u voliy, Mulki ma'mur-u himmati oliy»* misralaridagi tanosubni hosil qiluvchi so'zlarni toping. **J: Shoh, hokim, voliy (hukmdor), mulk, ma'mur**

4. *«Mayni qo'yki, vola uzor ul, Jon berib vasliga xaridor ul»* misralarida qanday badiiy san'at ishlatilgan?

J: Tanosub

5. *«Mayni qo'yki, vola uzor ul, Jon berib vasliga xaridor ul»* misralaridagi tanosubni hosil qiluvchi so'zlarni toping.

J: Mayl, vola, zor, vasl, xaridor

IRSOLI MASAL

1. Irsoli masal san'ati nima?

J: «Maqol kiritish» ma'nosini bildirib, badiiy asarda fikr isboti uchun xalq maqollaridan foydalanish san'ati

2. «Har kishikim bironvga qozg'oy choh, Tushgay ul choh aro o'zi nogoh» misralarida qanday badiiy san'at ishlatilgan? J: Irsoli masal

TURDI FAROG'IIY (XVII asr o'rtalari – 1699/1700)

1. Shoir Turdi Farog'iy qaysi hukmdorlar davrida yashagan? J: Buxoro xonlari Nodirmuhammad va uning o'g'illari Abdulazizxon hamda Subhonqulixon davrida

2. Xiva, Buxoro, Qo'qonda qaysi urug'lar hukmron edilar? J: Xivada qo'ng'irotlar, Buxoroda mang'itlar, Qo'qonda minglar

3. Normuhammad qachon nima maqsadda Xivaga qo'shlin tortdi? J: Xivani o'ziga bo'ysundirish uchun

4. Xondan norozi bo'lgan qaysi urug' kim boshchiligida qo'zg'olon ko'tardi?

J: Yuz urug'i Xo'jandda Boqi Yuz boshchiligida

5. Xivada ko'tarilgan Boqi Yuz boshchiligidagi qo'zg'olonda qaysi shoir ishtirok etgan? J: Turdi

6. Turdi umrining so'nggi yillarini qayerda o'tkazdi?

J: Xo'jandda Oqbo'tabiy huzurida

7. Turdining merosi?

J: 400 misra atrofidagi 18 ta she'r yetib kelgan

8. Turdining adabiy merosi qanday janrlardan iborat?

J: G'azal va muxammaslar

9. Turdining merosida nechta tojik tilida yaratilgan asar bor? J: **2 ta: bir g'azal va bir muxammas**

10. Millatni birlikka chorlagan shoir kim? J: **Turdi**

11. «Tor ko'ngillik beklar» she'ri qanday janrda yozilgan? J: **G'azal**

12. Turdining qaysi asari adabiyotimiz tarixidagi xalqni milliy birlikka chaqirgan, o'zaro tenglikka da'vat etgan, hududiy yaxlitlikni targ'ib qilgan birinchi she'r?

J: **«Tor ko'ngillik beklar»**

13. Turdining hasbi hol tarzida yaratilgan g'azali qaysi?

J: **«Turdiman»**

14. Turdi «Turdiman» she'rida qiyin hayotini qaysi narsaga o'xshatgan? J: **Chashmi so'zan – igna teshigidan o'tkazilayotgan ip**

15. Turdining hasbi hol tarzida yaratilgan muxammasi qaysi? J: **«Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar ko'rdiman»**

16. Ushbu she'rda qanday badiiy san'atdan foydalanilgan? *«Yuz fazosidin ozib, tushdim nishibi qirqqa, Xavfi biym-u vahm arosinda qaribi qirqqa»*. J: **lyhom**

17. Turdining «Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar ko'rdiman» muxammasida tasavvufiy tushunchani bildiruvchi so'zlarni toping.

J: **Rind surxayll, mayl sofi harflar durdiman**

18. Turdining «Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar ko'rdiman» muxammasida shoir shaxsiyati va taqdirini aks ettiruvchi so'zlarni toping.

J: **Qilmadim shukronaye, musofirlig'**

19. Turdining «Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar

ko'rdiman» muxammasida ijtimoiy voqelikka aloqador tushunchani bildiruvchi so'zlarni toping.

J: Tafriqa toshi, charxi dun

20. Turdining «Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar ko'rdiman» muxammasida o'zgalarning shoirga munosabati aks etgan ifodalarni toping.

J: Aqrabolar or etar, qoshin chatar

21. Qaysi shoir mardlar maydonda olishib qon to'kkan-da panada turgan beklarga «upa-elik» olishni tavsiya etadi? **J: Turdi**

22. Qaysi shoir o'z hasbi holida «qatrayam nochiz» — arzimas qatra bo'lsam ham, «zoti qulzum» — dengiz zotidanman deb yozadi? **J: Turdi**

23. «Qatrayam nochiz, ammo zoti qulzum Turdiman, Kelturan amvojg'a bahri talotum Turdiman» misralarida qaysi badiiy san'atdan foydalanilgan? **J: Tazod**

24. Har kuni ignaning teshigidan o'tgan ip kabi tirikchilik o'tkazgan shoir kim? **J: Turdi**

25. «Tor ko'ngullik beklar» g'azalining uchinchi baytida shoir «bir» so'zini necha marta takrorlaydi? **J: 5 marta**

26. «Turdiman» g'azalining hajmi? **J: 3 bayt**

27. Turdi turli urug'ga mansub beklarni birlikka chaqirganda bu holatni nimalar yordamida tushuntiradi?

J: Kiyimning qismlari yordamida

28. «Tor ko'ngullik beklar» g'azalida Turdi, hamma maydon talashayotganda, o'zini pana-pastqamga tortgan beklarni kimlarga o'xshatadi?

J: Satang ayollarga

JAHON OTIN UVAYSIY
(XVIII asrning 80-yillari – XIX asr o'rtalari)

1. Uvays so'zining tasavvufiy ma'nosini toping.

J: Payg'ambarimizning g'oyibona nigohiga sazovor bo'lish ilinjidagi uvayslik yo'lli

2. Uvaysiy qaysi tillarda ijod qilgan? **J: O'zbek va tojik**

3. Uvaysiyning farzandlari ismi?

J: Quyoshxon, Muhammadxon

4. Uvaysiy qaysi shoh davrida xon saroyida xizmatda bo'lgan? **J: Amir Umarxon davrida**

5. Uvaysiy qaysi hukmdor davrida moddiy qiyinchiliklarda yashadi? **J: Muhammad Alixon davrida**

6. Uvaysiy qaysi janrlarda ijod qilgan?

J: G'azal, muxammas, musaddas, murabba', chiston, doston

7. Uvaysiyning hasbi hol tarzida yozilgan asarlari?

J: «Uvaysiyman», «Dog' o'ldi, dog' o'ldi», «Sog'indim» g'azallari

8. Uvaysiyning «Sog'indim» g'azali qanday munosabat bilan yozilgan? **J: O'g'li Muhammadxonning sarbozlikka yuborilishi munosabati bilan farzandidan judo onaning iztiroblari**

9. Oddiygina askar o'g'lini «davlati sultonim» deya e'zozlagan shoira kim? **J: Uvaysiy**

10. Topishmoqning javobini toping. *«Ul nadurkim, sabz-to'nlik, yoz yog'ochning boshida, Qish yalang'och aylagay barcha xaloyiq qoshida. Barcha qushlarning so'ngoki ichida, Ul na qushdirkim, so'ngoki toshida»* **J: Yong'oq**

11. Topishmoqning javobini toping. *«Ikki mahbubni ko'rdim, bir-birisin ko'rmagan, ikkisinin o'rtasiga, do'stlar, qil sig'magan»*. **J: Kun va tun**

12. «Vujudim dardga to'ldi, emdi darmonimni sog'in-dim» misrasidan anglashiladigan ma'no qaysi?

J: Dard – sog'lnch, darmon – diydor

13. Uvaysiyning kecha-yu kunduz o'g'lining nomini takrorlab, uni o'ylab yurishi qaysi ifodada aks etgan?

J: Uyimning zlyinati, ko'z ravshani

14. Uvaysiyning otasi xalq orasida qanday nom bilan tanilgan? **J: Hofiz unvoni bilan tanilgan bo'lib, ismi Ohunjon, ashula aytar va musiqadan yaxshigina xabardor bo'lgan**

15. Uvaysiyning turmush ortog'i kim bo'lgan?

J: Hojixon, erta vafot etgan

16. O'zi hali ko'rmagan, daragini faqat ilohiy kitoblardan eshitgan Muhammad (a.s.)ga g'oyibona muhabbat qo'ygan zot kim? **J: Uvays Qaranly**

17. Islom olamida paydo bo'lgan «uvaysiylik» yo'li qanday yo'l? **J: Payg'ambarning g'oyibona nazari – ilgohlga sazovor bo'lish ilinjida yashash**

18. Maxmur so'zining tasavvufiy ma'nosi nima?

J: Ilohiy Ishqdan mast bo'lgan darvesh

19. Foni taxallusining tasavvufiy ma'nosini toping.

J: O'tklinch, ya'ni o'zining bu dunyoda vaqtlnchalik mehmon ekanligini anglab, faqat ezgu ishlarni ko'zlovchi

20. O'g'li Muhammadxon kim tomonidan Qashqarda bo'layotgan urushga sarbozlikka jo'natildi?

J: Muhammad Alixon tomonidan

21. Uvaysiyning qaysi g'azalida oshiq bilan zohid – tar-ki dunyo qilgan kishi o'rtasida bahs bo'lib o'tadi?

J: «Uvayslyman» g'azalida

22. Ilohiy ishqda o'rtanayotgan oshiqning oh-u zorlaridan yulduzlarning ham xabardor bo'lishi, fig'oni yer-u ko'kni larzaga solishi qaysi g'azalda tasvirlangan?

J: «Uvaysiyman» g'azalida

23. Uvaysiy qaysi g'azalida dunyodan ko'ngil uzishni maqsad qilib olganini ta'kidlaydi?

J: «Uvayslyman» g'azalida

24. Uvaysiyning qaysi g'azalida orif, zohid, faqr, xarobot kabi tasavvufiy atamalar uchraydi?

J: «Uvaysiyman» g'azalida

CHISTON HAQIDA

1. Nomi yashirilgan narsa yoki tushunchani belgi, ishoralarga qarab topiladigan topshiriqlar nima deyiladi?

J: Topishmoq

2. Chiston so'zining ma'nosi? **J: Tojikcha nima u**

3. Turkiy adabiyotda ilk chistonlar nechanchi asrda kim tomonidan yaratilgan?

J: XV asrda Alishev Navoiy tomonidan

4. Topishmoqqa asoslanuvchi janrlar?

J: Chiston va lug'z

5. «Anor» chistoni nimaga ishora qiladi?

J: Ijtimoiy hayotdagi voqeaga

6. Uvaysiyning qaysi chistonida bu janrga xos xususiyatlar yaqqol namoyon bo'lgan? **J: «Anor»**

7. «Anor» chistonida tashqi shakliy ko'rinish qaysi?

J: **Gumbazsimon, tuynugl yo'q**

8. «Anor» chistonida ichki tuzilish qaysi?

J: **Gulgunpo'sh qizlar hamda parda borligi**

9. «Anor» chistonida unga munosabat shakli?

J: **Sindirish kerakligi**

10. She'riy topishmoqlar qanday turlarga bo'linadi?

J: **2 ta: oddiy va majoziy**

11. Uvaysiyning qaysi chistoni majoziy chiston?

J: **«Anor» chistoni**

QOFIYA VA RADIF

1. Raviy nima? J: **Ohangdoshlikni tashkil qiluvchi unli yoki undosh bo'lgan tirtak tovush**

2. «Anor» chistonidagi raviylarni toping.

J: **Nishon, makon, qon so'zlaridagi «n» tovushi**

3. «Yong'oq» chistonidagi raviylarni toping.

J: **Boshida, qoshida so'zlarida «sh» tovushi**

4. Muqayyad qofiya deb qanday qofiyaga aytiladi?

J: **Raviy bilan tugallangan qofiya**

5. Mutlaq qofiya deganda nima tushuniladi?

J: **Raviydan keyin harflar kelgan qofiyalar**

6. «Kun va tun» chistonidagi raviylarni toping.

J: **Ko'rmagan va sig'magan so'zlarida raviy o'zaka-da emas, qo'shimchani tarkibida joylashgan**

7. Qanday unlilar raviy bo'la olmaydi? J: **Qisqa unlilar**

8. Qanday unlilar raviy bo'la oladi? J: **Cho'zliq unlilar**

9. Lola – piyola so'zlaridagi raviyni toping. J: **«l» tovushi**

10. Qofiyadan keyin takrorlanadigan so'z yoki so'zlar birligi? **J: Radif**

11. She'riy asarlar musiqiyligini, jozibasini ta'minlovchi unsur qaysi? **J: Qofiya**

12. Uvaysiyning qaysi chistonida mutlaq qofiya qo'llangan? **J: «Yong'oq» chistoni**

13. Uvaysiyning qaysi chistonida muqayyad qofiya qo'llangan? **J: «Anor» chistoni**

14. Mumtoz she'r ilmiga ko'ra raviy so'zning asosida bo'lishi talab etilgan. Uvaysiyning qaysi chistonida bu talab-dab chetga chiqilgan? **J: «Kun va tun» chistoni**

15. Banda – xanda so'zlaridagi raviy qaysi?

J: «d» tovushi

16. *«Ki bulbul nola, afg'on aylamakni mendin o'rgandi, Vujudin sham'i so'zon aylamakni mendin o'rgandi»* baytidagi radifni toping. **J: Aylamakni mendin o'rgandi**

ZAVQIY (1853 – 1921)

1. Asl ismi Ubaydulloh bo'lgan

2. 1870 – 1874-yillarda shoirtabiat tog'asi Muhammad Siddiq yordamida Madrasayi Oliy va Madrasayi Chalpak madrasalarida tahsil olgan

3. Ma'lum muddat Qo'qon poyabzal rastasining xo'jayini Mo'minboy qo'lida mirzalik qilgan

4. Shoirning o'z qo'li bilan tuzgan devoni uning vafotidan so'ng 1930-yilda turmush o'rtog'i Xayrunniso tomonidan Qashqarga olib ketilgan. Hozir bu devon Zavqiyning Xitoyda yashayotgan avlodlari qo'lida saqlanmoqda

5. Yurtimizda Zavqiyning saqlanib qolgan she'rlari jamlanib, 1958- va 1960-yillarda 2 marta nashr qilingan

6. 2003-yili Zavqiy tavalludining 150 yilligi munosabati bilan mazkur to'plamning to'ldirilgan nashri bosmadan chiqdi

7. Zavqiy adabiyotimiz tarixida yirik hajvchi shoir sifatida e'tirof etiladi

8. «Ajab zamona», «Qahatchilik», «Zamona kimniki», «Veksel» kabi she'rlarida mustamlaka tuzimidagi ijtimoiy tengsizlik, adolatsizlik, chor ma'muriyati himoyasida bo'lgan ayrim nopok amaldorlarning kirdikorlari fosh etiladi

9. «Ta'rifi kalish», «Otim», «Fonus», «Pashshalar» kabi hajviyalarida ijtimoiy hayotdagi ayrim nosozliklar, kishilar faolligidagi holatlar ustidan zaharxandalik bilan kuladi

10. Ushbu parcha qaysi asardan olingan? *«Bu ravzaga kimki kelib, Bir kechasi mehmon ekan, Umrda bir ko'rgan kishi O'lganda bearmon ekan. Ikki tarafdin soy deng, Ko'm-ko'k musaffo choy deng, Har dam ichib hoy-hoy deng, Obi-hayoti jon ekan»*

J: «Shohimardon xotirasi» sayohatnomasidan

11. «Shohimardon xotirasi» sayohatnomasining nechanchi bandlarida shoirning hajvg'o'yiligi tutib qolib, ravzadagi shayx-u xo'jalar va gadolarni tanqid qiladi?

J: 5 – 6-bandlarida

12. Zavqiy otasining kasbi... **J: Mahsido'z kosib**

13. Tog'asi Muhammad Siddiq bilan qachon haj safariga chiqib, olti oy davomida Arabiston va Turkiya davlatlarida bo'ladi? **J: 1890-yilda**

14. Zavqiyning she'rlari, maqolalari o'z davrida qaysi gazeta va jurnallarda bosilgan? J: «**Turkiston viloyatining gazetisi**», «**Sadoyi Farg'ona**», «**Tirik so'z**», «**Najot**» gazetalarida, «**Al-Isloh**» jurnalida

MAXTUMQULI (1733 – 1791)

1. Turkman shoiri bo'lib, Yassaviyning ta'siri, Navoiyga izdoshlik yaqqol ko'zga tashlanib turadi

2. Turkmanistonning Atrak daryosi bo'yidagi Hojigovshon qishlog'ida tug'ilgan

3. Maxtumqulining bobosining ismi ham Maxtumquli bo'lib, xalq orasida oqin sifatida tanilgan

4. Otasi Davlatmamad madrasada mudarris bo'lib, Ozodiy taxallusi bilan qo'shiq va g'azallar yozgan. Ozodiyning 6 ming misrali, 4 bobdan iborat «**Va'zi Ozodiy**» nomli yirik risola-dostoni turkman mumtoz adabiyotida muhim o'rin tutadi

5. Maxtumquli 9 yoshida xalq yo'lida qo'shiqlar to'qiy boshlagan

6. Ba'zi she'rlariga «**Firog'iy**» taxallusini qo'llagan

7. Ijodining umumiy hajmi 10 ming misradan ortiq

8. Ijodi lirik she'rlar, liro-epik dostonlar, g'azal, to'rtliklar va muxammaslardan iborat

9. Bir qator she'rlari shoir yoshlikda sevib yetisholmagan go'zal Menglixon ismli qizga atab yozilgan

10. «**Turkman binosi**» she'ridan parcha: «***Qurganim aslida, bilgil, bu zaminning mixidir, Erur ul erkin doim, budur turkman binosi. Garki dunyo ayladi, gar kelsa raqib qoshiga, Bir po'latdan bino bo'lgan, budur turkman qal'asi***»

11. Birlikka da'vat: «*Taka, yovmit, yazir, go'klang, ahal eli bir bo'lib, Gar qilsa bir joyga yurish, ochilar gul-lolasi*»

12. «*Namasan*» she'ridagi yor timsoli Allohdir. «*Jahon to'la, sen g'ofilsan Yoringdan*» misralarida Allohning sifat-lari, go'zallik asarlari butun borliqda aks etadi, g'ofillar esa bundan bexabardirlar, degan xulosa chiqadi

13. «*Namasan*» she'ridan parcha: «*Asli seni ko'rma-ganman, nigorim! Qumrimisan, bulbulmisan, namasan? G'amgin dilni xayoling-la aldarman, Bog' ichinda bir gul-misan, namasan?*»

14. O'g'illari Sori va Ibrohimning bevaqt o'limi munosa-bati bilan yozilgan she'r: «*Gar kaklik o'ldirsa jo'ja-bolasin, Sayray-sayray izlamasdan bo'lurmi? Gar bulbul yo'qotsa gulin, nolasin, Hasratini so'zlamasdan bo'lurmi?*»

15. «*Adolat yaxshi*» she'ridan parcha: «*Yigil uldir, so'zga aylasa amal, Qo'ldan kelmas ishga etmasa jadal, Allohning amriga qilmagil badal, Bekka – saxo, shohga – adolat yaxshi*»

16. «*Adolat yaxshi*» she'ridan parcha: «*G'ariblik bir darddir – odam o'ldirmas, O'ldirmas, hayotda lekin kul-dirmas, Bo'riga ojizlik, it ham bildirmas, Albatta, dushman-ga siyosat yaxshi*»

17. Maxtumquli o'z mehnati bilan halol rizq topish maq-sadida zargarlik hunarini ham o'rgangan

18. Otasi vafoti munosabati, yaqin jigargo'shasi, birodari Abdullaning uzoqlarda daraksiz ketgani, yori Menglixondan ayrilishi va boshqa voqealar ta'sirida «*Ozodim qani?*», «*Abdulla*», «*Ayrildim*», «*Bechoraman*» kabi she'rlarini yozgan

19. O'z ijodini ona xalqining so'zlar tiliga o'xshatgan
20. «Adolat yaxshi» she'rida Go'ro'g'lining ismini tilga oladi
21. «Namasan» she'ridagi yor timsoli kim? **J: Alloh**
22. «*Kel, ko'nglim, men senga o'git berayin: Yiroq qilma ko'rar ko'zing – elingni. Qimmatin ketkizma, ornida so'zla, Ravo ko'rma har nokasga tilingni*» misralari kimning qalamiga mansub? **J: Maxtumdul**
23. «*Yigit uldir, so'zga aylasa amal, Qo'ldan kelmas ishga qilmasa jadal*» misralari muallifi kim? **J: Maxtumdul**

ABDULLA QODIRIY (1894 – 1938)

1. Abdulla Qodiriy qachon va qayerda tug'ildi?
J: 1894-yil 10-aprelda Toshkent shahrida
2. 1917-yilgi to'ntarishgacha Abdulla Qodiriy qanday yumushlar bilan band bo'lgan?
J: Prikazchik, ustachilik, bog'bonlik
3. Abdulla Qodiriy qachon, nima sababdan qamoqqa hukm qilindi? **J: 1926-yil *Sho'ro rahbarlarini matbuot orqali obro'sizlantirdi* degan ayblov bilan**
4. Abdulla Qodiriy ikkinchi marta qachon qamoqqa hukm qilindi? **J: 1937-yilning 31-dekabrda**
5. Anvar Qo'qonning qaysi mahallasida tug'ilgan?
J: Baxmalbof mahallasida
6. Anvar qanday oilada tug'ilgan va nechanchi farzand edi? **J: Kambag'al bo'yoqchi oilasida oltinchi farzand**
7. Anvarning otasi va onasining ismi?
J: Otasi – Salim bo'yoqchi, onasi – Anorbibi

8. Anvarga qachon ism qo'yildi va uni kim qo'ydi?

J: Yigirma ikkinchi kunl opasi Nodira

9. Salim bo'yoqchi qaysi kasallikdan vafot etadi?

J: Bobosir kasalligidan

10. «Qush tilini qush biladir» maqoli qaysi asarda bor?

J: «Mehrobdan chayon» romanida

12. Anvar akalarining ismi?

J: Temur va Qobil

13. Anvar necha yoshida ota-onasidan yetim qoladi?

J: Uch yoshida otasidan, olti yoshida onasidan

14. Anvar kimning tarbiyasida edi?

J: Opasi Nodiraning

15. Anvar necha yoshdan Solih mahdumga farzandlikka berildi? **J: 12 yoshidan**

16. Anvarga Ra'noni bermoqchi bo'lgan va uni maxdumga o'g'il qilib olishga ko'ndirgan kim?

J: Maxdumning onasi Mohlar oylm

17. Anvarning bolalikdagi do'sti kim? **J: Nasim**

18. Nasim kimning o'g'li edi?

J: Muhammad Rajab poygachining

19. Nasim necha yoshida chechak kasalidan vafot etdi? **J: 15 yoshida**

20. «Ochilmay so'lsa har gul g'unchasi pir-u juvon yig'lar, Emas pir-u juvon, balki hamma ahli jahon yig'lar» misralari kim tomonidan qanday munosabat bilan yozilgan?

J: Anvar tomonidan do'sti Nasimning vafoti munosabati bilan

21. Anvar do'sti Nasim tufayli saroyga qanday ishga joylashadi? **J: Mirza**

22. Anvar saroyda necha tillo maosh olar edi?

J: Oylga yetti tillo

23. Anvar saroyda qanday lavozimgacha ko'tariladi?

J: Mirzaboshilik

24. «Mohonadan tashqari soliqlardan ham darxonliq qog'ozl oldi». Ushbu parchadagi «darxonliq» so'zining ma'nosini toping. **J: Ozod etishlik**

25. Maxdum uchun «molo'ya'ni» – qiymatsiz hisoblanadigan narsalar qaysilar?

J: Ovqat, kiyim-kechak va shu kabilar

26. Anvarning qochish mojarosini tahlil qilishga kimlar yig'ilgan edi? **J: Shahodat mufti, Kalonshoh mirzo, Mulla Abdurahmon**

27. Anvarning Ra'no bilan qochib Sultonatining uyiga borishi va Sultonatining erta tongda yugurib, bundan xabardor qilish uchun xon huzuriga borishi kimga shubhali tuyuladi? **J: Mulla Abdurahmonga**

28. Sultonali bilan Anvarning xonga firib berganligi haqida ariza yozish fikri kimdan chiqdi?

J: Shahodat muftidan

29. Arizani kim yozdi?

J: Kalonshoh yozdi, mufti tahrir qildi

30. Sabnoma so'zining ma'nosini toping.

J: So'kib, tahqir qilib yozilgan xat

31. Sharif va Rahim kimlarning o'g'li edi?

J: Temirchi va shustagarning

32. «Qo'rqinch bir jasorat» deganda qaysi voqea nazarda tutilgan?

J: Anvarning o'z ixtiyori bilan garovdagi Sultonalini

ozod qilish uchun xon huzuriga o'limni bo'yniga olib kelishi

33. Anvar xon huzuriga Sultonalini o'limga olib chiqilishiga qancha qolganda kirib boradi? **J: Bir soat qolganda**

34. Ushbu parcha qaysi asardan olingan? *«Bukun peshindan bir oz ilgariroq mujassam bir vijdon, tog'yurak bir yigit va o'lim sari kulib keluvchi bir arslonni o'z tarixida birinchi marotaba ko'rdi va tong ajabda qoldi. Bu ulug' jasorat bir necha daqiqalargacha zulm illarini sukutga soldi, ularni ishdan to'xtatdi».*

J: «Mehrobdan chayon»da Anvarning jasorati

35. «Mehrobdan chayon» romanidagi hudaychining ismi? **J: Darvesh hudaychi**

36. Anvar kirganda xon huzurida kimlar bor edi?

J: Domla shlg'ovul, Tursun otaliq va bir necha a'yonlar

37. Ushbu parchada nuqtalar o'rniga qaysi personajni qo'yish mumkin va u qaysi asardan olingan: *«Raqibini bu qadar jasoratda ko'rgan ...ning kiprik ostlari uchib, soqol tuklari silkindi va bir oz so'z topolmagandek lamshanib turdi»?* **J: «Mehrobdan chayon»dan, Xudoyorxon**

38. «Mehrobdan chayon»da Xudoyorxon Anvarni jallodlar qo'liga topshirganda Anvar nima uchun qarshilik ko'rsatadi va qaysi so'zda turib oladi?

J: Sultonalini Anvarning ko'z o'ngida ozod qilma-gunlaricha bir qadam ham siljimaslikka ahd qiladi

39. «Mehrobdan chayon»da Xudoyorxon Anvarning qaysi so'zlaridan keyin g'azab o'tida alangalanadi?

J: Musulmonchilikda yuzlab xotin ustiga bir kam-

bag'al uylanmoqchi bo'lgan qizga ham zo'rlik qilish bormi, qiblayi olami?

40. Ushbu parcha qaysi asardan olingan? *«Shayx Sa'diy aytgancha, dunyoda hayotidan qo'l yuvguvchidek tili uzun kishi bo'lmas. Darhaqiqat, insonni razolatga solguvchi uning manfaati taqozosi, qola bersa o'limdir. Bu ikkisidan kechguvchiga esa podshoning qahri va jahannamning qa'ri farqsizdir»*. **J: «Mehrobdan chayon» romani**

41. «Mehrobdan chayon» romanida quyidagi fikrlarni kim kimga aytgan? *«Kulishga haqqingiz bor, domla, chunki o'ch olasiz! Faqat siz ifloslik natijasida kulasiz, men... men to'g'rilik samarasini o'raman; siz iflos vijdon bilan g'olib-siz, men, men sof vijdon bilan g'olibman... meni dor ostiga kim keltirdi? Vijdon emasmi, taqsir! Sizni bu yerda kim tomoshabin qildi? Ifloslik emasmi, taqsir?»*

J: Anvar Abdurahmonga

42. «Mehrobdan chayon» romanida quyidagi fikrlarni kim kimga aytgan? *«Mening holimni ko'ringiz, domla, qo'lim bog'langan, ustimda xanjar yaltiraydi. Lekin men kulaman...Nima uchun bunday, taqsir! Chunki vijdon rohatda, jon tinch. Yurakda ishq!.. Durust, men ko'milgach, qabrim ustida ko'ksi dog'li qizil tolalar ko'karar... Nimadan bu? Bu – sizning kabi tubanlar solgan iz!.. »*

J: Anvar Abdurahmonga

43. Anvar Xon tomonidan o'limga hukm qilinganda kim uning gunohini so'raydi?

J: Muhammad Niyoz domla

44. Barimta so'zining ma'nosini toping.

J: Garovga olingan odam

45. Anvarning «...zero, zulmi naqadar kuchaysa, uning umri shunchalik qisqa bo'lishi tajribalar bilan sobitdir» so'zlari kimga nima maqsadda aytilgan? **J: Ra'noga sabr qilish zarurligini tushuntirish uchun**

46. «Mehrobdan chayon» romanida Anvar bilan Sultonalining mojarosini tahlil qilish va bu haqda xonga ariza yozish voqeasi asarning qaysi bobida aks etgan?

J: «Chayonning namoyishi» bobida

47. «Mehrobdan chayon» romanida domla Abdurahmon Sultonali va Anvarning mojarosini kimdan eshitganini aytadi? **J: Mirzo Boisdan**

48. «Mehrobdan chayon» romanidagi qaysi personaj nutqida «pala'nat» so'zl ko'p ishlatiladi? **J: Sharifboy**

49. «Mehrobdan chayon» romanida Anvar akasi Qobildan uning do'stlarini mehmon qila olmaganligi uchun uzr so'rab qancha pul berib yuboradi? **J: Ikki tillo**

50. «Mehrobdan chayon» romanida Anvarning qaysi so'zidan keyin Xudoyorxonning manglayida terlar ko'rindi, g'azab o'ti alanga oldi? **J: Boshqalar kishi gunohi uchun gunohsizni tutib, pusulmonchilikdan chiqqach, men pusulmonchilik bilan o'tishni o'bdan bildim!**

51. Anvarning buxorolik bir sarkardaning eshigida xizmat qiluvchi akasi kim edi? **J: Qobil**

52. Anvar bilan Sultonalining maktublarini kim ularga yetkazib turar edi? **J: Safar aka**

53. Anvarning og'asi Qo'qonga kimlar bilan kelgan edi? **J: Sharif va Rahim**

54. «Mehrobdan chayon» romanida Solih Maxdumning «ko'zlari g'ilaylashgan, aftida qiziq bir o'zgarish ko'ri-

lib, og'zining tanobi uzoq sayohatni ixtiyor qilgan» holda qachon uchratamiz? J: Anvar birinchi marta maosh olib, domlaga olib kelganda

55. Anvarning ikkinchi maoshidan olib qolgan uch tillo-sidan o'zidan tashqari Nigor oyim va Ra'no qanday sarpolar kiydi? J: Nigor oyim sholpar, Ra'no atlas kiydi

56. *«Uning hikoyalari chiqqan jurnallar, gazetalar qo'lma-qo'l bo'lib ketardi. Felyetonlari bosilgan «Mushtum» jumali hamisha talash bo'lardi. Romanlarini o'qish uchun navbat kutib turganlarning sanog'iga yetib bo'lmas edi».* Ushbu ta'rif qaysi adib asarlari haqida? J: **Abdulla Qodiriy**

57. *Ota-onasining tilaklariga qarshi, faqat ularning baxtsizlik va qashshoqliklariga sababchi bo'lib tug'ilgan asar qahramoni kim? J: Anvar*

58. *«Mehrobdan chayon» romanida Anorbibi qaysi kasallikdan vafot etgandi? J: Yurak falajl*

59. Anvar necha yoshida uchinchi oilani ko'rdi?
J: **12 yoshida**

60. Anvarning uchinchi oilani ko'rishida uni eng xursand qilgan narsa nima edi?

J: **Maktabdagi bolalarning ozor berishidan qutull-shi va domlarning asrandi o'g'ill maqomini olishi**

61. Anvar necha yoshidan xalfalik, ya'ni domlaga yordamchilik qila boshladi? J: **13 yoshdan**

62. Anvar necha yoshida maktabni yolg'iz o'zi idora qila oladigan darajaga yetish bilan birga yaxshigina forsiyxon va bir darajada arab tiliga oshno bo'ldi? J: **15 yoshda**

63. Nasimning otasi Muhammad Rajab kim bo'lib ishlardi? J: **Xon mirzaboshisi**

64. Anvar qaysi kunlari do'sti maxdumdan izn olib Nasimning uyiga borib turardi? **J: Juma kunlari**

65. Maxdum qachon Anvar haqida: «Sen odam bo'ladurg'an ko'rinasan», – deb o'ylaydi?

J: Muhammad Rajabbek unga sarpo berganda

66. Muhammad Rajabbek Anvarga o'z iltifotini namoyish qilishni nimadan boshladi? **J: Anvarning marsiyasidan bir baytini Nasimning qabrtoshiga olishdan**

67. Qachondan Anvarning hayotida yangi bir sahifa ochildi, ya'ni maxdum unga ilgarigicha istiqboli qorong'u yetim deb qaramay, balki Anvar kabi o'g'li bo'lmaganiga o'kina boshlaydi? **J: Anvarga Muhammad Rajabbek ilmi hisobdan yangi domla tayinlaganda**

68. Anvar necha oygacha maoshining hammasini maxdumga berib turdi? **J: Yetti-sakkiz oy**

69. Oltin berib quruq duo va minnatdorchilik olishdan duosiz yeb-ichishni afzal ko'rgan qahramon kim?

J: Anvar

70. Anvar maxdumdan necha tillolik duo olib turishni odat qilib oldi? **J: Ikki tillolik**

71. «Sultonaliidek bema'niga bosh eggandan har ro'z o'p-tayoq yegan yaxshi», – deb kim zorlanadi?

J: Shahodat mufti

72. «Qarg'a qarg'aning ko'zini cho'qimaydi» maqoli kim tomonidan qo'llanilgan?

J: Mulla Abdurahmon tomonidan

73. Anvar nima sababdan saroyda mirzaboshilik lavozimiga ko'tarildi?

J: Tug'ma qobiliyatli va teran aqli tufayli

74. «Suygan yorim sen bo'lsang, ko'rgan kunim ne bo'lg'ay?» Ushbu parcha kimning nutqidan olingan?

J: Shahodat muftining

75. *Kichkina hovoncha boshidagi oq tepchima to'ppi va qora uzun soqoli uni hindularning savdogari qiyofatiga qo'yg'an edi.* Ushbu ta'rif kim haqida?

J: Abdurahmon domla

76. Sultonolini zindondan ozod qilish fikri kimdan chiqqan? **J: Rahimdan**

77. «*Xotin-qizlar jinsidan irodasi kuchli, hatto erlardan ham jasurroq shaxslarni ko'p uchratamiz. Shuning bilan birga, ularni, naqadar kuchli irodaga molik bo'lmasinlar, yana hissiyotlarga mag'lub ko'ramiz.*» Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Mehrobdan chayon» romanidan

CHO'L PON (1897 – 1938)

1. Cho'lpon qachon va qayerda tug'ilgan? **J: 1897-yilda Andijon shahrining Qatortarak mahallasida**

2. Cho'lponning otasi kim bo'lgan? **J: Sulaymonqul mulla Muhammad Yunus o'g'li savdogar edi, hajviy she'rlaridan devon tuzgan shoir bo'lgan**

3. Cho'lpon ijodining bosh yo'nalishini ko'rsating.

J: Milliy zulm ostida ezilayotgan xalqning zabun holini aks ettirish va xalqni bunday holatdan qutqarish istagi

4. Bugungi o'zbek adabiy tili kimning she'rlari ta'sirida shakllangan? **J: Cho'lponning**

5. Qaysi asar o'quvchilar tomonidan Abdulla Qodiriyning «O'tkan kunlar» romani darajasidagi asar sifatida baho olgan? J: **Cho'lponning «Kecha va kunduz» romani**

6. Cho'lponning 1921-yilda yaratilgan asarini toping.

J: **«Yorqinoy» dramasi**

7. Cho'lponning «Go'zal» she'ri necha band va necha satrdan iborat? J: **5 band, 30 misra**

8. «Go'zal» she'ri qanday bandli she'r?

J: **Musaddas – 6 misralik**

9. «Go'zal» she'rida «Oydan-da go'zaldir, kundan-da go'zal» misrasi necha marta takrorlanadi? J: **3 marta**

10. «Go'zal» she'rida go'zalni bir ko'rib yo'lidan ozgan personaj? J: **Shamol**

11. «Go'zal» she'ri qanday boshlanadi?

J: **Qorong'u kechada ko'kka ko'z tikib, Eng yorug' yulduzdan seni so'raymen**

12. «Go'zal» she'rida shoir nimalardan go'zalning qayerdaligini so'raydi?

J: **Yulduz, oy, tong shamoli, quyoshdan**

13. «Go'zal» she'rida go'zalni nimalar tushida ko'radi?

J: **Yulduz va oy**

14. «Xalq» she'rida xalq nimalarga qiyoslanadi?

J: **Dengiz, to'lqin, kuch, isyon, olov, o'ch**

15. «Butun kuchni xalq ichidan olaylik, Quchoq ochib xalq ichiga boraylik!» misralari Cho'lponning qaysi she'ridan olingan? J: **«Xalq» she'ridan**

16. «Tabiatning o'tini yo'q o'tida, Sharaq-sharaq qaynab chiqqan buloqlar» misralari Cho'lponning qaysi she'ridan olingan? J: **«Buzilgan o'lkaga» she'ridan**

17. Cho'lponning qaysi she'ri savol bilan tugaydi?

J: «Buzilgan o'lkaga» she'ri

18. Cho'lpon «Buzilgan o'lkaga» she'rida nima uchun «Kel, men senga qisqagina doston o'qiy, Qulog'ingga o'lganlardan ertak to'qiy», deydi? **J: O'tgan ajdodlar qahramonliklarini yodga solish uchun**

19. «Binafsha» she'rida qanday ruhiy holat ifodalangan? **J: Dardkashlik**

20. «Ko'ngil» she'rida qanday g'oya ifodalangan?

J: Hurlik va ozodlikni ulug'lash

21. «Binafsha» she'rida «Binafsha, sen uchun ko'kragim erk yeri, Bu yerdan ko'klarga uchgil» misrasida «ko'kragim» so'zi qanday tushunchani ifodalagan?

J: Vatan tushunchasini

22. «Binafsha» she'rida «Binafsha, sen uchun ko'kragim erk yeri, Bu yerdan ko'klarga uchgil» misrasida «erk yeri» so'zi qanday tushunchani ifodalagan?

J: Ozod yurt tushunchasini

23. Cho'lpon qanday yurtni buzilgan o'lka deb ataydi? **J: Mustamlaka asoratiga tushib qolgan va shunga ko'nikkan yurtni**

24. «Nega sening qalin tovshing «ket» demaydi ularga» satridagi «qalin» so'zi qaysi ma'noni bildiradi?

J: Baland, yo'g'on, qat'iy

25. «Buzilgan o'lkaga» she'rida yosh yigitlar nimaga o'xshatiladi? **J: Uchar qushlarga: sor va burgutga**

26. «Shifo istab kelmasin der qo'noqlar» misrasidagi «qo'noqlar» so'ziga qanday ayricha ma'no yuklangan?

J: Mustamlakachilar obrazi

27. Cho'lponning qaysi she'ri boshdan-oyoq bir o'lchovda yozilmaganligi, she'riy ohangdagi tovlanishlar borligi bilan farqlanadi?

J: «Buzilgan o'lkaga» she'ri

28. «Ko'ngil» she'riining nechanchi bandida zo'rlik vositalari va xorlik unsurlari tasviri misrama-misra kuchayib boradi? J: Ikkinchi bandida

29. «Haq yo'li, albatta, bir o'tilgusi...» misralarini kim yozgan? J: Cho'lpon

30. «Go'zal» she'rida uyalib, boshini bukib lirik qahramonga murojaat qilgan personaj qaysi?

J: Eng yorug' yulduz

31. «Go'zal» she'rida «Boshimni zo'r ishga berib qo'yibmen», – deganda Cho'lpon nimani nazarda tutgan?

J: Oydan-da go'zal, kundan-da go'zal yorni suylashni

32. Go'zalni «oqqa ko'milganda mendan-da go'zal» deb qaysi personaj ta'riflaydi? J: Oy

33. «Haqorat dilni og'ritmas, Tubanlik mangu ketmasmi? Kishanlar parchalanmasmi? Qilichlar endi sinmasmi?» misralari qaysi she'rdan olingan? J: «Ko'ngil» she'ridan

KO'CHIM HAQIDA

1. Ko'chim bilan o'xshatishning farqi?

J: Ko'chimda ba'zan o'xshagan narsa, ba'zan o'xshatilgan narsa ifodalanib, ikkinchi qismdagi ma'no birinchisiga ko'chirilgan bo'ladi

2. Ko'chim nima?

J: So'zni ko'chma ma'noda qo'llash yoki narsa-ho-

disaga xos sifatlarni qaysidir jihat bilan shularga o'xshaydigan boshqa narsa-hodisalarga ko'chirish

3. Ko'chimning qanday ko'rinishlari bor?

J: Majoz, Istiora, ramz, timsol

4. Ko'chimning eng ko'p ishlatiladigan ko'rinishi qaysi?

J: Istiora

5. Majoz qatnashgan asarlarni toping.

J: Gulxaniyning «Tuya bilan bo'taloq», «Maymun bilan najjor», «Toshbaqa bilan chayon» hikoyatlari

6. Majoz nima? J: Adabiy asarda o'quvchi ga noanliqroq bo'lgan tushunchani ko'pchilikka ma'lum bo'lgan narsalarga xos belgilar bilan ifodalash

7. May nimaning ramzi? J: Hayot ramzi

8. Ramz adabiyotshunoslikda yana qanday atamalar bilan yuritiladi? J: Timsol yoki simvol

9. Ramz nima? J: Anglashi murakkabroq bo'lgan mavhum axloqiy sifatning shu sifatlarga ko'proq ega bo'lgan narsa va jonivorlar orqali ifodalanishi

10. Istiora nima? J: Biron narsa-hodisaga xos bo'lgan xususiyatlarni boshqa bir narsa-hodisaga ko'chirish orqali badiiy ma'no ifodalash

ABDULLA QAHHOR (1907 – 1968)

1. Abdulla Qahhor qachon va qayerda tug'ilgan?

J: 1907-yil 17-sentabrda Qo'qonda tug'ilgan

2. Abdulla Qahhorning ijodi qachondan boshlangan?

J: 1924-yildan

3. Abdulla Qahhor qaysi gazeta va jurnallarda ishla-

gan? J: «Qizil O'zbekiston», «Yangi Farg'ona» gazetalarida, «Mushtum», jurnalida

4. Qaysi romani Abdulla Qahhorga katta shuhrat keltirdi va u qachon yozilgan? J: «Sarob» romani 1934-yilda

5. Dramalarini toping. J: «Shohi so'zana», «Og'riqlar», «Tobutdan tovush», «Ayajonlarim»

6. «O'g'ri» hikoyasiga qaysi maqol epigraf qilingan?

J: O'ning o'limi itning bayrami

7. «O'g'ri» hikoyasi qanday boshlanadi?

J: Kampir tong qorong'usida xamlar qilgani turib ho'kizidan xabar oldi. Ol.. Ho'kiz yo'q, og'il ko'cha tomondan teshilgan

8. «O'g'ri» hikoyasida Qobil bobo nima uchun ellikboshiga pora berdi? J: Ellikboshining ho'kizni naqd qilib qo'ygani – go'yo ko'chaga chiqsa bas – ho'kiz topiladi. Bu «xudo yarlaqagur» shunchalik qilgandan keyin bir nima berish lozim-da. Tekinga mushuk oftobga chiqmaydi. Bu odam ellikboshi bo'lish uchun ozmuncha pul sochganmi?

9. Ellikboshi amalga erishish uchun mingboshiga nimalar bergan? J: Yetti yuz bog' beda, bir toy

10. Ellikboshi Qobil bobodan pul olgandan keyin beto'xtov kimga xabar bermoqchi ekanligini aytadi?

J: Aminga

11. Aminga Qobil bobo borishidan oldin qanday maqol ishlatilgan? J: Quruq qoshliq og'iz yirtadi; berganga bitta ham ko'p, olganga o'nta ham oz

12. Aminga beriladigan pul Qobil boboning ta'biricha, qaysi chiqim edi? J: Bu chiqim oxirgi va ho'kizni bo'yni-

dan bog'lab beradigan chiqim, shuning uchun pulning betiga qaramaslik kerak

13. «O'g'ri» hikoyasidagi qaysi personaj baqbaqasini osiltirib kuladi? J: Amin

14. Amin kimga xabar bermoqchi ekanligini aytadi?

J: Pristavga

15. Kampir azayimxonga qancha chiqim qildi?

J: Yarlmi qop jiyda, uch yelpishtovoq jo'xori, ikki kalava ip eltdi

16. «O'g'ri» hikoyasidagi qaysi personaj: *«Fuqaroning arzga borishi arbobning izzati bo'ladi!»* – deydi? J: Amin

17. «O'g'ri» hikoyasidagi qaysi personajni *«begim deguncha kishining beli sinar ekan»*? J: Pristavni

18. Qobil bobo pristavga nimalar olib bordi va nega uning oldiga kirolmadi? J: 3 ta tovuq, 100 ta tuxum, ammo bu tortiq bilan tilmochdan nariga o'tolmadi

19. Pristav Qobil bobodan nimalar olgandan keyin kimga jo'natadi? J: Bitta kulangir, bitta farangi tovuq, uch so'm pul olgandan keyin aminga bor dedi

20. *«O'ynashmagin arbob bilan – seni urar har bob bilan»* maqoli qachon aytilgan?

J: Qobil bobo pristav huzuriga borganida

21. Amin Qobil boboni kimga jo'natdi?

J: Ellikboshiga

22. Ellikboshi qaynatasining ismi?

J: Egamberdi paxtafurush

23. Egamberdi paxtafurush Qobil boboga nechta ho'kiz berdi va qanday shart bilan?

J: 2 ta ho'kiz, shart kuzda ma'lum bo'ladi

24. O'zgalarning baxtsizligini pul topish manbaiga aylantirgan amaldorlar kimning qaysi asarida tasvirlangan?

J: **Abdulla Qahhorning «O'g'ri» hikoyasida**

25. «O'g'ri» hikoyasidagi ellikboshi ta'rifiga mos sifatlarni toping. J: **Qobil boboning qo'shnisi, burunsiz**

26. Ho'kizning rangi qanday edi? J: **Ola ho'kiz**

27. «Odamlar dod ovozigga o'rganib qolgan: birovni eri uradi, birovning uyi xatga tushgan». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: **«O'g'ri» hikoyasidan**

28. «O'zi qaytib kelmasmikan!.. Birov olib ketsa qaytib kelaber deb qo'yilmagan ekan-da! Nega yig'lanadi? A? Yig'lanmasin!» Ushbu parcha kimning nutqidan olingan?

J: **Aminning**

29. «Ey, yosh bolamisiz! Nega yig'laysiz? Kap-katta odam... Bitta ho'kiz bo'lsa, bir gap bo'lar, xudo ajalga to'zim bersin!» Ushbu parcha kimning nutqidan olingan?

J: **Ellikboshining**

30. Ellikboshining Qobil boboga munosabati uning nutqida qanday ifodalanadi? J: **Hikoyaning boshida Qobil boboni «sen»lab, oxirida «siz»lab murojaat qiladi**

31. Qobil boba aminning huzuriga necha marta boradi?

J: **3 marta**

32. Unsin qaysi hikoya qahramoni? J: **«Dahshat»**

33. Unsin Olimbek dodxoning nechanchi xotini?

J: **Sakkizinchi**

34. Ushbu tasvir bilan qaysi asar boshlanadi? «Yaqin, ikki haftadan beri ko'z ochirmayotgan kuzak shamoli yaydoq daraxtlar shoxida chiyillaydi, g'uvillaydi; tomlarda vishillaydi, yopiq eshik va darichalarga bosh urib uf tortadi»

J: «Dahshat» hikoyasi

35. Ushbu parcha qaysi asardan olingan? *«Bola edim. Rahmatli dadam gap yer edilar. Bir mehmonxona yigit... Mana shunaqa shamol kechasi ekan. «Hozir kim go'nistonga borib, Asqarponsodning go'riga pichoq sanchib keladi?» – degan gap bo'libdi.*

J: «Dahshat» hikoyasida Nodirmohbegim nutqi

36. Ushbu parcha qaysi asardan olingan? *«Ko'r oydin. Osmonning chekkasi sariq-kir uvadaga o'xshaydi. Bir kir shu'la qo'ynida past-baland uylar, shamolda egilayotgan, tebranayotgan daraxtlar qop-qora ko'rinadi»*

J: «Dahshat» hikoyasi

37. «Dahshat» hikoyasida qaysi voqeadan keyin *hamma o'tirgan yerida bir qarich cho'kkanday bo'ldi va tin olmay bir-biriga qaradi?*

J: Shamol nimanidir keltirib darchaga urganda

38. Shamol darchaga kelib urgan narsaning bo'ya ekanligi dodxoni bir tomondan sevintirgan bo'lsa, ikkinchi tomondan nima sababdan qo'rquvga soladi? **J: Bo'ya odatda tobutga solinadigan edi, u dodxoga odamlar-ning yelkasida lapanglab ketayotgan tobutni eslatdi**

39. Unsin kimning qizi edi? **J: Tegirmonchining**

40. Unsinning dodxo dargohiga kelin bo'lib tushganiga necha oy bo'lgan edi? **J: Besh oy**

41. Asqarponsodning go'riga pichoq sanchib kelishga nechta qo'ydan garov o'ynalgan edi? **J: Bitta qo'ydan**

42. Unsinning «arziydigan narsa bo'lsa borar edim» deganidan g'ashi kelgan dodxo qabristonga borib kelish uchun qancha narsa laklif etadi?

J: Oldin 10 ta, keyin 100 ta qo'y va yarim davlatini berishni

43. «Menga davlat kerak emas», – degan Unsin nimaning evaziga qabristonga borib, u yerda choy qaynatib kelishga rozi bo'ladi?

J: **Dodxo eshigidan butunlay ketish evaziga**

44. Kim Unsinning qabristondan o'ligi kelishiga ko'zi yetib, ichida faryod chekadi? **J:** **Nodirmohbegim**

45. Unsin kimning sag'anasida choy qaynatib kelishi kerak edi? **J:** **Onhazratim sag'anasida**

46. Unsin qaysi so'zni takror-takror aytib yuragidagi qo'rquvni yengmoqchi bo'ldi?

J: **O'likning joni yo'q, o'likning joni yo'q**

47. Unsinning diliga bitta odamchalik quvvat bo'layotgan gap qaysi edi?

J: **O'likning joni yo'q, o'likning joni yo'q**

48. Unsin onhazratim sag'anasiga yetib kelganda nimaning unutib qoldirganini eshladi? **J:** **O'tin olishni**

49. Unsinning o'ng qo'lida ..., chap qo'lida ... borar edi. Nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan buyumlar nomini toping. **J:** **Choynak va qumg'on**

50. Unsin qabristonda nimalarni unutib qoldiradi?

J: **Paranji-chimmatini va kovushini, qumg'onni**

51. Unsin qabristonda qaysi hayvondan qo'rqib ketadi?

J: **Dodxoning maymunidan**

52. Unsinning yosh joniga rahm qilishni so'rab kim dodxoga yolvorgani uchun o'ng ko'zi momataloq bo'lib ketgandi? **J:** **Nodirmohbegimning**

53. Kim Unsinga go'ristonda qo'rqqanga davo bo'ladi

deb go'ristonning tuprog'idan yarim piyola choyga solib ichiradi? **J: Nodirmohbegim**

54. Unsinga nima uchun dastlab qabriston unchalik dahshatli tuyulmadi? **J: Tiriklar go'ristonni bo'lgan dodxo dargohining dahshati oldida o'liklar go'ristonining dahshati unga dahshat ko'rinmas, bundan tashqari, ertagayoq Ganjiravonga jo'nash, ota-onasi, dugonalarini ko'rish umidi uning boshiga hech qanday yomon fikrlarni yo'latmas edi**

55. Unsinning vafotidan keyin Nodirmohbegim qanday yo'l tutadi? **J: U ham dodxo eshigini tark etadi**

56. «Yig'lama, yig'lama deyman! Ho'kizing oq podsho qo'l ostidan chiqib ketmagan bo'lsa, topiladi!» – deya Qobil boboga kim umid bag'ishlaydi? **J: Ellikboshi**

57. Qobil aminning: «Yaxshi ho'kizmidi yo yomon ho'kizmidi?» – deb bergan savoliga qanday javob qaytaradi? **J: Qo'sh mahali**

58. Qobil bobo aminning: «Yaxshi ho'kiz biron yetaklasa, ketaveradimi?» – degan savoliga qanday javob qaytaradi? **J: Bilsotlmda hech narsa yo'q**

59. «Qidirtirsakmikan-a? Suyunchi nima bo'ladi? Suyunchidan chashna olib kelinmadimi?» – deb Qobil boboga kim aytilgan? **J: Amin**

60. «Uchta tovuq, garchi kurk bo'lsa ham, Qobil boboning o'zidan chiqdi». Ushbu tortiq kimga atalgandi?

J: Pristavga

61. «Cholning butun bo'g'inlari bo'shashib ketdi, keyin tutoqishdi». Ushbu holat Qobil boboda qachon kuzatildi?

J: Tilmoch uning tortiqlarini olib, o'g'irlangan

ho'kiz haqida pristavga yaxshilab tushuntirishga va'da berganda

62. Qo'ni-qo'shni, yor-u birodarlardan yig'ib olingan yuzta tuxum kimga atalgandi? **J: Pristavga**

63. Unsinning qaysi gapidan keyin kundoshlar o'tirgan joyida yerga qapishib ketdi? **J: Yo'q, men butkul ketsam deyman, javobimni bersangiz demoqchiman**

64. *«Unsin ko'kragiga nihoyatda og'ir bir narsa bilan urilganday ko'ngli ozib tentirab ketdi-yu, yiqilmadi, lekin oyoq uzra turib hushidan ketdi»*. Unsin qachon shunday ahvolga tushdi?

J: Unsinning yelkasiga maymun o'tirib olganda

65. *«Hamma o'tirgan yerida go'yo bir qarich cho'kkan-day bo'ldi va tin olmay bir-binga qaradi»*. Hamma bunday vaziyatga qachon tushadi? **J: Shamol bir narsani darchaga kelib urganda va u narsa sidirlilib pastga tushganda**

66. *«Unsin yelkasiga maymun mingan daqiqalarda qanchalik qo'rqqan bo'lsa, hozir shu qadar tinchidi, xotirjam bo'ldi»*. Unsin nima sababdan xotirjam bo'lgandi? **J: Qandoq berahm bo'lsa ham, shu atrofda odam bor**

67. *«Dahshat»* hikoyasida *«Go'riston haqida dodxo nimalarni eshitgan bo'lsa...»* – deb boshlanuvchi gapda *«dahshat»* so'zi necha marta qo'llangan? **J: Besh marta**

MIRTEMIR (1910 – 1978)

1. Ushbu satrlar muallifini toping. *«Sensiz O'zbekiston O'zbekistonmas, Sensiz keng jahon ham sira jahonmas, Toshbu!»* **J: Mirtemir**

2. Mirtemir qachon va qayerda tug'ilgan?

J: 1910-yilning 10-mayida Turkistonning Qoratog' etaklaridagi Eski Iqon qishlog'ida tug'ilgan

3. Ushbu parcha kimning tarjimai holidan? «*Men tug'ilgan qishloqning kunbotarida qadim Turkiston shahri, janubida O'tror, Boybalk xarobalari va Yassi, Syuri qal'alari-dan qolgan kullepalar, undan narida Sirdaryo..., 1910-yilda bug'doy o'rog'ida shu qishloqda tug'ilibman. Otam – dehqon va chorvador, ona tomondan bobom mulla, maktabdor. Ota tomondan bobom – uzun bo'ylik, polvon jussalik, qizil yuzli odam edi*».

J: Mirtemir

4. Mirtemir savodini kimning maktabida chiqaradi?

J: Ona tomondan bobosi maktabida

5. Mirtemirning atasining ismi?

J: Tursunmat Umarbek o'g'li

6. Ushbu parcha kimning tarjimai holidan: «*Ishmaktabda ham, bilim yurtida ham o'zimiz ekar, o'zimiz yig'ar edik, o'zimiz tikar, o'zimiz kiyar edik. Deyarli hamma hunar o'rgatilar edi. Og'ir yillar edi; to 1924-25-yillargacha xo'ragimiz har kuni ikki yo uch marta bir burdadan qo'ra non va tushlik bir cho'mich bo'tqa edi. Ishmaktabning bog'i Chilonzorda, bilim yurtining bog'i Ko'kterakda edi. Yoz bo'yi hamma bog'da ishlardi va rangga qon, bo'yga jir bitib qaytardik. Bilim yurtida o'qishlar og'ir, o'qituvchilar talabchan bo'lib, kechasi allamahallargacha sovuq bo'lmalarda dars tayyorlardik*»?

J: Mirtemir

7. Mirtemir Samarqandda kim bilan do'stlashadi?

J: Hamid Olimjon bilan

8. Mirtemir nima sababdan qamaladi va muddatni qayerda o'taydi? J: **Tuhmat bilan qamaladi va muddatni Shimoldagi Belomorkanal qurilishida o'taydi**

9. Mirtemir qaysi janrlarda ijod qilgan? J: **Dostonlar, she'rlar, dramatik va nasriy asarlar yozgan**

10. Ushbu satrlar muallifini toping. *«Bu – men tug'ilgan tuproq. Ha, men tug'ilgan tuproq Tog'lar, ko'm-ko'k adirlar, daryolar cheksiz qumloq»*. J: **Mirtemir**

11. Ushbu satrlar muallifini toping. *«Erk deya shahid ketgan o'g'lonlarning xoki bu, Kim noxos o'qraysa ham ko'zlarini o'yaman»*. J: **Mirtemir**

12. «Bu – men tug'ilgan tuproq» she'rida qaysi bosqinchilar nomi tilga olinadi?

J: **Kayxusrav, Chingiz, Oqposhsho**

13. «Odam bo'ldimmi menam?» satrlari kimning qaysi she'rida qayta-qayta takrorlangan?

J: **Mirtemir, «Onaginam» she'rida**

14. Ushbu satrlar muallifini toping. *«Seni jindak xushvaqt qilgani, Seni jindak xushbaxt qilgani»*. J: **Mirtemir**

15. «Onaginam» she'rida «botguvchi», «sizlatguvchi», «chekkuvchi», «tekkuvchi», «g'ajiguvchi», «achiguvchi» singari sifatlashlar qaysi tushunchaga tegishli?

J: **G'ashlik tushunchasiga**

16. «Onaginam» she'rida Mirtemir «Tog'day zil, Abadiyatday cheksiz armon bo'lib qoldi dilimda», deganda nima ni nazarda tutadi?

J: **Onasini so'nggi yo'lga o'zi kuzata olmaganini**

17. «Tovonimga chaqir tikanakday botguvchi – g'ashlik. Bedavo sizloviqday sizlatguvchi – g'ashlik. Jigarimni qiy-

malab ahyon-ahyon, Chuchvaraga chekkuvchi – g'ashlik»
misralari Mirtemirning qaysi she'ridan olingan?

J: «Onaginam» she'ridan

18. *«Yantoq o'tinidek, Tamaki tutunidek, Tong paytida taralgan badbaxtlik tunidek Cheksiz fazolarga tarqab ketardi!»* misralari Mirtemirning qaysi she'ridan olingan?

J: «Onaginam» she'ridan

19. *«Toshbu»* she'riining birinchi misrasida qaysi tovush bilan boshlanuvchi uchta so'z yonma-yon keladi?

J: «Ch» tovushi bilan

20. *«Toshbu»* she'ri o'zbek ayolining qaysi xislatlariga faxriya tarzida bitilgan? **J: Sadoqatl va g'ururiga**

21. Toshbuning nechta farzandi bor edi? **J: 2 ta**

22. *Toshbu* brigadada nechta ayolga bosh edi? **J: 10 ta**

23. Mirtemir front ortidagi ayollar mehnatini qanday baholaydi? **J: Qattol jang deb**

24. Toshbuning umr yo'ldoshi jangdan qay holda qaytib keladi? **J: O'pkasida moshday o'q va tirsagida bir qo'lli yo'q holda**

25. *«Toshbu»* she'ri qanday yakunlanadi?

J: «Sensiz O'zbekiston – O'zbekistonmas, Sensiz keng jahon ham sira jahonmas, Toshbul»

26. *«Betobligimda»* she'rida *«Majnuntol tagiga o'tqazing meni»* jumalari necha marta takrorlanadi? **J: Olti marta**

27. *«Betobligimda»* she'ri qanday yakunlanadi?

J: Majnuntol tagiga o'tqazing meni, Men uchun ylg'lasin, men ylg'lab bo'ldim

28. *«Yo'q, bu giryon ko'zlarning Yaltiroq zamzamasi»* deganda shoir nimani nazarda tutgan?

J: Ko'zlarning sekin ovozda kuylashini

29. Yo'ldosh Oxunboboyevga shaxsiy kolib bo'lib ishlagan ijodkor kim? **J: Mirtemir**

30. Mirtemirning qaysi she'ri bandlari boshida, o'rta-sida, oxirida takrorlar mavjud?

J: «Bu – men tug'ilgan tuproq»

31. «Bu – men tug'ilgan tuproq» she'rining nechanchi bandida o'lka tabiatiga xos xususiyat juda aniq berilgan haroratli misralar bor? **J: 2-bandda**

32. «Bu – men tug'ilgan tuproq» she'rining bandlari o'rta-sida takror keladigan misrani toping. **J: Taqvodorday cho'k tushib peshonamni qo'yaman**

33. «Chingiz o'qiga uchmish olis bobom xoki bu, Kim ko'zga ilmay boqsa, kamchilikka yo'yaman» misralari «Bu – men tug'ilgan tuproq» she'rining nechanchi bandida uchraydi? **J: 2-bandida**

34. Yurtning ipak, bol, marmar, ko'mir, oltin, sharob, guruchlarga mo'lligi «Bu – men tug'ilgan tuproq» she'rining nechanchi bandida tasvirlangan? **J: 4-bandida**

35. Mirtemirning qaysi she'rini boshdan oyoq bir xil ohangda, bir xil zarb bilan o'qib bo'lmaydi?

J: «Onaginam» she'rini

36. Mirtemirning qaysi she'rida erta tongda turib o't-o'lanlarni bosib, jartik sari shoshayotgan lirik qahramon obrazi berilgan?

J: «Shudring» she'rida

37. «Onaginam» she'rida qaysi tuyg'uning badiiy izhori berilgan? **J: Ona oldidagi burchini ado etolmagan farzand armoni**

38. «Onaginam» she'rida lirik qahramon onasiga qilolmagan xizmatini elga qay yo'l bilan baxshida etmoqchi bo'ladi? J: Ijodi bilan

39. «*Burmalik ko'ylak ham, nimcha-yu g'ijim, Sirg'alar sandiqqa tushdi. Bardosh bu...*» satrlari orqali anglatilgan ma'noni toping.

J: Toshbuning ayol sifatidagi achchiq iztiroblari

SHAVKAT RAHMON (1950 – 1996)

1. Ushbu satrlar muallifini toping. *Nahot, she'rlar ayt-dim, bo'shliqqa qarab, nahotki, sovridi olam so'zlarim, nahotki, haq bo'lsa, el-u yurt asli quruq so'zlar degan gumroh do'stlarim?* J: **Shavkat Rahmon**

2. Shavkat Rahmon qachon va qayerda tug'ilgan?

J: **1950-yil 12-sentabrda O'sh shahrida tug'ilgan**

3. Otasi va onasining ismini toping.

J: **Rahmonberdi, Oftobxon**

4. Ota-onasi qanday kasb bilan shug'ullanishardi?

J: **Savdo ishlari bilan**

5. Shavkat Rahmonning she'rlari matbuotda bosilib chiqishida kimning yordamlari beqiyos?

J: **Tursunboy Adashboyev**

6. Shavkat Rahmon qanday tanlovda g'olib chiqqan?

J: **Moskva Adabiyot institutidagi Ijodiy tanlovda**

7. Moskva Adabiyot institutida qaysi shoirlar bilan birga o'qigan? J: **Hallma Xudoyberdiyeva, Murod Muhammad Do'st, Sobit Madaliyev**

8. She'riy to'plamlarini toping. J: **«Rangin lahzalar» (1978), «Yurak qirralari» (1981), «Ochiq kunlar» (1984),**

«Gullayotgan tosh» (1985), «Uyg'oq tog'lar» (1986), «Hulvo» (1987)

9. Kimning she'larini qanday nom bilan tarjima qilgan?

J: Ispan sholri Lorkaning she'rlaridan «Saylanma» nomi ostida chop etadi

10. Shavkat Rahmon qachon nima maqsadda Ispaniyaga safar qiladi? J: 1979-yilda Lorka she'rlarini bevosita ispan tilidan o'zbek tiliga tarjima qilish maqsadida

11. Federiko Garsia Lorkaning she'rlarini qachon chop ettiradi?

J: 1986-yilda «Eng qayg'ull shodlik» nomi ostida

12. Qaysi ijodkor *asl qalamkash jasorat so'zining tarjimoni bo'lishi kerak* deb hisoblaydi? J: Shavkat Rahmon

13. Qaysi ijodkor «*Bir qo'shiq bo'laman daryoday yurakning eng chuqur yerida*» deydi? J: Shavkat Rahmon

14. Ushbu satrlar muallifini toping. *Zulfdor ruh kerak, kerak chin yog'du, chin ishq yolqinlari bag'ringa to'lsin, jismimni toblasin faqat chin og'riq, chechaklar qop-qora bo'lsa-da, bo'lsin.* J: Shavkat Rahmon

15. «Turkiylar» she'rida Yovga ters qaragan musulmon emas misrasi qayerda necha marta takrorlanadi?

J: She'r oxirida, 5 marta

16. Qaysi asarda *Bir boshga bir o'lim demagan ermas, shahidlar o'lmaydi*, degan satrlar mavjud? J: «Tiriklar»

17. Ushbu satrlar muallifini toping. *Ishongil, hech qachon seni aldamas sofdil elatlarning asotirlari, Birorta bahodir o'lganmas jangda, qo'rqoqlar o'ldirgan bahodirlarni.* J: Shavkat Rahmon

18. «Tungi manzara» she'rida qanday g'oya ilgari suril-

gan? J: **Qullik va mustamlakachilik tuzumidagi hayotga nafrat**

19. «Tungi manzara» she'rida qora zindon iborasi nimanı bildiradi?

J: **Qullikda kechgan hayotni**

20. Ushbu satrlar muallifini toping. *Osmonlar jim, yig'lamas shamol, soy sayramas, baqalar jimdir. Ingroqlarda qolib ketgan tun – g'amgin qo'shiq aytadi kimdir.*

J: **Shavkat Rahmon «Tungi manzara»**

21. Shavkat Rahmonning qaysi she'rlarida tabiat tasviri orqali inson shaxsini tadqiq etish ko'zda tutiladi?

J: **«Tong ochar ko'zlarim», «Tungi manzara», «Oy sinig'i», «Hamal»**

22. Qaysi she'rida suvloqda chanqog'ini qondirayotgan otlar, sevinchdan yig'layotgan qiyochlar, ovozini qayrayotgan chigirtka va bosh ko'tarmay mehnat qilishi bilan dunyoni masxaralayotgan chumoli timsollari aks etgan?

J: **«Tong ochar ko'zlarim»**

23. «Tong ochar ko'zlarim» she'rida qaysi obrazga salbiy munosabat kuzatiladi? J: **Chumoli**

24. «Oy sinig'i» she'rida shabadalar nimaga o'xshatildi? J: **Ma'yus ayollarga**

25. Shavkat Rahmonning vafotidan keyin qaysi she'riy to'plami nashr etilgan?

J: **«Saylanma», 1997-yilda**

26. She'rlaridan parchalar. «*Urush suvrati*» she'ri: «Suv o'rnida qon shimayotir halovatsiz, bechora zamin. Hasrat bilan yerga qaraydi chiqarmasdan xudolar damin. Qonga botgan dunyoni ko'rib, azoblarga berol-

masdan dosh, ulkan, qizil quyosh har kuni olib ketar
uzoqlarga bosh. Ketayotir tubsiz moziyga ko'lankasiz
yigitlar safi, qizlar qolar kuz og'ushida unutilgan meva-
lar kabi»

27. «*Chaqin bo'lma*» she'ri: «Chaqin bo'lma, Bo'lma
guldirak, Yerdan ko'pam uzoqlab ketma. Ovozingni
yirmagin bekor, Yerni quchma – quloching yetmas.
Undan ko'ra biror odamning Makoni bo'l irmoqli, soy-
li, Shamollarni to'sgan tog'i bo'l, Osmoni bo'l yulduzli,
oyli»

28. «*Minorayi kalon*» she'ri: «Ming yillar qa'ridan
keladi, kulfatga yo'liqib ming bora tinimsiz toshbo'ron,
qirg'inga, xo'rlikka duch kelgan minoral Tasanno aytan
man tuproqning metindan kuchliroq doshiga, Har yili
in qurar laylaklar minorning nuragan boshiga. Bu yil
ham minorda, xayriyat, sharqona bezaklar so'nmap-
ti, Minorning boshiga bu yil ham, xayriyat, qarg'alar
qo'nmapti»

29. «*Sulaymon tog'i etagida o'ylaganlarim*» she'ri: «Di-
yonatli, orli ajdodlar bu tosh tagida bir marta ham soxta
shuhrat, tama haqida xayol surmaganlar. Yurtda sargardon
yoki boshqa yurtda g'urbatda kezganlarida shu tosh poyiga
bir kun dafn etilishlarini orzu qilganlar. Ularning hech biri bu
toshga o'z ismlarini yozmaganlar. Bugun esa istagan kim-
sa tarixda nomi qolishi ilinjida nomini tog' toshlariga o'yib
yozmoqda. Sulaymon tog'i bo'lsa betayinlar nomini ko'tarib
soat sayin o'smoqda»

30. «*Yosh tog'lar*» she'ri: «Tog'lar kuch yog'ilgan gav-
dalarini saratonning o'tiga toblab uxlab yotadi. Go'yo ular

birpas mizg'ish uchun to'xtagan-u, million yillar o'tsa-da
uxlab yotgan sodda bolalarga o'xshaydi»

31. O'sh viloyati gazetasida *harf teruvchi*, so'ng mu-
sahhah bo'lib ishlagan shoir kim? J: **Shavkat Rahmon**

32. «...o'rgimchak to'qiydi tolalar, xonqizi boradi meh-
monga» misralari Shavkat Rahmonning qaysi she'rida
uchraydi? J: «**Tong ochar ko'zlarim**»

33. Shavkat Rahmonning qaysi she'rida *vohadagi
jimlikdan, botirlarning beg'am va uzoq uyquga cho'mgan-
ligidan bezovtalik* aks etgan? J: «**Oy sinig'i**» she'rida

34. «*Biroq tunda o't-maysalarga to'kiladi kimning yosh-
lari*» satrlari qaysi she'rdan olingan?

J: «**Oy sinig'i**» she'ridan

TABIAT LIRIKASI

1. Lirik asarlarda tabiat tasviri qanday vazifani bajara-
di? J: **Vosita**

2. Lirik asarlarda maqsad darajasiga nima ko'tarilgan?

J: **Inson va uning ruhiyatini ko'rsatish**

3. Qanday turdagi asarlarda hayotda ro'y berayotgan
voqealarni ko'rsatish emas, balki ana shu voqealar tufayli
insonda paydo bo'ladigan tuyg'ular tasvirini berish muhim
o'rin tutadi? J: **Lirik turga mansub asarlarda**

4. «*Tungi manzara*» she'rida tabiat inson ruhiyatiga
qanday ta'sir ko'rsatadi? J: **Mahzunlik uyg'otadi**

5. Shavkat Rahmonning qaysi she'rida tabiat yengil
hissiyotlar, nekbin ruhiy manzaralar ifodasiga sabab bo'la-
di? J: «**Tong ochar ko'zlarim**» she'rida

ERNEST SETON-TOMPSON (1860 – 1946)

1. Qaysi ijodkor bahorda keladigan moviy rangdagi baxt qushini kutib yashaganligini yozgan?

J: Ernest Seton-Tompson

2. Tompson bolaligida kitob do'konida Rossning «Kanada qushlari» kitobini ko'rib qoladi. Uni sotib olish uchun ikkita quyonini sotadi, bir ayolning o'tinlarini ko'chasi-dan hovlisiga tashib beradi, har kuni esa kitob do'konidan xabar olib turadi

3. Tabiat uch olam: rassomlik, badiiy adabiyot va ilm nuqtayi nazaridan kelib chiqib tasvirlanadi. Seton-Tompson ana shu uch olamni birlashtirgan ijodkordir

4. Seton-Tompson:

– tabiatga ziyrak animalist rassom, sinchi adib, nuk-tadon olim ko'zi bilan qaradi;

– jonivorlarga toza ko'ngil, toza ko'z bilan qaradi;

– jonivordan o'zining qing'ir, falsafiy fikrlarini aytish uchun foydalanmadi;

– jonivorlarning ichki dunyosini halol, xolisona ochib berdi;

– hayotga jonivorlar ko'zi bilan boqdi. Jonivorlarga tushkun munosabatda bo'lmadi;

– o'z boshidan kechirgan hayotni, o'z ko'zi bilan ko'rgan tabiatni, o'z qo'li bilan ushlagan jonivorlarni qanday bo'lsa shundayligicha badiiy asarga olib kirdi;

– badiiy adabiyotda birinchi bo'lib jonivorlarni badiiy asarning bosh qahramoni qilib oldi. Hayvonlarni obraz si-fatida tasvirladi

5. «Men bilgan jonivorlar», «Quvg'indilar taqdiri», «Hayvonlar – qahramonlar», «Mitti yovvoyilar», «Rolf o'rmonida», «Kreg – kuteney qo'yi» asarlarida hayvonlarni bosh obraz qilib tasvirladi

6. «Jonivorlar haqida hikoyalar» asari Seton-Tompson nomini olamga yoydi. Kitob qo'lma-qo'l o'qildi, tik turib o'qildi, ovoz qo'yib o'qildi, kecha-yu kunduz o'qildi. Kitobni butun dunyo o'qidi

7. AQSHning o'sha davrdagi mashhur adibi Jon Berrous «Atlantik Monsli» jurnalida Seton-Tompsonni yomonlab chiqdi. Bir kuni bir boyvachcha 50 ta adibni uyiga chaqirib ziyofat berdi. Shunda Seton-Tompson Berrousning yoniga o'tirdi va unga haqiqiy bo'rini ko'rganmisiz va shunga o'xshagan savollar berdi. Berrous Seton-Tompsondan uzr so'radi. Seton-Tompson unga o'zining shaxsiy muzeyini ko'rsatdi. Muzeyda 5 ming kitob, fotoapparatda o'z qo'li bilan rasmga tushirib tayyorlagan 200 dan ziyod hayvonlar albomi, o'zi chizgan hayvonlar bilan qushlarning 1000 dan ziyod rasmi, 2000 dan ko'proq hayvonlar, qushlar hayotini kuzatib, to'ldirib borgan 30 jilddan iborat qalin-qalin kundalik daftar bor edi

8. AQShning o'sha paytdagi prezidentli Teodor Ruzvelt Seton-Tompsonga manbalarini chiqarishni maslahat berdi

9. Seton-Tompson hayotiy va ilmiy ishlarini yig'ib, «Shimoliy hayvonlar hayoti» nomli ulkan 2 jildlik kitob qildi. Kitob uchun «Alanga medali» oltin mukofotni oldi

10. «Yovvoyi hayvonlar hayoti» degan 4 jildlik kitobi Amerikada eng yaxshi ilmiy ishlar uchun beriladigan «Eliot» oltin medaliga sazovor bo'ldi

11. «Yovvoyi yo'rg'a» asarini o'zbek tiliga Tog'ay Murod tarjima qilgan

12. «Yovvoyi yo'rg'a» asarida juda ko'p otlarni yovvoyilashtirib yuborgan qora yo'rg'ani tutib olish haqida hikoya qilinadi. Epchil kovboy Jo qora yo'rg'a bilan birga yurgan barcha baytallarni qo'lga oldi. Yana bir marta qora yo'rg'ani qo'lga olishga urindi. Oqibatda 8 ta ot nobud bo'ldi, 5 ta odam butunlay holdan toydi. Qariya Tom yo'rg'ani ushlashga muvaffaq bo'ldi. Lekin Tom va qora yo'rg'aning har bir qadami olishuv bilan o'tdi. Yovvoyi qora yo'rg'a qonga belanib ketsa ham yuqoriga, tik qoyaga intildi va qoyadan pastga – havoga sakradi. Pastlab... toshga borib tushdi. U jonsiz sulayib qoldi, ammo... ozod bo'lib qoldi. Bu hikoya erk va ozodlik uchun umrining so'nggi lahzasiga qadar kurashgan yovvoyi qora yo'rg'a haqidadir. Hikoyada yo'lboshlovchi Berns, oshpaz Kurka Iz, Charli kabi obrazlar ham bor

13. Qaysi jurnalda dastlab Seton-Tomson haqida yomonlab, so'ngra uni ko'klarga ko'tarib maqtalgan maqola bosilib chigdi? J: **«Atlantik Monsli»**

14. Dastlab Seton-Tomsonni yomonlagan, u bilan uchrashgandan so'ng uni maqtab maqola yozgan yozuvchi kim? J: **Berrous**

15. *«Ana, ko'rdingizmi, qanday ulkan hayotiy manbalarga tayanib asar yaratganingizni hech kim bilmaydi. Endi shu manbalingizni chiqaring»*, – deya Seton-Tomsonga kim maslahat bergan?

J: **AQSh prezidenti Teodor Ruzvelt**

16. «Yovvoyi yo'rg'a» asarida yovvoyi qora otga qanday ta'rif berilgan?

J: «Qora ot eshakday o'jar, itday qahrli keladi. Qora otda tirnoq bo'lsa arslonni ham gumdon qiladi»

17. Jo oddiy galachi bo'lib, oyiga qancha maosh olardi?

J: 25 dollar

18. Kim qora yo'rg'ani ko'rgach u menga baxt keltiradi deb o'ylaydi? **J: Kovboy Jo**

19. *«Juda uddaburon odam. Yaylovda zoti yaxshilangan uy hayvonlari boqilsa, kirim ko'payishini yaxshi biladi».* Ushbu ta'rif kim haqida? **J: Foster**

20. Kovboy Joga: *«Menga qarang, bordi-yu la'nati yo'rg'aga duch kelib qolsangiz ayamay otib tashlang»,* – deb kim aytgandi? **J: Foster**

21. Kovboy Jo yovvoyi yo'rg'aning kechmishini kimdan bilib oladi? **J: Jek Bernsdan**

22. Ayg'irni ushlab kelgan odamga ming dollar berishni kim qayerda va'da qiladi?

J: Montgomer, Kleytondagi Uels qahvaxonasida

23. «Yovvoyi yo'rg'a» asaridagi ayg'ir suv ichdigan buloqning nomi nima? **J: Jayron buloq**

24. *«Ayg'irga qo'yilgan mukofotni olish kerakmikan? U ikkilanib qoldi. Qo'yilgan pul chakana emas. Lekin ayg'irning turgan turmushi xazina, u asl zotli zurriyot yaratishi mumkin».* Ushbu ta'rif kim haqida? **J: Kovboy Jo**

25. «Yovvoyi yo'rg'a» hikoyasining qaysi boblarida Kovboy Joning yovvoyi yo'rg'ani ushlash bobidagi urinishlari tasvirlanadi?

J: Uchinchi va beshinchi boblarida

26. «Yovvoyi yo'rg'a» asarida Jo ayg'irni ushlashda chiyabo'rilar epchil quyonni, hindular jayronni ushlashda

qo'llaydigan usulni qo'llab ko'rmoqchi bo'ldi. Bu usul qanday nomlanardi? J: **Galma-gal ovlash**

27. «Yovvoyi yo'rg'a» asarida yovvoyi yo'rg'ani ush-lashda yordam bergan to'riq baytaining nomini toping.

J: **Solli**

28. «Bu yurtlarda zaharli bir o't o'sadi. Odatda, otlar bu o'tni yemaydi, bordi-yu bir tatib ko'rsa, uni yana izlab qoladi. Uning mazasi taryokning kayfiga o'xshaydi. Unga o'ch qo'ygan ot ko'p vaqt o'zini yaxshi tutib yuradi, oxir-oqibat aqldan ozib o'ladi». Bu qanday o't? J: **Loko**

8-SINF ADABIYOTI

1. Majburiy ravishda jamoa xo'jaliklari (kolxozlar) tuzish qaysi asarlarda aks etgan?

J: G'.G'ulom «Ko'kan», A.Qodiriy «Obid ketmon», A.Qahhor «Qo'shchinor chiroqlari»

2. Badiiy adabiyot inson tafakkuriga qanday ta'sir qiladi? J: *Insonning tuyg'ularini qo'zg'atadi, qalbini Junbushga keltiradi, unga shu yo'l bilan ta'sir ko'rsatadi*

3. «Menga qilsa ming jafu, bir qatla faryod aylamon, Elga qilsa bir jafu, ming qatla faryod aylaram» misralarining muallifini toping. J: Navoiy

YUSUF XOS HOJIB

1. *Quz O'rdi* qaysi shaharning ikkinchi nomi?

J: Bolosog'unning

2. Qaysi shoir Bolosog'uniy nomiga ega?

J: Yusuf Xos Hojib

3. «Qutadg'u bilig»ni kim *Baxtliklanish bilimi* degan nom bilan atagan? J: Fitrat

4. «Qutadg'u bilig»ning qo'lyozma nusxalari to'g'ri sanalgan qatorni toping. J: Namangan, Qohira, Vena

5. «Qutadg'u bilig»ning Vena nusxasi qachon kim tomonidan ko'chirilgan?

J: 1439-yilda Hilotda Hasan Qora Soyli Shams tomonidan uyg'ur yozuvida ko'chirilgan

6. «Qutadg'u bilig»ning uyg'ur yozuvidagi nusxasi qanday nomlanadi? J: Vena

7. Kitob Turkiyaning Tugot shahrida, 1474-yilda esa Istanbulga keltirilgan. Uni keyinchalik mashhur sharqshunos Hammer Purgshtal sotib olib, Venadagi saroy kutubxonasi-ga keltiradi. Ushbu fikr «Qutadg'u bilig»ning qaysi nusxasi haqida? **J: Vena**

8. «Qutadg'u bilig»ning qaysi nusxalari arab yozuvida bitilgan? **J: Qohira, Namangan**

9. «Qutadg'u bilig» necha baytdan iborat? **J: 6409 bayt**

10. «Qutadg'u bilig» necha bobdan tuzilgan?

J: 73 bobdan

11. «Qutadg'u bilig»da asosiy voqealar nima bilan boshlanadi? **J: Kuntug'dining ta'rifi bilan**

12. Masnaviy so'zining ma'nosini toping. **J: Ikklilik**

13. «Qutadg'u bilig»da dostonning asosiy voqeasi necha bobda ifoda etilgan? **J: 12 bobda**

14. «Qutadg'u bilig»ning qaysi qahramoni orqali davlatning o'tkinchi, kelib-ketadigan va o'zgaruvchan narsa, sel kabi tez kelib, tez ketadigan ekanligi anglatiladi?

J: Oyto'ldi

15. «Qutadg'u bilig» bek nomi qaysi so'z bilan bog'liq ravishda tilga olinadi? **J: Bilig so'zi bilan**

16. «Qutadg'u bilig»da elning tayanchi sifatida ikki narsa e'tirof etiladi. Ular qaysilar? **J: Hushyorlik va siyosat**

17. «Qutadg'u bilig»da bekning elini buzuvchi narsalari sifatida qaysi yomon xislatlar ko'rsatiladi?

J: Zo'rlik va g'ofilik

18. «Qutadg'u bilig»da bek uchun zarar bo'lgan 5 xislat sanaladi. Ular qaysilar? **J: Shoshqaloqlik, ochko'zlik, jaholat, yomonlik, yolg'onchilik**

19. «Qutadg'u bilig»ning qaysi nusxasi haqida 1823-yilda fransuz sharqshunosi Jaubert Amedee ma'lumot chop etib, bu asarni ilm ahliga tanishtiradi?

J: Vena nusxasi haqida

20. «Qutadg'u bilig»ning qaysi nusxasi haqida sharqshunos Valizoda 1914-yilning 20-aprelida ma'lumot bera-di? **J: Namangan nusxasi haqida**

21. Fitrat kimdan «Qutadg'u bilig»ning Namangan nusxasini olishga muvaffaq bo'ladi?

J: 1924-yili Muhammad hoji Eshon Lolareshdan

22. Aruzning mutaqoribi musammani mahzuf vaznida yozilgan asarlarni toping.

J: «Qutadg'u bilig», «Saddi Iskandariy», «Shohnoma», «Xiradnomayi Iskandariy»

23. «Qutadg'u bilig»ning qaysi nusxasi 1896-yili topilgan? **J: Qohira nusxasi**

24. Koshg'ar shahrining ikkinchi nomi nima?

J: O'rdukent

25. «Qutadg'u bilig»ni chinliklar qanday atagan?

J: «Adab ul-mulk» – Podshohlar odobi

26. «Qutadg'u bilig»ni mochinliklar nima deb atagan?

J: «Amin ul-mamlakat» – Mamlakat omonliklari

27. «Qutadg'u bilig»ni Sharq elining ulug'lari qanday nomlagan? **J: «Ziynat ul-umaro» – Amirlar ziynati**

28. «Qutadg'u bilig»ni eronliklar qanday atagan?

J: «Shohnomayi turkly»

29. «Qutadg'u bilig»ni turonliklar qanday atagan?

J: «Qutadg'u bilig» yoki «Pandnomal muluk» – Podshohlar pandnomasi

30. «Qutadg'u bilig» nasriy hamda she'riy muqaddimadan tashqari necha bobdan iborat?

J: 71 maxsus bobdan

31. Qaysi asarda o'ng qo'ling qilich tursa va tortib tursa, so'l qo'ling narsa olib ulashsin deyiladi?

J: «Qutadg'u bilig»da

32. «Qutadg'u bilig» muallifi bekning ikki qilmishidan qut qochishini aytadi. Ular qaysilar?

J: Ichimlik ichish va fasod qilish

33. Ushbu parcha qaysi asardan olingan: «*Qut pok narsadir, u poklik tilaydi, Davlat sof narsadir, u soflik tilaydi*»? **J: «Qutadg'u bilig»dan**

34. «Qutadg'u bilig»ning 31-bobi nimaga bag'ishlandi? **J: Beklikka loyiq bek qanday bo'lishi, ya'ni rahbar ma'naviyatiga**

35. Qaysi asarda «*Agar arslon illarga bosh bo'lsa, illar arslonga aylanadi, lekin it arslonlarga yetakchilik qilsa, arslonlar illar kabi bo'lib qolishi mumkin*», deyiladi?

J: «Qutadg'u bilig»da

36. «Qutadg'u bilig»ni kim o'zbek tiliga ilmiy tarjima qilgan? **J: Qayum Karimov**

37. «Qutadg'u bilig»ni she'riy yo'l bilan ommabop qilib tarjima qilgan olimni toping. **J: Boqijon To'xliyev**

38. «Qutadg'u bilig»da beklik mustahkam bo'lishi uchun 4 narsa muhimligi sanaladi. Ular qaysilar?

J: Kuchli lashkar, kuchli lashkarni saqlash uchun ko'p boylik, ko'p boylikni to'plash uchun badavlat xalq, boy-badavlat xalqqa ega bo'llish uchun adolatli siyosat

39. «Qutadg'u bilig»ning qaysi qahramoni adolat ramzi? J: **Kuntug'di (chiqqan Quyosh) – elig, hukmdor**

40. «Qutadg'u bilig»ning qaysi qahramoni baxt va davlat ramzi? J: **Oyto'ldi (to'lgan Oy) – vazir**

41. «Qutadg'u bilig»ning qaysi qahramoni aql va zakovat ramzi? J: **O'gdulmish (aqlga to'lgan) – vazirning o'g'li**

42. «Qutadg'u bilig»ning qaysi qahramoni qanoat va ofiyat, ya'ni sog'lomlik ramzi?

J: **O'zg'urmish (uyg'ongan) – vazirning qarindoshi**

43. «Qutadg'u bilig»da nodon, bilimsiz kishilarga xos belgilar sifatida qaysilar sanaladi?

J: **Shoshqaloqlik, fe'li tezlik, yengiltaklik**

44. «Qutadg'u bilig»da qaysi xislatlar bek uchun ziynat, bular beklik yumushlarini bog'lovchi rishtadir deya berilgan? J: **Qaror va sabr**

45. «Qutadg'u bilig»da bag'irsoq kishi deganda kim nazarda tutiladi? J: **Sadoqatli, sodiq kishi**

46. «Qutadg'u bilig»da shoir maxsus boblarni qanday ko'rinishda ifodalaydi? J: **Savol-javob va munozara**

47. «Qutadg'u bilig»ning Namangan nusxasi bilan bog'liq shaxs nomlarini toping.

J: **Vallzoda, Eshon Lolaresh, Filtrat**

48. «Qutadg'u bilig»ning uyg'ur nusxasi bilan bog'liq shaxslarni toping. J: **Hammer Purgstall, Jaubert Amedeya**

49. «Qutadg'u bilig» dostonining uyg'ur nusxasi bilan bog'liq joy nomlarini sanang.

J: **Hirof, Istanbul, Tugot, Vena**

50. Qaysi asar eski o'zbek tilidagi asl matniga ko'ra darslikda tinish belgilersiz berilgan? J: **«Qutadg'u bilig»**

51. *Ellik yosh haqida «qora quzg'un tusidek boshimni oq (qush) qildi», «pistirma, ya'ni nogahoniy o'lim bo'lmasa, u tomon boraman» mazmunidagi fikrlarni aytgan ijodkor kim?* **J: Y.X.Hojib**

52. «Qutadg'u bilig» dostonining muqaddimasi qanday yo'l bilan bitilgan? **J: She'riy hamda nasriy**

53. «Zulm yonib turgan olov, yaqinlashsang kuydiradi». Parcha qaysi asardan olingan? **J: «Qutadg'u bilig»dan**

54. «Qutadg'u bilig»da yozilishicha, bek xalqni nima bilan zabt etadi? **J: Bilim bilan**

55. Qaysi asarda *shaxs tarbiyasi, uning jamiyatdagi o'mi, komillik shartlari, ummi bekorga o'tkazmaslik, turli ijtimoiy tabaqaga mansub kasb-kor egalarining axloqiy mezonlari, davlatchilik qat'iyatlari asosiy yo'nalishga aylangan?* **J: «Qutadg'u bilig»da**

56. «Qutadg'u bilig» dostonining vaznini toping.

J: Mutaqoribi musammani mahzuf

57. Shohlar haqida yozilgan asarlar qaysi vaznda yozilgan? **J: Mutaqoribi musammani mahzuf**

58. Mutaqorib bahrining ruknini toping. **J: Faulun**

59. Mutaqorib bahrining taqte'si (paradigmasi)ni toping. **J: V – –**

60. Mutaqoribi musammani mahzuf vaznining ruknini toping. **J: Faulun – faulun – faulun – faul**

61. Mutaqoribi musammani mahzuf vaznining taqte'si (paradigmasi)ni toping. **J: V – – / V – – / V – – / V –**

62. «Qutadg'u bilig» dostoni bilan Flrdavsiyning «Shohrdoma»si qaysi jihatiga ko'ra bir-biriga o'xshaydi?

J: Vazni bir xil

63. «Qutadg'u bilig» dostoni qachon yaratilgan?

J: Asar hijriy 462, ya'ni milodiy 1069/1070-yili Koshg'arda yozib tugallangan

64. Dostonni yozishga muallif qancha vaqt sarflagan?

J: Bir yarim yil

65. «Qutadg'u bilig» dostoni zamon hukmdori tahsiniga sazovor bo'lgani uchun muallifga qanday rasmiy lavozim berilgan? J: «Xos hojib», ya'ni eshik og'asi

66. «Qutadg'u bilig»da: «Barcha nomunosib ishlardan tiyuvchi, barcha xayrli ishlarga yo'llovchi», – deya ta'riflangan fazilat qaysi? J: Uyat

67. «Adolat suv kabidir, oqsa, ne'mat unadi». Parcha qaysi asardan olingan? J: «Qutadg'u bilig»dan

DIDAKTIK ADABIYOT HAQIDA TUSHUNCHA

1. Didaktika so'zining ma'nosini toping. J: Ibratli

2. Kim X asrdayoq Sharq ko'proq nasihat yo'li bilan, G'arb esa hayotni real ko'rsatish orqali kishini tarbiyalashga moyilligini maxsus qayd etib o'tgan? J: Abu Ali Ibn Sino

3. Didaktik asarlar turlarini toping. J: Nasriy didaktik asarlar, Nasriy-she'riy didaktik asarlar, She'riy didaktik asarlar

4. Nasriy didaktik asarlarlarga qaysilar kiradi?

J: 1. «Pantachantra» – «Kalila va Dimna» 2. «Ming bir kecha» 3. Xojaning «Gulzor», «Miftoh ul-adl» asarlari

5. Nasriy-she'riy didaktik asarlarga qaysilar kiradi? J: Gulxanlyning «Zarbulmasal» asari, Sa'diyning «Guliston» asari, Navolyning «Mahbub ul-qulub» asari

6. She'riy didaktik asarlarga qaysi asarlar kiradi?

J: Yusuf Xos Hojibning «Qutadg'u billig» asari, Haydar Xorazmiyning «Maxzan ul-asror» asari, Navoiyning «Hayrat ul-abror» asari

7. O'zbek adabiyotida yaratilgan didaktik asarni toping.

J: Shukrullonning «Javohirot sandig'li» asari

8. «Sharqqa she'riyatni o'rgatib bo'lmaydi» degan fikr qaysi shoirga tegishli? J: Abdulla Oripovga

9. Mashhur «Pantachantra» nechanchi asrda qaysi til-da yaratilgan? J: Milodiy IV asrda sanskrit tilida

10. Didaktik adabiyot bu...? J: Pandnoma adabiyot

LUTFIY (1366 – 1465)

1. Lutfiyning asl ismi kim? J: Umar

2. Ushbu muammo muallifini toping. «Ko'ray desang agar istab otimni, «Imorat»ni buzib otni chiqarg'il».

J: Lutfiy

3. «Lutfiy» so'zining ma'nosini toping.

J: Latif, go'zal lutfli, shirlinsuxan

4. Ushbu she'r muallifini toping. «Nozuklik ichra belicha yo'q tori gisuyi, O'z haddini bilib, belidin o'lturur quyi».

J: Lutfiy

5. Ushbu she'rda qaysi san'atdan foydalanilgan? «Ayo- qingg'a tushar har lahza gisu, Masaldurkim: charog' tubi qarong'u». J: Irsoli masal

6. Sharafiddin Ali Yazdiyning «Zafarnoma» asarini o'zbek tiliga kim she'riy tarjima qilgan? J: Lutfiy

7. Ushbu she'r muallifini toping. «Meni shaydo qiladur-

g'on bu ko'nguldur, bu ko'ngul, Xor-u rasvo qiladurg'on bu ko'nguldur, bu ko'ngul. J: **Lutfiy**

8. Qaysi shoir «*malik ul-kalom*» deb e'zozlangan?

J: **Lutfiy**

9. Zahiriddin Muhammad Bobur nomidagi xalqaro jamg'arma uyushtirgan ilmiy-ijodiy ekspeditsiya a'zolari tomonidan Dehikanor qishlog'iga qachon maqbara qurildi?

J: **2006-yilning may oyida**

10. Ushbu she'r muallifini toping. «*Haq ul kunkim jamoling bor etibdur, Jahon husnin borin sizga beribdur*».

J: **Lutfiy**

11. Ushbu she'r muallifini toping. «*Ey odamlar joni, parig'a ne bo'lursan? Bu jism ila gulbargi tarig'a ne bo'lursan?*» J: **Lutfiy**

12. «Mavlono» so'zining ma'nosi nima? J: **Ulug' ustod**

13. Qaysi asar orqali mavlono Lutfiyning Hirotda tug'ilib o'sgani, o'zi yashagan Dehikanor qishlog'ida dafn etilganini bilib olamiz? J: **Navoiy, «Nasoyim ul-muhabbat»**

14. «Meni shaydo qiladurg'on bu ko'nguldur, bu ko'ngul, Xor-u rasvo qiladurg'on bu ko'nguldur, bu ko'ngul» g'azaliga kim nazira bog'lagan? J: **Nodira**

15. «*Ayog'ingga tushar har lahza gesu, Masaldurklm: charog' tubi qarong'i*» nomli g'azali vaznini toping.

J: **Hazaji musaddasi mahzuf**

16. «Xoh inon, xoh inonma» g'azali hajmini toping.

J: **7 bayt**

17. «Xoh inon, xoh inonma» g'azali qofiyalarini toping. J: **Sevarim, jlgarim, saharim, guzarim, xabarim, basarim, nazarim, siymbarim**

18. Lutfiyning qaysi g'azali radifida tazod san'ati qo'llanilgan?

J: Lutfiyning «Xoh inon, xoh inonma» g'azalida

19. «Xoh inon, xoh inonma» g'azali maqta'sida «Ishq o'tida Lutfiy yuzi oltunni yoshurdi» misralari qanday ma'noni anglatadi? **J: Qahramonning yuzi shu darajada sarg'aydiki, buning oldida tlloning sariqligi hech narsa bo'lmay qoldi**

20. «Xoh inon, xoh inonma» g'azaliga qaysi shoir nazi-ra bog'lagan? **J: Mashrab**

21. «Meni shaydo qiladurg'on bu ko'nguldur, bu ko'ngul, Xor-u rasvo qiladurg'on bu ko'nguldur, bu ko'ngul» g'azali hajmini toping. **J: 7 bayt**

22. Lutfiyning qaysi g'azali radifi besh so'zdan iborat bo'lib, barchasi turkiy? **J: «Meni shaydo qiladurg'on bu ko'nguldur, bu ko'ngul...» g'azali**

23. «Meni shaydo qiladurg'on bu ko'nguldur, bu ko'ngul...» g'azali qofiyalarini toping.

J: Shaydo, rasvo, yo, tamanno, taqozo, savdo, po, daryo

24. «Ayog'ingga tushar har lahza gesu...» g'azali hajmi? **J: 5 bayt**

25. «Ayog'ingga tushar har lahza gesu...» g'azalining nechanchi baytlarida yorning yuzi haqida so'z yuritiladi?

J: 1-, 2-, 3-baytlarida

26. «Ayog'ingga tushar har lahza gesu...» g'azali mat-la'sida yuz va soch nimaga o'xshatilgan?

J: Yuz chirog'ga, sochning qoraligi chiroq tubining qorong'iligiga qiyoslangan

27. Lutfiyning qaysi g'azali qofiyalarining barchasi turkiy? **J: «Haq ul kunkim, jamoling bor etibdur» g'azali**

28. Lutfiyning qaysi g'azali tanosub san'ati asosiga qurilgan?

J: «Ey odamlar jonl, parig'a ne bo'lursan?» g'azali

29. Lutfiy «Sendek saname ko'rman Lutfiy Chig'atoyda, Chin so'yla, Xito xo'blariga ne bo'lursan?» baytida qaysi badiiy san'atdan foydalangan? **J: lyhom san'atidan**

30. Lutfiyning qaysi g'azallari hazaji musaddasi mahzuf vaznida yozilgan?

J: «Ayog'ingga tushar har lahza gesu...», «Haq ul kunkim, jamoling bor etibdur...» g'azallari

31. «Raffor ila bir yo'li muningdek dog'i o'xshash, Ey sarvi sihi, kabki dariyg'a ne bo'lursan?» baytida shoir yomining qaysi xislatiga e'tibor qaratadi?

J: Qomati va chiroyli yurishiga

32. «Raffor ila bir yo'li muningdek dog'i o'xshash, Ey sarvi sihi, kabki dariyg'a ne bo'lursan?» baytidagi «sarvi sihi» va «kabki dariy» so'zlarining ma'nosi?

J: «Sarvi sihi» – xushqomat tik sarv daraxti; «kabki dariy» – tog' kakligi

33. «Men sening ilkingdin, ey dil, bandamen,

Vah, qachon yetkaymen ul dilbanda men.

Bevafolarg'a meni qilding asir,

Sen menga sultonsen, ey dil, banda men» she'rining janri va tajnislil so'zlar ma'nosini toping. **J: Tuyuq, dil, bandamen – yurak, (men) bandaman (bog'lanib qolgan-man); dilbanda men – dilbandga men; dil, bandamen – yurak, banda men (man): Men sening dastlingdan, ey**

dil, bandaman (bog'lanib qolganman), vah, men qachon u dilbandga yetgayman? Meni bevafolarga asir qilding, sen menga sultonsan, ey dil, banda (fuqaro) men

34. «Qomatingni necha qoshing yo qila,

Necha hajr o'ti jonimda yoqila.

G'amza birla to'kti qonim ul sanam,

To hinotek qon elina yoqila» she'rining janri va tajnisli so'zlar ma'nosini toping. J: Tuyuq, yo qila – yoy (kamon) qiladi (bukadi, egiltiradi); yoqila – yoqiladi; yoqila – surtiladi: Qomatingni necha qoshing yoy qiladi (bukadi, egiltiradi), jonimda necha hajr o'ti yoqiladi. G'amza (ko'z qoqish) bilan u sanam qonimni to'kadi, endi xinodek qon qo'liga surtiladi

35. «Qoshlaring xush lojuvard-u toq erur,

Xush ichinda benazir-u toq erur.

Torta olmasman firoqing, netayin,

Qilcha tanga bori ishqing toq erur» she'rining janri va tajnisli so'zlar ma'nosini toping.

J: Tuyuq, toq erur – toqdir (yolg'izdir); toq erur – yakka-yu yagonadir; toq erur – (toqatim) toqdir: Qoshlaring – yaxshi lojuvard-u (yaltirab turibdi-yu) yolg'iz-yolg'iz, yaxshilar ichida benazir-u yakka-yu yagona. Firoqing (dardini) torta olmasman, nima qilay, qildek tanga bori ishqing toqatini toq qiladigan darajada (yuk) bo'ldi

36. «Ko'ngluma har yonki boqsam, dog'i bor,

Har necha dardimni desam, dog'i bor.

Qilcha tanga bori ishqing yor edi,

Bir sori firoqing, dog'i bor» she'ring janri va tajnisi so'zlar ma'nosini toping. **J:** Tuyuq, dog'i bor – dog'i bor; dog'l bor – otashl bor; dog'i bor – yana (tag'in) bor: Ko'nglimga har yon boqsam dog'i bor, har qancha dardimni aytsam, otashl bor. Qildekkina tanamga bori ishqing yor edi, firoqing (sendan ayriliq) bir taraf bo'ldi, yana bor

37. *«Charxi kajraftor elidin yozamen,*

Chiqmadim hijron qishidin yoza men.

Bir meni yorliq bila yod etmas ul,

Har necha ul shahg'a qulluq yozamen» she'ring janri va tajnisi so'zlar ma'nosini toping.

J: Tuyuq, yozamen – yozg'iraman (shikoyat qillaman); yoza men – yozga men; yozamen – yozaman (bitaman): Charxi kajraftor (egri aylanuvchi charx, zamon) elidan noroziman, (chunki) hijron (ayriliq) qishidan yozga chiqa olmadim. Har qancha u shohga qulluq (iltifotli maktub) yozganim bilan u yod etmaydi

38. *«Ey ko'ngul, yorsiz sanga ne bor, bor,*

Qaydakim ul zulfi anbarbor, bor.

Chek jafu-u javr-u nozin borini,

Bir kun o'lg'aykim, degaylar: «Bor-bor!» she'ring janri va tajnisi so'zlar ma'nosini toping.

J: Tuyuq, bor, bor – bor, bor (mavjud, mavjud); (anbar)bor, bor – (anbar)bor, bor(gln); «bor, bor» – «bor, bor»(Jo'na, Jo'na): Ey ko'ngl, yorsiz senga ne bor, bor? Qayda anbarbor (anbar hidli) bo'lsa, (yonlga) bor. Barcha jafu-u javr-u nozini chek, bir kuni shunday bo'ladi: ki: «Bor, bor»(Jo'na, Jo'na)

39. Lutfiyning mustaqil o'qish uchun tavsiya etilgan g'azallaridan parchalar:

– Bu kechar jahonda, soqiy, chu emas vaf o nishoni,
Bari aysh birla kechsa kerak ushbu umri foni.

– Holiyokim, davri ishrattur iliktin jomni
Solmag'ilkim, ko'r dum asr-u bevafo ayyomni.

40. Lutfiy tuyuqlarining o'ziga xosligi nimada?

J: Lutfiy tuyuqlarida, asosan, turkiy o'zakli so'zlar tajnisga olinadi

41. Lutfiyning qaysi tuyug'ida tajnis qofiyadagi so'zlardan tashqari qofiyasiz misradagi so'zda ham yuzaga kelgan? **J: «bor, bor»**

42. Lutfiyning qaysi tuyug'ida turkiy o'zakli so'zlar bilan birga forsiy o'zakli so'zlar tajnisga olingan? **J: «bor, bor»**

43. Qaysi shoir chig'atoy tilida she'rlar ijod qilib katta shuhrat qozongan? **J: Lutfiy**

44. G'azaliyotga dialog (savol-javob) usulini kiritgan shoirni aniqlang. **J: Lutfiy**

45. Lutfiyning «Haq ul kunkim jamoling bor etibdur» g'azalining nechanchi baytida ilohiy ishqqa ishora yaqqol ko'zga tashlanadi, ochiq ishora qilinadi? **J: 2-bayt**

46. Lutfiyning qaysi g'azalida *shamning atrofida majlis qurayotgan kapalaklar* timsoli mavjud?

J: «Haq ul kunkim jamoling bor etibdur»

47. She'r qofiyasi yoki radifning so'roq bilan tugashi qanday badiiy vazifani bajaradi?

J: Ta'sirchanlikni – hayajonni, qalamga olinayotgan masala yo voqea-hodisaga hissiy munosabatni kuchaytiradi

48. Lutfiyning «Ne bo'lursan» radifi g'azalida «ne bo'lursan» radifi qanday badiiy vazifani bajargan?

J: G'azalni boshqarib turibdi

49. Qaysi badiiy san'atni qo'llash Lutfiy ijodiyotining yetakchi uslubiy fazilatlaridan biri hisoblanadi?

J: Irsoli masal

50. Lutfiyning qaysi tuyuqlarida original, ya'ni bir martabalik shakldoshliklar yaratilgan?

J: «dilbandamen», «yozamen», «yoqila»

51. Bir martabalik (original) shakldoshlik deganda nima tushuniladi? **J: Tilda qat'iy shakldosh bo'lmagan birlik-malarni she'rda omonim tarzida qo'llash**

52. Lutfiyning «Ayog'ingga tushar har lahza gesu» g'azalida qo'llangan maqollarni toping.

J: 1. Chiroq tubi qorong'i. 2. Oqqan daryo oqadi. 3. Kishinig ko'zi tarozu. 4. Hindu qayda qon ko'rsa qo'rqadi. 5. Tilagan kishi tilagiga yetadi

53. Lutfiyning «Ayog'ingga tushar har lahza gesu» g'azalida nechta maqol qo'llangan? **J: 5 ta**

54. Lutfiyning «Ayog'ingga tushar har lahza gesu» g'azalida nechta irsoli masal she'riy san'ati qo'llangan?

J: 5 ta

55. Lutfiyning qaysi g'azalida Yusuf payg'ambar hayotining bir qismi Misrda o'tganidan kelib chiqib lirik qahramon yor harakatini shirin deb ta'riflaydi-da, yorini Misrning nabot-u shakariga o'xshatadi? **J: «Ne bo'lursan» g'azalida**

56. Lutfiyning «Xoh inon, xoh inonma» g'azalida ohang ustuvorligini nima ta'minlagan? **J: To'rt so'zdan iborat radifning sakkiz misrada qaytarilishi**

57. Yorning yuzini jannat bog'iga, ma'shuqaning o'zini esa «rashki rizvon» (jannatning rashkini keltiruvchi) deya ta'riflagan shoir kim? **J: Lutfiy**

58. Mumtoz adabiyotimizda qaysi adib o'z g'azalida ko'zni taroziga o'xshatib, bu borada xalq orasida «Kishining ko'zi tarozi» degan maqol borligini ta'kidlab o'tadi?

J: Lutfiy

59. Lutfiyning «Haq ul kunkim, jamoling bor etibdur» deb boshlanuvchi g'azalida manzar kim?

J: Go'zal yor

60. Haqqoki, qilich kelsa boshimg'a eshikingdin, Yo'qtur guzarim, xoh inon, xoh inonma. Lutfiy qalamiga mansub ushbu baytda «guzar» so'zi qanday ma'noda qo'llangan?

J: Ketish

61. Mumtoz adabiyotimizda qo'llangan «Bayt ul-hazan» iborasining ma'nosini toping. **J: G'am uyi**

62. Lutfiyning qaysi g'azalida quyosh yorning go'zalligini ko'rib uyalib, xijolat bo'lganidan qochib, to'rtinchi ko'kka chiqib ketganligi ta'kidlanib, yorning naqadar go'zalligiga urg'u berilgan?

J: «Haq ul kunkim Jamoling bor etubdur»

63. Hazaj bahrining ruknini toping. **J: Mafoiylun**

64. Hazaj bahrining taqte' (paradigma)sinl toping.

J: V — — —

65. Hazaji musaddasi mahzuf vaznining ruknini toping.

J: Mafoiylun — mafoiylun — faulun

66. Hazaji musaddasi mahzuf vaznining taqte' (paradigma)sinl toping. **J: V — — — / V — — — / V — —**

IRSOLI MASAL

1. Irsoli masal so'zining ma'nosi?

J: Irsol – keltirish, masal – misol, tamsil, maqol, matal, ibora ma'nolarini anglatadi

2. Eski o'zbek tilida maqol, matal va iboralar qanday atalgan? **J: Masal yoki zarbulmasal**

3. Lutfiy ijodiyotining yetakchi uslubiyl fazilatlaridan biri qaysi? **J: Irsoli masal qo'llash**

TAJNIS

1. «Tajnis» so'zining ma'nosi?

J: Jinsdosh, shakldosh

2. Badiiy san'atlar qanday guruhlariga bo'linadi?

J: Ikki guruhga: lafziyl (shakliyl) san'atlar va ma'naviyl (ma'no bilan bog'liql) san'atlar

3. Tajnis qanday san'at turi hisoblanadi?

J: Ham lafziyl, ham ma'naviyl san'at

4. Tajnis san'atini qanday so'zlar yuzaga chiqaradi?

J: Omonim-shakldosh so'zlar

5. Qaysi janrda tajnis ishlatish shart qilib qo'yilgan?

J: Tuyuqda

TUYUQ HAQIDA

1. Qaysi ijodkor tuyuqning bir necha turlarini ko'rsatgan? **J: Bobur**

2. Faqat turkiyl adabiyotda mavjud bo'lgan janmi toping.

J: Tuyuq

3. Tuyuq janrining adabiy-badiiy talablarini toping.

J: 1) Tuyuq to'rt misradan iborat bo'lishi kerak. 2) Tuyuq misralari a-a-a-a yoki a-a-b-a tarzida qofiyalanishi zarur. 3) Tuyuq ramali musaddasi mahzuf (yoki maqsur) vaznida, ya'ni «foilotun foilotun foilun (yoki foillon)» tarzida bo'lishi kerak. 4) Tuyuqda qofiyaga olingan so'zlar tajnisli bo'lishi, ya'ni omonim so'zlardan tashkil topishi dardkor.

4. Dastlab yaratilgan tuyuqlarda qaysi jihat shart bo'lmagan? J: Dastlabki tuyuqlar talabning uchtagiga javob bergan, keyinchalik janrning to'rtinchi talabi – qofiyaga olingan so'zlar tajnisli bo'lishi, ya'ni omonim so'zlardan tashkil topishi yuzaga kelgan

ALISHER NAVOIY (1441 – 1501)

1. Alisher Navoiy bolaligida Fariddin Attorning «Mantiq ut-tayr» («Qush nutqi») asarini sevib o'qir edi. Ota-onasi mazkur asarga yoshlayin bu qadar mashg'ul bo'lib ketganidan qo'rqib, kitobni undan olib, yashirib qo'yishadi. «Biroq men «Mantiq ut-tayr» matnini to'liq yodlab olgan edim» deb Navoiy qaysi asarida yozadi? J: «Lison ut-tayr» asarida

2. Alisher Navoiy qaysi yillar Samarqand shahridagi madrasalarda tahsil oldi? J: 1466 – 1469-yillar

3. Navoiyga kim «Muqarrabi shohiy», ya'ni shohning eng yaqin kishisi martabasini bergan? J: Husayn Boyqaro

4. Navoiy Husayn Boyqaroga bir masala yuzasidan ketma-ket necha martagacha murojaat qilish huquqiga ega edi? J: Yetti marta

5. Navoiyga qaysi shaharlarda haykal o'rnatilgan?

J: Tokio, Moskva, Bokuda

6. «Kelmadi» g'azali necha baytdan iborat?

J: 7 baytdan

7. «Kelmadi» g'azali vaznini toping. J: Ramali musammanl mahzuf (foilotun foilotun foilotun foilun)

8. «Kelmadi» g'azalidagi radif vazifasida kelgan o'zbekcha so'zlarni toping.

J: Uyqu, qorong'u, kulgu, suv, o'tru, qayg'u

9. «Kelmadi» g'azalidagi radif vazifasida, kelgan forscha so'zlarni toping. J: Gulro', badxo'

10. «Kelmadi» g'azalida qaysi san'at asosiy ifoda va tasvir vositasiga aylangan?

J: Tazod – qarshilantirish san'ati

11. Mumtoz she'riyatimizdagi «begona bayt» tushunchasi nima? J: Maqta'dan oldingi bayt

12. Abdulla Oripov «begona bayt»ni qanday ta'riflagan? J: Bu baytda shoir kimni maqtagisi kelsa, maqtaydi, kimni yomon ko'rsa, undan alamini oladi, g'azal umumyo'nalishiga u qadar bog'lanmaydiganroq gapi bo'lsa ham, shu yerda aytib qoladi

13. «Kelmadi» g'azalidagi qaysi bayt «begona bayt»?

J: Tolibl sodiq topilmas, yo'qsakim qo'ydi qadam, Yo'lg'akim, avvalqadam ma'shuqe o'tru kelmadi

14. «Kelmadi» g'azali maqta'sida «boda» so'zi necha marta takrorlangan? J: 2 marta

15. Tasavvuf adabiyotida «boda, may, chog'ir, sharob» timsollari nimani bildiradi? J: Ilohiy Ishqni

16. Badiiy timsol nima?

J: Asli, suvrat, rasm degani. Suvrat esa narsaning o'zi emas, u haqda ma'lumot beradi

17. May la'rifida kelgan g'azallar qanday ataladi?

J: Rindona g'azallar

18. Navoiyning qaysi g'azali «Munojot» kuyi bilan aytildi? J: «Kelmadi» g'azali

19. «Kuyi shunday bo'lsa, g'amning o'ziga Qanday chiday oldi ekan odamzod?!» misralari kimning qaysi she'ridan olingan? J: Abdulla Oripovning «Munojotni tinglab» she'ridan

20. «Kelmadi» g'azali qaysi devondan olingan?

J: «Badoe' ul-vasat» devonining 608-g'azali

21. Navoiy «Munshaot» asarida hukmdorlardan biriga jo'natilgan maktubda ikki narsani maslahat tariqasida qat'liq shart qilib qo'yadi. Bular qaysilar? J: Birinchisi: Haq taolo amriga to'la itoatda bo'lib, buyurgan ishlarini so'zsiz bajarish; ikkinchisi: Tangri man etgan ishlar (nahy)ni qilmaslik. Man etilgan ishlardan tiyilishning hech biri esa «chog'ir tarkicha bo'lmas»

22. «Qilg'il» g'azali necha baytdan iborat?

J: 8 baytdan

23. «Qilg'il» g'azalidagi radif bo'lib kelgan arabiy so'zlar qaysilar? J: Fan, vatan, rasan, kafan

24. «Qilg'il» g'azalida radif vazifasida kelgan forsiy so'zlarni toping. J: Ko'hkan, shikan, anjuman

25. «Qilg'il» g'azalidagi radif bo'lib kelgan o'zbekcha so'zni toping. J: Tikan

25. «Qilg'il» g'azalning birinchi baytida Navoiy qanday san'atdan foydalangan? J: Tajnis

26. Soch «Qilg'il» g'azalida qanday ramziy ma'no ifodalab kelgan? **J: Alloh sirlariga yetishga bir ishora**

27. «Qilg'il» radifli g'azal qaysi devonga kiritilgan?

J: «G'aroyib us-sig'ar» devonining 371-g'azali

28. «Firoq tog'ida topilsa, tufrog'im, ey charx, Xamir etib yana ul tog'da ko'hkan qilg'il» baytidagi «ko'hkan» kimning timsoli? **J: Farhod timsoli**

29. Qaysi shoir g'azalida kuz kelib, xazon sipohi yurish boshlasa, ey bog'bon, bu bog' tomida ignadan tikan qilib qo'ysang ham monelik qilolmaydi deya umrning o'tkinchiligiga, ishq yo'lida oshiqning imkoniyatlari ozligiga, vaqt g'animatligiga ishora qilinadi? **J: Navoly g'azalida**

30. «Bo'ldum sanga» g'azali necha baytdan iborat?

J: 7 baytdan

31. «Bo'ldum sanga» g'azali qaysi vaznda yozilgan?

J: Ramali musammani mahzuf (foilotun foilotun foilotun foilon)

32. Turkiy she'riyat uchun eng an'anaviy bo'lgan vazn qaysi? **J: Ramali musammanl mahzuf**

33. «Bo'ldum sanga» g'azalidagi «Jomi Jam» so'zi qanday ma'noni anglatadi?

J: Ko'ngilda Alloh aks etishga ishora

34. «Bo'ldum sanga» g'azalidagi «Xizr suvi» qanday ma'noni bildiradi? **J: Abadiy yashashga, ya'ni Yaratgan vasliga yetishga ishora**

35. «Bo'ldum sanga» g'azalida qanday undalmalar mavjud? **J: Ey pari paykar, ey ko'ngul, soqiyo**

36. «Bo'ldum sanga» g'azalining matla'sida qanday badiiy san'atdan foydalanilgan? **J: Tajnis san'atidan**

37. «Bo'ldum sanga» g'azali qaysi devondan olingan?

J: «**G'aroyib us-slg'ar**» devonining **16-g'azali**

38. «Deyin» g'azali necha baytli?

J: **7 baytli**

39. «Deyin» g'azalida qanday san'atdan foydalanilgan? J: **Raddul-matla' (matla'ni takrorlash)**

40. «Deyin» g'azalida «deyin» so'zi necha marta takrorlangan? J: **20 marta**

41. «Deyin» g'azalida «deyin» so'zi radifda necha marta takrorlangan? J: **8 marta**

42. «Deyin» g'azalidagi qaysi baytdan tashqari boshqa baytlardagi birinchi misralarda ichki qofiya ohangdoshligi mavjud? J: **Maqta'da ichki qofiya yo'q**

43. «Deyin» g'azali «Xazoyin ul-maoniy» kulliyotining nechanchi devoniga kiritilgan?

J: **2-devoni «Navodir ush-shabob»ning 483-g'azali**

44. «Jong'a chun dermen: «Ne erdi o'lmakim kayfiyati» g'azalining hajmi qancha? J: **7 bayt**

45. «Jong'a chun dermen: «Ne erdi o'lmakim kayfiyati» g'azalida qaysi badiiy san'atdan foydalanilgan?

J: **Savol-javob san'ati**

46. «Jong'a chun dermen: «Ne erdi o'lmakim kayfiyati» g'azalida shoir nimalarga savol beradi?

J: **Jonga, jismga, bag'irga, ko'ngulga, ko'zga**

47. «Jong'a chun dermen: «Ne erdi o'lmakim kayfiyati» g'azalidagi qaysi obraz yig'lab yuboradi? J: **Ko'z**

48. «Jong'a chun dermen: «Ne erdi o'lmakim kayfiyati» g'azalidagi lirik qahramon ishqiga haqiqiy «aybdor» kim?

J: **Azal qismatl**

49. «Jong'a chun dermen...» g'azalida lirik qahramon qaysi baytlarda qaysi obrazlar bilan savol-javob qiladi?

J: Jon – birinchi bayt, jism – ikkinchi bayt, bag'ir – uchinchi bayt, ko'ngil – to'rtinchi bayt, ko'z – beshinchi va oltinchi bayt

50. «Jong'a chun dermen...» g'azalida o'zining bunday vaziyatga tushib qolishiga «bunga o'tlik bag'ining hirqati sabab bo'ldi», deya javob bergan a'zo qaysi? J: Jism

51. «Jong'a chu dermen...» g'azalida lirik qahramon nimaga g'azab qiladi? J: Ko'ngilga

52. «Jong'a chun dermen...» g'azalida lirik qahramon qaysi a'zoga «Ey tardomani yuzi qaro», deb murojaat qiladi? J: Ko'zga

53. «Jong'a chun dermen...» g'azalining vazni?

J: Ramali musammanl maqsur yoki mahzuf (follotun follotun foilotun follun)

54. «Jong'a chun dermen...» g'azali qaysi devonga kiritilgan? J: «Favoyid ul-kibar»ning 597-g'azali

55. Navoiyning qaysi g'azalida fikr ketma-ketligi tadrij asosida rivojlantiriladi? J: «Yo'q» radifli g'azali

56. «Yordin ayru ko'ngil mulkedurur sultoni yo'q, mulkim sultoni yo'q, jismedururkim joni yo'q» deb boshlanuvchi g'azal qaysi devondan olingan?

J: «G'aroyib us-sig'ar»ning 310-g'azali

57. Qaysi sho'ir yordan ayri ko'ngilni sultoni yo'q mamlakatga, sultoni yo'q mamlakatni esa joni yo'q jismga o'xshatadi? J: Navoiy

58. «Yo'q» radifli g'azalda Navoiy jonsiz jismni nimaga qiyoslaydi? J: Gul-u rayhoni yo'q bir qora tuproqqa

59. Gul-u rayhoni yo'q qora tuproq nimaga o'xshatiladi? J: **Porlab turgan oyi yo'q qorong'i kechaga**

60. «Yo'q» radifli g'azalning beshinchi baytida hayot sarchashmasi yo'q zulmat nimaga qiyoslanadi?

J: **Hayot sarchashmasi yo'q zulmat lirik qahramonni do'zaxiy kimsaning jannatdan noumidligi haqida so'zlashga undaydi, do'zax esa shunday bir xumordir-ki, unda mastlikning imkoni yo'q. Mastlik deganda shoir ishqni, ya'ni Yaratganga intilishni ko'zda tutgan**

61. «Yo'q» radifli g'azalning vazni?

J: **Ramali musammani maqsur yoki mahzuf (follotun follotun follotun foilun)**

62. «Fano tariqida har kimki hosil etti rusux...» g'azali qaysi devonga kiritilgan?

J: **«Navodir ush-shabob»ning 107-g'azali**

63. «Fano tariqida har kimki hosil etti rusux...» g'azalida qaysi toifa kishilari bir-biriga qarama-qarshi qo'yiladi?

J: **Ahli fano – tasavvuf vakillari va riyo-vu zuhd ahli – ko'zbo'yamachilik bilan o'zini tasavvuf ahli deb ko'rsatib yurgan, aslida zohidlik darajasidan nariga o'tmagan, Allohga ishqning ta'mini totmagan, uni dildan his qilolmaydigan soxta, yolg'onchi kishilar**

64. «Fano tariqida har kimki hosil etti rusux...» g'azalining maqta'sida Navoiy haqiqiy shayx va soxta shayxlarni nimaga o'xshatadi?

J: **Haqiqiy shayx – shakar beradigan qamlsh, soxta shayx – lux, ya'ni qishda qovun osilladigan qo'g'a**

65. Navoiy qaysi g'azalida soxta shayxlarni qattiq tanqid ostiga oladi? J: **«Shayx» radifli g'azalida**

66. «Shayx» radifli g'azal qaysi devondan o'rin olgan?

J: «Navodir ush-shabob»ning 112-g'azali

67. «Shayx» radifli g'azalning maqta'sida shoir qaysi badiiy san'atdan foydalangan?

J: Ruju' – qaytish san'atidan

68. Soxta shayxlarni Navoiy «loda» deb ataydi. Bu so'zning ma'nosi? J: **Ahmoq, befahm, hayosiz**

69. «Shayx» radifli g'azalning to'rtinchi baytida soxta shayxning kirdikorlari qanday tasvirlanadi?

J: Rivo dengizlga tama qayig'ini solib, hassasini uni haydash uchun xoda, ya'ni eshkak qilib olgan

70. «Shayx» radifli g'azalning beshinchi baytida soxta shayx qanday qoralanadi?

J: U odamlarni ovlash uchun hiyla-nayrang (tazvir) qorqonini yoyadi-da, bu ovga tayyorgarlik ko'rgan shayx unga go'yo tasbeh donalarini don qilib sochadi

71. «Shayx» radifli g'azalning nechanchi baytida Navoiy soxta shayxlarni «moda shayx» deb ataydi?

J: To'qqizinchi baytda

72. Navoiyning qaysi g'azali sho'rolar davrida noto'g'ri talqin qilingan? J: «**Shayx**» radifli g'azali

73. «Kamol kasbiga dalolat-u nuqsonidin izhori malolat...» qit'asi qaysi devonga kiritilgan?

J: «G'aroib us-sig'ar»ning 10-qit'asi

74. Navoiyning «Xazoyin ul-maoniyy» devonlariga kiritilgan qit'alariga qo'yilgan nasriy sarlavhalar qanday vazifani bajaradi? J: Qit'adagi ma'no-mazmun, mohiyatni ochishga xizmat qiladi va kitobxonni she'rly asarni o'qishga tayyorlaydi

75. «Kamol et kasbkim...» qit'asi sarlavhasining ma'nosini toping?

J: Kishi o'zini kamolga yetkazishni kasb qilib olishi kerak, aks holda, nuqson yuzaga kelishi izhor etilgan

76. «Kamol et kasbkim» qit'asida kamolga yetishni o'ziga kasb qilib olmagan kishi nimaga qiyoslanadi? J: Dunyodan kamolga yetmasdan o'tmoq – xuddi hammomga kirib, chala yuvinib, nopok holda chiqqanday gap

77. Navoiyning qaysi qit'asi shukronalik da'vati bo'lib yangraydi? J: «Falokatdin ayog'iga kafsh bo'lmag'anga chun kafsh uchun ayog'i bor shukr vojibdur» qit'asi

78. «Ulki, iflos ayog'ingda» deb boshlanuvchi qit'a qaysi devonga kiritilgan? J: «Badoe' ul-vasat»ning 41-qit'asi

79. Navoiyning qaysi qit'asi sarlavhasidan oyoqqa kiyishga kavushi yo'q kishi kavush kiyish uchun oyog'i borligiga shukr qilsin, unga shu vojib degan g'oya kelib chiqadi?

J: «Ulki, iflos ayog'ingda» deb boshlanuvchi qit'adan

80. Mustaqil o'qish uchun berilgan g'azallardan parchalar:

– Sen o'z xulqungni tuzgil, bo'lma el axloqidin xursand,
Kishiga chun kishi farzandi hargiz bo'lmadi farzand.

«G'aroyib us-sig'ar»ning 115-g'azali

– O'n sakiz ming olam oshubi agar boshindadur,
Ne ajab, chun sarvinozim o'n sakiz yoshindadur.

«Badoe' ul-vasat»ning 156-g'azali

– Kimga qildim bir vafokim, yuz jafosin ko'rmadim?
Ko'rguzub yuz mehr, ming dard-u balosin ko'rmadim.

«Badoe' ul-vasat»ning 434-g'azali

81. Yurtimizda Bahouddin Naqshbandning tavallud to'yi qachon o'tkazilgan? J: **1993-yilda**

82. Yurtimizda Abdulxoliq G'ijduvoniyning tavallud to'yi qachon o'tkazilgan? J: **2003-yilda**

83. Yurtimizda Xoja Ubaydulloh Ahror Valiyning taval-lud to'yi qachon o'tkazilgan? J: **2004-yilda**

84. Dilni Allohga berib, qo'lni ish bilan band etishga da'vat etuvchi tariqat qaysi? J: **Naqshbandiya**

85. Navoiyning qaysi g'azalida *garchi kesak ham asli tuproq hisoblansa-da, agar u nopok bo'lsa, unga etak tek-kizmagani avlo – yaxshi degan fikrlar mavjud?* J: **«Fano tariqida har kimki hosil etti rusux» g'azalida**

86. Navoiy «Fano tariqida har kimki hosil etti rusux» g'azalida «fano ahli» va «riyo-vu zuhd ahli»ni qiyoslar ekan, ular orasidagi farqni belgilaydigan mezon sifatida ni-mani ko'rsatadi? J: **Ishqni**

87. Navoiyning qaysi g'azalida *riyo dengiziga tama qa-yig'ini solib, hassasini uni haydash uchun xoda, ya'ni esh-kak qilib qo'ygan shayx obrazi* berilgan?

J: **«Shayx» radifli g'azalida**

88. Qaysi tariqat yurtimizda to XX asr boshlariga qadar izchil davom etdi? J: **Qodriya tariqati**

89. Milliy ma'naviyatimiz rivojida qaysi tariqatning ayri-cha o'rni va mavqeyi bor? J: **Naqshbandiya**

90. Qaysi mashhur shaxslar naqshbandiya tariqati vakillari bo'lgan? J: **Abdulxoliq G'ijduvoni, Bahouddin Naqshband, Amir Temur, Xoja Ubaydulloh Ahror Valiy, Husayn Boyqaro, Alisher Navoiy, Zahiriddin Bobur, Boborahim Mashrab**

91. Navoiy qaysi g'azali bilan asl tasavvufni soxta tasavvufdan himoya qiladi? J: «Shayx» radifli g'azalida

92. Navoiyning iltimosi bilan Abdurahmon Jomiy tomonidan 1475/1476-yili yozilgan asar qaysi?

J: «Nafohat ul-uns»

93. Navoiyning qaysi g'azallarida soxta shayxlar qoralanadi? J: «Shayx» radifli g'azali, «Fano tariqida har kimki hosil etti rusux» g'azali

94. Navoiyning qaysi g'azali radifi o'zbekcha, qofiyasidagi sakkiz so'zdan oltitasi o'zbekcha, ikkitasi forscha?

J: «Kelmadi» radifli g'azalida

95. Navoiy «Tolibi sodiq topilmas, yo'qsa kim qo'ydi qadam Yo'lg'akim, avvalqadam ma'shuqe o'tru kelmadi» misralarida «avvalqadam» deganda kimni nazarda tutgan?

J: Alloh ishqiga yo'l, ya'ni tasavvuf yo'lini murid-dan avvalroq bosib o'tgan pir

96. Navoiy «Munshaot» asarida «umm ul-xabois» – yaramasliklar onasi va jami yomonliklar undan tug'iladi deya nimani qoralaydi? J: May ichishni

97. Navoiy qaysi g'azalida «kuz kelib, xazon sipohi yurish boshlasa, bog'bon ignadan tikan qilsa ham unga monelik qilolmaydi» deya umrning o'tkinchiligiga, ishq yo'lida oshiqning imkoniyatlari ozligiga, vaqt g'animatligiga ishora qiladi? J: «Qilg'ili» radifli g'azalida

98. Navoiyning «Ko'zga chun dermenki: «Ey tardomani yuzi qaro, Sendin o'lmish telba ko'nglumning balo-yu vahshati» g'azalidagi «tardoman» so'zining ma'nosini toping. J: Etagi ho'l

99. «Bosh omon bo'lsa, do'ppi topiladi» degan ma-

qol Navoiyning qaysi asariga mos keladi? J: «Ulki, iflos ayog'inda» deb boshlanuvchi qit'asiga

100. Navoiyning qaysi g'azalida zimdan qo'llangan talmeh mavjud? J: «Qilg'il»

101. Qaysi she'riy janr g'azal kabi qofiyalanib, faqat unda matla' yo'q? J: Qit'a

102. Qofiyalanishi bir xil bo'lgan janrlarni toping.

J: G'azal, mustazod

103. Navoiy qalamiga mansub «Qilg'il» g'azalining nechanchi baytlarida *jon* va *o'lim* tushunchasi tilga olinadi?

J: 7 – 8-baytlarida

104. Navoiy «Deyin» g'azalida nega aynan yor go'zalligi belgilarini ta'riflashni bosh masala qilib qo'ygan?

J: Muhabbat darajasini bildirish uchun

105. «Deyin» g'azalining qaysi baytlaridagi birinchi misralarda ichki qofiya mavjud?

J: Maqta'dan boshqa baytlarida

106. «Deyin» g'azalida Navoiy yorning *moviy ko'ylak* va *gulrang qabo* kiyganini g'azalning nechanchi baytida tasvirlaydi? J: 5-baytida

107. «Jong'a chu derman» g'azali qaysi jihatdan «Farhod va Shirin» dostoniga o'xshaydi?

J: Savol-javob usulidan foydalanilgani bilan

108. Navoiy «Jong'a chu derman» g'azalida ishq tasviri uchun qanday ohorli (original) badiiy usul qo'llagan?

J: Savol-javob usuli

109. «Jong'a chu derman» g'azalida oshiq nimaga «g'azab qiladi», nimaning «yoqasidan oladi»? J: Ko'ngilga g'azab qiladi, ko'zning yoqasidan oladi

110. Navoiy «Yo'q» radifli g'azalining 5-baytida *do'zaxiy kimsaning jannatdan noumidligi haqida so'zlaydi, do'zax esa shunday bir xumordirki, unda mastlikning imkoni yo'q* deydi. Shoir «mastlik» deganda nimani nazarda tutgan?

J: Ishqni, ya'ni Yaratganga intilishni

111. «*Tarixda hech kim turkiy tilda Navoiychalik «ko'p va xo'b» («yaxshi») asarlar yozgan emas*». Ushbu fikrlarni kim aytgan?

J: Zahiriddin Bobur

112. Ramal bahrining ruknini toping. **J: Foilotun**

113. Ramal bahrining taqte' (paradigma)sini toping.

J: – V – –

114. Ramali musammani mahzuf vaznining ruknlarini toping. **J: Foilotun – foilotun – foilotun – foilun**

115. Ramali musammani mahzuf vaznining taqte' (paradigma)sini toping. **J: – V – – / – V – – / – V –**

116. «Kelmadi» radifli g'azalidagi qaysi tushuncha tasavvufni, Alloh ishqini bildiradi? **J: Yo'l**

117. Navoiyning qaysi g'azali matla'sida tajnis san'ati qo'llangan? **J: «Qilg'il» radifli g'azali**

118. «Takovar» so'zining ma'nosini toping.

J: Yo'rg'a ot

119. Navoiyning qaysi g'azalida bayramlarda otlarning oyog'iga hino bog'lash odati tilga olingan?

J: «Qilg'il» g'azalida

120. Navoiyning qaysi g'azalida Odam Atoning loydan yaralganligiga ishora mavjud? **J: «Qilg'il» g'azalida**

121. Navoiyning qaysi g'azalida umrning o'tkinchiligi-

ga, ishq yo'lida oshiqning imkoniyatlari ozligiga, vaqt g'animatligiga ishora qilinadi? J: «Qilg'il» g'azalida

122. «Jong'a chu derman...» g'azalida lirik qahramon qaysi a'zoga «yuzi qaro» deb murojaat etadi? J: Ko'z

NODIRA (1792 – 1842)

1. Nodiraning asl ismi kim? J: **Mohlar oyim**

2. Nodira o'zbekcha she'rlariga qaysi taxalluslarni qo'ygan? J: **Nodira, Komila**

3. Nodira forscha she'rlarida qaysi taxallusni qo'llagan? J: **Maknuna**

4. Nodiraning onasi va otasi ismini toping.

J: **Rahmonqul otaliq va Oyshabegim**

5. Nodira qachon Umarxonga turmushga chiqqan?

J: **1807-yilda**

6. Qaysi shoirlarning elga tanilishida Nodiraning xizmati beqiyos? J: **1.Jahonotin Uvaysiy 2.Mahzuna 3.Dilshod Barno**

7. O'g'illarining ismi? J: **Muhammad Alixon, Sulton Mahmudxon**

8. Nodira haqidagi ushbu ta'rif kimniki: «Aql-u donish va yaxshi fazilatlari bilan nodirai davron»? J: **Hotif**

9. Nodiraga bag'ishlangan asar? J: **Nodir (Uzlat)ning «Haft gulshan» (Yetti gulshan) asari**

10. Nodiraning bizgacha nechta devoni yetib kelgan? J: **2 ta**

11. Nodira devonida nechta g'azal mavjud? J: **189 ta**

12. Fors tilidagi devoni qanday nomlanadi?

J: **«Devoni Maknuna»**

13. Uvaysiy qaysi asarida Nodiraning ijoddagi salohiyati, turkcha va forscha she'riyatining shuhrati haqida ma'lumot beradi? **J: «Voqeoti Muhammad Alixon»**

14. She'rlaridan namunalar:

- Jilva ko'rsatdi chu ul sarvi dilloro bog' aro,
Chashmi qumri bo'ldi bir chashmi tamosho bog' aro.
- Kel sanga, ey shahi jahon, mamlakati jahon fido,
Diydalarimga qo'y qadam har qadaminingga jon fido.
- Na gul sayr ayla, na fikri bahor et,
Jahondin kech, xayoli vasli yor et.
- Siyodat xonadoni, shohi Bobur nasli pokimen,
Xudoyo, rahmat ayla barcha ajdodi izomimni.

15. Ushbu she'rdagi murojaat kimga yoki nimaga qaratilganligini toping. «Fig'onkim, gardishi davron ayirdi shahsuvoimdin, G'amim ko'p, ... , sen bexabarsen holi zorimdin». **J: Ey ko'ngul**

16. Qaysi shoiralarning taqdiri o'xshash?

J: Nodira va Zulfiya

17. Nodiraning ayrim she'rlariga naziralar bitgan ijodkorni toping. **J: Furqat**

18. Nodiraning firoqnomalarini shartli ravishda necha turga bo'lish mumkin? **J: 1) Firoqnoma ruhidagi turli lirik asarlar. 2) Maxsus «Firoqnoma» muashshari**

19. Nodira firoqnomalarining boshqa ijodkorlarnikidan farqi nimada? **J: Ularda bevosita Umarxondan ayrilliq kabi dunyoviy dard-alam bilan tasavvufiy hijron uyg'unlashib ketgan**

20. Nodiraning muashshar shaklida yozilgan firoqnomasi nimaga bag'ishlangan?

J: Turmush o'rtog'! Umarxon vafotiga

21. «Firoqnoma» qanday boshlanadi?

J: Oh kim, behad menga javr-u jaf o aylar falak, Furqat Ichra qismatim dard-u balo aylar falak

22. «Firoqnoma» she'ringing naqoratini toping.

J: Hech kim, yo rab, jahonda yoridin ayrilmasun, Jondin ortuq, mehribon dildoridin ayrulmasun

23. «Firoqnoma» muashshari necha banddan iborat?

J: 10 band, jami 100 misra

24. «Firoqnoma»ning nechanchi bandlarida radif qo'llangan, nechanchi bandlarida qo'llanmagan?

J: 1-, 2-, 5-, 7-, 8-bandlarda radif qo'llangan, qolgan besh band radifslz qofiyalar bilan tugaydi

25. «Firoqnoma» muashsharining 1-bandida shoira taqdirini nimaga bog'lab tushuntiradi? J: Falakka

26. «Falak» so'zi she'riyatda qanday ma'noni anglatadi? J: Falak — osmon, koinot, taqdir, dunyo, tarix, zamon, keng ma'noda Alloh

27. «Firoqnoma» muashsharining nechanchi bandida shoira yori bilan o'tkazgan damlarini eslaydi?

J: 3-bandida

28. «Firoqnoma» muashsharining nechanchi bandida hijron nuqson emas, qaytanga kamolot belgisi sifatida tushuntirilgan? J: 3-bandda

29. «Firoqnoma» muashsharining nechanchi bandi «qaydasen, yorim», deya yorga murojaat bilan boshlanadi? J: 4-band

30. Qaysi band «Bir kelib holimni sultonim tamosh o qilmadi» misrasi bilan boshlanib, keyingi misralarda talmih

san'ati asosida Sharq adabiyotida hijron azobini chekkan oshiq-ma'shuqlar bir-bir tilga olinadi? **J: 5-bandda**

31. Nechanchi bandlarda hasbi hol bilan bog'liq jihatlar kuchliroq? **J: 7- va 8-bandlarda**

32. Nechanchi bandda yordan shikoyat kuchayib, u va'da berib, so'zida turmaganlikda ayblanadi? **J: 8-bandda**

33. «*Menga sensiz dard uzra dard-u alam uzra alam, Dard – yor-u, g'ussa – hamdam, g'am – farovon, aysh – kam*» misralari nechanchi banddan olingan? **J: 6-banddan**

34. Oh-nola chekish tasavvuf adabiyotida nimaga ishora hisoblanadi? **J: Ishqning komil bo'lganiga ishora**

35. Nodira «Firoqnoma» muashsharida qaysi taxallusi-ni qo'llaydi? **J: Komila**

36. Nechanchi bandda mug'anniyga murojaat qilinadi? **J: 10-bandda**

37. «Firoqnoma» muashsharida qaysi, g'oya kuchli targ'ib qilinadi? **J: Sadoqat, vafo g'oyasi**

38. «Firoqnoma» muashshariga hamohang she'ri toping. **J: Abdulla Orlpovning «Ayol» she'ri**

39. «*So'ngra qilg'on va'dalarni barcha yolg'on ayladi, Yo magar ul ahd-u paymondin pushaymon ayladi*» misralari «Firoqnoma»ning qaysi bandidan olingan? **J: 8-banddan**

40. «Firoqnoma»ning qaysi bandi «*Sen qilib azmi safar, men dard ila mahjurman*», degan misra bilan boshlanadi? **J: 9-band**

41. Nodiraning mustaqil o'qish uchun berilgan g'azallaridan parchalar:

– Qilmag'il zinhor izhor ehtiyoj,
Kim azizi elni qilur xor ehtiyoj.

– Fig'onkim, gardishi davron ayirdi shahsuvorimdin,
G'amim cho'x, ey ko'ngil, sen bexabarsan holi zorim-
din.

– Bo'ldi ul fursatki, tarki suhbatl olam tutay,
Qon to'kib kuz mardumidin, shevayi motam tutay.

42. Uchtadan taxallusga ega shoirilar nomini toping.

J: Nodira, Hamza

43. «Firoqnoma» muashsharining nechanchi bandlari
radifli qofiyalar bilan tugaydi? **J: 1-, 2-, 5-, 7-, 8-bandlari**

44. «Firoqnoma»ning nechanchi bandida «nuqson» va
«kamol» tushunchalari bir-biriga tazod qilingan?

J: 3-bandda

45. «Firoqnoma»ning nechanchi bandi «*Bir kelib holim-
ni sultonim tamoshu qilmadi*» misralari bilan boshlanadi?

J: 5-band

46. «Firoqnoma»ning nechanchi bandida Nodira *bir oh
cheksam, charxning bori imorati kuyib kul bo'ladi* deb yoza-
di? **J: 10-bandda**

47. «Firoqnoma»ning nechanchi bandida lirik qahra-
monning boshiga tushgan kulfatlar aybdorini «*charxning
qari kampiri*» deb shikoyat qiladi? **J: 4-bandda**

48. Qaysi so'z «*charxning qari kampiri*» ma'nosini bildi-
radi? **J: Pirazoli charx**

49. «Firoqnoma»ning nechanchi bandida shoira «rah-
bar», «baxt», «davlat», «iqbol» so'zlarini shunday ustalik
bilan ishlatadiki, bir qarashda, baxt toleimga, vaslinga
rahbarlik qilmadi deyilgan, zimdan esa menga davlatga
rahbarlik qilish nasib etdi-yu, bu visol o'rnini bosmaydi-ku
degan o'kinch ifodalangan? **J: 7-band**

50. «Firoqnoma»ning nechanchi bandlarida mutlaq qofiya qo'llangan? J: 4-, 9-, 10-bandlarida

51. Nechanchi bandlarida «falak» haqida so'z boradi? J: 1 – 2-bandlarida

52. Nechanchi bandda «Hijron nuqson emas, kamol-dir» deyiladi? J: 3-bandda

53. Kulfat yuzni kahrabodek qilganl, ya'ni sarg'aytirgani nechanchi bandda ifodalangan? J: 1-bandda

54. Ayriliq gul bilan bulbulni «bebarg-u navo» qilganini aytib nechanchi bandda fig'on chekadi? J: 1-bandda

55. 2-bandda qo'llangan «kasbi xush etsam» iborasi-ning ma'nosi nima? J: Aqlimni yig'ib olay desam

56. Nechanchi bandda yor bilan hasratlashadi? J: 4-bandda

57. Nechanchi bandda yoriga «sultonim» deb murojaat qiladi? J: 4-bandda

58. Nechanchi bandda yoriga «ey shahriyori muhtaram» deb murojaat etadi? J: 5-bandda

59. El-ulus esa shoirani shu davlat bilan masrur, ya'ni xursand deb hisoblaydi. Holbuki, yorsiz kechayotgan saltanat saltanat deb hisoblamasligi nechanchi bandda o'z aksini topgan? J: 9-bandda

MUSAMMAT VA MUASHSHAR

1. «Ipga terilgan marvarid» ma'nosini bildiruvchi janrni toping. J: Musammat

2. Musammallar yaratilish xususiyatiga ko'ra qanday turlarga bo'linadi?

J: 2 turga: mustaqil va tazmin musammatlar

3. Ta'bi xud qanday musammat turi?

J: Mustaqil musammat turi

4. Biror g'azal asosida, zaminida yaratilgan musammatlar qanday nomlanadi? J: Tazmin musammat

5. Qit'aning g'azaldan farqi qanday?

J: Qit'a ham baytlardan tashkil topadi, ammo uning matla'si yo'q: xuddi g'azalning o'rtasidagi bir necha baytlni yulib olganga o'xshaydi

6. Musammatlar bandlardagi misralarning soniga qarab necha turga bo'linadi? J: 8 turga

7. Har bir bandi uch misradan tashkil topgan musammat turi qanday ataladi? J: Musallas

8. Har bir bandi to'rt misradan tashkil topgan musammat turi qanday ataladi? J: Murabba'

9. Har bir bandi besh misradan tashkil topgan musammat turi qanday ataladi? J: Muxammas

10. Har bir bandi olti misradan tashkil topgan musammat turi qanday ataladi? J: Musaddas

11. Har bir bandi yetti misradan tashkil topgan musammat turi qanday ataladi? J: Musabba'

12. Har bir bandi sakkiz misradan tashkil topgan musammat turi qanday ataladi? J: Musamman

13. Har bir bandi 9 misradan iborat musammat qanday nomlanadi? J: Tasne', mustasne'

14. Har bir bandi 10 misradan iborat musammat qanday nomlanadi? J: Mashru', muashshar

15. Musammatlar qofiya tizimiga ko'ra necha turga bo'linadi? J: 4 turga

ABDURAUF FITRAT (1886 – 1938)

1. Fitratning otasi va onasining ismlarini toping.

J: **Abdurahimboy (sarroflik va savdogarchilik bilan tirikchilik qilgan) va Bibijon (to'la nomi Nastarbibi, ayrim manbalarda Mustafibibi deb aytiladi)**

2. Fitratning ukasi va singlisining ismlarini toping.

J: **Abdurahmon, Mahbuba**

3. Fitrat qachon Turkiyaga o'qishga borgan?

J: **1909-yilda**

4. Fitrat Turkiyada qanday jamiyat tuzgan?

J: **«Buxoro tamimi maorif jamiyati»**

5. Fitrat Turkiyada nechanchi yilgacha dorulmuallimin – muallimlar gimnaziyasida o'qidi?

J: **1913-yilning oxirigacha**

6. Dastlabki yirik asari qanday nomlanadi va qachon e'lon qilingan?

J: **1909-yilda fors tilida yaratilgan «Munozara» (Hindistondagi bir farangi ila buxorolik mudarrisning jadid maktablari xususida qilg'an munozarasi) kitobi**

7. Fitratning Turkiyada yozgan asarlarini toping.

J: **1. «Sayha» she'riy to'plami 2. «Munozara» 3. «Hind sayyohi bayonoti»**

8. Fitratning fors tilidagi she'riy to'plamini toping.

J: **«Sayha» she'rly to'plami**

9. Fitratning fors tilida yaratgan asarlarini toping.

J: **«Sayha», «Munozara»**

10. Fitratning 1912-yilda yaratilgan nasriy asari qaysi?

J: **«Hind sayyohi qissasi» asari**

11. Fitrat qayerlarda jadid maktablarini ochgan?

J: Shahrisabz va Karkida

12. Fitratning pedagogik asarlarini toping.

J: «Muxtasar islom tarixi», «O'qu»

13. Fitrat qaysi siyosiy partiyani tuzgan?

J: «Yosh buxoroliklar»

14. Fitrat tomonidan tuzilgan «Yosh buxoroliklar» siyosiy partiyasi keyinchalik necha firqaga bo'linib ketdi va ularga kimlar rahbarlik qilgan?

J: 2 ta firqaga: «o'ng qanot»ga Abduvohid Burhonov, «chap qanot»ga Fitrat rahbarlik qilgan

15. Fitrat nechanchi yildan Samarqanddagi «Hurriyat» gazetasiga muharrirlik qila boshladi?

J: 1917-yildan 1918-yilgacha

16. Fitrat «Hurriyat» gazetasining 1917-yil 7-noyabr sonida bolsheviklar haqida qaysi fikrlarni yozib, ularning yovuzliklarini oldindan bashorat etgandi? **J: «Rusiyada yangi bir balo bosh ko'tardi: bolshevik balosi!»**

17. Qaysi ijodkor Turkiston muxtoriyati tashkil qilingan kunni «Milliy laylatulqadrimiz» deb atagan? **J: Fitrat**

18. Fitrat qachon Toshkentda «Chig'atoy gurungi» nomli ilmiy-adabiy-madaniy tashkilot tuzdi? **J: 1918-yilda**

19. «Chig'atoy gurungi» qatnashchilari o'z asarlarini qaysi gazeta va jurnallarda e'lon qilib bordilar?

J: «Ishtirokiyun» gazetasida, «Qutillish» gazetasida, «Tong» jurnalida

20. Fitrat Sho'rolar davrida qaysi lavozimlarda ishlagan? **J: Tashqi ishlar vaziri, Maorif vaziri, Markaziy Ijroqo'm raisining o'rinbosari**

21. Qaysi ijodkor birinchi o'zbek professori bo'lgan?

J: **Fitrat**

22. Fitratga professorlik unvoni qaysi institut tomonidan berilgan? J: **Leningrad akademiyasi tomonidan**

23. Fitratning qaysi asarlari Moskvada nashr etilgan?

J: **«Abulfayzxon» dramasi, «Shaytonning tangriga isyon» nomli dramatik dostoni**

24. Fitrat qachon birinchi bor Cho'lpon bilan Toshkentda uchrashdi? J: **1918-yilda**

25. Fitratning qaysi asarlari o'zbek teatrlarida muvaffaqiyatli sahnalashtirilgan? J: **1. «O'g'uzxon» (1920)**

2. «Chin sevish» (1920) 3. «Shaytonning tangriga isyon» (1924) 4. «Abulfayzxon» (1924) 5. «Arslon» (1926)

26. Fitratshunos olimlarni toping.

J: **H.Boltaboyev, B.Qosimov, I.G'aniyev, V.Ergashev**

27. Fitratning «Aruz haqida» kitobi qachon e'lon qilingan? J: **1936-yilda**

28. Fitrat kimning taklifi bilan 1920-yilda Buxoroga qayladi? J: **Do'sti Fayzulla Xo'jayev taklifi bilan**

29. Fitratning Moskvada yozilgan ilmiy-ommabop ocherklari va darslik qo'llanmalarini toping. J: **«Bedil» ilmiy-ommabop ocherki, «O'zbek tili qoidalarl to'g'risida bir tajriba: Sarf (1-kitob), Nahv (2-kitob)», «Sarf zaboni tojik», «Adabiyot qoidalarl» darslik-qo'llanmalari**

30. Fitratning Samarqandda yaratilgan ilmiy asarlarini toping. J: **«Eng eski turkiy adabiyot namunalari», «O'zbek adabiyoti namunalari», «Sharq shaxmati», «O'zbek klassik musiqasi va uning tarixi», «Fors shoiri Umar Hayyom»**

31. Qaysi ijodkor «Sharq shaxmati», «O'zbek klassik musiqasi va uning tarixi» nomli ilmiy asarlar yozgan?

J: Fitrat

32. Qaysi ijodkor Bedil va Umar Hayyom haqida ilmiy izlanishlar olib borgan? **J: Fitrat**

33. «Mirrix yulduziga» she'ri qanday boshlanadi?

J: Go'zal yulduz, yerimizning eng qadrlı tuvg'oni

34. «Mirrix yulduziga» she'ri qanday yakunlanadi?

J: Bormi senda qorin-qursoq yo'lida, Elin, yurtin, borin-yo'g'in sotqonlar

35. «Mirrix yulduziga» she'ri qachon yaratilgan?

J: 1920-yilda

36. Mirrix (Mars) sayyorasi qaysi oyning homiy sayyorasi hisoblanadi? **J: Shamsiy (Quyosh) yil hisobida hamal (mart) oyining**

37. Mirrix sayyorasining xos belgisi qaysi? **J: Olov**

38. Nima uchun Fitrat «Mirrix yulduziga» she'rida Mirrix yulduziga murojaat qiladi?

J: Mars yulduzi jang-u jadal ramzi, yunonlarda urush xudosi bo'lgani uchun shoir o'z o'lkasida bo'lib o'tayotgan xunrezliklar ko'lamini urg'ulab ifodalamoq uchun unı jang-u jadallar makoni – Mirrix (qanday qizil sayyora) bag'ridagi hodisalarga qiyoslaydi

39. Fitratning qaysi she'rida butun dunyo tuzugi – nizomini o'z qopchig'ini to'ldirish maqsadida buzganlar, bir o'lkani yondirib, o'z qozonini qaynatuvchi xoqonlar qoralanadi? **J: «Mirrix yulduziga» she'rida**

40. Qaysi shiorning she'rida o'z yurtidagi ikki yuzli ish-buzarlar, shaytonlar, o'rtog'i qonini qonmay ichgan zuluk-

lardan Urush sayyorasiga shikoyat qilayotgan qahramon obrazi mavjud? J: **Fitratning**

41. Qaysi she'rda Turkiston o'lkasi XX asr boshlarida tushib qolgan g'oyat achinarli holat o'z ifodasini topgan?

J: **«Mirrix yulduziga» she'rida**

42. Fitratning «O'gut» she'ri qanday boshlanadi?

J: **Og'lr yigit, senlng go'zal, nurli ko'zingda**

43. Ushbu parcha kimning qaysi she'ridan olingan? «Turma – yugur, tinma – tirish, bukilma – yuksal, Hurkma – kurash; qo'rqma – yopish, yorilma – qo'zg'al».

J: **Fitratning «O'gut» she'ri**

44. Fitrat qaysi she'rda o'zi va millati dardlariga najot topganidan quvonib,

«Bu yurt uchun qutulishning borlig'in ko'rdim», deya yozadi? J: **«O'gut» she'rda**

45. «Yigit omon bo'lsa, xavf-u xatar yo'q» misralarining muallifi? J: **G'afur G'ulom**

46. «O'gut» she'ri sarlavhasi zamirida qanday ma'no bor? J: **Chaqiruv, da'vat, uyg'otish**

47. Ushbu she'r muallifini toping. «Meni bahuda tashlading-ketding, Nega o'ltirmading-da, tark etding». J: **Fitrat**

48. Ushbu she'r muallifini toping. «Yuragimning qalin, qizg'in olovi-la qaynag'on Ko'z yoshlarim, qaydasiz?»

J: **Fitrat**

49. «Go'zalim, bevafo gulistonim, Bog'i umrimda toza rayhonim» deb boshlanuvchi she'rda mumtoz adabiyotimizga xos qaysi jihatlar aks etgan?

J: **Badily o'xshatishlar, jonlantirish, istlora, qochilrm**

50. Fitratning mustaqillik yillarida (2000-yilda) necha jilddan iborat «Tanlangan asarlar»i chop etildi? J: 2 jilddan

51. Fitratning «og'ir yigit»ga murojaati bir millatning asriy istagi, qalb chaqirig'i bo'lib eshitilgan she'rini toping.

J: «O'git»

52. Qaysi o'zbek adibining birinchi yirik asari Istanbulda chop etilgan? J: **Fitrat**

53. Fitratning XX asr boshlarida Toshkentda va Turkistonning boshqa chekkalarida bo'layotgan xunrezliklardan kuyunib yozgan she'ri qaysi? J: «**Mirrix yulduziga**»

54. Fitratning «O'git» she'rida kimlar millat dardiga najot sifatida tilga olingan? J: **Yigitlar**

55. O'zbek milliy she'riyati, prozasi, maorifi, tilshunosligi, adabiyotshunosligi, jamiyatshunosligi singari o'ralab so-halar oyoqqa turishiga, rivojiga ulkan hissa qo'shgan adib kim? J: **Fitrat**

56. «Rahbari najot» (1915), «Oila» (1916), «Begijon» (1916), «Mavludi sharif» (1916), «Abo Muslim» kabi asarlar muallifi kim? J: **Fitrat**

57. Fitrat qachondan siyosiy harakatlarga yanada faol-roq aralasha boshlaydi?

J: **1917-yil fevral Inqilobidan keyin**

58. Fitrat nechanchi yillar oralig'ida «Hurriyat» gazeta-siga bosh muharrirlik qildi? J: **1917 – 1918-yillar**

59. Fitrat qaysi asarida bolsheviklar o'z yurtiga yanada ko'proq qayg'ular olib kelishini oldindan bashorat qilgandi?

J: «**Yurt qayg'usi**» turkum she'rlarida

60. Fitrat rahbarligida tashkil etilgan «Chig'atoy gurun-gi» ilmiy-ma'rifiy jamiyati necha yil faoliyat ko'rsatdi?

J: Uch yil

61. Qachondan e'tiboran Buxoro Jumhuriyatida turk (o'zbek) tili davlat tili deb e'lon qilinadi?

J: 1921-yil mart oyidan

62. Fitrat Fayzulla Xo'jayev ko'magida nechanchi yillarda Moskvada Sharq tillari institutida mehnat qiladi?

J: 1923 – 1924

63. Vaqtli matbuotda, ketma-ket uyushtirilgan turli majlislarda «*millatchi*», «*turkparast*», «*islomparast*», hatto «*g'arbning josusi*» sifatida qoralangan shoir kim? **J: Fitrat**

64. Fitratga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni bilan qanday mukofot va orden berilgan?

J: Alisher Navoiy nomidagi Davlat mukofoti va «Buyuk xizmatlari uchun» ordeni

65. «*Bormi senda o'ksuz yo'qsulning qonin Gurunglashib chog'ir kabi ichkanlar?*» misralarida qo'llanilgan «*o'ksuz*» so'zining ma'nosini toping. **J: Baxtsiz**

66. «*Bormi senda o'ksuz yo'qsulning qonin Gurunglashib chog'ir kabi ichkanlar?*» misralarida qo'llanilgan «*chog'ir*» so'zining ma'nosini toping. **J: Sharob, may**

67. «*Bormi senda butun dunyo tuzugin O'z qopchig'in to'ldirg'ali buzg'anlar*» misralarida qo'llangan «*tuzuk*» so'zining ma'nosini toping. **J: Nilzom, tartib, yashash**

68. Fitratning qaysi she'rida «*bir o'lkani yondirib o'z qozonin qaynatguchi xoqonlar*» qoralangan?

J: «Mirrix yulduziga» she'ri

69. «Mirrix yulduziga» she'ri kimlar haqida?

J: Yurtfurushlar haqida

70. Shoir «Mirrix yulduziga» she'rida kimlarni «*Qardosh*

etin to'ymay yegan qoplonlar»ga o'xshatyafti? J: Ikki yuzli ishbuzarlar, ya'ni o'z qardoshlarini sotgan sotqinlarni

71. «Turma – yugur, tinma – tirish, bukilma – yuksal, Hurkma – kirish, qo'rqma – yopish, yo'rilma – qo'zg'afi» misralarida qo'llangan «yo'rilma» so'zining ma'nosini toping. J: Charchama, o'tirma

72. She'rlarining birida yorini «munisim, hamdamim, madadkorim» deya ulug'lagan shoir kim? J: Fitrat

73. O'z umrini «bog' umrim» deb atagan shoir kim?
J: Fitrat

HAMZA HAKIMZODA NIYOZIY (1889 – 1929)

1. Onasining ismini toping. J: Jahonbibl

2. Otasining ismini toping. J: Ibn Yamin Xolboy o'g'li

3. Necha jildlik asarlari e'lon qilingan? J: 5 jildlik

4. Hamza taxallus tanlashda nimaga e'tibor bergan?

J: Otasi tabib bo'lganligi sababli taxallusiga
Hakimzoda nomini qo'shgan

5. Hamza qachon O'zbekiston xalq yozuvchisi unvoniga sazovor bo'ladi? J: 1926-yilda

6. «Devoni Nihoniy» devoni haqidagi to'g'ri hukmni toping. J: 1905-yildan buyon yozgan she'rlarini jamlagan, 214 ta she'rl bo'lgan, 1914-yilda tuzilgan

7. Hamzaning 1915 – 1919-yillarda chop etilgan «Milliy ashulalar uchun milliy she'rlar majmui» nechta turkumdan tashkil topgan? J: 8 ta

8. Hamzaning 1914 – 1915-yillarda yaratilgan milliy romanlarini toping. J: «Yangi saodat», «Uchrashuv»

9. Hamzaning dramalarini toping. J: 1. «O'ch» (1914)
2. «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» (1915) 3. «Ilm
hidoyati» (1916) 4. «Mulla Normuhammad domlaning
kufr xatosi» (1916) 5. «Ochlik qurbonlari» (1916)

10. Hamzaning qaysi asarlarida davrning muhim
ijtimoiy-siyosiy masalalari dadil ko'tarib chiqilgan? J: «Mux-
toriyat yoki avtonomiya» (1917), «Kim to'g'ri» (1918),
«Tuhmatchilar jazosi» (1918), «Boy ila xizmatchi»
(1918), «Loshman fojeasi» (1916 – 1918-yillar, 3 bo'limli),
«Farg'ona fojeasi» (1919 – 1920-yillar, 4 bo'limli)

11. Qaysi ijodkorning adabiy taxallusi «pinhon, yashi-
rin» ma'nosini beradi? J: Hamzaning

12. Hamzaning qaysi asarlari dramaturgiyaning gultoji
hisoblanadi? J: «Maysaraning ishi» (1916), «Paranji sir-
laridan bir lavha yoki Yallachilar ishi» (1926)

13. Darsliklari? J: «O'qish kitobi» (1914), «Qiroat
kitobi» (1915), «Yengil adabiyot» (1914)

14. «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asaridagi
Maryamxonim onasining ismi? J: Sora

15. Maryamxonim bilan Mahmudxonning orasida xat
yurituvchi kampirning ismi? J: Zaynab

16. Qaysi personaj Mahmudxonning otasiga: «Endi,
boy afandi, janobingizdiki ma'qul, sizga hech munosibmas
va ham bunisi borki, u qiz hazrati eshonga nazr bo'lgan,
endi hazrati eshon murid ovidan qaytsalar, ehtimol shu oy
ichida to'y ham bo'lsa», – deydi? J: Qosimjon xalfa

17. Mahmudxon otasining ismi? J: Mirzo Hamdamboy

18. «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asarining ik-
kinchi pardasida nima haqida hikoya qilinadi?

J: Maryamxonimning zo'r bilan eshonga nikohlani-shi va uning eshonning uyidan qochib chiqqani haqida

19. «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asarining uchinchi pardasida nima haqida hikoya qilinadi?

J: Maryamxonimning zahar ichib Mahmudxonning qo'lida jon berishi haqida

20. «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asarining to'rtinchi pardasida nima haqida hikoya qilinadi?

J: Mahmudxonning Maryamxonim qabri ustida o'z joniga qasd qilishi haqida

21. «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asarini yozganda Hamza necha yoshda bo'lgan? **J: 26 yoshda**

22. Mahmudxonning yoshi nechada deb ko'rsatiladi?

J: 18 yoshda

23. Maryamxonim necha yoshda edi? **J: 17 yoshda**

24. Maryamxonim eshonga nechanchi xotin bo'lib tushiriladi? **J: Oltinchi**

25. «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asaridagi qaysi personaj nomi ishtirok etuvchilar ro'yxatida bo'lgani holda sahnada biror yerda ko'rinmaydi?

J: Mahmudxonning otasi Mirzo Hamdamboy

26. Qaysi asar qahramoni *olti yildan beri baqqa qancha pullar sarf qilib o'g'lini nega, nima maqsadda o'qitganini o'zi deyarli tushunmaydi?*

J: «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asaridagi Mirzo Hamdamboy

27. «Faqirlik nimadan hosil o'lur?» maqolasi qachon qaysi gazetada bosilib chiqqan? **J: 1914-yil 10-avgustda «Sadoyi Turkiston» gazetasining 34-sonida**

28. «1912-yildan boshlab aksar kosiblar zararlanib, mardikortikka kira boshlaganlari uchun kuchsiz mardikorlarni bozor olmay, bu yillardan alar gadoylarga qo'shilib, 1914-yil ramazonda gadoylar boshqalarga qaraganda yuzga qirq prolsent bo'lib ketgan desak ham tof bo'lmaydir... kecha bir kafshg'a 20 tiyin olub na'l qoqub bergan usta bugun darvozalar tagida: «Rabban min, yo rab, yo ramazon!» deb qichqirmakdadin» deb yozgan ijodkor kim? **J: Hamza**

29. «Hamma ishga o'zingiz sabab bo'ldingiz. Dunyoni suydingiz, ammo joningizdan ortuq farzandingizni suymadingiz, mandan ko'z yurdingiz». Ushbu parcha kimning nutqidan olingan va kimga qaratilgan?

J: Maryamxonim onasiga aytgan

30. Qaysi asarda hazrati eshonni davlatiga mag'rur bo'lib harakat qilib, haqiqiy davlati — farzandidan ajralib qolgan ota-onalar obrazi mavjud?

J: «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asarida

31. «Axir uning katalakdek ko'hna hovlisi bor, to'y qayerda bo'ladi? Xo'sh, kelgan yor-do'stlar borub qayerda o'turadi? Sharmanda bo'lamiz-ku!» Ushbu parcha kimning nutqidan olingan?

J: Mirzo Hamdamboyning nutqidan

32. «Shariat zolim emas, xoin emas. Shariat mandek bir sag'ira mazlumani san kabi bugun-erta o'lim egasi bo'lgan noinsof cholga hargiz buyurmas. Shariat ham avval mani qabul qilmog'lm bila buyuradi. Nikoh tarafaynning ijobiy qabuli bila nikohi halol bo'lur». Ushbu parcha kimning nutqidan olingan va kimga qaratilgan?

J: Maryamxonim eshonga aytgan

33. Qaysi asar qahramonlari ham dunyoviy, ham diniy bilimlarni obdan egallagan, o'z oldilariga «zulmatda qolmish bu millatni, vatanni biri quyoshi, biri mohtobi bo'lib yoritishni» maqsad qilib qo'ygan juvonmard edilar?

J: «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asari

34. «Dedim-ku, otam, onam johil, dunyoparast, molparast. Imomlar ham shul. Shariat boshinda turuvchilarga oqcha bo'lsa bo'lur». Ushbu parcha kimning nutqidan olingan va kimga qaratilgan?

J: Maryamxonim eshonga aytgan

35. «O'zing fikrli eding, o'zing olimi eding, zamon holindan, xalqning ma'rifatsiz, ilmsizligidan o'zing yaxshi xabardor eding-ku!» Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari»

36. Hamza qaysi vazifalarda ishlagan?

J: Qo'qondagi rus-tuzem maktabida o'qituvchi, «Kengash» va «Hurriyat» jurnallarida muharrir (1917), Farg'ona viloyati madaniy-maorif bo'limida xodim (1918), teatr truppasida rejissyor (1919), muhtojlar uchun ochilgan maktabda mudir (1920), Buxorodagi teatr truppasida rahbar (1921), Xorazm viloyatidagi madaniy-ma'rifiy muassasalarda mudir (1921 ~ 1924)

37. Qaysi gazetalarda Hamzaning ma'rifatparvarlik ruhidagi o'nlab publiksistik maqolalari chop etilgan?

J: «Sadoyi Turkiston», «Sadoyi Farg'ona»

38. Sho'ro adabiyotshunosligi uzoq yillar davomida qaysi ijodkor shaxsi va ijodini bir yoqlama talqin etdi, uni «sotsialistik realizm metodining o'zbek adabiyotidagi asoschisi» degan yasama sifatlar bilan «bezab» keldi? **J: Hamza**

39. Hamza Hakimzoda Niyoziy qaysi asarida markaziy qahramon qilib yoshlarni tanlaydi?

J: «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari»

40. Hamzaning o'zbek dramaturgiyasini yangi taraqqiyot bosqichiga olib chiqqan 1926 – 1927-yillarda yaratilgan dramalarini belgilang.

J: «Paranji sirlari», «Maysaraning ishi»

41. «Orzu-havas o'lsa-o'lsun, milliyat, insoniyat o'lmasun». Ushbu fikr qaysi qahramonga tegishli?

J: «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» asarida Maryamxonim

42. Hamzaning «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» fojiasida *Mirzo Hamdamboyning oshnasi, uzun bo'ylik, qora soqol, rasmiy kiyingan, Mahmudxonga muhabbatlik, birozgina zamondan xabardor kishi* kim edi?

J: Abduqodirboy

43. Hamza «Milliy ashulalar uchun milliy she'rlar majmuasi» to'plamini qaysi taxallus bilan bitgan? J: **Nihoniy**

44. Hamzaning «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» fojiasida *Maryamxonim bilan Mahmudxon orasida xat yurituvchi 60 yoshlardagi kampir* kim? J: **Zaynab**

45. Hamzaning «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» fojiasida: «*Hayoti milliya ochqichlari – millat, xalq hayotini ochib, ko'rsatib beruvchi*», – deya nimaga ta'rif beriladi?

J: **Gazetaga**

46. Hamzaning «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» fojiasining birinchi pardasi qanday boshlanadi?

J: **Mahmudxonning Maryamxonimdan kelgan mak-tubni o'qishi bilan**

47. Qaysi qahramon yorini unga yozgan maktublari-ning birida: *«Ardoqli millatim, g'unchayi muhabbatim, suyukli afandim»*, – deb ataydi? J: **Maryamxonim**

48. Qaysi qahramonga nisbatan: *«Turkistonda asrlardan beri endigina yetishgon millat joriyasi»*, – deya ta'rif berilgan? J: **Maryamxonimga nisbatan**

49. Mahmudxon: *«Xonim afandi, oh, ikkimizga bir uqubat borgan-da o'xshaydi»*, – deya Maryamxonimga aytgan-da qaysi uqubatni nazarda tutadi? J: **Maryamxonimning hazrati eshonga nazr qilinganligini**

50. I parda yakunida Maryamxonimning Mahmudxon-ga aytgan so'nggi iltimosga to'la gapini toping.

J: **Afandim, avvalgi marhamat, va'dadagina bo'lung, dunyoga aldanmang...**

51. *«Bu qanday jaholat zamon, qanday vahshat zamon! Insoniyatni, vijdonni, adolatni, mehr-shafqatni, jondan ortuq farzandni aqchaga sotadurgan zamon, sotadurgan!»* Ushbu fikr kimga tegishli? J: **Mahmudxonga**

52. *«Kecha oqshom Maryamxonim ... qurboni edi, biz bugun insoniyat, millat qurboni!»* Parchada nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan so'zni toping. J: **Muhabbat**

53. *«Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari»* asaridan bir yil oldin yaratilgan drama nomini toping.

J: **Behbudiyning «Padarkush» dramasi**

54. Qatnashuvchilar ro'yxatida ham berilmagan, voqealarga boshqalarning nutqi orqali aralashgan personaj qaysi? J: **Maryamxonimning otasi**

55. *«Eng yuqori darajada ochiq fikrli»* deb ta'riflangan personaj qaysi? J: **Mahmudxon**

56. Yolg'iz qizini olti xotinlik eshonga nazr qilgan muta-assib ota obrazi qaysi asarda berilgan?

J: «Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari» dramasida

G'AFUR G'ULOM (1903 – 1966)

1. G'afur G'ulom qachon qayerda tug'ilgan? J: 1903-yilda Toshkentning Qo'rg'ontepa mahallasida tug'ilgan

2. Nasriy asarlarini sanang. J: «Yodgor», «Afan-di o'lmaydigan bo'ldi», «Hasan Kayfiy», «Eng rasvo namozi asr», «Mening o'g'rigina bolam»

3. G'afur G'ulomning qaysi she'rida urushga ketgan o'g'lidan bir mujda kutayotgan jonsarak ota obrazi berilgan? J: «Sog'inish»

4. «Vaqt» she'ri qanday boshlanadi?

J: G'uncha ochilguncha o'tgan fursatni

5. Ik she'riy to'plami qaysi? J: «Dinamo» (1931-yil)

6. Ikkinchi she'riy to'plami qaysi?

J: «Tirlik qo'shiqlar» (1932-yil)

7. «Sog'inish» she'ri qanday boshlanadi?

J: Zo'r karvon yo'lida yetim bo'tadek

8. «Vaqt» she'ri qanday yakunlanadi?

J: Umrimiz boqiydir, umrimiz boqiy

9. 30-yillarda yaratilgan qissalarini sanang. J: «Netay», «Yodgor», «Tirilgan murda», «Shum bola»

10. Poemasini toping. J: «Ko'kan»

11. Balladalarini toping. J: «To'y», «Ikki Vasiqa»

12. G'afur G'ulom 1946-yilda qaysi asari uchun Davlat mukofoliga sazovor bo'lgan?

J: «Sharqdan kelayotirman» to'plami

13. G'afur G'ulomga akademik unvoni qachon berildi?

J: 1943-yilda

14. O'zbekiston xalq shoiri unvoniga qachon muyassar bo'ldi? J: 1963-yilda

15. «Vaqt» she'ri qachon yaratilgan? J: 1945-yilda

16. «Vaqt» she'ri qanday munosabat bilan yozilgan?

J: Fashizm ustidan qozonilgan g'alaba munosabati bilan

17. «Vaqt» she'rida nimaning mohiyatiga nazar solindi? J: Lahza (sekund)ning

18. G'afur G'ulom «Vaqt» she'rida bir onning bahosini o'lchash uchun nimadan tosh va tarozi kerak deb ta'kidlaydi? J: Oltindan tarozu, olmosdan tosh

19. «Shuhrat qoldirmoqqa Gerostratdek Diana ma'badin yoqmoq shart emas» misralari kimning qaysi she'ridan olingan? J: G'afur G'ulomning «Vaqt» she'ridan

20. «Aziz asrimizning aziz onlari aziz odamlardan so'raydi qadrin» misralari kimning qaysi she'ridan olingan?

J: G'afur G'ulomning «Vaqt» she'ridan

21. «Sog'inish» she'ri qachon yaratilgan?

J: 1942-yilda

22. «Sog'inish» she'ri kimlarning umumlashma obrazi?

J: O'zbek otalarining

23. «Sog'inish» she'rida ota kimning she'rini o'qiganidan so'ng loyqa xayolotlari chashmaday tinadi?

J: Abduqodir Bedilning

24. «Sog'inish» she'ridan olingan «Iblisning g'arazi bo'lgan bu urush, Albatta, yetadi o'zin boshiga» misralari

kimning fikriga hamohang? J: **Bedilning «Zolimning maqomi-qudrati, zulmi oxir-oqibat zaiflashib kuchdan qoladi. Lovullab yonayotgan olov ham bir kun kelib kulga aylanadi» degan fikriga**

25. «Sog'inish» she'rida ota g'alaba kuni o'g'li kelganda bog'dan bir savat qanday mevani uzib chiqishini ta'kidlaydi? J: **Shaftoli**

26. Ushbu she'r muallifini toping. *«E o'g'lim, jonginang salomat bo'lsin, O'z bog'ing, o'z mevang danagin saqla»*

J: **G'.G'ulom**

27. Urush yillarida yaratilgan she'rlari?

J: **«Sen yetim emassan», «Oltin medal», «Kuza-tish», «Vaqt», «Sog'inish», «Bizning ko'chada ham bayram bo'lajak», «Men – yahudiy»**

28. «Vaqt» she'rida kapalak umri nimaga o'xshatilyapti? J: **G'uncha ochilguncha o'tgan fursatga**

29. Shuhrat qoldirmoq uchun Diana ma'badiga o't qo'ygan Gerostrat obrazi qaysi asarda berilgan?

J: **«Vaqt» she'rida**

30. Hayot sharobidan bir qultum yutmoqchi bo'lgan, damlarni g'animat deb bilgan shoir kim?

J: **G'afur G'ulom**

31. *«Balki bir g'alat o'q yo xavf-u xatar Xazlnayi um-rimdan yo'qoldi olmos»* misralari qaysi she'rdan olingan?

J: **«Sog'inish» she'ridan**

32. *«Uzilgan bir kiprik abad yo'qolmas, Shunchalar mustahkam xonayi xurshid»* misralari qaysi she'rdan olingan? J: **«Sog'inish» she'ridan**

33. «Sog'inish» she'rida urushga ketgan yigitning

mo'ylovidek mayin tuki bor deya qaysi mevaga ta'rif beriladi? **J: Shaftoliga**

34. «Sog'inish» she'rida ota o'g'lini qaysi faslda urushga jo'natgan va bu davrni qaysi mevalarning pishgani bilan bildiradi? **J: Yoz faslida, anjir tugab, qovun g'arq pishgan davrda**

35. *Yetimlik nimadir, bizlardan so'ra,*

O'ninchi yillarning sargardonligi,

Isitma aralash qo'rqinch tush kabi

Xayol ko'zgusidan o'chmaydi sira ... satrlarining muallifi kim? **J: G'.G'ulom**

36. G'.G'ulomning qaysi she'rida «o'zbek otasi»ning bo'rta, umumiy, hamma uchun tanish siymosi yaratilgan?

J: «Sog'inish»

37. G'afur G'ulom «Vaqt» she'rining nechanchi bandida Diana ma'badiga o't qo'ygan shuhratparast Gerostratni tilga oladi? **J: 10-band**

38. «Aziz asrimizning aziz onlari Aziz odamlardan so'raydi qadrin» misralari G'afur G'ulomning «Vaqt» she'ri nechanchi bandida mavjud? **J: 9-band**

39. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni bilan G'afur G'ulomga qanday orden berilgan?

J: «Buyuk xizmatlari uchun» ordeni

40. Hasharchi qo'shni qiz obrazi qaysi asarda uchraydi? **J: «Sog'inish» she'rida**

41. «Uzilgan bir kiprik abad yo'qolmas,

Shunchalar mustahkam xonayi xurshid» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «Sog'inish» she'ridan

42. Najot so'rab to quyoshga qadar zorlangan lirik qahramon obrazi qaysi asarda uchraydi?

J: «Sog'inish» she'rida

43. Bedil fikrlariga hamohang yozilgan asar qaysi?

J: «Sog'inish»

QOFIYA HAQIDA

1. She'riy asarlarning qofiyalanishi nimani belgilaydi?

J: Janrni

2. Kam – ham so'zlari qanday qofiya hisoblanadi?

J: To'q qofiya

3. Allakimimni – dilimni so'zlari qanday qofiya hisoblanadi? J: Och qofiya

4. O'zining kelib chiqishi jihatidan qaysi nutq turi qadimiy hisoblanadi? J: She'riy nutq

5. She'r tuzilishida, uning musiqiyligini kuchaytirishda nimaning ahamiyati katta? J: Qofiyaning

6. Misra yakunida so'z, qo'shimcha, ba'zan esa so'z birikmalarining ohangdosh bo'lib kelishi qanday ataladi?

J: Qofiya

7. Qofiyadosh so'zlarning tovush tarkibi to'la mos kelgan qofiya turi? J: To'lliq (to'q) qofiya

8. So'zlarning tovush tarkibi qisman mos kelgan qofiya turi? J: To'liqsiz (och) qofiya

9. Dahriy – qahridan so'zlari qanday qofiya turini hosil qiladi? J: Och qofiyani

10. Tutun – Aloviddin so'zlari qanday qofiya turini hosil qiladi? J: Och qofiyani

12. «Boshing egib, ta'zim ayla, shukrona ayt Seni guldek erkalagan chaman uchun. Osmonlarda yurgan bo'lsang, tuproqqa qayt, Aytgil, do'stim, nima qildik Vatan uchun?» misralarining muallifi? **J: Iqbol Mirzo**

13. Qofiyadosh so'zlarning tovush tarkibi to'la mos kel-sa, bunday qofiya qanday ataladi? **J: To'liq (to'q) qofiya**

14. So'zlarning tovush tarkibi qisman mos kelgan qofi-ya turi? **J: To'liqsiz (och) qofiya**

15. Qofiyalarning tartibi degan tushuncha nimani ang-latadi? **J: She'r bandidagi misralarning o'zaro qofiya-lanish tartibini**

MAQSUD SHAYXZODA (1908 – 1967)

1. Maqsud Shayxzoda dastlabki ijod namunalari-ni nechanchi yildan e'lon qila boshladi? **J: 1929-yildan**

2. Qaysi to'plamlari o'tgan asrning 30-yillarida e'lon qi-lingan?

J: «Loyiq soqchi», «O'n she'r», «Undoshlarim», «Uchinchi kitob», «Jumhuriyat», «O'n ikki», «Yangi devon», «Saylov qo'shiqlari»

3. «Jaloliddin Manguberdi» dramasi qachon yozilgan?

J: 1944-yilda

4. «Jaloliddin Manguberdi» dramasi-da Jaloliddin Man-guberdi obrazini qaysi aktyor gavdalantirgan?

J: Shukur Burhonov

5. She'riy to'plamlari?

J: «O'n besh yilning daftari», «Olqishlarim», «Zamon torlari», «Shu'la», «Chorak asr devoni»

6. «Toshkentnoma» dostoni qachon yozilgan?

J: 1958-yilda

7. Maqsud Shayxzodaning dostonlarini toping.

J: «Toshkentnoma», «O'rtiq mulk», «Tuproq va haq», «Chirog'», «O'rtiq», «Meros», «Ovchi qissasi», «Iskandar Zulqarnayn», «O'n birlar», «Jenya», «Oqsoqol», «Ahmadjonning hikmatlari», «Uchinchi o'g'il», «Nurmat otaning tushi»

8. «Tushunmayman, tushunmayman, shavkatli mirzo, Taxt qanaqa ma'rifatga poydevor bo'lg'ay? Vaholanki, toj boshdagi fikrga qafas». Ushbu fikrni Ulug'bekka kim aytgan? J: **Piri Zindoni**y

9. «Mirzo Ulug'bek» fojeasida Amir Temur ruhi paydo bo'ladi. Uning qo'lida nima bor edi? J: **Qilich**

10. Maqsud Shayxzodaning «Mirzo Ulug'bek» fojeasida qaysi shoirlar ishtirok etgan? J: **Jomiy, Sakkokiy**

11. «Mirzo Ulug'bek» fojeasida Ulug'bekning so'nggi farmoni nima haqida edi?

J: **Piri Zindoni**yni zindondan ozod qilish haqida

12. «Mirzo Ulug'bek» fojeasida Ulug'bek kimning uyida o'ldiriladi? J: **Ota Murodning**

13. «Mirzo Ulug'bek» fojeasida Berdiyori qayerlik edi?

J: **Chotqollik**

14. «Mirzo Ulug'bek» fojeasida Ulug'bek kimdan o'ziga qilich olib kelishni so'raydi? J: **Yigitalidan**

15. «Mirzo Ulug'bek» fojeasida Ulug'bek kimga: «Bir meroski, zamon uni mahv etolmaydi, Bir meroski, vorislari bu vatan ahli», – deydi? J: **Abbosga**

16. «Mirzo Ulug'bek» fojeasida Ulug'bek aytgan «Bir

meroski, zamon uni mahv etolmaydi, Bir meroski, vorislari bu vatan ahli» so'zlardagi meros nima edi?

J: Kitoblar, jadvallar

17. «Yetim qolgan El dardiga kuyib yig'layman, Bosh qo'yaman tuprog'iga ulug' insonning». Ushbu fikrlarni kim aytgan? **J: Piri Zindoni**

18. Navoiyning «Majolis un-nafois» tazkirasining nechanchi fasli temuriylarga mansub shoirlar haqida?

J: Yettinchi

19. «Ziji Ko'ragoniy» asarining so'zboshisida Ulug'bek kimni farzandi arjumandim deb ataydi?

J: Ali Qushchini

17. «Mirzo Ulug'bek» dramasi asosida qaysi rejissor «Ulug'bek yulduzi» kinofilmini yaratdi? **J: Latif Fayziyev**

18. «Mirzo Ulug'bek» fojeasida Piri Zindoni necha yildan beri zindonda bandi edi? **J: 50 yildan beri**

19. «Mirzo Ulug'bek» fojeasida kimlar podshohsiz yashash uchun kurashgan? **J: Sarbadorlar**

20. «O'g'illardan yalchimagan benasib padar, O'z shogirdin o'g'il deya topar tasalli» fikrlari kimga tegishli?

J: Sakkoki

21. «Mirzo Ulug'bek» dramasida qatnashuvchilar ro'yxatida: «*Samarqand qozisi, 70 yoshda*», – deb kimga ta'rif berilgan? **J: Mavlono Shamsiddin Muhammad Miskin**

22. «Ovchi qissasi» dostonining muallifi kim?

J: Maqsud Shayxzoda

23. «O'ylashimcha, sarbadorlar chin inson bo'lgan.

Haq yo'lida, xalq yo'lida bosh qo'ygan ular,

Halol, rostgo'y fuqarolar ekan hammasi». «Mirzo

Ulug'bek» tragediyasidan olingan ushbu parcha qaysi qahramonga tegishli? J: **Abdurazzoqqa**

24. «*Toj boshdagi fikrga qafas*» fikrlari kimga tegishli?

J: **Hasan ohangar**

25. «Mirzo Ulug'bek» tragediyasida Ulug'bekni o'ldirgan Abbasning xanjariga kimning nomi yozilgandi?

J: **Abdullatifning**

26. «Mirzo Ulug'bek» tragediyasida:

«*Ey, voh! Endi yetim qoldi aql-u ma'rifat.*

Lak-lak ablah Abbasdeklar harom qotadi.

Ammo, hayhot, tirilmaydi bitta Ulug'bek!» – degan fikrni kim aytgan? J: **Abdurazzoq**

27. «Mirzo Ulug'bek» tragediyasi necha pardali fojia asar? J: **Besh pardali**

28. «Mirzo Ulug'bek» tragediyasidagi to'qima obrazlarini toping. J: **Piri Zindoniy, Ota Murod**

29. Ulug'bekning ajnabiy elchilar bilan suhbatida uning qaysi asari haqida so'z boradi? J: «**Zilji Ko'ragonly**»

30. «Mirzo Ulug'bek» fojiasida zindondan ozod qilingan Piri Zindoniy kimga topshirilishi kerak edi?

J: **Jomly va Lutfiy panohiga**

31. «Mirzo Ulug'bek» fojiasida qatnashuvchilar ro'y-xatida Ulug'bekning yoshi necha yoshda deb ko'rsatilgan?

J: **56 yoshda**

32. «*Zamonaning taraqqiyparvar ulamolaridan; 65 yoshda*», – deya kimga ta'rif berilgan?

J: **Shayxullislom Burhoniddin**

33. «*Sayid Obidning o'g'li, Abdullatifning mahrami; 28 yoshda*». Ushbu ta'rif kim haqida? J: **Abbos**

34. «*Mashhur tarixchi; 35 yoshda*», – deya kim ta'riflangan? J: **Abdurazzoq Samarqandiy**

35. «*Mahbus; 80 yoshda*». Ushbu ta'rif kim haqida?

J: **Piri Zindoniy (Hasan ohangar) haqida**

36. «*Sharq vahshati*» borasida hamma gap bo'hton
Va ko'rdikki, Ulug'bekning zamonasida

Din-u millat xusumati yo'q Turkistonda. Ushbu fikrlar
Mirzo Ulug'bekka kim tomonidan aytilgan?

J: **Farang elchisi**

37. «*Bizga agar lutf etilsa ruxsati oliy, U kitoblar nusxasidan olib kelgaymiz*», – deya Mirzo Ulug'bekdan iltimos qilgan personaj kim? J: **Misr elchisi**

38. «*Saltanatki, sultoni yo'q – boshsiz bir tana*» fikrlarini Mirzo Ulug'bek kimga aytgan?

J: **Hasan ohangarga**

39. «*Podshohsiz o'zimizcha yashab ko'raylik, Nonimizni hadik olmay oshab ko'raylik*» fikrlari kimga tegishli?

J: **Sarbadorlar**

40. *Endi nega maydalandi Temur urug'i,*

Endi nega razillashdi hokimlar ruhi.

Endi nega mirzolaming ko'zlari ojiz,

Qulog'i kar, idroki bo'sh, iroda kuchsiz... Ushbu fikr kimga tegishli? J: **Mirzo Ulug'bekka**

41. «*Hech bir kimsa tug'ilma bdi boshda toj bilan*» fikrlarini kim aytgan? J: **Mirzo Ulug'bek**

42. «*Ey Xudo, sen guvoh bo'lg'in, bu xanjar bilan*

Abdullatif kallasini olmasam agar

Yuz ming la'nat bo'lsin menga!» Ushbu fikrlar muallifi kim? J: **Berdiyori**

43. Navoiy «Majolis un-nafois» tazkirasining nechanchi fasli Husayn Boyqaro haqida? **J: Sakkizinchi**

44. «Yulduzlarda ekan nigohim, bilmadim ne edi gunohim...
Men dardimni kimga aytaman». Ulug'bek haqida yozilgan ushbu she'r muallifini toping.

J: Muhammad Yusuf

45. «Yo'q, yo'q, sulton o'lsa hamki, donishmand yashar, Olimlarga mangu hayot tarixi – bashar...» misralari kimning nulqidan olingan? **J: Ulug'bek**

46. Qaysi shoir ijodida Hamid Olimjon, xalq og'zaki ijodining ajoyib vakili Fozil shoirlarga bag'ishlangan asarlar mavjud? **J: Maqsud Shayxzoda**

47. «Mirzo Ulug'bek» dramasida tarixchi Abdurazzoq Samarqandiy sarbadorlar haqida kimdan eshitganligini aytadi? **J: Tarixchi Hofiz Abro'dan**

48. Elchilarni saroyga kim boshlab kiradi?

J: Devonbegi

49. Ulug'bek huzuriga qaysi yurtdan kelgan elchilar tashrif buyuradi?

J: Chin, Hind, Misr, Farang, Rus elchilari

50. «O'z yurtimdan kelganimda niyat qilgandim, Xuroson-u Turkistonni sayr etib chiqsam, Undan keyin ko'ra olsam janoblarini!» – deya Ulug'bekka murojaat qilgan elchi kim? **J: Hind elchisi**

51. «Istar edik uzilmasin karvonlar safi.

Karvonlarga shohi bilan yuklansin do'stlik,

Shohi kabi muloyimlik, paxtaday soflik!» Ushbu fikrlar kimga tegishli? **J: Rus elchisiga**

52. «Donishmandlar kengashib turib Mamlakatni boshqarsalar, el bo'lar obod!» – deb kimning kitobida yozilgan?

J: Abu Nasr Forobiyning

TRAGEDIYA HAQIDA

1. Tragediya so'zi Dionis sharafiga o'tkaziladigan bayramlar bilan bog'liq. Dionis qanday xudo?

J: Hosildorlik xudosi

2. «Tragediya» so'zi qanday ma'noni bildiradi?

J: Yunoncha «echki qo'shig'i» ma'nosini

3. Qadimgi Yunonistonda qiziqchilarni nima deb ataganlar? **J: Tragoslar**

4. Tragediya nimaga quriladi?

J: Murosasiz kurash, g'oyatda keskin ziddiyatlar zaminiga quriladi

5. Fojeiy asarlar dramatik asarlardan qanday farqlanadi? **J: Qahramonlar xarakterining yorqinligi, ichki kollizliya kuchliligi, personajlar o'rtasidagi konfliktning o'ta kuchliligi bilan**

6. Haqiqiy tragik asarlar yaratish qachon o'zining kamolot bosqichiga ko'tarildi?

J: Miloddan avvalgi V asrga kelib

7. «Zanjirband Prometey», «Oresteya» asarlarining muallifini toping. **J: Esxil**

8. Sofokl tragediyalarini sanang.

J: «Shoh Edip», «Antigona»

9. Evripid tragediyalarini toping.

J: «Elektra», «Medeya», «Gerakl»

10. Jahon adabiyotida tragediya janrida samarali ijod qilgan adiblarni toping. J: **Lope de Vega, Kalderon, Shekspir, Gyote, Shiller, Pushkin**

11. Pushkinning «Boris Godunov» asari janrini toping.
J: **Tragediya**

12. Mahmudxo'ja Behbudiyning «Padarkush» tragediyasi qachon yaratilgan? J: **1911-yili**

13. Abdurauf Fitratning «Abulfayzxon» tragediyasi qachon yozilgan? J: **1926-yili**

14. Maqsud Shayxzodaning «Mirzo Ulug'bek» tragediyasi qachon yaratilgan? J: **1961-yili**

USMON NOSIR

1. Usmon Nosir necha yoshlarida ijod qilgan?

J: **18 – 24 yoshida**

2. Usmon Nosir nechta she'riy to'plam va nechta she'riy drama yozgan? J: **5 ta she'riy to'plam va 4 ta drama**

3. Usmon Nosirning dramalari nomini toping.

J: **«Atlas», «Zafar», «So'nggi kun», «Dushman»**

4. Usmon Nosirning dostonlari nomini toping.

J: **«Norbo'ta», «Naxshon»**

5. Usmon Nosirning she'riy to'plamlari nomini toping.

J: **«Quyosh bilan suhbat», «Traktorobod», «Yurak», «Safarbar satrlar», «Mehrim»**

6. Usmon Nosir tarjimasiga mansub bo'lgan asarlarni toping. J: **Dobrolyubov «Haqiqiy kun qachon keladi?» asari, Kirshon «Ulug' kun», Pushkin «Bog'chasaroy fontani», Lermontov «Iblis»**

7. Usmon Nosirning nechanchi yillardagi ijodida publi-

sistika, publitsistik munosabat ko'zga tashlanadi? J: **1927 – 1932-yillarda**

8. Usmon Nosir bir she'rida «Sen yuragimning chashma suvisan, Sen ko'zlarimning gavhar nurlari. Sening bahongni kim so'rsa, de: «bahom – umrning bahosiga teng» deb yozadi. Bu nima yoki kim haqida? J: **She'r**

9. «Usmon Nosir davrining yosh shoirlar Amin Umariy, Nasrulla Davron, Ibrohim Nazir va shu satrlarning muallifi – kamina kabi shoirlar uning ko'magidan bahramand bo'ldi», deb yozgan ijodkor kim? J: **O'tkir Rashid**

10. «Usmon she'riyatimizga shamolday kirib keldi. Balki bo'ronday! U shunday to'polon va to'lqin bilan keldiki, uncha-muncha she'riy uslub va ijodni to's-to's qilib yubordi». Ushbu fikrlar muallifini toping. J: **Turob To'la**

11. Qaysi shoir haqida Moskva gazetalarida sharqda Pushkin paydo bo'libdi deb yozishgan? J: **Usmon Nosir**

12. «Bargday uzilib ketsam Unutmas meni bog'im» deb yozgan shoir kim? J: **Usmon Nosir**

13. Usmon Nosirning «Yurak» she'ri qanday boshlanadi? J: **Yurak, sensan mening sozim**

14. Usmon Nosirning «Yurak» she'ri qanday yakunlanadi? J: **Yoril! Mayli tamom o'lsam!..**

15. Usmon Nosirning qaysi she'rida asrlarni yig'latgan sevgi tilga olinadi? J: **«Monolog»**

16. Kim muhabbat haqida «Muhabbat ul o'zi eski narsa, Lekin har bir yurak uni yong'orta (yangilaydi)» deb yozgan? J: **Xodi To'qtash**

17. Usmon Nosir qaysi she'rida «Aqlidan ozganmi muhabbat?» deydi? J: **«Monolog»**

18. «Sen ey, sen – o'ynoqi dilbar, Zafardan izla yoringni. To'lib qayna, toshib o'yna, Tirikman, kuyla boringni» misralari Usmon Nosirning qaysi she'ridan olingan?

J: «Yurak» she'ridan

19. Usmon Nosirning «Nil va Rim» she'ri qachon yaratilgan? **J: 1935-yilda**

20. Usmon Nosirning «Nil va Rim» she'ri necha qismdan iborat? **J: 6 qismdan**

21. «Nil va Rim» she'rining nechanchi qismlarida Usmon Nosir «Mana menman u qullarning hech so'nmas yodi» misralarini naqoratdek takrorlaydi?

J: 3- va 6-qismlarida

22. Usmon Nosir qaysi she'rida «Tun qancha qora bo'lsa, oy shuncha yorug'» degan o'xshatishni qo'llaydi?

J: «Nil va Rim» she'rida

23. Usmon Nosirning «Monolog» she'ri qachon yaratilgan? **J: 1933-yilda**

24. «Ki, odamning o'ziniginamas, Hissini ham xarob qilsa davr! Qiynalaman!.. Yuragimda hovur.. Bu – qarshilik! Yo'ql Gina emas» misralari Usmon Nosirning qaysi she'ridan olingan? **J: «Monolog» she'ridan**

25. «Dezdemona, gunohsiz dilbar, Jigar qonlaringni ichgan kim? Bilaman, Otello, bilaman, Otello haqlimi?.. Shoir jim!..» misralari Usmon Nosirning qaysi she'ridan olingan? **J: «Monolog» she'ridan**

26. Usmon Nosirning qaysi she'ri shoirming insoniy xarakteri va ijodiy taqdirini o'zida mujassam etgan she'rlar sirasiga kiradi? **J: «Yurak»**

27. U.Nosir «Monolog» she'rida: «O'z zimmamga katta

ish oldim», – deganda nimani nazarda tutadi? **J: Asrlarni yig'latgan sevgiga qarshi bosh ko'tarishni**

28. «*Malika qiz*» – Kleopatra «Nil va Rim» she'ining nechanchi qismida uchraydi? **J: 3-qismi**

29. «*Kul gardiday umr tog'day kulfat uchunmi? Javob bergin menga, zakki qadimgi Homer*» misralari «Nil va Rim» she'ining nechanchi qismida uchraydi?

J: 4-qismi

30. «*Hamon yig'lar yalang'och Rim, hamon dil ezar, Hamon tilla qadahda qon ichar Sezar!*» misralari «Nil va Rim» she'ining nechanchi qismida uchraydi?

J: 4-qismi

31. «*Odam bilan hayvon o'yin ko'rsatar emish...*» misralari «Nil va Rim» she'ining nechanchi qismida uchraydi?

J: 5-qismi

32. «Monolog» she'rida qaysi go'zalga «*tosh ko'ngilli*» deya ta'rif berilgan? **J: Beatrice**

33. «Monolog» she'rida qaysi go'zalga «*makkora qiz*» deya ta'rif berilgan? **J: Leonora**

34. «Monolog» she'rida Beatrice bilan birga qaysi shoir nomi tilga olingan? **J: Dante**

35. «Monolog» she'rida Leonora bilan birga qaysi shoir nomi tilga olingan? **J: Tasso**

36. «Monolog» she'ri qaysi misralar bilan boshlanadi?

J: Sevgil Sening shirin tilingdan Kim o'pmagan, kim tishlamagan?

37. «*Ufqdan botar quyoshni Shart kesilgan boshga o'xshatdim*» misralari Usmon Nosirning qaysi she'rida uchraydi? **J: «Monolog» she'rida**

38. «Nil va Rim» she'rining nechanchi qismida Rim quldorlik tuzumiga qarshi ko'tarilgan qo'zg'olonning rahbari, o'zi ham qul bo'lgan *Spartak* nomi tilga olingan?

J: 6-qismida

39. «Nil va Rim» she'rining qaysi qismida qadimgi yunon faylasufi *Aflotun (Platon)* va qadimgi yunon lirik shoiri *Vergiliy* nomi tilga olingan? **J: 6-qismida**

40. Usmon Nosir «Nil va Rim» she'rining nechanchi qismida «*Tun qancha qora bo'lsa, oy shuncha yorug'!*» tashbehini qo'llaydi? **J: 6-qismida**

41. «*Osmon – qalqon, kamon yoyi – chaqmoq, yonar o'q, Zulm uchun yig'i, fig'on va erksizlik sud*» misralari «Nil va Rim» she'rining nechanchi qismida uchraydi?

J: 6-qismida

42. «*Xalq o'rnidan birdan turdi duv... Chapak chaldi. «Ey ahmoq Rim, sevinma qongal Bundan boshqa xo'rlik bormi, axir, insonga?»*» «Nil va Rim» she'ridan olingan ushbu parchada xalq qaysi voqeaga chapak chalib uni olqishlagani shoirning g'azabini qo'zg'atadi? **J: Yo'lbars bilan insonning kurashida hayvonning g'olib chiqishiga**

43. *Ro, Azirisa, Tifon* – qadimgi misrliklar tushunchasidagi xudolar nomi «Nil va Rim she'rining nechanchi qismida uchraydi? **J: 2-qismida**

44. *Sariq qumlar orasidan qon rangli quyosh*

Ko'tarilar. Nil oqadir – qullar to'kkan yosh. «Nil va Rim» she'rining nechanchi qismi shunday satrlar bilan boshlandi? **J: 2-qismi**

45. «*Umr tepasida musht tuygan...*» misralari Usmon Nosirning qaysi she'rida uchraydi? **J: «Monolog» she'rida**

46. Usmon Nosir qaysi she'rida yurtga nafi tegmaydigan ijoddan o'limni afzal biladi? **J: «Yurak»**

47. Qaysi she'rida shoir o'zi la'natlayotgan davrda hayot, tiriklik mantig'i, insoniy turmush tarzining oyog'i osmondan keltirilganini tabiatda bo'ladigan voqea-hodisalarni mantiqsizlik, noaniqlikka yo'l qo'yilgan holda tasvirlaydi?

J: «Nil va Rim» she'rida

48. «Nil va Rim» she'rida Rimga qanday ta'rif beriladi?

J: O'yindan o'lim kutgan jinnl teatr

49. «Nil va Rim» she'rida Nilga qanday ta'rif beriladi?

J: Qullar to'kkan yosh

50. «*Ey ahmoq Rim, sevinma qongal Bundan boshqa xo'rlik bormi, axir, insonga?*» misralari «Nil va Rim» she'ri-ning nechanchi qismida mavjud? **J: 5-qismda**

51. «*Aqlidan ozganmi muhabbat?*» misralari «*Monolog*» she'rining nechanchi bandida mavjud?

J: 9-bandda

52. «Nil va Rim» she'rining nechanchi qismida *go'dagini tosh ostiga bostirgan ona* obrazi mavjud? **J: 4-qismda**

53. «Nil va Rim» she'rining nechanchi qismida «*O'lim yaxshi, odam agar shunday xor bo'lsa! Bir parcha non nima o'zil Shunga zor bo'lsa!*» misralari mavjud? **J: 4-qismda**

54. «*Rim ustida shamsiyadek tumanli osmon*» misralari bilan «Nil va Rim» she'rining nechanchi qismi boshlanadi? **J: 5-qism**

55. «*Monolog*» she'rida kimga: «*Rohat ko'rmay o'tgan bir umr*», – deb ta'rif beriladi? **J: Tassoga**

56. «*Monolog*» she'rida: «*Nomi qora bilan yozilgurl...*» – deya qaysi qahramon qoralangan? **J: Leonora**

57. «Monolog» she'rining nechanchi banddalarida Shekspir va uning asari qahramonlari tilga olingan?

J: 4-, 5-, 6-bandlar

58. «Shohona toj kiygan muhabbat» misralari «Monolog» she'rining nechanchi bandida mavjud?

J: 10-bandda

ASQAD MUXTOR

1. Asqad Muxtorning ilk she'riy asarlarini toping.

J: «Tilak», «Tong edi», «Totli damlar»

2. «Karvon qo'ng'irog'i» she'riy to'plamining muallifini toping. J: **Asqad Muxtor**

3. «Quyosh belanchagi» she'riy to'plamining muallifini toping. J: **Asqad Muxtor**

4. «99 miniatura» she'riy to'plamining muallifini toping.

J: **Asqad Muxtor**

5. Asqad Muxtor nechanchi yildan prozaik asarlar yozishni boshladi? J: **50-yillardan**

6. Asqad Muxtorning qissalarini toping.

J: «Daryolar tutashgan joyda», «Qoraqalpoq qissasi», «Buxoroning jin ko'chalari», «Bo'ronlarda bordek xalovat», «Jar yoqasidagi chaqmoq», «Kumush tola»

7. Asqad Muxtorning romanlarini toping.

J: «Opa-singillar», «Chinor», «Amu», «Tug'illish», «Davr mening taqdirimda»

8. Asqad Muxtorning bolalarga bag'ishlangan asarlarini toping. J: «Chin yurakdan», «Dunyo bolalari», «Hayotga chaqiriq»

9. Sofoklning «Shoh Edip» asarini kim o'zbek tiliga tarjima qilgan? **J: Asqad Muxtor**

10. Asqad Muxtorning so'nggi asarini toping.

J: «Uyqu qochganda (Tundaliklar)»

11. «Chinor» romanida barcha katta-kichik insoniy taqdirlar kimning taqdiriga borib bog'lanadi?

J: Ochil boboning

12. Asqad Muxtorning qaysi asarida shafqatsiz realizm ko'rinishlari mavjud? **J: «Chinor»**

13. «Chinor» romanida Ochil boboning shajarasidagi «mo'rt bir barg» kim edi? **J: Akbarali**

14. «Chinor» romanida Akbarali qaysi qishloqdan edi?

J: Shodasoydan

15. «Chinor» romanida Akbaralining otasi bilan birga jang qilgan kishining ismi? **J: Bektemir**

16. «Chinor» romanida Bektemir o'zining qayerdan ekanligini aytadi? **J: Kapsandan**

17. «Chinor» romanidagi Akbaralining onasining ismi?

J: Sharofat xola

18. «Chinor» romanida Akbaralining o'rniga o'lib ketgan personajning nomi? **J: Bektemir**

19. «Odam o'ziga tikilib tursa g'alati bo'larkan. Boshqa olamdan, narigi dunyodan kelgandek». Bu parcha qaysi asardan olingan? **J: «Chinor»**

20. «Odam deb o'lgan odam – doim tirik». Bu fikrlarni kim aytgan? **J: Ochil buva**

21. «Chinor» romanida Akbarali yana bir bor xatoga yo'l qo'ydi. Bu xato nima edi?

J: O'zini o'ldirish

22. «Chinor» romanida Ochil buva «O'zi... bandi mo'rt edi. Uchdi ketdi», deydi. Bu kimga ishora edi?

J: Akbaraliga

23. «Chinor» romanida Akbaralining holati qaysi jonivorga qiyoslanadi? **J: Toshbaqa**

24. «Hayot berahm. Qo'rqqoqa ayniqsa berahm». Bu fikrlarni kim aytgan? **J: Ochil buva**

25. Respublikada «Asqad Muxtor tahrir maktabi» degan nashr bor. Buning ma'nosi nima? **J: Asqad Muxtor «Guliston» jurnali va «O'zbekiston adabiyoti va san'ati» gazetasida bosh muharrirlik qilgan paytda yosh shoir va yozuvchilarga yordam bergani uchun**

26. «Chinor» romanida Ochil boboning yoshi necha yoshda edi? **J: 93 yoshda**

27. «Chinor» romanida Akbarali o'z joniga qasd qilganda necha yoshda edi? **J: 30 yoshda**

28. «Vaqt ko'p o'tganidan emas, ... yilda odam bunchalik o'zgarmaydi. O'ttiz yoshida odam bunchalik qarimaydi». «Chinor» romanidan olingan ushbu parchada nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan raqamni toping. **J: Yetti**

29. «Hali-hali ko'z o'ngida turibdi: bir ko'zi ko'r edi bu odamning». Ushbu parcha qaysi asardan olingan va qaysi qahramon haqida? **J: «Chinor» romanidan, Bektemir**

30. «Chinor» romanida Bektemir asirga tushganidan so'ng necha yil sargardonlikdan keyin o'z yurtiga qaytadi?

J: 13 yildan so'ng

31. «Chinor» romanida Akbarali o'zining konda qo'rqqoqlik qilganini kimga aylib beradi?

J: Bufetchi xotin Sonyaga

32. «Unga yigittlik umrida bir marotaba inson bolasi, hayot atalmish ne'mat najot qo'llarini cho'zgan edi. Bir marotaba undan o'zining ham inson ekanligini isbotlashni so'ragan edi». Bu satrlar qaysi asardan olingan?

J: «Chinor» romanidan

33. Asqad Muxtorning 2-jahon urushi yillarida yozilgan she'rlarini toping. J: «G'alaba ishonchi», «Jangchining bayram kechasi», «Tug'ishganlar qaytdi», «Sog'inish»

34. Asqad Muxtorning qaysi to'plamlaridan joy olgan lirik asarlari o'z davri adabiyoti piligining sezilarli darajada ko'tarilishiga sababchi bo'lgandi?

J: «99 mlniatyura», «Karvon qo'ng'irog'i»

35. Asqad Muxtorning bolalarga bag'ishlangan she'riy to'plami qaysi? J: «Chin yurakdan» (1956)

36. Asqad Muxtorning bolalarga bag'ishlangan hikoyalar to'plamlari nomini ko'rsating. J: «Hayotga chaqiriq» (1956), «Dunyo bolalari» (1962)

37. «Unda go'yo bir-biri bilan bog'lanmaydigan qator hikoyalar, rivoyatlar, hatto qissalar aralash tartibda kela-veradi. Ularda tasvirlangan voqea-hodisalar ham zamon, vaqt nuqtayi nazaridan izchil tizimga bo'ysunmaydi». Ushbu ta'rif qaysi asar haqida? J: «Chinor» romani

38. Qaysi asar butun yurtga larqab ketgan uzoq-yaqin qarindoshlaridan xabar olgani otlangan boboning olis safari tasviriga bag'ishlangan? J: «Chinor» romani

39. «Chinor» romanida Ochil bobo Akbaralini qanday tanib qoladi? J: Ovozidan.

40. Bektemir 1942-yili qayerda qurshovga tushgandi?
J: Mozdok yaqinidagi Jangda

41. Bektemir va uning safdoshlari necha oy qurshovda jang qilgandan so'ng ochlikdan sulaygan, o'q-dorisiz qolib asirga tushishadi? **J: Uch oy**

42. Bektemir bilan birga necha kishi asirga tushgandi?

J: O'n yetti yarador

43. «*Shunday kasb kerakki, qasd qilib qo'ydim: kecha-yu kunduz ishga sho'ng'ib ketay. Toki odamlar meni ko'masin, faqat mehnatimni ko'rishsin. Mehnat! Mehnat! Mehnat! Boshqa narsa kerak emas*». Ushbu fikr kimning nutqidan olingan?

J: Bektemirning

44. «*U qochib keldi. Qochib qutulganman deb o'yladi. Lekin odam o'zidan qochib qutulolmas ekan. Kallasi ham, ko'ksi ham bo'm-bo'sh...*» Ushbu parcha qaysi asardan olingan? **J: «Chinor» romanidan**

45. Abdusamad, Hadya qaysi asar qahramonlari?

J: «Chinor» romani

46. «*Xona hamon jimjit. Tun ham bu uch odam o'rtasidagi sirni saqlashga qasd qilgandek og'ir sukutga tolgan edi*». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Chinor» romanidan

47. «*Bizning shirkatimizning bosh direktori kekxa odam. Nufuzli pirga qo'l bergan. «Pirimning olti ming muridi bor», — deb maqtanardi. U pimi ko'rganman. Juda xasis odam, nasha chekar edi. Mashina bosib ketdi...*» «Chinor» romanidan olingan ushbu parchani kim so'zlab bergan?

J: Azimjon

48. «*Tagida yalmog'iz kamar bor deyishadi. Bolalarni u yerga yo'latishmasdi. Meni ham dadam u yerdan quv-*

lagani-quvlagan edi...» Ushbu parcha kimning nutqidan olingan? J: **Akbaralining**

49. *«Komilani uydan haydab bir xato qilgan edingiz».* Ushbu fikr kim tomonidan kimga qarata aytilgan?

J: **Azimjon tomonidan Ochil boboga qarata**

50. Shafqatsiz realizm ko'rinishlarini o'zbek romanchiligiga olib kirgan adib nomi qaysi javobda qayd etilgan?

J: **A.Muxtor**

SAID AHMAD

1. Said Ahmadning 1-hikoyalar to'plamini toping.

J: **«Tortliq»**

2. Qaysi ijodkor Oybekning psixologik tasvir mahoratini, G'afur G'ulomning yumori, Abdulla Qahhorning ixcham va teran fikrlash fazilatlarini o'zida mujassam etgan?

J: **Said Ahmad**

3. Said Ahmadning necha jilddan iborat tanlangan asarlari chop etilgan? J: **3 jild**

4. Said Ahmadning qaysi asari xalqimizning sho'ro hukumati davridagi zohiran tinch, turg'unlik yillarida kechgan kunlari hikoya qilinadi? J: **«Jimjitlik»**

5. Said Ahmadning «Ufq» trilogiyasining 1-kitobi qanday nomlanadi? J: **«Qirq besh kun»**

6. Said Ahmadning «Ufq» trilogiyasining 2-kitobi qanday nomlanadi? J: **«Hijron kunlarida»**

7. Said Ahmadning «Ufq» trilogiyasining 3-kitobi qanday nomlanadi? J: **«Ufq bo'sag'asida»**

8. «Ufq» trilogiyasining «Qochoq» parchasidagi Rais tog'aning ismi? J: **Rayim**

9. «U ko'pdan beri birov bilan gaplashmagan, dunyoda nimalar bo'layotganidan bexabar edi. Sovun tegmagan betlar kir, ham ko'rpa, ham to'shak o'mini bosgan to'ning yenglari titilib, etaklari balchiqqa belanganidan dog' bosib ketgandi. Uning bir vaqtlar qizlarni shaydo qilgan qop-qora ko'zlari endi ma'yus, atrofga ma'nosiz boqardi». Ushbu parcha kim haqida va qaysi asardan olingan?

J: Said Ahmad «Ufq» trilogiyasi, Tursunboy

10. Said Ahmad «Ufq» trilogiyasidagi Tursunboy sevgilisining ismi? **J: Zeb**

11. Said Ahmad «Ufq» trilogiyasida Tursunboy to'qayda nimani kutib yashardi?

J: Onasi keltiradigan ovqatni

12. Said Ahmad «Ufq» trilogiyasidagi Rais buvaning qahramon bo'lgan o'g'li? **J: Azizxon**

13. Said Ahmad «Ufq» trilogiyasidagi Tursunboy onasining ismi? **J: Jannat xola**

14. Qaysi asar qahramonlari o'z qo'rqqoqligi uchun onalarining qiynalib vafot etishiga sababchi bo'lgan?

1. Said Ahmadning «Ufq» trilogiyasi 2. Asqad Muxtorning «Chinor» romani

15. «Yigitlik qasamidan kecha olgan, ona vujudini kemirayotgan dardni plsand qilmagan, sharmandalikka rozi bo'la olgan yigitda yana qanday his bo'lishi mumkin?» Ushbu parcha kim haqida va qaysi asardan olingan?

J: Said Ahmad «Ufq» trilogiyasi, Tursunboy

16. Tursunboy hamma narsadan kechganda ham birgina shu ...dan kecha olmasdi. Nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan so'zni toping. **J: Zebdan**

17. «Ufq» trilogiyasining «Qochoq» parchasida Tursunboyning qishlog'i nomi? **J: Zirillama**

18. «Ufq» trilogiyasining «Qochoq» parchasida Tursunboy to'qayga kelganiga necha oy bo'lganda otasi bilan tasodifan uchrashib qoladi? **J: To'rt oy**

19. «Ammo ... javob bermadi. U ota diydoridan, ota mehridan, yor-birodarlar davrasidan olisda, chaqirsa ovozi yetmaydigan joyda quvg'in bo'lib olamdan o'tgan edi». Ushbu parcha kim haqida va qaysi asardan olingan?

J: Said Ahmad «Ufq» trilogiyasi, Tursunboy

20. «Ufq» trilogiyasining «Qochoq» parchasida Ikromjon yolg'iz o'g'li Tursunboyga nima vositasida go'r qaziydi?

J: Qo'ltiqtayorda

21. «Ufq» trilogiyasining «Qochoq» deb shartli nomlanuvchi parchasi romanning qaysi qismidan olingan?

J: «Hijron kunlarida»dan

22. «Ufq» trilogiyasida qatnashgan obrazni toping.

J: Ikromjon, Jannat xola, Nizomjon, Tursunboy, Asrora, Dilidori, Zebi, A'zamjon

23. Qaysi asar haqida «...odamga quvvat beradigan umid, uning boshini toshdan qiladigan ishonch barq urib turgan haqiqiy hayot manzarasi», deb baho berish mumkin. **J: Said Ahmad «Ufq» trilogiyasi**

24. Said Ahmadning «Ufq» trilogiyasi haqida ktm: «Bu kitobni kitobxon boshdan-oyoq shavq bilan, hech qayerda tutilmasdan, ishtahasi bo'g'ilmasdan o'qib chiqadi... Kitobda qimirlagan har bir jonning qayg'usi, quvonchi, qilish-qilmishi, muhabbati, g'azabi, og'zidan chiqadigan har bir so'zi rost», – deydi? **J: Abdulla Qahhor**

25. «Kelinlar qo'zg'oloni» (1976) komediyasining muallifi kim? **J: Said Ahmad**

26. Said Ahmadning mustaqillik yillarida yaratilgan kitoblarini toping. **J: «Yo'qotganlarim va topganlarim», «Qorako'z majnun», «Kiprikdagi tong»**

27. Said Ahmadning mustaqillik yillarida yaratilgan hajviy asarlarini toping.

J: «Xandon plsta», «Bir o'pichning bahosi»

28. Said Ahmad qachon «xalq dushmani» sifatida ayblanib, hohiq qamoqqa olingan va nechanchi yili oqlangan? **J: 1947-yili qamoqqa olingan, 1953-yili oqlangan**

29. Oybek, G'.G'ulom, A.Qahhorning eng yaxshi ijodiy fazilatlarini o'zida mujassamlashtirgan adib kim?

J: Said Ahmad

30. «Tortiq» nomli dastlabki hikoyalar to'plamini xalqqa qaysi adib tortiq qilgan? **J: Said Ahmad**

31. Said Ahmad Oybekning qaysi fazilatini o'zida mujassamlashtirgan? **J: Psixologik tasvir mahoratini**

32. Said Ahmad G'afur G'ulomning qaysi ijodiy fazilatini o'z asarlarida ifoda etgan? **J: Yumorni**

33. Said Ahmad Abdulla Qahhorning qaysi ijodiy fazilatini o'zida mujassamlashtirgan adib hisoblanadi?

J: Ixcham va teran fikrlash fazilatini

34. Said Ahmadning qaysi asarida «qizil imperiya»ning rang-barang nayranglari tufayli hayoti fojiali kechgan kishilar taqdiri bo'yab-bejalmasdan, haqqoniy ko'rsatilgan?

J: «Jimjitlik» romanida

35. «...Baxtiyor odam hammani o'ziga o'xshatadi». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Ufq» trilogiyasi «Qochoq» parchasidan

36. «*Odami qiyofasi yillar o'tishi bilan, sharoit ta'siri bilan o'zgarib ketishi mumkin. Faqat odamning ko'zi o'zgar-maydi*». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Ufq» trilogiyasi «Qochoq» parchasidan

37. Qiyofasi vahshiylashib, o'zgarib kelgan Tursun-boyni to'qayda uchratib qolgan Ikromjon uni qanday tanib qoladi? **J: Ko'zidan**

38. Ikromjonning necha yil ardoqlab boqqan, shamol-ni ravo ko'rmay joniga o'rab o'stirgan bolasi xoinlikdan, qo'rqoqlikdan, ona oldidagi hech qachon yuvib bo'lmay-digan gunohlardan pok bo'lolmay, ota quchog'ida bego-nadek yotardi? **J: Yigirma bir yil**

39. «*Atrofda oltob yashnayapti. Yangi popuk chiqaz-gan qamishlar yel bilan o'ynashyapti. Osmoni zaminda qaychiga o'xshab tuma karvoni qo'y haydagan cho'ponddek qurelab o'tyapti! Osmon shu qadar so'ngsizmi? Uning orti-da nimalar bor? Bu zangori yo'l qay tomonga olib boradi? Qiziq! Turnalar qayga uchayotganikin?*» Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Ufq» trilogiyasi «Qochoq» parchasidan

40. «*Oy singan qizil lagandek bo'lib bo'zarib chiqdi. U sekin-sekin havolanib terak bo'yi ko'tarildi-da, qimirlamay osilib qoldi. Birin-ketin yulduzlar ko'zi ravshanlana boshla-di. Osmoni zaminda arava orqasidan ko'tarilgan to'zondek bo'lib somonchi yo'li ko'rindi*». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? **J: «Ufq» trilogiyasi «Qochoq» parchasidan**

41. «*Quyosh qip-qizil cho'g' bo'lib botayotgan cho'l oqshomida hijronzada, alamzada, farzand dog'ida kuyib*

ado bo'lgan onani tuproqqa qo'yishdi. Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Ufq» trilogiyasi «Qochoq» parchasidan

ROMAN SHAKLLARI

1. Roman so'zi qaysi tildan olingan? J: **Fransuz**

2. Tarixiy romanlarni toping. J: **A.Qodiriy «O'tkan kunlar», O.Yoqubov «Ulug'bek xazinasl»**

3. Harbiy romanlarni toping. J: **Oybek «Quyosh qoraymas», Shuhrat «Shinelli yillar»**

4. Ijtimoiy-falsafiy romanlarni toping.

J: **A.Muxtor «Davr mening taqdirida»**

5. Sarguzasht va fantastik romanlarni toping.

J: **X.To'xtaboyev «Sariq devni minib»**

6. Zamonaviy romanlarni toping.

J: **P.Qodirov «Olmos kamar»**

7. Quyida keltirilgan romanlardan qaysi biri roman-dilogiya? J: **P.Qodirov «Yulduzli tunlar», «Avlodlar dovonl», H.G'ulom «Mash'ala», M.Ismoilly «Farg'ona tong otguncha», X.To'xtaboyev «Sariq devni minib», «Sariq devning o'liml»**

8. Rus adibi V.Katayevning «Qora dengiz to'lqinlari» asari romanning qaysi shakliga kiradi? J: **Tetralogiya**

9. Said Ahmadning «Ufq» asari romanning qaysi shakliga kiradi? J: **Trilogiya**

10. Epopeyaga kiradigan asarni toping.

J: **Oybek «Navoly», S.Ayniy «Qullar»**

11. Ikki kitobdan iborat roman shakli qanday ataladi?

J: **Dilogiya**

12. Uch kitobdan iborat roman shakli qanday ataladi?

J: Trilogiya

13. Xalqaro Nobel mukofoti laureatlarini toping.

J: Jon Golsuorsi, Najib Mahfuz, Vasiliy Yan

14. Jahon adabiyotida roman-trilogiya yaratgan yozuvchilarni toping. **J: Jon Golsuorsi «Forsaytlar haqida qo'shiq», Najib Mahfuz «Xan al-Xalili», Vasiliy Yan «Chingizxon», «Botu», «So'nggi dengizgacha»**

15. O'zbek adabiyotida yaratilgan roman-tetrologiyani toping. **J: Tohir Malik «Shaytanat»**

16. To'rt kitobdan iborat roman shakli qanday ataladi?

J: Tetralogiya

17. Roman Rollanning «Jan Kristof» asari necha jildlik?

J: 10 jildlik

18. Roje Marlen dyu Garning «Tibo oilasi» asari necha jildlik? **J: 8 jildlik**

19. Roman-epopeya deganda nima tushuniladi?

J: Unda asarning necha kitobdan iborat bo'lishi emas, balki qanchalik ko'p va katta voqea-hodisalarining qamrab olinishi muhim

20. Roman boshqa nasriy janrlardan qanday farqlanadi? **J: O'zida ko'plab personajlarning taqdirini aks ettirishi, katta miqyosdagi voqea-hodisalarni tasvirlashi bilan farqlanadi**

21. To'rttdan ortiq kitobdan iborat roman shakllari qanday nomlanadi? **J: Romanlar turkumi**

22. Buyuk fransuz adibi Balzakning «Insoniyat komediyasi» asari romanning qaysi turiga mansub?

J: Roman-epopeya

OZOD SHARAFIDDINOV (1929 – 2005)

1. Ozod Sharafiddinovning dastlabki kitobi nomini toping. **J: «Zamon. Qalb. Poezlya» (1962)**

2. Ozod Sharafiddinov muharrirlik qilgan qaysi to'plam hamma yerdan yig'ishtirib olingan? **J: «Tirik satrlar»**

3. Ozod Sharafiddinov tarjimasiga mansub bo'lgan asarni toping.

J: L.Tolstoy «Iqronoma», P.Koelo «Alkimyogar», A.Savela «To'xtatiling samolyotni, tushib qolaman»

4. Ozod Sharafiddinovga qachon O'zbekiston Qahramoni unvoni berildi? **J: 2002-yilda**

5. Qaysi ijodkor «Kitoblarimni asranglar, mening eng katta boyligim mana shu kitoblar edi» deb yozgan?

J: Ozod Sharafiddinov

6. Ozod Sharafiddinov qanday kasallik bilan og'rigan?

J: Qand

7. Qaysi ijodkor «Vatan tuyg'usi insonning o'zi bilan birga o'sib-ulg'ayadigan tuyg'u bo'lar ekan» deb yozgan?

J: Ozod Sharafiddinov

8. Qaysi ijodkor «Vatan muhabbatidan benasib odamlar esa unga loqayd qaraydigan, hatto unga qo'l ko'tarishdan toymaydigan har qiyofaga ega bo'lmasin, basharasini har qanday niqob bilan panalmasin, ma'naviy qashshoq, xudobexabar, baxtsiz odamlardir» deb yozgan?

J: Ozod Sharafiddinov

9. Ozod Sharafiddinov kimning ijod maktabidan saboq olgan edi? **J: A.Qahhorning**

10. Ozod Sharafiddinovning mustaqillik yillarida yarat-

gan asarlarini toping. J: «Yo'l boshchi», «Mustaqillik me'mori», «Istiqlol jilolari» maqolalari, «Istiqlol fidoyilari», «Sardaftar sahifalari», «Ma'naviy kamolot yo'llarida», «Dovondagi o'ylar», «Ijodni anglash baxti»

11. 1997-yilda Prezidentimiz tashabbusi bilan yurtimiz tarixida 1-marta «Jahon adabiyoti» jurnali tashkil etildi. Unga bosh muharrir etib kim tayinlandi?

J: **Ozod Sharafiddinov**

12. O.Sharafiddinovning o'zbek adabiyoti durdonalarini mohir zargar singari sinchiklab tahlil etgan, hali el nazariga tushmagan o'nlab iste'dodlarni kashf qilgan kitoblari qaysilar? J: «Adabiy etyudlar» (1968), «Yalovbardorlar» (1974), «Iste'dod jilolari» (1976), «Birinchi mo'jiza», «Talant — xalq mulki» (1979), «Adabiyot — hayot darsligi» (1980), «Hayot bilan hamnafas» (1983), «Go'zallik izlab» (1985)

13. O.Sharafiddinovning muayyan ijodkor izlanishlariga yoxud konkret adabiy asarga yondashar ekan, bunda haqiqatni, ilmiy xolislik va halollikni asosiy me'zon qilib qo'yishida qaysi adib bilan ko'p hamsuhbat bo'lgani va uning maktabidan saboq olgani muhim rol o'ynagan?

J: **Abdulla Qahhor bilan**

14. Qaysi maqolalari adabiy jamoatchilik orasida birdan og'izga tushib, katta-kichik davralarning munozara mavzusiga aylangan? J: «Zaharxanda qahqaha», 1962; «Hayotiylik jozibas, sxematizm inersiyasi», «Yurtin madhi bo'ldi so'nggi satrl ham», 1979; «She'r ko'p, ammo shoir-chi?», 1983; «Bir tilda gaplashaylik», 1987

15. O.Sharafiddinov «Jahon adabiyoti» jurnalining nechta sonini tayyorlashga ulgurgandi? J: 100 ta

16. O.Sharafiddinov mamlakatimiz Prezidentining Farmoni bilan qanday unvon, ordenlar bilan taqdirlangan?

J: «Mehnat shuhrati» (1997), «Buyuk xizmatlari uchun» (1999) ordenlari va «O'zbekiston Qahramoni» (2002) oliy unvoni

17. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov «Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch» asarining «Eng buyuk jasorat» deb nomlangan faslida kimning hayoti va ijodiga yuksak baho bergan? J: **O.Sharafiddinovning**

18. Islom Karimovning: «O'ylaymanki, o'zini o'zbek xalqining farzandi degan har qaysi inson ana shunday fidoyi yurtdoshlarimiz bilan cheksiz faxrlanadi, unib-o'sib kelayotgan bolalari, shogirdlariga ma'naviy jasorat timso-li sifatida aynan mana shunday odamlarni namuna qilib ko'rsatadi», – degan fikrlari kim haqida?

J: **O.Sharafiddinov haqida**

19. «Hayol esa hamma vaqt jasorat ko'rsatishga imkon beradi – jasoratlar, fidokorliklar faqat favqulodda odamlarning mahriga tushgan emas». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: **O.Sharafiddinovning «O'lsam ayrilmasman quchoqlaringdan» maqolasidan**

20. Prezidentimiz takror-takror aytadigan: «Savob ishni har kim qilmog'i, har kuni qilmog'i lozim», – degan ibora qaysi asarda uchraydi? J: **O.Sharafiddinovning «O'lsam ayrilmasman quchoqlaringdan» maqolasida**

21. Umrining yarmini xumni vatan qilib o'tkazgan qadimgi yunon faylasufi Diogen qaysi asarda tilga olingan?

J: **O.Sharafiddinovning «O'lsam ayrilmasman quchoqlaringdan» maqolasida**

22. Yurtiga bostirib kelgan yovni sahroga olib borib adashtirib kelishga qaror qilganida sahrodan o'zining ham sog' qaytib kelmasligini yaxshi bilgan Shiroq obrazi qaysi asarda ilga olingan? J: **O.Sharafiddinovning «O'lsam ayrilmasman quchoqlaringdan» maqolasida**

23. «Qayga borsam, g'oz yurarkan boshda do'ppi gerdayib» misralarining muallifi kim? J: **E.Vohidov**

24. Qaysi adabiy siymolar merosini tiklash, tadqiq va targ'ib etish bevosita O.Sharafiddinovning nomi bilan bog'liq? J: **Cho'lpon, Abdulla Qahhor, Oybek, Otajon Hoshim**

25. «Siz bilan bizga Alloh O'zbekiston deb atalgan, tuprog'ida oltin gullaydigan, qishlarda bahor shivirlaydigan, tog' desa tog'i bor, bog' desa bog'i bor, har tongda bulbul-lar madhini o'qib tamom qilolmaydigan bir yurtni Vatan qilib bergan ekan, buning uchun o'zimizni BAXTLI deb bil-mog'imiz kerak». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: **O.Sharafiddinovning «O'lsam ayrilmasman quchoqlaringdan» maqolasidan**

TO'RA SULAYMON (1934 – 2005)

1. Qaysi ijodkor Jizzax viloyati Baxmal tumanidagi Al-dashmon qishlog'ida tug'ilgan? J: **To'ra Sulaymon**

2. To'ra Sulaymonning ilk she'rlari nechanchi yildan nashr etila boshlagan? J: **1958-yildan**

3. To'ra Sulaymonning ilk she'riy to'plamini toping.
J: **«Istar ko'ngil» (1962)**

4. To'ra Sulaymonning satirik va yumoristik asarlar to'plamini toping. J: **«Alhazar»**

5. Qaysi doston To'ra Sulaymonning qalamiga mansub? J: «Qorasoch», «Jahongashta»

6. «Bahor, kelma mening bog'imdan» satri To'ra Sulaymonning qaysi she'riga naqorat qilib olingan? J: «Iltijo»

7. To'ra Sulaymonning qaysi she'rida bahor bir fasl nomigina emas, balki tansiq tuyg'ular mujassami, ezgulikning ramzi sifatida gavdalanadi? J: «Iltijo»

8. To'ra Sulaymonning qaysi she'rida sahro – beminat makon qidirib sargardon kezman vatangado kimsalarning, tog'-u toshlar – qilmishi qing'ir zotlarning ramziy ifodasi? J: «Iltijo»

9. To'ra Sulaymon qaysi she'rida odam bolasi ikki dunyo orasida muallaq qolishni istamasa, Yerga – o'zi singari odamlarga, Osmonga – o'zini yaratgan qudratga suyanmog'i lozimligini ta'kidlaydi? J: «Armon»

10. «Oy tutilib, onam yig'laydir, Qolganlari yolg'on yig'laydir» misralarining muallifini toping.

J: To'ra Sulaymon

11. To'ra Sulaymonning «Iltijo» she'ri necha band va necha misradan iborat? J: 6 ta band, 30 misra

12. To'ra Sulaymonning qaysi she'rida «O'lmaslikka ishora – o'langa oshiqligim, Saodatga ishora – zamonga oshiqligim» satrlari bor?

J: «Iltijo» she'rida

13. To'ra Sulaymonning qaysi she'rida «El-yurt baxtini kuylash menga yarashmas bo'lsa» misralari mavjud?

J: «Armon» she'rida

14. To'ra Sulaymon «Armon» she'rida «Muallaq qolsa kimdir, yer turib, osmon turib» misralari kimlar haqida?

J: Kibr zabtiga olib xalqdan uzoqlashgan insonlar haqida

15. To'ra Sulaymonning qaysi she'riga «...onam yig'laydir, Qolganlari yolg'on yig'laydir» misralari naqorot qilib olingan? **J: «Tavallo» she'riga**

16. To'ra Sulaymon «Gul bir yon, chaman bir yon» she'ring oxirida qaysi qahramonni esga oladi?

J: «Go'ro'g'li sulton bir yon, To'ra Sulaymon bir yon», ya'ni Go'ro'g'li sulton

17. To'ra Sulaymonning qaysi she'rida «Bu olamda Oy tanho, muborak Quyosh tanho, Bo'y qizlarning ichinda bir shu egma qosh tanho, Uningdek hech kim menga bo'lmasa sirdosh tanho» misralari bor?

J: «Gul bir yon, chaman bir yon» she'rida

18. To'ra Sulaymonning «Gul bir yon, chaman bir yon» she'ri necha misralik banddan iborat?

J: Murabba' – to'rt misralik band

19. To'ra Sulaymonning qaysi she'rida har bir fasl nomi ramziy ma'noni ifodalab kelgan? **J: «Iltijo» she'ri**

20. T.Sulaymon qaysi she'rida «Maysadagi shudringlar kimlarning ko'z yoshlari» degan falsafiy ifoda yaratgan?

J: «Iltijo» she'ri

21. To'ra Sulaymonning qaysi kitobi maqolalar to'plamidan iborat? **J: «Hamqishloqlarim»**

22. *Qalbi quroq – qalbi aynigan, ruhiyati maydalashib, «yamoq bosib ketgan» kimsa* obrazi To'ra Sulaymonning qaysi she'rida aks etgan? **«Tavallo» she'ri**

23. *«Men qayga borar bo'lsam»* she'riy to'plamining muallifi kim? **J: To'ra Sulaymon**

24. To'ra Sulaymonning kitoblari qaysilar?

J: «Intizor» (1973), «Sirdaryo qo'shiqlari» (1974), «Iltijo» (1976), «To'yboshi» (1977), «Sizni eslayman» (1980), «Qorako'zginam» (1981), «Gulshan» (1988), «Sarvinoz» (1989)

25. To'ra Sulaymonning qaysi kitoblari adabiy jamoatchilik tomonidan iliq kutib olinib, yillik mukofotlarga sazovor bo'lgan?

J: «Xarsang» (1984), «Jahonnoma», «Gul bir yon, chaman bir yon» (1996), «Yovqochdi» (1998)

26. 1999-yili O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni bilan To'ra Sulaymonga qaysi yuksak unvon berildi?

J: «O'zbekiston xalq shoiri»

27. «Iltijo» she'ri qaysi misralar bilan boshlanadi?

J: Bahor kelsa boshlanar bog'da bulbul xonishi

28. «Iltijo» she'rida qo'llangan bahor nimaning ramzi?

J: Bahor Vatan, barcha tiriklikka jon ato etguchi muqaddas yurt timsoli hamdir

29. «Iltijo» she'rining nechanchi bandlarida «Bahor, ketma mening bog'imdan» misrasi naqarot bo'lib takrorlanadi? J: 1-, 3-, 5-, 6-bandlarda

30. «Iltijo» she'rining nechanchi bandlarida «Ketma, bahor, mening bog'imdan» misrasi naqarot bo'lib takrorlanadi? J: 2-, 4-bandlarda

31. «Qilmishi qing'ir zotga davr qayda, davron qayda? Vatangado kimsaga beminnat makon qayda?» misralari «Iltijo» she'rining nechanchi bandida uchraydi?

J: 2-bandda

32. «Ko'klamning har nafasi umrga arzigulik, Bog'siz,

bog'bonsiz yerda ne ham qilsin ezgulik...» misralari «iltijo» she'riining nechanchi bandida uchraydi? J: **4-bandda**

33. «Yoz bo'yi qorga zorman, qishda bahorga zorman», – degan inson xarakteridagi ajib xususiyat «iltijo» she'riining nechanchi bandida mavjud? J: **6-bandda**

34. Qaysi shoir ko'nglidagi armonlarini cho'kib yotgan nortuyaga o'xshatgan? J: **To'ra Sulaymon**

35. «Ko'nglimda armon yolar Terskaydagi qor misol» misralarida qo'llangan «terskay» so'zining ma'nosini toping. J: **Quyosh nuri tushmaydigan joy**

36. To'ra Sulaymonning qaysi she'ri har bir misrasida faqat lirik qahramon taqdiriga emas, balki xalq va millat, kelajak va insoniyat taqdiriga daxldor muammolarni lirik qahramon o'z muammolari deb bilishi ochila boradi?

J: **«Armon» she'rida**

37. Har bir banddagi so'nggi ikki misraning biri o'zgarishsiz qolib, ikkinchisining o'zgarishi To'ra Sulaymonning qaysi she'rida uchraydi?

J: **«Armon» she'rida**

38. «Bir mard bilan nopokning taqdirin tufash ko'rsam...» misralari To'ra Sulaymonning qaysi she'rida uchraydi? J: **«Armon» she'rida**

39. «Bir gazanda toptasa tuproqni, posbon turib» misralari To'ra Sulaymonning qaysi she'rida uchraydi?

J: **«Armon» she'rida**

40. «Og'a-ini o'rta-sida gap... Alhol, kelib chiqsa ixtilof, Bin izzat, biri mulk talab», – deya hayotda uchrab turadigan ko'ngilsiz hodisa To'ra Sulaymonning qaysi she'rida uchraydi? J: **«Tavallo» she'rida**

41. «Gul bir yon, chaman bir yon» she'rining «O'sgan bog'iga olqov, o'stirgan bog'boniga, Xavf-u xatardan saqlab kelgan soyaboniga» misralarida kimlar haqida so'z ketyapti? **J: Qizning oilasi, ota-onasi haqida**

42. «Ikki jon bir bo'lmasa», «ayri bo'lsa yo'llari» satrlari «Gul bir yon, chaman bir yon» she'rining nechanchi bandida uchraydi? **J: 3-bandda**

43. To'ra Sulaymonning «Iltijo» she'rida sahro so'zi nimaning obrazi? **J: Vatangado kimsalarning**

MUHAMMAD YUSUF (1954 – 2001)

1. Muhammad Yusufning 1-she'riy to'plami qachon nashr qilingan? **J: 1985-yilda, «Tanish teraklar»**

2. Qaysi doston Muhammad Yusufning qalamiga mansub? **J: «Qora quyosh», «Osmonning oxirl»**

3. 47 yil umr ko'rgan ijodkorlarni toping. 1. Muhammad Yusuf 2. Shavkat Rahmon 3. Bobur **J: 1, 2, 3**

4. Qaysi shoir «Men ketarman bir kunl, navolarim, zorim qolur» deb yozgan? **J: Muhammad Yusuf**

5. Muhammad Yusufning «Mehr qolur, muhabbat qolur» she'rida qaysi oshiqlar nomi eslanadi?

J: Tohir va Zuhro

6. «Nekbin tuyg'ular» qaysilar?

J: Toza, pok, samimiy tuyg'ular

7. Muhammad Yusuf qaysi she'rida «O'zim hoqon. O'zim sulton, Sen taxti Sulaymonim» deb yozadi?

J: «Vatanim»

8. Muhammad Yusufning qaysi she'ri «Biz baxtli

bo'lamiz xudo xohlasa, Xudo xohlamasa, uchrasharmidik» deb yakunlanadi? **J: «Biz baxtli bo'lamiz»**

9. Muhammad Yusufning qaysi she'rida «G'iyballarga chida, Tuhmatga chida, Sen bittasan, axir, Yorug' olamda» degan satrlar bor? **J: «Biz baxtli bo'lamiz»**

10. Muhammad Yusufning qaysi she'ri shoirning o'z ichki dunyosini kashf etishga urinishni aks ettirgan asar?

J: «Surat»

11. Muhammad Yusufning qaysi she'rida «Men bir g'alatiman, Men alohida» deydi? **J: «Surat»**

12. «To'y – bu asli badjahl ota, baxtli bo'lsin qizim degani». Ushbu satrlar muallifini toping.

J: Muhammad Yusuf

13. «Yonib ketsin chirsillab qalbim, Sevish kerak... yashash shart emas». Ushbu satrlar muallifini toping.

J: Muhammad Yusuf

14. Muhammad Yusufning «Vatanim» she'ri qanday boshlanadi?

J: Men dunyoni nima qildim, O'zing yorug' jahonim

15. Muhammad Yusuf «Vatanim» she'rida «Kim Qashqarni qildi makon, Kim Enasoy tomonda» deganda kimlarni nazarda tutgan? **J: Qashqarda – Furqat, Enasoy (Sibir) da – Usmon Nosir yodga olingan**

16. Muhammad Yusufning «Vatanim» she'rida «Tarqab ketgan ... urug'imsan, vatanim» misralaridagi nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan so'zni toping. **J: To'qson olti**

17. Muhammad Yusufning «Mehr qolur, muhabbat qolur» she'ri necha bandlik she'r? **J: Murabba' – 4 misralik 5 band, 20 misradan iborat**

18. «Alhazar, alhazar, ming bor alhazar. Ana, yurishib-di kiyganlari zar, Qodiriyini sotib shoir bo'lganlar» misralari Muhammad Yusufning qaysi she'ridan olingan? J: **«Yurtim, ado bo'lmas armonlaring bor» she'ridan**

19. Muhammad Yusufning qaysi she'rida «Fayzullodek mardi maydonlar» qismatini «bahor ayyomlar» va «oy botgan yoqlarga termulib shomlar» o'ylaydi? J: **«Yurtim, ado bo'lmas armonlaring bor» she'rida**

20. Qaysi shoir o'z yorini «Kipriklari uzun kokillaridan» deb ta'riflaydi? J: **Muhammad Yusuf**

21. Muhammad Yusuf qaysi she'rida yorga «menga bir tabassum hadya et, ey yor, nur tomsin lablaring sohillaridan» deb murojaat qiladi?

J: **«Biz baxtli bo'lamiz» she'rida**

22. Muhammad Yusuf qaysi she'rida «Uyg'onsam – ko'rpam kul, Yig'lar sevgilim... Ayiq bosgan gulday Ezildi ko'nglim» deydi? J: **«Surat» she'rida**

23. Muhammad Yusuf qaysi she'rida «Ko'zimning yoshini Keladi ichgim, Tilimni chaynagim Kelar gohida. Kiyiklar qonini Keladi ichgim, Chayonni chaynagim Kelar gohida» deydi? J: **«Surat» she'rida**

24. «Shoir shunday ko'pki, ularga yer tor, Hammasi mashhur va hammasi nomdor» misralari qaysi shoir qalamiga mansub? J: **Muhammad Yusuf**

25. Muhammad Yusuf qaysi tashkilotlarda ishlagan?

J: 1978 – 1980-yillarda Respublika «Kitobsevarlar» jamiyatida, 1980 – 1986-yillar oralig'ida poytaxtning «Toshkent oqshomi» gazetasida, 1986 – 1992-yillarda G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyotida

26. Muhammad Yusufning she'riy to'plamlari qaysilar? J: «Bulbulga bir gapim bor» (1987), «Iltijo» (1988), «Uyqudagi qiz» (1989), «Halima enam allalari» (1989), «Ishq kemasi» (1990), «Ko'nglimda bir yor» (1990), «Bevafo ko'p ekan» (1991), «Yolg'onchi yor», «Erka kilyk» (1992), «Osmonimga olib ketaman»

27. Shoirning qaysi she'rlari chinakam she'riyat yurtini qanday kuylamog'i lozimligini isbotlagan asarlar bo'lib qoldi? J: «Vatanim», «Xalq bo'l, elim», «Dunyo», «Inshooloh», «O'zbekmomo», «Iqror», «Tilak»

28. Muhammad Yusufning «Vatanim» she'rida «...san, meniki deb Ko'ringan da'vo qilgan» misralarida nuqtalar o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan ismni toping. J: **Yassaviy**

29. Muhammad Yusufning «Vatanim» she'rida qaysi tulpor nomi tilga olingan? J: **G'irof**

30. Muhammad Yusuf qaysi she'rlarida Qodiriyning sotganlar haqida kuyinib yozgan? J: «Vatanim», «Yurtim, ado bo'lmas armonlaring bor» she'rlari

31. Muhammad Yusufning «Yurtim, ado bo'lmas armonlaring bor» she'rida shoir kim haqida aybin bilmay ketgan deya afsuslanadi? J: **Akmal Ikrom haqida**

32. M.Yusufning qaysi asari lirik qahramoni «umrini ko'ngliga topshirib qo'ygan»? J: «**Surat**»

33. M.Yusuf «Surat» she'rida nimani aks ettirgan?

J: **O'z ichki dunyosini**

34. U.Nosirning «Naxshon» dostonida: «Kiprigi ko'ksiga soya solgan qiz», – degan ta'rif bor. Bunday mubolag'ali tasvirni yana kimning she'rida uchratish mumkin?

J: **Muhammad Yusuf**

35. Muhammad Yusufning «Yurtim, ado bo'lmas armonlaring bor...» she'rida «*jayrondek termulgan*» sifatlashi qaysi shoirga nisbatan ishlatilgan? J: **Cho'lponga**

36. Olovda tug'ilib, olovdan omon chiqadigan afsonaviy qush qanday nomlanadi? J: **Samandar**

37. Qaysi shoir she'rlaridan birida kelgusi padarkushlardan kelajak ulug'beklarini pana qilib quchgisi kelganini umid bilan kuylaydi? J: **Muhammad Yusuf**

38. «*Vatanim*» she'rida «*qorachig'i olovlarga sachragan*» deb kimga ta'rif berilgan? J: **Muqanna**

39. «*Vatanim*» she'rida «*Chingizlarga darvozasin ochmagan*» qaysi shahar nomi tilga olingan? J: **Xo'jand**

40. «Yurtim, ado bo'lmas armonlaring bor» she'rida qaysi shoirlar nomi tilga olingan?

J: **Cho'lpon, Usmon Nosir, Abdulla Qodiriy**

41. «*Biz baxtli bo'lamiz*» she'ri qanday boshlanadi?

J: **Mayli-da kimgadir yoqsa, yoqmasa, Ularga qo'shilib yig'lasharmidik.**

42. «*Rayhon hidlarini yo'llarimga sep*» misralari Muhammad Yusufning qaysi she'ridan olingan?

J: «**Biz baxtli bo'lamiz**» she'ri

ROBINDRANATH THOKUR

1. Robindranath Thokur qachon va qayerda tug'ilgan?

J: **1861-yilda Hindistonning Kalkutta shahrida tug'ilgan**

2. Robindranath Thokur ijodini nimalar yozishdan boshlagan? J: **She'r yozishdan.**

3. Robindranath Thokurning 1881-yilda nashr etilgan va yosh shoirning nomini kitobxonlar orasida mashhur qilgan she'riy to'plamini toping. J: «**Oqshom qo'shiqlari**»

4. Robindranath Thokur qaysi she'riy to'plamini o'zi inglizchaga tarjima qilgan? J: «**Gitanjali**»

5. Robindranath Thokur qaysi unvon bilan taqdirlangan? J: **Nobel mukofoti bilan**

6. Robindranath Thokurni hind xalqi qanday atagan?

J: **Hindistonning vijdoni**

7. Robindranath Thokurning qaysi she'ri Hindiston respublikasining madhiyasi bo'lgan? J: «**Janganamana**»

8. Robindranath Thokurning asarlari O'zbekistonda necha jildda chop etilgan? J: **8 jildda**

9. Robindranath Thokur necha yoshidan she'rlar yoza boshlagan? J: **8 yoshidan**

10. Robindranath Thokurning pok va insoniy muhabbatni ulug'lagan romanlarini toping. J: «**Tonggi qo'shiqlar**», «**Suratlar va qo'shiqlar**»

11. Robindranath Thokurning mustamlakachilik zulmi va ijtimoiy adolatsizlik qoralangan romanlarini toping.

J: «**Bibha sohill**», «**Donishmand Roja**»

12. Robindranath Thokur qaysi tilda ijod qilgan?

J: **Bengal tilida**

13. Robindranath Thokurning hind xalqining mustamlakachilarga qarshi milliy ozodlik harakati haqidagi asarlarini toping. J: «**Chitra**», «**Lahza**» she'riy to'plamlari, «**Roja va Rani**», «**Qurbonlik**», «**Chitrangoda**», «**Malini**» falsafiy dramalari, «**Hisob-kitob**», «**Jazo**», «**Nur va soyalar**» hikoyalari

14. Robindranath Thokurning 1911-yilda yaratilgan qaysi qo'shig'i Hindiston respublikasining milliy madhiyasiga aylangan? J: **«Xalq qalbi»**

15. Robindranath Thokurning 1913-yilda yaratilgan qaysi qo'shig'i Bangladesh Xalq Respublikasining milliy madhiyasiga aylangan? J: **«Mening oltin Bengaliyam»**

16. Robindranath Thokurning O'zbekistonda nashr etilgan kitoblari qaysilar?

J: **«Nur va soyalar», «Ko'zga tushgan cho'p»**

17. Robindranath Thokurning qaysi pyesalari o'zbek teatrlarda o'ynalgan?

J: **«Pochta», «Halokat» romani asosida tayyorlangan «Gang daryosining qizi» pyesasi**

18. Robindranath Thokurning qaysi qahramoni «... osoyishtalik, tinchlikni yaxshi ko'radi, shuning uchun uylanishni ham xohlamasdi».

J: **«Nur va soyalar» hikoyasidagi Shoshibushon**

19. «Nur va soyalar» hikoyasida kim okrug sudyasiga qarshi bergan da'vosidan osongina voz kecha qoladi?

J: **Xorkumar**

20. «Nur va soyalar» hikoyasida Robindranath Thokur qanday g'oyani ilgari suradi?

J: **Bitta-yarimta insonning yurak yutib aytgan so'zl yoki qilgan ishi shamolga sovuriladi**

21. Robindranath Thokurning qaysi asari jafokash hind xalqini qullikda ushlab turishga intilgan ajnabiy mustamlakachilar va ularga zulm pichog'ini qayrab bergan mahalliy amaldorlar haqida bitilgan aybnoma kabi o'qiladi?

J: **«Nur va soyalar» hikoyasi**

22. «Nur va soyalar» hikoyasida Shoshibushonning ziyrak shogirdi kim edi? **J: Gribala**

23. «Nur va soyalar» hikoyasi Gribala Shoshibushon bilan tanishganida necha yosh edi? **J: 8 yosh edi**

24. «Nur va soyalar» hikoyasining qaysi qahramoni «Yaxshi, men turmaga borishim kerak. Temir zanjirlar yolg'on so'zlamaydi, «ozodlik» esa turma devoridan tashqarida meni aldab, musibatga giriftor qildi. Agar turma haqida so'z borar ekan, shuni aytish kerakki, turma tor bo'lganidan u yerda yolg'onchilar, qalloblar, himmatsiz va nomard kishilar ozodligiga nisbatan ancha oz» deydi?

J: Shoshibushon

25. «Nur va soyalar» hikoyasi qanday yakunlanadi?

J: Gribala bilan turmadan chiqqan Shoshibushon uchrashadi

26. «Ko'rga ishing tushsa, o'z qadr-u g'ururingni saqlab qolish qiyin!» Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Nur va soyalar» hikoyasidan

27. «Gitanjali» she'riy to'plami haqidagi to'g'ri hukmni toping.

J: R.Tagor 1912-yilda o'zining «Gitanjali» she'rlar to'plamini Ingliz tiliga tarjima qiladi. Mazkur asar uchun 1913-yilda Nobel mukofotiga sazovor bo'ladi. Mukofot puliga esa Hindiston bolalariga bepul maktab ochadi. Bu maktab Birinchi jahon urushidan keyin bepul o'qitiladigan universitetga aylantiriladi

28. Qaysi adib ijodida muhabbat haqidagi kichik lirik she'rdan to yirik epik dostongacha, purmazmun hikoya, qissadan to yirik romangacha, kichik sahna asaridan to

salmoqli dramalargacha, kishini chuqur o'yga toldiradigan badialargacha mavjud? **J: R.Tagor**

29. *«Osmonda quyosh bilan bulutlarning o'yini tabiiy bir hol bo'lganidek, bu ikki mavjudotning yerdagi o'yini ham tabiiy bir narsadir».* «Nur va soyalar» hikoyasidagi bu ikki mavjudot kimlar? **J: Shoshibushon va Gribala**

30. «Nur va soyalar» hikoyasida Shoshibushon Gribalaga necha yil ustozlik qildi? **J: 2 yil**

31. *«Men xafa bo'lganim yo'q. Ma'lumki, ota-onalar ham jahllari chiqqanda bolalariga jazo beradilar, ammo keyincha ularni tizzalariga o'tqizib erkalatadilar».* Ushbu fikr qaysi asardan olingan va kimga tegishli?

J: «Nur va soyalar» hikoyasida Xorkumar

32. *«Osmon sahnasida faqat ikki aktyor o'ynamoqda – bulut va quyosh, ularning har biri o'z rolini bajaradi, ammo yer sahnasida ayni bir vaqtda necha joyda, qancha pyesalar o'ynalayotganini hisoblash mumkin emas».* Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Nur va soyalar» hikoyasidan

33. *«Beparvolik bilan abadiylikni abadiylikka ulashtiradigan qadimiy, ulug' va ko'zga ko'rinmas Tangri sahar va oqshomning kulgisi-yu ko'z yoshlariga hayoldagi hamma baxt va badbaxtliklar urug'ini sochib yuborgan».* Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Nur va soyalar» hikoyasidan

34. Shoshibushon qaysi sohalar bo'yicha mutaxassis edi?

J: San'at magistri va huquq bakalavri unvonini olgandi

35. Gribalaning otasi Xorkumar xo'jayninga noib bo'lmasdan oldin nima ish bilan shug'ullanardi?

J: Ijaraga yer olib dehqonchilik qilardi

36. Noib Xorkumar qishloqqa mehmonga kelgan okrug sudyasini nimalar bilan ta'minlab turardi?

J: Tovuq, tuxum, yog', sut

37. *«Babu, mening eshitishimcha, nima uchundir sen Kalkuttaga ketishga qaror qilibsanz? Bu fikringdan qayt. Qishloqda senday bir odamning bo'lishi bizlarni ruhlantiradi»*. Ushbu fikmi Shoshibushonga kim aytgan?

J: Xorkumar

38. «Nur va soyalar» hikoyasida Xorkumar shikoyat arizasini qaytib olgandan so'ng qanday amalga erishdi?

J: O'z rayoniga faxriy sudya qilib tayinlandi

39. Shoshibushon necha yil qamoqqa hukm qilindi?

J: Besh yil

40. Mashhur bengal yozuvchisi Kashiram Dasning asarlari nomi qaysi qatorda berilgan?

J: «Darapat», «Kotxomala» va «Maxabxarata»

41. R.Thokur «Nur va soyalar» asarida Shoshubushon haqida: *«Bularni ko'rib u o'zini turmadan ikkinchi daf'a ozod bo'lganday his etdi»*, – deb yozadi. Shoshubushon ko'rgan «bular», aslida, nima edi?

J: Kitoblar

O'LJAS SULAYMONOV

1. O'ljas Sulaymonov qachon va qayerda tug'ilgan?

J: 1936-yilda Olmaota shahrida

2. O'ljas Sulaymonovning binnchi asari?

J: «Arg'umoqlar», 1961-yilda nashr qilingan

3. O'ljās Sulaymonovning kitoblari toping.

J: «Quyoshli tunlar», «Ajoyib tun», «Sharofatli vaqtlar», «Maymun yili», «Loy kitob», «Olovning ko'chishi», «Yumaloq yulduz», «Az i Ya»

4. O'ljās Sulaymonov qaysi asarida yevropaparastlar aytganiday, turkiylar yovvoyi va madaniyatsiz qavm emas, balki dunyoning eng qadimiy madaniyatli millatlaridan ekanligi asoslandi? J: «Az i Ya» asarida

5. O'ljās Sulaymonovning «Arg'umoq» she'ri kim o'zbek tiliga tarjima qilgan? J: Azim Suyun

6. O'ljās Sulaymonovning «Mambet botirning qatl olidan aytganlari» she'rini kim o'zbek tiliga tarjima qilgan?

J: Shavkat Rahmon

FIRDAVSIY

1. Firdavsiy tug'ilgan Tus shahri hozir qanday ataladi?

J: Firdavs

2. «Shohnoma» yozish dastlab kimga topshirilgan edi?

J: Abu Mansur Daqiqlyga

3. Firdavsiydan oldin kim «Shohnoma»ning ming baytini yozib tugatgan edi? J: Abu Mansur Daqiqly

4. «Shohnoma»ni yozish kimning topshirig'i bilan Firdavsiyga topshirildi? J: Nuh ibn Mansur Abulqosim

5. «Shohnoma»da nechta sulola va nechta hukmdor tarixiga oid voqealar aks etgan?

J: To'rt sulola, 50 hukmdor

6. Eron qahramonlik eposlarini bir joyga yiqqan «Xudoyнома» asari qachon yaratilgan?

J: III – VII asrlarda

7. Eron tarixini yorituvchi asarlar yozgan mualliflarni sanang.

1. Abul Muayyad Balxiy 2. Abu Ali Muhammad Ibn Ahmad Balxiy 3. Mas'ud Marvaziy 4. Abulqosim Firdavsiy

8. Firdavsiy «Shohnoma»ni necha yil mobaynida yaratdi? **J: 30 yil**

9. Firdavsiy «Shohnoma»si necha baytdan iborat?

J: 60 ming bayt

10. Firdavsiy «Shohnoma»sining 40 dan ortiq nusxasini qiyosiy o'rganib, mukammal ilmiy-tanqidiy ma'lni tuzishni qaysi hukmdor nechanchi asrda mutaxassis olimlarga buyurgan? **J: XV asrda Mirzo Ulug'bekning akasi Boysung'ur Mirzo Hirotida olimlarni to'plagan**

11. Firdavsiy «Shohnoma»si tasvir manbasiga ko'ra necha qismga bo'linadi? **J: 3 qismga: 1. Qayta ishlangan eng qadimgi afsonalar bayoni. 2. Xalq qahramonlari haqidagi afsona, rivoyat va qissalarning badiiy taqini. 3. Tarixiy shohlar hayotidan olingan voqea-hodisalar asosidagi qissalar**

12. Firdavsiy «Shohnoma»sining bosh g'oyasi nima?

J: Bosh g'oya – vatanni ulug'lash, xalq qudrati va salohiyatini ko'z-ko'z qilish, elning yetuk farzandlari qadrini ko'tarish, o'quvchiga kuchli vatanparvarlik hisini singdirish

13. Qaysi asar forsiy tilda yaratilgan bo'lishiga qaramay Eron va Turon xalqlarining mushtarak yodgorligi hisoblanadi? **J: Firdavsiyning «Shohnoma»si**

14. Firdavsiy «Shohnoma»sini tarjima qilgan ijodkorlarni toping. J: **XVIII asrda Shoh Hijron, Xomushiy; XIX asrda Nurmuhammad Buxoriy, Ochilmurod Miriy; XX asrda Shoislom Shomuhammedov, Hamid G'ulom, Nazarmat, Jumaniyoz Jaborov**

15. Firdavsiy «Shohnoma»si nechanchi yillarda yurtimizda nashr qilingan?

J: **3 marta: 1975, 1976, 1977-yillarda**

16. Firdavsiy «Shohnoma»sidagi Siyovush kim?

J: **Eron shohi Kay Kovusning o'g'li, ona tarafdan Turon shohi Afrosiyobning ukasi bo'lmish Garzevazning evarasi**

17. Firdavsiy «Shohnoma»sida Afrosiyob qanday tush ko'radi? J: **Tushida o'zining Kovus shohga asir bo'lgani, bayrog'i yerga tushib, lashkari halok bo'lgani, o'zini Kovusning o'g'li qilich bilan ikkiga bo'lib yuborganini ukasi Garzevazga aytadi**

18. Firdavsiy «Shohnoma»sidagi qaysi qissa Eron-Turon do'stligini tarannum etadi?

J: **«Siyovush qissasi»**

19. Qaysi ijodkor Tusiy nomi bilan ham shuhrat qozongan? J: **Abulqosim Firdavsiy**

20. Firdavsiy «Shohnoma»ni yozishga qachon kirishgan? J: **35 yoshida**

21. Firdavsiy «Shohnoma» ustida necha yil ishlaydi?

J: **30 – 35 yil**

22. Firdavsiy «Shohnoma»ni qaysi hukmdorga taqdim etadi? J: **Sulton Mahmudga**

23. Firdavsiy yana qanday doston yozgan?

J: «Yusuf va Zulayxo»

24. Firdavsiy «Shohnoma»sida Temirchi Kova nima uchun ilonbosh Zahhokka qarshi kurashga o'tlanadi?

J: Zahhok yelkasidan o'sib chiqqan ilonlarni yosh bolalarning miyasi bilan boqar edi. Temirchi Kovaning 18 farzandidan 17 tasi ajdahoga yem bo'ladi. Navbat so'nggi farzandiga yetganda Zahhokka qarshi jangga o'tlanadi

25. Firdavsiy «Shohnoma»sida tasvir etilgan voqealar qachongacha bo'lgan tarixni o'z ichiga oladi? **J: Miloddan avvalgi 3223-yildan milodiy 651-yilgacha**

26. Firdavsiy «Shohnoma»sida qaysi sulolalar tarixi aks etgan? **J: Peshdodiylar, kayoniylar, ashkoniylar, sosoniylar**

27. Firdavsiy «Shohnoma»sida nechta podshohlikning tasvir va tavsifi aks etgan? **J: 50 ta**

28. Firdavsiy «Shohnoma»si shartli ravishda qanday qismlarga bo'linadi?

J: 3 ta: Mifologik, qahramonlik, tarixiy qismlar

29. Firdavsiy «Shohnoma»sining mifologik qismida qanday voqealar aks etadi? **J: «Avesto»da qayd etilgan qadimgi miflar va kosmogonik tasavvurlar**

30. Firdavsiy «Shohnoma»sining qahramonlik qismidagi asarlar markazida kim turadi? **J: Rustam**

31. Qaysi asar Sharq adabiyotida xamsachilik an'analarining paydo bo'lishiga olib keldi?

J: Firdavsiy «Shohnoma»si

32. Firdavsiy «Shohnoma»sidagi mifologik obrazlar qaysi? **J: Kayumars, Hushang, Tahmuras, Jamshid**

33. Firdavsiy «Shohnoma»sidagi afsonaviy obrazlar qaysi? **J: Som, Narimon, Zol, Rustam, Gav, Bijon**

34. Firdavsiy «Shohnoma»sidagi tarixiy personajlar qaysi? **J: Iskandar, Bahrom Go'r, Mazdak, Anushirvon, Xusrav Parviz**

35. Firdavsiy «Shohnoma»sidagi odil podshoh kim?

J: Jamshidning o'g'li Faridun

36. Firdavsiy «Shohnoma»si qaysi vaznda yozilgan?

J: Mutaqorib bahrida

37. Firdavsiy «Shohnoma»si ilk bor o'zbek tiliga kim tomonidan tarjima qilingan? **J: 1682-yilda Mulla Xomush oxun – Xomushiy tomonidan**

38. Firdavsiy «Shohnoma»si asosida 20-yillarda kim qanday pyesa yaratgan?

J: G'ozl Yunus «Zahhoki moron»

39. Noma badiiy asar turi sifatida ilk bor kimning ijodida paydo bo'lgan? **J: Firdavsiyning**

40. Firdavsiy «Shohnoma»sida qaysi podshoh davrida zulm kuchayib, adolat chekinadi?

J: Zahhok davrida

41. Firdavsiyning «Shohnoma» asarida qaysi shoh tushida davlat bayrog'ining qulaganini ko'radi va qarshi tomonga mag'lub bo'lishdan qo'rqib sulh taklif etadi?

J: Afrosiyob

42. «Shohnoma», «Qutadg'u bilig», «Xamsa» yaratish an'anasi qaysi jihatdan umumiylik kasb etadi?

J: Har uchala bir xil vaznda yozilgan

43. Firdavsiy «Shohnoma»si yurtimizda nechanchi asrdan tarjima qilina boshlagan? **J: XVIII asrdan**

44. Firdavsiy «Shohnoma»sida forsiyzabon xalqning qaysi davrdagi hayoti qalamga olingan?

J: Islomdan avvalgi davr hayoti

45. «Shohnoma»da Firdavsiy arab bosqinidan qutulib mustaqil davlat tuzgan xalqning islomdan qancha oldingi zamon tarixi, voqea-hodisalari, afsona va rivoyatlarini qayta tiklaydi? **J: 250 – 300 yil oldingi**

46. Firdavsiy «Shohnoma»sining bir qismi yurtimizning qaysi shahrida bitilgan? **J: Buxoroda**

47. Firdavsiy «Shohnoma»sida Eron va Turonning necha ming yillik tarixi, nechta hukmdor, nechta sulola tarixi qalamga olingan?

J: 4 ming yillik tarix, 50 hukmdor, 4 ta sulola

48. «Shohnoma»dagi Garsevaz kim?

J: Afrosiyobning ukasi

49. «Shohnoma»da Siyovush Balxni zabt etganda necha yoshda edi? **J: 14 yoshda**

50. «Uchdan ikki jahon zeri poyimdur, Eroni, Turoni ham saroyimdur». Ushbu parcha Firdavsiy «Shohnoma»sida qaysi qahramon nutqidan olingan? **J: Afrosiyob**

51. Qaysi asar arab tiliga to'qqiz marta tarjima qilingan, pahlaviy tilida yaratilgan, lekin uning na asliyati, na tarjima-si bizgacha yetib kelmagan?

J: «Xudoynoma» (Hukmdorlar haqida kitob)

52. «Xudoynoma» qaysi sulola talabiga binoan yozilgan? **J: Eroniy sulola – sasoniyar talabiga binoan**

53. «Shohnoma» yozishni boshlagan Daqiqiy nima sababdan o'z ishini yakuniga yetkazolmadi?

J: Fojiali o'ldirilgani uchun

54. To'rt olim tomonidan birgalikda nasriy yo'lda yaratilgan shohlar haqidagi asar nomini toping.

J: «**Shohnomayi Mansuriy**»

55. Nasriy yo'lda shohlar tarixini bitgan ijodkor kim?

J: **Abul Muayyad Balxiy**

56. She'riy yo'lda «Shohnoma» yozgan ijodkorlar kimlar? J: **Abu Ali Muhammad Ibn Ahmad Balxiy, Mas'ud Marvaziy**

57. Eron va Turon o'rtasida sulh tuzish kimga topshiriladi? J: **Garsevazga**

SERGEY YESENIN

1. Sergey Yesenin qachon va qayerda tug'ilgan?

J: **1895-yilda Rossiyaning Konstantinovo qishlog'ida**

2. Sergey Yesenin necha yoshdan she'rlar yoza boshladi? J: **9 yoshdan**

3. Sergey Yesenin necha yoshidan shoir sifatida mashhur bo'lgan? J: **19 yoshdan**

4. Sergey Yesenin necha yoshida Petrogradda qaysi shoir bilan uchrashdi?

J: **20 yoshida Aleksandr Blok bilan**

5. Sergey Yesenin nima uchun armiya xizmatidan ketgan? J: **Oq poshsho sharafiga she'r yozgani uchun**

6. Sergey Yesenin «Fors taronalari» she'rlar turkumini qayerda yozgan?

J: **Ozarbayjonning Boku shahriga yaqin qishloqlardan birida**

7. Sergey Yeseninining she'rlarini o'zbek tiliga kim tarjima qilgan? J: **Erkin Vohidov**

8. Sergey Yeseninining «Xurosonda bir darvoza bor...» she'rida qaysi qizning ismi tilga olinadi? J: **Shah**

9. Sergey Yeseninining «Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan...» she'rida Sharq xalqlariga xos qaysi joy keng tasvirlanadi? J: **Choyxona**

10. «Oqshom menga niqob ostidan Ohu ko'zin suzdi gulruxsor...» she'ri kimga tegishli?

J: **Sergey Yesenina**

11. Sergey Yeseninining qaysi she'rida bolaligi, olchazorlar, otasi, oq qayinlar esga olinadi?

J: **«Singlimga xat»**

12. Sergey Yeseninining «Bu dunyoda men bir yo'lovchi» she'ri kimga atalgan? J: **Singlisi Shuraga**

13. Sergey Yesenin 1925-yil 13-sentabr kuni singlisi Shuraga atab nechta she'r yozadi? J: **4 ta**

14. Sergey Yeseninining qaysi she'rlari onaning farzandiga bo'lgan muhabbatini aks ettirgan?

J: **«Ona ibodati», «It haqida doston»**

15. Sergey Yeseninining «It haqida doston» she'rida it nima uchun zor-zor yig'laydi? J: **Yetti bolasini xo'jayni qopga solib olib ketgani uchun**

16. «Shoir bo'lmoq – bu-ku tayin gap – O'z joningni o'rtamoq faqat. Xanjar urib nozik taningga, O'zgalarga baxsh etmoq lazzat». Ushbu misralar muallifini toping.

J: **Sergey Yesenin**

17. S.Yesenin qaysi she'rida Pushkin va Lermontovni tilga olib o'zini ularga qiyoslaydi? J: **«Singlimga xat»**

18. Sergey Yesenin **«Singlimga xat»** she'ri ta'sirida qaysi o'zbek adibi **«Opamga xat»** she'rini yozgan?

J: Usmon Azim

19. S.Yesenin **«Singlimga xat»** atab yozgan asarlarini aniqlang. **J: «Singlimga xat», «Bu dunyoda men bir yo'lovchi»**

20. S.Yesenin **«Ona ibodati»** she'rida ona va o'g'il tim-soli orqali qanday mavzuni yoritgan? **J: Vatan mavzusi**

21. Nay obrazi qo'llangan asarlarni belgilang.

J: «Iskandar Zulqarnayn», «Singlimga xat»

22. Qisqa-qisqa misralardan iborat vaznlarda she'r yozish qaysi shoir she'riyatining asosiy xususiyatlaridan biridir? **J: Sergey Yesenin**

23. Bayroqning qulashini mag'lubiyat belgisi deb bilish qaysi asarlarda uchraydi?

J: Yesenin «Ona ibodati», Firdavsiy «Shohnoma»

24. O'qishga oson, hayajonni yaxshi ifodalaydigan, fikr maromi va voqealar shiddatini kuchaytiradigan vazn qaysi?

J: 4 + 3 = 7

25. Sergey Yesenin **«Singlimga xat»** she'rlari hasbi hol xarakteriga ega?

J: «Endi qaytmam uyimga», «Singlimga xat»

26. **«Xurosonda bir darvoza bor»** she'rining o'ziga xos ohangi, jarangi va ta'sirchanligini nima ta'minlaydi?

J: Misralardagi takror

27. Sergey Yesenin **«Singlimga xat»** she'ri lirikaning eng yuksak talablariga javob beradi, unda holat, manzara, makon va zamon bor?

J: «Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan»

28. Sergey Yesenin ijodida kimlarga bag'ishlangan xatlar bor? J: «Onamga xat», «Ayolga xat», «Onamdan xat», «Bobomga xat», «Singlimga xat»

29. Sergey Yeseninining «Singlimga xat» she'rida qaysi timsol aks etgan? J: **Bog' timsoli**

30. Sergey Yeseninining qaysi she'rida tinch, erkalovchi nur taratadigan Oy timsoli mavjud?

J: **«Bu dunyoda men ham yo'lovchi»**

31. Sergey Yesenin «Ona ibodati» she'rining turoqlanishi qanday? J: **4 + 3 = 7**

32. «Bu dunyoda men ham yo'lovchi» she'rining bosh g'oyasini toping. J: **Vatanga muhabbat**

33. Sergey Yeseninining qaysi she'rlarida oy timsoli uchraydi? J: **«Bu dunyoda men ham yo'lovchi», «It haqida doston» she'rida**

34. «Quyosh javdar xirmon uzra o'ynagan» misralari qaysi she'rdan olingan? J: **«It haqida doston»**

35. Qaysi shoirning nomi taniqli amerikalik raqqosa Aysedora Duncan bilan birga tilga olingan?

J: **Sergey Yesenin**

36. Qaysi shoirlar ijodida Sergey Yesenin she'rlarining ta'siri yaqqol seziladi? J: **Erkin Vohidov, Tilak Jo'ra, Ma'ruf Jalil, Xurshid Davron**

37. Qaysi o'zbek shoiri ijodini Sergey Yesenin asarlari ta'sirisiz tasavvur qilib bo'lmaydi? J: **Muhammad Yusuf**

38. «Dog'lar ketmish majruh ko'nglimdan...» she'rining qaysi bandida ayollarga munosabatda Eron va Rossiya o'rtasidagi ijtimoiy tafovut haqida so'z boradi?

J: **4-bandda**

39. "Qaysi she'ning satrlari mag'ziga ijtimoiylik ham singdirilgan bo'lib, bu Sharq va G'arb qiyosi, xotin-qizlar-ga munosabatning, ayollar erkinligi turlichaligini solishtirish orqali aks etgan?

J: «Dog'lar ketmish majruh ko'nglmdan...» she'ri

40. "Pushkin qalamiga mansub «Baxtlidir jomini ichib bo'lmagan» misralari Yeseninning qaysi she'rida uchraydi?

J: «Singlimga xat» she'rida

9-SINF ADABIYOTI

NOSIRIDDIN RABG'UZIY

1. Nosiriddin Rabg'uziy atasining kasbi? **J: Qozi**

2. «Qisasi Rabg'uziy» qahramonlarini qaysi siymo o'zaro birlashtirib turadi?

J: Muhammad (a.s.)

3. «Qisasi Rabg'uziy»da qaysi illat halokatga sabab bo'luvchi deyiladi? **J: Kibr**

4. Ushbu parcha qaysi asardan olingan? «Rum viloyatining odati bor, tevalari beboshlik qilib burunduqlatmasalar, yangi tushgan kelinlarni keltirib, un tuzib yirlaturlar (kuylaturlar). Tevalar ularning ovozlariga xushlanib, o'zlaridan kecharlar – ilikka ilinurlar». **J: «Qisasi Rabg'uziy»**

5. «Qisasi Rabg'uziy»da qaysi tildagi she'rlar uchraydi? **J: Arabcha, turklycha**

6. «Qisasi Rabg'uziy»da Qobil bilan tug'ilgan qizning ismi? **J: Iqlimo**

7. «Qisasi Rabg'uziy»da Hobil bilan tug'ilgan qizning ismi? **J: Abudo**

8. Qobil Hobilni o'ldirganda necha yashar edi?

J: 20 yosh

9. Iblis Qobilga nimalarni o'rgatdi?

J: Xamr ichishni, o'tga sig'inishni, un o'tkazishni

10. «Qisasi Rabg'uziy»da kim rasulullohning yelkasi-da payg'ambarlik muhrini ko'rish uchun u kishidan bir kuni bexosdan urganligi uchun qasos olmoqchiligini aytadi?

J: Ukosha

11. «Qisasi Rabg'uziy»da Azroil qanday nom bilan atalgan? J: **Malak ul-mavt, Qabiz al-arvoh**

12. Rabg'uziyning ijod mahsuli mazkur mavzu an'anasi-dagi o'ziga xos bosqich bo'ldi. Bu nimalarda ko'rinadi?

J: Birinchidan: adib o'ziga xos yaratilgan payg'ambarlar haqidagi qissalarni puxta o'rgandi, ularning yutuqlarini umumlashtirdi, rivojlantirdi. Ikkinchidan, salaf-lari yo'l qo'ygan kamchiliklarni tuzatdi va chalkashliklarga barham berdi. Uchinchidan, oldinlari nabiy-lar haqidagi qissalar arab va fors tilida yaratilgan bo'lsa, Rabg'uziyning turkiy tilda bitilgan qissalari turkiy xalqlarning bebaho mulkiga aylandi

13. «Qisasi Rabg'uziy»da qaysi illat insonning ichini yondiruvchi, uni tubanlikka boshlovchi va oxir-oqibat yuzini qora qiluvchi o'l sifatida ko'rsatiladi? J: **Hasad**

14. «Xalq orasida rasa bor, do'st do'stga safar qilib yo-nar (qaytar) bo'lsa, bir hadya ola borurlar». Bu odat qaysi asardan olingan?

J: «Qisasi Rabg'uziy»dan

15. «...payg'ambar alayhissalom ul umri ukush, diydori ko'shish, Azroilg'a qotishg'an, rizvon birla yanashg'an, dun-yodan qushtek uchg'an, tamug'g'a kirib chiqq'an, Sirot-din yashindek kechg'an, uchmoh qabug'in ochg'an, o'zi aziz, o'rni adiz, erig' zotlig', Axnuh otlig' Idris yalavoch». «Qisasi Rabg'uziy»dan olingan ushbu parchada qanday san'atdan foydalanilgan? J: **Sajdan**

16. «Qisasi Rabg'uziy»da Qobil Hobilni o'ldirib, uni nima qilishni bilmay turganda unga Hobilni ko'mishni kim o'rgatadi? J: **2 ta qarg'a**

17. «Qisasi Rabg'uziy»da Hobilning qoni to'kilgan yer-
dan nimalar o'sib chiqdi? **J: Oq tikan va yulg'un**

18. «Qisasi Rabg'uziy»da Odam Ato Qobilni butga
sig'inishdan qaytarish uchun qancha kishini jo'natadi?

J: 40 ming kishini

19. «Kun hamalg'a kirdi ersa keldi olam navro'zi, Kech-
ti bahman zamharir qish qolmadi qori buzi». Rabg'uziy
g'azalining matla'sida qaysi uhdoshlar takror qo'llanilgan?

J: «K» va «R» undoshlari

20. «Tong otardi esnayur to'rt bulungdin shamol, 'ziyo»
misralarida qaysi badiiy san'at ishlatilgan?

J: Jonlantirish – tashxis

ALISHER NAVOIY

1. «Xamsa» yozish an'anasini kim boshlab bergan?

J: Nizomiy Ganjaviy

2. Nizomiy qaysi dostonini Arzinjon hokimi Faxriddin
Bahromshohga bag'ishlab yozadi? **J: «Maxzan ul-asror»**

3. Nizomiy qaysi dostonini Iroq hukmdori To'rg'ul'lga
bag'ishlab yozadi? **J: «Xisrav va Shlrin»**

4. Nizomiy qaysi dostonini Shirvonshohlardan Axsatan
lga bag'ishlab yozadi? **J: «Layli va Majnun»**

5. Nizomiy qaysi dostonini Aloviddin Ko'rpa Arslonga
bag'ishlab yozadi? **J: «Haft paykar»**

6. Nizomiyning «Xamsa»si necha yilda yozilgan?

J: 28 yilda

7. Xusrav Dehlaviy asli qayerlik bo'lgan?

J: Shaxrisabzlik turkiy urug'lardan

8. Xusrav Dehlaviy «Xamsa»sining 1-dostoni qanday ataladi? J: «Matla' ul-anvor»

9. Navoiy qaysi dostoni muqaddimasida shunday yozadi: «Ani nazm etki, tarhi toza bo'lg'ay, Ulusqa mayl beandoza bo'lg'ay. Yo'q ersa nazm qilg'onni xaloyiq, Mukarrar aylamak sendin ne loyiq?» J: «Farhod va Shirin»

10. Navoiy qaysi dostonida shunday yozadi: «Emas oson bu maydon ichra turmoq, Nizomiy panjasig'a panja urmoq». J: «Farhod va Shirin»

11. Har bir asar «Xamsa» deb atalmog'i uchun qanday xususiyatlarga ega bo'lishi kerak?

J: a) besh dostonidan tashkil topmog'i kerak; b) birinchi doston, albatta, pand-nasihat ruhidagi ta'limiy-axloqiy, falsafiy bo'lishi kerak; v) ikkinchi doston Xusrav va Shirin munosabatlariga bag'ishlanmog'i kerak; g) uchinchi doston Layli va Majnun muhabbatini mavzu qilib olmog'i kerak; d) to'rtinchi doston shoh Bahromga bag'ishlanmog'i kerak; e) beshinchi doston Iskandar haqida bo'lmog'i kerak

12. Navoiy o'z «Xamsa»sini Dehlaviydan necha yil keyin yozib tugatdi? J: 200 yil keyin

13. Kimning «Xamsa»si «Panj ganj» – besh xazina deb nomlanadi? J: Nizomiy Ganjaviy

13. Nizomiy, Xusrav Dehlaviy, Navoiy «Xamsa»siga kirgan dostonlarni to'g'ri sanang. J: Nizomiyniki: «Maxzan ul-asror» (Sirlar xazinas), «Xusrav va Shirin», «Layli va Majnun», «Haft paykar» (Yettil go'zal), «Iskandarnoma»; Xusrav Dehlaviyniki: «Matla ul-anvor» (Nurlarning boshlanishi), «Shirin va Xusrav», «Majnun va Layli»,

«Hasht behisht» (Sakkiz jannat), «Oinayi Iskandariy»;
Navoiyniki: «Hayrat ul-abror» (Yaxshilar hayrati), «Far-
hod va Shirin», «Layli va Majnun», «Sab'ayi sayyor»
(Yettil kezuvchi), «Saddi Iskandariy»

13. «Hayrat ul-abror» dostoni qachon yozilgan?

J: 1483-yilda

14. 1484-yilda «Xamsa»ning qaysi dostonlari yaratil-
gan? **J: «Farhod va Shirin», «Layli va Majnun»,**
«Sab'ayi sayyor» dostonlari

15. «Saddi Iskandariy» dostoni qachon yaratilgan?

J: 1485-yilda

«HAYRAT UL-ABROR» DOSTONI

16. «Hayrat ul-abror» dostonining hajmi haqidagi qay-
si hukm to'g'ri? **J: 3988 baytdan iborat, 63 bob, 21 bobi**
muqaddima, 2 bobi xotima, 20 bobi maqolat, 20 bobi
hikoyat va masallar

17. Faqat «Hayrat ul-abror» dostonining tuzilishiga xos
bo'lgan atamani toping. **J: Maqolat**

18. Navoiy «Hayrat ul-abror»ning qaysi maqolatida
«Kimki jahon ahlida inson erur, Balki nishoni aning iymon
erur» deb yozadi? **J: Birinchsida**

19. Navoiyning adolat haqidagi mezonlari qaysi ma-
qolatda aks etgan? **J: Uchinchsida**

20. Navoiy «Hayrat ul-abror»ning nechanchi maqolatini
karam va saxovatga bag'ishlaydi? **J: Beshinchi**

21. Navoiyning «Odamiy ersang, demagil odam, Oniki
yo'q xalq g'amidin g'ami» misralari qaysi dostondan olin-
gan? **J: «Hayrat ul-abror»dan**

22. «Dahr muqayyad bila ozodasi, Borcha erur «kof» ila «nun» zodasi». Tagiga chizilgan misraning ma'nosini toping. J: «Kof» bilan «nun» harflari qo'shilsa, «kun», ya'ni «Yarall» so'zi hosil bo'ladi, olamdagi barcha narsa «Yarall» so'zidan paydo bo'lgan

23. Navoiy «Hayrat ul-abror»ning nechanchi maqolatini rostgo'ylik ta'rifiga bag'ishlaydi? J: O'ninchi

24. «Ulki shior ayladi yolg'on demak, Bo'lmas oni er-u musulmon demak» misralari qaysi dostonidan olingan? : «Hayrat ul-abror»dan

25. «Hayrat ul-abror» dostoni qaysi vaznda yozilgan?

J: Sari' bahrlda

26. Navoiyning fikricha inson va hayvon o'rtasidagi farq nima? J: Iymonga ega bo'llsh

27. «Hayrat ul-abror»ning nechanchi maqolati iymon haqida? J: Birinchi maqolati

28. Navoiy «To'rt sadaf gavharining durji ul, Yetti falak axtarining burji ul» deganda nimani nazarda tutgan?

J: So'zni

29. «So'zdin o'lukning tanida ruhi pok, Ruh dog'i tan aro so'zdin halok» baytlari nima haqida? J: So'zning o'lik-ka jon, tirlikka o'limni ato qilishi mumkinligi haqida

30. «Munchaki sharh etti qalam so'zga hol, nasridadur, nazmig'a bor o'zga hol» misralarida nima ifoda etilgan?

J: She'riy va nasriy so'z o'rtasidagi farq ifodalangan

31. «So'z aro yalg'on kibi yo'q nopisand, aylar aning nazmlni dono pisand» misralari nima to'g'risida?

J: Ijodda badliiy to'qlma va mubolag'aning o'rniga ta'rif berilgan

32. «O'mida tishlar duri manzum erur, Chun sochilur qiymati ma'lum erur» misralarida badiiy ijodning qaysi tomoniga e'tibor qaratilgan?

J: Badiiy ijodda shaklning o'rniga e'tibor qaratilgan

33. «Bo'lmasa e'joz maqomida nazm, Bo'lmas edi Tengri kalomida nazm» misralarida nima aks etgan? **J: She'rining ilohiy mavqega egaligi, she'riyatning mo'jizaligi**

34. Navoiy «Hayrat ul-abror»da «maqolat» so'zini «bob» ma'nosida ishlatadi. Aslida bu so'z qanday ma'noni bildiradi? **J: «So'z, nutq» degan ma'noni**

35. «Rostlik ta'rifida» maqolatidagi «Har kishikim tuzluk erur peshasi, Kajrav esa charx ne andeshasi» misralari ma'nosini izohlang. **J: Yashash tarzi to'g'rilikdan iborat bo'lgan odamni dunyoning egriligi qo'rqit olmaydi**

36. Navoiy «Rostlik ta'rifida» maqolatida to'g'rilikning usullari sifatida ikki xil toifani ko'rsatadi. Bular qaysilar?

J: Birinchisi – so'zi ham, o'zi ham to'g'ri bo'lgan kishi; Ikkinchisi – majburiyat yuzasidan yolg'onni yaxshilik uchun to'g'ri deb atovchi kishi

«FARHOD VA SHIRIN» DOSTONI

37. «Farhod va Shirin»da nafsni yengish quroli sifatida nima ko'rsatiladi? **J: Ishq**

38. «Farhod va Shirin»da Moniy kim? **J: Alloh ishqini qalbgaga naqshlash sirilarini o'rgatgan ustoz**

39. «Farhod va Shirin»da Boniy kim?

J: Farhodning ko'ngliga ishq binosini qurgan va qurishni o'rgatgan pir

40. «Farhod va Shirin»da Qoran kim?

J: Farhodning ko'nglidagi toshdan ham qattiq nafsoniy istaklarni parchalash ilmini bildirgan murshid

41. «Farhod va Shirin» dostoni qanday xarakterdagi doston? J: **Ishqiy-sarguzasht xarakteridagi doston**

42. «Farhod va Shirin» dostonining hajmi?

J: **5782 bayt**

43. «Farhod va Shirin» dostonining vazni?

J: **Hazaji musaddasi mahzuf vazni**

44. Navoiy «Farhod va Shirin» dostonini qanday ataydi? J: **«Shavq dostoni»**

45. Navoiy «Farhod va Shirin» dostonini nima sababdan «shavq dostoni» deb ataydi? J: **Sababi unda ishq kuylanadi, talqin qilinadi va ulug'lanadi**

46. Qaysi dostonida Navoiyning komil inson haqidagi orzu-o'ylari ham ifoda etilgan?

J: **«Farhod va Shirin» dostonida**

47. Navoiy «Farhod va Shirin» dostonida Farhodni bosh obraz qilib oldi. Bu bilan dostonida qanday o'zgarishlar bo'lishiga asos bo'ldi? J: **Farhodning bosh obraz qilib olinishi bilan dostonning qurilishini, mazmunini tamomila o'zgartirdi. Mazkur o'zgarish xamsachlikka shoir kiritgan eng katta yangilik va dostonga «Farhod va Shirin» nomi berilishiga asos bo'ldi**

48. «Farhod va Shirin» dostonining asosiy voqealari qanday boshlanadi?

J: **Chin hoqonining farzandsizligi va bundan uning so'ngsiz iltiroblarga tushganligi tasviri bilan boshlanadi**

49. «Falak deb: «Dard elining shohi» oni, Malak deb: «Dard o'ti ogohi» oni» ta'rifi qaysi qahramonga tegishli?

J: Farhodga

50. Farhod qanchada butkul savod chiqardi? **J: 3 oyda**

51. Farhod qancha muddatda Qur'oni Karimni yod oldi? **J: Bir yilda**

52. «Xamsa»ning qaysi qahramoni uchun «Jahonda qolmadi ul yetmagan ilm, Bilib tahqiqin kasb etmagan ilm» ta'rifi xos? **J: Farhodga**

53. «Demonkim ko'ngli pok-u, ham ko'zi pok, Tili pok-u, so'zi pok-u, o'zi pok» ta'rifi «Xamsa» dostonining qaysi qahramoniga tegishli? **J: Farhodga**

54. Farhod necha yoshga yetganda ichi-lashi dard bilan to'ldi? **J: 14 yoshga**

55. Chin hoqoni Farhodni ovutish maqsadida 4 faslga moslab 4 qasr qurdirishga farmon beradi. Bu ishga kimni ma'mur etib tayinlaydi? **J: Mulkoroni**

56. Farhodning atobegi, ya'ni tarbiyachisi kim edi?

J: Mulkoro

57. Farhod kimlardan qaysi hunarlarni o'rgangan?

J: Qorandan tosh yo'nish, Boniydan me'morlik, Monlydan naqqoshlikni

58. Farhod mamlakat xazinasidagi sandiqda nimani ko'rib qoladi? **J: Sirli ko'zguni**

59. «Farhod va Shirin» dostonidagi sirli ko'zguni kim necha olimga yasatgan edi?

J: Iskandari Rumiy 400 olimga yasatgan edi

60. Ko'zgu tilsimini ochish uchun Farhod qayerga bori-shi kerak edi? **J: Yunonistondagi bir toqqa**

61. Yunonistondagi toqqacha nechta manzil bor edi?

J: Uch manzil bo'lib, birinchisida Ajdahoni, ikkinchisida Ahraman davni, uchinchisida Ikkalasidan ham mushkulroq tilsimni yengishi kerak edi

62. Sirli ko'zgu tilsimini yechishning to'rtinchi manzili qanday edi? **J: Tog'dagi g'or ichidan donishmand Suqrotni topish**

63. Farhod ko'zgu sirini ochishdagi to'siqlarni mardona yenggandan so'ng nimalarni qo'lga kirtadi? **J: Jamshid Jomini, Sulamon uzugini, Iskandar boyligini**

64. Suqrot kimlarning taqdirini bashorat qilgandan so'ng jon taslim qiladi? **J: Farhodni, Otasini, Mulkoroni**

65. Farhod Yunonistondan qaytgach ko'zguda nimalarni ko'radi? **J: Qandaydir bir yurt, tog' kesish bilan mashg'ul odamlar, o'zining ham ariq qaziyotgani va Shlirinni ko'radi**

66. Farhod sevgilisini izlab yo'lga chiqqach, kimdan Shirinning Arman yurtidan ekanligini biladi?

J: Do'sti Shopurdan

67. Farhod Arman yurtiga kelganda odamlar necha yildan beri suv chiqarish maqsadida tog' kesish bilan mashg'ul edilar? **J: Uch yildan beri**

68. Arman yurtida suv chiqarish qurilishi kimning istagiga ko'ra bajarilayotgan edi? **J: Malika Mehlbonu topshirig'i bilan Jlyan Shirinning istagiga ko'ra**

69. «Harimi iffat ichra shoh ul ermish, Sipehri ismat uzra moh ul ermish» ta'rifi qaysi haqramon haqida?

J: Shirlin haqida

70. Farhod ushbu fikrlarni qachon kimga qarata ayt-

gan: «Hunami asrabon nekumdur oxir, Olib tufroqqami ketgumdur oxir»? J: **Tog' qaziyotgan odamlarga qarata Armaniyada aytgan**

71. Xusrav qaysi yurt hukmdori? J: **Ajam yurtining**

72. «Menga ne yor-u, ne oshiq havasdur, agar men odam o'lsam, ushbu basdur!» misralari qaysi qahramon nutqidan olingan? J: **Shirinning**

73. Xusrav Farhodni qanday qo'lga tushiradi?

J: **Hiyla bilan**

74. Farhod o'limidan oldin ota-onasi-yu yaqinlariga vidolashuvini kim yoki nima orqali izhor qiladi?

J: **Bodi sabo orqali**

75. «Yiqilsa hujra – bo'lsun qasr obod, Qurusa sabza – bo'lsun sarv ozod» misralari Navoiyning qaysi dostonidan olingan? J: **«Farhod va Shirin»dan, Farhodning bodi saboga murojaatidan**

76. Farhodning «Meni rozilig'ingdin qilma navmid, Manga do'zax o'tini solma jovid» degan murojaati kimga qaratilgan? J: **Onasiga**

77. Qaysi asarda «Bir nafsning ishini 70 shayton qilolmaydi» deb ta'kidlangan? J: **«Qisasi Rabg'uziy»da**

78. Qaysi shoir «Nafs itin qilsang zabun olamda yo'q sendek shujo» deb yozadi? J: **Alisher Navoly**

79. «Demonkim, ko'ngli pok-u, ham ko'zi pok, tili pok-u, so'zi pok-u, o'zi pok». Ushbu ta'rif qaysi asar qahramoniga tegishli? J: **Farhod**

80. «Janubida muhabbat dardi zohir, Uzori uzra g'urbat gardi zohir». Ushbu ta'rif kim tomonidan kimga aytilgan?

J: **Shirin tomonidan Farhod ta'rif**

81. Navoiy fikricha, kimlar ilohiyot sirlarini, ma'rifatni kuylovchilardir? **J: Farididdin Attor, Jaloliddin Rumi**

82. Navoiy fikricha, kimlar ilohiyotga majozni vosita qiluvchilardir? **J: Sa'diy Sheroziy, Amir Xusrav Dehlaviy, Hofiz Sheroziy**

83. Navoiy fikricha kimlar majoziy ishq kuychilari hisoblanadi? **J: Xoqoniy Shirvoniy, Salmon Sovajiy, Nosir Buxoriy**

84. Navoiy shoirlarni necha guruhga bo'ladi? **J: 3 guruhga: ilohiyot sirlarini, ma'rifatni kuylovchilar, ilohiyotga majozni vosita qiluvchilar, majoziy ishq kuychilari**

«LAYLI VA MAJNUN» DOSTONI

1. Layli qaysi qabila boshlig'ining qizi?

J: Hay qabilasining

2. Majnun qaysi qabila boshlig'inlning o'g'li?

J: Omar qabilasining

3. Sevgi qissalarining eng dardlisi qaysi?

J: «Layli va Majnun» dostoni

4. Navoiy qaysi dostonida ruhiyat tasviriga alohida e'tibor beradi? **J: «Layli va Majnun» dostonida**

5. «Men xastaki, bu raqamni chektim, Tahriri uchun bu qalamni chektim. Yozmoqqa bu ishq jovidona, Maqsudim emas edi afsona» deganda Navoiy nimani nazarda tutgan? **J: Asar mazmuni chuqurligini ta'kidlagan**

6. Qaysi asar qahramonlari bir-birlariga ilohiy ishq bilan bog'langan? **J: «Layli va Majnun» dostoni qahramonlari**

7. Nima uchun Laylining otasi mavqe tomondan o'zi bilan teng bo'lgan Qaysga qizini berishga or qiladi?

J: El orasida «Majnun» deb nom olgani uchun, malomatga qolgani uchun

8. Navoiy dostonlarida bosh qahramonlar uchun o'lim nimani anglatadi?

J: O'lim ular uchun fojia emas, balki azobli hijron-dan qutqaruvchi xaloskor, pirovard maqsadlari bo'lmish Yaratganning vasliga noil qiluvchi vosita

9. «As'hobga mayli lola-vu bog', Ul ikki ichinda loladek dog'». Ushbu baytda «ul ikki» deganda shoir kimlarni nazarda tutadi? **J: Layli va Majnunni**

10. Qaysi doston qahramoni o'z kanizlari oldida sevgisi uchun yer o'padi?

J: «Layli va Majnun» dostonida Layli

11. «Layli va Majnun» dostonida Layli nechta kanizi oldida yer o'padi? **J: Ikki kanizi oldida**

12. «Layli va Majnun» dostonida sevishtanlarning ilk uchrashuvi qaysi faslga to'g'ri keladi? **J: Bahor fasliga**

13. «Layli va Majnun» dostonida «Bedilg'a bu hifz mushkil erdi, Kim, hush ila aqli zoyil erdi» deganda kim nazarda tutiladi? **J: Majnun**

14. Navoiy qaysi asarida ishqni misni oltinga aylantiruvchi kimyoga va jahonni yorituvchi oynaga o'xshaladi?

J: «Layli va Majnun»da

15. Navoiy qaysi asarini shunday yakunlaydi: «So'ng'in nechakim uzatlim oxir, Yig'lay-yig'lay tugatlim oxir»?

J: «Layli va Majnun»

16. Layli so'zining ma'nosi? **J: Tungi**

17. Laylining boshiga o'lim xavfi tushganini Majnun qanday biladi? J: **Tushida ko'rib**

18. Majnunga kim qizini beradi? J: **Navfal**

19. Majnunning asl ismi nima? J: **Qays**

20. Olimlarning taxminlariga ko'ra Majnunning asl ismi? J: **Qays ibn Mulavvah**

21. Otasi Majnunni nima maqsadda Ka'ba ziyoratiga olib boradi? J: **Qays bu muqaddas dargohda dardiga shifo tilasa**

22. «Layli va Majnun» qissasini kim birinchi bo'lib yaxlit bir dostonga aylantirdi? J: **Nizomiy**

23. «Layli va Majnun» dostoni qanday boshlanadi?

J: **Tun va bo'ron tasviri bilan**

24. «Layli va Majnun» dostoniga nechta nazira bog'langan? J: **118 ta: 67 ta fors, 37 ta turkiy tilda**

25. «Layli va Majnun» dostonida tasvirlangan ishq qanday ishq edi? J: **Tasavvufiy ishq**

26. «Men xastani aylamakta mavjud, Ne erdi qazog'a maqsud?». Ushbu so'z qaysi qahramonning nutqi?

J: **Majnun**

«SAB'AYI SAYYOR» DOSTONI

1. «Sab'ayi sayyor» dostonida Bahrom nima uchun Bahrom go'r deyilgan?

J: **Qulon – go'r oviga qiziqqani uchun**

2. «Sab'ayi sayyor» dostoni qanday doston?

J: **Ishqly-sarguzasht qissa**

3. Bahrom Diloromning daragini kimdan oshitadi?

J: Moniydan

4. Bahrom Diloromni qancha xiroj to'lab saroyga olib keladi? **J: Xitoyning bir yillik xirojini to'lab**

5. Bahromning merganlik bobidagi mahoratiga Dilorom qanday javob beradi?

J: «Bu mahorat mashqning natijasi» deb

6. Qaysi doston qahramonini o'z sevgan yori uzun sochlariga oyoq-qo'lini bog'lab biyobonga tashlab ketadi?

J: «Sab'ayi sayyor» dostonida Diloromni

7. Bahrom uchun kimning maslahatiga ko'ra yetti qasr qurdiriladi? **J: Hakimlarning maslahatiga ko'ra**

8. «Sab'ayi sayyor» dostonida Bahrom shanba kuni qanday qasrda qaysi hikoyani tinglaydi?

J: Qora qasrda Farrux va saxiy Axly hikoyasini

9. «Sab'ayi sayyor» dostonida Bahrom yakshanba kuni qanday qasrda qaysi hikoyani tinglaydi?

J: Sarlq qasrda Zayd Zahhob sarguzashtini

10. «Sab'ayi sayyor» dostonida Bahrom dushanba kuni qanday qasrda qaysi hikoyani tinglaydi?

J: Yashil qasrda Sa'd jasoratini

11. «Sab'ayi sayyor» dostonida Bahrom seshanba kuni qanday qasrda qaysi hikoyani tinglaydi? **J: Shoh Jo'na va saxiy Mas'ud hikoyasini gulgun qasrda**

12. «Sab'ayi sayyor» dostonida Bahrom chorshanba kuni qanday qasrda qaysi hikoyani tinglaydi?

J: Moviy qasrda Mehr va Suhayl qissasini

13. «Sab'ayi sayyor» dostonida Bahrom juma kuni qanday qasrda qaysi hikoyani tinglaydi?

J: Oq qasrda Xorazmdan kelgan musofir hikoyasini

14. Bahrom kimdan Diloromning daragini eshitadi?

J: Xorazmlik musofirning hikoyasidan

15. Navoiy qaysi qahramoni orqali oshiqlik va shohlikning bir tanga sig'masligini ko'rsatgan? **J: Bahrom orqali**

16. Bahrom qachon mamlakatni unutadi?

J: Oshiq bo'lganidan so'ng

17. Bahromning ko'ziga qachon ishq ko'rinmay qoladi?

J: Shohga xos maqto'v, xushomadni istaganida

18. «Ishq ila shohlik muvofiq emas, ishq lofida shoh sodiq emas». Ushbu parcha qaysi asardan olingan va kim haqida? **J: «Sab'ayi sayyor»da Bahrom haqida**

19. «Sab'ayi sayyor»da Navoiy qanday o'zgarishlar qildi? **J: Hikoyalarini o'z vatani bo'lmish Xuroson, Movarounnahr hayoti bilan bog'lashga harakat qildi, Shahrisabz, Xorazm haqida maxsus hikoyalar kiritdi, bu mashhur qissaga turkona ruh berdi, Bahrom munosabati bilan zamonaviy masalalarni qo'zg'adi**

20. «Ishq uchun bedili kerak foni, O'rtagan shavq shu'lasini» misralari qaysi dostonidan olingan?

J: «Sab'ayi sayyor»dan

21. «Bildikim, qahr sarsari esmish, O'z qo'li birla o'z boshin kesmish» misralari qaysi dostonidan olingan?

J: «Sab'ayi sayyor»dan

22. Bahrom nomini tarixchilar kim bilan bog'laydilar?

J: 420 – 438-yillarda podsholik qilgan Eronning sosoniy hukmdori Varaxran V

23. Bahrom obrazini birinchi bo'lib kim o'z asarida tasvirlagan? **J: Firdavsiy «Shohnoma»da**

24. Bahrom qanday halok bo'ladi? **J: U ov qilayotgan**

o'tloq bir vaqtlar botqoq bo'lgani va o'sha kuni qattiq yomg'ir yoqqani sababli botqoqqa kirib ketadi

25. Navoiy o'zidan oldingi ustoz xamsanavislarga «Sab'ayi sayyor»da nechta e'tiroz bildiradi? J: 3 ta: uni ishqdan xoli tasvirlaganliklari, afsona aytish uchun Bahromga malikalardan boshqa qissaxon topilmaydimi, ular dardsiz va nodon kishining sarguzashtini ko'rsatishni maqsad qilib olganlar

26. «Sab'ayi sayyor» qaysi vaznda yozilgan? J: Hafif

27. «Sab'ayi sayyor»ning nechanchi bobida shoir tush bahonasida Bahrom bilan zamondoshi Husayn Boyqaro o'rtasida ota bilan bola darajasidagi yaqinlikni ko'rib, uning taqdiridan tashvishlanadi? J: 37-bobida

28. «Sab'ayi sayyor»ning hajmi?

J: 38 bob, 5000 bayt

«SADDI ISKANDARIY» DOSTONI

1. «Saddi Iskandariy» dostoni necha baytdan iborat?

J: 89 bob va 7215 bayt

2. Navoiy qaysi dostonida Hindistonni olganda elga qilgan birgina adolati bilan jannatga tushgan Mahmud G'aznaviy haqidagi hikoyatni kiritadi? J: «Saddi Iskandariy»da

3. Navoiy Iskandarning qaysi jihatiga diqqat qildi?

J: Iskandar donlishmandligini saqlagan holda uning yoniga insonparvarligini, adolat kurashchisi ham ekanligini qo'shdi

4. Iskandar obrazi dastlab kimning ijodida uchraydi?

J: Firdavsiyning

5. Qaysi doston Navoiyning ijtimoiy-siyosiy, falsafiy-axloqiy qarashlarini ma'lum darajada yakunlaydi?

J: «Saddi Iskandariy»

6. «Saddi Iskandariy»da Rum mulki Eronga har yili qancha xiroj to'lar edi? **J: Tuxum shaklidagi ming oltin xiroj**

7. «Zulqarnayn» so'zining ma'nosi nima?

J: Ikki ma'nosi bor: birlinchisi – shoxli (boshida muguzi bor), ikkinchisi – kun chiqish va kun botish hukmdori

8. Navoiyning «Saddi Iskandariy» dostonini yaratishdan maqsadi nima edi?

J: Iskandar bilan bog'liq voqealar mohiyatini o'z o'quvchisiga ochib berish

9. Iskandar qaysi yurtda vahshiylardan aziyat chekayotgan odamlarni ko'radi? **J: Qirvon yurtda**

10. Iskandar odamxo'r ya'juj-ma'jujlarning yo'llini to'suvchi devorni qaysi tog'ga qurgan? **J: Qof tog'iga**

11. «Sad» so'zining ma'nosi nima? **J: Devor**

12. «Saddi Iskandariy», ya'ni Iskandar devori ramziy ma'noda qanday devor?

J: Ezgulik va yovuzlik o'rtasidagi devor

13. «Boshi toj tarkin qilib ixtiyor, Bo'lub tarki toji bila baxtiyor» degan satrlar qaysi qahramon haqida?

J: «Saddi Iskandariy» dostonidagi Mag'ribzaminda yashovchi shohlikdan voz kechgan zohid haqida

14. Iskandarga shohlikdan voz kechgan zohid ikki qo'lida ikki bosh suyagini keltiradi va undan qanday savol so'raydi? **J: Suyaklardan qaysi biri shohnikli, qaysi biri gadonikli, aniqlab berishni**

15. Iskandarga shohlikdan voz kechgan zohid 4 shart qo'yadi. Ular qaysilar?

J: Birinchisi – o'limi yo'q abadiy hayot, ikkinchisi – ketidan qarilik kelmaydigan yigitlik, uchinchi – tuganmas boylik, to'rtinchisi – g'amsiz shodlik

16. «Gadoyeki, bo'lg'ay biyik himmati, Anga past erur shohlig' rifati». Ushbu bayt qaysi asardan olingan?

J: «Saddi Iskandariy» dostonidan

ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR

1. Bobur ismining ma'nosini toping. **J: Sher**

2. Boburning onasi va otasi kim bo'lgan? **J: Umarshayx Mirzo Temurbekka evara – to'rtinchi avlod, Onasi Qutlug' Nilgorxonim – Toshkent hokimi Yunusxonning qizi**

3. Bobur necha yoshida taxtga o'tirdi? **J: 12 yoshida**

4. Bobur necha yoshlarida Samarqandga yurish qildi?

J: 15 va 17 yoshida

5. Bobur 20 yoshida qaysi yozuvni kashf etgan?

J: Xattl Boburiy

6. Boburning topilmagan asari?

J: «Harb ishi», «Musiqi ilmi»

7. Bobur qaysi tillarda ijod qilgan?

J: O'zbek va fors tillarida

8. Boburning Yunusxon va Ahmad Tanbalning murosa-ga kelishi sharafiga katta ov va ziyofat uyushtirilishi munosabati bilan yozilgan g'azalini toping. **J: «Jonimdin o'zga yori vafodor topmadim, Ko'nglumdin o'zga mahrami asror topmadim» deb boshlanuvchi g'azali**

9. Bobur «Yod etmas emish kishini mehnatda kishi» deb boshlanuvchi ruboiysini kimga yozgan?

J: **Xon dodasi Yunusxonga**

10. Boburning «Qoldimu?» radifli g'azali qachon yozilgan? J: **1507-yilda Hirot-Kobul yo'lida**

11. Boburning Devonida nechta g'azal bor? J: **119 ta**

12. Boburning Devonida nechta ruboiy bor? J: **231 ta**

13. Bobur kimning qaysi asarini tarjima qilgan?

J: **Xo'ja Ahrorning «Volldiya» asarini**

14. «Sendek menga bir yori jafakor topilmas, Mendek senga bir zori vafodor topilmas» baytidagi san'atni toping.

J: **Tarsi', tazod, tanosub**

15. «Tole yo'qi jonimg'a balolig' bo'ldi, Ne ishniki ayladim, xatolig' bo'ldi» ruboiysida qanday san'at ishlatilgan?

J: **Tajnis**

16. Qaysi shoir tuyuqning tajnisli va tajnissiz turidan foydalangan? J: **Bobur**

17. «Boburnoma»da necha yillik voqealar tushib qolgan? J: **15 – 16 yillik**

18. Qaysi ijodkorlar Bobur haqida asar yozgan?

J: **1. P.Qodirov 2. B.Boyqobilov 3. X.Sultonov**

19. «Boburnoma» qaysi yilgi voqealarni o'z ichiga oladi? J: **1494 – 1530 yillar**

20. «Yoz fasli, yor vasli, do'stlarning suhbatlari, She'r bahsi, ishq dardi, bodaning kayfiyati...» g'azalida qanday badiiy san'at qo'llangan? J: **Laff va nashr**

21. «Yoz fasli, yor vasli, do'stlarning suhbatlari, She'r bahsi, ishq dardi, bodaning kayfiyati...» g'azalidagi aloqador tushunchalarni toping.

J: Yoz fasli – bodaning kayfiyati, yor vasli – ishq dardi, do'stlarning suhbatlari – she'r bahsi

22. Bobur tajnisli tuyuqlarning necha xilini ko'rsatadi?

J: 6 xilini

23. Boburning fikricha, tuyuqning qaysi turi eng kam uchraydi? J: To'rt misrasi tajnisli qofiya bo'lib kelgan tuyuqlar

24. Boburning nechta muammosi bor? J: 600 ga yaqin

25. Boburning onasi Qutlug' Nigorxonim nechanchi avlod bilan Chingizxonga ulanadi? J: O'n ikkinchi

26. Umarshayx Mirzoning nechta farzandi bo'lgan?

J: Uch o'g'il, besh qiz

27. Bobur «Boburnoma»da «Tengri taoloning inoyati bila..» deb yozadi. Bunda u nimani nazarda tutgan edi?

J: Sulton Ahmad qo'shinli shaharni kesib o'tuvchi Qorasuv ko'prigida toshqinga uchrab, ko'plari nobud bo'lishi, o'lat tarqaganl uchun Sulton Ahmadning sulh tuzib ortga qaytishi va yo'lda vafot etishi, Qoshg'ar va Xo'tan hokimi Abobakr Dog'latning O'zgand yaqinidagi harakatlari chek qo'yilishi

28. Bobur qaysi maqomga savt bitgan? J: «Chorgoh»

29. Bobur devonlaridan qaysi biri topilmagan?

J: «Kobul devoni»

30. «Mening ko'nglumki, gulning g'unchasidek tah-batah qondur, Agar yuz ming bahor o'lsa, ochilmog'i no imkondur». Ushbu bayt muallifini toping. J: Bobur

31. «Agarchi sensizin sabr aylamak, ey yor, mushkuldur, Sening birla chiqishmoqlik dag'i bisyor mushkuldur». Ushbu bayt muallifini toping. J: Bobur

32. Bobur «Boburnoma»da Andijon ta'rifida «Ening orasida husn xavli bordir» deydi. «Husn xayli» deganda nima nazarda tutiladi? **J: San'atkorlar**

33. Bobur «Boburnoma»da Navoiy asarlarining tili shu joy tili bilan mosdir, deb yozadi. Bu qaysi joy? **J: Andijon**

34. Bobur «Boburnoma»da qaysi shaharni «baldayi mahfuza» – muhofaza qilingan shahar deb ataydi?

J: Samarqandni

35. Bobur «Boburnoma»da qaysi shaharni Iskandar barpo qilgan deb yozadi? **J: Samarqandni**

36. Boburning soliq ishlarini tartibga soluvchi asari qaysi? **J: «Mubayyin»**

37. Boburning «Mubayyin» asari qaysi yo'lda bitilgan?

J: She'riy yo'lda

38. Boburning aruz vazni haqidagi risolasi nomini toping. **J: «Muxtasar» (1523 – 1525-yillarda yozilgan)**

39. Boburning 1521-yilda yozilgan asari qaysi?

J: «Mubayyin»

40. Boburning saqlanib qolgan she'rlari soni qancha?

J: 400 dan ortiq

41. Bobur devonidan joy olgan janrlarni toping.

J: 1.tuyuq 2.fard 3.masnaviy 4.qit'a 5.muammo 6.g'azal 7.ruboly

42. Bobur qaysi yillarda Samarqandni ikki bora olib, yana boy beradi? **J: 1500 – 1501-yillarda**

43. Ushbu g'azalda qaysi badiiy san'atdan foydalanilgan? «Qaro zulfung firoqida parishon ro'zg'orim bor, Yuzungning ishtiyoqida ne sabr-u, ne qarorim bor». **J: Tanosub**

44. Ma'no va mantiq yuzasidan o'zaro aloqador tu-

shunchalarni keltirish bilan hosil qilinadigan she'riy san'at qaysi? **J: Tanosub**

45. Boburning ziddiyatga to'la hayoti qaysi asarlarida yuksak badiiy ifoda etilgan? **J: «Mening ko'nglumki gulning g'unchasidek tah-batah qondur...», «Agarchi sensizin sabr aylamak, ey yor, mushkuldur...» g'azallarida; «Beqaydman-u, xarob-u siym ermasmen...», «Tole' yo'qi jonimg'a balolig' bo'ldi...» ruboiylarida; «Bir kacha xotirim mushavvash edi...» masnaviysida**

46. Bobur «Gar bu uch ishni muvofiq topsang, ul uch vaqt ila, Mundin ortiq bo'lmag'ay, Bobur, jahonning ishrati», deganda uch ish sifatida nimalarni nazarda tutadi?

J: She'r bahsi, Ishq dardi, bodaning kayfiyati

47. Bobur «Gar bu uch ishni muvofiq topsang, ul uch vaqt ila, Mundin ortiq bo'lmag'ay, Bobur, jahonning ishrati», deganda uch vaqt sifatida nimalarni nazarda tutadi?

J: Yoz fasli, yor vasli, do'stlarning suhbatl

48. «Jonimda mening hayoti jonim sensen, jismimda mening ruhi ravonim sensen». She'r muallifi va janrini belgilang. **J: Bobur, ruboiy**

49. «Raftori-yu qaddig'a ravonim sadqa, Bir boshig'a ikki jahonim sadqa». She'r muallifi va janrini belgilang.

J: Bobur, ruboiy

50. Boburning yaqin navkarlaridan Xoja Kalon va Xoja Mirmironlarning Hindiston issig'iga chiday olmay, Kobul tomonlarga ketib qolganliklari munosabati bilan yozilgan qit'asini toping.

J: Ey, alarkim, bu Hind kishvaridin. Bordingiz anglab o'zga ranj-u alam

51. «Boburnoma»da Hindiston issig'iga chiday olmay qochib ketgan shoirning «Agar sog'-salomat Sinddin o'tib ketsam, Hindistonni yana havas qilsam yuzim qora bo'lsin» degan forscha she'riga Bobur «Yuz shukr de, Boburki, karim-u g'affor, Berdi sanga Sind-u H'indu mulki bisyor» deb boshlanuvchi javob ruboiysini keltirgan. Mana shu shoirning ismini toping. J: **Xoja Kalon**

52. «Boburnoma»da Andijonning qaysi mevalari yaxshi bo'lishi aytiladi? J: **Uzum, noshpoti, qovun**

53. «Boburnoma»da Samarqandning qaysi mevalari mashhur ekanligi ta'kidlanadi? J: **Olma va uzum**

54. «Boburnoma»da «Qovun mahalida poliz boshida qovun solmoq rasm emas» deyilgan joy nomi? J: **Andijon**

55. «Boburnoma»da «To'qqiz tarnov suv kirar. Bu ajabturkim, bir yeridan ham chiqmas» deb ta'riflangan joy nomi? J: **Andijon**

56. Peshtoqiga Qur'onning «Va iz yarfa-u Ibrohim-u al-qavoida...» oyati yozib qo'yilgan masjid kim tomonidan bunyod etilgan? J: **Amir Temur**

57. Ko'hak suyi deb ataladigan rud qaysi shaharda bor? J: **Samarqandda**

58. Qog'ozi bilan mashhur shahar nomi?
J: **Samarqand**

59. Qirg'ovullari behad semiz bo'ladigan, bir qirg'ovulni to'rt kishi yeb tugata olmaydigan shahar? J: **Andijon**

60. Musiqiyda mashhur bo'lgan Yusuf Xoja qaysi shahardan? J: **Andijondan**

61. «Boburnoma»da Farg'ona viloyatining nechta qasaba (shahar)si bor deyilgan? J: **7 ta**

62. «Boburnoma»da «qit'-qit'a yig'ochlari tarosh qilib, islimiy va xitoyi naqshlar solibturlar, tamom devorlari va saqi ushbu yo'sunluqtur» deb ta'rif berilgan imorat nomi?

J: Masjid Muqatta' (parcha-parcha masjid)

63. «Boburnoma»da «Ul gumbazning o'rtasida yerga tepsalar, tamomi gumbazdin laq-laq un kelur, g'arib am-redur, hech kim muning sirrini bilmas» deb ta'riflangan imorat nomi? **J: Masjid laq-laqa**

64. «Boburnoma»da Samarqandning qaysi malosi mashhurligi aytiladi? **J: Qirmlzi maxmal-qizil baxmal**

65. «Mening ko'nglumki, gulning g'unchasidek tah-ba-tah qondur, Agar yuz ming bahor o'lsa, ochilmog'i no im-kondur». Ushbu bayt bilan boshlanuvchi g'azalning muallifi toping. **J: Bobur**

66. «Agarchi sensizin sabr aylamak, ey yor, mushkuldur, Sening birla chiqmoqlik dag'i bisyor mushkuldur». Ushbu bayt bilan boshlanuvchi g'azalning muallifini toping.

J: Bobur

67. «Sendek menga bir yori jafakor topilmas, mendek senga bir zori vafodor topilmas». Ushbu bayt bilan boshlanuvchi g'azalning muallifini toping. **J: Bobur**

68. «Vaslidin so'z derga yo'q yoro manga, Hajr rahm aylagil, yoro manga. O'qung etil ko'p yamon yoro manga, Marhami lutfung bila yoro manga». Ushbu tuyuq muallifini va omonim so'zlar ma'nosini toping.

J: Bobur, yoro – majol, quvvat, yoro – ey yor, yoro – yara, jarohat, yoro – yordam ber

69. «Qadimni firoq mehnati yo qildi, Ko'nglum g'am-u anduh o'tig'a yoqildi. Holimni sabog'a aytib erdim, ey gul,

Bilmon, sanga sharh qilmadi, yo qildi». Ushbu tuyuq muallifini va omonim so'zlar ma'nosini toping.

J: Bobur, yo qildi – yoy qildi, yoqildi – yoqildi, yo qildi – yoki qildi

70. Bobur «Boburnoma»da Samarqand shahrida Temur tomonidan qurilgan qaysi bog'ning o'zi ko'rgan paytgacha buzilib ketganini aytadi: «Men ko'rgan mahalda bu bog' buzulub erdi, oti besh qolmaydur edi»?

J: Naqshijohon bog'i

71. «Boburiynoma» asarining muallifini toping.

J: Xayriddin Sultonov

MEMUAR ASAR HAQIDA

1. «Memuar» so'zi qaysi tildan olingan?

J: Fransuz tilidan

2. «Memuar» so'zi qanday ma'noni bildiradi?

J: Esdalik ma'nosini

3. Memuar asar deb nimaga aytiladi? **J: Muallifning o'zi qatnashgan yoki ko'zi bilan ko'rgan real voqealar haqida hikoya qilingan asar memuar asar hisoblanadi**

4. Memuar asarlarni toping.

J: Oybekning «Bolalik», A.Qahhorning «O'tmishdan ertaklar» asarlari, Boburning «Boburnoma» asari

5. Memuar asarlar qaysi jihatiga ko'ra ilmiy asarlarga yaqin turadi?

J: Materialning tabiati, tasvirlanayotgan voqealarning haqqoniyligi, badiiy to'qimaning yo'qligiga ko'ra

6. O'zbek adabiyotida memuar asarlarning qanday turi

ko'proq uchradi? J: 2 xil turi: 1) tarixiy memuarlar; 2) badiiy memuarlar

7. Memuar asarlarga xos asosiy qirra nima?

J: Memuar asarlarda muallif ishtirokchi yoki tonug' (guvoh) sifatida tasvirlanayotgan voqealar markazida turadi

8. Memuar asar muallifi tarixchi va adabiyotshunos olimdan qanday farqlanadi?

J: Real voqelikning o'zi bevosita qatnashgan yoki ko'rgan qisminigina aks ettiradi. Bunda muallif o'z kuzatish va dunyoqarashligina tayanadi

BOBORAHIM MASHRAB

1. Mashrab so'zining ma'nosini toping.

J: Ilohly sharobga etishgan

2. Mashrabning namanganlik ustoz kim bo'lgan?

J: Mulla Bozor Oxund, Xo'ja Ubaydullo

3. Mashrab Qashqarda kimning qo'lida necha yil xizmat qildi? J: Ofoqxo'ja eshon huzurida yetti yil

4. Mashrab qachon qaysi hukmdorning buyrug'i bilan Qunduz shahrida qatl etiladi?

J: 1771-yilda Balx hokimi Mahmud Qatog'on amri bilan

5. «Mabdayi nur» va «Kimyo» asarlarining muallifi kim?

J: Mashrab

6. «Ruh-u Jonim arshg'a yetti, men o'zim osmoniman, tutti olamni sharorim, otashi so'zoniman». She'r muallifini toping. J: Mashrab

7. Mashrab tasavvufning qaysi yo'nalishiga amal qilgan? **J: Naqshbandiyaning qalandariya shaxobchasi, Malomatiya**

8. Mashrabning «Vah, muhabbat ko'yida qon yig'ladim, Yetti iqlim g'arq bo'ldi yoshima» she'ridagi san'atni toping.

J: Mubolag'aning g'uluv turi

9. Mashrabning «Har zamone Laylidan menga kitobatlar kelur, Senki Majnun bo'lmasang, sardaflarimni kavlama» she'ridagi san'atni toping. **J: Talmeh**

10. Mashrabning «Dard-u g'am ichra sarg'aydi yuzim, rang bergusidir ul kahraboga» she'ridagi san'atni toping.

J: Tashbeh

11. «Bu Mashrab dardini, jono, ki hech kim boshig'a solma». She'r davomini toping. **J: Agar mahsharda oh ur-sam, bihisht-u jovidon o'rtar**

12. Qaysi manbaga ko'ra Mashrabning tug'ilgan yiliga 1653-yil deb oydinlik kiritildi? **J: «Tazkirayi qalandaron»**

13. Mashrab she'rlarini qaysi olim to'plab, yurtimizda birinchi bor nashr ettlrdi? **J: J.Yusupov**

14. Lomakonning tasavvufiy ma'nosini toping.

J: Jismi yo'q, faqat ruhlargina yashovchi olam, Makondan tashqari

15. «Ishq vodiysidin bir kecha men hay-haylab o'ttum, Monandi nayiston guliga o't qalab o'ttum». She'r muallifini toping. **J: Mashrab**

16. «Ajab Majnun erurman dasht ila sahrog'a sig'mam-dur, Dilim daryoyi nurdur, mavj urub dunyog'a sig'mam-dur». She'r muallifini toping. **J: Mashrab**

17. «Qildi menga bir jilvaye nogoh boqa qoldim, Ul jil-

vasig'a din ila dunyo sota qoldim». She'r muallifini toping.

J: Mashrab

18. «Murodingga yetay desang, qalandar bo'l, qalandar bo'l, Sitam ahlin yutay desang, qalandar bo'l, qalandar bo'l». She'r muallifini toping. **J: Mashrab**

19. Kimning g'azallaridan Mashrab Ofoqxo'jaga ikki bayt o'qigandan so'ng «Hay, bas, agar mundin ziyoda o'qusang, kuyib ketarman», – dedilar? **J: Hofiz Sheroziy**

20. Kim Mashrabga Mashrab ismini bergan?

J: Hazrat Ofoqxo'ja

21. «Bu tani xokini-yu, ruhi ravonni na qilay? Bo'lmasa qoshimda jonona, bu jonni na qilay?». She'r muallifini toping. **J: Mashrab**

22. «Dunyoga kelib bilmay loyiga bota qoldim, Darmon yo'qidin necha og'iz so'z qota qoldim». She'r muallifini toping. **J: Mashrab**

23. «Ey mening nozik niholim, oromijonim, qaydasan, Bu ko'ngil bo'stonida g'uncha dahonim qaydasan?» She'r muallifini toping. **J: Mashrab**

24. «Xonumondin judo bo'lgan kishidan dard so'rang, O'rtanib qaddi duto bo'lgan kishidan dard so'rang». She'r muallifini va janrini toping. **J: Mashrab, muxammas**

25. «Ey musulmonlar, netay men yordin ayrilmisham, Fitnachashm-u sho'x-u xush raftordin ayrilmisham». She'r muallifini va janrini toping.

J: Mashrab, muxammas

26. «Yorning ko'yida men bormoq edim, har'nech'a javr-u jalo tortmoq edim». She'r muallifini va janrini toping.

J: Mashrab, muxammas

27. «Bu xasta vujudimni meni o'rtadi butkul, Ul zulfi parishon, Ul gul yuzining ishqida men vola-yu bulbul, Ul g'unchayi xandon». She'r muallifini va janrini toping.

J: **Mashrab, mustazod**

28. «Tazkirayi qalandaron» asarining muallifi kim?

J: **Bog'istoniy**

29. Qaysi shoir o'spirinligida qayerda go'riston bo'lsa, ziyorat qilib, odamlarning suyaklarini ko'rib: «Ey adamzod, oxir o'lib boshingga tushadig'on ish bu», – deb yig'lab turardi? J: **Mashrab**

30. Mashrabning she'rlari bizga qanday holda yetib kelgan? J: **«Devonayi Mashrab» qissalarida, turli bayozlar va to'plamlar tarkibida tarqoq holda yetib kelgan**

32. Mashrabning she'riy to'plamlari qachon nashr qilingan? J: **1958 – 1980-yillar oralig'ida**

33. Mashrab qaysi janrlarda ijod etgan?

J: **G'azal, mustazod, murabba', muxammas, musaddas, musabba' janrlarida**

34. Qanday adiblar mutasavvif deb ataladi?

J: **Asarlarida tasavvuf g'oyalarini aks ettirgan adiblar**

35. Mashrab Allohga bo'lgan sevgisini qanday tasvirlaydi?

J: **Ko'nglida qanday bo'lsa, shundayliglcha ochiq holda tasvirlaydi**

36. Navoiy ishqni ilohiyni qanday kuylaydi?

J: **Ishqni mushohada qiladi, har qanday yonish-kuylashlarda ham o'ychanlik, bosliqlik unga xos**

37. Ahmad Yassaviy ishqni ilohiyni qanday kuylaydi?

J: Rasmiy shariat doiralaridan uzoqlashmagan holda sharh etadi

38. Qaysi shoir yorni «asli qalmoq, zoti qirg'iz, lola paypoqli» deya kuylaydi? **J: Mashrab**

39. «Ko'h ba ko'h, sahro ba sahro kezmoq» qaysi shoirning maslagi hisoblanadi? **J: Mashrabning**

40. Mashrabning «Ofoqni bir lahzada kezdim na ajabdur, Mino tog'idin akka sifat yakkalab o'tlum» degan misralaridagi «Ofoq» so'zining ma'nosi to'g'ri izohlangan qatorni toping. **J: Dunyo**

41. «Qissayi Mashrab»da dunyoda ikki ofoq o'tganligi ta'kidlanadi. Bular kimlar edi?

J: Ofoq xojam, Xoja Abduholiq G'ijduvoniy

42. «Bir boqib ko'z ichidin tanga keturdi jon qiz, Aylanib, ko'z o'gurib, qildi yurakni qon qiz». She'r muallifini toping.

J: Mashrab

43. «Shariat ham, tariqat ham, haqiqat ham mendadur mavjud, Chu sultoni azaldurman ki, Arshi A'log'a sig'mamdur». She'r muallifini toping. **J: Mashrab**

44. Mashrab Ofoqxo'janing huzuriga kelganda uni kimlar xo'janing oldiga olib boradi?

J: Mullo Boqi Oxund va Mullo Soqi Oxund

45. Hazrati Ofoqxo'ja Mashrabdan Xo'ja Hofiz Sheroziyning g'azallaridan o'qishni buyurganda Mashrab qaysi she'ni o'qib beradi?

J: «Onho kl, xokro ba nazar klmyo kunand, Oyo, buvad kl, go'shayl chashm ba mo kunand» – «Nazari bilan tufroqni klmyo qiladigan klshlar ko'z ichidan bizga qiyo boqarmikanlar?»

46. Mashrab Ofoqxo'ja xizmatida qanday yumushlarni bajardi? **J: Uch yil o'tin tashidi, uch yil suv tashidi, bir yil ostonada yotdi**

TASAVVUF VA TASAVVUF ATAMALARI

1. Tasavvuf ta'limoti bo'yicha inson komillikning qaysi bosqichlaridan o'tishi kerak?

J: Sha'iat, tarlqat, haqiqat bosqichlarini

2. Tarlqat yo'liga kirgan odamni qanday ataydilar?

J: So'fiy, solik, murid, darvesh

3. Tasavvuf adabiyotidagi markaziy tushunchani toping. **J: Ishq**

4. Majoziy ishq kimga qaratiladi? **J: Alloh tomonidan yaratilgan barcha narsaga: insonga va butun borliqqa nisbatan muhabbat, mehr, ardoq, anglashlik tuyg'usi**

5. Haqiqiy ishq tuyg'usi qanday tuyg'u? **J: Yaratganni tuyish, anglash va U bilan birlik tuyg'usi**

6. Majoziy ishqdagi yor timsolini toping. **J: Muhammad alayhissalom va tarlqat peshvosi, piri komil**

7. Haqiqiy ishqdagi yor timsoli? **J: Alloh**

8. Tasavvuf adabiyotida ishq qanday timsollar orqali beriladi? **J: May, sharob**

9. Tasavvufda kosa, jom, qadah kabilar nimaning ramzi? **J: Ko'ngilning**

10. Tasavvufda «mayxona, butxona, xorobot» tushunchalari nimani bildiradi? **J: Pirlar dargohini**

11. Tasavvuf mayxonasida ma'rifat ulashuvchi, ishq sirlarini talqin etuvchi piri komil qanday ataladi? **J: Soqiy**

12. Tasavvufda ishq ahli, ya'ni oshiqlar deganda kim tushuniladi? J: So'fiylar

13. Tasavvufda vasl ahli deganda kim tushuniladi?

J: Komillikka yetishgan, avliyolik siyratini kasb etgan zotlar

14. Tasavvufda «lab»ning ma'nosi?

J: Yorning kalomi, ko'rsatmalari, purma'no so'zlari

15. Tasavvufda «bo'sa» nima?

J: Oshiqning yor visolidan bahramandligi

16. Tasavvufda «tarso» kimni bildiradi? J: O'zini Alloh ishqiga yetishmoqqa baxshida etgan Insonni

17. Tasavvuf adabiyotida dunyo nima? J: Nafsoniy xuruj, shaytoniy istaklar jamlangan voqelik

18. Tasavvuf adabiyotida xaloyiq kim? J: Haqiqiy Ishqdan bexabar kimsalar, dunyoga ko'ngil bergan nafs bandalari

MUHAMMAD RIZO OG'AHY

1. Ogahiy qachon va qayerda tug'ilgan?

J: 1809-yil 17-dekabrda Xiva yaqinidagi Qiyot qishlog'ida Erniyozbek mirob oilasida tug'ilgan

2. Ogahiy kimning tarbiyasida bo'lgan?

J: Amakisi Munisning

3. Ogahiy qachon mirob vazifasiga tayinlangan?

J: 1829-yilda

4. Ogahiy Munis boshlab qo'ygan «Firdavs ul-iqbol» asarining qanchasini yozib tugatdi?

J: Xiva xonligining 1825-yilgacha bo'lgan tarixini

5. Ogahiyning Xiva xonligining 1844-yilgacha bo'lgan tarixini aks ettiruvchi asari qaysi?

J: «Riyoziy ud-davla» (Saodat bog'lari)

6. Ogahiyga kimning ta'siri kuchli bo'lgan?

J: Munis va Olloqulixonning

7. Ogahiyning qancha g'azali bor? J: 500 ga yaqin

8. Ogahiy Munisning qaysi asarlarini davom ettirgan?

J: Munisning «Firdavs ul-iqbol» asari, Mirxondning «Ravzat us-safo» asarining tarjimasini

9. Kaykovusning «Qobusnoma» asarini kim tarjima qilgan? J: Ogahiy

10. Nizomiy Ganjaviyning «Haft paykar» asarini kim tarjima qilgan? J: Ogahiy

11. Sa'diy Sheroziyning «Guliston» asarini kim tarjima qilgan? J: Ogahiy

12. Badriddin Hiloliyning «Shoh va gado» asarini kim tarjima qilgan? J: Ogahiy

13. Abdurahmon Jomiyning «Yusuf va Zulayxo» asarini kim tarjima qilgan? J: Ogahiy

14. Ogahiyning devoni qanday nomlanadi?

J: «Ta'vli ul-oshiqin» (Oshiqlar tumori)

15. O'zbek adabiyotida kim muxammas janrida mo'ljod qilgan? J: Ogahiy

16. Ogahiyning qaysi g'azallarida og'ir qish, qishning qattiq qahri va zahri aks etgan?

J: «Soqliyo...», «Qotig'roq kelmadi...»

17. Ogahiyning qaysi g'azallarida bahor faslining go'zalliklari vashf qilinadi? J: «O'yla yetkurdi jahong'a zly-nati oro bahor...», «Ey go'zal, bahor bo'lmish, azmi

sayri sahro qil...», «Bahor ayyomi bo'lmish o'ylakim bog'i eram sahro...»

18. Ogahiy qaysi g'azalida sahro go'zalligini jonli odam – sanamga mengzab ta'riflaydi? J: **«Bahor ayyomi bo'lmish o'ylakim bog'i eram sahro»**

19. Ogahiyning qaysi misrasida mubolag'aning g'uluv turi qo'llanilgan? J: **«Ki, o'n sakkiz ming olam o'n sakkiz yoshingdin aylansun»**

20. Ogahiyning qaysi misrasida mubolag'aning ig'roq turi qo'llanilgan? J: **«Borl jon-u jahonim oh ila yoshingdin aylansun»**

21. Iltifhom qanday san'at? J: **So'ramoq orqali ma'no va badiiyatni kuchaytirish**

22. Ogahiyning qaysi misrasida iltifhom san'ati qo'llanilgan?

J: **«Vah muncha ofatmi bo'lur blr odamizod ustlna»**

23. «Qilmoq ila parvarish tikan gul bo'lmas, Ham tarbiyat ila zog' bulbul bo'lmas, Gar asli yomong'a yaxshilik ming qilsang, Yaxshilik aning niyati bilkul bo'lmas». 'Sheʼr muallifi va janrini toping. J: **Ogahiy, ruboiy**

24. Ogahiyning ijtimoiy, siyosiy, axloqiy qarashlari qaysi qasidasida aks etgan? J: **«Qasidayi nasihat»**

25. «Qasidai nasihat» kimga bag'ishlangan?

J: **Muhammad Rahimxon Soniy – Feruzga**

26. «Qasidayi nasihat» qanday munosabat bilan yozilgan? J: **Yosh xonning 1865-yilda taxtga o'tirishi munosabati bilan**

27. Ogahiy «Ta'viz ul-oshiqin» devonini kimning maslahati va marhamati bilan tuzgan? J: **Feruzning**

28. «Baland aylab quyoshga poya navro'z, Ko'tardi yer yuzidan soya navro'z». Ushbu she'r muallifini toping.

J: Ogahiy

29. «Qotroq kelmadi hargiz jahong'a ushbu qishdin qish Ki, aql-u hisg'a yaksar moni' o'ldi borcha ishdin qish». Ushbu she'r muallifini toping. **J: Ogahiy**

30. «Ilohi har kuning navro'z bo'lsin! Hamisha toleing feruz bo'lsin!» Ushbu she'r muallifini toping. **J: Ogahiy**

31. «Mushkin qoshining hay'ati ul chashmi jallod ustina, Qatlim uchun nas kelturur «nun» eltibon «sod» ustina». Ushbu she'r muallifini toping. **J: Ogahiy**

32. «Yo rab, qilibon g'amingni mahbub manga, Dardingni tun-u kun ayla matlub manga». Ushbu she'r muallifini va janrini toping. **J: Ogahiy, ruboiy**

33. «Ochilur sahar sabodin dema g'uncha mushti har tun, Ochilibon qo'li oyosin qilodur sanga duo gul». Ushbu baytda qo'llangan san'atni toping. **J: Tashxis**

34. «Ochilur sahar sabodin dema g'uncha mushti har tun, Ochilibon qo'li oyosin qilodur sanga duo gul». Ushbu bayt mazmunini toping. **J: G'unchaning mushti tong yellaridan ochilyapti deb o'ylama, bu gullarning barg yozib, qo'lini ochib senga duo qilayotganidir.**

35. «Qilib orzu quduming sharafiga vosil o'lmoq, Boqibon yo'lingga turmush bir oyoqda borho gul». Ushbu baytda qo'llangan san'atni toping. **J: Tashxis**

36. Ogahiyning «Ta'viz ul-oshiqin» devonida qaysi til-dagi she'rlar jamlangan? **J: O'zbekcha, forscha**

37. Ogahiyning qaysi qasidasi siyosiy-didaktik lirika-ning yorqin namunasi? **J: «Qasidayi nasihat»**

38. «Do'stlar, hamrolig' aylab boringiz, Tundxo' yorim qoshiga boringiz, Bir kecha bazming'a kelturmak uchun Bosh ayoqig'a qo'yub yoboringiz». Ushbu she'rning janrini toping. J: **Tuyuq**

39. Ogahiyning qaysi qasidasi Muhammad Rahimxon Soniyning 1865-yilda taxtga o'tirishini tabriklab yozilgan?

J: «**Ogohnoma**» qasidasi

40. «Shaho, olam ichra bugun shohsen, Burundin bu so'zlarga ogohsen. Umidim budurkim, amal qilg'asen, Amal aylamakda jadal qilg'asen». Ogahiyning ushbu satrlari qaysi qasidasidan olingan? J: «**Ogohnoma**» qasidasidan

41. Ogahiyning XIX asrning 60-yillarida yozilgan asarlarini toping. J: «**Gulshani davlat**», «**Shohidi iqbol**»

42. Ogahiyning «Ta'viz ul-ishiqin» devonining necha misrasi fors tilidagi she'rlar? J: **1300 misradan ortig'i**

43. Ogahiyning «Ta'viz ul-oshiqin» devoni kimning taklifi bilan tuzilgan?

J: **Muhammad Rahimxoni Soniy-Feruzning**

44. Ogahiyning «Ta'viz ul-oshiqin» devonida nechta janrdagi she'rlar bor? J: **20 dan ortiq**

45. Qaysi shoir tog'lardan mayin oqib kelayotgan suvni noz bilan suzilib borayotgan go'zalga o'xshatadi?

J: **Ogahly**

46. Ogahiyning «Dahr uyl bunyodikim, suv uzrakim mahkam emas» deb boshlanuvchi she'rining janrini toping.

J: **Tarjil'band**

47. Ogahiyning qaysi asari adabiyotimiz tarixidagi siyosiy-didaktik lirikaning yorqin namunasi bo'lib qoldi?

J: «**Qasldayi nasihat**»

48. Ogahiyning musoviyattarafayn shaklida yozilgan she'ini toping. J: **Ul sho'xki ochildi xat-u ruxsori**

49. Ogahiyning qaysi she'rida mahliqolar yuzi – oyat, latofati – mushafga o'xshatiladi?

J: **«Baland aylab quyoshga poya navro'z...»**

50. Ogahiyning «Boqib ko'z ichidin pinhon fosh etding tag'ofillar, Yo'q-u borim hamul pinhon ila foshingdin aylansun» baytida qanday san'at ishlatilgan? J: **Tazod**

51. «Hayosizdan aslo vafo istama, Vafosizdan aslo hayo istama» misralari kimning qaysi asaridan olingan?

J: **Ogahiyning «Ogohnoma» qasidasidan**

ZOKIRJON XOLMUHAMMAD O'G'LI FURQAT

1. Qaysi shoir Navoiy boshliq ulug' shoirlarni tushida ko'rib, ularga «Chor devon»dan imtihon topshirib, «she'r mashqlig'a ruxsat» oladi va shundan so'ng she'r yoza boshlaydi? J: **Furqat**

2. Furqat kimdan Qur'on tilovatini o'rganadi?

J: **Ashur Muhammad qoridan**

3. Furqat kimdan arab tilini o'rganadi?

J: **Poshshoxo'ja eshondan**

4. Furqat Qashqarda qanday ish bilan shug'ullanadi?

J: **Ruslya musulmon idorasida kotib bo'ladi**

5. Furqatning 1891-yilning yanvar-iyun oylarida davomli chop etilgan «Ho'qandlik shoir Zokirjon Furqatning ahvoli-ti. O'zi yozg'oni» nomli memuar asari adabiyotshunoslikda qanday nomlanadi?

J: **«Furqatnoma», «Sarguzashtnoma»**

6. Furqat necha yoshida «Mantiq ut-tayr» asarini o'qigan? **J: 8 yoshida**

7. Furqat necha yoshida Navoiyning g'azaliyoti bilan tanishgan? **J: 9 yoshida**

8. «Mening maktab aro buldur murodim, Xatimdek chiqsa imloyi savodim» deb qaysi shoir yozgan? **J: Furqat**

9. Furqat qachon, qaysi xastalikdan vafot etgan?

J: 1909-yilda tomoq og'rig'i xastaligidan

10. Furqat necha yoshida madrasa talabasi bo'lgan?

J: 14 yoshida

11. Furqat necha yoshida devon tartib bergan?

J: 21 – 22 yoshida

12. Furqat nechanchi yillar Toshkentda yashadi?

J: 1890 – 1891-yillar

13. Furqat Samarqandda kimning huzurida bo'ladi?

J: Savdogar va etnograf olim Mirzo Buxoriy huzurida

14. Furqat Qashqarda kimga uylanadi?

J: Ra'no ismli ayolga

15. Furqat nechanchi yilgacha Turkiston bilan, «Turkiston viloyatining gazetasi» bilan aloqani uzmedi?

J: 1906-yilgacha

16. Furqatning adabiy merosi nimalarni o'z ichiga oladi? **J: 1) lirikasi 2) publitsistikasi, nasriy asari 3) tarjimalari 4) ilmiy asarlari**

17. Furqat tarjimasiga mansub bo'lgan asarlarni toping.

J: «Hammomi xayol», «Chor darvesh», «Nuh manzari»

18. Furqatning qaysi asarlari bizgacha yetib kelmagan?

J: «Hammomi xayol», «Chor darvesh», «Nuh manzari»

19. Furqatning ilmiy asarini toping. **J: 1. «To'y tavsifi» 2. «Gap ta'rifida» 3. «Aza tavsifi» 4. «Ilmi qoidai avzoni»**

20. Furqatning qaysi ilmiy asarlari etnografik xarakterda? **J: 1. «To'y tavsifi» 2. «Gap ta'rifida» 3. «Aza tavsifi»**

21. Furqatning qaysi asari adabiyot havaskorlari uchun qo'llanma sifatida tuzilgan va unda aruz vaznining qoidalari bayon etilgan? **J: «Ilmi qoidayi avzoni»**

22. Furqat g'azallarining sonini toping. **J: 200 ga yaqin**

23. Furqat idodida qaysi janrlar uchraydi? **J: G'azal, masnaviy, muxammas, musaddas, mustazod**

24. 1883-yilda Qo'qonda tartib berilgan bayozga Furqatning nechta she'ri kiritilgan? **J: 9 ta g'azali**

25. Muqimiy Furqatning qaysi g'azaliga taxmis bog'lagan? **J: «O'lturg'usi» radifli g'azaliga**

26. «Kelsa kulbanga o'shal berahm zor o'lturg'usi, Kelmasa, kelguncha dardi intizor o'lturg'usi». Ushbu misralar muallifini toping. **J: Furqat**

27. Furqatning «Surmadin ko'zlar qaro, qo'llar xinodin lolarang...» g'azali kimning g'azaliga o'xshatma sifatida bitilgan? **J: Fuzuliyning**

28. «Fasli navbahor o'ldi ketibon zimistonlar... Baytning davomini toping.

J: Do'stlar, g'animatdur, sayr eting gulistonlar

29. «G'aribi, bu viloyat xonumonidin adashganman, Besoni murg'i vahshiy oshyonidin adashganman». She'r muallifini toping. **J: Furqat**

30. Furqatning «Bir qamar siymoni ko'rdim baldayi Kashmirda» satri bilan boshlanuvchi g'azali qayerda yaratilgan? **J: Yorkentda**

31. Furqatning «Sayding qo'yaber, sayyod» deb boshlanuvchi she'riining janri? J: **Musaddas**

32. Furqatning qaysi g'azali raddi' matla' san'ati asosida yozilgan?

J: **«Koshki bir joyda bo'lsak erdi jonon ikkimiz, Ko'zi shum ag'yorlardin anda plnhon ikkimiz...»**

33. «Chaman sahnida derlar sarv bila yosuman nozik, G'alatdur, qomating oldida guldin pirahan nozik». She'r muallifini toping. J: **Furqat**

34. «Biz istig'no eli, qichqirmag'on ma'vog'a bormasmiz, Agar chandiki xirman aylasa, dunyog'a bormasmiz». She'r muallifini toping. J: **Furqat**

35. Furqatning qaysi g'azallarida taqdirning unga bergan sinovi – yurt judoligi bayon etiladi? J: **«Fig'onkim, ul buti siymln zaqandan ayrilib qoldim...», «Hasrato, kelkel beri, ul sho'xi Jonondin gapur...» g'azallarida**

36. Furqat Istanbulda yozgan «Sabog'a xitob» she'rida qayerdagi do'stlarini esga oladi?

J: **Toshkentdagi do'stlarlni**

37. Furqatning «Sabog'a xitob» she'ri qanday shaklda yozilgan? J: **Maktub shaklida**

38. Furqatning «Sabog'a xitob» she'ri qayerda yozilgan? J: **Istanbuldagi «nasimi fayzi rab» bo'lgan Milliy bog'da sayr qilayotganda**

39. Furqatning ayriliq va judolik ma'nosida yaratilgan muxammasi qaysi?

J: **«Manam sho'rida bulbul» muxammasi**

40. Furqat 1890-yilda Toshkentda ekanida uni kim Yangi shahar qismidagi tomoshalarga olib boradi va juda

ko'pchilik rus amaldorlari, general-gubernator bilan tanishtiradi? J: **N.Ostroumov**

41. Furqatning masnaviy yo'lida yozilgan va maorifni isloh qilish, ilmga da'vat, fan va madaniyat yangiliklarini targ'ib etish g'oyalari ilgari surilgan she'rlarini toping. J: **«Gimnaziya», «Ilm xosiyati», «Akt majlis xususida», «Nag'ma bazmi xususida», «Vistavka xususida», «Suvorov»**

42. «Ul qaro ko'z ko'zlariga surma bejo tortadur, Balki andin dahr eli ortiqcha g'avgo tortadur...» misralarining muallifini toping. J: **Furqat**

43. Furqatning qaysi g'azalida so'fiyona kayfiyat, qalandarona baland himmat ruhining yetakchiligi seziladi?

J: **«Biz istlg'no eli, qichqirmag'on ma'vog'a bormasmiz, Agar chandiki xirman aylasa, dunyog'a bormasmiz»**

44. Furqatning fikricha, «o'shal kun anjumanda o'tsa umri», uni kim deb atashgan? J: **Suhbatiy**

45. Furqatning fikricha, «fano ko'yida kimki mu'takifdur», uni kim deb atashgan? J: **Xilvatiy**

46. Furqatning «Sayding qo'yaber sayyod, sayyora ekan mendek», deb boshlanuvchi musaddasi necha banddan iborat? J: **6 band – 36 misra**

47. Furqatning «Sayding qo'yaber sayyod, sayyora ekan mendek», deb boshlanuvchi musaddasida qaysi san'atkor do'stining nomi eslanadi? J: **Sa'dulloning**

ABDULLA QODIRIY

1. Qaysi yozuvchining Nazifa, Habibulla, Adiba, Anisa, Ma'sud kabi farzandlari bor? J: **Qodiriy**

2. Qaysi ijodkor o'zi haqida «1913-yilda o'zbekcha «Sadoyi Turkiston», «Samarqand», «Oina» gazetolari chiqa boshlagach, menda shularga gap yozib yurish fikri uyg'ondi», – deb yozgan? J: **A Qodirli**

3. Qodiriyning birinchi maqolasi qanday nomlanadi va u qaysi gazetada bosilib chiqqan?

J: **«Yangi maktab va masjid» maqolasi, «Sadoyi Turkiston» gazetasining 1914-yil 1-aprel sonida**

4. Qodiriy qalamiga mansub she'rlarni toping.

J: **«Millatimga», «Ahvolimiz»**

5. Qodiriy qalamiga mansub hikoyalarni toping.

J: **«Uloqda», «Jinlar bazmi», «Juvonboz»**

6. «O'tkan kunlar» asari haqidagi to'g'ri hukmni toping.

J: **1. 1917 – 1918-yillardan boshlab roman uchun material yig'ishga kirishdi 2.1919-yildan yoza boshladi 3. 1922-yilda romanning dastlabki boblari «Inqilob» jurnalida chop etildi 4. 1925-yilda romanning bo'limlari alohida-alohida uch kitob tarzida bosildi 5. 1926-yilda yaxlit kitob bo'lib bosildi 6. 1928-yilda roman yana ikkinchi bor nashr etildi**

7. Qodiriyning qaysi asari qissa janrida yozilgan?

J: **«Obid ketmon» (1934-yilda yaratilgan)**

8. Qodiriy qanday asarlar yozmoqchi bo'lib material yig'ib yurgani haqida ma'lumot bor? J: **«Amir Umarxonning kanizagi», «Namoz o'g'ri», «Dahshat»**

9. Qodiriy qaysi maqolasi uchun «...aksilinqilobiy maqsadda sho'ro rahbarlarini matbuot orqali obro'sizlantirdi», degan ayb bilan qamoqqa olindi?

J: **«Yig'indi gaplar»**

10. Abdulla Qodiriyning otasi va onasining ismini toping. **J: Qodir bobo, Josiyat bibi**

11. Abdulla Qodiriyning 2-romani qaysi va u qachon nashr etilgan? **J: «Mehrobdan chayon» romanl 1928-yilda nashr etilgan**

12. Abdulla Qodiriyning qaysi farzandi «Otam haqida», «Abdulla Qodiriyning so'nggi kunlari» asarlari bilan mashhur? **J: Habibulla**

13. Abdulla Qodiriyning qaysi maqolalari 20-yillar o'zbek tanqidchiligining eng yaxshi namunalari bo'lgan?

J: «Bizda teatru ishlarining borishi», «Ravot qashqirlari», «O'tkan kunlar» tanqidi ustida ba'zi izohlar»

14. Abdulla Qodiriy kimni «roman yozishga havaslantirgan ustoz» deb ataydi? **J: Jo'rji Zaydon**

15. Abdulla Qodiriyning qaysi asari 20-yillardagi ijtimoiy-siyosiy hodisalarning ko'pgina salbiy tomonlariga, adib iborasi bilan aytganda «jamiyat qitig'iga» tegib o'tgan edi? **J: «Kalvak maxsumning xotira daftaridan»**

16. «Ko'pdan beri haqiqiy hayot bilan aloqasi uzilgan, madrasa xurofoti bilan miyasi g'ovlagan» mahalla imomi kim? **J: Kalvak Maxsum**

17. Abdulla Qodiriyning qaysi qahramonini o'zbek xalqining mehnat, dehqonchilik madaniyati bobidagi yetukligi timsoli deyish mumkin? **J: Obid ketmon**

18. Abdulla Qodiriyning dramasini toping.

J: «Baxtsiz kuyov»

19. «Men to'g'rilik orqasida bosh ketsa, «ih» deydirgan yigit emasman». Ushbu fikrlar qaysi yozuvchiga tegishli?

J: Abdulla Qodiriyga

20. «O'tkan kunlar» romanida Kumushning onasi va otasining ismi? **J: Mirzakarim qutidor, Oftob oyim**

21. Oftob oyim onasining ismi? **J: Oysha bibi**

22. «O'tkan kunlar» romanida Toshkent hokimi kim edi? **J: Azizbek**

23. «O'tkan kunlar» romanida Azizbek toshkentliklarni kimlarga qarshi urushga chorlaydi? **J: Qipchoqlarga**

24. «...ellik besh yoshlar chamaliq, chala-dumbul tabiatlik bir xotin bo'lsa ham, eriga o'tkirligi bilan mashhur edi». Ushbu ta'rif kim haqida?

J: O'zbek oyim

25. «O'tkan kunlar» romanida O'zbek oyim Kumushni dastlab qanday nom bilan ataydi? **J: Andi**

26. «O'tkan kunlar» romanida Otabek Homid bilan birga Kumushni o'g'irlagani kelgan qaysi yigitlarni o'ldiradi?

J: Sodiq, Mutal

27. «O'tkan kunlar» romanida qipchoqlarga qarshi qirg'in boshlash haqidagi mashvarat kimnikida bo'lib o'tadi? **J: Rajabbeknikida**

28. «Biz shu holda ketadigan, bir-birimizning tegimizga suv quyadig'an bo'lsak, yaqindirki, o'ris istibdodi o'zining iflos oyog'i bilan Turkistonimizni bulg'atar va biz bo'lsa qo'limiz bilan kelgusi naslimizning bo'yniga o'rus bo'yundirig'ini kiydirgan bo'larmiz». Ushbu fikrlarni kim aytgan?

J: Yusufbek hoji

29. «Yusuf savdosida beqaror Zulayxo ismidin, Majnun ishqida yig'lag'an Layli otidin sizga boshimdag'i sochlarimning tuklarigacha behad salom». Ushbu satrlar kimning maktubidan olingan? **J: Kumushning**

30. Abdulla Qodiriyning qaysi asarida millat tabiatidagi qoloqlik va tanazzulga sabab bo'lgan illatlar shafqatsiz xolislik bilan ko'rsatib beriladi? **J: «O'tkan kunlar»**

31. «Kiroyi kuyaving shundog' bo'lsa» bobida Qodiriy kitobxonni qaysi ayollar bilan tanishtiradi? **J: Oftob oyim, Oysha bibi, To'ybeka, Kumushbibi bilan**

32. «O'choq boshida qo'polgina, qirq besh yoshlar chamaliq yana bir xotin choy qaynatib yuradir». Bu kim?

J: Mirzakarim qutidor ollaning cho'risi To'ybeka

33. «Ichidan atlas ko'ylak, ustidan xon atlas guppi kiygan, boshiga oq dakanani xom tashlagan, o'ttiz besh yoshlar chamaliq go'zal, xushbichim bir xotin. Yuzidan muloyimlik, eriga itoat, to'g'rilig' ma'nolari tomib turgan». Bu kim?

J: Mirzakarim qutidorning rafiqasi – Oftob oyim

34. «Yetmishlardan o'tgan kampir» deb ta'riflangan personaj kim? **J: Oysha bibi**

35. Otabekni «bir chiroylik, bir aqllik, tag'in o'zi ham-madan yuqorida o'ltiradur; hali yigirmag'a ham bormag'andir, mo'ylabi ham endigina chiqa boshlag'an, Nax bizga kuyav bo'lading'an yigit ekan», – deb ta'riflagan personaj kim? **J: To'ybeka**

36. Kumushni faqat Otabekka teng kela olishini ta'kidlab, «teng-tengi bilan, tezak qopi bilan», degan personaj kim? **J: To'ybeka**

37. «Azizbek o'rda qorovulxonasidan turib fuqarog'a salom qildi. Azizbekning salomiga musharraf bo'lg'uchilarning ko'zlaridan yoshlar oqmoqda edi». Bu fikrlar kimga tegishli? **J: Yusufbek hojining Otabekka yozgan mak-tubidan olingan**

38. «O'tkan kunlar» romanida toshkentliklar o'zlarini kimlar deb atashardi? J: **Qora choponlar**

39. Qipchoqlar kimning qo'l ostida Toshkent ustiga urush harakatini boshlaydi? J: **Normuhammad qushbegi**

40. «Shu chorxari ayvonning o'rta bir yerida, ustiga at-las ko'rpalar yopilgan tanchaning to'rida devorga suyanib, avrasiga qora movut sirilgan sovsar po'stin kiyib bir kishi o'ttiradir». Bu kishi? J: **Mirzakarim qutidor**

41. Otabek Yusufbek hojining maktubida Azizbek haqidagi fikrlarni o'qigandan so'ng, Azizbek to'g'risida ixti-yorsiz qaysi so'zni aytib yubordi? J: **«Tulki»**

42. To'y kuni Otabek Kumushbibiga nima sovg'a qildi?
J: **Oltin uzuk**

43. Otabek Kumushni qachon ko'rgan edi?

J: **Marg'ilonga kelganning ikkinchi kuni tahorat olishga kirganida**

44. Cho'ri qiz Hanifa qaysi asar qahramoni?

J: **«O'tkan kunlar» asarining**

45. Hasanali xotining ismi? J: **Oybodoq**

46. Otabekning Marg'ilonda ekanligida kimning qiziga unashtirib qo'yishadi? J: **Olim ponsodboshining**

47. Otabekni Toshkentdan unashtirib qo'ygan Yusuf-bek hoji buning sababini qanday izohlaydi?

J: **Hojatdan deb izohlaydi**

48. Otabekni Toshkentdan uylanishini nima uchun Yu-sufbek hoji «hojatdan» deb ataydi?

J: **Chunki Otabekning qayin otasi qizini Toshkent-ga jo'natmas ekan. O'g'li o'stirib katta qilgan onaga bo'lsa kelin qayg'usi tushgan**

49. Otabek Toshkentdan unashlirilishiga qarshi atasiga: «Bir bechoraga ko'ra-bila turib jabr ham xiyonat», – deydi. Bu kimga qaratilgan edi? **J: Zaynabga**

50. Otabek ota-ona orzusiga qanday holda rizo bo'ldi? **J: Jonsiz haykal bo'lib**

51. Otabek uylanishdan oldin atasiga qanday shart qo'yadi? **J: To'ydan ilgari Marg'illonga borib kelishni va bir darajada ularga aytib o'tishni, shundan so'ng to'y boshlashni**

52. Otabek va Kumushni bir-biridan ajratishga kim astoydil bel bog'lagan edi? **J: Homid**

53. Otabek o'z dushmanlariga qarshi yolg'iz o'zi kurashib, nechta jinoyatchini o'ldiradi?

J: Uch kishini

54. «Dushanba kuni kechasi», «Oy etak bilan yopilmas» boblari qaysi asardan olingan?

J: «O'tkan kunlar» romanidan

55. «Otabek ko'zini to'ldirib binog'a qaradi, go'yo bu qarashda ul dunyo malagi bilan vidolashar edi». Bu parcha romanning qaysi bobidan olingan?

J: «Dushanba kuni kechasi» bobidan

56. Otabekning Marg'ilonda dushmanlaridan o'ch olganini Yusufbek hoji «Jo'n odamlar qatorida odam o'ldirish», deb baholaydi. Otabek buni qanday izohlaydi?

J: Jo'n odamlar qatorida emas, majburlar qatorida, zo'rlanganlar qatorida deb

57. Otabekka maktub yozgan Kumush uni qanday ataydi? **J: Qochqoq**

58. Qaysi asarda timsollarning taqdir sinovlaridan

o'tishdagi sifatlarini tasvirlash asnosida xalqning fazilatlari namoyon qilingan? J: «O'tkan kunlar»

59. Qaysi asarning bosh qahramonlari novdaligidayoq xazon etilgan bo'lsa-da, unda qandaydir yorug' ruh hukmronlik qiladi? J: «O'tgan kunlar»

60. «O'tkan kunlar» romanida Otabek ijtimoiy maslagini qachon ayon etadi?

J: Ziyo shohichining uyidagi ziyofatda

BADIIY ASARDA MILLIY RUH IFODASI

1. Badiiy asar milliy bo'lishidagi eng muhim belgi nima?

J: Asarning milliy tilda yaratilgani

2. Chinakam milliy asar qanday bo'ladi?

J: Unda faqat til emas, balki qahramonlarning tabiatini tasvirlash ham milliy bo'ladi

3. Qaysi asar milliy ruh juda bo'rtiq aks etganligi bilan ajralib turadi? J: «O'tkan kunlar» roman

4. Milliy ruh yaqqol aks etgan asarlar qanday bo'ladi? J: Ularda *personajlarning* xatti-harakatlari, o'ylari, sezimlari faqat muayyan millat vakiliga mansub ekanligi o'z-o'zidan anglashilib turadi

5. «O'tkan kunlar» romanida milliy ruh nimalarda yorqin namoyon bo'ladi? J: Kumush Otabekni nikoh kechasi-da ko'rganda «siz o'shami?» deb entikkanida, er-xotin uzoq judolikdan keyin diydor ko'rishgach, Kumush «Siz qochqoqsiz» deb Otabekning yuziga sekingina shapatilab, *erkalaganida* namoyon bo'ladi

ABDULHAMID CHO'LPON

1. Cho'lponning 20-yillarda yaratilgan she'rlarini toping.

J: «Ko'ngil», «Kishan», «Vijdon erki»

2. Cho'lpon tarjima qilgan asarlarni toping.

J: «Hamlet» (Shekspir), «Malikayi Turondot» (Gossl), «Xasis» (Molyer), «Ikki boyga bir qarol» (Goldoni), «Bosmachilar» (Shiller), «Tergovchi» (Gogol), «Boris Godunov» va «Dubrovskiy» (Pushkin), «Osilgan yetti kishining hikoyasi» (L.Andreyev), «Ona» va «Yegor Blitchev va boshqalar»

3. Cho'lponning qaysi asarlari hikoya janrida?

J: «Qurboni jaholat», «Do'xtur Muhammadiyor», «Oydin kechalarda», «Qor qo'ynida lola», «Oq podshoning In'omi»

4. Cho'lponning she'riy to'plamlarini toping.

J: «Uyg'onish» (1922), «Buloqlar» (1923), «Tong sirlari» (1926), «Soz» (1935)

5. Cho'lponning 1917-yildan keyingi Turkistonning qonli manzaralari aks etgan qaysi she'riga «Talanmagan, yiqilmagan yer yo'q. Go'daklar nayza boshida...» so'zlari epigraf qilib olingan? J: «Yong'in»

6. Cho'lponning ijtimoiy lirikasiga oid bo'lgan she'rlarini toping. J: «Ko'ngil», «Kishan», «Yong'in», «Vijdon erki»

7. Cho'lponning «Kecha va kunduz» asari haqidagi to'g'ri hukmni toping.

J: 1-kitob 1933 – 1934-yillarda Cho'lponning O'zbekistonda boshlangan qatog'ondan qochib, Moskvada yashayotgan davrida yaratilgan, romanning

dastlabki boblari 1935-yili Toshkentda nashr etilgan adabiy jurnalning 1-sonida bosilgan, asar to'la holda 1936-yili kitob holida e'lon qilingan

8. Cho'lpon maqolalarini qaysi taxalluslar bilan e'lon qilgan? J: **Qalandar, Mirza qalandar, Q.Andiljonlik**

9. Qaysi shoir Fitratning taklifiga ko'ra 1921 – 1922-yillarda «Buxoro axbori» gazetasini boshqaradi? J: **Cho'lpon**

10. Cho'lponning dramalarini toping.

J: **«Yorqinoy» (1921), «Halil farang» (1921), «Yana uylanaman» (1926), «Cho'rining isyonl» (1926), «O'rtoq Qarshiboyev» (1928), «Hujum» (1928)**

11. 1927-yilda bo'lib o'tgan qurultoyda kim Cho'lponni «g'oyaviy tuturuqsiz», deb qoralaydi? J: **Akmal Ikromov**

12. 1932-yilda Moskvaga ko'chib o'tib, u yerda Gogolning «Tergovchi», Frankoning «Feruza», Andreyevning «Osilgan yetti kishining hikoyasi» asarlarini o'zbekchalashtiradi. Bu qaysi ijodkor? J: **Cho'lpon**

13. Cho'lponning 1914-yil 18-aprelda «Sadoyi Turkiston» gazetasida bosilgan she'ri?

J: **«Turkistonli qarindoshlarimlarga»**

14. Cho'lponning 1914-yilda bosilib chiqqan asarlari? J: **«Turkistonli qarindoshlarimlarga» she'ri, «Qurboni jaholat» hikoyasi, «Adabiyot nadur?» maqolasi, «Do'xtur Muhammadiyor» hikoyasi**

15. Qaysi asar Cho'lpon ijodining mohiyatini ifodalab beradi? J: **«Adabiyot nadur?» maqolasi**

16. «Ha, lo'xtamasdan harakat qilib turgan vujudimliza, tanimizga suv, havo naqadar zarur bo'lsa, maishat yo'lidagi har xil qora kirlar bilan kirlangan ruhimiz uchun ham shul

qadar adabiyot kerakdir. Adabiyot yashasa, millat yashar» fikrlari kimning qaysi asaridan olingan?

J: Cho'lponning «Adabiyot nadur?» maqolasidan

17. «Adabiyot chin ma'nosi ila o'lgan, so'ngan, o'chgan, majruh, yarador ko'ngliga ruh bermak uchun, faqat vujudimizga emas, qonlarimizga qadar singishgan qora balchiqlarni tozalaydurgan, o'tkir yurak kirlarini yuvadigan toza ma'rifat suvi, chang va tufroqlar to'lgan ko'zlarimizni artub, tozalaydurgan buloq suvi bo'lganlikdan bizga g'oyat kerakdur» fikrlari kimning qaysi asaridan olingan?

J: Cho'lponning «Adabiyot nadur?» maqolasidan

18. Cho'lpon 1922-yilda qaysi jurnal bilan hamkorlik qiladi? **J: «Inqilob» jurnali bilan**

19. Cho'lpon qaysi yili Moskvada dramstudiyada tarjimon va dramaturg bo'lib ishlaydi?

J: 1924 yilda

20. Qaysi yillar Cho'lpon uchun samarali ijod davri bo'ldi? **J: 20-yillar**

21. «Muhabbatning saroyi keng ekan, yo'lni yo'qotdim-ku, Asrlik tosh yanglig' bu xatarlik yo'lda qotdim-ku». Ushbu misralar muallifini toping.

J: Cho'lpon, «Qalandar Ishqi»

22. Cho'lponning «Ko'ngil» she'ri qanday boshlanadi?

J: Ko'ngil, sen bunchalar nega Kishanlar birla do'stlashding?

23. Cho'lponning «Ko'ngil» she'ri qanday yakunlanadi?

J: Kishan klyma, Bo'yin egma Ki, sen ham hur tug'ilgansan!

24. Cho'lpon «Ko'ngil» she'rida bir-biriga zld bo'lgan

ikki narsaning do'stligidan hayratga tushadi. Bular qaysilar? **J: Ko'ngil, kishan**

25. Cho'lponning «Kishan» she'ri qanday boshlanadi?

J: Kishan, gavdamdagi izlar bukun ham bitgani yo'qtur

26. Cho'lponning «Kishan» she'ri qanday yakunlanadi?

J: Faqat butkul qutulmoqqa umidim endi ortuqdir!

27. «Ko'nglim kabi yiqiq uylar, qishloqlar, ...larga buzuq ko'ksin ochganmi?» «Yong'in» she'ridan olingan satrlarda nuqtalar o'rniga qaysi so'zni qo'yish mumkin? **J: Boyqush**

28. «Keng yaylovga o'tmi ketdi, yondimi? ... istagiga qondimi?» «Yong'in» she'ridan olingan satrlarda nuqtalar o'rniga qaysi so'zni qo'yish mumkin? **J: Madaniyat**

29. «Hayvonlarga, insonlarga Zolim ega bo'lmay qolmas. Faqat erkin vijdonlarga Ega bo'lmoq mumkin emas!» Ushbu misralar muallifini toping.

J: Cho'lpon «Vijdon erki»

30. Intim so'zining ma'nosi nima?

J: Eng ichki, yashirin

31. «Agar zulm avjga kelsa, Ko'k boshi-da yerga tegar» misralari Cho'lponning qaysi she'ridan olingan?

J: «Vijdon erki»

32. Cho'lpon qaysi she'rda «Bashar tarixing har safhasida qonli dog'ing bor!» degan so'zlarni yozadi. Bu yerda gap nima haqida ketyapti? **J: Kishan**

33. «Men endi topdim baxtimni. Hammayog'im shuniki. Boshqalarga besh-to'rt tanob yemi tirikligimda o'tkazib berib, qolgan davlatimni batamom shunga qoldiraman». Ushbu fikrlarni Akbarali mingboshi kimga aytgan? **J: Hakimjonga**

34. Cho'lponning «Kecha va kunduz» romanida Zebi Akbaralining nechanchi xotini edi? **J: To'rtinchi**

35. «Kofir bilan itning farqi yo'q. Itdan qochmaysizmi? Shunday bo'lsa, kofirdan ham qochmasangiz bo'ladi. Bu joiz?» Bu gaplarni Zebini sud majlisida yuzini ochib o'tirishi uchun kim aytgan? **J: Domla-eshon**

36. «Men bu taklifga qarshi emasman. Albatta, mening bu masalada boshqa mulohazalarim bor. Men urush vaq-
tining nozik paytlarida bo'lgan bu o'ldirishga oddiy o'ldirish
kabi qarolmayman. O'ldirilgan odam Rusiya davlatiga va
podshoga sadoqati bilan tanilgan odam edi. Uni «yosh
sart» maxfiylari, ayniqsa, ularning dushmanlari bo'lgan Tur-
kiya bilan fikran bog'lanishgan unsurlar yomon ko'rardilar». Ushbu fikrlar qaysi asardan olingan?

J: Cho'lponning «Kecha va kunduz» romani

37. Cho'lponning «Kecha va kunduz» romanida Zebi erini o'ldirgani uchun qanday jazoga mahkum etiladi?

J: Yetti yil Sibirga surgun

38. «O'zi iqror emas, inkor qildi, shekilli-ku?» Ushbu
satrlar Cho'lponning «Kecha va kunduz» romanidagi qaysi
qahramonga tegishli?

J: Domla-eshon

39. Cho'lponning «Kecha va kunduz» romanida Ak-
barali o'lgandan so'ng uning o'rniga kim mingboshi bo'ladi?

J: Zunnun

40. «Xudo xudo bo'lib turib ham oladi, ham beradi,
yo'q-a, u ilgari jon berib, keyin jon oladi. Yer yer bo'lib tu-
rib ilgari rizq beradi, keyin jon oladi. Olgan beradi-da! Sen
nimasan, pirim, sen? Xudodan zo'rimsan? Yerdan kuchli-

misan? Olasan, bermaysan. Olasan, bermaysan». Ushbu fikrlar kimniki? **J: Razzoq so'fi**

41. Cho'lponning «Kecha va kunduz» romanidagi qaysi qahramon millatdoshlarini o'ylamaydi, ularga achinmaydi. Odamiylik haqidagi ortiqcha injiqliklardan xoli va shu bois kattalarning zanjirdagi itiday gap? **J: Akbarali mingboshi**

42. Cho'lponning «Kecha va kunduz» romanida Zebini o'ldirish uchun uning tabarruk suv solingan choynagiga kim zahar solib qo'ygan edi? **J: Poshshoxon**

43. «Kecha va kunduz» romanida Poshshoxon uydagi kimning uyiga kirib ketganda Zebining uyiga zaharli suv solib qo'yadi? **J: Dadaboy baqqolning**

44. «Soddasan, Akbarali. Podsholik hamma vaqt yurtning obro'ylik odamlarini himoya qiladi. Obro'y davlat bilan topiladi». Ushbu fikrlar «Kecha va kunduz» romanining qaysi qahramoniga tegishli? **J: Noyib to'ra**

45. «O'risga ham qiyin. Unday usta amaldorni endi Chin-Mochindan topib kelmasa, bu yurtlarda topilmas». Akbarali mingboshi haqidagi ushbu fikrlar «Kecha va kunduz» romanining qaysi personajiga tegishli?

J: Razzoq so'fi

46. «U yer, bu yerga arz qilib ko'ring. Bu nozik zamon-da arz qilishdan biron natija chiqarmikan? Nevlay-da. Bir sudning hukmini yuqoriroq bir sud buza oladiku-ya. Zamon nozik, ish nozik; shundan qo'rqaman!» Ushbu fikrlar «Kecha va kunduz» romanining qaysi personajiga tegishli?

J: Hakimjon

47. «Fazilatxon ichkaridan bir mis tovoqda non bilan mayiz ko'tarib chiqqanda tashqarida mehmondan ham,

mezbondan ham darak yo'q edi». Fazilatxon qaysi asar qahramoni? J: **«Kecha va kunduz»**

48. «Nima bo'ldi bu juvonga? Ertalabdan kechgacha kundoshlari bilan o'pishadi, gapiradi, ashula qiladi, kuladi, kuldiradi, tegishadi, hazil qiladi, qitiqlaydi, qochadi, quvlaydi, quvlashadi. Qor yoqqanidan beri qishloqning yarim xotin-qizlari bilan qor otishib chiqdi. Uchtasi bilan «qorxat» o'ynab yuldi». Ushbu ta'rif «Kecha va kunduz» romanidagi qaysi qahramonga tegishli? J: **Sultonxonga**

49. Qaysi asar qahramoni qalbida kech uyg'ongan otalik mas'uliyati uni qotillik qilishga undaydi?

J: **«Kecha va kunduz» romanining**

50. Qaysi asar qahramonini tom ma'noda o'zini «muhitning erki»ga bergan o'zbek qizi deyish mumkin?

J: **«Kecha va kunduz» romani qahramoni Zebini**

MUSO TOSHMUHAMMAD O'G'LI OYBEK

1. Oybekning ilk she'ri qayerda bosilgan?

J: **«Tong yulduzi» nomli deyorliy gazetada**

2. Qaysi yozuvchi o'zining xotiralarida «Xayol daryosi keng edi menda. O'qtin-o'qtin o'zimcha mashq qilib, bit-ta-yarimta she'r yozib ham qo'yardim» deb yozgan?

J: **Oybek**

3. «Oybek oriqlar va novcha yigit bo'lib, qo'ng'ir, qalin sochlari do'ppisidan toshib turardi. Yirik qora ko'zlari shogirdlik davridayoq teran ma'noli va xayolchan edi». Oybek haqidagi ushbu fikrlar kimniki?

J: **Zarifa Saidnosirovanlari**

4. Oybekning qaysi dostonlari 30-yillarda yaratilgan?

J: «Dilbar davr qizi», «O'ch», «Baxtigul va Sog'in-diq», «Navoiy»

5. Oybek qalamiga mansub bo'lgan qissalarni toping.

J: «Nur qidirib», «Bolalik», «Bola Alisher»

6. Oybek qalamiga mansub bo'lgan romanlarni toping.

J: «Quyosh qoraymas», «Ulug' yo'l», «Oltin vodiy-dan shabadalar»

7. Oybekning «Qutlug' qon» romani qachon yaratil-gan? J: 1938-yilda

8. Oybekning «Navoiy» romani qachon yaratilgan?

J: 1942-yilda

9. Oybekning urush yillarida yozilgan tarixiy dramasi?

J: «Mahmud Torobiy»

10. Oybek qachon Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi etib saylandi? J: 1943-yilda

11. Oybekning «Na'matak» she'rining hajmi?

J: 4 band, 20 misra

12. «Nafis chayqaladi bir tup na'matak» misralari 1-bandda necha marta qayerda takrorlanadi?

J: 2 marta band boshi va oxirida

13. «Tog'lar havosining feruzasidan Mayin tovlanadi butun niholi. Vahshiy qoyalarning ajib ijodi». Ushbu mis-ralar qaysi she'rdan olingan?

J: Oybekning «Na'matak» she'ridan

14. Oybek qaysi she'rda o'n ikki buloqni axtaradi?

J: «Tog' sayri» she'rda

15. Oybek «Tog' sayri» she'rda o'n ikki buloqni nima-larga o'xshatadi?

J: She'rga, bahorga, ko'zga, qizga, plyolaga

16. Oybekning «Tog' sayri» she'rida buloqqa nima muhabbat izhor qiladi? **J: Shamol**

17. Oybekning «Qutlug' qon» romanidagi Yo'lchi qayerlik edi? **J: Xo'jakentlik**

18. «Bu o'n besh-o'n olti orasida bo'lgan, qoramtir, lekin toza, sog'lom yuzli, ko'zlari bolalarcha o'ynoq-sho'x, jingalak sochli, bo'ychan, qishloqcha sodda, samimiy bir qiz edi». Ushbu ta'rif Oybekning «Qutlug' qon» romanidagi qaysi qahramonga tegishli? **J: Unsin**

19. Oybekning «Qutlug' qon» romanidagi Yo'lchini qamashda ishtirok etgan ellikboshining ismi kim? **J: Olimxon**

20. Oybekning «Qutlug' qon» romanida kimning buyrug'i bilan isyon ko'targan qurolsiz xalq o'qqa tutildi?

J: Mochalovning

21. Oybekning «Qutlug' qon» romanida o'qdan yaralangan Yo'lchining oldida qaysi do'stlar hozir bo'lishdi?

J: O'roz, Qoratoy

22. «Qizim, jon qizim. San o'rtanma. Bu juda katta o'lim. Akang mard yigit edi. Nomus bilan, mardlik bilan o'ldi». Ushbu fikrlarni Oybekning «Qutlug' qon» romanidagi qaysi qahramon kimga aytgan? **J: Shokir ota Unsinga**

23. Oybekning «Qutlug' qon» romanida Yo'lchini so'ngi yo'lga kuzatishda kimlar ishtirok etgan?

J: O'roz, Shokir ota, Qoratoy

24. «Oybek shu qadar qizg'inlik bilan ishladiki, olti oy badalida milliy ozodlik harakatida mehnatkash xalq ongining munavvarlanishi tasvirlagan, badiiy jihatdan yuksak asari dunyoga keldi». Bu asar qaysi edi? **J: «Qutlug' qon»**

25. «Oybek shu qadar qizg'inlik bilan ishladiki, olti oy badalida milliy ozodlik harakatida mehnatkash xalq ongingning munavvarlanishi tasvirlagan, badiiy jihatdan yuksak asari dunyoga keldi». Oybek haqidagi ushbu fikrlar kimniki? **J: Homil Yaqubov**

26. Oybekning qaysi asari muhokamasida revolyutsioner Petrov obrazini kiritish kerakligi aytiladi? **J: «Qutlug' qon»**

27. Qaysi asar asosida 1916-yilda Toshkentda bo'lib o'tgan xalq qo'zg'oloni yotadi? **J: «Qutlug' qon»**

28. «Qutlug' qon» romanida Yo'lchi Mirzakarimboy dargohida ishlab, undan qancha haq oladi? **J: 40 so'm**

29. «Bundan ko'ra go'ng litganing yaxshi emasmi, kexsa tovuql!» «Qutlug' qon» romanidagi ushbu kinoyali gaplar kimga qaratilgan? **J: Mirzakarimboyga**

30. «Qutlug' qon» romanida Unsinga onasidan nima yolg'iz yodgorlik bo'lib qolgan edi? **J: Kumush bilaguzuk**

31. Unsin uni ko'rgani kelgan akasi Yo'lchiga: «Qo'rqa-man, meni bu yerdan olib keting. Yolg'iz ko'rsa tegishaveradi. Yomon gaplar gapiradi», – deydi. Unsin kimdan qo'rqqan edi? **J: Salimboyvachchadan**

32. Yo'lchi Mirzakarimboy eshigida necha yil xizmat qiladi? **J: 2 yarim yil**

33. «Fuqaroda norozilik zo'raydi, boyvachcham: Faqirlikka bo'ysunmaydi, qimmatchilikni Ollodan ko'rmaydi. Bir ko'pi boylardan ko'radi. O'g'ri, muttaham, daydilarning soni yo'q». Bu fikrlar kimga tegishli? **J: Ollmxon ellikboshiga**

34. «Durust, Yo'lchi yomon bola. Ammo, biz uni orqasida qopi bilan, qo'lida tuguni bilan yoqalaganimiz yo'q, pichog'ida hali qon ko'rmadik. Mahkamadagi o'ris to'ralarini

qo'lga olish, Yo'lchini biron narsada ayblash kerak bo'ladi. Bu narsa hazil emas!» Bu fikrlar kimga tegishli?

J: Olimxon ellikboshiga

35. «Qutlug' qon» romanida qalandar choyxonada qaysi shoirning she'rlaridan o'qirdi? **J: Mashrab g'azallarini**

36. Yo'lchi: «Nima gunoh qildim? Qamchiga uzr so'raymanmi?» – deb kimdan qamchi yeganda aytadi?

J: Choyxonada o'ris politsiyachisidan qamchi yeganda

37. Yo'lchi: «san odam emas, cho'chqasan», – deb kimga aytadi? **J: O'ris politsiyachiga**

38. Yo'lchi kimning istagiga ko'ra qamaladi?

J: Hakimboyvachchaning

39. Yo'lchi qamalaganidan so'ng Unsin kimning uyida yashay boshlaydi? **J: Shokir otaning**

40. Yo'lchi qanday halok bo'ladi? **J: Mardikorlikka olishga qarshi xalq qo'zg'olonida jonbozlik ko'rsatib halok bo'ladi**

41. Toshkentda xalq qo'zg'oloni bo'lganda Oybek necha yoshda bo'lgan? **J: 11 yoshda**

42. «Oybek buyuk iroda egasi edi. Shuning uchun ham u o'ta tahlilali va fojeali kunlarda, g'urbat yutib kechirilgan hayotda «Qutlug' qon»day go'zal va o'lmas bir asarni yaratdi». Oybek haqidagi ushbu fikrlar kimga tegishli?

J: Oybekning rafiqasi Zarifa Saidnosirovaga

43. «Bir onda u o'z kuchining o'lchovsiz darajada o'sganini sezdi. Dushman qo'lidan chapdastlik bilan o'lja olingan qilichini, quyoshda olov singari yongan qurolni havoda baland ko'tardi». Bu qaysi qahramon tabiatidagi tasvirlar? **J: Yo'lchining jangga kirgandagi holati**

44. Unsin Yo'lchi vafotidan keyin unga nimani topshiradi? **J: Gulnor bergan uzukni**

45. Shokir ota xotini nomi? **J: Saodat kamplir**

46. «Qutlug' qon» romanida Yo'lchi va Gulnor kimning uyiga berkingan edilar? **J: Shoqosimning**

47. «Qutlug' qon» romanida Unsin Mirzakarimboyning uyida kimlarning bolalarini boqar edi?

J: Tursunoy, Sharofatxonning

ROMAN SHAKLI HAQIDA

1. Ilk romanlar bundan necha yil oldin yozilgan?

J: 2500 yil oldin

2. «Roman» so'zi qaysi tildan olingan?

J: Fransuz tilidan

3. O'zbek romanchiligini kim boshlab bergan?

J: A.Qodiriy

4. Biror milliy adabiyotning darajasi nima bilan belgilanadi? **J: Unda romanchilik qanchalik rivojlanganligi, bilan**

5. Roman deganda nima tushuniladi? **J: Personajlarning boshqalarga o'xshamaydigan, o'ziga xos jihatlarni biror voqea-hodisa asosida ko'rsatib beradigan, katta hajmli asar tushuniladi**

6. Ilk romanlar qanday yozilgan?

J: Faqat sochma yo'lda qora so'z bilan bitilgan

7. Romanlar qanday turlarga bo'linadi?

J: Nasriy, she'riy romanlar

8. «Qutlug' qon» romani qanday roman? **J: Tarixiy**

9. Tarixiy romanlar qanday bo'ladi? J: Ularda alohida odamlarning alohida taqdirini aks ettirish bilan birgalikda butun boshli xalqning hayotida muhim bosqich bo'lgan voqealar tasvirga olinadi

10. Romanlarning mazmuniga ko'ra turlarini toping.

J: 1. tarixiy 2. falsafiy 3. siyosiy 4. maishiy
5. biografik 6. fantastik 7. detektiv

11. Ikki kitobdan iborat roman qanday ataladi?

J: Dilogiya

12. Uch kitobdan iborat roman qanday ataladi?

J: Trilogiya

13. To'rt kitobdan iborat roman qanday ataladi?

J: Tetralogiya

14. Besh kitobdan iborat roman qanday ataladi?

J: Pentalogiya

ODIL YOQUBOV

1. Qaysi ijodkor 1926-yil Janubiy Qozog'iston viloyatining Qarnoq qishlog'ida tug'ilgan? J: **Odil Yoqubov**

2. Odil Yoqubov nechanchi yillarda «O'zbekiston adabiyoti va san'ati» gazetasining bosh muharrir lavozimida ishlagan? J: **1982 – 1989-yillar**

3. Odil Yoqubov nechanchi yillarda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining raisi sifatida faoliyat ko'rsatdi?

J: **1989 – 1996-yillar**

4. Odil Yoqubov nechanchi yillarda Atamashunoslik qo'mitasi raisi sifatida faoliyat ko'rsatdi?

J: **1996 – 2004-yillar**

5. Odil Yoqubov 2005-yilgacha qaysi vazifani bajar-gan? J: **Markaziy Osiyo xalqlari madaniyati Assam-bleyasining vitse-prezidenti**

6. Odil Yoqubovning 1-asari haqidagi qaysi hukm to'g'ri? J: **1lk asari «Tengdoshlar» qissasidir, harbiy xizmatda ekanligida yozilgan, 1951-yilda «Sharq yul-duzi» jurnalida bosilib chiqqan**

7. Odil Yoqubov qissalarini toping. J: **«Tengdoshlar», «Matlub», «Muqaddas», «Tilla uzuk», «Larza», «Qanot juft bo'ladi», «Billur qandillar», «Izlayman»**

8. Odil Yoqubovning «Ikki muhabbat» nomli nasriy asarlardan iborat kitobi qachon chop etilgan? J: **1956-yilda**

9. Odil Yoqubov pyesalarini toping. J: **«Chin muhabbat», «Olma gullaganda», «Yurak yonmog'i kerak», «Aytсам тилим куйади, айтмасам дилим»**

10. Odil Yoqubovning romanlarini toping.

J: **«Er boshiga ish tushsa», «Ulug'bek xazinası», «Ko'hna dunyo», «Diyonat», «Oq qushlar, oppoq qush-lar», «Adolat manzili»**

11. «Ulug'bek xazinası» romanida Ulug'bekka shahzo-da Abdulaziz va shayxulislom Burhoniddin kimdan chopar kelganini ma'lum qilishadi? J: **Amir Iskandar barlosdan**

12. «Ulug'bek xazinası» romanida «Darvozayi ohanin»ning dorug'asi kim edi? J: **Mironshoh**

13. «Ulug'bek xazinası» romanida Shohruhiya qal'asi-ning dorug'asi kim edi? J: **Ibrohim Po'lat o'g'li**

14. «Ulug'bek xazinası» romanida Ulug'bekka xiyonat qilgan beklarni toping.

J: **Mironshoh, Sulton Jondor, Ibrohim Po'lat o'g'li**

15. «Ulug'bek xazinasini» romanida uzoq Yassidan haqiqat izlab, Ulug'bek taxtiga bosh urib kelgan va undan ko'p yaxshiliklar ko'rgan iste'dodli shoir, arslon yurak jangchi kim? **J: Qalandar Qarnoqiy**

16. «Ulug'bek xazinasini» romanida Ulug'bekning noyob kutubxonasini asrab qolishda Ali Qushchiga yordam bergan shaxslarni toping.

J: Temur Samarqandiy, Qalandar Qarnoqiy

17. «Ulug'bek xazinasini» romanida Ulug'bek «Humo qushi kimning boshiga qo'nur, buni yolg'iz haq taolo biladur. Humo qushi meni tark etsa – sening baxting! Va lekin fatakning gardishi bilan toj-u taxt qo'limda qolsa, esingda bo'lsin: oyog'ingdan dorga osib, ostingdan o't qo'yamen!» deb kimga aytadi? **J: Sulton Jondorga**

18. «Ulug'bek xazinasini» romanida Ulug'bek o'g'li Abdulatifga qarab nima yodiga tushadi? **J: Burgut**

19. «Ulug'bek xazinasini» romanida Abdulatifning tushiga otasining o'limidan keyin kim kirib o'zining boshini laganda unga taqdim etadi? **J: Sulton Jondor**

20. «Ulug'bek xazinasini» romanida Abdulatif yomon tush iskanjasidan qutulish uchun kimning kitobidan o'qimoqqa tutiradi va undagi «Padarkush, toj-u taxt, olti oy» degan baytni o'qib dahshatga tushadi? **J: Nizomiy Ganjaviyning**

21. Mirzo Ulug'bekning suyukli navkari kim edi?

J: Bobo Husayn

22. «Siz Damishqda qolib, Iskandar barlos suvoriylariga ko'mak bergaysiz, amir! Boshingiz ketsa-da, shu bugun shahzoda lashkarlarini to'xtatgaysiz», degan farmoni oliyni Mirzo Ulug'bek kimga buyuradi? **J: Amir Idris tarxonga**

23. Mirzo Ulug'bekka qaysi qal'a dorug'alari xiyonat qiladi? **J: Darvozayi ohanin va Shohruxiya qal'alari**

24. «Salohdorning boshini olishga qo'ling kaltalik qiladur! Buning boshi emas, o'z boshingga ehtiyot bo'lg'il, Muhammad Tarag'ay!» Mirzo Ulug'bekka bu gaplarni kim aytadi? **J: Xoin Amir Sulton Jondor**

25. «U bir daqiqagina ikkilandi, ko'nglidagi g'alayon bilan bir soniyagina olishdi, so'ng, arg'umog'ining boshini orqaga burdi. U Mirzo Abdullatifga bosh egishga, yaxshilik bo'lsa-da, yomonlik bo'lsa-da, o'z zurriyotidan ko'rishga ahd qildi». Mirzo Ulug'bek bu xulosaga qachon keldi?

J: Shohruhlya qal'asi ham qo'ldan ketgandan keyin

26. «Faqir bu chappa dunyodan haqiqat izlab topolmagan, adashgan bandadurmen, ustod! Avvalambor sohibi toj Mirzo Ulug'bekdan elimga madad istab kelib, madad topmadim. Yurtimdan ayrilib, bevatan bir musofir, kulbasiz bir daydi it bo'ldim. Haqiqat deb kirmagan ko'cham, bosh urmagan eshigim qolmadi, axiyr! ahli ollo gadolariga ixlos qo'ydim». Bu fikrlar kimga tegishli?

J: Qalandar Qarnoqliyga

27. Qalandar Qarnoqiyning Ali Qushchi huzuriga kelishdan maqsadi nima edi? **J: Amir Temur oltinlarini saqlab qolishga yordam berish**

28. Amir Temur oltinlari qayerga ko'milgan edi?

J: Rasadxona ichiga

29. Ali Qushchida Amir Temurning oltinlari borligidan kim xabardor edi? **J: Xoja Salohiddin zargar**

30. Mirzo Ulug'bek kitoblarini kim makruh deb e'lon qiladi? **J: Janob Nizomiddin Xomush**

31. Ali Qushchi Amir Temur oltinlarini qayerga yashirgan edi? **J: Kitoblar orasiga**

32. Rasadxonadan xufyona chiqib ketish uchun qazilgan lahimni kimlar bilar edi?

J: Mirzo Ulug'bek va Ali Qushchi

33. «Boshiga chambarak kigiz qalpoq kiygan, ko'pdan beri qaychi tegmagan qalin soqoli ko'ksiga tushgan bir chol», deb kim ta'riflanadi? **J: Temur Samarqandiy**

34. Temur Samarqandiy kimga qilich yasab berishdan bosh tortadi? **J: Shohruh Mirzoga, chunki u boshqa qilich yasamaslikka ont ichgan edi**

35. Temur Samarqandiyni kim o'lim jazosidan qulqarib qolgan edi? **J: Mirzo Ulug'bek**

36. «Hay, atlang! Shunday zukko odam quzg'un sarkadalariga ishonib, qarigan chog'ida ko'p pand edi». Mirzo Ulug'bek haqidagi bu fikrlar kimga tegishli?

J: Temur Samarqandiyga

37. Ali Qushchi Temur Samarqandiyga kitoblarni asrash uchun nechta sandiq yasash kerakligini aytadi?

J: 15 – 20 sandiq

38. Mirzo Ulug'bek Ko'ksaroy chekkasidagi bir xonaga qamalganidan so'ng o'g'liga nechta maktub yo'llaydi?

J: Ikkita

39. Mirzo Ulug'bekdan otasini begunoh qatl qildirgani uchun xun talab qilishini Abdulatifga kim aytadi?

J: Said Abbas

40. Said Abbasning xun talab qilgan dovini kim rad etadi? **J: Faqat qozi ul-quzzot Xoja Miskin**

BADIY ADABIYOTDA RUHIYAT TAHLILI

1. Adabiy qahramonlarning xatti-harakatlarigina emas, yana nimasi ularning tabiatiga muvofiq bo'lishi kerak?

J: Ko'ngil kechilmalari

2. «Ulug'bek xazinası» romanida qaysi qahramonlarning ruhiy tahliliga kuchli e'tibor qaratilgan?

J: Mirzo Ulug'bek va Abdulatifga

3. Badiiy asarlar qaysi jihatiga qarab baholanadi?

J: Insonning ruhiyatini qanchalik teran va ishonarli aks ettirishiga qarab

4. Badiiy asarda nima hech qachon eskirmaydi?

J: Qahramonlarning ruhiy holatlari

ABDULLA ORIPOV

1. Qaysi ijodkor 1941-yil 21-martda Qashqadaryo viloyati Neko'z qishlog'ida tug'ilgan? **J: Abdulla Oripov**

2. Abdulla Oripovning otasi va onasining ismini toping.

J: Oripboy, Turdixol

3. «...birinchi she'rlar yoza boshlaganimda nima turki bo'lganini aniq bilmayman. Har holda so'zlarni qo'fiyalashga ishqiboz bo'lib qolganim esimda. Balki zerikkanimdan, balki zavqim toshib, nimadir yozgim kelaverardi. Fikr esa yo'q. Yozmaslikning ham iloji yo'q». Bu parcha kimning tarjimai holidan olingan? **J: A.Oripovning**

4. 1958-yili Tayzan ovulidagi o'rta maktabni oltin medal bilan tugatdi va Toshkent Davlat universitetiga o'qishga kirdi

5. 1963-yil universitetni bitirib, «Yosh gvardiya» nashriyotiga ishga kirdi

6. 1967 – 1974-yillarda G'afur G'ulom nomidagi nashriyotda muharrir bo'lgan

7. 1974 – 1976-yillarda «Sharq yulduzi» jurnalida bo'lim boshlig'i bo'lgan

8. 1976 – 1982-yillarda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining adabiy maslahatchisi bo'lgan

9. 1982 – 1983-yillarda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining Toshkent viloyat bo'limida mas'ul kotib bo'lib ishlagan

10. 1983 – 1985-yillarda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining kotibi bo'lgan

11. Abdulla Oripov qaysi yildan O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining raisi sifatida ishlab kelmoqda?

J: 1996 yildan

12. Abdulla Oripovga qaysi yili «O'zbekiston xalq shoiri» unvoni va Hamza nomidagi davlat mukofoti berildi?

J: 1983-yil

13. Abdulla Oripov qachon O'zbekiston Qahramoni unvoni bilan taqdirlandi? **J: 1994-yil**

14. 1994-yilda Alisher Navoiy nomidagi respublika Davlat mukofotiga loyiq ko'rilgan

15. Abdulla Oripov O'zbekiston Respublikasi davlat madhiyasining muallifi

16. Abdulla Oripovning ilk she'ri qanday nom bilan bosilib chiqqan? **J: «Qushcha»**

17. Abdulla Oripovning 1-she'riy to'plami?

J: «Mitti yulduz» (1965-yil)

18. Abdulla Oripov tarjima qilgan asarlarni toping.

J: Dante «Illohy komediya», L.Ukrainka, T.Shevchenko, N.Nekrasov, Q.Quliyev, R.Hamzatov she'rlari

19. «Men insonni bir insonday sevardim, lekin Nechun ko'pdir haligacha razil odamlar». Ushbu satrlar Abdulla Oripovning qaysi she'ridan olingan? J: **«Sarob»**

20. «Qo'l ko'tarib bo'larmidi axir onaga, Zotan, unga qo'l ko'targan farzand sanalmas». Ushbu satrlar Abdulla Oripovning qaysi she'ridan olingan? J: **«Sarob»**

21. Abdulla Oripovning «Sarob» she'ri qanday boshlanadi? J: **Olti oykim, she'r yozmayman, yuragim zada**

22. «Dunyodan ketmasin hech kim bemahal, Hech kimni bosmasin nogahon o'kinch. Ammo o'z boshiga kelmaguncha gal, Onajon, tosh qalblar turarmidi tinch». Ushbu satrlar Abdulla Oripovning qaysi she'ridan olingan?

J: **«Bahor»**

23. Abdulla Oripovning «Bahor» she'rida «Bahor'ham, umr ham o'tar ehtimol, Faqat sen dunyoda mangu qolar-san», deyilganda kim yoki nima nazarda tutiladi? J: **Yurt**

24. «Ha, onamni o'ylar edim inson degan dam, Yo'q, maymundan tarqamagan derdim odamzod». Ushbu satrlar Abdulla Oripovning qaysi she'ridan olingan? J: **«Sarob»**

25. Abdulla Oripovning qaysi she'rida «bir vaqtlar sajda qilgan hazrati inson» endi «Ko'zlarimga goh ko'rinar telba misoli», deyiladi? J: **«Sarob» she'rida**

26. Abdulla Oripov «Bahor» she'rida «O'n oykim, so'nmishdir u tanish na'ra. Hamon firog'ida fig'on chekar Shosh», deganda kimni nazarda tutadi?

J: **G'afur G'ulomni**

27. Abdulla Oripov «Bahor» she'rida «Beqiyos edi u she'r lochinli Xayoli bamisli Ko'ragoniydek», deganda kimni nazarda tutadi? J: **Maqsud Shayxzodani**

28. Abdulla Oripov «Bahor» she'rida onasi vafotiga qancha bo'lganini esga oladi? J: **Besh oy**

29. «Bu sokin elda ham ivirsir bahor, O'chgan xotiralar chirog'in yoqib», deganda qaysi joyni nazarda tutadi?

J: **Qabristonni**

30. «Faqat o'tmish bilan yashamas, garchand bo'lolmaydi undan hech ozod». Ushbu satrlar Abdulla Oripovning qaysi she'ridan olingan? J: **«Bahor»**

31. Abdulla Oripovning «Kuz manzaralari» she'rida xazonlar nimaga o'xshatiladi?

J: **Yurakdan to'kilgan olovga**

32. Abdulla Oripovning «Kuz manzaralari» she'rida mezon nimaga o'xshatiladi?

J: **Shoirning chuvalgan, so'ngsiz o'ylariga**

33. Abdulla Oripovning «Kuz manzaralari» she'rida quyosh nimaga o'xshatiladi?

J: **Olis yoshlikda qolgan muhabbatga**

34. Abdulla Oripov «Genetika» she'rida keyingi avlodlarga o'zidan nima meros bo'lib qolishini ta'kidlaydi?

J: **Kurashlarda toblangan xayol va buyuk bardosh**

35. Qaysi shoir lirikasi orqali o'zbek she'riyatiga ko'ngil dardlarining suvratlari, armonga aylangan orzular inson sezimlarida qoldirgan iz tasviri kirib keldi?

J: **Abdulla Oripov**

36. Qaysi shoir she'riyati o'tgan asrning 60 – 70-yillarida o'zbek millatini tuyg'ularning quruqshab qolishidan saqlab qoldi? J: **Abdulla Oripovning**

37. Abdulla Oripov she'riyatidan parchalar: «Asablar tuproqqa cho'kkan edi tiz», «Yiroq-yiroqlardan mungli va

uzun Turnalar tovushin tinglardim faqat», «Sonsiz egatlar-ga sochilmish, ana, Mening orzularim, mening o'ylarim», «Qaro sochlaringda oppoq alanga», «Shabnam shovul-laydi bog'lar qo'ynida, Salqin tuman ichra bo'zazar tonglar, Quyoshning erinchak yog'dularida Nafis yaltiraydi bargi xazonlar», «Oyoqlangan qo'ziday dovdidar yelda maysa, Ko'm-ko'k moviy osmonda kezib yurar oq bulut», «Yorilma-gan yaradir sevgi», «Dilbar kelinchakning ko'ksida g'ulu, Zardoli shoxiga tashlar ko'z qirin», «Qizg'aldoq bargidek dildan uchar g'am, Toshqinlar kiradi qalbinga manim»

38. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostoni-da Temur Boyazidga qarshi jang qilayotganda kim bilan shatranj o'ynaydi? **J: Aloviddin bilan**

39. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostoni-da shatranjda tengsiz usta kim edi?

J: Aloviddin

40. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostoni-da Temur Boyazidga qarshi qaysi usulni qo'llaydi?

J: To'lg'ama

41. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostoni-da Temurga Boyazidning asir tushgani xabarini yetkazgan sarbozning ismini toping. **J: Qosimbek**

42. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostoni-da Amir Temurning davlatni ushlab turuvchi tayanchlari qay-silar? **J: Mo'l xazina, yagona shoh, yengilmas lashkar**

43. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostoni-da Amir Temurning o'z dushmanlari gunohini ham kechira olishi qaysi timsollar orqali ochib beriladi?

J: Sulton Boyazid

44. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostonida Amir Temurning haddidan oshgan kimsalarni jazosiz qoldirmasligi qaysi timsollar orqali ochib beriladi?

J: Amir Husayn

45. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostonida Amir Temurning azgu amalli kishilarni taqdirlashi qaysi timsollar orqali ochib beriladi? **J: Hofiz Sherozly va Qosimbek**

46. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostonida Amir Temurning kim bilan uchrashuvi asarning eng ta'sirli lavhalaridandir? **J: Ahmad Yassaviy bilan**

47. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostonida kim Temurga «Niyat qancha jozibali bo'lsa ham, Temur, qilich bilan murod hosil bo'lmog'i gumon», deydi?

J: Ahmad Yassaviy

48. Abdulla Oripovning qaysi she'rida tush tasviriga keng o'rin beriladi? **J: «Ketganlar yodi bu»**

49. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostonida Sulton Boyaziddan qaysi chopar maktub keltiradi?

J: Sulton Shabli

50. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostonidagi Buqalamun kim? **J: Temurning xufiyasi**

51. Abdulla Oripovning «Sohibqiron» dramatik dostonida Buqalamunning asl ismi kim bo'lgan? **J: Itolmas**

52. Amir Temur qo'shinning o'ng qanotini kimga topshiradi? **J: O'g'li Mironshohga**

53. Amir Temur qo'shinning chap qanotini kimga topshiradi? **J: O'g'li Shohrux Mirzoga**

54. Jangga yov tarafdin qancha jangchi yo'lga chiqqan edi? **J: 400 ming lashkar**

55. Amir Temur nima uchun jang vaqtida shatranj o'ynagan? **J: Shatranj o'ynab turib jang qilishini eshitgan Boyazidni tahlikaga tushirish uchun**

56. Amir Temur Boyazidga qarshi ajdahodek o't purkaguvchi qaysi qurolni ishga tushirishni buyuradi?

J: Naftandozni

57. Amir Temur shatranj o'yinida qaysi tosh orqali Aloviddinni yengadi va bunga qanday izoh beradi?

J: Rux orqali yengadi va o'ziga ruhlar madadkor bo'layotganini ta'kidlaydi

58. Amir Temur dushmanning yengilganini xabar bergan sarbozni qanday taqdirlaydi?

J: Samarqandga qaytib borgandan keyin nabiralardan birini uning nikohiga berishga va'da beradi

59. Boyazid yengilganini xabar bergan sarboz qayerlik edi va otasi haqida nima deydi?

J: O'zi keshlik bo'lib, otasi ham Amir Temurga sarboz bo'lganini va Dehli jangida shahid ketganini aytadi

60. «Chumolilar xor qilishsa arslon rutbasin, Buzilgaydir o'rmonning ham qonuniyati» fikrlarini Amir Temur kimga qarata aytadi?

J: Boyazidning qo'l-yog'ini bog'lagan navkarga qarata

61. Amir Temur Boyazidning laqabi va uning jangda mag'lub bo'lganini qanday izohlaydi?

J: «Sen Yildirim laqabli bir qudratli chaqmoq Cho'ng Temurga urilg-u, chilparchin bo'lding»

62. Amir Temur o'zi va Boyazidning nogironligi haqida nima deydi?

J: «Men bir langu, sen esa ko'r, notavon so'qir, Bu dunyoda butun odam topilmagandek, Ikkimizga yer yuzining jilovin bermish»

63. «Sohibqiron» dramasida Amir Temur qanday aks ettiriladi? J: Ko'proq janglarda emas, o'ylar girdobida

64. Dramada Amir Temurning fuqarolarga munosabati qanday aks etgan?

J: «Hukmdorlar seva turib fuqarolarni, Umid hamda qo'rquv ichra saqlashi darkor», degan qarashida

65. Amir Temur doim muzaffar ekanligini qanday izohlaydi? J: «Unutmagil, muzaffarman haqligim uchun», degan satrlarda

66. «Sohibqiron» dramasida asar muallifi o'z nuqtayi nazarini kimning qarashlari orqali beradi?

J: Ahmad Yassaviy

67. Olamni kuch bilan bosib olishdan odamlar dilini haq so'z bilan zabt etish to'g'riroqligi haqidagi fikrni kim Temurga aytadi? J: Ahmad Yassaviy

LIRIK QAHRAMON

1. Lirik asarda tuyg'u va o'ylari tasvirlangan shaxs obrazi qanday nomlanadi? J: Lirik qahramon

2. Adabiyotshunoslikka lirik qahramon tushunchasi kim tomonidan olib kirilgan? J: Tinyanov

3. Adabiyotshunoslikda birinchi marta lirik qahramon tushunchasi nechanchi yilda qo'llanilgan? J: 1921-yilda

4. Lirik asarlarda ishtirok etadigan asosiy timsol kim?

J: Shoirning o'zi

5. Chinakam lirik asarning qahramoni qanday bo'lishi kerak? **J: O'ziga xos tabiat, fe'l, kayfiyat, taqdir egasi sifatida namoyon bo'lishi, uning sezim va kechinmalari she'rxonni loqayd qoldirmasligi kerak**

VILYAM SHEKSPIR

1. Shekspir qachon va qayerda tug'ilgan?

J: 1564-yilda Angliyaning Stretford shahrida

2. Shekspir qaysi teatrdagi aktyorlik qilgan?

J: «Globus» teatrida

3. Shekspir nechta dramatik asar yozgan?

J: 40 ga yaqin

4. Shekspir tragediyalarini toping. **J: «Hamlet», «Otello», «Makbet», «Qirol Lir», «Romeo va Juletta»**

5. Shekspir komediyalarini toping.

J: «Yoz kechasidagi tush», «Venetsiya savdogari», «O'n ikkinchi kecha»

6. Qaysi tragediya Shekspir ijodining cho'qqisidir?

J: «Hamlet»

7. «Hamlet» tragediyasida Hamlet Daniya qirolligida ro'y bergan dahshatli voqealardan qanday xabar topadi?

J: Otasining arvohi bilan uchrashib

8. «Hamlet» tragediyasining asosini nima tashkil etadi?

J: Daniyalik muarrix Sakson Grammatik solnomalaridan o'rin olgan «Daniya tarixi»dagi qadimgi rivoyat

9. Qaysi tragediya jahon adabiyoti va sahna san'atidagi eng ko'p bahs uyg'otgan, tortishuvlarga sabab bo'lgan asarlardan biridir? **J: «Hamlet» tragediyasi**

10. «Hamlet» tragediyasidagi Hamletning onasi qirolicha kim? **J: Hertruda**

11. «Hamlet» tragediyasida Daniya qirolini, ya'ni o'z akasini o'ldirgan shaxs? **J: Klavdiy**

12. «Hamlet» tragediyasida Hertruda qanday vafot etadi? **J: Klavdiy Hamletga tayyorlab qo'ygan zaharlangan sharobni bilmasdan ichib qo'yib o'ladi**

13. «Hamlet» tragediyasida Ofeliya qanday vafot etadi? **J: Baxtsiz tasodif tufayli suvga g'arq bo'lib o'ladi**

14. «Hamlet» tragediyasida kimlar fojeali o'ladi?

J: Hamlet, Ofeliya, Klavdiy, Poloniy, Laert, Hertruda

15. «Hamlet» tragediyasida «So'z aylarman munavvar bir kimsa nomidan», deb kim kim haqida aytadi?

J: Horatsio Hamlet haqida

16. «Hamlet» tragediyasi kim tomonidan qachon o'zbek tiliga o'girilgan? **J: 1934-yilda Cho'lpon tomonidan**

17. «Hamlet» tragediyasini 80-yillarning oxirida qaysi ijodkor to'g'ridan-to'g'ri ingliz tilidan o'zbek tiliga o'girdi?

J: Jamol Kamol

18. «Otello» va «Qiroli Lir» tragediyalarini kim o'zbek tiliga o'giran? **J: G'afur G'ulom**

19. «Romeo va Juletta» tragediyasini kim o'zbek tiliga o'giran? **J: Maqsud Shayxzoda**

20. «Yuliy Sezar» tragediyasini kim o'zbek tiliga o'giran? **J: Uyg'un**

21. Shekspirning qaysi asari o'zbek teatrining ulkan yutug'i bo'ldi? **J: «Otello»**

22. Hayot haqiqatiga erishish uchun tragediya nechta muhim qonunga floya etishi kerak?

J: 3 ta: makon, zamon, qahramon

23. Shekspirning farzandlarining ismi?

J: Syuzen, Hamlet, Judit

24. Shekspir necha yoshga kirguncha biror asar e'lon qilgan emas? J: 29 yoshga

25. Shekspirning birinchi asarini toping.

J: «Venera va Adonis» dostoni (1593)

26. Shekspirning birinchi dostoni necha marta nashr qilingan? J: 8 marta

27. Shekspirning ikkinchi dostoni qanday nomlanadi?

J: «Lukretsiya»

28. Shekspirning qaysi asari homiy yosh gersog Sautgemptonga bag'ishlangan?

J: «Venera va Adonis» dostoni

29. Shekspirning qaysi asari 1594-yilda «Greyz Inn» teatrida o'ynaldi? J: «Xatolar komediyasi»

30. Shekspir haqida kim qaysi asarida «Playt va Seneka rimliklar uchun komediya va tragediya borasida tengsiz bo'lgani singari Shekspir inglizlar uchun pyesaning har ikki turida ham beqiyosdir» degan? J: Londonlik tanqidchi Meres «Aql xazinasi» kitobida

31. Shekspirning qaysi pyesasi muqovasida muallif nomi ko'rsatilmagan holda nashr etilgan? J: «Tit andronik»

32. 1597 – 1598-yillarda Shekspirning nechta pyesasi chop etildi? J: 5 ta

33. Shekspir ijodini qalbakilashtirib foyda ko'rish yo'lidagi birinchi urinish kim tomonidan amalga oshirildi?

J: Tadbirkor nashir Jaggard 1599-yilda turli shoirlarning bitiklaridan iborat to'plamga Shekspirning

to'rt sonetini kiritib, «Otashin ziyoratchi» nomli kitob chiqardi va undagi asarlarni Shekspir qalamiga mansub, deb e'lon qildi

34. Shekspir qaysi teatrlarning hissadorlaridan bo'lgan? J: «Globus» va «Blekfrayerz»

35. Shekspirning asarlari qachondan nashr qilina boshladi? J: Adib o'limidan yetti yil o'tgach, 1623-yilga kelib

36. Shekspir nechta asar yozgan? J: 36 ta dramatik asar, 154 ta sonet, bir necha doston

37. Ayrim adabiyotshunoslar Shekspir asarini kim yozgan deb taxmin qilishadi? J: 1550-yilda Eyfon Stratfordi shahrida tug'ilgan lord Eduard de Ver

38. Shekspirning qaysi tragediyasida insoniyat paydo bo'lgandan beri yonma-yon kelayotgan ezgulik va yovuzlik, xiyonat va sadoqat, jinoyat va ishonch, olijanoblik va pastkashlik kabi sifatlar o'rtasidagi kurash tasvirlangan?

J: «Otello» tragediyasida

39. «Otello» tragediyasida Dezdemonani bevafoqlikda ayblashda kimlar qatnashadi?

J: Otelloning mulozimi Yago, Dezdemonaning muhabbatini qozona olmagan Rodrigo

40. «Otello» tragediyasidagi qaysi qahramon turlanishni, kishilar ko'ziga o'zini boshqacha ko'rsatishni istamaydi?

J: Otello

41. Dezdemona kimning qizi edi?

J: Venetsiya senatori Brabansioning

42. Otello kimni o'ziga leytenant qilib oladi?

J: Jasur Kassioni

43. Yago nima uchun Kassioni ko'ra olmaydi?

J: U Otelloning xizmatkori bo'lib, Kassio o'rniga leytenant bo'lishni istar edi

44. Rodrigoning Otelloda qanday xusumati bor edi? J: Venetsiyalik boy yigit bo'lmish Rodrigo ham Dezdemonani sevar edi. Dezdemona uni rad etib, Otelloga turmushga chiqadi. Natijada Rodrigoda Otelloga dushmanlik hissi uyg'onadi

45. Otello Kassioni nega vaqtinchalik o'zidan uzoqlashtiradi? J: Ichib janjallashgani uchun

46. «Butun qalbm bilan sevgan va hurmatlagan Bir kishining muhabbati, mehribonligi Panohida qayta boshdan yashash menga baxt». Ushbu satrlar kimga tegishli va kim haqida? J: Kassio Otelloning mehrini qayta qozonish uchun Dezdemonaga murojaat qilgan

47. «Ishqqa o'lim – tabiatning qonuniga zid», degan fikrlar kimga tegishli?

J: Dezdemonaga

48. Dezdemona Otellodan qancha muhlat so'raydi? J: Oldin bir kecha, rozi bo'lmaganidan so'ng yarim soat

49. Kassioning Rodrigoni o'ldirib qo'yganligi xabarini Otelloga kim yetkazadi? J: Emiliya

50. Emiliya kim? J: Yagoning xotini

51. O'layotgan Dezdemona Emiliyaga o'zini kim o'ldirdi deb aytadi? J: Hech kim o'ldirmadi, marhamatli Otelloga salom ayt deydi

52. Otelloning Dezdemonaga eng birinchi hadya etgan narsasi nima edi? J: Ro'mol

53. Otelloga ro'mol nima uchun qadri edi?

J: Chunki ro'mol onasiga otasidan yodgorlik edi

54. «Oh, razillik! Bu to'g'rida men o'ylaymanki, Sezmoqdaman razolatning sassiq hidini». Bu fikrlar kimga tegishli? **J: Emiliyaga**

55. Emiliya eri Yagoni qanday fosh etadi? **J: Shu ro'molchani o'g'irlashni Yago undan har doim so'rashi-ni va uni topib olib eriga o'zi berganini aytadi**

56. Gransiano kim? **J: Dezdemonaning amakisi**

57. Emiliyaning yelkasiga kim qilich urib qochib ketadi?

J: Eri Yago

58. Emiliya Dezdemonaning jasadi ustida u sevgan qaysi qo'shiqni kuylaydi? **J: Majnuntol qo'shig'ini**

59. Otello Dezdemonani nima sababdan o'ldirdim, deb izohlaydi?

J: G'azabdan emas, nomus uchun o'ldirdim deydi

60. Rodrigoning cho'ntagidan nechta xat topish olishadi? **J: 2 ta**

61. Yaralangan Rodrigoni kim o'ldirdi? **J: Yago**

62. Qibris oroliga Otello o'rniga hukmron qilib kim tayinlanadi? **J: Kassio**

63. «O, muhabbat, haqoratga bo'lmish masxara», deb kim aytgan? **J: Emiliya**

64. Emiliya «Erkak bo'lsang, sharmanda qil bu vijdon-sizni!» deganda kimni nazarda tutadi? **J: Yagoni**

65. Asarda to'g'ri odamlarning ishonuvchan, sodda bo'lishi, o'zgalardan yomonlik, xiyonat kutmasligi qaysi obrazlar orqali ko'rsatilgan?

J: Otello, Kassio, Dezdemon, Emiliya orqali

66. Asarda shuncha ezgu sifatli odamlarning o'limi bir fojia bo'lsa, uning darajasini nima yanada oshiradi?

**J: Ularning arzimas bir odamning mayda manfaat-
lari yo'lidagi halok bo'lganligi**

67. Otello asarda qanday tasvirlanadi?

J: Gumonlar, iztiroblar girdobida

68. Otello o'z sevgisini qanday izohlaydi?

**J: «U tentakcha sevar edi, biroq ko'p kuchli Rashk
qilishga uncha moyil emasdi»**

TRAGIK OBRAZLAR VA HAYOT HAQIQATI

1. Qanday odamlar fojiasining qahramoni bo'la oladi?

**J: Kundalik hayotning mayda-chuydalaridan
baland turadigan, turmush tashvishlarini hal qilish
to'g'risida emas, balki umr ma'nosini anglash haqida
o'ylaydigan boshqacharoq odamlar**

2. Fojia qanday tug'iladi?

**J: Buyuk odamlarning buyuk maqsadlar yo'lidagi
omonsiz kurashlari va halokatlaridan**

3. Otelloning fojiasini nimalar kuchaytirgan?

**J: To'g'ri so'zligi, odamlarga ishonishi, tinimsiz ra-
vishda haqiqatga intilishi**

**4. Qanday timsollar tasvirida hayot haqiqatiga to'la
amal qilinmasligi, shartlilikka yo'l qo'yilishi mumkin?**

J: Tragik timsollarda

HAYNRIX HAYNE

1. H. Hayne qachon va qayerda tug'ilgan?

**J: 1797-yilning 13-dekabrida Olmoniyaning Dussel-
dorf shahrida savdogar yahudiy oilasida**

2. Haynening tarbiyasi bilan kim shug'ullandi?

J: **Xalq og'zaki ijodi namunalaridan yaxshi xabardor bo'lgan onasi Betti**

3. Hayne kimni savdoyilarcha sevib qoladi?

J: **Amakisi Solomonning qizi Amaliyani**

4. Hayne amakisinikida necha yil yashaydi? J: **Uch yil**

5. Hayne qaysi universitetlarda o'qigan?

J: **Bonn, Hettingen, Berlin universitetlarida**

6. Haynening kasbi kim edi? J: **Huquqshunos**

7. Haynening 1-lirik she'rlar to'plami qaysi? J: **1827-yilda 30 yoshida bosilib chiqqan «Qo'shiqlar kitobi»**

8. Haynening she'rlari qaysi jihati bilan o'quvchilarni o'ziga maftun etadi? J: **Xalq qo'shiqlariga yaqinligi, tushunarli va musiqiy ekanligi bilan**

9. Haynening 2-kitobi qachon bosilib chiqqan?

J: **1830-yilda «Yo'l lavhalari» nomi ostida**

10. Hayne «Yo'l lavhalari» kitobida qanday ijodkor sifatida namoyon bo'ladi?

J: **Mamlakat va xalqning ahvollarini mardonavorlik bilan xolis taftish qila oladigan ijodkor sifatida**

11. Haynening qaysi kitobi yo'l ocherklaridan iborat?

J: **«Yo'l lavhalari»**

12. Hayne qachon Karl Marks bilan uchrashdi?

J: **1843-yilda**

13. Haynening qaysi she'rlari ijtimoiy yo'nalishga ega?

J: **«Sileziya to'quvchilari» she'ri, «Germaniya. Qish ertagi» dostoni, «Qullar keması» balladasi**

14. Haynening dostoni? J: **«Germaniya. Qish ertagi»**

15. Haynening balladasi? J: **«Qullar keması»**

16. «La'natlar bu yurtga, yolg'on vatanga, Unda baxt ko'radi tubanlik, xo'rlik» misralari Haynening qaysi she'ridan olingan? **J: «Sileziya to'quvchilari» she'ridan**

17. «Germaniya, to'qiyimiz biz kafaningni» misralari Haynening qaysi she'ridan olingan va nimani anglatadi?

J: «Sileziya to'quvchilari» she'ridan olingan, vatanga ega bo'llish lozim bo'lgan xalqning vatan tomonidan ezilgani aks ettirilgan va kafan vatani Olmoniyaga emas, uning ayanchli o'tmishiga to'qllayotgani ifodalangan

18. Haynening Fransiyada yaratilgan qaysi she'ri fransuz siyosiy hayotining o'ziga xos yilnomasi sifatida e'tirof etilgan? **J: 1832-yilda yaratilgan «Fransuz ishlari»**

19. Haynening qaysi dostonida hayvonlar timsoli vositasida tepsa-lebranmas, yurt ravnaqi uchun biror narsa qilishga qodir bo'lmagan millatdoshlar ayovsiz hajv etiladi?

J: 1842-yilda yaratilgan «Atta Troll» majozli dostonida

20. Haynening 1854-yilda yaratgan fransuz hayotiga bag'ishlangan asari? **J: «Lutetsiya»**

21. Haynening ijodiy taqdirida alohida ahamiyatga ega she'riy kitoblari? **J: «Romansero» (1851), «E'tirof» (1854)**

22. Hayne necha yil vatanidan uzoqda, sarsonlikda yurgan? **J: 13 yil**

23. «Men vatanni sizlardan kam sevmayman. Shu sevgim tufayli men o'n uch yil quvg'inda bo'ldim, ayni mana shu sevgim tufayli oh-voh qilmasdan, iztirobdan yuzimni bujmaytirmasdan, yana, ehtimol, butun umrga quvg'in joyimga qaytmoqdaman». Haynening ushbu fikrlari qaysi

kitobining so'zboshisidan olingan? **J: «Germaniya. Qish ertagi»**

24. Haynening she'rlarini o'zbek tiliga kimlar tarjima qilgan? **J: Cho'lpon, Oybek, Mirtemir, Abdulla Sher, Xayriddin Sulton**

25. «Bo'sh xayollar chekinmish olis, dilda yana sevgi havasi, Yana hokim nozik ezgu his, Shimiraman bahor havosin». Ushbu she'r muallifini toping. **J: Hayne**

26. Qaysi shoir she'rlaridan birida yorni atirgulga, o'zini bulbulga qiyoslaydi? **J: Hayne**

27. «O, sen qo'rqma, chekmagil tashvish, Dil sirini qilsam oshkora. Va sha'ningga majoz-u tashbih Bag'ishlasam senga ming bora». Ushbu she'r muallifini toping. **J: Hayne**

28. «Suvdan boshin chiqarib asta Nilufar gul boqadi ma'sum. Yonib ishq alangasida Oy qiladi unga tabassum». Ushbu she'r muallifini toping. **J: Hayne**

29. «O'tkir bo'lsa ko'zlaring agar, Kuylaringa nigoh otib boq. Unda yashar ajoyib dilbar, Suluvlardan ko'ra suluvroq. Qulog'ing so'z eshitsa agar, Nozik sasga bir dam quloq os. Isyon to'la qalbingda yashar, Qo'shiq, navo, kulgu, ehtiros». Ushbu she'r muallifini toping. **J: Hayne**

30. «Boshimni tutaman doimo mag'rur, Hech qachon yengilmas o'jar idrokim. Qirolning qoshida turib hattokim, Ko'zimni men yerga olmayman bir qur». Ushbu she'r muallifini toping. **J: Haynening «Onam Fon heldern V.Haynega» she'ridan**

31. «Ul sening ruhingmi keladi g'olli? Ul sening ruhingmi g'ulg'ula solib, Yoritar qalbimni chaqin misoli?». Ushbu she'r muallifini toping.

J: Hayning «Onam Fon Helder V.Haynega» she'ridan

32. Qaysi shoir she'riyatiga mazmuniga ko'ra ham, ifoda yo'sini jihatidan ham chuqur xalqchilik xos?

J: Hayning

33. Hayne she'riyatiga xos xususiyatlarni sanang.

J: Uning she'rlari shaklan soddagina, oson o'qiladi, ohangi o'ta muloyim. Ayni vaqtda, ularning zamirdagi ma'noni ilg'ab olish o'quvchiga hamisha ham oson emas. Chunki shoir deyarli har bir she'rda folklordagi kabi sirli, sehrli, izohlash mumkin bo'lavermaydigan ruhiy holatlarning poetik manzarasini chizadi

34. «Darhol dedi: Tayyor turgil sen, kafaningni chizmoqdaman men. Darhol dedi: Vaqt ziq bilgin sen, tobutingni yasayapman men». Ushbu she'r muallifini toping.

J: Hayning «Ro'yo» she'ri

ALEKSANDR PUSHKIN

1. Pushkin qachon va qayerda tug'ilgan? J: 1799-yil 6-iyunda Moskva shahrining Nemislar ko'chasida

2. Pushkinning onasi kim edi?

J: Nadejda Pyotr I ning tutingan o'g'li habash ibrohim Hannibalning nevarasi edi

3. Pushkinning amakisi kim bo'lgan?

J: Vasily Lvovich havaskor shoir bo'lgan

4. Pushkinning tarbiyasida kim yetakchi rol o'ynagan?

J: Enagasi Arina Radionovna Yakovleva

5. Pushkinning 1-she'ri qachon chop etilgan?

J: 1814-yilda litseyda chiqadigan «Ovrupo xabar-lari» jurnalida

6. Qaysi shoir Pushkin litseyda o'qib yurganidayoq uning she'rini eshitgach, buyuk shoir bo'ljagini bashorat qiladi? **J: Derjavn**

7. «Erkinlik» she'ri 1817-yilda yozildi

8. «Ruslan va Ludmila», «Mis chavandoz» dostonlari 1820-yilda yozildi

9. Pushkinning «Ruslan va Ludmila» dostoni qo'l-yozmasi bilan tanishgan qaysi shoir unga «G'olib shogird-ga mag'lub ustozdan», – degan yozuv bilan o'z portretini sovg'a qilgan? **J: Jukovskiy**

10. Pushkin qachon janubga surgun qilindi?

J: 1820-yilda

11. Pushkin quvg'inda necha yil bo'ldi? **J: To'rt yil**

12. Pushkin 1824 – 1826-yillarda qayerga surgun qilin-di? **J: Otasiga tegishli mulk bo'lmish Mixaylovskoye qishlog'iga**

13. Nikolay I Pushkinni qachon qabul qiladi?

J: 1826-yilda

14. Nikolay I Pushkinga qanday marhamat ko'rsatdi?

J: Peterburgdan boshqa istagan joyga borish va yashash imkonini berdi, Pushkinning ijodini senzura-dan tamomila ozod qilib, uning asarlariga faqat o'zi sensorlik qilishni bildirdi

15. Pushkin qachon Peterburgda yashashga ijozat oldi? **J: 1827-yilda**

16. Pushkinning «Yevgeniy Onegin» she'rly romani necha yil ichida yozildi va u qachon tugallandi?

J: 10 yil ishladi va 1830-yilda tugalladi

17. Pushkinning 30-yillarda nashr etilgan nasriy asarlari qaysilar?

J: «Belkin qissalari», «Toppon xonim», «Dubrovskiy»

18. Pushkinning «Kapitan qizi» asari qachon tugallandi? **J: 1836-yil**

19. Pushkinning qaysi asarida turli personajlar taqdiri misolida inson hayotini rejalashtirib bo'lmasiligi, u har daqiqada kutilmagan o'zgarishlarga yuz tutishi mumkinligi g'oyat ta'sirli aks ettirilgan? **J: «Kapitan qizi»da**

20. Pushkin kim bilan qachon duelda chiqdi va qattiq yaralanib, ikki kundan so'ng vafot etdi?

J: Gollandiya elchisining tutingan o'g'li Dantes bilan 1837-yil 27-yanvarda

21. Pushkin ijodini o'zbek tiliga tarjima qilgan shoirlarni toping. **J: Cho'lpon, G'.G'ulom, Oybek, E.Vohidov, A.Orlov, Muhammad Ali, A.Suyun, H.Xudoyberdiyeva, U.Azim, M.Kenjabe**

22. Tatyana kimning qizi?

J: Vafot etib ketgan aslzoda Larinning qizi

23. Yevgeniy kim?

J: Qishloqqa amakisining mulkiga egalik qilish uchun Peterburgdan kelgan o'qilmishli va aqlli yigit

24. «Boshqasii.. Yo'q, hech kim dunyoda Ololmasdi ko'nglimni mening. Hukm o'qilgan arshi a'loda, Falak amri: men – sening, sening». Ushbu fikrlar kimning maktubidan?

J: Tatyananing Oneginga maktubidan

25. Tatyana oqsochining ismi? **J: Filipevna**

26. Tatyana oqsochiga qanday murojaat qiladi?

J: Bibijon deb

27. Tatyana Oneginga maktubini kim orqali jo'natadi?

J: Oqsochinlng nabirasi orqali

28. Onegin Tatyadanadan maktub olganda umrining gul faslidan necha yil o'tganini esga oladi? **J: Sakkiz yil**

29. «Bo'lsaydi ilk xayol-u havas, Jami go'zalliklarga evaz – Faqat sizni tanlardim, xolos. Siz g'amimga yor bo'lib ul vaqt, men Bearmon bo'lardim xushbaxt». Ushbu fikrlar kimga tegishli? **J: Oneginga**

30. «Ammo baxtga mening qalbim yot; Yaralmanman halovat uchun. Behudadir sizning kamolot – Arzimayman men unga bulun. Siz ishonang, vijdonim kafil, Turmush bizga g'am bo'lur, axir. Sizni qancha sevmayin o'zim, Ko'nikdimmi – soviyman shu zum». Ushbu fikrlar kimga tegishli?

J: Oneginga

31. Onegin Tatyani necha yildan so'ng uchratadi?

J: Ikki yildan so'ng

32. Tatyana kimga turmushga chiqadi?

J: Oneginning qarindoshi knyaz N.ga

33. «Yo'qdir biron soxta jilvasi, Yo'q taqlidiy biron ifoda, Bonu tamom sokin va sodda». Ushbu ta'rif qaysi qahramon haqida? **J: Tatyana haqida**

34. «Bilsaydingiz, naqadar dahshat Muhabbatga zorlik jahonda. Yonmoq aql ila har soat, Tug'yonlarni so'ndirmoq qonda». Ushbu fikrlar kimga tegishli? **J: Oneginga**

35. «Qarshingizda qotmoq g'ussada, bo'zarmoq va so'nmoq... rohat bul» Ushbu fikrlar kimga tegishli?

J: Oneginga

36. «O'yladimki erk, orom – tanho Baxtga evaz bo'lur, O, xudol Qanday xato, bu qanday jazol..» Ushbu fikrlar kimga tegishli? J: **Oneginga**

37. Onegin Tatyanaqa necha marta maktub jo'natadi?
J: **Uch marta**

38. «Shoir bo'ldi na u dunyoda, na o'ldi, na aqidan ozdi» misralari qaysi qahramon haqida?

J: **Onegin haqida**

39. «Men sharmsor bo'layin, faqat Bu gap sizga keltirsin shuhrat?!» Ushbu fikrlar kimga tegishli? J: **Tatyanaqa**

40. «Yolg'on nechun? Sevaman sizni, Nasib etdim boshqaga faqat; Unga sodiq qolurman abad». Ushbu fikrlar kimga tegishli? J: **Tatyanaqa**

41. Rus adabiyotiga birinchi she'riy roman qaysi?

J: **Pushkinning «Yevgeniy Onegin» romani**

42. Pushkin «Yevgeniy Onegin» romanini yozishda kimning asaridan ilhomlangan?

J: **Bayronning «Don Juan» she'riy romanidan**

43. Onegin nima uchun Tatyanaaning eng munosib umr yo'ldoshi bo'lishini bilgani holda uning sevgisini rad etadi?

J: **O'zining qizga loyiq emasligini sezgani uchun**

44. Onegin duelda kimni otib o'ldiradi?

J: **Sodda shoir yigit Lenskiyni**

45. Qaysi asarda kuchi, g'ayrati, aqlini sarflash mumkin bo'lgan ezgu mo'ljalning yo'qligi tufayli qiynalayotgan yigit iztiroblari aks etgan?

J: **Pushkinning «Yevgeniy Onegin» romanida**

SHE'RIY ROMAN

1. Dastlabki she'riy romanlar qanday bo'lgan?

J: Jamiyat axloqlining buzilishi sababli ma'naviyati nuqsonli, baxtli kemptik bo'lib qolgan iste'dodli shaxslar taqdirini ko'rsatishga bag'ishlangan

2. She'riy romanlar odatdagi romanlardan qanday farq qiladi? J: Epik va lirik xususiyatlarning aralash holda kelishi bilan

3. She'riy romanlardagi epik jihatlar qaysi?

J: Sujetning ko'ptarmoqli, bayonning xolis ekanligi

4. She'riy romanlardagi lirik jihatlar qaysi?

J: Tasvirga muallifning bema'lol aralashuvi, uning o'z tuyg'ularini erkin ifoda etaverishi

5. O'zbek adabiyotidagi 1-she'riy roman qaysi?

J: Mirmuhsinning «Ziyod va Adiba» asari

6. O'zbek adabiyotida yaratilgan she'riy romanlarni toping. J: Mirmuhsinning «Ziyod va Adiba», Muhammad Allning «Boqiy dunyo», H.Sharipovning «Bir savol» romanlari

CHINGIZ AYTMATOV

1. Chingiz Aytmatov qachon va qayerda tug'ilgan?

J: 1928-yilda Qirg'izistonning Talas vodiysida joylashgan Shakar qishlog'ida tug'ilgan.

2. Chingiz Aytmatov otasining ismini toping. J: To'raqul Aytmatov qatog'on davri qurboni bo'lgan

3. Chingiz Aytmatov qaysi o'quv yurtlarida o'qigan?

J: Avval Qirg'iziston qishloq xo'jaligi Institutida,

1956 – 1958 yillarda esa Moskvadagi Oliy adabiyot kursida tahsil oldi

4. Qaysi ijodkor o'z bolaligi haqida «Bizning ovulimizda yetti otasini bilish odatiga qat'iy rioya qilinardi. Shu sababdan o'zimizdan oldin o'tgan yetti avlodimizni bilish muqaddas burch ekanligi bolalikdanoq ongimizga singdirilardi», deb yozadi? **J: Chingiz Aytmatov**

5. Chingiz Aytmatovda adabiyotga havasni kim uyg'otgan? **J: Buvisi**

6. Qaysi ijodkor «bolalik nafaqat quvnoq davr, bolalik – inson shaxsi shakllanishining ilk davri hamdir», deb yozgan? **J: Chingiz Aytmatov**

7. Qaysi ijodkor ona tili haqida «Bolalikda shuurga singdirilgan ona tiligina qalbni she'riyat bilan sug'orishi, insonda milliy g'ururning ilk kurtaklarini uyg'otishi va ajdodlar tilining naqadar serqirra va sermazmun ekanligini anglatishi mumkin», deb yozgan? **J: Chingiz Aytmatov**

8. Chingiz Aytmatov onasining singlisi og'ir kunlarda o'z bag'riga olganini aytadi. U kishining ismi?

J: Qoraqiz xola

9. Qaysi ijodkor o'z tarjimai holida «Men juda erta ishlay boshladim: 10 yoshimda dehqon mehnatining barcha zahmatini tatidim», deb yozadi? **J: Chingiz Aytmatov**

10. «Hech kim o'z-o'zidan yozuvchi bo'lib qolmaydi: yillar sabog'i, qilingan mehnat, badiiy adabiyotga bo'lgan qiziqish va e'tiqod orqali bunga erishish mumkin». Ushbu fikrlar kimga tegishli? **J: Chingiz Aytmatovga**

11. Chingiz Aytmatov dastlabki hikoyalarini qachon yoza boshladi? **J: 50-yillarda**

12. Chingiz Aytmatovning «Yuzma-yuz» qissasi qachon e'lon qilingan? **J: 1957-yilda**

13. Chingiz Aytmatovning «Qiyomat» romani qachon yaratilgan? **J: 1986-yilda**

14. Chingiz Aytmatovning «Kassandra tamg'asi» nomli romani qachon e'lon qilindi? **J: 1990-yilda**

15. Chingiz Aytmatovning qaysi turkumga mansub asarlari munosib taqdirlandi? **J: «Tog' va cho'l qissalari»**

16. Chingiz Aytmatovning qozoq yozuvchisi M.Shaxonov bilan hamkorlikda, o'zaro suhbat tarzida yozilgan asarini toping.

J: «Cho'qqida qolgan ovchining oh-u zori»

17. Chingiz Aytmatovning asarlari dunyoning necha tiliga tarjima qilingan? **J: 160 tiliga**

18. Qaysi ijodkor «Qadim o'zbek madaniyatining O'rta Osiyoga ko'rsatgan ta'sirini ko'hna Vizantiyaning Rusga ko'rsatgan ta'siri bilan qiyoslash mumkin», deb yozgan?

J: Chingiz Aytmatov

19. «Asrga tatigulik kun» romani qancha fursatda yozib tugatilgan? **J: To'rt oy mobaynida, 1979-yilning dekabridan 1980-yilning martigacha yozilgan**

20. Chingiz Aytmatovning ilk romani qaysi?

J: «Asrga tatigulik kun»

21. Chingiz Aytmatovning qaysi romani matbuotda chiqishi bilanoq keng jamoatchilikni larzaga soldi?

J: «Asrga tatigulik kun»

22. Qaysi asar voqealari bir kun ichida bo'lib o'tadi?

J: «Asrga tatigulik kun»

23. Qaysi asarga X asr yodgorligi «Musibatnoma»da-

gi «Bu kitob jism-u fig'onimdur mening. Bu kalom jon-u jahonimdur mening», degan so'zlar epigraf qilib olingan?

J: «Asrga tatigulik kun»

24. Chingiz Aytmatov «Asrga tatigulik kun» romanidagi qaysi qahramoni haqida davrimizning charxi olam mehvariga – o'zimni hayajonga solayotgan muammolarning markaziga qo'yib tasvirlashga intildim deydi? **J: Edigey Bo'ron**

25. Chingiz Aytmatov *manqurtdan farqi yo'q*, kechagi kunini eslamaydigan, bobolarning udumlari bilan faxrlanmaydigan kishilar obrazining mujassamlashgan timsolini «Asrga tatigulik kun» romanidagi qaysi qahramonlar orqali ochib beradi? **J: Sobitjon va Jo'lamon**

26. «Asrga tatigulik kun» romanida voqealar qayerda bo'lib o'tadi?

J: Sarlo'zak cho'lida, Bo'ronli bekatda

27. Ona Bayit qabristonigacha Bo'ronli bekatdan eng yaqin yo'ldan yurilganda borish-u kelish uchun qancha masofa ketar edi? **J: 60 chaqirim**

28. Edigey nima uchun Sobitjondan xursand bo'lib ketdi? **J: Sobitjon bu yoqqa kelayotganida otasining tirikligini ham, o'lganini ham bilmasdi, shunga qaramay dafn marosimiga yetib kelgan edi**

29. Sobitjon qayerdagi maktab-internatda o'qigan?

J: Qumbeldagi

30. «O'ladigan odamning o'lgani yaxshi, ketadigan odamning ketgani yaxshi. Munchalik cho'zib, bosh qotirib o'tirishning kimga keragi bor? O'lgan odamga qayerga ko'millishning nima keragi bor?» Ushbu fikrlar qiyasi qahramonga tegishli? **J: Sobitjonga**

31. Kazangapning dafn marosimi maslahatiga necha kishi yig'ilgan edi? **J: Besh kishi**

32. «Tabiatan qo'rsroq, qiziqqonroq edi u – shuning uchun ham uni «Bo'ron» deb atashadi-da». Bu qaysi qahramon ta'rif? **J: Edigey**

33. Otasining dafn marosimiga kelgan o'g'ilning «Oblastda kim qaysi vazifada ishlaydi, kimni ishdan olib, kimning amalini oshirishgani to'g'risida gap sotib, odamlarni ishdan chalg'itgan» personaj qaysi asar qahramoni?

J: «Asrga tatigulik kun» romanining

34. Sobitjonning xotini nima uchun qaynotasining dafn marosimiga kelmadi?

J: Allaqanday konferensiyada qatnasharmish, ana shu yig'inga chet ellik mehmonlar tashrif buyurarmish

35. Sobitjonning farzandlari nega bobolarining dafn marosimiga kelmadi? **J: Ular o'zlashtirish va davomat uchun kurashar ekan, institutga kirmoqchi bo'lgan odamning attestati toza bo'lishi kerak ekan**

36. «Ularga o'limdan boshqa hamma narsa muhim! Modomiki, ularga o'lim ahamiyatsiz ekan, demak, ular hayotning ham qadr-qimmatiga yetishmaydi. Unday bo'lsa, yashashdan maqsad nima, ular nima uchun yashayaptilar?». Bu fikr kimniki va kimga qaratilgan?

J: Edigeyniki, Sobitjon va uning xotiniga qaratilgan

37. Edigey Bo'ron do'stini so'nggi yo'lga kuzatish uchun nimani egarladi? **J: Qoranor tuyani**

38. Sobitjonga kim: «Xudoga ming qatla shukr qilgin, yaxshiyamki olamda otangning Edigey Bo'ron degan do'sti bor ekan. Rasm-rusmini o'rniga qo'yib, dafn etishga sen

xalal berma. Shoshilayotgan bo'lsang, ushlab turganimiz yo'q. Men sening o'rningga bir hovuch tuproq tashlab qo'ya qolaman», – deydi? **J: Edilboy daroz**

39. «Ota-ku seniki, biroq sening o'zing o'zingga o'xshamay qolibsang», deb Sobitjonga tanbeh bergan kim?

J: Edilboy daroz

40. Kazangap qizining ismi? **J: Oyzoda**

41. Kimning eri ichkilikka berilib ketgan edi?

J: Oyzodaning

42. Oyzodaning nechta bolasi bor edi? **J: Oltita**

43. Kim Kazangapning dafn marosimida katta o'g'lining hozirdanoq ichayotganini, militsiya kelib surishtirayotganini, kim biladi, ertaga prokuraturaga tushadi deb ogohlantirayotganini aytib yig'laydi? **J: Oyzoda**

44. «Otasini ko'mgani kelganmi yoki o'zini sharmanda qilgani kelganmi? Qozoq qizi tabarruk otasi o'lganda shunaqa qiy-chuv qiladimi? Qozoq ayollarining qo'shiq-day buyuk yig'isi yuz yillar davomida avloddan avlodga o'tib, tillarda doston bo'lib ketgan-ku! U vaqtlarda ayollar yig'lashganida o'liklar tirilmasa ham, tiriklarning ko'zyoshi daryo bo'lib oqqan-ku! U zamonlarda ayollar yig'lashganida marhumning fazilatlarini aytib, izzatini bajo keltirib ko'kka ko'tarishgan, marsiyamas, madhiya aytishgan». Oyzodaga bu so'zlarni kim aytgan? **J: Akasi Sobitjon**

45. «Nega deganda, u firibgar, sen ham firifgarsan, xotiningga poy-patak bo'b yurgan pastkashsan, ikkoving otamni sog'in sigirday sog'ib ichdinglar, mening erim piyonista bo'lsayam, mana, shu yerda o'tiribdi, sening aqli-hushli xotining qayerda qoldi?!» Bu fikr kimniki? **J: Oyzodaniki**

46. Dafn marosimidan oldin kimlar yoqalashib, bo'g'ishib ketdi? **J: Sobitjon bilan Oyzodaning eri**

47. Kazangap o'limidan oldin o'z yurtiga borib qaysi joy bilan xayrlashib keladi? **J: Orol dengizi bilan**

48. Edigey va Kazangap qayerlik qozoqlardan edi?

J: Orolbo'yi qozoqlaridan

49. «Orol dunyo turguncha turar edi, endi mana shu dengiz ham quriyapti, odam umrini gapirmasa ham bo'ladu». Ushbu fikrlar kimniki? **J: Kazangapniki**

50. Kazangap Edigeyga o'zini Ona Bayitga dafn etishni qayerda iltimos qiladi?

J: Orol bilan xayrlashgan kelganida

51. Jungjanglar qullarni qanday holga keltirishar edi?

J: Manqurtga

52. Manqurt qanday qul edi? **J: Xotirasidan umrbod mahrum etilib, o'tmishni eslay olmaydigan qul**

53. O'zaro to'qnashuvlarda o'ldirilgan bitta manqurt qul uchun boshqa erkin tutqunga nisbatan qancha ortiq haq undirib olinardi? **J: Uch barobar ortiq**

54. «Insonning insonlik fazilati, yaratilganda birga yaratilib, o'lganda yana o'zi bilan birga ketadigan va boshqa mavjudotlardan ajratib turadigan birdan-bir noyob fazilati – xotirasi, aql-idroki bo'lsa-yu, uni tag-tomlri bilan yulib olsalar, axlr, bu qanday yovuzlik, qanday bedodlik?!» Bu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Asrga tatlgulik kun» romanidan

55. Nayman ona bir yosh va navqiron manqurtning yolg'iz o'zi Sario'zak dashtida tuyalar podasini boqib yurganini kimdan eshitadi? **J: Savdogarlardan**

56. Nayman onaning yosh o'g'li nima uchun jangga otlangan edi? **J: Bir yil oldin halok etilgan otasining o'chini olish uchun**

57. Jo'lomon qanday qilib jungjanglarga asir tushib qoladi?

J: Yarador bo'lganida jang suronidan cho'chigan ot ustidagi chalajon yigitni cho'l ichkarisiga olib ketadi, naymanlar uni har qancha izlasa ham topa olmaydilar

58. Nayman ona o'g'lini izlashga qaysi tuyasini tayyorladi? **J: Oqmoya tuyasini**

59. Nayman ona safarga qancha suv oldi? **J: Ikki mesh**

60. Nayman ona safarga ketishdan oldin nima qildi?

J: Ollohga kalima qaytardi

61. Savdogarlar yosh manqurti qayerda ko'rishgan edi? **J: Malaqumdichop jarligi etagida**

62. «Yerdan mahrum etish mumkin, mol-dunyodan mahrum etish mumkin, hatto insonni yashashdan mahrum etish mumkin, biroq odamni xotirasidan mahrum etishni kim o'ylab topdi ekan?! Yo rabbiy, agar olamda bor bo'lsang, bandalaringga bu yovuzlikni qanday ravo ko'rding. Yer yuzida usiz ham yovuzlik kammidi?» Ushbu fikrlar kimning nutqidan olingan? **J: Nayman onaning**

63. Nayman onani manqurt o'g'li tanimaganidan keyin u qanday yo'l tutadi? **J: So'rab-surlishtirishlar bilan emas, balki aqlini kovlash, qitiqlash bilan es-hushini o'ziga keltirmoqchi bo'ldi**

64. Jo'lomonga nima uchun shunday nom qo'yishgan edi? **J: Naymanlarning yayloviga ko'chib o'tishayotganida yo'lda tug'llgani uchun**

65. Jo'lomon otasining ismi? J: **Do'nanboy**

66. Manqurtning kim bilan gaplashigisi kelardi?

J: **Oy bilan**

67. Manqurt nimani istar edi?

J: **Xo'jayinning boshidagi singari kokil qo'yishni**

68. Ikkinchi kun ona qanday yo'l tuldi? J: **Manqurti yedirib-ichirgandan so'ng, unga alla ayta boshlaydi**

69. Nayman onani ko'rib qolgan jungjanglar uni quvib yetolmagandan so'ng manqurti qanday jazolaydi?

J: **Rosa do'pposlaydi**

70. Jungjanglar manqurtga nima qilishni buyuradi?

J: **Senda hech qanaqa ona yo'q, u telpagingni sidlrib olib, boshingni qaynoq suvga solgan kelgan. Mana buni ol, deb unga o'q-yoy tutishadi**

71. Manqurtda qanday xotira saqlanib qolganini qo'rqqan jungjanglar hayratga tushadi?

J: **Qo'lida mo'ljalga olish xotirasi**

72. Manqurt Nayman onani o'ldirgandan so'ng, onaning nimasi qushga aylanib uchib keldi? J: **Oq ro'mol**

73. Bu qushning nomi nima? J: **Do'nanboy**

74. Oqmoya tuyanining avlodlari qanday xususiyatga ega edi?

J: **Urg'ochlari o'ziga tortib, oq bosh tug'llib, nayman ellga ma'lum va mashhur, norlari esa, aksincha, hozirgi Qoranor Bo'ron singari qoradan kelgan, juda baquvvat bo'ladi**

75. Qaysi asar chop etilishi bilan o'quvchilar tafakkuri va ruhiyatini larzaga keltirdi?

J: **«Asrga tatigullik kun» romani**

76. X asrda yaratilgan «Musibatnoma» asarining muallifi kim? J: **Arman yozuvchisi Grigor Narikadze**

77. «Asrga tatigulik kun» romanida odam degan yaratilgning azizligi, uni tarixiy ildizlaridan, tilidan, g'ururidan mahrum qilish joniga qasd etishdan ham dahshatli jinoyat ekani qaysi qahramon fojiasi orqali aks ettirilgan?

J: **Nayman ona fojiasi asnosida**

78. «Asrga tatigulik kun» romanida siyosatdan tamomila chetda turuvchi, siyosiy muammolar hal qilinadigan joylardan minglab chaqirim yiroqda umr kechiruvchi kamtargina odam ham aslida siyosatning ta'siridan xoli bo'lolmasligi qaysi qahramon taqdiri misolida juda ishonarli aks ettirilgan? J: **Bo'ronli Edigey orqali**

79. «Asrga tatigulik kun» romanidagi manqurtning zamonaviy va xavfli nusxasi kim? J: **Sobitjon**

80. Edigey tabiatiga xos yuksak insoniy xususiyatlar qachon namoyon bo'ladi? J: **Kazangapni dafn etish jarayonida, marhum bilan vidolashuv onlarida, Allohga munojot qilgan o'rinlari tasvirida**

BADIY ASAR PAFOSI HAQIDA

1. Pafos so'zi qaysi tildan olingan? J: **Yunon tilidan**

2. «Pafos» so'zi qanday ma'noni bildiradi?

J: **«Ehtiros, hissiyot, iztirob» ma'nolarini**

3. Pafos adabiy atama sifatida nimani anglatadi?

J: **Asarga singib ketgan, undagi badiiy tasvirning yo'nalishini belgilab beradigan jo'shqin tuyg'u va ko'tarinki ruhni anglatadi**

4. Pafosdagi tuyg'u va ruh qanday xarakterda bo'ladi?

J: Ijobiy xarakterda bo'lib, xayrixohlikni; salbiy tabiatga ega bo'lib, inkorni bildirishi ham mumkin

5. Pafos o'quvchini xolis kuzatuvchi emas, qanday bo'lishga undaydi? J: Astoydil tarafdor bo'lishga undaydi

6. Pafos badiiy asarning nimasini ham belgilab bera-di? J: Asarning ifoda tarziningina emas, balki uning ma'no-mohiyatini ham

7. «Asrga tatigulik kun» romanida kimning o'ylari, so'zlari, qilgan ishlari kuchli pafos bilan tasvirlangan?

J: Edigeyning

8. «Asrga tatigulik kun» romanida kimning xat-ti-harakatlari, gaplari, tutumi adib tomonidan jo'shqinlik bi-lan inkor etilgan? J: Sobitjonning

9. «Asrga tatigulik kun» romanida asar pafosi qaysi timsol tasvirida yaqqol bo'y ko'rsatgan?

J: Nayman ona timsoli tasvirlida

10. Qanday asarlarda adib o'zi ilgari surgan nuqtayi nazari va qarashlarini berkitmaydi, aksincha, kuchli haya-jon va jo'shqin ehtiros bilan yoqlaydi?

J: Pafos bilan yozilgan asarlarda

MUSTAQILLIK DAVRI O'ZBEK ADABIYOTI

1. Istiqlol adabiyoti estetik hodisa sifatida qachon yuza-ga keldi? J: XX asrning 90-yillarida

2. Istiqlol adabiyotining o'ziga xos xususiyatlarini toping.

J: Birinchidan, bu davr adabiyoti hukmron mafkura tazyiqidan qutulgan, olam va odam ruhliyatiga mansub hodisalarga xilma-xil qarashlarning mahsuli bo'lgan

adabiyotdir. Ikkinchidan, ijod erkinligiga obyektiv sharoit yaratildi va adabiyot ko'ngil ishiga aylandi. Uchinchidan, Istiqlol adabiyotida odamga ishchi kuchli, ishlab chiqaruvchi mehnatkash sifatida yondashish barham topdi. Ijodkorlar shaxslarning ruhiyati, hissiyoti, ko'nglini tasvirlashga e'tibor qaratdi. To'rtinchidan, bu davr adabiyoti ommani ko'rsatishga emas, shaxsni tadqiq etishga yo'naltirildi. Beshinchidan, istiqlool adabiyoti chinakam xilma-xil adabiyotga aylandi.

3. Istiqlol she'riyati qanday jihat bilan xarakterlanadi?

J: Shakliy izlanishlarga boyligi, Sharq nazmidan ham, G'arb nazmidan ham samarali o'rganishga intilish kuchayganligi bilan

4. «Adashgan ruh», «Qora devor», «Munojot», «Sensiz» she'rlari muallifi? J: **Rauf Parfi**

5. «Turkiylar», «Iqror» she'rlari muallifi?

J: **Shavkat Rahmon**

6. «Istiq'for», «Oq va qora» she'rlari muallifi?

J: **Azim Suyun**

7. «Izohsiz lug'at» she'ri muallifi? J: **A.Qutbliddin**

8. «Tush», «Yo'l» she'rlari muallifi? J: **A.Said**

9. «Ayolg'u», «Bo'g'zimdan sirqirar tovush-qon», «Oyloq kecha» she'rlari muallifi? J: **Faxriyor**

10. «Yerga botgan osmonlarni kuzatdim, Chopilgan oyog'im bilan chopdim men. Kesilgan qo'limni sizga uzatdim, Bu dunyo gullarga toldi. Qotdim men» satrlarining muallifi? J: **Rauf Parfi**

11. «Shaftolirang olam nayza ichinda, Dunyolarni yolg'on, men o'ldim chindan» satrlarining muallifi? J: **Rauf Parfi**

12. «Qobirg'alar qabarar suyaklarim qadoqdir qaboqlarim o'q tugab bo'shab qolgan sadoqdir kuyib-kuyib kul bo'lgan nafratlarim adoqdir chuchmomolar ko'k kiygan namozshomgul gul gulim hey tulugim hey tulum» satrlarining muallifi? **J: Faxriyor**

13. «Oy bolta» deb milliy adabiyotimizda ikkigina so'zdan iborat she'r yozgan shoir? **J: Faxriyor**

14. «Go'rlar qisir – tug'ishdan qolgan», degan bir misradan iborat she'r yozgan muallif kim? **J: Faxriyor**

15. «...bitta so'z qoldirgim keladi ruh yerto'lasidan o'g'irlangan so'z osmon hidi keladigan so'z dunyoning o'zi qadar anglab bo'lmas sir qadar» satrlarining muallifi?

J: Bahrom Ro'zimuhammad

16. «Ko'zdan ichkarida yo'l yo'q so'zdan ichkarida yo'l yo'q ammo xo'roz qichqing'i ortiga shafaqrang qishlog'im berkinib olgan» satrlarining muallifini toping.

J: Bahrom Ro'zimuhammad

17. «Men qanday yashashim lozim qanday bo'lsam sizga yoqaman qaysi usulda yozsam she'rlarimni o'qiysiz aruzdami barmoqdami sarbastdami yo» satrlarining muallifi? **J: Bahrom Ro'zimuhammad**

18. Istiqlol nasrining yetakchi xususiyatlari qaysi?

J: Ijodiy tajribalar qilish, kutilmagan tasvir yo'sinlarini qo'llash, badliy ifodaning tutilmagan, yangi tamoyillaridan foydalanish

19. Omon Muxtorning yangicha ifoda usulida yaratilgan romanlarini toping. **J: «Ming bir qiyofa», «Ko'zgu oldidagi odam», «Tepalikdagi xaroba», «Ayollar saltanati va mamlakati», «Ffu», «Maydon»**

20. Nazar Eshonqulning jahon prozasining eng ilg'or tajribalari asosida yozilgan asarlarini toping.

J: «Qora kitob» qissasi, «Shamolni tutib bo'lmaydi», «Tobut shahar», «Quyun» hikoyalari

21. «Bozor» romanining muallifini toping.

J: Xurshid Do'stmuhammad

22. «Oromkursi» qissasining muallifini toping.

J: Xurshid Do'stmuhammad

23. «Jajman» hikoyasining muallifini toping.

J: Xurshid Do'stmuhammad

24. «Qorachiqdagi uy» hikoyasining muallifini toping.

J: Xurshid Do'stmuhammad

25. Bayna momo obrazi qaysi hikoyada berilgan?

J: Nazar Eshonqulning «Shamolni tutib bo'lmaydi» hikoyasida

26. «Sho'rodan qolgan odamlar» qissasining muallifini toping. J: Sh.Bo'tayev

27. «Tilsim saltanati» romanining muallifi?

J: Salomat Vafo

28. «Qon hidi» romanining muallifi?

J: A.Nurmurodov

29. «Jaziramadagi odamlar» romani muallifi?

J: Luqmon Bo'rixon

30. «Otchopar» qissasining muallifini toping.

J: A.Yo'ldoshev

31. Amir Temurga bag'ishlangan dramalarni toping.

J: To'ra Mirzo «Amir Temur», A.Oripov «Sohibqiron», O.Yoqubov «Fotihl muzaffar yoki bir parivash asiri»

32. Zamon otboqar obrazi qaysi hikoyada berilgan?

J: **Nazar Eshonqulning «Shamolni tutib bo'lmaydi» hikoyasida**

33. «Bulut toshgan soy», «Ozodlik», «Navro'z, navro'z» hikoyalari muallifi? J: **Sh.Xolmirzayev**

34. «Oqbo'yin», «Qoyalar ham yig'laydi», «Tog' odami» qissalari muallifi? J: **N.Norqobilov**

35. «Oriyat», «Quvonchli kun» hikoyalari muallifi?

J: **N.Norqobilov**

36. «Darvesh» hikoyasi muallifi? J: **Sh.Bo'tayev**

37. «Otamdan qolgan dalalar» romani muallifi?

J: **Tog'ay Murod**

38. «So'qir» hikoyasi muallifi? J: **A.Yo'ldoshev**

39. Hozirgi dramaturgiyada erishilgan yutuqlar hisoblangan dramalarni toping. J: **Usmon Azim «Bir qadam yo'l», Erkin Samandar «Arabmuhammad Bahodirxon», Ilhom Hasan «Bir kam dunyo», Abdulla A'zam «Dugohi Husayniy», «Jek London hikoyasidan so'ng», O.Yoqubov «Bir koshona sirlari»**

40. Qaysi asarda Samarqandni ko'rish, uni ziyorat etishni bir umr orzu qilib yashagan, ammo vaqtida qo'li kaltaligi, keyinchalik turmush tashvishlari bilan ovora farzandlarining e'tiborsizligi sabab yonginasidagi shaharni ko'rmay o'tib ketgan qariya obrazi qaysi asarda berilgan?

J: **Usmon Azimning «Bir qadam yo'l» dramasida**

41. Qaysi asarda o'z otalarining ko'zlariga mil tortish darajasida yirtqich bo'lgan Habash va Elbars timsollari bor? J: **Erkin Samandarning «Arabmuhammad Bahodirxon» tragediyasida**

LITSEY ADABIYOTLARI

«ADABIYOT» 1-BOSQICH O'QUVCHILARI UCHUN

AVESTO

1. «Avesto» so'zining ma'nosi? **J: O'rnatilgan, muqarrar qilingan hayotning asosiy yo'riqnomasi**

2. Qaysi obida O'rta Osiyo xalqlarining eng qadimiy mushtarak yozma yodgorligi hisoblanadi? **J: «Avesto»**

3. «Avesto»dagi ma'lumotlarning qadimgi qismlari qaysi davrga taalluqlidir?

J: Miloddan avvalgi 3000 – 2000-yillarga

4. «Podsho Doro ibn Doro xazinasida «Avesto»ning o'n ikki ming qoramol terisiga tilla bilan bitilgan bir nusxasi bor edi. Iskandar otashxonalarni vayron qilib, ularda xizmat etuvchilarni o'ldirgan vaqtda uni yondirib yubordi. Shuning uchun o'sha vaqtdan beri «Avesto»ning beshdan uch qismi yo'qolib ketdi». «Avesto» haqida ushbu ma'lumotlar kimning qaysi asarida aks etgan? **J: Beruniyning «Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorlik» asarida**

5. Beruniyning fikricha, «Avesto» dastlab necha nask bo'lgan va majusiylar qo'lida qanchasi qolgan?

J: 30 nask bo'lgan, 12 nask chamasi qolgan

6. «Avesto» qaysi tilga tarjima qilingan va unga sharhlar yozilgan? **J: Pahlaviy tiliga**

7. «Avesto» asarini o'zbek tiliga kimlar tarjima qilgan?

J: Asqar Mahkam va Mirsodiq Is'hoqov

8. «Avesto»dagi xudo va timsollar:

– Axura Mazda – Xurmūz – zardushtiylik dinining xudosi. U bu dinda yaratuvchi, xoliq, yakka-yu yagona xudo sifatida tan olingan;

– Mitra – Quyosh xudosining ismi, u kuch-qudrat, baxt-saodat ramzi;

– Narya Sanha – mifologik qahramon nomi, Mitraning yordamchisi;

– Mug' – Mazda dinining ruhoniysi, peshvosi;

– Bushyasta – dev bo'lib, dangasalik timsoli hisoblanadi;

– Asha – haqiqat timsoli. Sraosha uning hamrohi. Ular kishilarni yaxshilikka undovchi ma'budlar;

– «Axuna Varya» duosi – zardushtiylikda e'tiqod duosi. U islomdagi kalimayi vahdat va kalimayi shahodat singari vazifalarni ado etgan;

– Visprad – «Avesto» kitoblaridan biri, u namoz paytida o'qiladigan oyat va suralarni qamrab olgan.

9. Axura Mazdaning makoni qaysi tog' va qaysi cho'qqida deyilgan? J: Xara tog'i ustida, Xarati cho'qqisida

10. Mitraga qanday ta'rif beriladi? J: Yuz ming tuman ko'zli, tik qomat, uyg'oq, o'tkir ko'z shijoatkor, duoni tinglaguvchi, suvni yo'naltiruvchi

11. Mitraning o'ng va so'lida uchuvchi ma'budlar nomini toping.

J: Asha va Sraosha Mitraning o'ng tomonida, Rashnu so'l tomonida uchadi

12. Otlari oppoq, nayzasi uzun, sanchoq, o'qlari tezuchar, borliq dunyoni asraguvchi ma'bud, deya kim ta'riflanadi? J: Mitra

13. Sirdaryoning «Avesto»dagi nomi qanday nomlandi? **J: Ranxa**

14. Mazdayana duosi kimlar orasida necha marta aytilishi lozim bo'lgan? **J: Ikki do'st orasida – 20 marta, yurtdoshlar orasida – 30 marta, emakdoshlar orasida – 40 marta, er-xotin o'rtasida – 50 marta, shogirdlar orasida – 60 marta, shogird va ustoz orasida – 70 marta, kuyov-u qaynotalar – 80 marta, aka-uka – 90 marta, ota va o'g'il – 100 marta**

15. Mitraning izidan yugurib boradigan g'azabnok qobon misoli serjahl o'tkir tishli, xanjardek qoziq tishli deya ta'riflangan timsol? **J: Varaxran**

TO'NYUQUQ BITIKTOSHI

1. To'nyuquq kim bo'lgan?

J: Eltarish xoqonning maslahatchisi va sarkardasi

2. Xoqon so'zining ma'nosi? **J: Qadimgi turkiy xalqlarda mamlakat hukmdorining nomi**

3. Eltarish xoqon kim bo'lgan?

J: Ikkinchi Turk xoqonligining asoschisi

4. To'nyuquq bitiktoshi qachon yozilgan?

J: Eltarish xoqonning o'g'li Bilga xoqon davrida

5. «To'nyuquq» bitiktoshi necha ustunga yozilgan?

J: Ikkita

6. Bitiktoshning hajmi?

J: Bir 170, ikkinchisi 160 sm dan iborat

7. «To'nyuquq» bitiktoshi qachon kimlar tomonidan topilgan? **J: 1897-yilda Yelizaveta Klemens va Dmitriy**

riy Klemens tomonidan Shimoliy Mo'g'ulistonda Ulan-Batordan 66 km janubi-sharqdagi Bain-Sokto manzilidan topilgan

8. To'nyuquq shad unvoniga ega edi. Bu unvon necha kishini uyushtiradigan boshliqqa berilar edi? **J: 700 kishini**

9. To'nyuquq Shantung shahri yaqinidagi nechta shaharni mag'lub qiladi? **J: 23 shaharni**

10. Eitarish xoqon To'nyuquq bilan birga Tabg'achga qarshi necha marta, Qitanilarga qarshi necha marta jang qiladi? **J: Tabg'achga qarshi 17 marta, Qitanilarga qarshi 7 marta**

11. «To'nyuquq» bitiktoshidan parchalar: «Xoqoni bahodir ekan, maslahatchisi alloma ekan», «U yerda ki-yik yeb, quyon yeb turar edik. Xalqning tomog'i to'q edi», «Men o'zim, Tabg'ach davlatida tarbiyalandim. Turk xalqi Tabg'ach davlatiga bo'ysunar edi»

12. Qaysi bitiktoshda «Nega chekinamiz, dushmanni ko'p deb? Nega qo'rqamiz, o'zimizni oz deb? Qani bosaylik, hujum qilaylik, dedim», degan so'zlar bor?

J: Tunyuquq bitiktoshi

13. «Turk beklari turkcha otini tashladi», — degan gap qaysi bitikda keltirilgan? **J: «Tunyuquq bitligi»da**

14. 712 – 716-yillarda yozilgan bitiktoshni toping.

J: Tunyuquq bitiktoshi

15. «Tangri shunday degan ekan: Xon berdim. Xoningni qo'yib taslim bo'lding. Tabg'achga taslim bo'lgani uchun tangri o'l degan, shekilli, turk xalqi o'ldi, yo'q bo'ldi, tugadi. Turk sir xalqi yerida birorta ham urug' qolmadi». Ushbu parcha qaysi bitiktoshdan olingan? **J: «Tunyuquq bitligi»**

16. «*Tabg'ach, sen o'ngdan hujum qil! Xitoy, oldidan hujum qil! Men chapdan hujum qilay*». Ushbu parcha qaysi bitiktoshdan olingan? J: «**Tunyuquq bitigi**»

17. «*Yupqa yig'in tor-mor qilishga oson emish. Yupqa qalin bo'lsa, tor-mor qiladigan bahodir emish*». Ushbu parcha qaysi bitiktoshdan olingan? J: «**Tunyuquq bitigi**»

18. Mamlakat mustaqilligi, el-yurt farovonligi, yurt osoyishtaligi, chegaralar daxlsizligi uchun tinimsiz kurash olib borgan qahramonlarni belgilang. J: **Tunyuquq, Kultegin**

19. Tunyuquq *Turk Bilga xoqon davlatida bu bitikni yozdirdim* deydi. Bilga xoqon kim edi?

J: **Eltarish xoqonning o'g'li**

20. Tunyuquq kimlar bilan birga mamlakat mustaqilligi, el-yurt farovonligi, chegaralar daxlsizligi uchun kurash olib borgan? J: **Bo'g'u tarxon va Eltarish xoqon bilan**

21. «*Shantung shahriga, dengiz, daryoga yetkazdim, yigirma uch shahar mag'lub bo'ldi*». Ushbu parcha qaysi obidadan olingan? J: «**Tunyuquq**»

21. Murojaat, undov, chaqiriq ohanglari yetakchi mavqe tutgan asarni aniqlang. J: «**Tunyuquq**»

22. Ushbu jumla qaysi bitikda qayta-qayta qo'llanilgan? «*Xoqoni bahodir ekan, maslahatchisi alloma ekan*».

J: «**Tunyuquq**»

23. Qaysi bitiktoshda «*tun uxlamay, kunduz o'turmay, qizil qonimni tug'alib, qora terim yugurtirib, mehnatni, kuchni berdim, axir, men o'zim uzoqlarga bosqin uyushtirib turdim*» so'zlari qayta-qayta tilga olinadi?

J: «**Tunyuquq**»

«KUL TIGIN» BITIGI

1. Qaysi bitiktoshda arxar surati aks ettirilgan xoqonlik tamg'asi naqshlangan? J: «Kul Tigin»da

2. Kul Tigin kim bo'lgan? J: **Eltarish xoqonning kichik o'g'li, Bilga xoqonning ukasi va sarkardasi**

3. Eltarish xoqon qachon vafot etgan? J: **692-yilda**

4. Kul Tigin bitigida asosiy voqealar, his-tuyg'u va kechinmalar kimning tilidan ifodalanadi?

J: **Bilga xoqonning**

5. Kul Tigin qachon tug'ilgan? J: **685-yilda**

6. Eltarish xoqon qachon vafot etgan? J: **692-yilda**

7. Kul Tigin qachon vafot etgan? J: **731-yilda, 47 yoshida, qo'y yilida, o'n yettinchi kuni**

8. Qaysi bitiktosh Bilga xoqon buyrug'i bilan Yo'llug' Tigin tomonidan 20 kun davomida yozib tugatilgan?

J: **Kul Tigin bitiktoshi**

9. Kul so'zining ma'nosi nima? J: **Ulug', dovrugli**

10. Tigin so'zining ma'nosi nima?

J: **Sarkardalik unvoni**

11. Kul Tigin bitiktoshi qachon yaratilgan? J: **732-yilda**

12. Kul Tigin bitiktoshining hajmi? J: **Marmardan ishlangan bo'lib, balandligi 3 m 15 sm, qalnligi 41 sm, tub qismi 1 m 24 sm, yuqoriga tomon torayib borgan**

13. Kul Tigin bitiktoshi qachon va kim tomonidan topilgan? J: **1889-yili Mo'g'ulistonning Kosho Saydam vodiysidagi Ko'kshin-O'rxun daryosi qirg'og'ldan rus zilyolisi N.M.Yadrinsev topgan**

14. «Bilga xoqon» bitigini kim topgan?

J: Uni ham N.M.Yadrinsev topgan

15. «Bilga xoqon» bitigining hajmi?

J: Bo'yi 3 m 45 sm, ani 1 m 72 sm, qalinligi 72 sm, bitiktosh ag'darilib, uchga bo'lingan va ayrim satrlari nurab, yozuvlari ham zarar ko'rgan

16. «Bilga xoqon» bitigi necha satrdan iborat?

J: 80 satrdan

17. «Bilga xoqon» bitigida Kul Tigin bitiktoshidagi necha satr takrorlangan? J: 41 satr

18. «Turk o'g'uz beklari, ey xalq, eshiting! Tepadan osmon bosmagan bo'lsa, pastda yer yorilmagan bo'lsa, ey turk xalqi, hukumatingni kim buzdi?». Ushbu parcha qaysi bitikka tegishli? J: Kul Tigin bitiktoshi

19. «Ey turk xalqi, g'oyat ishonuvchansan. Samimiyni nosamimiyydan ajratmaysan. O'shandayliging uchun tarbiyat qilgan hoqoningning so'zini olmay har qayerga ketding, u yarlarda butunlay g'oyib bo'lding, nom-nishonsiz ketding». Ushbu parcha qaysi bitikka tegishli?

J: Kul Tigin bitiktoshi

20. «Turkning endigi xalqi, beklari! Uy, dunyogagina qaraydigan ko'ziga faqat mol-u mulk ko'rinadigan beklar, sizlar – gumrohsizlar!» Ushbu parcha qaysi bitikka tegishli?

J: Kul Tigin bitiktoshi

21. Kul Tigin bitiktoshida ota va bobosining ismlari tilga olinadi. Ular kimlar? J: Bo'min xoqon va Istami xoqon

22. Kul Tigin otasi va onasining ismi?

J: Eltarish xoqon va Elbilga xotun

23. Kul Tiginning qabrtoshiga naqshni kim keltirgan?

J: Tuyg'un Eltabar

24. Qaysi bitiktosh «Tangri yashnatuvchidir», degan jumla bilan tugallangan? **J: Kul Tigin bitiktoshi**

25. Kul Tigin otasi vafot etganda necha yoshda bo'lgan? **J: Yetti yoshda**

26. Kul Tigin necha yoshda ekanligida Qirg'iz tomonga lashkar tortib, xoqonini o'ldirib, davlatini olishadi?

J: 26 yoshida

27. Kul Tigin 30 yoshdalgida qaysi xalq bilan jang olib borgan?

J: Qarduq xalqi bilan Tamg'lduq boshida

28. Kul Tigin necha yoshida bir yilda besh marta jang qilib, qarluq, az, izgil, o'g'uz xalqini taslim etadi?

J: 31 yoshida

29. Kul Tigin bitiktoshini yasash uchun bino yasovchi, naqsh solingan bitiktosh yasovchi qaysi usta tashrif buyurgan? **J: Tabg'ach xoqonning jiyani Chang sangun**

30. Qaysi bitiktosh xoqonning xalqiga, beklariga, lashkarlariga, inilariga, jiyalariga va o'g'illariga xitob qilishi bilan boshlanadi? **J: Kul Tigin bitiktoshi**

31. Qaysi bitiktoshda turk xalqining tabg'ach xalqiga qul bo'lishi sabablari haqqoniy aks etgan?

J: Kul Tigin bitiktoshida

32. Ko'kturklar deb atalishining sababi nima?

J: O'zlarini osmon farzandi deb bilganlari uchun

33. Ko'kturk xoqonligining boshida kim turgan?

J: Bo'min xoqon va Istami xoqon

34. Ikkinchi turk xoqonligining asoschisi kim bo'lgan?

J: Eitarish xoqon

35. O'rxun-Enasoy yodgorliklari qaysi davrga mansub?

**J: VI – VIII asrlarda Oltoydan Amudaryo bo'ylariga-
cha saltanat qurgan ko'kturklar davriga mansub**

36. Xoqonlik qachon yemirilgan?

J: VIII asrning 30-yillarida

37. Bilga xoqon haqidagi to'g'ri hukmlarni toping.

**J: 18 yil hukmronlik qilgan, qarindoshlaridan biri
tomonidan zaharlab o'ldirilgan, 684-yilda tug'ilgan,
734-yilda o'lgan**

38. Qaysi bitiktosh xoqonning o'z xalqiga, beklariga
xitobi bilan boshlanadi? **J: Kultegin bitiktoshi**

40. Bitiktoshlar uchun xos bo'lgan tasviriy vositalarni
toping. **J: Alliteratsiya, epitet – sifatlash, maqollardan
foydalanish**

41. O'rxun-Enasoy bitiktoshlaridagi asosiy tasvir vosi-
tasi qaysi? **J: Alliteratsiya**

42. O'rxun-Enasoy bitiktoshlari qanday yo'lda yozil-
gan? **J: She'riy**

43. O'rxun-Enasoy bitiktoshlarida tuyaga qaysi epitet
qo'llanilgan? **J: Egri**

44. «O'ngra qitayning O'lurtachi terman, Bani O'g'uzug'
O'lurtachi – o'q terman» parchasida qaysi badiiy san'at ish-
latilgan? **J: Alliteratsiya**

45. Tunyuquq qaysi urug' vakili? **J: Ashlda**

46. «Tunyuquq bitiktoshi»da xalq nima deb ataladi?

J: Bo'dun

48. «To'qquz o'g'iz mening xalqim edi». Ushbu so'zlar
kimga tegishli edi? **J: Bilga xoqonga**

49. Yodgorliklarni kimlar o'rgangan?

J: V.Tomson va V.Radlovlardan keyin S.E. Malov,

S.G.Klyashtorniy, I.V.Stebleva, X.Orxun, T.Tekin, Najib Osim, G.Aydarov

50. Yodgorliklarni o'zbek olimlaridan kimlar o'rganishgan? J: **A.Rustamov, G'.Abdurahmonov, N.Rahmonovlar**

51. *«Xoqon bo'lib, yo'q qashshoq xalqni yaxshilab oyoqqa turg'azdim. Qashshoq xalqni boy qildim. Oz xalqni ko'paytirdim yo bu so'zimda yolg'on bormi?!»* satrlari qaysi bitiktoshdan olingan? J: **«Kul Tigin» bitigidan**

52. *«Boshi borming boshini egib ta'zim qildirganlar, tizasi bormi cho'kka latganlar»* satrlari qaysi bitiktoshdan olingan? J: **«Kul Tigin» bitigidan**

53. *«Beklari, xalqi insofsiz bo'lgani uchun, tabg'ach xalqi hiylakor bo'lgani uchun, to'ymas bo'lgani uchun, firibgar bo'lgani uchun, og'a va inini bir-biriga qayragani uchun, begi va xalqini bir-biriga chaqqani uchun turk xalqi ellashgan davlatini qo'ldan chiqarib yuborgan»* satrlari qaysi bitiktoshdan olingan? J: **«Kul Tigin» bitigi**

54. *«Turk xalqi yo'q bo'lmasin» deb, «xalq bo'lsin» deb otam Eltarish xoqonni, onam Elbilga xotunni tangri o'z martabasida tutib, yuqori ko'targan ekan, otam xoqon o'n yeti er bilan chetga chiqib ketgan»* satrlari qaysi bitiktoshdan olingan? J: **«Kul Tigin» bitigidan**

55. Kul Tigin necha yoshida amakisining xoqon davlatini, hokimiyatini qo'lga kiritdi? J: **O'n olti yoshida**

56. Bashg'u nomli bo'z ot kimniki edi? J: **Kul Tiginniki**

MAHMUD KOSHG'ARIY

1. Mahmud Koshg'ariyning to'liq ismi?

J: Mahmud ibn Husayn ibn Muhammad

2. Qaysi shaharda tug'ilgan? J: Bolasog'unda

3. Otasi va bobosi qaysi shahardan bo'lgan?

J: Barsg'on shahridan

4. Nima uchun Koshg'ariy nisbatini olgan?

J: Chunki otasi Koshg'arga ko'chib kelgan va Mahmud shu yerda tug'ilgan

5. Mahmud Koshg'ariy qomusiy olim va tolmas sayyoh bo'lgan

6. U turkiy til grammatikasini ishlab chiqqan birinchi tilshunos olimdir

7. Turkcha, arabcha lug'atning birinchi namunasi ham uning nomi bilan bog'liq

8. Qaysi asarda turkiy tildagi so'zlar ma'nosi arab tilida izohlab berilgan?

J: «Devonu lug'otit turk»da

9. Mahmud Koshg'ariy yozadi: «Men bu kitobni maxsus alifbe tartibida hikmatli so'zlar, sajlalar, maqollar, rajaz va nasr deb atalgan adabiy parchalar bilan bezadim... Bu ishda misol tariqasida turklarning tilida qo'llanilib kelgan hikmatli so'zlardan, maqollardan keltirdim»

10. Qaysi asarda O'rta Osiyoda yashagan turkiy xalqlarning XI asrgacha bo'lgan badiiy ijodi to'g'risida juda qimmatli ma'lumotlar jamlangan?

J: «Devonu lug'otit turk»da

11. «Devonu lug'otit-turk» asari qaysi hukmdorga bag'ishlangan? J: Abulqosim Abdullo binni Muhammad al-Muqtadoga

12. «Devonu lug'otit turk» qachon yaratilgan va undagi

ma'lumotlar qaysi davrlarga tegishli? J: **XI asrda yaratilgan, lekin unda jamlangan xalq og'zaki ijodining namunalarini asar yozilgan davrdan 5-6 asr qadimiyroq**

13. *«Bulnar meni ulas ko'z,*

Qara mengiz qizil juz.

Andin tamar lugal tuz,

Bulnap jana ul qachar» – Bu mast ko'zli seviklim porloq yuzidagi yoqimli qora xoli bilan meni asir qiladi. Xuddi go'zal yonoqlaridan shirinlik tomayotgandek meni asir qiladi-da, so'ng mendan qochadi

14. *«Endik kishi tutilsun, El toru etulsun, Toqli bo'ri jetilsun, Qazg'u ema savilsun»* – Qilichimiz bilan qayg'uni ochaylikki, ahmoqlar yo'lga tushsinlar, mamlakat ishi tuzalsin, qo'zilar bilan bo'rilar xavfsiz birga bo'lsinlar, bizdan qayg'u-g'am yo'qolsin

15. *«Yay ko'rkiga inanma,*

Suvlar uza tayanma.

Esizliging anunma,

Tilda chiqar ezgu so'z» – Bahor ko'rkiga, uning rang-barang gullariga, chiroyligiga ishonma, unday yaxshilik umid qilma. Suvga tayanma, chunki dunyo ne'matlarining shirinligiga, bahor go'zalligiga suyangan kishilar suvga suyangan kabidir. Yomonlikka otlanma, tilingdan doim xalq sendan minnatdor bo'ladigan yaxshi so'zlar chiqar

16. *«Ko'ngul kiming bo'lsa qali yo'q chig'ay*

Qilsa kuchun bo'lmas ani to'q baj» – Ko'ngil och, yo'qsil bo'lgan kishini kuch bilan to'q, boy qillish mumkin emas.

17. *«Bulmish nengig seversan,*

Aqrun angar sevingil.

Barmish nengig saqinma,

Azraq angar o'kungil» – Bor molingni sevasan, unga kamroq sevin, chunki u sendan (qo'lingdan) chiqib ketishi mumkin. Qo'lingdan ketgan narsa uchun qayg'urma, unga ozroq achin. Chunki achinish senga (qo'ldan ketganini) qaytarib bermaydi

18. *«Kelsa qali qatig'liq ertar toyu seringil,*

O'zlak ishin bilip tur ancha angar tirangil» – Senga tashvish va alam yetsa, o'tib ketar deb sabr qil. Dunyo ishlarini bilib turishga tirish. Har qanday kulfatni o'zingga olib, joningni qiynama

19. Alp Er To'nga marsiyasi:

«Alp Er To'nga o'ldimu, Alp Er To'nga o'ldimi?

Esiz ajun qaldimu, Yomon dunyo qoldimi?

O'zlak o'chin aldimu, Zamon o'chin oldimi?

Amdi yurak jirtilur» Endi yurak yirtilur.

O'zlak yaraq kuzatti, Dunyo fursat ko'zladi,

O'g'ri tuzaq uzatti, O'g'ri tuzoq sozladi.

Beglar begin azitti Beklar begin izladi,

Qachsa qali qurtulur Qanday qochib qutulur

20. «Alp Er To'nga» marsiyasini kim o'zbekchaga tabdil qilgan? J: **Aziz Qayumov**

21. *«Ilm-u donishni istadim. Ilmli, donishmandlarni qidirdim. O'zimni odamlar orasidan ayirdim. Buning uchun oq yolli otim yechiladi».* Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: **«Devonu lug'otit turk» asaridan**

22. *«Yashirin tuzoqni ko'rmay mening oyog'im ilindi, uzoq vaqt qiynalдим, ey seviklim, endi o'zing davola».* Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Devonu lug'otit turk» asaridan

23. «Devonu lug'otit turk» asarida qo'llanilgan «barchin» so'zining ma'nosini toping. **J: Ipak**

24. «Alp Er To'nga» marsiyasining turoqlarini aniqlang. **J: 4 + 3**

25. «Zamon ahli ozaydi, Olchoq, yovuz kuchaydi. Ezgu ishlar kamaydi, Dunyo begi ketganda». Ushbu misralar qaysi qahramon haqida? **J: Alp Er To'nga**

26. Ilk adabiyotshunos, tilshunos, elshunos, tarixchi, folklorshunos va shoir deb ta'riflangan ijodkor kim?

J: M.Koshg'ariy

27. Yigitlarni ishga safarbar qilish, meva terish, ovchilikka da'vat kabi qadimgi turmush tarzidan olingan qo'shiqlar qaysi asarda maxsus berilgan? **J: «Devonu lug'otit turk»**

ABU MANSUR AS-SAOLIBIY VA UNING «YATIMAT AD-DAHR» ASARI

1. Abu Mansur as-Saolibiyning to'liq ismi?

J: Abu Mansur Abdumalik ibn Muhammad ibn Ismoil as-Saolibiy

2. Yashagan davri? **J: 350 (961)-yil Nishopurda tug'ilgan va 429 (1038)-yil shu yerda vafot etgan**

3. Qancha ilmiy asar yozgan? **J: 50 dan ortiq**

4. «Yatimat ad-dahr» asari necha qismdan iborat?

J: 4 qismdan

5. Unga X – XI asrlarda yashagan nechta arab tilida ijod qilgan adiblar haqida ma'lumot bor? **J: 415 ta**

6. Nechanchi qismiga xurosonlik va movarounnahrlik

shoirning nasriy hamda nazmiy asarlaridan namunalar kiritilgan? J: **4-qismiga 124 ta xurosonlik va movaroun-nahrlik ijodkorlar haqida**

7. 4-qismga qancha bayt she'r kiritilgan va ular qanday janrlarda? J: **4160 baytga yaqin, Janrlari: qasida, vashf, hajv, marsiya, masnaviy, g'azal, urjuza**

8. O'sha davrdagi arab adabiyotidagi qasidalar nimasi bilan farqlanadi?

J: **Ularda maqto'v bilan birga tanqid ham bo'lgan**

9. Keyinchalik qasida janridan ajralib chiqqan janrlarni toping. J: **Hajv, g'azal, vashf, marsiya**

10. Saolbiy keltirgan qasidalar qaysi mavzularda bo'lgan? J: **Ayrim tarixiy voqealarga bag'irlangan va moddiy qiyinchilikdan shikoyat, pand-nasihatga atalgan. Ko'p uchraydiganlari hajviy yo'nallishda bo'lgan**

11. Y.E.Bertelsning X asrdagi Buxoroda yaratilgan adabiyot haqidagi fikrlari: «Aslini aytganda, til nuqtayi nazaridan bu davr adabiyotini fors va arab adabiyotiga bo'lish haqiqatan shartli narsadir. Aslida biz mavzu, uslub, tashqi ko'rinishi bir xil, faqat tildagina farqi bo'lgan yagona adabiyotga egamiz. Shuni ham aytish kerakki, shoirlar ko'p holda ikki tilni bilishgan va har ikki tildan birday osonlik bilan foydalanishgan, bir fikrning o'zini goh bu, goh u tilda ifoda etishgan»

ABU MANSUR AT-TOHIRIY

– Ota-onamdan judo bo'lganim tufayli ko'z yoshi to'kaman;

– Kimki bu ikkisidan ayrilib yashay olsa, uning uchun boshqa musibatlar arzimagan narsa;

– Jonimning ham chiqib ketishiga ishonib, uni tinchlantirypman, lekin ildizi qurigan daraxtning shoxi qanday qilib qolishi mumkin?

– Ikki narsa bor, agar ko'zlarim ular haqida qon to'kib yig'laganda, ularga halokatdan xabar qilingan bo'lardi va ular yashashi kerak bo'lgan vaqtning o'ndan birini ham ko'rmagan bo'lardilar: biri yoshlikning o'tib ketishi, ikkinchisi do'stlardan judo bo'lish

ABU TAYYIB AL-MUS'ABIY MUHAMMAD IBN XOTIM

– O'z davringda baxtingni taqdir qo'lidan xalos et;

– Aysh-ishrat va xursandchilik bilan o'tayotgan kunni g'animat bil;

– Jamiki yaxshi va yomonga muruvvat qil;

– Qilgan yaxshiliklaring o'zingga qaytadi;

– Noshukrlar esa o'z yomonligi bilan sharmanda bo'ladi

ABUL FAZL AS-SUKKARIY AL-MARVAZIY AHMAD IBN MUHAMMAD IBN ZAYD

– Kimki quyoshni jahl bilan bekitmocchi bo'lsa, xato qiladi;

– Quyoshni choyshab bilan yopib bo'lmaydi;

– Kechaning eng yaxshi sifati shuki, kecha homilador, ammo nima tug'ishini bilmaydi;

– Donolarga tegishli fors maqollaridan: Kiyim bo'yoqchi qo'lida garovdir;

– Tuya hasharotlarni yoqtirmaydi, ammo u tirik ekan, ular uning burnida yashayveradi;

– Eshak balchiqqa yumalab istagan narsasiga erishdi va ishdan qutuldi;

– Biz qadimgi shartlashgan shartlarda turamiz: yirtilgan sanoch ham, yiqilgan karvon ham bo'lmaydi;

– Eshak haqidagi og'izdan og'izga o'tib yurgan maqolalardan: Eshak ba'zan kasalligi uchun ham hangraydi;

– Echki faqat ovqat bilan semiradi, echki muloyim gap bilan semirmaydi;

– Dengiz suvi toshib turgani ayon bo'lib tursa ham, it undan tili bilan ichadi;

– Nasihatlarimga shubhalanma, senga mushukni qopga solib sotayotganim yo'q;

– Kimning uyida taomi bo'lmasa, uning odamlar orasida hurmati bo'lmaydi;

– O'z ehsoningga meni umidvor qilding, xudo nomi bilan yolvoraman, arzimagan baqlajoningni tashla. Aytishlaricha, kimki taklif qilinmay dasturxonga kelsa, u o'zini kamситgan bo'ladi

ABU AHMAD AL-YAMOMIY AL-BO'SHANJIY

– Odam uchun eng yaxshi xursandchilik: o'z qo'li bilan ekan daraxt mevalarini yeyish;

– Yozgan she'rining kuylanganini eshitish va sevgan farzandlari uning xizmatida turganini ko'rish;

– Ba'zi birimiz bu uch baxtga egamiz, lekin bularning hammasiga xalaqit beruvchi tananing nimjon bo'lib qolishi

ABU-L-HASAN ALI IBN AL-HASAN AL-LAHHOM AL-HARONIY

– Haddan ziyod donolik va harakatchanlik tufayli men
xuddi qo'riq joyda yonayotgan olov kabi edim;

– Endi nodon bo'llib qoldim, agar cho'ntagida vaqosi
yo'q odamning chaqqonligi susayib qolsa, buning ajabla-
narli joyi yo'q

ABU MUHAMMAD AL-MATRONIY AL-HASAN IBN ALI IBN MATRON

– Do'st in'omga umid qilganda va dushman yomonlik-
dan qo'rqqanda biz seni sinab ko'rdik;

– Faqat ixtiyoring bilan kishilarga naf keltirasan va
faqat zarurat tug'lligandagina zararli bo'lasan;

– Faqat jazo berish uchungina sening haqingda yomon
fikrga kelishdan qo'rqmaganingda, noshukurni yomonlik bi-
lan jazolamagan bo'lardik

YUSUF XOS HOJIB

1. Yusuf Xos Hojib qachon yashagan?

J: 1019 – vafot etgan vaqti noma'lum

2. Yusuf Xos Hojib qayerda tug'llib, qayerda yashagan?

**J: Quz O'rdu (Bolasog'un) shahrida tug'llib, Koshg'ar-
da ulg'aygan**

3. Qaysi shoimi Bolasog'unliy ham deyishadi?

J: Yusuf Xos Hojib

4. «Qutadg'u bilig» qayerda yozilgan? **J: Koshg'arda**

5. «Qutadg'u bilig»ning yozilish sanasi?
J: Hijriy 462, milodiy 1069 – 1070-yillar
6. «Qutadg'u bilig» yozilganda Yusuf Xos Hojib necha yoshda bo'lgan? J: 50 yoshlarda
7. «Qutadg'u bilig» qanchada yozilgan?
J: 18 oy – bir yarim yil
8. Qaysi adib o'z asari uchun eshik og'asi unvoniga sazovor bo'lgan? J: Yusuf Xos Hojib
9. «Qutadg'u bilig» asari qachon ilmiy jamoatchilikka ma'lum bo'lgan? J: XIX asrning 1-choragidan
10. «Qutadg'u bilig» asari haqida kim ilk ma'lumot bergan? J: Fransuz sharqshunosi J.Amedi
11. «Qutadg'u bilig» asarining nechta qo'lyozma nusxalari bor?
J: 3 ta: Vena, Qohira, Namangan
12. «Qutadg'u bilig»ning uyg'ur yozuvidagi nusxasi qachon ko'chirilgan?
J: 1439-yilda Hirotida
13. «Qutadg'u bilig»ning uyg'ur yozuvidagi nusxasi qayerda saqlanadi? J: Venada
14. «Qutadg'u bilig»ning Qohira nusxasi qachon topilgan? J: 1896-yilda
15. «Qutadg'u bilig»ning Namangan nusxasi qachon topilgan? J: 1913- yilda
16. «Qutadg'u bilig»ni qaysi olimlar o'rgangan?
J: S.Mutalliboev, Q.Karimov, B.To'xliyev
17. Qaysi asar muqaddimasida «Bu turkcha qo'shiqlar tuzattim senga, O'qurda unutma, duo qil menga», deb yozilgan? J: «Qutadg'u bilig»

18. «Qovoq solib osmon ko'zi yosh sochar,
Chechak-maysa quvnoq kulib yuz ochar». Ushbu misralar
muallifi va unda qo'llangan badiiy san'atlarni toping.

J: Yusuf Xos Hojib, sifatlash, jonlantirish, tazod

19. «Qutadg'u bilig» asari kimga bag'ishlangan?

**J: Koshg'ar eligi – hukmdori Tavg'ach ulug'
Bug'roxonga**

20. Qaysi asar davlatni idora etish usuli, hukmdor va
xalq munosabatlari, jamiyat hayoti, undagi tabaqalar tavsifi,
kasb-kor egalari va ularga xos xususiyatlar haqida?

J: «Qutadg'u bilig»

21. Qaysi asarning «Kirish» qismida bahor madhiga
bag'ishlangan maxsus bob bor?

J: «Qutadg'u bilig»da

22. Qaysi shoir ijodida ko'ngil o'q va yoyga o'xshatila-
di? **J: Yusuf Xos Hojib**

23. «Qutadg'u bilig»da *hamma qimiragan jonga bular-
dan manfaat bo'ladi, jamiki tiriklar bularga hojatmand bo'la-
di*, deb kimlar ta'riflangan?

J: Dehqonlar

24. To'rtliklardan parchalar:

Atim ezgu bo'lsun, o'zum o'lsuni, O'zim o'lsam,

ezgu otim qolsa bas,

Tirig qalg'u axir, atim qalsuni. Qolib mangu otim,

tirik bo'lsa bas.

O'sa, edgulik qil, at edgu tila, Faqat yaxshilik qil,

tila yaxshi nom,

O'zung mangu ating tirig bo'lsuni.

Noming manguлик-la yashab yursa bas.

*Kishilar ara ko'r kishi ul bo'lur,
Kishilar aro eng yaxshisi asl shu erur
Aningdin kishilar asig'lar bulur.*

*Ki, undan odamlar talay naf ko'rur.
Asig'siz kishilar kishida qo'ri,
Nafi yo'q kishidir zararti, yomon,
Asig'liq kishi asg'i elka to'lur.*

*Nafi bor kishidan al nuqsi to'lur.
Tili yalg'an erning jafa qilqi ul,
Tili yolg'on erning jafu xulqidir,
Jafa kimda ersa o'shul yilqi ul.*

*Jafu kimda esa o'sha yilqidir.
Kishi yalg'anigdan tilama vafa,
Kishi yolg'onidan vafu kutmagin,
Bu bir so'z sinamish o'gush yilqi ul*

Bu so'z ko'p sinalgan talay yilgidir

25. «Qutadg'u bilig»da kimlar haqida qo'li ochiq bo'ladi,
ko'nglini xudo berganidan ham ziyod keng tutadi, deyiladi?

J: Dehqonlar

26. «O'zim o'lsam, ezgu otim qolsa bas,
Qolib mangu otim, tirik bo'lsa bas.

Faqat yaxshilik qil, tila yaxshi nom,

Noming mangulik-la yashab yursa bas» misralari mu-

allifi kim? **J: Yusuf Xos Hojib**

27. «Tili yolg'on erning jafu xulqidir,

Jafu kimda ersa, o'sha yilqidir.

Kishi yolg'onidan vafu kutmagin,

Bu so'z ko'p sinalgan talay yilgidir» misralari muallifi

kim? **J: Yusuf Xos Hojib**

28. «Ota pandiga sen tug'al qil amal,
Yurarsan bo'lib baxtiyor har mahal.
Olangni, onangni sevintir lamom,
Bu xizmat yetirgay tilakka tug'al» misralari muallifi kim?

J: Yusuf Xos Hojib

29. «Qora bosh yovl bu qizil til turur.
Necha bosh yedi u, yana ham yeyur,
Boshing sog'lig'i-chun tiyib yur tiling,
Tiling istagan kun boshingga yetur» misralari muallifi

kim? **J: Yusuf Xos Hojib**

30. Turkiy tilda bitilgan ilk badiiy dostonni toping.

J: «Qutadg'u bilig»

31. Qaysi asar uchun uning muallifi «eshik og'asi» la-
vozimiga munosib ko'rilgan? **J: «Qutadg'u bilig»**

32. Beklikka tekkan dard davosi aql va bilim, Uni aql
bilan emla, ey xalqi muloyim kabi didaktik baytlar muallifi
kim? **J: Yusuf Xos Hojib**

33. Alisher Navoiy «Mahbub ul-qulub»da «olam
ma'murligi va masrurligi, elning qut-barakoti dehqonlar-
dan» deydi. Dehqonlar yana qaysi asarda ulug'langan?

J: «Qutadg'u bilig»

34. Yetakchi g'oyasi adolat va aql-idrok tantanasini
ulug'lash bo'lgan asarni toping. **J: «Qutadg'u bilig»**

35. Yusuf Xos Hojibning «Qutadg'u bilig» asari bizga-
cha qaysi yozuvda yetib kelgan?

J: Arab va uyg'ur yozuvida

36. Tilni aql-idrok va bilim tarjimoni deb baholagan
adibni belgilang. **J: Yusuf Xos Hojib**

37. Asarlarida odil shoh haqidagi g'oyalari, o'y-orzula-

rini ilgari surgan adiblar qaysi javobda to'g'ri ko'rsatilgan?

J: Yusuf Xos Hojib, Navoiy

38. Boshqaruv ilmda rahbarga qo'yiladigan talablar qaysi asarda keltirilgan? **J: «Qutadg'u bilig»**

39. *Barcha nomunosib ishlardan tiyuvchi uyatdir, Barcha xayrli ishlarga yo'llovchi uyatdir.* Ushbu she'riy parcha qaysi asardan olingan? **J: «Qutadg'u bilig»**

40. Turkiy adabiyotda tasavvuf ta'limoti qaysi asardan ifodalana boshlagan? **J: «Qutadg'u bilig»**

AHMAD YUGNAKIY

1. Qaysi shoir ko'proq Adib Ahmad nomi bilan mashhur bo'lgan? **J: Ahmad Yugnakliy**

2. «Hibat ul-haqoyiq» (Haqiqat sovg'alari)ning nechta nusxasi yetib kelgan? **J: 5 ta**

3. «Hibat ul-haqoyiq»ning eng eski nusxasi qaysi?

J: Samarqandda Zaynul Obidin degan xattot tomonidan ko'chirilgan bo'lib, 1444-yilda Turkiyaga borib qolgan

4. Kim Turkiyadagi «Hibat ul-haqoyiq»ning nusxasidan ikkita nusxa ko'chirgan? **J: 1480-yilda Abdurazzoq baxshi degan kishi Turkiyaga borib, undan arab va uyg'ur yozuvida 2 nusxa ko'chirgan**

5. «Hibat ul-haqoyiq» Turkiyada qaysi nom bilan mashhur? **J: «Atebat ul-haqoyiq» (Haqiqatlar eshigi)**

6. «Hibat ul-haqoyiq»ning yurtimizda o'rgangan olimlar? **J: Q.Karimov, Q.Mahmudov**

7. Asar kimga bag'ishlangan?

J: Dod Sipohsolor bekka

8. Sipohsolor so'zining ma'nosi? J: **Bosh qo'mondon**

9. «Hibat ul-haqoyiq»ning hajmi?

J: **14 bob, 254 bayt, 508 misra**

10. Qaysi asarda: «*Suyakning qimmatini uning ichida iligi borligida, odamning odamligi bilimi borligida. Bilimi yo'q kishi iligi yo'q suyak kabitin*», – deyiladi?

J: **Hibat ul-haqoyiq**

11. Qaysi asarda: «*Dunyo bir qo'li bilan asal tutsa, ikkinchi qo'li bilan zahar tutadi. Bu dunyo – ilon. Avraydi, aldaydi, qo'yningga kirib oladi va zahrini quyadi. Unga ko'ngil bermoq aqldan emas. Baxt – omonat. U qushdek uchib yuradi. Hech kimning boshida uzoq turmaydi*», – deyiladi?

J: **Hibat ul-haqoyiq**

12. Navoiy Ahmad Yugnakiyga qaysi asarida maxsus to'xtaydi? J: «**Nasoyim ul-muhabbat**»da

13. «*Adib Ahmad ham turk elidin erinish. Aning ishida g'arib nimalar manquldur. Derlarki, ko'zlari butov erinishki, aslo zohir ermas erinish. Basir bo'lib, o'zga basirlardek andoq ermas erinishki, ko'z bo'lg'ay va ko'rmas bo'lg'ay*». Ushbu fikrlar kimniki va kim haqida?

J: **Navoiy, Ahmad Yugnakiy haqida**

14. «*...lubyo (loviya)g'a ilik surtubtur va debturki, qo'y buyragiga o'xshaydur va naxud (no'xat)ni barmog'i bila silab, debturki, itolg'u boshig'a o'xshan*». Ushbu fikrlar kimniki va kim haqida?

J: **Navoiy, Ahmad Yugnakiy haqida**

15. Qaysi asarda behuda so'z obro'ni to'kadi, achchiq til boshga yetadi. Kam so'zlamoq bilan birgalikda to'g'ri so'zlamoq kerak, deyiladi? J: «**Hibat ul-haqoyiq**»da

16. Qaysi asarda to'g'ri so'z asalga, yolg'on so'z sarimsoq piyozga o'xshatilgan? J: «Hibat ul-haqoyiq» da

17. Qaysi asarda «Baxillik dori bilan tuzatib bo'lmaydigan kasallikdir. Baxillik harislik bilan yonma-yon turadi. Baxil mol-dunyoga quldir. Saxiyga esa mol-dunyo quldur», deyiladi? J: «Hibat ul-haqoyiq» da

18. Ahmad Yugnakiy haqida kim «Aning tili turk alfozi (so'zlari) bila mavoiz (va'zlar)-u nasoyih (nasihatlar)g'a go'yo (biyron, yetuk) ermish. Xeyli elning muqtadosi (piri) ermish. Balki aksar turk ulusida hikmatu nuktalari shoe' (mashhur)dir», deb yozgan? J: A.Navoly

19. «Hibat ul-haqoyiq» matnida qancha so'zlar arabcha va forscha? J: 15 – 20 folzgacha

20. Qaysi asar boshidan oxirigacha ta'rif-tavsifga qurilgan? J: «Hibat ul-haqoyiq»

21. Kimning fikricha, baxtga yetishishning yo'li bitta: u ham bo'lsa ilmdir? J: Ahmad Yugnakiyning

22. Qaysi asarda «Tilingni tiy, tishing sinmasin, Agar o'ylamay so'zlab yuborsang, tishingni sindiradi», deyiladi? J: «Hibat ul-haqoyiq» da

23. Qaysi asarda «Neki kelsa erka tilitin kelur, Bu tiltin kim ezgu, kim aqir bo'lur», deyiladi? J: «Hibat ul-haqoyiq» da

24. Qaysi shoir dunyoni odamlar bir qo'nib o'tib ketadigan karvonsaroy (rabot)ga o'xshatadi?

J: Ahmad Yugnakiy

25. «Axi bo'l, sanga so'z so'kunch kelmasun, So'kunch kelgu yo'lni axilik tiyur» (Saxiy bo'l, senga la'nat kelmasin, saxovat la'nat yo'lini berkitadi). Ushbu misralar qaysi asardan olingan? J: «Hibat ul-haqoyiq» dan

26. «*Emishsiz yig'ochtek karamsiz kishi, Emishsiz yig'ochni kesib, o'rtagil*». Ushbu misralar qaysi asardan olingan? J: «**Hibat ul-haqoyiq**»dan

27. «*Jafo qildachingg'a yanut qil vafo, Arimas, necha yuvsa, qon birla qon*». Ushbu misralar qaysi asardan olingan? J: «**Hibat ul-haqoyiq**»dan

28. «Hibat ul-haqoyiq» qaysi vaznda va qanday shaklida yozilgan?

J: **Mutaqorib bahrida, to'rtliklar bilan yozilgan**

29. «Hibat ul-haqoyiq»da qancha so'z qo'llangan?

J: **Mingga yaqin**

30. «*Ochun kulchirar boz alin qosh chetar, bir ilkin tulub shahd, biri zahr qotar*» misralarida qanday badiiy san'at ishlatilgan? J: **Tashxis – jonlantirish**

31. «Hibat ul-haqoyiq»ning 1-bo'limi nima haqida?

J: **Ilm manfaati, jaholatning zarari haqida**

32. «Hibat ul-haqoyiq»ning 2-bo'limi nima haqida?

J: **Tilni tiyish va axloq-odob haqida**

33. «Hibat ul-haqoyiq»ning 3-bo'limi nima haqida?

J: **Dunyoning o'zgarib turishi haqida**

34. «Hibat ul-haqoyiq»ning 4-bo'limi nima haqida?

J: **Saxovat va baxillik oqibati haqida**

35. «Hibat ul-haqoyiq»ning 5-bo'limi nima haqida?

J: **Tavozellik manfaati, kibrillik va harislikning zarari haqida**

36. Qaysi asarda «*Senga jafo qiluvchiga sen vafo bilan javob qil, qonni qon bilan qancha yuvsa ham, u arimaydi*», deyiladi?

J: «**Hibat ul-haqoyiq**»da

37. Qaysi asarda «Bir kishida ikki narsa bo'lsa, u kishiga muruvvat yo'li yopildi. Birinchidan behuda so'zlar bilan vaysasa, ikkinchidan, bu kishining so'zlari yolg'on bo'lsa», deyiladi? J: «Hibat ul-haqoyiq»da

38. «Atinglansa tutnub g'azab inad o'ti, halimlik suvin sochul o'tni o'chin». Ushbu misralar qaysi asardan olingan?

J: «Hibat ul-haqoyiq»dan

39. Ahmad Yugnakiy asarini qaysi tilda yozganini ta'kidlaydi? J: «Qashqarcha» tilda: Tamomi erur qashqariy til blla, Ayitmish adib riqqati dil blla

40. «Ayo til turat madh, o'tungil qani,

Men artut qilayin shohimga ani,

Shohim madhi birla bezadim kitob,

O'qug'li kishining sevunsun joni». – Ey til, madh qil, qani bayon et, men uni shohimga sovg'a qilayin. O'qimishli kishining ruhi sevinsin (deb) shohim madhi uchun kitob bezadim yozdim

41. «Bilimli kishi o'lsa ham, uning nomi o'chmaydi, ilmsiz kishining o'zi hayot bo'lsa ham, oti o'likdir», degan fikrlar muallifi kim? J: Ahmad Yugnakiy

42. «Tilingni tiy, so'zingni qisqa qil, bu til tiyilsa, o'zing ham saqlanasan. Rasul kishini o'tga tashlovchi tildir, deb aytdi, shuning uchun tilingni tiy, o'zingni o'tdan tort»

43. «Do'stim deb, ishonib sir aytma, ehtiyot bo'l, garchi qanchalik yaqin, ishonchli do'sting bo'lsa ham. Siring (rozling) o'zingda saqlanib, singib turmagach, u do'stingda saqlanmaydi, buni yaxshi o'ylab ko'r»

44. «Bu dunyo avraydigan ilon kabidir, uni yuvosh, yumshoq deb yoysang, ichi achchiq ichimlik kabi og'udir.

Ilon yumshoq, yuvosh bo'lib ko'rinsa ham, yomon fe'llidir: yuvosh deyu inonmasdan, undan uzoq turish kerak»

45. «*Tamomi erur qashqariy til bila – To'laligicha qashqariy til bilan yozildi*», – deya qaysi asarga ta'rif berilgan?

J: «**Hibat ul-haqoyiq**»

46. «*Karamsiz, shafqatsiz kishi mevasiz daraxt kabidir. Mevasiz yog'ochni kesib yondirgin*» satrlari qaysi asardan olingan? J: «**Hibat ul-haqoyiq**»

47. «*Gunohkor kishining gunohini kechir, adovat ildizi-ni qazib tashla, kes va qo'porib tashla. G'azab o'ti tutab, alangalanib yonsa, muloyimlik bilan shafqat, marhamat, haqiqat suvini sochib, uni o'chir*» satrlari qaysi asardan olingan? J: «**Hibat ul-haqoyiq**»

48. «*Ulug'likka yetishsang yanglishma, agar allas kiy-sang bo'z kiyganingni unutma*» satrlari qaysi asardan olingan? J: «**Hibat ul-haqoyiq**»

49. «*Bu dunyo qo'nib yana ketadigan rabotdir, bu rabotga tushib o'tuvchilar qo'nib keta beradi*» satrlari qaysi asardan olingan? J: «**Hibat ul-haqoyiq**»

50. «*Bir kishida ikki narsa bo'lsa, u kishiga muruvvat yo'ti yopildi. Birinchidan, behuda so'zlar bilan vaysasa, ik-kinchidan, bu kishining so'zlari yolg'on bo'lsa*» satrlari qaysi asardan olingan? J: «**Hibat ul-haqoyiq**»

51. Nekim kelsa erga, tilidin kelur, Bu tildin kim edgu, kim agir bo'lur. Tagiga chizilgan so'zlar ma'nosi qaysi javobda to'g'ri berilgan? J: **Ezgu, baxtli; haqlr, xor-u zor**

52. Quyidagi she'riy parchada tushib qolgan ismni aniqlang. «... otim, adab-pand so'zum, So'zum munda qolur, borur bu o'zim». J: **Adib Ahmad**

53. Adib Ahmadga Alisher Navoiy qaysi asarida juda yuksak baho bergan? J: **«Nasoyim ul-muhabbat»**

54. Alisher Navoiy: *«Haq subhonahu taolo agarchi zohir ko'zin yopuq yaratqondur, ammo ko'ngil ko'zin bag'oyat yorug qilg'ondur»*, – deb kimga baho bergan?

J: **Ahmad Yugnakiyga**

AHMAD YASSAVIY (1166-yilda vafot etgan)

1. Ahmad Yassaviyni kim «Piri Turkistoniy», deb atagan? J: **Fariddin Attor**

2. Ahmad Yassaviyni kim «Shayxul-mashoyix» (shayxlar shayxi) deb atagan? J: **Alisher Navoiy**

3. Kimni o'z yurtida «Hazrati sultonim», deb atashgan?

J: **Ahmad Yassaviyni**

4. Yassaviy haqidagi ma'lumotlarni birinchi marta to'plab jiddiy tadqiq etgan olim?

J: **Turkiyalik olim Muhammad Foud Ko'prulzoda**

5. Ahmad Yassaviy haqida kimlar maqolalar e'lon qilgan? J: **Fitrat, E.Rustamov**

6. Sayram shahri qanday atalgan?

J: **Isfijob, «Madinat ul-bayzo» (Oq shahar)**

7. Yassaviy farzandlarining ismi?

J: **O'g'li: Ibrohim, Qizlari: Gavhari Shahnoz, Gavhari Xushnoz**

8. Yassaviyning hozirgacha yashayotgan avlodlari qaysi farzandidan tarqalgan? J: **Gavhari Shahnoz**

9. Ahmad Yassaviyning birinchi xalfasi kim edi?

J: **Arslonbobning o'g'li Mansur ota**

10. Ahmad Yassaviyning ikkinchi xalfasi kim edi?

J: Xorazmlik Saïd ota

11. Ahmad Yassaviyning uchinchi xalfasi kim edi?

J: Hakim ota (Sulaymon Boqirg'oniy)

12. Yassaviya tariqatining ikkinchi nomi? **J: Jahriya**

13. Jahriya so'zining ma'nosi?

J: Oshkor qilmoq, baland ovoz bilan o'qimoq

14. «Faqrnoma» kimning asari?

J: Ahmad Yassaviyning

15. «Devoni hikmat» asarining muallifi?

J: Ahmad Yassaviy

16. Turkiyadagi darveshlik-qalandarlik tarixi kimning nomi bilan bog'liq? **J: Ahmad Yassaviy**

17. Yassaviy hikmatlarining soni? **J: 240 ga yaqin**

18. Ahmad Yassaviy bir she'rida nechta hikmat aytganini yozadi? **J: 4400 ta**

19. Ahmad Yassaviy haqida kim ikki kitobdan iborat roman yozgan? **J: Sa'dulla Siyoyev**

20. Yassaviyning hikmatlarini va u haqdagi tadqiqotlarini nashr etish O'zbekistonda nechanchi yildan keng yo'lga qo'yildi? **J: 1991-yildan keyin**

21. Qaysi olim 1972-yilda Yassaviy haqida maqola yozib, sho'ro idoralari tomonidan iskanjaga olindi?

J: E.Rustamov

22. Ahmad Yassaviyning otasi kim bo'lgan?

J: Ibrohim shayxlik martabasida bo'lgan, hazrat Ali avlodlaridan bo'lganligi naql qilinadi

23. Onasi kim bo'lgan?

J: Qorasoch momo nomi bilan mashhur bo'lgan

24. Yassaviy ilk saboqni kimdan olgan?

J: Arslonbob ismli shayxdan

25. Arslonbob rivoyatlarga ko'ra necha yil yashagan?

J: Payg'ambarimiz as'hoblaridan bo'lib, 400 yil yashagan. U Muhammad payg'ambarning Yassaviyga atab bergan omonatlari – bir dona xurmoni necha yuz yillar tishining kovagida asrab keladi va yetti yashar Ahmadga topshiradi

26. Yassaviy Arslonbob vafotidan so'ng kimning qo'lida tahsil oladi? **J: Yusuf Hamadoniydan**

27. Yusuf Hamadoniyning birinchi xalfasi kim bo'lgan?

J: Shayx Abdulloh Barqiy

28. Yusuf Hamadoniyning ikkinchi xalfasi kim bo'lgan?

J: Shayx Hasan Andoqiy

29. Yusuf Hamadoniyning uchinchi xalfasi kim bo'lgan?

J: Shayx Ahmad Yassaviy

30. Ahmad Yassaviy «ishorati g'aybiya» (ilohiy ishorat) bilan o'z o'rnini kimga topshirib, o'zi Yassiga qaytadi?

J: Abduxoliq G'ijduvoniyya

31. Ahmad Yassaviy Buxoroda kimdan tahsil oladi?

J: Yusuf Hamadoniydan

32. Kim Ahmad Yassaviyni 120 yil umr ko'rgan deb hisoblaydi? **J: Ko'prulzoda**

33. Kim Ahmad Yassaviyni 125 yil umr ko'rgan deb hisoblaydi? **J: Gordlevskiy**

34. Amir Temurning Anqara jangida Ahmad Yassaviyning «Yaldo kechani sham'l shabiston etgon, Bir lahza-da olamni guliston etgon, bir mushkul Ishim tushubtur, oson etkil, Ey barchani mushkulini oson etgon» satrlarini

70 marta o'qigani haqidagi ma'lumot qaysi kitobda keltiriladi?

J: «**Voqeotl Temur**» asarida

35. Ahmad Yassaviy «**Faqrnoma**»da faqirlikning nech-
la maqomlarini ko'rsatib bergan? J: **40 ta**

36. Tasavvufning Alloh tomon yo'l bosqichi qaysi?

J: **Tariqat**

37. Tasavvufning Allohni tanish bosqichi qaysi?

J: **Ma'rifat**

38. «Dunyo molin deganlar, jahon molin olg'onlar, Kar-
kas qushdek bo'lubon ul haromg'a botmishlar» misralari-
ning muallifini toping. J: **Ahmad Yassaviy**

39. Yassaviy hikmatlarida qattiq tanqid qilinadigan nar-
sa nima? J: **Nafs**

40. Qaysi shoir «Tufroq bo'lgil, olam seni bosib o'tsin»,
deydi? J: **Ahmad Yassaviy**

41. Yassaviy hikmatlarining ko'pchiligi qanday shaklda
yozilgan? J: **To'rtlik**

42. Yassaviyning g'azal hikmatlarining hajmi qancha?

J: **6 baytdan 13 baytgacha**

43. Yassaviyning to'rtlik hikmatlarining hajmi qancha?

J: **5 banddan 25 bandgacha**

44. Qul Ubaydiy taxallusi bilan ijod qilgan Buxoro xoni kim?

J: **Shayboniyxonning Inisi Muhammad Sultonning o'g'li**

45. Yassaviy haqida «Ey koshifi haqoyiq asrori sodiqin,
Vey, voqifi daqoyiq, mushkbo'yi xoriqin» misralarini yozgan
ijodkorni toping. J: **Yusuf Saryomiy**

46. Yassaviy hikmatlariga izdosh hikmat yozgan
shoirilarni toping. J: **Qul Ubaydiy, Sulaymon Boqirg'oniy**

47. Turkiyalik Yunus Emrining «llohiylar» deb atalgan she'rlarining maydonga kelishida kimning ta'siri kuchli bo'lgan? J: **Ahmad Yassaviyning**

48. «Devoni hikmat»ning qo'lyozma nusxalari qaysi asrga tegishli? J: **XV asrga**

49. «*Dunyo mening deganlar, jahon molin olganlar, karkas qushdek bo'lubon ul haromga botmishlar*» misralarining muallifi kim? J: **Ahmad Yassaviy**

50. «*Ishq bozori ulug' bozor, savdo – harom, Oshiq'larga'a sendan o'zga g'avg'o – harom, Ishq yo'lig'a kirganlarga dunyo – harom, har ne qilsang, oshiq qilg'il, parvardigor*» misralarining muallifi kim? J: **Ahmad Yassaviy**

51. «*Yer ostig'a qochib kirdim nodonlardin, Ilkim ochib, duo tilab mardonlardin, G'arib jonim yuz tasadduq donolardind, Dono topmay, yer ostiga kirdim mano*» misralarining muallifi kim? J: **Ahmad Yassaviy**

52. «*Nafsim meni yo'ldin urib xor ayladi, Termulturub xaloyiqqa zor ayladi*» misralarining muallifi kim?

J: **Ahmad Yassaviy**

53. «*Boshim tufroq, o'zim tufroq, jismim tufroq, Haq vasliga yetarman deb ruhim mushtog*» misralarining muallifi kim? J: **Ahmad Yassaviy**

54. «*G'ariblikda g'arib bo'lgan g'ariblar, G'ariblar holini bligan g'ariblar*» misralarining muallifi kim?

J: **Ahmad Yassaviy**

55. Ahmad Yassaviy she'riyatidagi qaysi timsollar xalq og'zaki ijod an'analari bilan aloqador holda yuzaga kelgan?

J: **Yo'l, rabot, karvon, o'q**

56. Amir Temur Turkistonda Ahmad Yassaviyning

eski qabri o'rnida yangidan qachon muhtasham maqbara qurdirgan? J: **1395 – 1397-yillarda**

57. Yassaviy hikmallarida qaysi taxalluslarni qo'llagan?

J: **Qul Xoja Ahmad, Xoja Ahmad Yassaviy, Ahmad ibn Ibrohim, Sulton Xoja Ahmad Yassaviy, Yassaviy miskin Ahmad, Miskin Yassaviy, Xoja Ahmad, Ahmad, Ahmadly, Qul Ahmad, Miskin Ahmad**

58. Qaysi shoir tasavvufdagi to'rt asosiy bosqich – shariat, tariqat, ma'rifat, haqiqat mohiyatini she'riy misralariga singdirgan? J: **Ahmad Yassaviy**

59. Qaysi shoir tasavvufda komillikka erishib borishini yoshlari silsilasida aks ettirgan? J: **Ahmad Yassaviy**

60. *«Nafsing seni oxir damda gado qilg'ay,*

Din uyini g'orat qilib ado qilg'ay,

O'lar vaqtda iymoningdan judo qilg'ay,

Oqil ersang nafsi baddin bo'lg'in bezor»

61. *«Dunyo mening degonlar, jahon molin olg'onlar*

Karkas qushdek bo'lubon ul haromg'a botmishlar.

Mullo, mufti bo'lg'onlar, yolg'on da'vo qilg'onlar,

Oqni qaro qilg'onlar ul tomug'ga kirmishlar.

Totlig'-totlig' yegonlar, turtik-turtik kiygonlar,

Oltun taxtda turg'onlar tufroq aro yotmishlar»

62. *«Nodon birta o'tkon umring nori saqar,*

Nodon borsa, do'zax andin qilg'oy hazar.

Nodon birta do'zax sari qilmang safar,

Nodon ichra xazon yanglig' so'ldim mano»

63. Mumtoz shoirlarimizdan kimning devoni «Faqrno-ma» deb atalgan so'zboshi bilan boshlanadi?

J: **Ahmad Yassaviy**

64. «O'n ikkida bu sirlarni ko'rdim mano», – deya din, dunyo va tasavvuf sirlarini yilma-yil o'rganib borganini aytgan avliyo-shoimi belgilang.

J: Ahmad Yassaviy

65. Nodonlardan hatto do'zax ham hazar qiladi. Yer ostiga qochib kirdim nodonlardan deb kuyingan shoir nomini belgilang. **J: Ahmad Yassaviy**

66. Shaki jihatdan xalq qo'shiqlariga yaqin she'rlar yaratgan ijodkor... **J: Ahmad Yassaviy**

67. Ahmad Yassaviy jiddiy tanqid qilgan axloqiy-ma'naviy xususiyatlar qaysilar? **J: Jaholat, nodonlik**

68. Ahmad Yassaviy «Hikmat»larining yana bir nomi qaysi javobda berilgan? **J: «Daftari soniy»**

69. O'z she'rlarida «Nafs – eng katta dushman» degan g'oyani ilgari surgan ijodkorlarning nomlari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

J: Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yassaviy

70. Nafsnı yengish g'oyasi ilgari surilgan asarnı toping.

J: «Devoni hikmat»

71. «Ayo nodon, ma'no bo'l deb aydi, bildim, Ondin so'ngra cho'llar kezib Haqni so'rdim. Ro'zi qildi Azozilni tutib mindim, Langar to'kib, belin bosib yanchdim mano». Ahmad Yassaviy qo'llagan Azozil talmehi nimaning ramziy obrazini anglatadi? **J: Nafs**

72. Hayotning barcha bosqichlari «shariat», «tariqat», «ma'rifat» va «haqiqat»dan iborat degan tasavvufona g'oya, asosan, kimning asarlarida o'z ifodasini topgan?

J: Ahmad Yassaviy

NOSIRIDDIN RABG'UZIY

1. Qaysi ijodkor o'zi haqida «...bu kitobni tuzgan, toat yo'lida tizgan, ma'siyat yobonin kezgan, oz ozuqlug', ko'p yozuqlug'», degan so'zlarni qayd etgan? **J: Rabg'uziy**

2. «...yigitlar arig'i (poki), ulug'lar otlig', qutlug' zollig', ezgu xulqlig', islom yoriqlig', mo'g'ul sanilig', musulmon dinlig', odamiylar ishonchi, mo'minlar quvonchi, himmati adiz (yuksak), ag'li tengiz», deb ta'riflangan hukmdor qaysi?

J: Nosiriddin To'qbo'g'a

3. «Arslon mengizlik surati», «Ko'rklig' sifatlig' surati», «Tuz so'zlayur, so'zni uqa», deb ta'riflangan hukmdor qaysi? **J: Nosiriddin To'qbo'g'a**

4. Turkiy nasrning eng qadimgi namunasi hisoblangan asar qaysi?

J: «Qisasi Rabg'uziy», «Qisasul anbiyoyl turkiy»

5. «Qisasi Rabg'uziy» qachon yaratilgan?

J: 1310-yilda

6. «Qisasi Rabg'uziy» kimning topshirig'i bilan yaratilgan? **J: Nosiriddin To'qbo'g'aning**

7. Qissalar qanday tuzilishga ega?

J: Qahramon haqidagi muayyan xabar bilan boshlanadi, so'ng me'yoriy madh, keyin asosiy voqealar bayoni keladi, ba'zi qissalar ichida mustaqil hikoya, rivoyat va naqlar bor

8. «Qisasi Rabg'uziy»da qaysi payg'ambarning qo'lida temir mumdek erir edi? **J: Dovud**

9. Ollah Dovudning huzuriga bir farishtani kimning qiyofasida jo'natdi va u Dovudga qanday pand berdi?

J: Kampir suratida jo'natdi. Dovud undan oddiy xalq libosida bo'lib, «Podshohingiz qanday shoh?» deb so'raganida u: «Kishilar molini yeydi», deb javob berdi

10. Qaysi hikoyatdan halollikka, o'z mehnati bilan halol kun ko'rishga, boshqalarga zulm qilmaslikka undash g'oyasi kelib chiqadi? J: Dovud hikoyatidan

11. O'zbek nasrida ilk bor dialoglardan qaysi ijodkor foydalangan? J: Rabg'uzly

12. «Qisasi Rabg'uziy»da xalq og'zaki ijodidan ta'sirlanish nimalarda ko'rinadi?

J: Suhbatning dialog asosida olib borilishi, soddalik, donishmandlik, topqirlik, hozirjavoblik fazilatlarining ustuvorligi, ifodalarning qisqa, aniq, lo'ndaligi

13. «Luqmonga xojasi bir kuni qo'yni eng yaxshi yeridan pishirib kelishni buyurdi. Luqmon qo'yni tili va yuragini pishirib keldi. Xoja so'radi: Bulami nima uchun keltirding. Lug'mon javob berdi: Til va yurakdan yaxshiroq narsa yo'q. Yovuzlik ham til va yurakdandir, dedi». Ushbu ibratli hikoya qaysi asarda keltirilgan? J: «Qisasi Rabg'uziy»

14. «Qisasi Rabg'uziy»da uzum urug'ini kim o'g'irlagan? J: Shayton

15. Sharobning paydo bo'lishida iblisning tok daraxtini uch xil narsaning qoni bilan sug'orilgani aytiladi. Ular qaysilar? J: Tulki, yo'lbars, to'ng'iz

16. Sirka va shinnining paydo bo'lishi qaysi payg'ambar nomi bilan bog'liq holda ko'rsatilgan? J: Nuh

17. Nuh alayhissalom tok daraxtini necha marta sug'oradi? J: Ikki marta

18. Nuh alayhissalom tokni nima bilan sug'organida shinni paydo bo'lgan? J: **Behishti zanjabil bilan**

19. Nuh alayhissalom tokni nima bilan sug'organida sirka paydo bo'lgan? J: **Salsabil bilan**

20. Chog'ir (ichkilik)ning paydo bo'lishi kimning nomi bilan bog'liq? J: **Shaytonning**

21. Rabg'uziy shaytonni «shaytoni mal'un» deb ta'riflaydi. «Mal'un» so'zining ma'nosi nima?

J: **Haydalgan, la'natlangan**

22. «Qisasi Rabg'uziy»dagi qaysi hikoyatda inson xayolotining imkonlari madh etiladi? J: **Namrud hikoyati**

23. Namrud hikoyatida Namrud ko'kka nima yordamida chiqdi? J: **4 ta karkas yordamida**

24. Namrud ko'kka uchish uchun qanday sandiq qurdirdi? J: **Ikki eshigi bor, sakkiz poyalik. To'rt poyasi yuqori, to'rt poyasi quyi edi**

25. Namrud necha kun qushlar yordamida osmonga chiqdi? J: **Ikki kecha-kunduz yurib**

26. Sulaymon payg'ambar bilan so'zlashgan chumoli-ning oti nima? J: **Manzara**

27. Sulaymon payg'ambar bilan so'zlashgan chumoli Sulaymondan bir necha masala so'raydi. U Sulaymonning qaysi gapidan keyin uni baxil ekansan, deb qoralaydi?

J: **Bir mulk tiladimki, andog' mulk hech kimga berilmish yo'q**

28. Sulaymon payg'ambar bilan so'zlashgan chumoli Sulaymonga qaysi gapidan so'ng olam yeldek o'tar, aning boricha ishi behudadir. Yelning vujudi bo'lmas, hamma ishlari foniydir deydi? J: **Shamolni musaxxar qilib berdi**

29. Chumoli so'zi asarda qanday berilgan? **J: Mo'rcha**

30. Chumoli Sulaymonga: «Ani minguncha ma'rifat makaziyni minganingizda erdi, ko'z yumib ochg'uncha arshi a'loga borur erdingiz», – deganda nimani nazarda tutadi?

J: Sulaymonning yelni minib dunyo aylanishini

31. Sulaymon bilan suhbatlashgan chumoli nima uchun boshqa chumolilarni qochishga da'vat qilsa ham, o'zi qochmaydi?

J: Chunki u chumolilarning podshosi edi. Ulug'lar, ya'ni podsholar o'z raiyatiga mehribon bo'lishlari lozim. Baloga ulug'lar o'zlarini ro'baro' qilib, kichiklarni xalos qilsa yaxshidir

32. G'azal maqta'sida ilk bor taxallusni qo'llagan shoir?

J: Rabg'uziy

33. Turkiy tilda ilk bor g'azal yozgan shoir?

J: Rabg'uziy

34. «Kun hamalg'a kirdi ersa, keldi olam navro'zi, Kechdi bahman zamharir qish qolmadi qori, buzi», deb boshlanuvchi g'azalning vazni?

J: Ramali musammani mahzuf

35. «Ko'kda o'ynar, qo'l solishur qug'u, g'oz, qil, qarlug'och, Yerdə yugurub juft olishur os, tiyin, kish, qunduzi». Tagiga chizilgan so'zlarning ma'nosini toping.

J: Qug'u – oqqush, qil – qilquyrug, qarlug'och – qaldirg'och, os – oq suvsar, tiyin – olmaxon, kish – qunduzning bir turi

36. «Qisasi Rabg'uziy»dagi hikoyatlarda xalq og'zaki ijodiga mansub qaysi janrga xos tasvir usullari ko'zga tashlanadi? **J: Latifa**

37. Qaysi qissalarda xalq og'zaki ijodining ta'siri yaqqol ko'rinadi? **J: Luqmoni hakim qissasi, Dovud qissasi, Sulaymon qissasi**

38. Qaysi belgilar xalq og'zaki ijodi ta'sirida yuzaga kelgan?

J: Tasvirdagi mubolag'a, xayolotga keng o'rin berilgani, sehrli hodisalar tavsifi, bayondagi ertakona ohang

39. Qissalar tarkibidagi hikoyalar qanday vazifani bajaradi? **J: Muayyan voqea-hodisalar yoki alohida qahramonlarga xos fazilatlarini izohlash**

40. «Qisasi Rabg'uziy»dagi hikoyatlarda qaysi usul yetakchilik qiladi? **J: Ta'rif-tavsif usuli**

41. «Qisasi Rabg'uziy»dagi qaysi hikoyatda dialog usuli yetakchilik qiladi? **J: Uzum hikoyati, Ilon va qarlug'och, Sulaymon qarinchga bilan so'zlashgani**

42. Daraxt ma'nosini turkiy tildagi qaysi so'z ifodalagan? **J: Yig'och, og'och**

43. «Qisasi Rabg'uziy»da nechta bob-qissa mavjud?

J: 72 ta

44. «Qisayi Yusuf» qissasi necha sahifadan iborat?

J: Salkam yuz sahifadan

45. «Qisasi Rabg'uziy»da Nuhning kemasida nimalar yo'q edi? **J: 3 ta narsa yo'q edi: biri mushuk, ikkinchisi sichqon, uchinchisi qo'ng'iz**

46. «Qisasi Rabg'uziy»da mushuk qanday paydo bo'ldi? **J: Nuh yo'lbarsning boshini silagan edi – burnidan 2 mushuk tushib, sichqonni tutdi**

47. Nuhning teshilgan kemasini nima yopdi?

J: Ilon kulcha bo'lib yotib kemaning teshligini yopdi
48. Ilonga Nuh qanday va'da bergan edi?

J: To'fondan so'ng yer yuzida nimaning go'shti shirin bo'lsa, shuni berishga va'da berdi

49. «Qisasi Rabg'uziy»da qaysi hasharot yer yuzida nimaning eti shirin ekanligini aniqlash uchun yuborildi? **J: Ari**

50. Nuh qissasida insonlarni qirilib ketishdan qaysi qush saqlab qoldi? **J: Qaldirg'och**

51. «Qisasi Rabg'uziy»dagi hikoyatga ko'ra, Sulaymon alayhissalomni o'z donoligi bilan lol qoldirgan kim?

J: Qarinchqa

52. «Namrud hikoyati»da muallif munosabatini namoyish etadigan qaysi so'zlarni ajratish mumkin?

J: Namrudi lain

53. «Sulaymon Qarinchqa bilan so'zlashgani» hikoyatida qahramonlarning o'zaro munosabati qanday oydinlashgan? **J: Dialoglarda**

54. «Qisasi Rabg'uziy»dagi «Namrud hikoyati»da qanday illat qoralangan? **J: E'tiqodsizlik, manmanlik**

55. «Qisasi Rabg'uziy»ga ko'ra, «Illohi, man o'zimni dono bilib yurur erdim, Maning bilganim bu mo'rchaning oldida hech nimarsa ekan», – deb tavba qilgan zot nomini aniqlang. **J: Sulaymon**

PAHLAVON MAHMUD (1247 – 1326)

1. Qaysi shoirning bir qancha ruboiylari uning qabriga o'rnatilgan maqbara devorlari, peshtoqlariga badiiy naqsh sifatida tushirilgan? **J: Pahlavon Mahmudning**

2. Pahlavon Mahmudning qo'lyozmalar orqali yetib kelgan asarlari nechanchi asrda ko'chirilgan? J: **XIX asrda**

3. Adib haqidagi ma'lumotlar qaysi asarlarda mavjud? J: **Shamsiddin Somiyning «Qomus ul-a'lam», Lutfi Ali-bek Ozarning «Otashkadayi Ozariy», Kamoliddin Husayn Fanoiyning «Majolis ush-ushshoq» asarlarida va «G'iyos ul-lug'at» lug'atida**

4. Adibning «Pahlavon» unvoni bilan mashhur bo'lishi sababi nimada? J: **Mahmudning jismoniy jihatdan baquvvatligi, sharqona kurashning ustasi bo'lgani**

5. Mahmudning qaysi taxalluslari pahlavonlik bilan bog'liq? J: **Puryoyvaliy yoki Puryorvaliy**

6. «G'iyos ul-lug'at»da adibning taxallusi haqida qanday ma'lumot keltirilgan? J: **«Puryoyvaliy (yoki Puryoyi Vali) xorazmlik Pahlavon Mahmudning laqabidir. Bunda kurash ilmidan mahorat qozongan kekxa pahlavon, zo'rxona pahlavonlarining boshlig'i nazarda tutiladi. Zero, qaysi bir kurashchi zo'rxonaga kirmoqchi bo'lsa, dastlab Puryoyvaliyning qadamiga (oyog'iga) bosh qo'yadi. Shu jihatdan puryoyvaliy so'zi majozan aziz va mukarram ma'nosini ham bildiradi»**

7. Pahlavon Mahmud qaysi Hind hukmdorini o'limdan qutqarib qoladi va evaziga shohdan nima so'raydi?

J: **Hindiston shohi Roy Ropoy Cho'nani. Shoh unga istagan narsangni beraman deb va'da qilganida undan Hindistonda asir tushgan xorazmlik bandilarni ozod etishni so'raydi va bunga muvaffaq bo'ladi**

8. Mahmudning pahlavonligi bilan bog'liq bo'lgan yana bir taxallusi Qitoliydir. Bu so'zning ma'nosini toping.

J: Qitoliy — bir-biri bilan jang qilmoq, kurashmoq degani

9. Pahlavon Mahmud qaysi kasb bilan shug'ullangan?

J: Po'stindo'zlik, telpakdo'zlik bilan

10. Masnaviysi. «Kanz ul-haqoyiq»

11. Shoir qaysi tilda ijod qilgan? J: Fors-tojik tilida

12. Umar Hayyomdan keyin ijodini faqat ruboiy bilan boyitgan shoir kim? J: Pahlavon Mahmud

13. Ruboiylarini kimlar o'zbek tiliga tarjima qilgan?

J: Ulfat (Imomiddin Qosimov), Boqir (Omonulla Valixonov), Muinzoda, Shoislom Shomammedov, To'xtasin Jalolov, Vasfiy, Matnazar Abdulhakim, Ergash Ochilov

14. Pahlavon Mahmud Xorazmda Najmiddin Kubrodan boshlangan qaysi tariqatning davomchisi hisoblanadi?

J: Javonmardlik

15. Javonmardlik tariqatining shiori qanday bo'lgan?

J: Mardlik va jasurlikni, muhtojlarga beminnat saxovat ko'rsatish, o'zi uchun esa hech narsa tama qilmaslik, botinda ilohiy ma'rifatni kashf etish, riyozat bilan Irfoniy kamolot sarf borish

16. Ruboiylaridan namunalar:

Olam firi qaytarolmas jur'atimiz.

Charxdan zo'rroq qudratimiz-shavkatimiz.

Gar chumoli kirib qolsa safimizga,

Sher etajak uni darhol davlatimiz.

Ko'nglim oppoq, na kek va na kiyam bor,

Dushmanim ko'p, va lekin men hammaga yor.

Mevali daraxtman, har bir o'tkinchi

*Tosh olib o'tsa ham, menga bo'lmas or.
 Uch yuz Ko'hi Qofni kelida luymoq.
 Dil qonidan bermoq falakka bo'yoq.
 Yoyinki bir asr zindonda yotmoq
 Nodon suhbatidan ko'ra yaxshiroq.
 Dedim: ayt, umming ma'nosi nima?
 Dedi: chaqmoq, yo sham, yoki parvona.
 Dedim: bu dunyoga bino qo'ygan kim?
 Dedi: yo go'l, yo mast, yoki devona.
 Borma aytmaganning dasturxoniga,
 Qo'l uzotsang, qadring ketar, noniga.
 Qo'shma o'zgalarning barra kabobin
 Qotgan non-u sovuq suvning soniga.
 Oqil aqli hirsga giriftor bo'lmas.
 Hasad qilgan bilan lillo xor bo'lmas.
 Nomard – it kabidir, mard – buyuk daryo,
 Daryo it damidan hech murdor bo'lmas.
 Oh tortgan chog'ingda yo'lga ko'z tutgil,
 Yo'lda quduq bordur, ehtiyoting qil.
 Do'st uyida mahram bo'lgan vaqtingda
 Qo'lingni, ko'zingni, dilni tiya bil.*

SAYFI SAROYI (1321 – 1396)

1. Qaysi shoirning adabiy taxallusi Qilich ma'nosini bildiradi? **J: Sayfi Saroyi**

2. Qamishli yurtda tug'ilib, keyinchalik Saroy shahriga kelgan va shu joy nomini o'ziga taxallus qilib olgan shoirni toping. **J: Sayfi Saroyi**

3. Oltin O'rdaning poytaxti sanalgan Saroy shahri haqidagi ushbu fikrlar muallifi kim: «Saroy tutgan o'rni va xalqining juda ko'p bo'lishi bilan eng katta shaharlarning birisi edi. U fan markaziga aylandi. Oz vaqt ichida bu yerda ko'plab atoqli, mashhur kishilar to'plandi»?

J: Muhammad Ibn Arabshoh

4. Sayfi Saroyi umrining oxirlarida qayerda yashagan?

J: Misr – Shomga ketib, o'sha yerda yashagan

5. «O'sib tufrog'im uzra nayzalar, men evdin ayrildim,

Vatandin benishon o'ldim-da, o'zga yurtga evrildim.

Nechun menga falak jabr ayladi, qanday gunohim bor?

Ilaho, ayla kam jabring, men elga sodiq ul erdim», –

deya yozgan.

6. Sayfi Saroyi «Gulistoni bit-turkiy» asarini qaysi hukm-dorga bag'ishlagan? **J: Misr amiri Batxasbekka**

7. «Gulistoni bit-turkiy» asari qachon yaratilgan?

J: 1391-yil

8. «Suhayl va Guldursun» dostoni qachon yaratilgan?

J: 796 (1394)-yilda

9. Sayfi Saroyi qaysi asarining muqaddimasida shoirlarni uch guruhga ajratadi?

J: «Gulistoni bit-turkiy» asarida

10. Qaysi ijodkor shoirlarni bulbul, zog', to'ti kabi uch guruhga bo'ladi? **J: Sayfi Saroyi**

11. «Vasf ul-shuaro» masnaviysida shoir qaysi qarash-larini bayon etadi?

J: O'zining adabiy-estetik qarashlarini

12. «Suhayl va Guldursun» dostonining hajmi?

J: 82 bayt, 164 misradan iborat

13. «Suhayl va Guldursun» dostoni zamlrida qaysi tarixiy voqea yotadi?

J: Amir Temurning Xorazmga yurishi

14. Ushbu bayt qaysi dostondan olingan? «Falak aylanmasi-la davr etgay, Adolat urug'indin baxt bitgay».

J: «Suhayl va Guldursun» dostoni

15. Qaysi doston qahramoni «sevinchi qora kiygan, ko'zi namgin, ko'ngli so'lg'in», deb ta'riflanadi?

J: «Suhayl va Guldursun» dostoni

16. «Suhayl va Guldursun» dostoni qaysi voqealar bilan boshlanadi? **J: Suhaylning zindonga tushishi bilan**

17. Ushbu satrlar muallifini toping. «Xotin sodiq, ani sevgil, aziz er, Har og'ir ishda har doim seni der. Unga do'st bo'l, uni sevgil, ko'ngil ber, Uning so'z bahridin gavharlarni ter». **J: Sayfi Saroyl «Suhayl va Guldursun» dostoni**

18. «Suhayl va Guldursun» dostoni qanday boshlanadi? **J: «Emas afsona, chln ushbu bitilmlsh, Bu chln afsonadek lshqda yetilmlsh»**

19. Suhayl Guldursunni qayerda ko'rib seviz qoladi?

J: Tushida

20. Guldursun Suhaylni qayerda ko'rib yoqtirib qoladi?

J: Suhaylni zindonga tashlayotganlarida

21. Zindonda yotgan Suhaylga kim yordam beradi?

J: Guldursun soqchilarni ichirib, mast qilib qo'yib, Suhaylning zindondan chiqishiga yordam beradi

22. Suhayl va Guldursun qayerda nima sababdan halok bo'lishadi?

J: Ular qochib sahroga borib qollshadi. U yerda tashnalik va ochlikdan halok bo'lishadi

23. Sayfi Saroyining adabiy tanqidchilikning o'ziga xos bir ko'rinishi sifatida qabul qilinadigan she'ri qaysi?

J: «**Vasf ul-shuaro**»

24. «*Tuprog'im uzra nayzalar o'sdi*» degan jumla zahirida nima nazarda tutilgan?

J: **Chingizxon istilosi oqibatlar**

25. «*Jon bir kun eshikdan chiqib ketar: dag'i oltunini, kumushni safarda haromiy olur, yo shaharda o'g'ri, yo sohibi yeb tugatur*». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «**Gullstoni bit-turkiy**»

26. Qaysi asar asosida Temurning Xorazmga (Urganchga) yurushi voqealari yotadi?

J: «**Suhayl va Guldursun**»

27. «*Bo'lub mutrib gulistonda bulbul,*

Qilur ming turli nag'ma birla g'ulg'ul» misralari qaysi asardan olingan? J: «**Suhayl va Guldursun**»

28. «*Gunash dunyo yuzindin chohg'a botti, Uzulgan gul tekin tuproqda yotti*» (*Quyosh dunyo yuzidan chohga boldi, uzilgan gul kabi tuproqda yotdi*) tashbehi kimga nisbatan qo'llangan? J: **Suhaylga**

29. «*Sevar bulbul gulin, gul bulbulin ham, Nachun gul aylasin bulbul ko'zin nam?*» misralari kimning ruhiy holatini ifodalaydi? J: **Guldursunning**

30. «*Yodi yuz to'qson olti, navro'z oyi, Xatm etti buni Sayfi Saroyi*» – navro'z oyi, bir yuz to'qson oltinchil yill yozib tugallangan asar qaysi? J: «**Suhayl va Guldursun**»

«**Gulistoni bit-turkiy**» asaridan parchalar:

– Bir sultonning uch o'g'li bor edi. Ikkitasi uzun bo'yli, sohibjamol, biri qisqa bo'yli edi. Bir kuni sulton qisqa bo'yli

o'g'liga haqorat ko'zi bilan boqdi. Ziyrak o'g'il farosat bilan buni fahm etdi va dedi: «Ey ota, uzun bo'yli ahmoqdan qisqa bo'yli oqil yaxshiroqdir»;

– No'shiravoni odil bir kuni ovda kiyik tutdi va uni pishirmoqchi bo'lganlarida tuz topa olmadilar. Podsho bir qulni kentga yuborib, pulini albatta berishni tayinladi. Shunda qul arzimagan tuz uchun pul berish shartmi, deb so'radi. No'shiravon esa «Zulmning asosi avval oz edi. Har kim oz-ozdan qo'shdi, ko'payib ketdi», dedi.

– Bir kurashchi pahlavon kurashning 360 turini bilar edi. Bir shogirdiga ixlos bilan 359 turini o'rgatdi. Shogird o'z davrida hammadan ustunlikka erishdi. Bundan havolanib, shoh huzuriga keldi va ustozidan ham yaxshi kurash tushishini aytib maqtandi. Bu so'z sultonga xush kelmadi va ustozini chaqirib, ularni kurash tushishga taklif etdi. Shogird ustoziga sherday tashlandi. Ustoz ko'rdiki, unga kuch-quvvatda bas kela olmaydi. Shunda asrab yurgan oxirgi usulini qo'lladi va shogirdini mag'lub etdi. Shogird shohga ustozining undan bir usulni berkitib kelganidan shikoyat qildi. Ustoz esa bu usulni bugungi kun uchun asrab qo'ygan edim, dedi.

– Ikki xurosonlik faqir kishi birga sayohat qilar edi. Biri kunduzi ro'za tutar, ikkinchisi bir kunda uch mahal ovqat yer edi. Bir kun ularni josus deb tutdilar va bir uyga qamab qo'ydilar. Bir haftadan so'ng ularning begunoh ekanliklari ma'lum bo'ldi va ularni ozod qilmoqchi bo'lib qaraganlarida sabrli kishi tirik, ko'p ovqat yegan semiz kishi ochlikka chidolmay vafot etgan edi.

She'rlaridan namunalar:

Ul oykim, jahonning jonidur,

*Bu zamona xublarining xonidur.
 Taolloh, zehi surat mahbubi ravhoni
 Kim, oning husni shavqindan ko'rigullar bo'ldi nuroni.
 Bu falak nechun meni doim qara qinda tutar,
 Bu otim Sayf o'ldug' uchunmi qara qinda tutar.
 Dilbarimning zulfi sunbul, chehrasi gulzor erur,
 Bo'yina oshiq sanavbar, yuzina gul zor erur.
 Qamar yuzungdin bo'lur munavvar,
 Shakar so'zungdin kelur mukarrar.
 Jahon shoirlari, ey gulshani bog',
 Kimi bulbuldurur so'zda, kimi zog'.
 Kimi to'ti bikin chaynar shakarni,
 Kimi lafzi bilan o'rtar durarni.
 Kimi o'zganing ash'orin menim der,
 Kimi halvo kabi shalg'am cho'bin yer*

XORAZMIY

1. «Muhabbatnoma»ning uyg'ur yozuvidagi nusxasi kim tomonidan qachon ko'chirilgan?

J: 1432-yilda Yazdda Mir Jaloliddin taklifi bilan Boqi Mansur xattot tomonidan

2. «Muhabbatnoma»ning arab yozuvidagi nusxasi qachon ko'chirilgan? **J: 1508 – 1509-yillarda ko'chirilgan**

3. «Muhabbatnoma»da qanday janrlar uchraydi?

J: Noma, g'azal, soqiynoma, masnaviy, munojot, qit'a, fard

4. «Muhabbatnoma»dagi nechanchi nomalar fors tilida yozilgan? **J: 4-, 8-nomalar**

5. «Muhabbatnoma»da Xorazmiyning qaysi o'lkalarda bo'lganligi ta'kidlanadi? J: **Shom va Rum o'lkalarida**

6. «Muhabbatnoma» qayerda yaratilgan?

J: **Sirdaryo atrofida**

7. Xorazmiy qachon Oltin O'rda xoni Jonibekning Sirdaryo muzofotidagi amaldorlaridan biri Muhammad Xo'jabek bilan tanishadi? J: **1353-yilda**

8. Xorazmiy «Muhabbatnoma»da Muhammad Xo'jabekni qanday ta'rif-tavsiflar bilan maqтайdi?

J: **«Olam podshohi», «gulchehralar molik riqobl», «shohi qaboyil», «ohu nazarlar shahriyorl», «davlat humoyi»**

9. «Muhabbatnoma»da Muhammad Xo'jabekning qaysi urug'dan ekanligi aytiladi? J: **Qo'ng'iro't urug'idan**

10. «Avval ko'rishkanini aytur», «Bayoni voqe'in aytur» kabi boblar qaysi asarda mavjud? J: **Muhabbatnoma»da**

11. Xorazmiy qaysi janrning o'zbek adabiyotida shakllanishi va rivojiga ta'sir ko'rsatdi? J: **Noma janrining**

12. «Qiloyin ikki bobin porsl ham, Kim atlas to'n yarashur bo'lsa mu'llam» misralarida Xorazmiy nimani nazarda tutgan? J: **Ikki bobini forsiy tilda bitishni. Ikki tilda asar yozgani uchun ham Xorazmiy zullisonayn shoir hisoblanadi**

13. «Yuzungda ko'r'dum, ey oy, bayram oyin, Munung shukronasi qurbon bo'loyin», deb boshlanuvchi misralar qaysi janrda? J: **G'azal**

14. «Muhabbatnoma»ning nechanchi nomasi tong nasimiga murojaat bilan boshlanadi? J: **2-noma**

15. «Muhabbatnoma»da nomalar so'ngidagi masna-

viylarning barchasida soqiyga murojaat qilinadi. Nechanchi nomada Xorazmiy soqiyga emas, oy yuzli dilbarga murojaat qiladi? J: 5-nomada

16. Qaysi shoir o'z asarida mol uchun madh-u sano aytmasligini ta'kidlaydi? J: **«Muhabbatnoma»da Xorazmiy**

17. Xorazmiy qaysi janrlarning o'zbek adabiyotidagi dastlabki namunalarini yaratdi?

J: **G'azal, qit'a va fardning**

18. Xorazmiy *«Aningkim, ol enginda meng yaratti, Bo'yi birla sochini teng yaratti»*, deganda nimani nazarda tutgan?

J: **qizli yuz va bo'y – kunduz, meng va soch – kecha, kun bilan tunning tengligi**

19. *«Aningkim, ol enginda meng yaratti, Bo'yi birla sochini teng yaratti»* misralaridagi «meng» so'zining ma'nosini toping. J: **Kattaroq xol**

20. Xorazmiy *«Muhabbatnoma»*ni dastlab o'n noma qilmoqchi bo'ladi, lekin yana bir noma qo'shadi. Bu haqda asarning qaysi boblarida to'xtaladi? J: **Masnaviy qismida**

21. Navoiyning qaysi asarida Xorazmiy *«Muhabbatnoma»*sidan bayt keltirilgan?

J: **«Muhokamat ul-lug'atayn»da**

22. Qaysi hukmdor Oltin O'rda xoni Jonibek bilan qiyoslanadi: *«Uza jonsiz tan erdi mulk sensiz, Shahanshoh Jonibekxonga etangiz»*? J: **Muhammad Xo'jabek**

23. *«Muhabbat nardida ko'plarni yutgan, shakardek til bilan olamni tutgan»* shoir kim? J: **Xorazmiy**

24. *«Zihl qodirki, ul bir qatra suvni*

Muhabbat gavharingga qon yarotti» misralari qaysi asardan olingan? J: **«Muhabbatnoma»dan**

25. Xorazmiy Muhammad Xo'jabekni ta'riflab, uni qaysi payg'ambarlarga o'xshatadi? **J: Sulaymon kabi shoh, Iso Masih kabi nafaslik, Yusuf kabi ko'rklik**

26. «*Qadah chavruildi ush bo'ston ichinda,
Xush ichgil rohni rayhon ichinda.*

Chaman farroshi, ya'ni tong nasimi,

Gulafshonlik qilur bo'ston ichinda» misralari qaysi asardan olingan va uning janrini belgilang.

J: «Muhabbatnoma»dan olingan, g'azal

27. «Muhabbatnoma»ning 1-nomasi qaysi misralar bilan boshlanadi?

J: Ayo ko'rk ichra olam podshohi,

Jahon tutti sening husnuna alohi

28. «Muhabbatnoma»ning qaysi nomasi tarkibida Muhammad Xo'jabek tilidan aytiladigan g'azal mavjud?

J: 3-nomasida

29. «Muhabbatnoma»ning qaysi nomasida Xorazmiy ta'riflashni yorning yuzidan boshlab, keyin qaddini, jamolini, zulfini, ko'zini, so'zini madh etadi? **J: 3-nomasida**

30. Nechanchi noma so'ngidagi masnaviyda Xorazmiy gulchehra, ya'ni gulyuzli soqiya murojaat qilib, o'zini hayrat maqomiga yetkazilishini so'raydi? **J: 3-nomada**

31. Nechanchi nomada «*O'shul kunkim, seni xoliq yaratti, seni dilbar, meni oshiq yaratti*» misralari mavjud?

J: 5-nomada

32. Qaysi nomada «*O'lumdur bizga jononsiz tirilmak, Mahol erur tana jonsiz tirilmak*» misralari mavjud?

J: 10-nomada

33. «*Icholing bodani gullar so'liyor, Tanimiz oqlibat*

tuproq bo'liyor» misralari nechanchi nomadan olingan va uning janri? J: **10-nomadan, masnaviy**

34. «*Ilohi, otqu qilg'il jonimizni, Xalaldin saqlagil imonimizni*» misralari qaysi asardan olingan va uning janri?

J: «**Muhabbatnoma**»dan olingan, munojot

35. «*Tama dominda qolur qush emasman,
Talim ayvon uza uchqon humomen.*

Qilichtek til bila tuttum jahonni,

Qanoat mulki ichra podshomen.

Xarobot ichra masjidda yerim bor

Kim, ush ham rindmen, ham porsomen» misralari qaysi asardan olingan va uning janri?

J: «**Muhabbatnoma**»dan olingan, qit'a

36. «*Niyozim bu turar sendin, nigoro,*

Unutma bandani, bahri xudoro» misralari qaysi asardan olingan va uning janri?

J: «**Muhabbatnoma**»dan olingan, fard

37. «**Muhabbatnoma**»da qaysi janrdagi she'rlar bir xil misralar bilan tugallangan? J: **Masnaviy**

38. «*Qaro meng ol yanoging'a yaroshur,*

Boshim doyim adoqing'a yaroshur» misralarida qaysi badiiy san'atdan foydalanilgan? J: **Tazod, sifatlash**

39. «*Bo'yung sarv-u sanubartek, beling qil,*

Vafo qilg'on kishilarg'a vafo qil» misralarida qaysi badiiy san'atdan foydalanilgan?

J: **Tajnis, tashbeh, litota**

40. «*Saburdin yaxshi yo'qtur, pasha qilsam,*

Bu yo'lda sabr yo'q, andesha qilsam» misralari bilan tugaydigan janr qaysi? J: **Masnaviy**

41. Qaysi shoir kecha va kunduzni bir chiroyli qiz yoki kelinchak kabi tasvirlab, Alloh uning qizil yuzida meng, ya'ni katta xol yaratdi, shuningdek, bo'yi bilan sochini teng yaratdi deya turkiy adabiyotda badiiy topilma qildi? J: **Xorazmiy**

42. *Tilarmenkim, bizing til birla paydo Kitobe aylasang bu qish qotimdo (bu qish mening yonimda yurib bizning tilda (turkiyda) kitob yozsang) deb iltimos qilgan ma'rifat-parvar kim va uning tashabbusi bilan qaysi asar yuzaga kelgan?* J: **Muhammad Xo'jabek, Xorazmiyning «Muhabbatnoma»si**

43. Zullisonaynlik an'anasi asosida yaratilgan asarni belgilang. J: **Xorazmiy «Muhabbatnoma»**

44. *«Urur nargislaring novakni jonga, Kular chehrang chechaktek arg'uvonga».* Bayt muallifi kim, matndagi nargis so'zi bu o'rinda qaysi ma'noda kelgan?

J: **Xorazmiy, ko'z ma'nosida**

45. *«Muni kim ishq birla bir o'qugay, Haqiqat olamini munda bilg'ay. Ayitqon bu kitobni ham bitigay, Tilarmenkim, duoda yod qilg'ay».* Ushbu misralar qaysi muallif asarining xotimasida berilgan?

J: **Xorazmiy «Muhabbatnoma»**

46. Mavjud 946 misraning 634 misrasi o'zbek, 312 misrasi fors-tojik tilida yaratilgan asarni belgilang.

J: **Xorazmiy «Muhabbatnoma»**

47. *«Qilichtek til bila tuttum jahonni,*

Qanoat mulki ichra podshomen» misralari muallifi kim?

J: **Xorazmiy**

48. O'zbek adabiyotida noma janriga asos solgan shoirning nomini ko'rsating. J: **Xorazmiy**

49. XIV asr o'zbek adabiyotida qit'a va fardning dastlabki namunalari kimning ijodida uchraydi?

J: Xorazmiyning

50. «*Bu daftarkim, bo'lubtur Misr qandi,
Yeti yuz elli to'rt ichra tugandi*» – yetti yuz ellik to'rtinchi hijriy yilda yozib tugallangan asar qaysi?

J: «Muhabbatnoma»

XO'JANDIY

1. Xo'jandiydan bizgacha qaysi asari yetib kelgan?

J: «Latofatnoma» asari

2. «Latofatnoma» kimga bag'ishlangan?

J: Mahmudxon sultonga. Mahmudxon sulton kichik Muhammadning o'g'li bo'lib, To'g'ay Temurning avlodlaridan bo'lgan. To'g'ay Temur Xorazm xoni Jo'jning o'n uchinchi o'g'li edi

3. «Latofatnoma» Xorazmiyning «Muhabbatnoma»si-ga javob-nazira shaklida yozilgan bo'lsa-da, qaysi jihati bilan undan farqlanadi? **J: Boshdan oyoq masnaviy shaklida yozilganligi bilan**

4. Qaysi asar Sharq shohi – Quyosh olamga bayrog'ini tikkanda zangilar sipohi, ya'ni tun qorong'ililiklari qo'rqib yuzini yashirdi, shoh xanjarini belidan chiqarganda esa Habash sultoni Rum elidan qochdi, daya tong otishi haqidagi tengsiz o'xshatishlar bilan boshlanadi? **J: «Latofatnoma»**

5. «*Muhabbat jomidin ichsang sharobe, «Muhabbatnoma»ga aysang javobe*» misralari qaysi asardan olingan?

J: «Latofatnoma»dan

6. «Latofatnoma» necha nomadan iborat?

J: O'n nomadan

7. «Arslon yuraklik», «ma'nolar majlisi ichra keraklik», «saxovat bobida Hotami Toy, shijoat mulkida Kovus-u Kay», deya ta'riflangan hukmdor? J: Mahmud tarxon

8. Xo'jandiy «Latofatnoma»da o'zini chumoliga, Mahmud sultonni esa kimga o'xshatadi? J: Sulaymonga

9. «Undagi so'z o'yinlari, ayniqsa, tajnislarning ko'p qo'llanishi, arabcha va forscha so'zlar, ko'proq o'zbekcha imkoniyatlarni izlagani asarning ta'sirchanligini juda oshirgan». Ushbu ta'rif qaysi asar haqida?

J: «Latofatnoma»

10. Qaysi ijodkor shahanshohni Sulaymonga, o'zini esa Sulaymon oldidagi mo'rcha – chumoliga o'xshatgan?

J: Xo'jandiy

SAKKOKIY

1. Qaysi shoirning adabiy taxallusi *pichoqchi* ma'nosini bildiradi? J: Sakkokiy

2. Navoiy qaysi shoirni «Turk alfozi (so'zlari)ning bul-lag'o (balog'atga erishgan)laridan», deb baholaydi?

J: Sakkokiy

3. Sakkokiy qaysi hukmdorlarga atab qasida yozgan?

J: Xalil Sulton, Arslon Xo'ja Tarxon, Xo'ja Muhammad Porso, Mirzo Ulug'bekka

4. Qaysi hukmdor Ahmad Yugnakiyning «Hibat ul-haqoyiq» asarini ko'chirtirgan shaxs sifatida tarixda qol-gan? J: Arslon Xo'ja Tarxon

5. Navoiy «Majolis un-nafois» tazkirasida qaysi shoir haqida «Samarqand ahli onga ko'p mu'taqiddurlar (e'tiqod qo'yganlar) va bag'oyat ta'rifin qilurlar», deb yozgan?

J: Sakkokiy

6. Sakkokiy devonidagi qaysi harf bilan tugovchi g'azalari yo'q? **J: «Alif»dan «nun»gacha bo'lgan harflar va «vov» bilan tugallanuvchi g'azallar**

7. Bizgacha Sakkokiyning nechta qasidasi yetib kelgan? **J: 11 ta**

8. Bizgacha Sakkokiyning nechta g'azali yetib kelgan?

J: 40 tacha

9. Sakkokiy devonidagi qaysi harf bilan tugovchi g'azalari yo'q?

J: «Alif»dan «nun»gacha bo'lgan harflar va «vov» bilan tugallanuvchi g'azallar

10. *Shaho, lutfingni topqam deb duochi banda Sakko-kiy, Belin joni bilan bog'lab, bu xizmatg'a ravon keldi.* Ushbu qasida kimga bag'ishlangan? **J: Ulug'bekka**

11. Yorning tik qomatini oddiy tolga qiyoslagan shoir kim? **J: Sakkokiy**

11. Sakkokiy Ulug'bekka bag'ishlab nechta qasida yozgan? **J: 4 ta**

12. «Jahondin ketti tashvishi», deb boshlanuvchi qasida shoir kimni taxtga chiqishi bilan muborakkob etadi?

J: Mirzo Ulug'bekni

13. Sakkokiy kimning ovozasini «Sulaymoni zamon»ga, adolatini «No'shiravon»ga, mehribonligini «ato»ga qiyos etadi? **J: Mirzo Ulug'bekni**

14. Sakkokiy kimga bag'ishlangan qasidasida shoh-

ning tarafdorlariga to'kin yoz kelgan bo'lsa, dushmanlariga avji xazon-kuz keldi, deb yozadi? J: **Mirzo Ulug'bekka**

15. Ulug'bekka bag'ishlangan qasidada uning shaxsiyatidagi qaysi asosiy fazilatni bo'rttirib ko'rsatishga harakat qilinadi? J: **Adolatparvarlikni**

G'azallaridan parchalar:

*Kim ermas ul oy muhtalosi,
Yolg'uz menga yo'q aning balosi.
Kim ko'rsa aning yuzini aytur,
Ne turfa erur bu turk balosi?
Turkona ir irlag'uncha oning,
Kuydurdi meni yalay-butosi.
Ey gul, yuzingga hur-u pari bandayi joni,
Toltek bo'yung ozodi erur sarvi ravoni.
Oydur sening olingda bu kun bir habashiy qul,
Tonsa, yuzida zohir o'lur dog' nishoni.
Sendek jahonda ko'zlari ayni balo qani?
Mendek aning balosi bila muhtalo qani?
Yuzumni oltin etti sening ishqing, ey sanam,
Mundoq boqoni oltin etar kimyo qani?*

Qasidadan parchalar:

*Jahondin ketti tashvish-u mabodoyi amon keldi,
Xaloyiq, aysh eting, bu kun sururi jovidon keldi.
Salotin dunyoga ko'p keldi-yu kechti, seningtek bir,
Falakning gar tili bo'lsa ayitsunkim, qachon keldi?
Raiyyat qo'y erur, sulton anga cho'pon yo bo'ri,
Bo'ri o'lg'a-yu, qo'y tingay, chu Musotek shubon keldi.*

Qilich yashnatsang urushta, aning qay shu'lasin
dushman,
Ko'rub aytur qamug': «Hay, hay, qoching,
barqi yomon keldi.

ATOYI (XIV asr oxiri – XV asrning birinchi yarmi)

1. Qaysi shoir g'azalida go'zal yor xokisor oshiqning yuziga oyog'ini bosgan ekan, oyog'i og'ribdi, «yuzing buncha bo'yradek dag'al bo'lmasa», deb nozlanganligi haqida so'z boradi? **J: Atoy**

2. Qaysi shoir bir g'azalida yorini sog'ingan oshiqning ko'zidan yosh emas daryo oqayotgani, u kipriklaridan sol yasab, mana shu daryoda suzayotgani manzarasini chizadi? **J: Atoy**

3. Atoyining qaysi she'rida kipriklari supurgi (jorib), yuzini xokandoz qilishga tayyor oshiq holati aks etadi?

J: «Begim» radifli she'rida

4. Kim Atoyining Balxda yashagani to'g'risida ma'lumot bergan? **J: Navoiy**

5. Atoyidan bizgacha yetib kelgan g'azallar soni nechta? **J: 260 ta**

6. Navoiy qaysi shoirni «Ismoil ota farzandlaridandur, darveshvash va xushxulq, munbasit (oqko'ngil) kishi erdi. O'z zamonasida she'ri atrok (turklar) orasida ko'p shuhrat tutti», deb baholaydi? **J: Atoyini**

7. Navoiy Atoyini «turkona aytur edi», deb ta'riflaydi. «Turkona» deganda nima nazarda tutilgan? **J: Chiyratmay, to'g'ri, oddiy ifoda yo'sinidan foydalanish**

8. Qaysi shoir yor yuzini mushaf – Qur'onga, meng – xolini ayatga o'xshatgan? **J: Atoyi**

9. Qaysi shoir yorning go'zalligi, tiniqligi, pokizaligi shunchalikki, u qo'lini suvda yuvib tozalamaydi, balki qo'lini yuvib suvni poklaydi, deb ta'riflaydi? **J: Atoyi**

10. Qaysi shoir ijodida goh-goh ko'zga ko'rinib turuvchi suv parisi tasvirlangan? **J: Atoyi**

11. Mumtoz adabiyotimizda Ya'qubning ayriliqdagi hayoti qanday nomlanadi? **J Baytul-hazan: g'am uyl**

12. Atoyining «*Uzun sochingdan uzmasmen ko'ngulni, Ayog'ing qanda bo'lsa, boshim anda*» baytida qaysi san'atdan foydalanilgan? **J: Tazod, ishtiyoq**

13. Atoyi g'azallarida ishlatilgan «ozod» so'zining ma'nosini toping.

J: Tik, chiroyll o'sgan sarvga aniqlovchi

15. «*Bu kun vaslingni tark aylab, tilar jannat zohidlar, Berurar nasyag'a naqdni, bu ne nodon xaloyiqdur?*» baytining muallifini toping. **J: Atoyi**

16. «*G'uncha sevunib to'nig'a sig'mas, O'xshatsam, o'qing bashoqi birla*» misralarining muallifini toping.

J: Atoyi

17. «*Ey orazi shams-u qamarim, neti, ne bo'ldi? V-ey tishlari durr-u guharim, neti, ne bo'ldi?*» misralarining muallifini toping. **J: Atoyi**

18. «*Qaroqchi ko'zlarin kim ko'rsa aytur: «Ajab, ayyori Turkistonmudur bu?»* misralarining muallifini toping.

J: Atoyi

19. «*Ko'ngulni olg'ali zulfung kamandi. Parishon bo'ldi g'amdin bandi-bandi*» misralarining muallifini toping.

J: Atoyi

20. «*Qon bo'ldi ko'ngul firoqi birla, kuydi jonim ishtiyoqi birla*» misralarining muallifini toping. **J: Atoyi**

21. «*Ey begim, ushbu yuz, degul, shams bila qamar-mudur? Ey begim, ushbu so'z degul, shahd bila shakar-mudur?*» misralarining muallifini toping. **J: Atoyi**

22. «*Labing qonim to'karga tashnalabdur, dami Iso-yu, o'lturmak ajabdur*» misralarining muallifini toping. **J: Atoyi**

23. «*Spehni husn ichinda moh sen-sen, zamona xo'blarig'a shoh sen-sen*» misralarining muallifini toping. **J: Atoyi**

24. «*Seni men ongladim, bevafo emishtuksen, ko'ngulga ofat-u, jong'a balo emishtuksen*» misralarining muallifini toping. **J: Atoyi**

25. «*Mengiz yo ravzayi rizvonmudur bu? Og'iz yo qunchayi xandonmudur bu?*» misralarining muallifini toping.

J: Atoyi

26. Qaysi shoir yorning qop-qora sochini laylat ul-qadriga, oppoq yuzini esa subhi sodiqqa o'xshatadi? **J: Atoyi**

27. «*Hajringda, begim, oh degumdur dag'i o'lgum, Imonim o'shal moh degumdur dag'i o'lgum*» misralarining muallifini toping. **J: Atoyi**

28. Navoiyning ma'lumot berishicha, Balxda yashagan. Mirzo Ulug'bek saroyida xizmat qilgan. Hozirgi Qozog'istonning Turbat qishlog'ida unga nisbat berilgan qabr bor. Ushbu ma'lumotlar qaysi shoir haqida? **J: Atoyi**

29. «*Gar o'qur majlisda xonanda ... she'nini, Zuhra chang qo'psor, qilur shams-u qamar zavq-u charoh*». Nuqtalar o'rniqa qo'yilishi lozim bo'lgan ismni toping.

J: Atoyi

30. «...she'ring lutfini bilsa, «*Latofatnoma*»din kechgay Xo'jandiy». Nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan ismni toping. J: **Atoyl**

31. Qaysi shoir ijodida zulfi – sochining lashkari ko'zi bilan ittifoq tuzib, go'zallik mamlakatini egallab olgan ma'shuqa ta'riflanadi? J: **Atoyl**

32. Qaysi shoir yorga agar sening kiprigingni uchi bilan birga qo'shib g'unchaga o'xshatsam, g'uncha quvongani-dan terisiga (to'niga) sig'maydi, deb yozgan? J: **Atoyl**

33. Qaysi shoir ijodida Salbabil arig'ida nozlanib cho'milib shu ariq orqali jannat bog'idan o'tib, kavsar ho-vuziga qarab suzib kelgan qiz obrazi mavjud? J: **Atoyl**

34. «*Jamoling vasfini qildim chamanda, Qizordi gul uyottin anjumanda*» misralarida qaysi badiiy san'atlardan foydalanilgan? J: **Husni ta'llil, tashxis**

35. «*Zulfung cheriki jamol mulkin Oldi ko'zing ittifoqi birla*». O'zaro kelishib ish bajargan lirik qahramonlarni to-ping, misralardagi vositasiz to'ldiruvchilarni aniqlang.

J: **Zulf, ko'z, jamol mulkin**

36. «*Boqar ohulayin har yon o'shal ikki qaro ko'zlar, Xadangi g'amzasin otmoq uchun go'yo qaro ko'zlar*». Bayt muallifi kim? Radif bo'lib kelgan ikkita qaro ko'zlar binikmasi o'zaro qanday munosabatda? J: **Atoyl, omonimlik muno-sabatda**

GADOIY

1. Gadoyi haqidagi ayrim ma'lumotlar kimning qaysi asarlarida uchraydi? J: **Alisher Navoiyning «Majolis un-nafois» va «Mahbub ul-qulub» asarlarida**

2. Gadoiyning zullisonayn, ya'ni ikki tilda ijod etganligini isbotlovchi dalil sifatida uning fors-tojik tilida yaratgan g'azali kimning tazkirasidan joy olgan?

J: Faxri Hlrotiyning «Radoyif ul-ash'or» tazkirasida

3. «Mavlono Gadoiy turkigo'ydir, balki mashohirdindur. Bobur Mirzo zamonida she'ri shuhrat tutti. Mavlononing yoshi to'qsondin o'tibdur». Gadoiy haqidagi ushbu fikrlar muallifi kim? J: Alisher Navoiy

4. «Ohkim, devona ko'nglum muftalo bo'ldi yana,
Bu ko'ngulning ilgidi jonga balo bo'ldi yana»

5. «Dilbaro, sensiz tiriklik bir baloyi jon emish
Kim, aning dardi qoshida yuz o'lum hayron emish».

6. Gadoiyning lirik merosida qaysi janrdagi she'rlar uchraydi? J: G'azal, mustazod, qit'a

7. «Buti siyminbarim, bizni unutma,
Dudoqi shakarim, bizni unutma.
Sevar jonim, begim, xonim, umidim,
Azizim, dilbarim, bizni unutma»

8. «Ey ko'ngul, dilbar xayoli chunki hamdamdur sanga,
Vodiyi hijron ichinda o'zga ne g'amdur sanga»

9. «Yoz fasli in bori bu lazzat-u ishral bila,
Yolg'uz men muftalo dard-u g'am-u mehnat bila»

10. «Yana yoz bo'ldi-yu, topti bo'ston nash'-u namo,
Ey naslmi ruhparvar, hayra maqdam, marhabo»

11. «Husn ichinda qudrati yazdoni sen-sen, yo habib,
Bu davrinda xo'blar xoni sen-sen, yo habib»

12. «Ey ko'ngil, sanga dilbar xayoli hamdam, yor bo'lsa, hijron vodiysida qanday g'amling bor?» – deya ko'ngilga murojaat etgan shoir kim? J: Gadoiy

13. *O'z haddingni bilmayin ko'zi o'tliqni sevding, endi bu yo'lda qancha kuysang ham kamdir* deya ko'ngilni ayblagan shoir kim? **J: Gadoiy**

14. She'rlarining birida yorga qarata: *«Xoh o'ttur, xoh tirguz, ixtiyor ilgingdadur,*

Ul sening noz-u itobingga mening jonim fido», – deya xitob qilgan shoir kim? **J: Gadoiy**

LUTFIY (1366 – 1465)

1. Kim Lutfiyning Shoshiy deb atagan? **J: Ahmad Taroziy**

2. Lutfiy kimning qo'lida tasavvufdan saboq olgan?

J: Shahobiddin Xiyoboniydan

3. Navoiy qaysi asarida Lutfiy haqida *«To'qson to'qqiz yoshida olamdin o'tdi, qabri Dehikanordadur. O'z maskani erdi»,* degan ma'lumotni beradi?

J: «Nasoyim ul-muhabbat» asarida

4. Lutfiy kimning taklifi bilan Sharafiddin Ali Yazdiyning «Zafarnoma» asarini o'zbekchaga she'riy yo'lda tarjima qilgan? **J: Shohrux Mirzoning**

5. Lutfiy «Zafarnoma»sining hajmi qancha?

J: 10 ming baytdan ortiq

6. Navoiy qaysi shoirning o'ziga nisbatan katta muhabati borligi haqida: *«Bu faqir borasig'a ko'p iltifoti bor erdi va fohihalar o'qur erdi»,* – deb yozgan? **J: Lutfiy**

7. *«O'z zamonasining malik ul-kalomi erdi, forsiy va turkiyda naziri yo'q erdi, ammo turkiyda shuhrati ko'prak erdi va turkcha devoni ham mashhurdir».* Navoiyning Ushbu fikrlari qaysi shoir haqida? **J: Lutfiy**

8. Navoiyning Lutfiy huzurida «Orazin yopqoch, ko'zumdin sochilur har lahza yosh», deb boshlanuvchi g'azalini o'qib bergani va ustozning bu she'rga o'zining fors va turk tillarida aytgan 12 ming baytli she'rlarini almashtirmoqchi bo'lgani haqidagi ma'lumot kimning qaysi asarida uchraydi?

J: Xondamirning «Makorim ul-axloq» asarida

9. Lutfiyning bizgacha nechta devoni yetib kelgan?

J: Ikki

10. Lutfiy o'zbek adabiyotini qaysi janrdagi she'rlari bilan boyitdi? **J: G'azal, tuyuq, qit'a**

11. «Nozuklik ichra belicha yo'q tori gisuyi, O'z haddini bilib, belidin o'ttirur quyi» baytida qo'llanilgan badiiy san'atni toping. **J: Husni ta'lil**

12. Qaysi shoir «Dilbarim mening bo'ynimga ikki guloch arqon, ya'ni yoyilgan sochidan kamand, ya'ni sirtmoq solib tuzoqqa tushirdi», deydi? **J: Lutfiy**

13. «Agar sen bo'lmasang guldek chamanda, Kishi netgay o'shal bayt ul-hazanda?» misralarining muallifini toping. **J: Lutfiy**

14. «Yoz bo'ldi, kerak ul buti ayyor topilsa, Barcha topilur, bizga kerak yor topilsa» misralarining muallifini toping.

J: Lutfiy

15. «Yuzinglzda O'g'on nuri ayondir, Ko'zingiz fitnayi oxlr zamondir» baytidagi «O'g'on nuri» so'zning ma'nosini toping. **J: Oллоh nuri**

16. «Qoshing, yeming, yuzing, ey rashki rizvon, Hilol-u kavsar-u bog'i jinondur» misrasida qo'llangan badiiy san'atni toping. **J: Laff va nashr**

17. «Dudog'ing ma'dani jondur dedim, aytur: sanga ne? Qomating sarvi ravondur dedim, aytur: sanga ne?» misralarining muallifini toping. **J: Lutfiy**

18. Qaysi shoir ilk bor g'azalda dialog shaklini qo'llagan? **J: Lutfiy**

19. Lutfiyning boshdan oxirigacha irsoli masal san'atiga qurilgan g'azali qaysi?

J: Ayog'ingga tushar har lahza gisu

20. «Burqa'ni ko'tar, lengri uchun, al seni ko'rsun, Bu husn-u malohat yana qaysi kun uchundir» misralarining muallifini toping. **J: Lutfiy**

21. Lutfiyning «Savdoyi bo'lubmen. Chu ko'ngul zulfig'a berdim, Savdo bo'lur ondaki, xaridor topilsa» misralaridagi «savdo» so'zining ma'nosini toping.

J: Ishq, ehtiros, mojaro, orzu-xayol, oldi-sotdi va qora

22. «Dudog'ing ma'dani jondur dedim, aytur: sanga ne? Qomating sarvi ravondur dedim, aytur: sanga ne?» misralarining muallifini toping. **J: Lutfiy**

23. Lutfiyning «Ag'yor bikin jon-u ko'ngul ketdi qoshimdin, G'amdek manga bir yori vafodor topilmas» misralarida shoir nimalarni dushmanim, deyapti? **J: Ma'shuqa ortidan ergashib ketgan ko'ngil bilan jonni**

24. Lutfiyning qaysi g'azali boshidan oxirigacha tazod san'atiga asoslangan? **J: Jonim chiqadur dard ila, Jononima ayting, Men xasta gado holni sultonima ayting**

25. «Ko'rgali la'ling a'qiqin ko'nglum ulyon tortadur, Bu yamon andishaliqni go'iyo qon tortadur» misralarining muallifini toping. **J: Lutfiy**

26. «Nigoro, sensizin mandin ne hosil? Agar jon bo'lmasa, tandin ne hosil?» misralarining muallifini toping.

J: Lutfiy

27. «Ko'ngluma har yonki boqsam dog'i bor, Har necha dardimni desam, dog'i bor. Qilcha tanga bari ishqing yor edi, Bir soni bo'ldi firoqing dog'i bor» tuyug'ida «dog'» tajnis so'zlari qanday ma'noda kelyapti? **J: Yara, tag'in, tog'**

28. «Ko'z yoshim tufroq ila gar qotila,

Kelmagayman javridin, haqqo, tila.

G'amzasi o'ltirdi-yu, ul bexabar.

Men agar o'lsam, ne g'am ul qotila». Ushbu tuyuq muallifi? **J: Lutfiy**

29. «To'nga sig'masman farahdin gul kibi,

Kelsa ul sarvi ravon bir-bir manga.

Muncha yil kelgan bu baxt-u davlatim,

Shuknillahkim, kelur bir-bir manga». Ushbu she'r janri va muallifini toping. **J: Lutfiy, qit'a**

30. «Suvrati Yusuf, nigoro, sendadur,

Doyim anfosi Masiho sendadur.

Yuzum o'ldi za'faron dard ilgidin,

Oil inoyalkim, mudavo sendadur». Ushbu she'r janri va muallifini toping. **J: Lutfiy, qit'a**

31. «Sheva ul sarvi ravondin xush turur,

Noz o'shul joni jahondin xush turur.

Men sevamen, ul meni sevmay, darig',

Bu sevimlik ikki yondin xush turur». Ushbu she'r janri va muallifini toping. **J: Lutfiy, qit'a**

32. Lutfiyning «Jonim chiqadur dard ila jononima aytin» misralarining janrini toping. **J: Qit'a**

33. *«Nozuklik ichra belicha yo'q tori gisuyi, O'z haddini bilib belidin o'ttirur quyi»* baytida qo'llanilgan badiiy san'atni toping. J: **Husni ta'li**

34. Lutfiyning har bir baytida bittadan xalq maqoli uchraydigan g'azali qaysi javobda berilgan?

J: **Ayog'ingga tushar har lahza gisu**

35. Yorning yuzini jannat bog'iga, ma'shuqaning o'zini esa «rashki rizvon» (jannatning rashkini keltiruvchi) deya ta'riflagan shoir kim? J: **Lutfiy**

36. Qaysi shoir: *«Dilbarim mening bo'ynimga ikki quloq arqon, ya'ni yoyilgan sochidan kamand, ya'ni sirlamoq solib tuzoqqa tushirdi»*, – deydi? J: **Lutfiy**

37. Lutfiyning *«Mundoqki yaxshi yerga tushubtur topib qabul, Shak yo'qki, muqbil ul dudog'ing xoli hinduyi»* misralaridagi «*muqbil*» so'zining ma'nosi to'g'ri izohlangan qat'orni toping. J: **Baxtli**

38. *«Agar sen bo'lmasang guldek chamanda, Kishi netgay o'shal bayt ul-hazanda?»* misralari muallifini toping. J: **Lutfiy**

JAHON ADABIYOTI NAMUNALARI

FIRDAVSIY

1. Qaysi shoir taxallusi nomini o'zi bog'bonlik qilgan bog' nomi bilan ataydi? **J: Firdavsiy**

2. Firdavsiy qachon qayerda tug'ilgan? **J: 941-yilda Eronning Tus shahri yaqinidagi Boj qishlog'ida**

3. Taxallusi nima sababdan «Firdavsiy»? **J: Otasi Tus hokimining «Firdavs», ya'ni «Jannat» nomli bog'ida bog'bonlik qilgan. Firdavsiy otasi vafot etgandan so'ng mazkur bog'da bog'bonlik qiladi va taxallusiga ham shu bog' nomini tanlaydi**

4. Qaysi asar hajmi, mavzusi, obrazlari, g'oyaviy motivlari va badiiy qimmatlari jihatidan dunyodagi eng katta epik asar hisoblanadi? **J: «Shohnoma»**

5. «Shohnoma» 100 dan ortiq dostonlardan tashkil topgan bo'lib, ularda mingdan ziyod bir-biriga o'xshamagan obraz va personajlar tasvirlangan

6. «Shohnoma»ning yangi she'riy tarjimalarini yaratgan shoirlarni toping. **J: Hamid G'ulom, Nazarmat, Jumaniyoz Jabborov, Shoislom Shomammedov**

7. «Shohnoma» sujestlari asosida yaratilgan sahna asarlari qaysilar? **J: «Zahhoki moron», «Siyovush»**

8. Firdavsiy hikmatlaridan:

– Hamisha aqlingni rahnamo etgil,

Noloyiq ishlardan olisga ketgil.

– Mehnat tagidadir, ey oqil, har ganj,

Ganj topmas hech kimsa tortmas esa ranj.

- Hunar birla aqling birikkan hamon,
Har ish bu jahonda yurishgan ravon.
- Yomonga qo'shilma, bo'lursan yomon,
Qarasin yuqtirar hamisha qozon.
- Nodonlikdan yomonlik keladi faqat,
Nodonga yondashma, bosmasin g'aflat.
- Ikki do'st turar ekan yelkama-yelka,
Tog'larni ham oson aylaydi tilka.

9. «Rustamning Suhrob bilan jang qilgani» parchasida kim eroniylar, kim turonliklar tomonida turib jang qiladi?

J: Rustam eroniylar, Suhrob turonliklar tomonida

10. Rustamning o'z o'g'li Suhrob bilan jang qilayotgani ni bilmaganini Firdavsiy qanday tasvirlaydi?

J: Biyobonda vahshiy, daryoda baliq, Taniy bila-di-ku farzandini aniq. Faqat odam ko'zin hirs nomli olov Ko'r qilib, tanitmas kim o'g'li, kim yov

11. «*ikkisi bir-birin etdi haqorat, Jahon tor kelgandi bu-larga g'oyat*» misralaridagi «*ikkisi*» kimlar?

J: Rustam va Suhrob

12. Rustam va Suhrob o'rtasidagi jangda qaysi biri ol-din lashkar tomoniga yuzlanib, ularga qarshi kurashga otla-nadi? **J: Rustam**

13. «*Nayzasi uchidan tomar erdi qon, Go'yo ovi baror kelgan bir qoplon*», deya ta'riflangan qahramon? **J: Suhrob**

14. «*Bo'ridek lashkarga kirib kelgan choq Katta-kichik bari bo'ldi tumtaroq*», – deya qaysi qahramon ta'riflanadi?

J: Suhrob

15. «*Hech nahang ko'rmadim buningdek eta olsin jang*» fikrlari kimga tegishli? **J: Rustamga**

16. «Nechun bor kuchingni menga ko'rsatmay, Qon to'kasan qo'tan ichra bo'riday?» fikrlari kimga qarata kim tomonidan aytilgan? **J: Rustam tomonidan Suhrobg**

17. «Bu maydonda bo'lg'ay ham minbar, ham dor, Taqdirimiz yechar pok parvardigor» misralari qaysi qahramon tilidan aytilgan? **J: Rustam**

RUDAKIY (858 – 941)

1. Rudakiyning to'liq ismi?

J: Abu Abdullo Ja'far ibn Muhammad Rudakiy

2. Juda yosh chog'idan she'riyat va musiqaga havas ko'rsatgan, bir necha musiqa asboblari juda mahorat bilan chalgan shoir kim? **J: Rudakiy**

3. Rudakiy qaysi hukmdor saroyga taklif etgan?

J: Buxoro hokimi Nasr ibn Ahmad Somoniy

4. Rudakiy necha yil saroyda shoirlarga boshchilik qilgan? **J: 40 yil mobaynida**

5. Rudakiy qancha she'r yozgan?

J: 100 000 misradan ortiq

6. Bizgacha qancha she'ri yetib kelgan?

J: 2000 misraga yaqini

7. Rudakiy qaysi janrdagi she'rlarni yozishda mashhur bo'lgan?

J: G'azalchilik va ruboiylar yozishda

8. Qaysi hukmdor Hirotni egallagandan so'ng uning tabiatiga maftun bo'lib, o'z yurtiga borishni unutadi. Shunda bunga chora topa olmagan sarbozlar Rudakiyga murojaat qiladilar. Rudakiy «Mo'liyon bo'yi bu yon kelmoqdadur»

qo'shig'ini ijro etadi. Shoh hatto etigini kiymasdan otga minadi va yurtga qaytish haqida farmon beradi.

J: Nasr ibn Ahmad Somoniy

9. Rudakiyning «Qarilikdan shikoyat» she'ri qanday boshlanadi? **J: Tishim bari to'kilib ketdi, durri g'alton edi, Ularni tish dema, charog'i tabon edi.**

10. «*Yigitlar ichra yigitlar unga bo'lib ulfat, Amirlar uzra yigit og'alikda polvon edi*» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: Rudakiyning «Qarilikdan shikoyat» she'ridan

11. «*Zamona aynadi, men ham tamoman o'zgardim, Asomni qo'lga ber endi, u boshqa davron edi*» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: Rudakiyning «Qarilikdan shikoyat» she'ridan

12. «*Xotin, bola, dag'i ro'zg'or – bu xilda tashvish kam, To'nim yoqasida kir yo'q, qilg'uliqlar oson edi*» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: Rudakiyning «Qarilikdan shikoyat» she'ridan

13. «Mulyonning hidi bu yonga kelur» she'ridan parcha:

Mulyonning hidi bu yonga kelur,

Yor yodida dil fig'onga kelur.

Qanchalik toshsa ham Amudaryo,

Otimiz belidan tubonga kelur.

E Buxoro, hamisha xurram bo'l,

Sen uchun shoh mehmonga kelur.

Shoh oy, osmon Buxorodir,

Oy sochib nur osmonga kelur.

Shoh sarv-u bo'stan Buxorodir,

Yam-yashil sarv bo'stonga kelur.

14. «Nazm qaydiga tushdim xushovozlikdan,
Husnim gunohi-la bo'ldim zindonda»
15. «Zamon menga juda qimmat nasihat etdi.
Agar bilsang, zamon lo'la nasihat erur.
Dedi: O'zdan balandroqni ko'rib g'am yema,
Ko'p kishi bor, sen bo'lishni orzu qilur»
16. «To'rt narsani berdi menga – oqillarcha o'ylamoq,
Tansihatlik, yaxshi odat, yaxshi nom, yaxshi fikr.
Tangri king'a qilgan bo'lsa bu to'rt narsani nasib,
Mangu shodlik bilan yashab, g'am yemasa ham arzi».
17. «Shu oddiy ko'z bilan boqmagil, balki
Bilim ko'zi bilan boqqil jahonga.
Jahon daryo erur, yaxshi ishingdan
Kema yasab o'tgil nari tomonga»
18. Ruboiy: «O'z nafsini mag'lub etolgan marddir,
G'iybatdan uzoq-uzoq ketolgan marddir.
Nomard tepib o'tar yiqilganlarni
Ojiz kishilar qo'lini tutolgan marddir»
19. Ruboiy: «Ilonni har qancha qilsang tarbiyat,
Oxir zahrin sochib, yetkazar zahmat.
Nokas tabiati ilon kabidir
Yuzin ko'rmaslikka etgil harakat».

2-KURS LITSEY ADABIYOTI

ALISHER NAVOIY (1441 – 1501)

1. Navoiy haqida Boburning fikrlari: *«Alisherbek naziri yo'q kishi erdi. Turkiy til bila to she'r aytibdurlar, hech kim oncha ko'p va xo'b aytqon emas. Olti masnaviy kitob nazm qilubdur, beshi «Xamsa» javobida, yana biri «Manliq ul-tayr» vaznida «Lison ul-tayr» otliq. Yaxshi ruboiyoti ham bor. Yana «Mezon ul-avzon» otliq aruz bitibtur... Forsiy nazmda «Foniy» taxallus qilibtur. Yana musiqiyda yaxshi namalar bog'labtur. Yaxshi naqshlari va yaxshi peshravlari bordur»*

2. Navoiy dostonlarining barchasi qanday boshlanadi?

J: An'anaviy hamd va na'tlar bilan

3. «Ashraquat min» g'azali:

Ashraquat min aksi shamsil-ka'si anvor ul-hudo,

Yor aksin mayda ko'r deb, jomdin chiqdi sado.

Sen gumon qilg'ondin o'zga jom-u may mavjud erur,

Bilmayin naf etma bu mayxona ahlin, zohido.

Misra ma'nosi: Sharqdan chiqqan quyoshning hidoyat nurlari piyolada aks etishi; jom – qadah, may piyolasi; vahdat – yakkalik, yagonalik; g'amzudo – qayg'uni ketkazuvchi; zarf – may quyiladigan idish; getinamo – olamni ko'rsatuvchi; dayr – butxona, ko'chma ma'noda, mayxona va umuman dunyo; mug'bacha – mayxonachining yugurdak xodimi, may tashuvchi bola; ibtido – boshlanish; mahv – yo'qolish, bitish; moado – ...dan boshqa.

4. «Har gadokim» g'azali:

- Har gadokim, bo'yrayi faqr erur kisvat anga,
 Saltanat zarbaftidin hojat emas xil'at anga.
 Kim fano tufrog'iga yotib qo'yar tosh uzra bosh,
 Taxt uza ermas muzahhab muttako hojat anga
5. «Ko'rgali husnuningni zor-u muhtalo bo'ldum sanga,
 Ne balolig' kun edikim, oshno bo'ldum sanga»
6. «O'n sakiz ming olam oshubi agar boshindadur,
 Ne ajab chun sarvinozim o'n sakiz yoshindadur»
7. «Sho'x ikki g'izolingni noz uyqusidin uyg'al,
 To uyqulari ketsun, gulzor ichida o'ynat»
8. «Ko'nglung istar yorlar birla hamisha shod bo'l,
 Mendin-u kimdinki, ko'nglung istamas, ozod bo'l»
9. «Yordin ayru ko'ngul mulkedur sultoni yo'q,
 Mulkkim sultoni yo'q, jismedururkim, joni yo'q»
10. «Qaro ko'zum, kel-u mardumlug' emdi fan qilg'il,
 Ko'zum qarosida mardum kibi vatan qilg'il».
11. «Ko'nglum o'rtansun agar g'ayringg'a parvo aylasa,
 Har ko'ngul hamkim sening shavqingni paydo aylasa»
12. «Tifllar toshiki, jismim qildi sartosar qora,
 Bo'ldi savdog'a savodi a'zam andin har qora»
13. «Gulruxi ra'noqadin chun bog' tavf aylar
 Infiolidin guli ra'no qizarib, sarg'oyib».
14. «Ey sabo, holim borib sarvi xiromonimg'a ayl,
 Yig'larimning shiddatin gulbargi xandonimg'a ayl».
15. «Meni ishqdin man etar soda shayx,
 Dema soda shayx, aytkim loda shayx».
16. «Do'stlar, ahli zamondin mehr umidi tutmangiz,
 Mehri gardun bo'lsalar ko'z nuridin yorutmangiz».
17. «Ko'z qonidin dema, etagim lolavordur

Kim, ko'hi dardning etagi lolazordur».

18. «Ko'nglum ichra dard-u g'am

avvalg'ilarg'a o'xshamas

Kim, ul oyning hajri ham avvalg'ilarg'a o'xshamas».

19. «Oshiq o'ldum, bilmadim, yor o'zgalarga yor emish,

Oллоh-olлоh, ishq aro mundoq balolar bor emish»

20. «Ko'kragimdur subhning piraḥanidin chokrok,

Kirpigim shabnam to'kilgan sabzadin namnokrok»

21. «Ne navo soz aylagay bulbul gulistondin judo,

Aylamas to'ti takallum shakkaristondin judo.

Hajr o'lumdin tatx emish, mundin so'ng,

ey gardun, meni

Aylagil jondin judo, qilg'uncha jonondin judo»

22. «Havo xush erdi-yu, ollimda bir qadah mayi nob,

Ichar edim vale g'amdin qadah-qadah xunob.

Chu soqiy etti qadah ko'zgusida jilvayi husn,

Ne ayb oshiqi mayxora ko'ngli bo'lsa yabob?»

23. «Har qachonki, kemaga ul oy safar raxtin solur,

Mavjlig' daryo kibi oshufta ko'nglum qo'zg'olur»

24. «Navbahor ayyomi bo'lmish, men diyor-u yorsiz,

Bulbul o'lg'ondek xazon fasli gul-u gulzorsiz.

Topmaduq gulrang jomi bexumor, ey bog'bon,

Vahki, bu gulshan aro gul butmas emish xorsiz»

25. «Orazin yopqoch ko'zumdin sochilur har

lahza yosh,

Bo'ylakim, paydo bo'lur yulduz, nihon bo'lg'och quyosh.

Qoshi ollinda Navoiy bersa jon ayb etmangiz,

Gar budur mehrob, bir-bir qo'yg'usidur barcha bosh»

26. «Kechti umrim naqdi g'afat birla nodonlig'da hayf,

- Qolg'oni sarf o'ldi anduh-u pushaymonlig'da hayf»
27. «Ochmag'ay erding jamoli olamoro koshki,
Solmag'ay erding bori olamda g'avg'o koshki»
28. «Yordin hijron chekar ushshoqi zor, ey do'stlar,
Necha tortay hajr, chun yo'q menda yor, ey do'stlar»
29. «Lolagun to'n ichra, yo rab, ul g'azoli Chin erur,
Yo ko'zumning mardumi, qon yosh ila rangin erur»
30. «Do'stlar, mahram deb elga roz ifsho qilmangiz,
Boshingizg'a yuz balo kuch birla paydo qilmangiz»
31. «Meni men istagan o'z suhbatiga arjumand etmas,
Meni istar kishining suhbatini ko'nglum pisand etmas»
32. «Menga nomehribon yor o'zgalarga mehribon ermish,
Mening jonim olib, ag'yorga oromijon ermish»
33. «Rahm etib, ey do'stlar, majruh ko'ksumni yoring,
Qo'l yolang aylab solib, har yon ichimni axtoring»
34. «Mening firoqim-u aning visoli tun bila tong,
Bu nav dahrda yo'q ehtimoli tun bila tong»
35. «Kimga qildim bir vafokim, yuz jafosin ko'rmadim?!
Ko'rguzib yuz mehr, ming dard-u balosin ko'rmadim?!»
36. «Kimki bir ko'ngli buzug'ning xotirin shod aylagay,
Oncha borkim, Ka'ba vayron bo'lsa, obod aylagay.
Besha ichra devlar maqluli o'lsun, ey pari,
Gar Navoiy yona azmi Astrobod aylagay»
37. «Sarig' og'rig' bo'ldum, ey soqiy, xazoni hajr aro,
Qoni asfar mayki, bor har qatrasini qahrabo»
38. «Oqara boshladi bosh-u6 to'kula boshladi tish,
Safar yarog'ini qilg'ilki, tushti boshinga ish»
39. «Xil'atin to aylamish jonon qizil, sorig', yashil,
Shu'layi ohim chiqar har yon qizil, song', yashil»

40. Qaysi devon shoir umrining ko'klamini bildiradi va bu davr qaysi yillarni o'z ichiga oladi?

J: «G'aroyib us-sig'ar» (Bolalik g'aroyibotlari) 7-8 yoshdan 20 yoshgacha

41. Qaysi devon shoir umrining yozini bildiradi va bu davr qaysi yillarni o'z ichiga oladi?

J: «Navodir ush-shabob» (Yigitlik nodirliklari) 20 yoshdan 35 yoshgacha

42. Qaysi devon shoir umrining kuzini bildiradi va bu davr qaysi yillarni o'z ichiga oladi?

J: «Badoe' ul-vasat» (O'rta yosh badlalarlari) 35 yoshdan 45 yoshgacha

43. Qaysi devon shoir umrining qishini bildiradi va bu davr qaysi yillarni o'z ichiga oladi? J: «Favoyid ul-kibar»

(Keksalik foydalarlari) 45 yoshdan 60 yoshgacha

44. Navoiyning qaysi g'azalida Ka'badan boshlangan so'z Astrobodgacha kelgan?

J: Kimki bir ko'ngli buzug'ning xotirin shod aylagay, Oncha borkim, Ka'ba vayron bo'lsa, obod aylagay

45. Navoiyning qaysi g'azali Lutfiyni hayratga solgan?

J: Orazin yopqoch ko'zimdin sochilur har lahza yosh, Bo'ylakim paydo bo'lur yulduz nihon bo'lg'och quyosh

46. Navoiyning qaysi devoni Husayn Boyqaro topshirig'i bilan tuzilgan?

J: «Badoe' ul-bidoya», «Xazoyin ul-maonly»

47. Navoiyning «Lolazor ermaski, ohimdin jahonga tushti o't» satri bilan boshlanuvchi g'azali qanday g'azal?

J: Tadrij asosida yaratilgan yakpora g'azal

48. Navolyning tadrij asosiga qurilgan g'azali?

J: YordIn ayru ko'ngul mulkedurur sultoni yo'q,
Mulkkim sultoni yo'q, jismedururkim, joni yo'q

49. Navolyning tarji'bandi qaysi?

J: **Xarobot aro kirdim oshuftahol**

50. «Xarobot aro kirdim oshuftahol» tarji'bandi qaysi
vaznda yozilgan? J: **Mutaqorib**

51. «Xarobot aro kirdim oshuftahol» tarji'bandi qaysi
devonga kiritilgan? J: **«G'aroyib us-sig'ar»**

52. «Xarobot aro kirdim oshuftahol» tarji'bandi necha
band, necha misradan iborat? J: **10 band, 200 misra**

53. «Xarobot aro kirdim oshuftahol» tarji'bandidagi har
bir band qaysi maqta' bilan yakunlanadi? J: **Xarobot aro
kirdim oshuftahol, May istarga ilgimda sing'on safol**

54. «Xarobot aro kirdim oshuftahol» tarji'bandidagi har
bir band kimga murojaat bilan boshlanadi? J: **Soqliya**

55. «Ketur soqiy, ul mayki, subhi alast, Aning nash'asi-
din ko'ngul erdi mast» misralari bilan boshlanuvchi she'r-
ning janri? J: **Tarji'band**

56. «Xarobot aro kirdim oshuftahol» tarji'bandining
2-qismi qanday boshlanadi?

J: **«Ketur, soqliyo, mujdaye jomdin Ki, pajmurda
bo'lmishmen anjomdin»**

57. «Xarobot aro kirdim oshuftahol» tarji'bandining
3-qismi qanday boshlanadi? J: **«Tilarmen bu dayr ichra
koshonaye Ki, bo'lg'ay jivorida xumxonaye»**

58. Tarji'bandning 6-qismi qanday boshlanadi?

J: **«Qani soqliyi guluzorim mening Ki, jon qasdi et-
mish xumorim mening»**

59. «Xazoyin ul- maoniy» devonidagi qaysi devonda g'azallar soni ko'proq? **J: Barcha devonlarda bir xil: 650 tadan g'azal jamlangan**

60. «Xazoyin ul-maoniy» Sharqda qanday nom bilan mashhur? **J: «Chor devon»**

61. «Xazoyin ul-maoniy»ga Navoiy nechta ruboiy kiritgan? **J: 133 ta**

62. «Xazoyin ul-maoniy»ga nechta qit'a kiritilgan?
J: 210 ta

63. «Xazoyin ul-maoniy»da nechta she'r mavjud?
J: 45 ming misraga yaqin, 3200 dan ortiq she'r

64. «Zohid, senga hur-u, menga jonona kerak» ruboiysida qaysi san'at keng ishlatilgan? **J: Tanosub**

65. «Yo'q dahrda bir besar-u somon mendek, O'z holi-ga sargashta-yu hayron mendek», deb boshlanuvchi ruboiydagi besar-u somon so'zining ma'nosini toping. **J: Hech kimsasi va hech narsasi yo'q, hayronlikda qolgan kishi**

66. «Kamol et kasbkim», deb boshlanuvchi qit'asida qanday g'oya ilgari suriladi?

J: Bu dunyodan kamolotga erishmay ketmoq ham-momga kirib, poklanmay chiqishday gap

67. «Navoiy she'ri to'qqiz bayt-u o'n bir bayt, o'n uch bayt» she'riining janri? **J: Qit'a**

68. «Tuzlukka moyil o'lki, ishing borg'ay ilgari, Yuz mushkil o'lsa yo'qsa ming o'lingda har zamon» misralari-ning janri? **J: Qit'a**

69. «Yaxshi xotunlar safoyi zuhdidin, Olam ichra gar yorug'luq bo'lsa fosh», deb boshlanuvchi she'rning janri?

J: Qit'a

70. «Kim, kuchuk birla xo'dukka necha qilsang tarbiyat, It bo'lur, dog'i eshak, bo'lmaslar aslo odami» misralarining janri? J: **Qit'a**

71. «Kishi aybing desa, dam urmag'likim, ul erur ko'zgu» she'rining janri? J: **Fard**

72. «Men – sinuq, ko'nglim – sinuq, sabrim uyi xud yerga past...» she'rining janri? J: **Fard**

73. «Ul parikim, ani demishman yor...» she'rining janri? J: **Fard**

74. «Jonimdagi «jim» ikki dolingga fido», deb boshlanuvchi she'rning janri? J: **Ruboly**

75. «Ko'z bila qoshing yaxshi, qabog'ing yaxshi», deb boshlanuvchi she'rning janri? J: **Ruboly**

76. «Jondin seni ko'p sevarmen, ey umri aziz» ruboiy-sining mavzusi? J: **Hayotsevarlik**

77. «Yo'q dahrda bir besar-u somon mendek» deb boshlanuvchi she'rning janri? J: **Ruboiy**

78. «Ey jism, aning ko'yini paydo qilako'r», deb boshlanuvchi she'rning janri? J: **Ruboly**

79. «Yo rab, ul shahd-u shakar yolabdurur», deb boshlanuvchi she'rning janri? J: **Tuyuq**

80. «Tig'i ishqing yorasidir butmagon», deb boshlanuvchi tuyuqdagi «butmagon» so'zlarining ma'nolari?

J: **Tuzalmagan, tugatmagan, o'smagan**

81. «Yo qoshingdin necha bir o'q ko'z tutay, Otki o'trusig'a oning ko'z tutay» misralarining janri?

J: **Tuyuq**

82. «Charx tortib xanjari hijron bu tun», deb boshlanuvchi she'rning janri? J: **Tuyuq**

83. «Bo'lmag'ay erdi jamoling muncha zebo koshki»,
deb boshlanuvchi she'rning janri? J: **Muxammas**

84. Navoiy nechta luyuq yaralgan? J: **13 ta**

85. Yoriga: «O'zgalar husnin tamosho aylasam,
chiqsun ko'zum,

O'zga bir ko'z hamki husnuni tamosho aylasa», –
deya murojaat qilgan shoir kim? J: **Navoiy**

86. Yorning yuzi firog'ida ko'zni lolakor, ya'ni lola ekuv-
chi; qon yosh sochuvchi deya atagan shoir nomini toping.

J: **Navoiy**

87. Navoiyning qaysi g'azalida Jamshid, Faridun, shoh
G'ozilyar nomi birga qo'llanilgan? J: «Ko'nglum ichra
dard-u g'am, avvalg'ilarg'a o'xshamas» g'azali

88. Qaysi shoirning bir g'azalida radif uchun tanlangan
so'zlar uchta rangni bildiruvchi so'zlardan iborat?

J: **Navoiy («Qizil, sorig', yashil» radifli g'azali)**

89. Sho'x ikki g'izolingni noz uyqusidin uyg'at,

To uyqulari ketsun, gulzor ichida o'ynat. Navoiyning
ushbu baytida yorning qaysi a'zosi haqida so'z ketgan?

J: **Soch**

90. Mumtoz she'riyatimizda yoqimli hid taratish, yana-
da go'zallashish ma'nolarini anglatuvchi so'z nomini toping.

J: **Royiha**

91. Bir oh ila kul bo'ldum, ey charx, tilab topib,

Farhod ila Majnung'a oshiqlik ishin o'rgat. Navoiy qa-
lamiga mansub ushbu baytda qo'llangan badiiy san'atlarni
toping. J: **Mubolag'a, talmeh**

92. Garchi sabrim uyi yanglig' aylading vayron meni,

Doimo, yo Rabki, husnuni mulkidek obod bo'l. Navoiy

qalamiga mansub ushbu baytda qo'llangan badiiy san'atlar nomini toping. **J: Tazod, talmeh**

93. Navoiyning qaysi g'azalida *Iakovar, ya'ni yo'rg'a otingga bag'rim qonini xino qil* deya qadimda bayramlarga otning oyog'iga xino qo'yib chiqish odati eslanadi?

J: Qaro ko'zum, kel-u mardumlug' emdi fan qilg'il

94. *Tan anga siym-u, ichinda tosh muzmar ko'nglidin, Aqlg'a yuz hayrat, ul oyning ich-u toshindadur.* Navoiy qalamiga mansub ushbu baytda qo'llangan «muzmar» so'zining ma'nosini toping. **J: Yashirin**

95. *Yuzung visolig'a yetsun, desang, ko'ngullarni.* Navoiy qalamiga mansub ushbu baytning keyingi misrasini toping. **J: Sochlngni boshtln ayog' chln lla shikan qilg'll**

96. «Qora» radifli g'azal yozgan shoirni toping.

J: Navoiy

97. *Qizil libos kiygan yorning xalqning ko'nglini libosining rangi kabi qon qilishga tayyorligi* Navoiyning qaysi g'azalida tasvirlangan?

J: Lolagun to'n ichra, yo Rab, ul g'azoli Chin erur

98. *Hayrat etmon husni naqshidaki, har hayratki bor, Barchasi ezid taolo sun naqqoshindadur.* Alisher Navoiyning ushbu baytidagi «sun'i naqqosh» kim?

J: Alloh

99. She'rlaridan birida jon eng aziz narsa bo'lsa-da, umrni undan ham aziz ko'rgan shoir nomini toping.

J: Navoiy

100. Navoiy «Yo'q» radifli g'azalida yoridan ayrilgan ko'ngilni birinchi baytda hokimi yo'q mamlakatga, ikkinchi baytda jonsiz jismni gul-u rayhoni yo'q qaro tuproqqa

o'xshatadi. Uchinchi baytda yorsiz ko'ngil nimaga o'xshatiladi? **J: Oysiz qorong'i kechaga**

101. *Firoq tog'ida topilsa, tufrog'im, ey charx,*

Xamir etib yana ul tog'da Ko'hkan qilg'il. Alisher Navoiyning ushbu baytidagi «ko'hkan» nimaning badiiy timsoli?

J: Firoq, ranj, hajr va dardning

102. Alisher Navoiyning sir saqlash haqida saboq bo'luvchi g'azallari qaysi javobda to'g'ri berilgan? **J: «Do'stlar, mahram deb elga...», «Kimsaga dard ahil deb»**

103. *Chun Navoiy Ishq rozin asray olmay qildi fosh,*

Otini roz ahli tumorinda insho qilmangiz. Navoiyning ushbu baytidan kelib chiqadigan xulosa...

J: Ishq sirini saqlay olmagan kishini sir saqlay oluvchilar toifasiga kiritmaslik kerak

104. *Xazon sipohig'a, ey bog'bon, emas mone,*

Bu bog' tomida gar ignadin tikan qilg'il. Navoiyning ushbu baytida qanday timsollar berilgan?

J: Bog'bon – yaratuvchi, bog' – mavjud borliq, xazon sipohi – o'lim lashkari

105. «*Takovaringg'a bag'ir qonidin xino bog'la, itingga g'amzada jon rishtasin rasan qilg'il*». Ushbu baytda Navoiy nima demoqchi?

J: Otingning oyoqlariga bag'rim qonidan xino bog'lagin, itingga esa jonim iplarini arqon qilib bog'la

106. «Do'stlar, mahram deb elga roz ifsho qilmangiz» deb boshlanadigan g'azalidagi kinoyaviy tasvirlardan Alisher Navoiyning maqsadi nima edi?

J: O'zi yashagan zamona va zamon ahldan shikoyat, ulardan yuz o'g'lash

107. Forsiy «*mardum*» so'zi qanday ma'nolarni ifodalaydi? **J: Odamlar, ko'z qorachig'i**

108. Sharq adabiyotida «Xamsa» yozish an'anasini kim boshlab bergan? **J: Nizomiy Ganjaviy**

109. Turkiy tildagi birinchi «Xamsa» asari muallifi...

J: Navoiy

110. Navoiy «Xamsa»siga kirgan dostonlarni to'g'ri sanang. **J: «Hayrat ul-abror» (Yaxshilar hayrati), «Farhod va Shirin», «Layli va Majnun», «Sab'ayi sayyor» (Yetti kezuvchi), «Saddi Iskandariy»**

111. «Xamsa» necha misradan iborat? **J: 54 ming misra**

112. «Hayrat ul-abror» nechanchi yilda yozilgan, hajmi va tuzilishini toping. **J: 1483-yilda yozilgan, hajmi 3988 bayt, 64 bob, 20 maqolat**

113. «Hayrat ul-abror»da necha bob ustozlar ta'rifiga bag'ishlangan? **J: 2 bob**

114. «Hayrat ul-abror»da nechanchi bobdan so'ng maqolalar boshlanadi? **J: 22-bobdan**

115. «Hayrat ul-abror»ning 5-maqolati nima haqida?

J: Karam haqida

116. «Hayrat ul-abror»ning vaznini toping.

J: Aruzning sari' bahri: muftailun muftailun follun

117. «Hayrat ul-abror»ning birinchi maqolati nimaga bag'ishlangan? **J: lymonga**

118. «Hayrat ul-abror»ning ikkinchi maqolati nimaga bag'ishlangan? **J: Islomga**

119. «Hayrat ul-abror»ning muqaddimasida qaysi ulug' pirlar haqida so'z boradi?

J: Bahouddin Naqshband va Xoja Ahror

120. «Hayrat ul-abror»ning uchinchi maqolati nimaga bag'ishlangan? **J: Shohlarga**

121. «Hayrat ul-abror»ning o'ninchi maqolati nimaga bag'ishlangan?

J: Rost va yolg'on, to'g'rilik va agrilikka

122. Ushbu misra Navoiyning qaysi asaridan olingan? *So'zda, Navoiy, ne desang chin degil, Rost navo nag'maga tahsin degil.* **J: «Hayrat ul-abror»**

123. «Hayrat ul-abror»da Navoiy kim haqida: «Xayli fasohat boshining afsari,

Ganji yaqin afsarining gavhari», – deb yozadi?

J: Nizomiy haqida

124. «*Tushti chu rahrav bila payravg'a so'z*» misralaridagi «*rahrav*» va «*payrav*» kimlar?

J: Rahrav – yo'l boshlovchi, ya'ni Nizomiy, payrav – ergashuvchi, ya'ni Xusrav Dehlaviy

125. «*Sarv-u gul-u lola xardori bor, Lek o'tinning dag'i bozori bor*» deganda Navoiy nimani nazarda tutgan?

J: Nizomiy, Dehlaviy, Jomiy «Xamsa»lari sarv, gul, loladir, Navoiy yozmoqchi bo'lgan asar o'tin bo'lsa ham mayli, uning ham bozori bo'ladi

126. «*Jon bo'lub ul, ruh aning qolibi, Kim tanda ruh, aning tolibi*» misralarida nima haqida so'z bormoqda va misrada qo'llangan badiiy san'at? **J: So'z ta'rifl, Ifrot san'ati**

127. «*Tarki adabdin biri kulgu durur, Kulgu adab tarkiga belgu durur*» misralari qaysi asardan olingan?

J: «Hayrat ul-abror»dan

128. Alisher Navoiy adabiy rahnomalari, salaflari, ustozlarini «mo'jaz bayonliq sohiri hind», «isonafaslik rindi

Sheroz», «qudsi asarlik orifi Jam» deb ta'riflaydi. Ular qaysi javobda to'g'ri berilgan?

J: Xusrav Dehlaviy, Hofiz Sheroziy, Jomiy

129. «Xamsa» dostonlari qaysi janrda yozilgan?

J: Masnaviyda

130. Navoiy «Xamsa» dostonlarining qaysi biri muqaddimasida «Xamsa» yozishdagi o'ziga xos yo'riqlarini bayon etgan?

J: «Farhod va Shirin»da

131. Ma'lumki, Navoiyning «Hayrat ul-abror» dostoni 63 bobdan iborat. Shundan necha bobi xotimadan iborat?

J: 2 bobi

132. *Kimki jahon ahlida inson erur,
Bilki, nishoni anga iymon erur.* Navoiy ushbu hikmatli misralarini qaysi asarida yozgan?

J: «Hayrat ul-abror»da

133. «*Ganja vatan, ko'ngli aning ganjxez, Xotiri ganjur-u tili ganjrez*» misralari kimning ta'rifiga bag'ishlangan?

J: Nizomiy madhi

134. «*Ganja vatan, ko'ngli aning ganjxez, Xotiri ganjur-u tili ganjrez*» misralarida qaysi badiiy san'atlar qo'llanilgan? **J: Iyhom, ishtiyoq**

135. «Hayrat ul-abror» muqaddimasida *jahon osmon gumbaziga yashirinib turganday, u ham o'z hujrasi ichida yashirinib turadi, deya kattaligi jahonga o'xshatilgan shoir* nomini toping. **J: Jomiy**

136. «Hayrat ul-abror» muqaddimasida «*Ulki bukun qutbi tariqatdur ul, Koshifi asrori haqiqatdur ul*» deya ta'riflangan shoir kim? **J: Jomiy**

137. «Hayrat ul-abror» muqaddimasida «Ko'ksi haqoyiq duri ganjinasi, Ko'ngli maoniy yuzi oyinasi» deya ta'riflangan shoir kim? J: Jomiy

138. «Xoni latoyifqa so'zi munqasim, Durri maoniyg'a tili muntazim» deya ta'riflangan shoir kim? J: Nizomiy

139. «Chun o'qumoq zamzaması bo'ldi bas, Ko'nglum aro dag'dag'a soldi havas» – bu kitobni o'qigandan keyin menda shunday asar yozish havasi tug'ildi, deya Navoiy qaysi asarni tilga olgan? J: «Tuhfat ul-afkor»

140. «Yo'ldasa bu yo'lda Nizomiy yo'lum, Qo'ldasa Xusrav ila Jomiy qo'lum» misralari Navoiyning qaysi asaridan olingan? J: «Hayrat ul-abror»dan

141. «Surat ila bo'lsa mahi osmon, Surati devor hamon, ul hamon» baytining ma'nosini toping. J: Agar bir go'zal har qancha chiroyli va oy yuzli bo'lsa-yu, lekin gapirmasa devordagi suratdan farq qilmaydi

142. «Hayrat ul-abror»ning «So'z ta'rifida» bobida qanday masala ko'tarib chiqilgan? J: Badiiy ijodning shartlari

143. «Sultonlar haqida» bobida keltirilgan «Bo'ldi raiyat gala-vu sen shubon, Ul shajari musmir-u sen bog'bon» baytida qanday tashbeh – o'xshatishlar qo'llangan?

J: Xalq – gala, shoh – cho'pon; xalq – mevali daraxt, shoh – bog'bon

144. «Adab haqida» bobida keltirilgan «G'uncha kulub bo'ldi ochilmoq anga, Yetti ochilmoqda sochilmoq anga» misralarida qaysi illat qoralangan?

J: Ko'p kullish, misrada g'uncha kulganl uchun ochildi va ochilgandan keyin sochlildi, deyilgan

145. «Barqni kulgu yiqibon tog' aro, Balki qilib yer quyi

tuproq' aro» misralarida qanday ma'no ifodalangan?

J: Chaqmoq tog' orasida kulgani uchun tuproq ostiga kirib ketdi

146. «*Tarki adabdin biri kulgu durur, Kulgu adab tarkiga belgu durur*» misralari Navoiyning qaysi asaridan olingan?

J: «Hayrat ul-abror»

147. *Yaxshilik gar aylamasang ish chog'i, Aylamagil bori yomonliq dog'i* misralari Navoiyning qaysi asaridan olingan? **J: «Hayrat ul-abror»**

148. Navoiyning shahzoda Badiuzzamonga o'g'itlari «Xamsa»ning qaysi dostoniga kiritilgan?

J: «Hayrat ul-abror»

149. *Shohki ish adl ila bunyod etar, Adl buzuq mulkni obod etar* misralari kimga bag'ishlangan?

J: Shahzoda Badiuzzamonga

150. *Zoda murid-u otani pir bil, Har ishida hukmig'a ta'sir bil* misralari kimga bag'ishlangan?

J: Shahzoda Badiuzzamonga

151. «*Dedi: nedur senga olamda pesha, Dedi: ishq ichra majnunliq hamisha*». Ushbu parcha kimlarning muqototi (dialog)? **J: Xusrav va Farhod**

152. «*Dedi: dilbaringning de sifolin! Dedi: til g'ayratidin tutmon otin!*» dialogida «g'ayratidin» so'zi qanday ma'noni ifodalaydi? **J: Rashkni**

153. Bosh va salbiy qahramon o'rtasida kechadigan dialog qaysi asarda berilgan? **J: «Farhod va Shirin»**

154. Shirinning Farhodga yozgan maktubining dastlabki misrasi qaysi qatorda berilgan?

J: Nedur ahvoling, ey zorl g'arlbim

155. Navoiy qaysi dostonida «Yo'q ersa nazm qilg'onni xaloyiq Mukarrar aylamak sendin ne loyiq, ya'ni boshqalar she'r qilib aytganini yana takror qilmoqdan nima foyda», deya doston syujeti va kompozitsiyasida tub o'zgarishlar qilgan? **J: «Farhod va Shirin»**

156. «Hamul yerda emas gul istamak xo'b, Bu bo'ston sahnida gul ko'p, chaman ko'p» misralari qaysi doston muqaddimasidan olingan? **J: «Farhod va Shirin»**

157. Kim birinchi bo'lib Shirin haqida alohida doston yaratgan? **J: Nizomiy**

158. Kimning fikricha, zamonasida Shirindan go'zalroq ayol bo'lmagan? **J: Tabariyning**

159. Navoiydan oldin qaysi ijodkor «Farhodnoma» dostonini yozgan? **J: Orif Ardabeliy**

160. Farhodning muhabbati qanday muhabbat sanaladi? **J: Majoziydan ilohiyga, inson ishqidan Oллоh ishqiga o'sib boruvchi muhabbat**

161. «Demonkim, ko'ngli pok-u ham ko'zi pok, tili pok-u, so'zi pok-u, o'zi pok». Ushbu ta'rif qaysi asar qahramoniga tegishli? **J: Farhod**

162. «Janubida muhabbat dardi zohir, Uzori uzra g'urbat gardi zohir». Ushbu ta'rif kim tomonidan kimga aytilgan? **J: Shirin tomonidan Farhod ta'rifi**

163. «Farhod va Shirin» qanday voqea bilan boshlanadi? **J: Chin hoqonining farzandsizligi va uning so'ngsiz iztiroblari tasviri bilan**

164. «Farhod va Shirin» dostonining vazni?

J: Hazaji musaddasi mahzuf

165. «Chu shirin joni erdi, onsiz o'ldi, Damekim o'ldi

onsiz, jonsiz o'ldi». Ushbu parchada kimning holati tasvirlangan? **J: Mehinbonuning**

166. *Tikan kirsa kalingga kiynasidin, Chiqarsam erdi kirpik ignasidin*, ya'ni kaftingga tikan kirsa, uni kiprigim bilan olib tashlasam edi misralari kimning tilidan aytilgan?

J: Shlirinning

167. *Agar hajringda yuz yil g'ussakashmen. Agar vasling umidi bo'lsa xushmen*. Ushbu she'riy parcha kimning ruhiy holatini aks ettirgan? **J: Shlirinning**

168. «*Xiroming chog'i yo'ldosh o'lsam erdi, Sukuning chog'i qo'ldosh o'lsam erdi*» misralari kimning tilidan aytilgan? **J: Shlirinning**

169. «*Oshiqlik, avvalo, or-nomusni mahkam ushla-moqdirki, bu bag'oyat mushkul ishdur. Oshiq ohi yetti qavat osmonning pardasini uchirganda ham yuzidagi pardasini ko'tarmaydi*». Bu fikr qaysi baytda o'z ifodasini topgan?

J: Uchursa ohi yetti ko'k niqobin, Yuzldin och-mag'ay burqa – hijobin

170. Farhod va Xusravning munozarasi qaysi misralar bilan boshlanadi?

J: Dedi: qaydin sen, ey majnuni gumrah?

171. Farhod va Xusravning munozarasi qaysi misra bilan yakunlanadi?

J: Dedi: bu so'zlaringdin yaxshiroq qatl

172. Qaysi asar so'ngida «*Ishq ta'rifida*» degan maxsus bob bor? **J: «Layli va Majnun»da**

173. «*Layli*» so'zining ma'nosi? **J: Tungl**

174. Ishq dostonlari ichida eng mashhuri, ayni paytda eng dardlisi qaysi? **J: «Layli va Majnun»**

175. Majnunning asl ismi nima? J: **Qays**

176. Olimlarning taxminlariga ko'ra Majnunning asl ismi? J: **Qays Ibn Mulavvah**

177. Navoiy qaysi asarida ishqni misni oltiniga aylantiruvchi kimyoga va jahonni yorituvchi oynaga o'xshatadi?

J: **«Layli va Majnun»**

178. Navoiy qaysi asarini shunday yakunlaydi: *«So'ng'in nechakim uzattim oxir, Yig'lay-yig'lay tugattim oxir»*? J: **«Layli va Majnun»**

179. Otasi Majnunni nima maqsadda Ka'ba ziyoratiga olib boradi? J: **Qays bu muqaddas dargohda dardiga shifo tilasa deb**

180. *«O't ko'rsaki mayl etib nihoni, Ishq o'ti tasavvur aylab oni. Bo'lmay g'ofil dame g'am-u dard, Ulg'aytibon oni dard parvard»*. Ushbu ta'rif qaysi qahramon haqida?

J: **Majnun haqida**

181. *«Demonki, meni tarabg'a xos et, Yoxud g'ami ishq-din xalos et! Dermenki, menga bu o'tni har dam, Afzun qil-u, qilma zarraye kam! Chek aynima ishq to'tiyosin, Ur qalbima ishq kimiyosin!»* ushbu parcha kimning nutqidan olingan? J: **Majnunning Ka'badagi ziyorati nutqidan**

182. *«Dardini najotim et, ilohi, Yodini hayotim et, ilohi!»* misralari qaysi qahramonga tegishli? J: **Majnunga**

183. «Layli va Majnun» qissasini kim birinchi bo'lib yaxlit bir dostoniga aylantirdi? J: **Nizomiy**

184. «Layli va Majnun» dostoni qanday boshlanadi?

J: **Tun va bo'ron tasviri bilan**

185. «Layli va Majnun» dostoniga nechta nazira bog'langan? J: **118 ta: 67 ta fors, 37 ta turkiy tilda**

186. «Layli va Majnun» dostonida tasvirlangan ishq qanday ishq edi? J: **Tasavvufiy ishq**

187. «Men xastani aylamakta mavjud, Ne erdi qazog'a maqsud?!» Ushbu so'z qaysi qahramonning nutqi?

J: **Majnun**

188. «Hukm ayladi mulki ishq shohi, Kim dahrni moh to bamohi» misralarida kim ta'riflangan? J: **Majnun**

189. Qaysi asar qahramoni bolaligida: «Atrofdin el ke-lib talosha, Ul nodirani qilib tamosha. Ba'zi yuzidln topib tahayyur, Ba'zi so'zidin qilib tafakkur», – deya ta'riflanadi?

J: **Majnun**

190. «O't ko'rsaki mayl etib nihoni, Ishq o'ti tasavvur aylab oni. Bo'lmay g'ofil dame g'am-u dard, Ulg'aytibon oni dard parvard», deya ta'riflangan qahramon kim? J: **Majnun**

191. «Ey ishq, g'arib kimyosen, Bal o'ynayi jahon-namosen». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «**Layli va Majnun**»

192. Ko'nglum g'am ila to'q ayla, yo Rab! Ishq ichra meni yo'q ayla, yo Rab! Ushbu she'riy parcha kimning ruhiy holatini aks ettirgan? J: **Majnun**

193. Ishq o'ti ko'ngulni kuydurur chog', Manig'a su quysalar bo'tur yog'. Ushbu she'riy parcha kimning ruhiy holatini aks ettirgan? J: **Majnun**

194. Kimning nomini tarixchilar 420 – 438-yillarda pod-sholik qilgan Eronning sasoniy hukmdori Varaxran V bilan bog'laydilar? J: **Bahrom**

195. Navoiy «Sab'ayi sayyor»ga turkona ruh berdi. Bu nimada ko'rinadi? J: **Shahrisabz, Xorazm haqida max-sus hikoyalar kiritadi**

196. Navoiy o'zidan oldingi ustoz xamsanavislarga «Sab'ayi sayyor»da qanday e'tiroz bildiradi?

J: Uni ishqdan xoll tasvirlaganliklari, afsona aytish uchun Bahromga malikalardan boshqa qissaxon topilmaydimi, ular dardsiz va nodon kishining sarguzashtini ko'rsatishni maqsad qilib olganlar

197. Navoiyning «Sab'ayi sayyor» qissasini ishlashdagi eng muhim xizmati qaysi? J: Bahrom obrazini takomillashtirdi, u bilan bog'liq voqealarni mustahkam mantiq ipiga tizdi, qissa voqealarini yurtimiz tarixi bilan bog'lashga harakat qildi

198. «*Ishq ila shohliq muvofiq emas, ishq lofida shoh sodiq emas*». Ushbu parcha qaysi asardan olingan va kim haqida? J: «Sab'ayi sayyor»da Bahrom haqida

199. Bahrom shanba kuni qanday rangdagi qasrda qaysi malika huzurida qaysi hikoyani tinglaydi?

J: Qora rangli qasrda hind malikasi huzurida sahlylikning betimsol namunasini ko'rsatgan Axiy haqidagi hikoyani tinglaydi

200. Bahrom yakshanba kuni qanday rangdagi qasrda qaysi malika huzurida qaysi hikoyani tinglaydi? J: Zarnigor rangli qasrda Rum malikasi huzurida rumlik musofirdan zargar Zayd Zahhob haqidagi hikoyani tinglaydi

201. Bahrom dushanba kuni qanday rangdagi qasrda kimdan qaysi hikoyani tinglaydi?

J: Yashil rangli qasrda shahrisabzlik musofirdan Sa'd haqidagi hikoyani tinglaydi

202. Bahrom qaysi kuni kimdan Dilorom haqidagi hikoyani tinglaydi?

J: Juma kuni yettinchi iqlimdan kelgan musofirdan
203. «Xizr monand sabzadin rangi, Sabzasi, suvi
ko'zgusi zangi» misralarida qaysi shahar ta'riflangan?

J: Shahrisabz

204. Sa'd tushida ikki qushni ko'radi. Ular Sa'dning kelajagini qanday bashorat qiladi? **J:** Biri Sa'dning go'zal pari qlzga uylanishini, ikkinchisi uning dev qo'lida ikki oyog'iga zanjir solingan holda asir tushishini aytadi

205. Kim: «Seni dev qilg'usidir asir, Solib ikki ayog'ingga zanjir». «Xamsa»dagi qaysi timsol qismati shunday belgilangan? **J:** Sa'd

206. Nechanchi hikoyatda Bahrom Shahrisabzda ro'y bergan voqeani tinglaydi? **J:** Uchinchi hikoyada

207. «Yo'q erdi mayl qilsa har so'zga, Tangriga e'tiroz-din o'zga» (Navoiy) deb ta'riflangan. sabr qilishni bilmaydigan, shukronalikdan uzoq bo'lgan timsolni toping.

J: Mudbir

208. Ranglar, raqamlar va burjlarga alohida e'tibor berilgan asarni ko'rsating. **J:** «Sab'ayi sayyor»

209. Bahrom obrazini birinchi bo'lib kim o'z asarida tasvirlagan? **J:** Firdavsiy «Shohnoma»

210. «Sab'ayi sayyor»da Bahrom dushanba kuni qaysi qasrda hikoya tinglaydi? **J:** Yashil qasrda

211. Kim: «Nasibing sening pari bo'lmish, Ki yuzi mehri xovari bo'lmish». «Xamsa»dagi qaysi timsol qismati shunday belgilangan? **J:** Sa'd

212. «Sab'ayi sayyor»dagi qal'ani qo'riqlaydigan Qatron nomli dev qaysi shahardan edi?

J: Shahrisabzdan

213. Ismining nomi «*baxtsiz*» ma'nosini bildiruvchi adabiy qahramonni toping. **J: Mudbir**

214. «... *ozodayi humoyun fol, Elga maqbul etib ani iqbol*». Ushbu ta'rif qaysi qahramon haqida? **J: Muqbil**

215. «Sab'ayi sayyor»da Bahrom qasriga kirib kelgan ikki sayyohdan qaysi biri dengizda sayohat qiluvchi edi?

J: Mudbir

216. «Sab'ayi sayyor»da Bahrom qasriga kirib kelgan ikki sayyohdan qaysi biri sahroda sayohat qilar edi?

J: Muqbil

217. «Dedi: «Tojirmen-u tijorat ishim, Qolmadi bu safar-da hech kishim» misralari kimning nutqidan olingan?

J: Mudbirning

218. Yolg'on gapirgani uchun shishib o'lgan qahramon nomini toping. **J: Mudbir**

219. Navoiyning adolatli hukmdor, odil podshoh haqidagi orzulari uning qaysi asarida aks etgan?

J: «Saddi Iskandariy»

220. «Sab'ayi sayyor» qaysi vaznda yozilgan? **J: Hafif**

221. «Sab'ayi sayyor»ning hajmi? **J: 38 bob, 5000 bayt**

222. Qaysi doston Navoiyning ijtimoiy-siyosiy, falsafiy-axloqiy qarashlarini ma'lum darajada yakunlaydi?

J: «Saddi Iskandariy»

223. Navoiy Iskandarning qaysi jihatiga diqqat qildi?

J: Iskandar donishmandligini saqlagan holda uning yoniga insonparvarligini, adolat kurashchisi ham ekanligini qo'shdi

224. «Saddi Iskandariy»da Rum mulki Eronga har yili qancha xiroj to'lar edi?

J: Tuxum shaklidagi ming oltin xiroj

225. Navoiyning 7215 bayt (14430 misra, 89 bobdan) iborat dostonini toping. **J: «Saddi Iskandariy»**

226. Shohga so'ngak olib kelgan darvesh obrazi qaysi asarda mavjud? **J: «Saddi Iskandariy»**

227. «*Shahe kim anga adl bunyod o'lur, Natija bukim, mulki obod o'lur*» misralari qaysi asardan olingan?

J: «Saddi Iskandariy»

HUSAYNIY (1438 – 1506)

1. Navoiyning Husayn Boyqaro haqidagi fikrlari: «*Ham turkiy devon tadviniga mayl qildilar va dilpazir abyot va benazir g'azaliyot tartib berdilar*»

2. Husayniyning alohida tarixiy, adabiy, ma'rifiy ahamiyatga ega asarini toping. **J: «Risola»**

3. Husayn Boyqaro «Risola» asarida Navoiy haqida shunday yozadi: «*...turk tilining o'lgan jasadig'a Masih an-fosi bita ruh kiyurdi va ul ruh topqonlarga turkiy oyin alfoz (or-u pudidan to'qulg'on hulla va harir kiydurdi*»

4. Jomiy haqida: «*G'azallari a'lami (olimi) va afzali, fazoil (fazilatlar) daryosining duri poki*»

5. Jomiy haqida: «*G'azallari sho'rangiz (olamga g'avg'o soluvchi, ya'ni kishida kuchli his va hayajon uyg'otuvchi), baytlari lutfomiz (lutfga boy)*»

6. G'azallaridan namunalar:

– «*Bo'ldi gul vaqti-yu, men dard-u g'amida muhtalo, Ishq o'tidin loladek bag'rimda yuz dog'i balo*»;

– «*Furqatingdin xasta ko'nglum qatra-qatra qon erur,*

Oллоh-оллоh, бу на hajri behad-u poyon erur?»

*– «Ey ko'ngul, ul dilraboning o'zga yori bor emish,
Vah, sanga dushman bo'lib, ul o'zgalarga yor emish»;*

*– «G'unchani og'zing desam, naylay aning guftori yo'q,
Sarvni qadding desam, netay aning raftori yo'q»;*

*– «Chun junun zanjirig'a bo'ldum giriftor, ey ko'ngul,
Bo'lg'asen farsuda jonimdin xabardor, ey ko'ngul»;*

*– «Necha kuygay hajr ila farsuda jonim dam-badam,
Hajridin ko'nglumga yuz g'am, g'am uza dard-u alam».*

*– «Hech musulmong'a, nigoro, dog'i hijron bo'lmasun
Kim, visolingdin judo bo'lsa, anga jon bo'lmasun»;*

*– «Ey sabo, bergil xabar, sarvi ravonim keldimu?
Jon sendin kelur, ruhi ravonim keldimu?»*

*– «Bir quyosh hajrida chektim o'tlug' afg'on bu kecha,
Kuymakim dudidin o'ldi charx giryon bu kecha»;*

*– «Vahki, g'am dashtida ilgan notavon ko'nglum qani,
Tarki jonim aylagan bexonumon ko'nglum qani?»*

*7. Husayniyning Alisher Navoiy g'azaliga muxammasi:
La'li jonbaxshingdin ayru obi hayvonni netay?*

Har dam ar yuz jon berur, jononasiz jonni netay?

Gar emas manzur yuzing, hur-u g'ilmonni netay?

Gulshani ko'yungdin ayru bog'i rizvonni netay?

Boshima gar gul sochar, sensiz gulafshonni netay?

MUHAMMAD SOLIH (1455 – 1534)

Turkiy tildagi birinchi voqeiyy tarixiy doston muallifi sifatida e'tirof etiladi.

1. Muhammad Solih shoirlikdan tashqari yana qanday san'atlardan yaxshigina xabardor bo'lgan?

J: Naqqoshlik, xattotlik

2. «Moro dar in diyor tuyi diinavozi bas, Dorem az tu go'shai chashm niyozu bas» misralarining muallifini toping.

J: Nur Saidbek

3. Muhammad Solihning bobosi kim bo'lgan?

J: Bobosi Amir Shohmalik Mirzo Ulug'bekning tarbiyachisi bo'lgan

4. 1467-yilda Dashti Qipchoqda «qozoqlikda» yurgan Husayn Boyqaro Xorazmni zabt etadi. Ushbu gapda qo'llangan «qozoqlik» so'zining ma'nosini toping.

J: Taxt egallash uchun kurashish, qoidaga bo'ysunmay, erkin yashash

5. Nur Saidbek Husayn Boyqarodan yengilib, Ixtiyoriddin qal'asiga qamalganda shohdan uning gunohini kim o'rtaga tushib so'rab oladi?

J: Jomiy

6. Muhammad Solih kimning qo'lida tahsil olgan?

J: Jomiy

7. Muhammad Solih Shayboniy huzuriga qachon boradi? **J: 1499-yilda**

8. Shayboniyxon tomonidan «amir ul-umaro», «malik ush-shuaro» deb e'lon qilingan shoir kim?

J: Muhammad Solih

9. Muhammad Solih qaysi shaharda hokim bo'lgan?

J: Niso shahrida

10. Muhammad Solihning qaysi o'g'liga Shayboniyxon alohida mehr bilan qaragan va Niso shahrini unga hadya etgan?

J: Mirzo Ulug'bek nomli o'g'liga

11. «Tarixi Rashidiy» asari muallifi Muhammad Solihning qaysi o'g'li iste'dodli shoir bo'lganini aytadi?

J: **Mirzo Ulug'bek nomli o'g'lini**

12. «Ey, xush ul kuntarki, ko'nglum vaslidan xushhol edi, Axtarin farxundai baxtim humoyunfol edi», misralarining muallifini toping.

J: **Muhammad Solihning Mirzo Ulug'bek nomli o'g'li**

13. Kim Muhammad Solihning devon tartib berganligini ma'lum qiladi?

J: **Tarixchi Mirzo Haydar**

14. «Muhammad Solih ismi munosabati bilan Solih taxallus qilur. Nur Saidbek o'g'li turur. O'zi muloyim yigitdur. Ta'bida xeyli choshni (maza) bor. Xatda ham qobiliyati ko'pdur», deb kim ta'riflagan? J: **A.Navoiy**

15. Shayboniyxon haqida asar yozgan mualliflarni toping. J: **Mulla Shodiy, Kamoliddin Binoiy, Ro'zbehxon, Po'ltan shoir**

16. «Fathnomayi xoniy» asarining muallifini toping.

J: **Mulla Shodiy**

17. XX asrda Shayboniy haqida doston yozgan shoir kim? J: **Po'ltan shoir**

18. «Mehmonnomayi Buxoro» asarining muallifi?

J: **Ro'zbehxon**

20. «Shayboniynomayi Binoiy» asarining muallifi?

J: **Kamoliddin Binoiy**

21. Shayboniyxonga bag'ishlab yozilgan qaysi asarlar fors tilida? J: «**Fathnomayi xoniy**», «**Mehmonnomayi Buxoro**», «**Shayboniynomayi Binoiy**»

22. O'zbek adabiyoti tarixida aniq va real tarixiy

voqealar tasviriga bag'ishlangan birinchi jangnomani toping.

J: Muhammad Solihning «Shayboniynoma» asari

23. «Shayboniynoma» asari O'zbekistonda qachon nashr etilgan? **J: 1961, 1989-yillarda**

24. «Shayboniynoma»da qaysi yillarda yuz bergan tarixiy hodisalar yoritiladi?

J: Shayboniyxonning temuriylarga qarshi olib borgan kurashlari, ularni yengib, taxt tepasiga kelish voqealari, ya'ni 1499 – 1505-yillardagi voqealar

25. Shayboniyxon haqida yaratilgan qaysi asarni German Vamberi 1885-yilda nemischaga tarjima qilgan?

J: «Shayboniynoma»

26. «Shayboniynoma»ning qaysi nusxasi Venada saqlanadi? **J: Shoir tirikligida 1510-yilda Qosim kotib tomonidan ko'chirilgan nusxasi**

27. «Shayboniynoma» necha misradan iborat?

J: 9000 misraga yaqin

28. «Shayboniynoma» necha bobdan iborat?

J: 76 bob

29. «Shayboniynoma» qanday boshlanadi?

J: An'anaga ko'ra hamd, munojot, na't va so'z ta'rif bilan

30. Muhammad Solih «Shayboniynoma»ning nechanchi bobida o'z taqdiri haqida yozadi? **J: 15-bobda**

31. «Shayboniynoma»ning nechanchi bobida «Kitob nazmining sababi» beriladi? **J: 15-bobda**

32. «Shayboniynoma»ning necha bobi Shayboniyxonning harbiy yurishlari tasviriga bag'ishlangan? **J: 60 bobi**

33. Shayboniyxonga «El – saning, mulk – saning, shahr – saning, Man – saning, lutf – saning, qahr – saning», deb maktub bitgan kim?

J: Samarqand shahri hokimi onasi Zuhrabegim

34. «La'nat ul nav' onag'akim, ul Nafsi uchun o'luma berdi o'g'ul. Kimki xotun so'zig'a solsa quloq, Joyi ul bor-ki, bo'lg'ay andoq» misralari kim haqida? **J: Samarqand shahrining hokimi onasi Zuhrabegim haqida**

35. Shayboniyxon xalq orasida katta nufuzga ega bo'lgan qaysi eshonni Samarqand shahridan chiqarib yuboradi? **J: Xoja Yahyoni**

36. «Tangri ul qavmni andoq qildi Kim, alar boshig'a bu kun keldi», deganda Muhammad Solih kimlarni nazarda tutgan? **J: Bobur boshchiligida Samarqandda qamalda qolgan xalqlar**

37. «Shoh uldurki, esa el g'amini, Doim o'ziga desa el g'amini, Istamay o'zining o'royishini, Istagay xalqning osoyishini. Nafs uchun aylamasa sultonlig', Qilmasa ahli havodek xonlig'». Ushbu misralar muallifini toping.

J: Muhammad Solih

38. «Shayboniynoma»ning tili qanday?

J: Sodda, dasht o'zbeklari diliga moslashtirilgan, ko'p qavatli obraz va murakkab ifodalar chetlab o'tilgan

39. «Shayboniynoma»dan parchalar:

So'z ta'rifida:

«So'z bila bo'ldi bu olam paydo,

So'z bila bo'ldi, bu odam paydo.

So'z bila olam eshiki ochilur,

So'z bila muncha javohir sochilur».

Shayboniyxon ta'rif:

*«Xon o'zi oshiq erur, orif ham,
Borcha so'z jonibidin voqif ham.
G'aybdin oti Muhammad bo'ldi,
Qobili davlati sarmad bo'ldi.
Nafsini o'ziga dushman bildi,
Dushman o'lturmokini fan bildi».*

ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR (1483 – 1530)

1. Umarshayx Mirzoning o'g'illari ismi? J: **Zahiriddin Muhammad Bobur, Jahongir Mirzo, Nosir Mirzo**

2. Umarshayx Mirzoning qizlari ismi?

J: **Xonzodabegim, Mehrbonubegim, Shahrbonubegim, Yodgor Sultonbegim, Ruqiya Sultonbegim**

3. Bobur qaysi beklar yordamida hokimiyatni idora qilgan? J: **Shayx Mazidbek, Boboquli Boboalibek, Qosimbek qavchin**

4. Bobur necha yoshida birinchi marta Samarqandni egallaydi? J: **15 yoshida**

5. Boburga xiyonat qilgan beklarni toping.

J: **Sulton Ahmad Tanbal, Uzun Hasan**

6. Bobur necha yildan so'ng Andijonga qaytadi?

J: **Ikki yildan so'ng, ya'ni 1499-yilda**

7. Bobur qachondan she'r mashq qila boshladi?

J: **1500-yildan**

8. Boburning dastlabki she'rlari qaysi tilda edi?

J: **Fors tilida**

9. Bobur qayerda Shayboniixon bilan yuzma-yuz bo'ladi? **J: Samarqandning Ohanin darvozasi yonida**

10. Bobur necha yoshida 240 kishi bilan yetti mingga yaqin qo'shinga ega bo'lgan tajribali podshoh Shayboniixon qo'lidan Samarqandni tortib oladi? **J: 19 yoshida**

11. Boburning tog'alari ismi?

J: Sulton Mahmudxon va Sulton Ahmadxon

12. Bobur qachon Kobulni egallaydi?

J: 1503-yilning sentabrida

13. Boburning Hindistonni egallash harakati qachondan boshlandi? **J: 1507-yil yanvaridan**

14. Bobur Hindistonni qachon olishga muvaffaq bo'ldi?

J: 1526-yilda

15. Bobur qachon dushmanlari tomonidan zaharlana-di? **J: 1526-yil 21-dekabrda**

16. Bobur qachon vafot etdi? **J: 1530-yil 26-dekabrda**

17. Boburning soliq ishlarini tartibga soluvchi asari qaysi? **J: «Mubayyin»**

18. Boburning «Mubayyin» asari qaysi yo'lda bitilgan?

J: She'rly yo'lda

19. Boburning aruz vazni haqidagi risolasi nomini toping. **J: «Muxtasar» (1523 – 1525-yillarda yozilgan)**

20. Boburning 1921-yilda yozilgan asari qaysi?

J: «Mubayyin»

21. Boburning saqlanib qolgan she'rlari soni qancha?

J: 400 dan ortiq

22. Boburning Devonida nechta g'azal bor? **J: 119 ta**

23. Boburning Devonida nechta ruboiy bor? **J: 231 ta**

24. Bobur kimning asarini tarjima qilgan?

J: Xo'ja Ubaydullo Ahrorning «Volidiya» asarini

25. Bobur 20 yoshida qaysi yozuvni kashf etgan?

J: Xattl Boburiy

26. Boburning topilmagan asari?

J: «Harb Ishi», «Musiqqa Ilmi»

27. «Kobul devoni» qachon tuzilgan? J: 1519-yilda

28. «Hind devoni» qachon tuzilgan?

J: 1528 – 1529-yillarda

29. Qaysi devon topilmagan? J: «Kobul devoni»

30. G'azallaridan namunalar:

– «Xazon yaproqi yanglig' gul yuzing hajrida

sarg'ardim,

Ko'rub, rahm aytatil, ey lolarux, bu chehrayi zardim»

– «Sen, ey gul, qo'ymading sarkashligingni

sarvdek hargiz,

Ayog'ingga tushub bargi xazondek muncha yolvordim»

– «G'urbatda ul oy hajri meni pir qilibtur.

Hijron bila g'urbat menga ta'sir qilibtur»

– «Sochining savdosi tushti boshima boshdin yana,

Tiyr bo'ldi ro'zg'orim ul qaro qoshtin yana»

– «G'aming yo'q jon agar bersam g'amingda,

O'zungni muncha beparvo qilibsen»

– «Bahor ayyomidir dag'i yigitlikning avonidur,

Ketur, soqiy, sharobi nobkim ishrat zamonidur».

– «O'zni ko'ngul, aysh bilan tutmoq kerak,

Bizni unutqonni unutmoq kerak».

– «O'lum uyqusig'a borib jahondin bo'ldum osuda,

Meni istasangiz, ey do'stlar, ko'rgaysiz uyquda».

– «Jonimdin o'zga yori vafodor topmadim,

Ko'nglumdin o'zga mahrami asror topmadim».

– «Charxning men ko'rmagan jabr-u jafosi qoldimu?!
 Xasta ko'nglum chekmagan dard-u balosi qoldimu?!»

– «Keltursa yuz baloni o'shal bevafo manga,
 Kelsun agar yuzumni evursam, balo manga».

– «Ne xush bo'lg'ayki, bir kun uyquluq
 baxtimni uyg'otsam,
 Kechalar tori mo'yidek belig'a chirmashib yotsam».

– «Ko'ngulga bo'ldi ajoyib balo qaro soching,
 Shikasta ko'ngluma ernish qaro balo soching».

– «Baloyi ishqki, har dam manga jafoyedur,
 Bu ishqdin kecha olmon ajab baloyedur».

– «Sening ishqingda, ey nomehribon,
 bexonumon bo'ldim,
 Demon bexonumon, ovvorayi ikki jahon bo'ldim».

– «G'ofil o'lma, ey soqiy, gul chog'in g'animat tut!
 Vaqti aysh erur boqiy ol chag'ir, ketur, bot tut!»

– «Gul jamolin yopqon ul gulning iki rayhonidur,
 G'uncha sirin ochqon ul ikki labi xandonidur».

– «Agarchi sensizin sabr aylamak, ey yor, mushkuldur,
 Sening birla chiqishmoqlik dag'i bisyor mushkuldur».

– «Mening ko'nglumki, gulning g'unchasidek
 tah-batah qondur,
 Agar yuz ming bahor o'lsa, ochilmog'i ne imkondur».

– «Sendek manga bir yori jafakor topilmas,
 Mendek sanga bir zori vafodor topilmas».

– «Kim ko'rubdur, ey ko'ngul, ahli jahondin yaxshilig'?
 Kimki ondin yaxshi yo'q, ko'z tutma ondin yaxshilig'!»

31. Boburning qaysi g'azalida tazod va tanosub

san'atidan foydalanilgan? J: «Xazon yaprog'i yanglig' gul yuzing hajrida sarg'ardim, Ko'rub rahm aylagil, ey lolarux, bu chehrayl zardim...»

32. «Sendin bu qadar qoldi yiroq, o'lmadi Bobur, Ma'zur tut, ey yorki, taqsir qilibtur» baytida qanday badiiy san'at bor? J: **Husni ta'lil**

33. Boburning qaysi g'azali raddi matla' san'atiga asoslangan? J: «**Sochining savdosi tushti boshima boshdin yana**»

34. Bobur «Gul jamolin yopqon ul gulning ikki ray-honidur», deb boshlanadigan g'azalida yorning qaysi a'zolarini tavsif etadi? J: **Yuz, lab, ikki o'rim sochni**

35. Bobur g'azallarining ko'pchiligi necha baytdan iborat? J: **Besh-olti baytdan**

36. Qaysi shoir rubolyning ijtimoiy-falsafiy tabiatiga maishiy mazmun kiritdi? J: **Bobur**

37. Bobur bir ruboiysida «*Bu ikkisi muyassar bo'lmasa olamda, Boshini olib bir sorig'a ketsa kishi*», deydi. Bu ikkisi deganda nima nazarda tutilgan?

J: **Ko'ngil tilagan murodiga yetish yoki barcha murodlarni tark etish**

38. Ruboiylaridan namunalar:

– «*Yo qahr-u g'azab bila meni tufroq qil,*

Yo bahri inoyatingda mustag'roq qil.

Yo rab, sangadur yuzum qaro yo oq qil,

Har nav'i sening rizong erur, andoq qil».

– «*G'urbat tig'i yopqon ruxi zardimnimu dey?*

Yo hajr chiqarg'on ohi sardimnimu dey?

Holing nedurur bilurmusen dardimni,

Holingni so'raymu, yo'qsa dardimnimu dey?»

- «*Har kimki vafo qilsa, vafo topqusidur!»*
- «*Azm ayla sabo, et guli xandonimg'a».*
- «*Raftori-yu qaddig'a ravonim sadqa».*
- «*Beqaydmen-u xarobi siym ermasmen».*
- «*Davron meni o'tkardi sar-u somondin».*
- «*Tola yo'qi jonimg'a balolig' bo'ldi».*
- «*Hijron qafasida jon qushi ram qiladur».*
- «*Jismimda isitma kunda mahkam bo'ladur».*
- «*Jonimda mening hayoti jonim sensen».*
- «*Ko'ngli tilagan murodig'a yetsa kishi».*
- «*Eykim, yoralig' jismima marham sensen».*
- «*Dushmanniki, bu dahr zabardast qilur».*
- «*Husn ahlig'a zor-u muftalo ko'z ermish».*
- «*Ishqingda ko'ngul xarobdur, men ne qilay?»*
- «*Hajr aro orom-u qaronim yo'qlur».*
- «*Sen gulsen-u, men haqir bulbuldurmen».*
- «*Ahbob, yig'ilmoqni farog'at tutungiz».*
- «*Ko'pdin berikim, yor-u diyorim yo'qtur».*
- «*Tuz oh, Zahiriddin Muhammad Bobur».*
- «*Boburni burun mahram asror etting».*
- «*Ey yor, sening vaslingga etmak mushkil».*
- «*G'urbat tug'i yopqon ruxi zardimnimu dey?»*
- «*Shohim sanga ma'lum emastur, ne qilay».*

39. Tuyuqlaridan namunalar:

- «*Vasldin so'z derga yo'q yoro manga,*

Hajr aro rahm aylagil, yoro, manga». «Yoro» so'zining ma'nolari: mador, quvvat; ey yor, yara, jarohat; yordam ber.

- «*Qadimni firoq mehnati yo qildi,*

Ko'nglum g'am-u anduh o'tig'a yoqildi. «Yoqildi» so'zining ma'nolari: yoy qildi; yoqildi; yoki qildi.

40. Fard:

– *Bormi ekin hech nima olamda hijrondin yamon,
Har nekim ondin yamonroqdur, budur ondin yamon.*

41. «Boburnoma» dastlab qanday nomlar bilan atalgan? J: «**Vaqoe'**» (**Voqealar**), «**Voqeotl Boburly**», «**Voqeanoma**», «**Tuzuki Boburly**», «**Boburiya**»

42. «Boburnoma» qachondan boshqa tillarga tarjima qilina boshlagan? J: **XVI asrdan**

43. «Boburnoma» qachon fors tiliga o'girilgan?

J: **1586-yilda**

44. «Boburnoma» Yevropaga qachon kirib keldi?

J: **XVIII asrning boshida**

45. «*Bizni ehtimomimiz ul sorilar bormoqqa behad va beg'oyatdir. Hindiston ishlari ham bir nav' somon topib keladi... Ul viloyatning latofatlarini kishi nechuk unutqay. Bu fursatta bir qovun keltirib erdilar, kesib yegach, g'arib ta'sir qildi, tamom yig'lab edim*». Bobur bu maktubini kimga yozgan?

J: **Andijonga, Xojakalonga**

46. Boburga necha yoshida Navoiy maktub jo'natgan?

J: **15 yoshida**

47. Bobur «*Yana musiqada yaxshi nimalar bog'labtur. Yaxshi naqshlari va yaxshi peshravlari bordur*», deb kimga ta'rif bergan? J: **Navoiyga**

48. Bobur «*O'g'ul va qiz va ahli ayoli yo'q, olamni tavre farq va jarida (tanholikda) o'tkardi*», deb kimga ta'rif bergan? J: **Navoiyga**

49. Bobur *«Ahli fazl va ahli hunarg'a uncha murabbiy va muvaqqiy (kuchli homiy) ma'lum emaskim, hargiz paydo bo'lmish bo'lg'ay»*, deb kimga ta'rif bergan? J: **Navoiyga**

50. Bobur *«Muncha binoyi xayrkim, ul qildi, kam kishi mundoqqa muvaffaq bo'lmish bo'lg'ay»*, deb kimga ta'rif bergan? J: **Navoiyga**

51. Bobur Navoiyning *«Mezon ul-avzon»* asarida nechta ruboiy vaznida xato qilganini ta'kidlaydi?

J: **24 ruboiy vaznida 4 vaznda xato qilganini**

52. *«Boburnoma»*da Bobur Hindistonni uch kishi egalab, saltanat barpo qilganini yozadi. Bular kimlar edi?

J: **Sulton Mahmud G'oziy (G'aznaviy), Sulton Shahobiddin G'uriy va o'zi**

53. Hindiston tarixini yoritishda *«Boburnoma»* kimning qaysi asaridan keyingi muhim manba hisoblanadi?

J: **Beruniyning «Hindiston» asaridan keyin**

54. Andijon haqida:

– *«Sharqi Koshg'ar, g'arbi Samarqand, janubi Badaxshonning sarhadi tog'lar».*

– *«Oshig'i vofir, mevasi farovon, qovun va uzumi yaxshi bo'lur».*

– *«Eli turkdur. Shahr va bozorida turkiy bilmas kishi yo'qtur. Elining lafzi qalam bila rosttur».*

55. Samarqand haqida:

– *«Hech yog'iy (dushman) qahr va g'alaba ila munga dast topmog'on uchun baldayi mahfuza (qo'rg'on shahar) derlar».*

– *«Samarqand hazrati amirul mo'minin Usmon zamoni-da musulmon bo'lg'ondur. Sahobadin Qusam Ibn Abbas*

anda borg'ondir. Qabri Ohanin darvozasining toshidadur. Holo Mazori Shohg'a mashhurdim».

– «Samarqandni Iskandar bino qilg'ondur. Mo'g'ul va turk ulusi Semizkand (boy shahar) derlar».

– «Temurbek poytaxt qilib edi. Temurbekdin burun Temurbekdek ulug' podshoh Samarqandni poytaxt qilg'on emastur».

– «Qo'rg'onini fasilning ustidin buyurdimkim, qadam urdilar. O'n ming olti yuz qadam chiqdi».

– «Samarqand arkida Temurbek bir ulug' ko'shk solib-tur, to'rt oshyonliq (qavallik), Ko'ksaroyg'a mavsum va mashhur va bisyor oliy imorattur»

56. Kesh haqida:

– «Samarqand bila Kesh orasida bir tog' tushubtur. Imak doboni derlar, sangtaroshlik qilur toshlarni tamom bu tog'din eltalar»

57. Husayn Boyqaro haqida:

– Valodati va nasabi: Valodati sekkiz yuz qirq ikkida Hirida Shohruxmirzo zamonida edi. Sulton Husayn mirzo binni Mansur binni Boyqaro binni Umarshayx binni Amir Temur... Onasi Firuzabegim edi. Temurbekning nabirasi. Sulton Husayn mirzo Mironshoh mirzoning ham nabirasi bo'lur edi. Sulton Husayn mirzo karimuttarafayn (ikki taraf-lama ulug', ya'ni ham ota, ham ona tomonidan temuriyzo-da) edi...

– Shaki-u shamoyili: qiyiq ko'zluk, sher andom bo'yluq kishi edi. Belidin quyi inchka edi. Bovujudkim, ulug' yosh yashab, oq soqolliq bo'lub edi, xushrang qizil, yashil abrishimni kiyar edi.

– *Axloq va atvori: ...Mafosil zahmati tufayli namoz qila olmas edi, ro'za ham tutmas edi. Harrof va xushxulq kishi edi. Ba'zi muomalatta sharni bisyor rioyat qilur edi.*

58. Alisher Navoiy haqida:

– *Bilmon, ne jarima bila Sulton Abusaid mirzo Hiridan ixroj (surgun) qildi. Samarqandg'a bordi. Necha yilkim, samarqandda edi, Ahmad Hojibek murabbiy (tarbiyachi) va muqavviysi (madadkor) edi. Alisherbek naziri yo'q kishi edi. Turkiy til bila to she'r aytibturlar, hech kim oncha ko'p va xo'b aytqon emas*

59. «Boburnoma»da sangtaroshlik (tosh yo'nuvchilik) qiladiganlar toshlarini shu tog'dan keltirar edilar deya qaysi tog'ga ta'rif berilgan? **J: Itmak dovoni**

60. «Boburnoma»da tilga olingan *Ko'hak suyi* qaysi daryoning qadimgi nomi? **J: Zarafshon**

61. Mo'g'ullar tomonidan «*boy shahar*» deb nomlangan shahar qaysi? **J: Samarqand**

62. «Boburnoma»dagi «*Shujo va mardona kishi edi... Temurbek naslidin hech kim ma'lum emaskim, ... mirzocha qilich chopmish bo'lg'ay*» degan ta'rif kim haqida?

J: Husayn Boyqaro

63. «*Onasi Firuzabegim edi. Temurbekning nabirasi*». Ushbu ta'rif kimga tegishli? **J: Husayn Boyqaro**

64. «*Oshlig'i vofir, mevasi farovon, qovun va uzumi yaxshi bo'lur...*» – deya ta'riflangan shahar qaysi?

J: Andijon

65. «*Qo'rg'onini fasilning ustidin buyurdimkim, qadam urdilar. O'n ming olti yuz qadam chiqdi*». Ushbu ta'rif qaysi shahar haqida? **J: Samarqand haqida**

66. «...rub'i maskunda andoq shahr yo'qtur va Sul-ton Husayn mirzoning zamonida mirzoning tasarrufidin va takallufidin uning zeb va ziynati birga o'n, balki yigir-ma taraqqiy qilib edi, ko'rmak orzusi xili bor edi». Ushbu parchada qaysi shahar haqida gap ketgan? J: **Hirof**

67. Boburning «Bobumoma»dagi ma'lumotlariga ko'ra Alisher Navoiyni Hirotdan badarg'a qilgan hukmdor nomini toping. J: **Abusaid mirzo**

68. «Boburnoma»dan keltirilgan ushbu parchada qay-si shaharning jug'rofiy joylashishi ko'rsatilgan? «*Sharqi Farg'ona va Koshg'ar, g'arbi Buxoro va Xorazm, shimoli Toshkand va Shohruxiyakim, Shosh va Banokat bitirlar, janubi Balx va Tirmiz*». J: **Samarqand**

69. Mumtoz shoirlardan qaysi birining ruboiylari bi-ogرافik xarakterga ega? J: **Bobur**

70. Taqdir ishidan afsuslanish, Hind yeridan dilgir bo'lib zerikkanlik va ona yurtidan uzoqlashib, taqdir (xato) qilgan-ligidan o'kinish g'oyasi Boburning qaysi g'azalida aks et-gan? J: «**G'urbatda ul oy hajr...**»

71. Boburning «Charxning men ko'rmagan jabr-u jafosi qoldimu?»

Xasta ko'nglum chekmagan dard-u balosi qoldimu?!» deb boshlanuvchi g'azalida qanday fikr ifoda qilingan?

J: **Dunyo chigalliklari, taqdir murakkabliklaridan nollish**

72. «Samarqand arkida Temurbek bir ulug' ko'shk solibtur, to'rt oshyonliq, mashhur va bisyor oliy imorattur...» – deya ta'riflangan imorat qaysi? J: **Ko'ksaroy**

73. «Samarqandning g'arbi tarafi yigirma besh yig'och

yo'ldur. Mevasi ko'b bo'lur va xo'b bo'lur, qovuni bisyor yaxshi bo'lur», – deya ta'riflangan shahar qaysi? J: Buxoro

74. «Samarqandning janubidadir, to'qquz yig'och yo'ldur», – deya ta'riflangan joy... J: Kesh viloyati

75. Samarqandda Navoiyga «murabbiy va muqavviy (madadkor)» bo'lgan shaxs kim edi? J: Ahmad Hojibek

76. Tasvirda Alisherbekning sa'y va ehtimomi bila mundoq mashhur va ma'ruf bo'lgan shaxslar kimlar edi?

J: Ustoz Behzod va Shoh Muzaffar

77. Sozda saromad edilar, bekning tarbiyat va taqviyati bila muncha taraqqiy va shuhrat qildilar deya ta'riflangan shaxslar kimlar? J: Ustoz Qulmuhammad, Shayxi Noyl va Husayn Udly

78. Xadichabegimning Boburga qanday qarindoshligi bor edi? J: Ammasi edi

79. Alisher Navoiyning yashagan uylari qanday nomlanardi? J: «Unsiya» – chin do'stlik

80. Navoiy qurdirgan masjidi jome'ning nomini toping.

J: «Qudsiya» – poklik, muqaddaslik

81. Navoiy qurdirgan xonaqohlar nomini toping.

J: «Xalosiya» va «Ixlosiya»

82. Hindistonda yashaydigan qaysi hayvonga «azimul jussa va ziyrak jonivordur. Har ne desalar, bilur va har ne buyursalar, qilur. Bahosi ulug'lug'ig'a yarashadur, qarilab sotarlar. Har necha ulug'roq – bahosi ko'proq...» deya ta'rif berilgan? J: Filga

POSHSHOXO'JA ABDULVAHOBXOJA O'G'LI XOJA
(1480 – 1547)

1. Toshkentlik mashhur avliyo Zangi Ota avlodlaridan bo'lgan ijodkorni toping. J: **Xoja**

2. Xojaning o'g'li Hasanxoja Nisoriy qalamiga mansub tazkirani toping. J: **«Muzakkiri ahbob»**

3. «Do'stlar yodnomasi» ma'nosini bildiruvchi tazkira nomini toping. J: **«Muzakkiri ahbob»**

4. Xojaning to'liq ismi?

J: **Poshshoxoja ibn Abdulvahhobxoja**

5. Kim qaysi asarida Xojaning ota-bobolari haqida batafsil ma'lumot beradi? J: **Xojaning o'g'li Hasanxoja Nisoriy «Muzakkiri ahbob» tazkirasida**

6. Islom dinidagi eng katta mansab, unvon qaysi?

J: **Shayxulislom**

7. Xoja dastlab qaysi temuriyzoda xizmatiga kiradi?

J: **Husayn Boyqaroning o'g'li Muhammad Muhsin Mirzo xizmatiga**

8. Kim Xojani Niso shahriga tegishli Durun viloyatiga hokim etib tayinlaydi? J: **Shaybonlyxon**

9. Xoja qachon Hirot shahrining shayxulislomi va Abdulla Ansoriy maqbarasi shayxligiga tayinlanadi?

J: **1529-yilda Ubaydullaxon hukmronligida**

10. «Shoh va gado» asarining muallifini toping.

J: **Hilolli**

11. «*Garchi avval sadr aylab, bizni badnom ettilar, Lutf etib, oxir Hirida shayxulislom ettilar*» misralarining muallifini toping. J: **Xoja**

12. Xoja qaysi shaharlarda shayxulislomlik qilgan?

J: **Hiroat va Balxda**

13. Xoja qaysi silsilaning ko'zga ko'ringan vakili edi?

J: **«Xojagon» silsilasining**

14. Xoja haqida fikr yuritib, uni *«shahbozi balandparvoz»* (baland uchuvchi lochin) deb ta'riflagan kim?

J: **Xojagi Kosoniy**

15. *«Maxdumi a'zam»* nomi bilan shuhrat qozongan shaxs? J: **Xojagi Kosoniy**

16. Kim Xojaning turkcha va forscha devon tartib bergani haqida ma'lumot beradi?

J: **Xojaning o'g'li Hasanxoja Nisoriy «Muzakkiri ahbob» tazkirasida**

17. Xojaning devonlari taqdiri qanday?

J: **Noma'lum, topilmagan**

18. *«Kunduz avqotim sening hajringda nolon kechadur, Kecha ham zulfung kabi holim parishon kechadur»* misralarining muallifini toping. J: **Xoja**

19. Xojaning Nizomiyni 1-dostoni *«Maxzan ul-asror»* asariga ergashib yozgan dostoni nomini toping.

J: **«Maqsad ul-atvor»**

20. Xojaning Temur Sultonga bag'ishlangan asarini toping. J: **«Miftohi ul-adl» («Adolat kaliti», 1508 – 1510)**

21. Xojaning Kistan Qaro Odilga bag'ishlangan asarini toping. J: **«Gulzor» (1538)**

22. Xojaning *«Maqsad ul-atvor»* (1514 – 1520) asari kimga bag'ishlangan? J: **Jonibek Sultonga**

23. Yurtimizda qachon Xojaning asarlaridan namunalar chop etilgan? J: **1962-yilda**

24. Qaysi asar katta-kichik mansabdorlarga, shariat ahli uchun o'ziga xos yo'riqnomadir? J: **«Miftoh ul-adl»**

25. «Miftoh ul-adl» asari necha bobdan iborat?

J: **15 bobdan**

26. Qaysi asarning har bobida ma'lum bir ijtimoiy tabaqa yoxud masala tilga olinib, atroficha tavsiflanadi, diniymon nuqtayi nazaridan ko'rib chiqiladi va ularga mos hikoyalar beriladi? J: **«Miftoh ul-adl»**

27. «Miftoh ul-adl»ning nechanchi bobi olimlar haqida?

J: **Birinchi**

28. «Miftoh ul-adl»ning nechanchi bobi ov qilish haqida? J: **O'n beshinchi**

29. «Miftoh ul-adl»ning nechanchi bobi o'g'irlik haqida?

J: **To'qqizinchi**

30. «Miftoh ul-adl»ning nechanchi bobi zalim sultonlar haqida? J: **Uchinchi**

31. «Miftoh ul-adl»ning nechanchi bobi sultonlar haqida? J: **Ikkinchi**

32. Oltinchi bobi? J: **Hukm qilmoq haqida**

33. Yettinchi bobi? J: **Da'vo qilmoq haqida**

34. Sakkizinchi bobi? J: **Ont ichmoq haqida**

35. O'ninchi bobi? J: **Zino haqida**

36. Qaysi asarda it har tunda aytar emish: «*Alloh taologa shukrlar bo'lsinki, meni qozi qilmasdan it qilib yaratgan*», degan ibrat bor? J: **«Miftoh ul-adl»da**

37. Qaysi asarda odil shohga o'zining yigirma marta haj ziyoratiga borganligini uning bir soat adolat qilgani savobiga alishmoqchi bo'lgani haqida hikoya qilinadi?

J: **«Miftoh ul-adl»da**

38. Qaysi asarda Laylakning ilonlarga har kuni faqat bittadan ilonni tutib yeyishga ont ichib, so'ng ontini buzgani va «*Men minora ustida yashayman, masjidning tepasid-aman, gunohdan qo'rqmayman, shunday odamning onti bo'ladimi?*» degani haqida yozilgan?

J: «**Miftoh ul-adl**»da

39. «Miftoh ul-adl»da Mahmud G'aznaviy o'ziga bir talabaning qoziga ming tilla pulni hamyonga solib, omonat uchun topshirib, kelganida ichidan mls tanga chiqqani haqida arz bilan murojaat qilganida qanday yo'l tutadi? J: **Ovga ketayotib atayin to'shagini pichoq bilan tilib ketadi, kelganida to'shakdagi pichoq o'rnini topolmaydi va shunday qilib hamyonni yirtib, ichidagini almashtirilgandan so'ng uni ustalik bilan tikib bergan tikuvchini topadi**

40. Qaysi asarlarda Iskandarning bir darveshga podshoh bo'lishni taklif qilganda uning oldiga to'rtta shart qo'ygani hikoya qilingan?

J: «**Gulzor**», «**Saddi Iskandariy**» asarlarida

41. «Bir kuni Xorun ar-Rashid ziyoratga ketganini bilmagan shayx Bahlul shoh saroyiga boradi. Taxt bo'sh bo'lgani uchun yugurib borib taxtga o'tiradi. Bundan xabar topgan yasovullar shayxni tanimasdan uni taxtdan tushirish uchun kaltaklashadi. Xalifa kirib qarasa, shayxning boshidan qon oqib tursa ham kulib turganmish. Buning sababini so'raganida shunday javob beradi: Man bir soat saning taxtingda o'lturdim ersa, urib boshimni yordilar. Sankim yillardirki bu taxtning ustida o'lturubsan, saning holing ne bo'lg'ay deb kularman». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: «**Gulzor**»dan

42. «Gulzor» asarida Sulaymon payg'ambarga bir kishi ozgina obihayot keltiradi. Sulaymon barchani maslahatga chaqiradi. Butimor nomli qush kelmaydi. Uni bir amallab keltirganlarida u Sulaymonga nima uchun bu suvni ichmaslikni maslahat beradi? **J: Agar bu suv barcha qarindoshlarning va atrofdagilarningga yetsa, uni ichsang bo'ladi. Agar bir o'zing ichsang, yakka-yolg'iz qolasan**

43. Qozilar haqida parchalar:

– Ozarbayjon shahrida bir qozi bor edi. Kasal bo'lganida uni tolib ustozini bilan birga ko'rgani borishadi. Qozi ularni ko'rib, ko'ziga yosh olib, endi men o'lsam kerak, mendan rozi bo'linglar, deya yig'lab, kalimayi shahodatni qaytaradi. Shunda ustoz: Siz hali o'lmaysiz, ko'p yashaysiz, deydi. Sababini so'raganlarida: Qozi rishva qilib imon keltirsa, o'lmaydi, deydi. Rostdan ham qozi kasallikdan tuzalib ketadi. Bir kuni sharob ichib, mast holda otda ketayotganida oti nimadandir hurkib, qozini ko'tarib yerga uradi va qozi dunyodan imonsiz ketadi.

– Kufa shahrida amiraimo'minin Ali edilar. Bir kuni uning oldilariga uch yildan beri ekini hosil qilmayotgan kishi yordam so'rab kirib keladi. Hazrat Ali davot-qalam keltiringlar, deb buyuradilar. So'ng bir xat yozib berib, shu xatni eltib ekinning o'rta yeriga ko'mishni maslahat beradilar. Xatni ko'mganlaridan so'ng u yer juda ko'p hosil beradi. U kishi tahsin o'qlydi va xatni qazib olib, o'qib ko'radi. Xatda «Ey yer, bu yil ham hosil bermasang, bir zalim qozi o'lgan bo'lsa, o'ligini keltirib, saning o'rtangga ko'marman», deb yozilgan ekan.

ABULG'OZI BAHODIRXON (1603 – 1664)

Abulg'ozī Bahodirxon yirik davlat arbobi va iste'dodli adibdir. U Xorazmning mashhur xonlaridan Arab Muhammadning o'g'li edi. Abulg'ozī Bahodirxon 1623- va 1629-yillarda Xiva hokimi bo'lgan. 1644-yildan umrining oxirigacha Xiva taxtida o'tirgan. «Shajarayi turk» va «Shajarayi tarokima» asarlarining muallifi. Bu asarlarda faqat o'zbeklarning emas, o'sha davrlarda o'zbeklar bilan yonma-yon yashagan boshqa xalqlarning tarixi, madaniyati, urf-odatları, milliy-madaniy qadriyatlari haqida nodir ma'lumotlar aks etgan. Abulg'ozī Bahodirxon tabiiy, sodda va samimiy tilda yozishi bilan Bobur an'analarini davom ettirgan

«Shajarayi turk» asaridan parchalar:

1. «O'g'uzxonning dunyoga kelishi»: Qoraxonning ulug' xotinidan biri o'g'il tug'di. Uch kecha-kunduz onasini emmadi. Har kecha u o'g'il onasining tushiga kirib aytar edi: «Ey ona, musulmon bo'l. Agar musulmon bo'lmasang, seni emmasman». Shundan keyin ona musulmon bo'ldi, lekin bu sirni hech kimga aytmadi. Chunki turk xalqi Yofasdan to Alinchaxon zamonigacha musulmon edilar. Alinchaxon zamonida xalq boy bo'lib ketdi va tangrini unutib, bari ko'fir bo'ldi. Qoraxon davrida farzandlarga bir yilgacha ism qo'yishmas va bola bir yoshga to'lganda to'y qilib, unga ism qo'yar edilar. Bola esa bir yoshga to'lganida to'yida o'zining ismi O'g'uzxon ekanligini aytadi. Bolaning tili «Ollo-ollo», deya chiqadi. O'g'uzxon voyaga yetganida unga Qoraxon Ko'rxon ismli ukasining qizini olib beradi. O'g'uzxon qizga musulmon bo'lishni taklif qiladi. Qiz uni rad etadi.

O'g'uzxon bu qizga qaramay qo'yadi. Shundan so'ng otasi unga boshqa bir inisi Qirxonning qizini olib beradi. Bu qiz ham musulmon bo'lishni istamagani uchun O'g'uzxonning e'tiborini qozona olmaydi. O'g'uzxon otasining inisi O'rxonning qizini oldi. Bu qiz musulmonchilikni qabul qildi va shu sababli O'g'uzxonning muhabbatini qozondi. Otasi bir kuni O'g'uzxon ovga ketganda o'g'lining ikki xotinini yomon ko'rgan holda uchinchi xotinini sevishi sababini bilmoqchi bo'ldi. Katta kelinlari bularning sababi sifatida o'zlari-ning musulmonchilikni qabul qilmaganliklarini ko'rsatishdi. Qoraxonning g'azabi kelib, o'g'lini o'ldirishni buyurdi. Bu xabarni kichik xotini O'g'uzxonga yetkazadi. O'g'uzxon o'z tarafdorlarini bir joyga yig'adi va otasi bilan kurashib, jangda g'olib chiqadi. O'g'uzxon o'z tomoniga kelib qo'shilganlarga «uyg'ur» deya nom qo'ydi. Uyg'ur so'zi «yopishqur» degan ma'noni bildiradi.

2. Qarluq elining zikri: Qarluq eli Mo'g'uliston berk tog'larining ichida yashar edilar. Chingizxon mo'g'ul eliga podsho bo'lganidan so'ng, ko'p yerlarni o'ziga bo'ysundirdi. Bu paytda Qarluq elida Arslonxon podsho edi. Arslonxon o'zining qizini mo'g'ul xoniga ko'p sovg'alar bilan jo'natdi. Chingizxon ham bularga o'z jamoatidan bir qiz berib, quda bo'ldilar. Shundan so'ng Chingizxon beklariga Arslonxonni Arslon sayraq denglar deb hukm qildi. «Sayraq» so'zi mo'g'ulchada tojik ma'nosini bildiradi.

3. Uyg'ur elining zikri: Uyg'urning ma'nosi «yopishqur»dir. Qadim uyg'ur eli ikki tog' orasidagi o'n soy yonida yashaganlar. 120 urug' el edilar. O'n urug'ga bosh bo'lgan el-elitar, to'qqiz uyg'urga bosh bo'lgan kulerkin deb atal-

gan. Uyg'ur xalqida daftardorlikni va devon hisoblarini biladigan kishilar ko'p edi. Chingizxonning nabiralari davrida Movarounnahr, Xuroson va Iroqda devon va daftardorlarning barchasi uyg'ur xalqidan qo'yilgan edi.

4. Asfandiyoming nechta o'g'li bor edi?

J: Ikki ta; Yushan sulton va Ashraf sulton

5. Qaysi asarda «O'ksiz o'z kindigin o'zi kesar» maqoli ishlatilgan? J: «Shajarayi turk» asarida

TURDI FAROG'IIY (1640 – 1699)

1. Turdi Farog'iy haqidagi dastlabki ma'lumotlar qachon paydo bo'ldi? J: XX asrning 20-yillarida

2. Turdi Farog'iy haqidagi dastlabki ma'lumotni kim berdi? J: Kattaqo'rg'onlik adib Abdulhamid Majidiy

3. Turdi Farog'iy haqidagi dastlabki maqola muallifi?

J: Abdurauf Fitrat

4. Turdi Farog'iy o'zbeklarning qaysi urug'idan?

J: Yuz urug'idan

5. Subhonqulixon nima uchun Turdi Farog'iyini o'ziga dushman deb bilgan?

J: Abdulazizxonning yaqin kishisi bo'lgani uchun

6. Turdi Farog'iyning hayoti qachondan darbadarlikda, xor-zorlikda kechadi? J: 80-yillardan keyin

7. Turdi Farog'iy qaysi davrda yashagan?

J: Taxminan 1640-yilda tug'ilib, XVII asrda Buxoro xonligida yashagan

8. Turdi Farog'iyning bizgacha nechta she'ri yetib kelgan? J: 18 ta

9. Turdi Farog'iy she'rlarining hajmi? J: 434 misra

10. Turdi Farog'iy she'rlarining janri?

J: 12 ta g'azal, 5 ta muxammas, 1 ta fard

12. Turdi Farog'iy she'rlarining nechtlasi fors tilida?

J: 2 tasi

13. Turdi Farog'iy she'rlarini mavzu yo'nalishiga ko'ra qanday turlarga bo'lish mumkin?

J: Ikkiga: Ishqiy-falsafiy va Ijtimoiy-siyosiy

14. «Turkona xirom ayladi ul sho'xi diloro,

Dil mulkini bir go'shayi chashm ayladi yag'mo.

Tufrog'ida jon bitsa ravodur, na ajab gul,

Cho'x sarvi sihi etdi nihon ko'zlari shahlo.

Har qanda g'ami do'sti dilporani istar,

To subh yaqo yirtmadi, mehr o'lmadi paydo» g'azali-ning muallifi? J: Turdi Farog'iy

15. «Turkona» so'zi qanday ma'noni bildiradi?

J: «Shiddatli» ma'nosini

16. Turdi Farog'iyning qaysi muxammasi sof tasavvufiy she'r? J: «Burun» radifli muxammasi

17. «Jismi qonundin nafas tori uzulmasdan burun,

Boshingga davri qazo bazmi qurulmasdan burun,

Jibayi jon tiyri rixlaldin so'kulmasdan burun,

Ey ko'ngul, qasri asosi tan buzulmasdan burun,

Toqi abro', kursiyi dandon to'kulmasdan burun»

she'rining muallifi va janri?

J: Turdi Farog'iy, muxammas

18. «Kuyar til shammai gar holatimdin aylasam taqir,

Giribon chok o'tur, etsa qalam dardi dilim tahrir»

she'rining muallifi va janri? J: Turdi Farog'iy, g'azal

19. «Boshima bir ko'hi g'am bir ot koh (somon)-u
emidin,

Bir ko'ngil yuz pora yo'qluq za'fi, vahm-u biymi
(qo'rquv)din.

Dil – kabobim, qon – sharobim, ashki hasrat – nuqli
bazm,

Yetti qassomi azalning xizmati ta'nimidin» she'ning
muallifi va janri? J: **Turdi Farog'iy, g'azal**

20. «Qatrayam nochiz, ammo zoti qulzum Turdiman,
Kelturan amvojg'a bahri talotum Turdiman» she'ning
muallifi va janri? J: **Turdi Farog'iy, g'azal**

21. Turdining «Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar
ko'rdiman» satri bilan boshlanadigan muxammasining haj-
mi? J: **12 band – 60 misra**

22. Qaysi muxammas Turdining o'ziga xos afsusnoma-
si hisoblanadi?

J: «Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar ko'rdi-
man» satri bilan boshlanadigan muxammasi

23. «Bahri davlatdin yiroq gardan shikasta mo'ndiman»
misrasidagi «mo'ndi» so'zining ma'nosi?

J: **Bezaksiz oddiy sopol ko'za**

24. Turdining Subhonqulixon haqidagi muxammasi haj-
mi? J: **29 band – 145 misra**

25. «Shohlig' uldurki, aning hukm-u so'zi bir kerak,
Adl bobini qurub, rost nishon tir kerak.

Rostrav, dini durust, peshasi tadbir kerak» misralari-
ning muallifi va janri? J: **Turdi, muxammas**

26. «Yedingiz baringiz itdek fuqaroning etini,
G'asb ila molin olib, qo'ymadingizlar bitini,

Qamchilar dog' solib bo'yung'a, tilib betini» misralarining muallifi va janri? J: **Turdi, muxammas**

27. *«Ey yuzi qaro, ko'zi ko'r, qulog'i kar beklar,
Bilingiz bu so'zimi pand sarosar, beklar,
Aylangiz payravi shar'i payambar, beklar,
Sizga darkor bu yurt, ey gala zang'ar beklar,
Bu qadim naql erur: El rabot-u, to'ra – qo'noq»* misralarining muallifi va janri? J: **Turdi, muxammas**

28. Qaysi shoir ko'p asrlik tarixga ega milliy she'riyatimizni ijtimoiy-siyosiy ohanglar bilan boyildi? J: **Turdi**

29. Qaysi shoir xonliklar davrining sertashvish, serg'al va lavhalarini badiiy adabiyotga olib kirdi? J: **Turdi**

30. *«Bir sori azm ayla, joyi nomusulmondur bu mulk,
Filnayi avboshi zulm-u kufr-u tug'yondur bu mulk.
Duraqd-u tangchashm-u besar-u ya'jujvash,
Muxtalif mazhab guruhi O'zbekistondur bu mulk»* misralarining muallifi? J: **Turdi**

31. Turdining Xo'jand viloyatida, shahid Oqbo'tabiy asrida bitilgan turkiy muxammasi qaysi satrlar bilan boshlandi? J: **«Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar ko'rdi-man» satri bilan**

32. *«Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar ko'rdi-man»* satri bilan boshlanuvchi muxammasning nechanchi bandida shoir suhbatidan aqrabo (yaqinlar, qarindoshlar) lar or etib, qoshini chimirayotganligini aytib, o'zini jirkanch supurindiga o'xshatadi? J: **4-bandida**

33. *«Yod mandin kim berur, yaxshi zamonlar ko'rdi-man»* muxammasining nechanchi bandida Turdi bir vaqtlar yuz urug'ining oqsoqoli bo'lganligi, hukmlari joriy, so'zlari

qabul bo'lganligini esga olib, bu zamonda yavg'on qozon ostida qolgan yuvundiman deya afsuslanadi? J: **7-bandda**

34. «Yuz farozidin ozib, tushdim nishebi qirqqa, Xavf-u biym-u vahm arosinda qaribi qirqqa» misralarida shoir qaysi badiiy san'atdan foydalanadi? J: **Iyhom san'atidan**

SO'FI OLLOYOR (1634 – 1721)

1. So'fi Olloyor o'zbek xalqining qaysi urug'idan?

J: **O'tarchi urug'idan**

2. «Garchi ... o'tarchidir, erur ul ham yomon, Oning ham qadri o'tar bir nechaga o'lgan zamon», deya hayotning ko'plab qiyinchiliklariga, taqdirning son-sanoqsiz sinovlariga duch kelgan bo'lishiga qaramay o'z nomining bir kun e'zoz bilan tilga olinishiga umid qilgan shoir kim?

J: **So'fi Olloyor**

3. To'ng'ich o'g'lining bevaqt vafoti, akasi Farhodbiyning Buxoro hukmdori Abulfayzxon qo'lida katta amaldorlardan biri bo'lishiga qaramay qatl etilishi kabi og'ir sinovlarga duchor bo'lgan ijodkor kim? J: **So'fi Olloyor**

4. So'fi Olloyor qaysi tillarda ijod etgan?

J: **O'zbek va fors-tojik tillarida**

5. Adibning fors-tojik tilida yaratilgan asari qaysi?

J: **«Maslak ul-muttaqlyn» («Taqvodorlar maslagi»)**

6. So'fi Olloyor fors-tojik tilida yaratilgan asari g'oyalari ni turkiy tilda yaratishga zarurat sezganligi uchun uni qaysi nom ostida o'zbek tilida qayta yaratdi? J: **«Sabot ul-ojiz» («Ojizlar saboti»)**

7. So'fi Olloyorning yana qanday asarlari bor?

J: «Maxzan ul-mutayin», «Murod ul-orifin» asarlari

8. «Maslak ul-muttaqiyn» asarida qaysi mavzularda bahs yuritiladi? J: Fiqh, shariat ahkomlari, ma'naviyat, axloq qoidalari haqida

9. «Maslak ul-muttaqiyn» asari qanday she'riy shaklda yozilgan? J: Masnaviyda

10. «Maslak ul-muttaqiyn» asarining hajmi?

J: 12 ming baytdan ko'proq

11. Qaysi ijodkor har bir ishda yetuk ustoz darkorligini ta'kidlab, «Agar bo'lmasa yo'l boshlog'uchi plr, Solur bo'yniga Shayton domi tazvir», deb yozadi? J: So'fi Olloyor

12. So'fi Olloyor ustozga qanday sifatlar lozimligini uqtiradi? J: Hech bir ishi shariatga xilof bo'lmasa, hech kishidan tama qilmasa, ilm chirog'ini qo'lida mahkam tutsa, ilmi botini (ichi)da bo'lsa, fano maqomiga ko'tarilgan bo'lsa, lekin takabbur bo'lmasligi kerak

13. «Sabot ul-ojizin»dan parchalar:

Kel, ey soqiy, ikovlon aylali shurb,

O'shal shurbiki xalq andin topar qurb.

Sharobe berki dil andin bo'lur sahv,

Qilur bir muddaodin o'zgani mahv.

Muhabbat jomidin topsa kishi bahr,

Na qilsun mulki moli Movarounnahr.

Aningdek mulkni sultoni bo'lsang,

Na hojat yer yuzini xoni bo'lsang.

Xudo amrig'a oqil g'am emastur,

Demas gardun qilur gar dun emastur.

Aning hukmig'a har kim bo'lsa mamnun,

Ko'tarmas un agar boshin qilur un.

BOBORAHIM MASHRAB (1653 – 1711)

1. Qaysi shoir xalq xotirasida qalamidan ilohiy she'rlar to'kilgan shoirgina emas, ikkiyuzlamachilikning, soxtakorlikning, nafsga qullikning shafqatsiz dushmani sifatida ham qolgan? **J: Mashrab**

2. Mashrabning ismi? **J: Boborahim**

3. Otasining ismi? **J: Mullavali**

4. «Mashrab» so'zining ma'nosi?

J: Ichimlik ichiladigan joy, fe'l, odat, xulq, tabiat

5. Mashrab Namanganda kimning qo'lida necha yil shogird bo'lgan?

J: 1665-yildan Mulla Bozor oxund qo'lida yetti yil

6. Mashrab Qashqarda kimning qo'lida tahsil oladi?

J: Ofoqxo'janing

7. Mashrab pining qaysi kanizini sevib qoladi?

J: To'tibekach ismli kanizini

8. Mashrab necha yildan so'ng Namanganga qaytadi?

J: 18 yildan so'ng

9. Mashrab qachon kim bilan 20 yillik safarga ketadi?

J: 1961-yilda do'sti Pirmat Setoriy bilan

10. Jaloliddin Rumiy «Masnaviy»sining sharhiga bag'ishlangan Mashrab qalamiga mansub asar? **J: «Mabdayl nur»**

11. Sharqda Mashrab taxallusli nechta shoir nomi ma'lum? **J: 10 ga yaqin**

12. Movarounnahrlik Mashrab taxallusli shoirlar nechta? **J: 2 ta**

13. Movarounnahrlik Mashrab taxallusli shoirlarni toping.

J: Boborahim Mashrab va qarshilik hofiz Ro'ziboy
14. Mashrab she'riyatining janrlari? J: G'azal, mus-
tazod, murabba', muxammas, musaddas, musabba'

15. Mashrab she'rlarining bosh mavzusi?

J: Ilohiy ishq

16. Mashrab asarlari xalq orasida qanday nomlar bilan
keng yoyilgan? J: «Devoni Mashrab», «Devonayi Mash-
rab», «Eshoni Mashrab», «Hazrati shoh Mashrab».

17. Mashrab she'riyatining o'zak muammosini qaysi
mavzu tashkil etadi? J: Ishq

18. Mashrab she'riyatining xalqonaligi nimalarda
namoyon bo'ladi?

J: Vaznida, ohanglarning qaynoqligida, tilning shi-
raliligida, xalqona ifodalar, iboralarning ko'pligida, tas-
virning aniq va ta'sirchanligida namoyon bo'ladi

19. Mashrabning boshqa mutasavvuf shoirlardan farqi?
J: Mashrab Allohga bo'lgan muhabbatini yashirib o'tir-
maydi, uni otashin satrlarda oshkora kuylaydi, tasvir-
da ham pardali ifodalardan ko'ra tuyg'ular junbushini
berishni xush ko'radi

20. Mashrab uchun namuna bo'lishga arziydigan ikki
timsol bor. Ular kimlar? J: Ibrohim Adham va Mansur Xalloy

21. Mashrabga Ibrohim Adhamning qaysi xislati yoqa-
di? J: Bir kechada shohona libosini darveshlik jandasi-
ga almashtirib, Allohni izlab ketganl, ya'ni Alloh ishqini
ikki dunyoning ne'matiga almashtirmagani

22. Mashrab uchun Mansur Xalloy qanday timsol?

J: Insonning ruhly hurligini cheklashga qaratilgan
aqldalarga qarshi isyon, erkin fikrlilik ramzi

23. G'azallaridan parchalar:

- *Har kishini dardi bo'lsa, yig'lasun yor oldida,
Qolmasun armon yurakda, etsun izhor oldida.
Mansuri Xalloydek ichinib sharobi antahur,
Doimo yig'lab turarmen ushbu dam dor oldida.*
- *Kokulung anbardurur, jon ichida jonon qiz,
Ko'zlaring extardurur, yuzi mohi tobon qiz.
Lablaring erur la'idek, yuzlaring qizil guldek,
Barcha sengakim quldek, xizmatingga qurbon qiz.*
- *Ishqing o'tig'a kuygoli keldim,
Oydek yuzungni ko'rgoli keldim.*
- *Bu tani xokini-yu ruhi ravonni na qilay?!
Bo'lmasa qoshimda jonona, bu jonni na qilay?!
Yorsiz ham bodasiz Makkaga bormoq ne kerak?
Ibrohimdan qolg'on ul eski do'konni na qilay?!*
- *Ishq mazhabiga favqi-yu toat chidayolmas,
Tasbeh-u sano, zuhd-u ibodat chidoyolmas.*
- *Ko'rdum yuzungni – devona bo'ldum,
Aql-u hushimdan begona bo'ldum.
Bo'ldum fano men tufrog' ichinda,
Bir dona edim, ming dona bo'ldum.*
- *Dunyoga kelib loyiga bilmay bota qoldim,
Darmon yo'qidin necha og'iz so'z qota qoldim.
Ko'rdumki ani dushmani ruh-u tan ekandur,
Lo o'qi bila ikki ko'ziga ota qoldim.
Zohid, manga bir shishada may, sanga namozing,
Ming lavqini bir kosayi mayga sota qoldim.*
- *Nogoh ko'rubon mahvi jamoling bo'la qoldim,
Oydek yuzingga boqtim-u, hayron bo'la qoldim.*

– Ey mening nozik nihol, oromijonim qaydasan?
Bu ko'ngul bo'stonida g'uncha dahonim, qaydasan?

– Tushdi savdoyi muhabbat boshima,
Or etar mardum kelurg'a qoshima.
Vah, muhabbat ko'yida qon yig'ladim,
Yetti iqlim g'arq bo'ldi yoshima.

– Sanamning shavqida tinmay yurub ovvora
Mashrabman,
Ko'zi yoshlig', qadi xamlig', dill sadpora
Mashrabman.

– Muhabbat o'tig'a bag'rim kuyub, biryona yig'larman,
Visolingni tilab, ey nozanin jonona, yig'larman.

– Agar oshiqligim aytsam, kuyub jon-u jahon o'rtar,
Bu ishq sirin bayon qilsam taqi ul xonumon o'rtar.

– Setor ila savti navo aylaganing xo'b,
Xo'blar ichida masnad-u joh aylaganing xo'b.

– Malaksan yo bashar, yo hur-u g'ilmonsan,
bilib bo'lmas,
Bu lutf-u, bu nazokat birla sendin qayrilib bo'lmas.

Tikansiz gul, sadafsiz dur, mashaqqatsiz
hunar bo'lmas,

Riyozat tortmag'uncha yor vaslig'a yetib bo'lmas.

– Tinmayln yurdum bu g'am dashtida hayronliq bilan,
Oxir umrum o'tti, sad afsus, nodonliq bilan.

– Ko'rsat jamoling mastonalarg'a,
Ishqingda kuygan parvonalarig'a.

24. «Bulbuldayinkim faryod etarman,
Ishq daftarini bunyod etarman,
Ko'ngullarimni men shod etarman,

Yorga yetar kun bormu, yoronlar?» misralarining muallifi va janri? **J: Mashrab, murabba'**

25. «Xonumonidin judo bo'lgan kishidan dard so'rang, O'rtanib qaddi duto bo'lgan kishidan dard so'rang» misralarining muallifi va janri?

J: Mashrab, muxammas

26. «Ey musulmonlar, netay, men yordin ayrilmisham, Fitnachashm-u sho'xi xush raftordin ayrilmisham» misralarining muallifi va janri? **J: Mashrab, muxammas**

27. «Yorning ko'yida men bormoq edim, Har necha javr-u jaf o tortmoq edim» misralarining muallifi va janri... **J: Mashrab, muxammas**

28. «Ne g'urbatlarni chektim, charx bebunyod dastingdan» misralarining muallifi va janri...

J: Mashrab, musaddas

29. «Aytay senga dard-u alamim, ofati jonim, fikr ayla o'zungga» misralarining muallifi va janri...

J: Mashrab, mustazod

30. «Bul xasta vujudimni meni o'rtadi butkul, Ul zulfi parishon» misralarining muallifi va janri...

J: Mashrab, mustazod

31. «Boshimga agar kelsa balo, sabr etadurman, Sengdin kecharim yo'q,

Qaydin kechayin, ko'nglumda to'ladur senga mehrim, Men oshiqi shaydo» misralarining muallifi va janri...

J: Mashrab, mustazod

32. «Va'da qildi bir kelay deb, ko'zga uyqu kelmadi, Termulub yo'lida turdim, sho'xi badxo' kelmadi, Necha keldi shum raqiblar, ul parirol' kelmadi,

*Dardidin o'ldum, tabib, dardimg'a doru kelmadi,
Men shahidi ishq bo'ldum qatraysi suv kelmadi.*

*Ich-u toshim g'amg'a to'ldi, g'amgusorim, kelsango,
Hama qilsang, sen o'zing qil, dilda borim, kelsango!
Jumla shohlarning ulug'i, nomdorim, kelsango,
Marhamatlik podshohim, tojdorim, kelsango,
Dilni zangin ko'rsaturga oyinaro' kelsango» misralari-
ning muallifi va janri... J: Mashrab, muxammas*

XO'JANAZAR HUVAYDO

**(Tug'ilgan yili noma'lum
1780 – 1781-yillarda vafot etgan)**

1. Xo'janazar Huvaydo qayerda tug'ilgan?

J: O'sh shahrida tug'ilgan, lekin *Huvaydoyi Chimyoniy* nomi bilan mashhur bo'lgan

2. Otasi qaysi nom bilan xalqqa tanilgan?

J: Otasi *G'oyibnazar So'fi* nomi bilan tanilgan

3. Huvaydo avlodlaridan kimlar shoir bo'lgan va ularning taxalluslari? J: O'g'li *Salohiddin Sirojiiy* taxallusi bilan, nabirasi *Salohiddin Sohib* taxallusi bilan ijod etgan

4. Huvaydoning she'rlarini 1908-yilda Toshkentda «Kulliyoti Huvaydo» nomi bilan nashr qildirgan nevarasi-ning ismi? J: *Salohiddin-Sohib*

5. Huvaydo qalamiga mansub asarlarni toping.

J: «*Rohati dil*» manzumasi, «*Ibrohim Adham*» dostoni

6. Huvaydo Chimyonda qaysi kasblar bilan shug'ullangan? J: **Maktabdorlik va kosiblik**

7. «Rohati dil» manzumasidan parchalar:

Duodin sizlarga so'zum yo'q,

Bu dunyoda so'zum qolg'ay, o'zim yo'q.

Ko'ngul shahri yagona azm qildim,

Kitobim nasr edi, man nazm qildim.

Bu Chimyon shahrining pir-u javoni,

Tamomiysi erurlar turkixoni.

Alar garchi so'zga behunarroq,

Dedim: «Bo'lsa kitobim turkiy behroq».

8. Uch aka-ukaning biyobonda ganj topib olgani haqida: «Uch birodar sahroda ketayotganlarida xazina topib oldilar. Ulardan biri taom keltirish uchun jo'nab keldi. Og'alari bo'lsa, shaytonning gapiga kirib, nafsi shumlik qilib, taomga ketgan ukalarini o'ldirib, xazinani ikkiga bo'lmoqchi bo'lishdi. Taomga ketgan ukasi ham nafsining so'ziga kirib, akalarini o'ldirsa, xazina o'ziga qolishini xayol qilib, taomga zahar qo'shib olib keldi. Uka kelishi bilan og'alar uni o'ldirdilar va xotirjam taom yemakka o'tirdilar. Ular ham taomni tanovul qilishlari bilan vafosiz dunyo uchun halok bo'lishdi». Parcha:

Bu dunyog'akim sen bo'lma soyil,

Sarosar ganji dunyo zahrl qotil.

Talab qil ganji ma'no, ey birodar,

Vagama sandin avlo gav ham xar.

9. G'azallaridan parchalar:

– *Oh, mani dard-u balog'a muhtalo qilg'on firoq,*

Taxli baxtimni buzub, oxir gado qilg'on firoq.

*Gavhari qiymatbaho erdim nasab bozorida,
Sindurub qadrimni naylay kambaho qilg'on firoq.
– O'ldilar bu dunyodin dilxohlar, gumrohlar,
Qolmadi dunyoda boqiy ham gado, ham shohlar.*

JAHON OTIN UVAYSIY (1789 – 1850)

1. **Uvaysiy qayerda tug'ildi?**

J: Marg'illonning Childuxtaron mahallasida

2. **Uvaysiyning otasi kim bo'lgan? J: Otasi Sidiq kosiblik bilan shug'ullansa-da, el orasida «Hofiz bobo» nomi bilan tanilgan bo'lib, o'zbekcha va tojikcha she'rlar bitardi**

3. **Uvaysiyning onasi?**

J: Chinnibibi maktabdor otin bo'lgan

4. **Uvaysiyning akasi?**

J: Ohunjon hofiz ko'zga ko'ringan xonanda va sozanda bo'lgan

5. **Jahon otin necha yoshida turmushga chiqdi?**

J: 17 yoshida marg'illonlik Hojixon Ismlik kishiga

6. **Jahon otinning taxallusi? J: Uvaysiy**

7. **Uvaysiyning farzandlari?**

J: Muhammadxon va Quyoshxon

8. **Uvaysiyning qaysi farzandi «Majnun» taxallusi bilan she'rlar yozgan? J: O'g'li Muhammadxon**

9. **Muhammadxonni kim sarboz sifatida Qashqarga harbiy yurishga jo'natadi va Uvaysiyga o'g'lini qayta ko'rish nasib etmaydi? J: Muhammad Alixon**

10. **Quyoshxon qanday taxallus bilan she'rlar yozgan?**

J: Xokiy taxallusi bilan

11. Quyoshxonning qizi Bibi Hadicha qanday taxallus bilan she'rlar yozgan? J: **Azmiy taxallusi bilan**

12. Bibi Hadichaning qizi Xoljonbibi qanday taxallus bilan she'rlar yozgan? J: **Mag'ziy taxallusi bilan**

13. Uvaysiyning merosi bizga kim orqali yetib kelgan? J: **Xoljonbibi orqali**

14. Uvaysiy haqidagi ma'lumotlar qachon o'zbek olimlariga ma'lum bo'ldi? J: **XX asrning 60-yillarida**

15. Uvaysiyning she'riy devoni qachon nashr qilindi? J: **1983-yilda «Ko'ngil gulzori» nomi bilan**

16. Uvaysiyning Devonida qaysi janrdagi she'rlar bor?

J: **G'azal, mustazod, muxammas, tarji'band, tarkib-band, chiston**

18. Uvaysiy nechta doston yozgan? J: **3 ta**

19. Uvaysiyning «Voqeoti Muhammad Alixon» dostoni nima haqida? J: **Muhammad Alixonning Qashqar safariga bag'ishlangan bo'lib, tugallanmay qolgan. Asarda xonning tug'ilishi, taxtga chiqishi va safarga o'tlanishi voqealari berilib, Marg'ilonda onasi bilan xayrlashib, yo'lga tushishi bilan uziladi**

20. Uvaysiyning «Shahzoda Hasan haqida doston» asari kimga bag'ishlangan?

J: **Imom Hasanning Muoviya bilan bo'lgan janglari va xiyonatkorona o'ldirilishi tasvirlangan**

21. Uvaysiyning «Shahzoda Husayn haqida doston» asari kimga bag'ishlangan? J: **Imom Husayn va uning farzandlarining Yazid bilan bo'lgan tengsiz jangda Karbaloda shahid bo'lishlari tasvirlangan**

22. G'azallaridan namunalar:

- Oh, gulruxsora jonon, xordurman ishqida,
Dil aro qon, siynasi afgordurman ishqida.
- Meni rasvo qilgan kimdirki, sen siymbadan nozuk,
Solan boshimg'a savdo kimdir, ul gul pirohan nozuk.
Qadding nozuk, qoshing nozuk, ko'zung nozuk,
labing nozuk,
- Tiling nozuk, so'zung nozuk, tishing durri Adan, nozuk.
Iki nargis, iki ko'ngul, iki tan, ikki jon birlan,
Birin biriga vasi aylab, qiloli anjuman nozuk.
- Dedi bir kun menga ul mahvashim:
«Ey sho'xi beparvo!»
- Men aydim: «Sen dema, men deyki:
solding boshima savdo!»
- Ato qildi xudo menga seningdek dilbari bano,
Visoling qatrayedur, mavj urar hajring bo'lub daryol
- Bugun, ey do'stlar, farzandi jononimni sog'indim,
Gado bo'lsam ne ayb, ul shohi davronimni sog'indim.
- Mehnat-u alamlarga muhtalo Uvaysiymen,
Qayda dard eli bo'lsa, oshno Uvaysiymen.
- Maqsudi ko'ngul – la'li mayi nobinga qulman,
Andin sochilan ul duri noyobinga qulman.
- El sajda qilur masjid devorig'a har dam,
O'lguncha bosh omon, qoshi mehrobingga qulman.
- Kelibman dargahingga, shohi xo'bonim, qabul etkil,
Bag'ir qonim bila bul chashmi giryonim qabul etkil.
- Oh, gulruxsora jonon, xordurman ishqida,
Dil aro qon, siynasi afgordurman ishqida.
- Ajab yo'q tun-kun o'lsam mahvashimning
justujo'yinda,

Xayoli Qaysdin voqif gar o'lsang Layli so'yinda.

• 23. «*Qil amon, yo rab, aduvlar mojarosidin meni, Saqlagil osiy bu mardumning izosidin meni*», deb boshlanuvchi misralarning muallifi va janrini toping.

J: Uvaysiy, tarji'band

24. Uvaysiyning tarji'bandi qanday munosabat bilan yozilgan? **J: Muhammad Alixonga shikoyat shaklida**

25. Uvaysiy Qo'qonda Nodirabegim in'om etgan hovli-dan bir Qashqardan kelgan baqqolga omonatga joy beradi. Biroq u tovlamachilik bilan bu hovlini o'zinikl qilib oladi. Bu baqqolning ismi? **J: Hasan baqqol**

26. «*Qil amon, yo rab...*» tarji'bandining naqaratini toping. **J: «Qutqar, ey xonim, Hasan boqqol balosidin menl, Qilg'on ul behuda ham Jabr-u Jafosldin meni»**

27. Uvaysiy Hasan baqqolga necha tillo pul bergani haqida yozadi? **J: Qozilar oldida 12 tillo, yana besh tillo**

28. Uvaysiy chistonlari:

– *Ul na gumbazdur, eshig-u tuynugidin yo'q nishon,
Necha gulgunpo'sh qizlar manzil aylabdur, makon?*

*Sindirib gumbazni, qizlar holidin olsam xabar,
Yuzlariga parda tortilg'on, turadlar bag'ri qon! (Anor)*

– *Ul nadurkim, sabzto'nlik, yoz yig'ochining boshida,
Qish yalang'och aylagay barcha xaloyiq qoshida.*

Barcha qushlarning so'ngoki ichida,

Ul na qushdurkim, so'ngoki toshida. (Yong'oq)

– *Ikki mahbubni ko'rdum, bir-birisin ko'rmagan,
Ikkisining o'rtasiga, do'stlar, qil sig'magan. (Kun va tun)*

29. Qaysi shoir ijodida «zamona kulfati», «charxi bemurruvat»dan shikoyat, «raqiblar bedodidan» bag'rining jaro-

hatli bo'lganligi haqidagi shikoyatga to'la ohanglar ustunlik qiladi? **J: Uvaysiy**

30. Qaysi shoirlar ijodida oshiqning mehrobga emas, yorning egma qoshiga sajda qilish istagi aks etgan?

J: Mashrab, Uvaysiy

31. Uvaysiyning qaysi g'azalida Farhod-u Majnun, Mansur-u Zulayxolar nomi birga qo'llangan? **J: Ajab yo'q tun-kun o'lsam mahvashimning justujo'yinda**

32. Uvaysiyning qaysi g'azalida Farhod va uning laqabi Ko'hkan – tog' qazuvchi nomi birga tilga olingan?

J: Meni rasvo qilgan kimdirki, sen siyminbadan no-zuk

33. Uvaysiyning «Dog' o'ldi, dog' o'ldi» g'azali qanday boshlanadi? **J: Bu charxi bemuruvvatdin...**

34. Uvaysiy quyidagi kichik janrlardan qaysi birida shuhrat qozondi? **J: Chiston**

35. Uvaysiyning «Anor» chistonidagi qofiyadosh so'zlar tartibi qaysi javobda to'g'ri berilgan?

J: Nishon, makon, qon

36. «Uvaysiyman», «Ko'ngul dog' o'ldi, dog' o'ldi...» g'azallari qanday asar sanaladi? **J: Sholra shaxsiyatli, zamon, ijtimoiy muhit munosabatlarini aks ettiruvchi**

AMIRIY (1787 – 1822)

1. Qo'qon adabiy muhitining asoschisi kim? **J: Amiriy**

2. Amiriy qaysi urug'dan? **J: Ming urug'idan**

3. Umarxon (taxallusi Amiriy) kimning qo'lida tahsil olgan? **J: Muhammad Yoqub qo'lida**

4. Umarxon qachon Farg'ona hokimi qilib tayinlandi?

J: 1807-yilda

5. Umarxon qachon Qo'qon xoni bo'lgan?

J: 1810-yilda

6. Umarxon necha yil Qo'qon xonligini boshqardi?

J: 12 yil

7. Umarxon qaysi shaharga asos solgan?

J: Andijon viloyatiga qarashli Shahrixon shahriga

8. Qaysi tazkira Umarxon homiyligida dunyoga kelgan?

J: «Majmuat ush-shuaro»

9. Amiriy kimdan kuchli ta'sirlangan?

J: Navoiydan

10. Amiriy Navoiyning nechta g'azaliga taxmis bog'lagan? **J: 25 g'azaliga**

11. Amiriyning qaysi o'g'li Xon taxallusi bilan she'rlar yozgan? **J: Ma'dalixon**

12. Nodira devoni debochasida Amiriy haqida nima deydi? **J: «...goho ul hazrat ba'zi toza mazmunlardan bir misra bilan savol tarqasida so'rar erdilar, misra bilan javob aytur erdim va tabiatlarini xush qilur erdim. Biri buldurkim, bir kun savol qildilarkim, misra: «Nega arbobl xirad ahli junundin ori bor?» Javob aytdimki, misra: «Kim bular uryon, alarning jubba-u dastori bor»**

13. Amiriy qaysi tillarda ijod etgan?

J: O'zbek va fors-tojik tillarida

14. Amiriy devonida qaysi janrdagi she'rlar mavjud?

J: G'azal, muxammas, musaddas, musamman, tuyuq, ruboly

15. Amiriyning qaysi g'azali uzoq yillardan buyon

mashhur «Chorzarb» kuyiga solinib, qo'shiq sifatida aylib kelinadi? J: **«Qoshingg'a teguzmagil qalamni, Bu xat bila buzmagil raqamni»**

16. Amiriy g'azallaridan namunalar:

– Qoshingg'a teguzmagil qalamni,

Bu xat bila buzmagil raqamni.

– Lab uyur takallumg'a, zulfungni parishon qil,

Qand qiymatin sindur, narxi anbar arzon qil.

Husn shohisen, jono, bu hazin gadolarg'a

Ko'z uchi ila boqib, xayr birla ehson qil.

– Ul yor jafosi meni bezobita etti,

Ag'yora vafosi meni bezobita etti.

– Ne ko'zlardurki, toroj etmaka xunxordurlar,

Asir etmak uchun ishq ahlig'a makkordurlar.

– Sabo, lutf et, mengo ul yor payg'omin keltur,

Visoli mujdasidin notavon jismimg'a jon keltur.

– Ko'ngul la'li tamannosi bila qon o'ldi o'xshaydur,

Ko'zum oyinadek husnunga hayron o'ldi o'xshaydur.

– Tushti tori zulfi yuzdin ko'nglim ichra peshtob,

Aylamish ko'ksum aro siymob yanglig' iztirob.

– Qizartib chehra maydin oshiqi zoringni kuydurma,

Yuzingga bodadin o't solma, gul uzoringni kuydurma.

– Tabibo, sharti o'ynab icharga bermog'in yandim,

Labidin talx-u shirin so'z erur doruyi gulqandim.

Filotun ishq darsida menga shogird erur, lekin

Xatingni ramzidin ogoh emas ta'bi xiradmandim.

– Ishq asrorin pinhon aylaram ag'yor aro,

Bir musulmandirki, dinin yoshurur kuffor aro.

– Ey pari, may birla yuzni arg'uvon qilmoq nadur?

*Oshliqi bechorani bag'rini qon qilmoq nadur?
 O'zgalarga gul yuzungni lahza-lahza ko'rsatub,
 Bizni ko'rgan chog'da noz aylab nihon qilmoq nadur?
 – Nega muncha siyohdur kokul,
 Magaram dudi ohdur kokul.
 – Junun daryosi tug'yon aylamakni mendin o'rgandi,
 Talotum birla to'fon aylamakni mendin o'rgandi.
 G'am-u dard-u muhabbat gulshanida gul bila g'uncha,
 Yaqo chok-u, ko'ngul qon aylamakni mendin o'rgandi*

NODIRA (1792 – 1842)

1. Qaysi shoir Nodirani «*Jahon mamlakatlarning Bilqisi*», deb ta'riflaydi? **J: Nodir**

2. Uzlat, Mahjur taxalluslari bilan ijod etgan shoir?

J: Nodir

3. Nodira haqida «Haft gulshan» nomli doston yozgan shoir? **J: Nodir**

4. «*Hur* bu sifat kelur oz, *Xurshid* kabi jahonda mumtoz. Olam aro baski, hukmrondur, *Bilqisi* mamoliki jahondur». Nodirning ushbu satrlari kim haqida?

J: Nodira haqida

5. Nodiraga bag'ishlovlar yozib, uning murabbiy va homiyligini alohida ta'kidlagan kim? **J: Dilshod Baro**

6. Nodiraning xatti-harakatlarida kufr ko'rib, uning farzandlari va nabirasini ko'z oldida o'ldirgan zolim amir?

J: Buxoro amiri Nasrulloxon

7. Nodira asarlarining umumiy miqdori?

J: 10 ming misra atrofida

8. Nodira qachon Amir Umarxonga turmushga chiqqan? **J: 1807-yilda**

9. Asl ismi Mohlaroyim bo'lgan shoira qaysi taxalluslar bilan ijod qilgan? **J: Nodira, Maknuna, Komilla**

10. «Maknuna» so'zining ma'nosi? **J: Yashirin**

11. Nodira turmush o'rtog'i Umarxon vafot etganida necha yoshda bo'lgan? **J: 30 yoshda**

12. Nodira qaysi janrlarda ijod etgan?

J: G'azal, muxammas, musaddas, musamman, tarjil'band, tarkibband, muashshar

13. Nodira haqida maxsus monografiya yaratgan adabiyotshunos kim? **J: M.Qodirova**

14. Nodira she'riyatining bosh qahramoni kim?

J: Amir Umarxon

15. Nodira g'azallaridan namunalar:

– *Marhabo, ey payki sulton, marhabo,
Hudhudi mulki Sulaymon, marhabo.*

– *Ey xusho, shisha aro obi hayoti hukamo,
Kim ani har kishi no'sh etsa, bo'lur Xizrnamo.*

– *Vasl uyin obod qildim, buzdi hijron oqibat,
Seli g'amdin bu imorat bo'ldi vayron oqibat.*

– *Hajrdin maxmurmen, soqiy, labo-lab jom tut,
Men kabi har kimki bo'lsa rindi durdoshom tut.*

– *Jonimg'a jafolar bila jonona qilur bahs,
Har lahza ko'zumni yoshi to'fona qilur bahs.*

– *Kuyma deb aylamadi hech kishi parvonaga bahs,
Oqil ersang na qilursan meni devonaga bahs.*

– *Manga ishq ichra savdoyi junun bas,
Jahon iqbolidin baxti nigun bas.*

- *Tahammul haddidin oshti, emdi afg'on*
etmasam bo'lmas,
Ulusni xotini jamin parishon etmasam bo'lmas.
- *Yor manga g'ayri jaf o aylamas,*
Va'da qilib, anga vafo aylamas.
- *Doda keldim, ey salotin sarvari, dodim oshit,*
Sen shah-u, men banavo, lutf ayla, faryodim eshit.
- *Qilmag'il, zinhor izhor ehtiyoj*
Kim, aziz elni qilur xar ehtiyoj.
- *Nigori gulbadanimni tushimda ko'rsam edi,*
Labi shakkarshikanimni tushimda ko'rsam edi.
- *Yorning vasli emas ozorsiz,*
Gulshan ichra gul topilmas xorsiz.
- *Kel, dahrni imtihon etib ket,*
Sayri chamani jahon etib ket.

16. Nodiraning qaysi g'azallari hijron va ayriliq haqida?

J: «Oqibat», «Ayrul», «Talx», «Dud» radifli g'azallari

17. «Xating ishtiyoqin savod ayladim, Ko'zumning qorasin midod ayladim» misralarining muallifi va janri?

J: Nodira, tarji'band

18. «Xating ishtiyoqin savod ayladim, Ko'zumning qorasin midod ayladim» misralaridagi «savod aylamoq» so'zining ma'nosi? J: Yozmoq, qora qilmoq, suyanmoq

19. «Xating ishtiyoqin...» tarji'bandining naqaratini toping. J: «Visollingdin, ey jon, topolmay so'rog', Nelar tushti boshimga sendin yilrog'»

20. «Xating ishtiyoqin...» tarji'bandining hajmi?

J: Har biri 14 misradan iborat 5 bandli she'r

21. «Xating ishtiyoqin...» tarji'bandining nechanchi

bandi «Xush ul kun, seni birla damsoz edim, Niyoz ichra sarmoyayi noz edim» misralari bilan boshlanadi?

J: 2-band

22. «Xating ishtiyoqin...» tarji'bandining nechanchi bandi «Qayon bording, ey sarvi nozim mening, Senga yetmas arzi niyozim mening» misralari bilan boshlanadi?

J: 4-band

23. «Senga qaysi g'amni bayon aylayin, Necha oh tortib, fig'on aylayin. Makoning sening qaysi manzildadir, Ko'zim yoshidin xat ravon aylayin» misralari kimning qaysi janrdagi she'ridan olingan? **J: Nodiraning tarji'bandidan**

24. Nodiraning qaysi g'azalida *Sulaymon garchi barcha devlarni o'ziga musaxxar – tobe qilgan bo'lsa ham, chumoling oldida undan oqizligini tan oldi* degan misralar mavjud? **J: «Oqibat» radifli g'azalida**

25. Nodiraning qaysi g'azalida *mashshota – taroq, shona – soch* obrazlari mavjud?

J: «Kuyma deb aylamadi hech kishi parvonaga bahs» g'azali

26. *Seni jud-u ehsona targ'ib etib,*

Xitobingni xayruljavod ayladim. Nodira qalamiga mansub ushbu she'rda qo'llangan «jud» so'zining ma'nosini toping. **J: Saxtlik**

27. *Marhabo, ey payki sulton, marhabo,*

Hudhudi mulki Sulaymon, marhabo. Nodira qalamiga mansub ushbu baytda qo'llangan «payk» so'zining ma'nodoshini toping. **J: Xabarchi**

28. *Seni jud-u ehsona targ'ib etib,*

Xitobingni xayruljavod ayladim. Nodira qalamiga man-

sub ushbu she'rda qo'llangan «xayruljavod» so'zining ma'nosini toping. J: **Saxiylarning yaxshisi**

GULXANIY (XVIII asr oxiri – XIX asrning 20-yillari)

1. Muhammad Sharif Gulxaniy qachon va qayerda tug'ilgan? J: **XVIII asrning 3-choragida Qo'qon xonligida tug'ilgan**

2. Gulxaniyning asl ismi? J: **Muhammad Sharif**

3. Gulxaniyning taxalluslari? J: **Gulxaniy va Jur'at**

4. Gulxaniyning 50 yoshlarida vafot etganligi haqida kimning qaysi asarida ma'lumot bor?

J: **Dilshod Barnoning «Tarixi muhojiron» kitobida**

5. Gulxaniy haqida kim «*Bu Jur'atki, avval edi Gulxaniy, Erur barcha hazyon demaklik fani*», deb yozgan?

J: **Fazliy**

6. Gulxaniy haqida kimlar ma'lumot bergan?

J: **Fazliy Namangoniyniing «Majmuayl sholron», Po'lat Qayumiyniing «Tazkirayl Qayumiyl» asarlarida**

7. Gulxaniyning merosi?

J: **«Zarbulmasal» asari va topilmagan «Devon»l**

8. Gulxaniydan bizgacha yetib kelgan she'rlar soni?

J: **12 ta g'azal va bir forscha qasida**

9. Gulxaniy ijodida Qo'qon adabiy muhitiga xos bo'lmagan d'g'uz lahjasiga mansub so'zlar ko'p uchraydi. Buni qanday izohlash mumkin? J: **Gulxaniyning Fuzuliy Ijodidan qattiq ta'sirlanganligi bilan**

10. «Zarbulmasal» asari kimning topshirig'i bilan yaratilgan? J: **Amir Umarxonning**

11. Gulxaniy «Zarbulmasal»da nechta masal keltirgani haqida yozadi? **J: 400 ta**

12. «Zarbulmasal» so'zining ma'nosi?

J: Maqol, matal, ramzli hikoya

13. «Zarbulmasal»da inson ruhiyati qanday tasvirlangan? **J: Alohida berilmay, qushlarning o'zaro suhbatlari zamiriga singdirilgan**

14. «Zarbulmasal»da uchraydigan badiiy obrazlarni nechaga bo'lish mumkin? **J: Uchga: qushlar obrazlari, hayvon-hasharot obrazlari, odam obrazlari**

15. Kuykanakning tabiati?

J: kichik jussali va kuyunchak

16. Boyqushning tabiati? **J: Sovuqnafas va xasis**

17. Ko'rqushning tabiati? **J: Ko'rligi**

18. Kordonning tabiati? **J: Korchalonligi**

19. Gulxaniy Yapaloqqush timsolida qanday kimsa obrazini yaratgan?

J: Qo'lidan kelmaydigan ishga urinadigan, boylig-u shon-shuhratga mukkasidan ketgan kimsa

20. Qaysi qush «O'g'limning asbobi kulangirligi minqori bilan changalidan ma'lum va ravshan emasmi?» deydi?

J: Yapaloqbibi

21. Qaysi qush bir qadar davlatmand kimsa timsoli?

J: Yapaloqqush

22. Mehmonga sarqit ovqat taklif etib, uning ham ko'pi-ni o'zi yeb qo'ygan befarosat, yebto'ymas, tarbiyasiz qush?

J: Kulonkir sulton

23. Boyqush qizining ismi?

J: Gunashbonu – Quyoshxon

24. «Orazidin shams-u qamardir xijil, So'zlaridin shahd-u shakar munfail» ta'rif qaysi obrazga tegishli?

J: Gunashbonuga

25. Boyqushga «Anda ko'rdiki, xasis-u haris, agar ming chordevordan bir chordevor kam bo'lsa, o'tuz tishini bir-bir sindirun», deb kim ta'rif beradi? **J: Ko'rqush**

26. Qaysi personaj «Ko'bg'a kengash, o'z bilganingni qil», deb fikrlaydi? **J: Boyqush**

27. Qaysi qush «Yomon otga yol bitsa, yoniga to'siq bog'lamas, yomon erga mol bitsa, yoniga qushni qo'ndirmas», deydi? **J: Turumtoy**

28. «Egasini siylagan itga so'ngak tashlar» maqoli kimning tilidan aytilgan? **J: Kordonning**

29. «Po'lat pichoq qinsiz qolmas», «Bosh eson bo'lsa, do'ppi topilur» maqollari kimning tilidan, qanday munosabat bilan aytilgan? **J: Gunashbonuning tilidan onasiga yigitlarning uylanishga shoshmasligi kerakligi haqida**

30. «Kulonkir sulton» ismi Ko'rqushning aytishicha, qanday qushlarga qo'yilishi lozim?

J: Humo, uqob, qarchig'ay, bahrin, lochin, itolg'u

31. Bayt: «Sabr bilan basta eshikdur kushod,

Sabr bilan topdi eranlar murod.

Sabr qilsang, g'o'radin halvo bitar,

Besabrlar o'z oyog'ini yitar».

Asarning qisqacha mazmuni:

Farg'ona viloyatida Qayqubod ismli shohdan qolgan bir vayrona bor edi. Unda Boyo'g'li yashar edi. Boyo'g'li-ning Gunashbonu degan qizi bor edi. Gunashbonu ta'rif: «Orazidin shams-u qamardir xijil, So'zlaridin shahd-u sha-

kar munfail. Oftobi alam tobdek har xomni pishirur, hech maxluqni kunduzi ko'rmoqqa chorasi yo'q erdi». Qiz bo'y yetgandan so'ng, ko'zi suzilib, onasining to'g'ri so'zlaganiga egri so'zlay boshladi. Ona qiziga aytdiki: «Oshiqqan qiz erga yolchimas va teshik munchoq yerda qolmas». Qiz esa onasiga qarab: «Ey ona, siz menga sabrdan saboq berarsiz, meni oladigan yigitning ham otasi aytar: «Po'lat pichoq qinsiz qolmas», «Bosh eson bo'lsa, do'ppi topilur»

Bular shu haqda bahslashib turganlarida u yoqda Yapa-loqqush Ko'rqushni yoniga o'tirg'izib: «Dunyoda bo'lgan yosh va qarining juftsiz bo'lishi mumkin emas. Boyo'g'lining bir chiroyli qizi bor ekan, unga sovchi bo'lib borsangiz. Har qancha qalin bo'lsa topilar», deydi. Shunda Ko'rqush aytdi: «Bor maqtansa topilur, yo'q maqtansa chopilur. Boyo'g'li ming chordevor qizimning qalini, deyar. Hozir podshomiz adolatli bo'lganlari uchun buncha vayronani topib berolmay uyalib qolamiz. Aytadilarki: «Yolg'on masal turmas», «Uyat o'limdan qattiq», «Ermon yog'ochining egilgani – singani, er yigitning uyalgani – o'lgani» «...shunday qilib, Ko'rqush sovchilikka yo'lga tushibdi. Yo'lda Hudhud bilan uchrashib qolib, undan «Maymun bilan najjor» hikoyati (Mazmuni: «Kashmir viloyatidagi tog'da maymun bir kuni duradgorning ish qilayotganini ko'rib qoladi. Duradgor shu yerda teshasini unutib qoldiradi. Maymun o'zini duradgor his qilib, yog'ochga o'tirib olib, uni tesha bilan chopa boshlaydi. Bir ozdan so'ng duradgor teshasini olib kelish uchun qaytib keladi. Maymun undan qochishga urinadi, lekin ehtiyotsizligi sababli dumi yog'och teshigiga qisilib qoladi va dumsiz qoladi. Bu masaldan qo'ldan kelmaydigan ishga urinma,

degan xulosa chiqadi»)ni eshitadi. Ko'rqush Hudhudga «Tuya bilan bo'taloq» hikoyati (Mazmuni: «Farg'onada bir sarbon yashar edi. Tuyani bo'talog'i bilan yo'lga olib chiqadi. Bo'taloq onasini emishni juda xohlaydi. Lekin sarbonning ko'zi o'z yo'lida bo'lib, bunga e'tibor ham bermaydi». Bu masaldan erksiz kishining nochorligi anglashiladi)ni so'zlab beradi. Shundan so'ng Ko'rqush Kulonkir sultonning huzuriga jo'naydi. Kulonkir sultonning dargohida shon-u shavkatni ko'rib lol qoladi. Kulonkir sultonning Kuykunak ismli quli bor edi. U Ko'rqushning oldiga kelib, undan nega kelganini so'raydi va uni tufi ibratli hikmatlar aytib mot qiladi. Ko'rqush Kuykunakning aqlli ekanligini ko'rib, unga «Ey bolam, sen onasiga o'rgatgan qizga yoki otasiga o'rgatgan o'g'ilga o'xsharsan». Ko'rqushning undan ranjiganini ko'rgan Kulonkir sulton mehmonni ilgarigi mehmondan qolgan oshga taklif etdi. Ko'rqush unga «Osh egasi bilan tolli», degandan so'ng, Kulonkir sulton bir chang solganda tabaqda oshdan asar ham qolmadi. Ko'rqush boyo'g'lining yoniga borib, undan qiziga sovcilikka kelganligini bildiradi. Boyo'g'li ko'pchilik bilan kengashib, javobini aytishini ma'lum qiladi. Kulonkir sulton qushlar shohi Malikshohinning pahlavoni edi. Kordon nomli xazinabonini Boyo'g'linikiga qalin qanchaligini bilib kelishga yuboradi. Kordon Turumtoy ismli xizmatkori bilan u yerga borishga tayyorgarlik ko'radi.

Asardan parchalar:

– Osmonki hamisha safarda, shams va qamar va savobit va sayyorasi safardadir. Erki hamisha sohib sabr va sukundir, poymoli har ahli dundir.

– Agar soʻz jona paydo qilmasa soʻz,
Ani soʻz demagil, ey majlis afroʻz.

– Bobojon Ashur choʻloq-u Ali biri,
Xoʻqand mulkida ahmaqi nodiri.

32. «Silsilat uz-zahab» asarining muallifi kim?

J: **Abdurahmon Jomiy**

33. «Kalila va Dimna» asari kim tomonidan tuzilgan?

J: Hindistonda Bidpoy tomonidan tuzilib, koʻpgina
Sharq va Gʻarb xalqlari tillariga tarjima qilingan

34. «Echkening oti Abdukarim boʻlurgʻa soʻz kerak»
maqoli «Zarbulmasal»da kim tomonidan aytilgan?

J: **Koʻrqush**

35. «Qoʻchqor boʻlur qoʻzining peshonasi doʻng boʻlur,
ogʻa boʻlur yigitning peshonasi keng boʻlur», «Chuchvarani
xom sanabsan» maqollari «Zarbulmasal»da kim tomoni-
dan aytilgan? J: **Koʻrqush**

36. «Namangon shahri vayron, oti ulugʻ, sufrasi
qurugʻ», «Uyda chaksa uni yoʻq, tom boshida qoʻsh tanur»,
«Sichqon sigʻmas iniga, gʻalbir bogʻlar dumiga» maqollari
«Zarbulmasal»da kim tomonidan aytilgan? J: **Koʻrqush**

37. Sabr qilsang, gʻoʻradin halvo bitar,
Besabrlar oʻz oyogʻidin yitar. «Zarbulmasal»dan olin-
gan ushbu baytda qanday badiiy sanʼat qoʻllanilgan?

J: **Irsoli masal**

38. «Zarbulmasal»da keltirilgan «Maymun bilan Najjor»
hikoyasi kim tomonidan soʻzlab berilgan? J: **Hudhud**

39. «Zarbulmasal»da keltirilgan «Maymun bilan Najjor»
hikoyasi kimga soʻzlab berilgan? J: **Koʻrqushga**

40. «Yumruq bukulub sang boʻlmas, echku yugurub

*lang bo'lmas», «Kesg'on oshg'a o'xsharmu yavg'on bulo-
muq»* maqollari «Zarbulmasal»da kim tomonidan aytilgan?

J: Hudhud

41. «Zarbulmasal»da keltirilgan «Tuya bilan Bo'taloq» hikoyasi kim tomonidan so'zlab berilgan? **J: Ko'rqush**

42. «Zarbulmasal»da keltirilgan «Tuya bilan Bo'taloq» hikoyasi kimga so'zlab berilgan? **J: Hudhudga**

43. «*Tirikchilik ilmida arra singari bo'l, ba'zan (qipiqli) o'z tomoningga tort, ba'zan soch*» maqoli «Zarbulmasal»da kim tomonidan aytilgan? **J: Hudhud**

44. «Zarbulmasal»dagi Kulonkir sulton kim?

J: Yapaloqqushning o'g'li

45. «Zarbulmasal»dagi Kuykunak kim?

J: Kulonkir sultonning quli

46. «*Yaxshilar topib so'zlar, yomonlar qopib so'zlar*», «*O'zingni er bilsang, birovni sher bil*» maqollari «Zarbulmasal»da kim tomonidan aytilgan? **J: Kuykunak**

47. «*Taom yemakda so'zlab yemak yaxshidur, hayvondek xomush taom yemak ozoda mardum shevasidan ermas*». Ushbu fikr kim tomonidan aytilgan? **J: Boyo'g'li**

48. «*Osh egasi bilan totlig'*». Ushbu fikr kim tomonidan aytilgan? **J: Ko'rqush**

49. Gunashbonu so'zining ma'nosini toping.

J: Quyoshxon

50. «*Erga bersang oshingni, erlar silar boshingni, itga bersang oshingni, itlar chaynar boshingni*», «*Esing borida etagingni yop*», «*Yaxshi bilan yurding – yetding murodga, yomon bilan yurding – qolding uyotga*», «*Yomonga yondashsangiz, balosi yuqar, qozonga yondashsangiz, qarosi*

yuqar», «Biz qo'y ko'rmagan bo'lsak ham qiy ko'rgan edik» maqollari kim tomonidan aytilgan? J: **Ko'rqush**

51. «*Ertagi savdoning dahsar og'irlig'i bor*», «*Kechki ekinning xatari bor*», «*Ertagi ishni kechga qo'yg'udek emasdur*» maqollari «Zarbulmasal»da kim tomonidan aytilgan? J: **Gunashbonu**

52. «*...qushlar ko'ziga go'l, o'z ishiga pishiq, haromzodayi terror o'g'ri mishiqliq, harif ayyor solor davlatmandlar asnofida mumsiki beor, har murda ustida tayyor, yigirma-ning beshini mustahiqqa berib, o'n beshini qo'yniga urgan, tumshug'i Zokirboy jomafurushning tumshug'ig'a o'xshar ekan*». Ushbu ta'rif kim haqida? J: **Sho'rnol**

53. «*Ilm ahlining baxti qalam singari qora*». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: «**Zarbulmasal**»

54. «Zarbulmasal»dagi Kordon kim?

J: **Mallkshohinning xazinaboni**

55. «Zarbulmasal»da Bozanda va Navozanda qissalarini kim so'zlab beradi? J: **Kordon**

56. Yodgor po'stindo'z haqidagi hikoyani kim so'zlab beradi? J: **Tutumtoy**

57. «*Safarga ko'p haris bo'lmaki, anda bir nuqta ziyoda bo'lsa, saqar bo'lur. Safarda rafiq kerak... Yaxshi rafiq birla safar qilsang saodat toparsan va yomon rafiq birla shaqovat*». Ushbu parcha qaysi hikoyatdan olingan?

J: «**Bozanda bilan Navozanda**»

58. «Toshbaqa bilan Chayon» hikoyati kimning tilidan bayon etilgan? J: **Navozanda**

59. «*Eshak o'yini qirq yilda*» degan ibora qaysi hikoyatdan olingan? J: «**Toshbaqa bilan Chayon**»

60. Toshbaqa tomonidan Chayonga qarata aytilgan maqollarni toping. **J: Ishonmagin do'stingga, somon tiqar po'stingga; Oshnangdan top**

61. *«Bo'ynida illati borning oyog'i qaltiraydur»*. Ushbu parcha qaysi hikoyatdan olingan?

J: «Toshbaqa bilan Chayon»

62. *«Zarbulmasal»da Boyo'g'li yashaydigan shahriston nomi...* **J: Qubod**

63. Dum orzu qilib boriga shukr qilmasdan ikki qu-log'idan ham ajragan *«Dumsiz eshak»* hikoyati *«Zarbulmasal»da kim tomonidan hikoya qilingan?* **J: Kordon**

64. *«Tikonsiz gul, sadafsiz dur, mashaqqatsiz hunar bo'lmas. Riyozat chekmaguncha yor vasliga yetib bo'lmas»* misralari qaysi asardan olingan? **J: «Zarbulmasal»dan**

65. *«Onasi bila kunda e'tiroz etgan qiz,
Bir o'zgani o'ziga ahli roz etgan qiz.*

Qayin yurti bilan kuyovning uyini xush

Ko'rmakdin onasi bila noz etgan qiz» misralari muallifi kim? **J: Navoiy**

66. Gunashbonuning qalini uchun nechta shahar va qishloqdagi chordevorlar berildi? **J: 25 ta**

67. *«Zarbulmasal»da Gunashbonu mahriga berilgan 1000 ta chordevordan Xayroboddagi chordevor Kuykunakka yoqmad.* Buning sababi nimada edi? **J: Daryoga yaqinligi va boyo'g'lining suvni yoqtirmasligi**

68. *«Zarbulmasal»da Gunashbonu mahriga berilgan 1000 ta chordevordan Xayroboddagi chordevor Kuykunakka yoqmad.* U Xayrobod o'rniga qaysi joyni talab qildi?

J: Mug'

69. «Zarbulmasal»da Boyo'g'lidan 1000 ta chordevorni 600 ta chordevorga kim tushirishni so'radi? **J: Kordon**

70. «Zarbulmasal»da Kulonkir sulton tomonidan kim vakil etib tayinlangandi? **J: Ko'rqush**

71. «Zarbulmasal»da Gunashbonu tomonidan vakil etib kim tayinlangandi? **J: Kuykunak**

72. Kulonkir sultonga to'yda guvoh sifatida qatnashgan qushlarni toping. **J: Olaqarg'a, ko'kqarg'a**

MAXMUR (XVIII asr oxiri – 1844-yillar)

1. Maxmur so'zining ma'nosini toping.

J: Xumori, mast, xumor bo'lgan

2. Maxmurning otasi kim bo'lgan?

J: Mulla Shermuhammad Akmal taxallusi bilan ijod qilgan, Qo'qon atrofidagi Bo'ytuman qishlog'idan bo'lib, Qo'qondagi Madrasayi Mirda mudarrislik qilgan, o'zbek va tojik tillaridagi she'rlaridan 2 devon tartib bergan shoir edi

3. Maxmurning onasi kim bo'lgan?

J: Hapalak qishlog'idan bo'lib, Turdali xattotning qizi bo'lgan

4. Maxmur haqida kim salbiy fikrlar bildirgan?

J: Fazliy Namangoniy

5. Ushbu hasbi hol kimniki? «*Kechalari yotgani na qo'shim bor, Kunduzi ichgani na no'shim bor*»

J: Maxmurniki

6. Maxmurning bizgacha yetib kelgan adabiy merosi hajmi? **J: 3417 misradan iborat 69 she'ri**

7. Maxmurning bizgacha yetib kelgan adabiy merosida qanday janrlar bor? J: **Muxammas, g'azal, masnaviy, qit'a**

8. Maxmurning bizgacha yetib kelgan adabiy merosining asosiy qismi qanday yo'nalishda?

J: **Tanqidiy, hajviy yo'nallishda**

9. Maxmurning qaysi asarlarida jamiyatdagi tengsizlik, adolatsizlik fosh etiladi, nobop odamlarning kirdikorlari shafqatsiz tanqid qilinadi? J: **«Munojot», «Ta'rifi viloyati Qurama», «Qozi Muhammad Rajab Avj», «Hoji Niyoz», «Hakim Turobiy hazor xalta», «Qozi Xo'ja sakbon», «Karimqul mehtar», «Takabbur»**

10. Maxmurning qaysi she'rida Qo'qon xonligida aholi turmush tarzining nihoyatda og'irlashib ketganligi, turduman soliqlar mehnatkash xalqni xonavayron qilganligi, qishloqlar xarobazorga aylanganligi aks etgan?

J: **«Hapalak» she'rida**

11. Maxmurning Hapalak qishlog'iga qanday aloqasi bor? J: **Onasi shu qishloqdan bo'lgan va sholr umrining so'nggi yillari shu yerda o'tgan**

12. «Hapalak» she'ri qanday munosabat bilan yozilgan? J: **Xon amaldorlarining Hapalakka «tilla puli» solig'i undirish uchun kelishi munosabati bilan**

13. Maxmurning boshdan oyoq mubolag'a san'atiga qurilgan she'ri? J: **«Hapalak»**

14. Maxmur so'zining tasavvufiy ma'nosini toping.

J: **Ilohiy ishqdan mast bo'lgan darvesh**

15. Maxmurning «Vazir» radfli she'ridan parcha:

Osafo, avqot ilgida ado bo'ldim, vazir,

Mufliis-u qalloshtiqdan g'amzado bo'ldim vazir.

*Uch bolaga non topolmay benavo bo'ldim vazir,
Dargohingga shoyatulloh deb gado bo'ldim, vazir,
Misli soyillar kabi sohib nido bo'ldim vazir.*

16. Maxmurning qaysi g'azali xonga «*Ey jahondori zafar, kavkabayi davri falak*», deya nido qilish bilan boshlanadi? J: «**Hapalak**»

17. «Hapalak» she'rida qishloq ahli soliq pulini eshitgandan so'ng nimaga o'xshatiladi? J: **Kapalakka**

18. Hapalakliklar qaysi o'tning tomirini o'g'irda mayda tuyib, sumalak qilib ichishar edi? J: **Ajirig' tomlrini**

19. Hapalakliklarning uylari nomlarini shoir qanday ataydi? J: **Bir katak, ikki kapa, uch olachuq, to'rt katalak**

20. Maxmurning «Qozi Muhammad Rajab Avjning o'zi to'g'risidagi g'azali» hajviyasi qanday boshlanadi?

J: «**Kelgil, ey ahhob, avval tarzi raftorimni ko'r, Ba'd davri gumbazi dastor davrimni ko'r**»

21. Boshidagi sallasi bo'lmasa, qaroqchiga o'xshaydigan qozi haqidagi hajviya kimniki? J: **Maxmurniki**

22. «Qozi Muhammad Rajab Avjning o'zi to'g'risidagi g'azali» hajviyasidan parchalar:

*Qozilikda jami qilgan pulni savdo aylasam,
Asfalasofil degan davrida bozorimni ko'r.
To adamdin azmi dunyo ayladim yuz voy kim,
Qo'ymadim olamda bir kun nafsi qahhorimni ko'r.*

SHERMUHAMMAD MUNIS (1778 – 1829)

1. Munis tarixda kim sifatida nom qozongan?

J: **Shoir, tarixchi, tarjimon, xattot va ma'rifatli shaxs**

2. Munisning otasi? **J: Yuz urug'idan chiqqan Avazbiy xonlikning bosh mirobi bo'lgan**

3. Munisning Xorazmning sug'orish tarixiga oid asari?

J: «Arnalar» («Anhorlar»)

4. Munisning «Munis ul-ushshoq» («Oshiqlar do'sti») devoniga qaysi janrdagi she'rlar kiritilgan?

J: G'azal, muxammas, qasida, ruboiy, qit'a

5. Kim Munisni farmonnavislik vazifasiga tayinladi?

J: Xlva taxtl egasi Avazbiy Inoq

6. Qaysi hukmdor davrida Munis bosh miroblik lavozimini egalladi? **J: Muhammad Rahimxon davrida**

7. Munis she'riy asarlarining hajmi?

J: 10 ming baytdan ortiq

8. Munisning savod chiqarish va husnixatga doir pedagogik asari qaysi? **J: «Savodi ta'lim»**

9. Munisning tarixiy asari? **J: «Firdavs ul-iqbol»**

10. Munisning tarjimasini? **J: Mirxondning «Ravzat us-safo» («Soflik bog'i») asari**

11. Munis qaysi hukmdorlarga bag'ishlab qasidalar yozgan? **J: Avazbiy Inoq, Eltuzar, Muhammad Rahimxon I, Olloqulixonga**

12. Munis ijodida g'azalchilikda boshqa shoirlarda uchramaydigan jihat qaysi? **J: Munis 23, 24, hattoki, 33 baytdan iborat g'azal yozgan**

13. «Agarchi aksar g'azal va ruboiylarkim, majoz yo'sini-da ishq-u husn zohiri sifatida voqe erdi, valekin maoniyi haqoyiq bayonidin oriy va mavoizi daqoyiq nishonldin xoli ermas erdi», degan satrlarni Munis qaysi asarida yozgan?

J: «Munis ul-ushshoq» devoni debochasida

14. Munis g'azallaridan namunalar:

- *Do'stlar, mensiz dame ohangi ishrat qilmangiz,
Siz ichib sahbo, meni xunxori hasrat qilmangiz.
Ahli donish birla har dam aylangiz bazmi kitob,
Jam'i nodonlar bila izhori ulfat qilmangiz.*
- *Davlatning borida bordur ahli olam oshno,
Qaytgach davlat, jahonda topilur kam oshno.*
- *Base g'am boiridin chekmish o'g'irni,
Yog'ir bo'lmish hazin ko'nlim yog'iml (G'amning og'ir
yukini ko'targani uchun hazin ko'ngilning yag'rini yag'ir
bo'ldi).*
- *Vahki, ul zolim meni mazlumga qotil hanuz,
Ya'ni ag'yoring'a yuz ming mehr ila moyil hanuz.*
- *Ko'ngluma bir gul g'amidin sonchillbdur xorlar,
Ohkim, har xoridin jonimdadur ozorlar.*
- *Qaysi gulning men kibi bir andalibi zori bor?
Qaysi bulbulning seningdek bir guli bexori bor?*
- *Voliyi mulki tariqat gar Nizomiydur mango,
Manzili ma'niga Xizri roh Jomiydur mango.
Xotirimg'a Xusravidin har zamon sho're etib,
Banda davronning bori shirinkalomidur mango.
Piri Ansoriy so'zidin choshni nutqum topib,
So'zda hosil sharbati yuh'iy izomidur mango.
Hofizi Sheroz lutfidin taraqqiylar topib,
Jilvagoh ahli tasavvufning maqomidur mango.
Yuzima Attor har lahza do'konl fayz ochib,
Doim andin atparparvar jon mashomidur mango.
Fayzi Firdavsiy gahi ko'nglum ochibdur iyddek,
Goh Xoqoniy futuhining payomidur mango.*

Goh tabim Anvariy nuri birla ravshan bo'lib,
 Goh sa'diy jomining fayzi mudomidur mango.
 Topibon ishqiqi Iroqiydin zamirim nash'ae,
 Hosil ahli ishqning sho'ri lamomidur mango.
 – Yutubon bu zamonda qon shuaro,
 Nazm etar gavhari fig'on shuaro.
 Yuz xushomad bila gadolig'yetib,
 Topa olmas yemakka non shuaro.
 Bo'lub iflosdin zarurat ila
 Xissat (xasislar, pastkashlar) ahlig'a madhxon shuaro.
 – Garchi avval bor edi mahbubi gulruxsora so'z,
 Lek erur holo base mankub-u baxti qora so'z.
 – Istading, oy dil, ko'zin, joning kerakmasmu sanga?
 Kufri zulfin sevding, imoning kerakmasmu sanga?
 – Tabassumda ko'rub rangin labingni nogahon
 g'uncha,
 Qilib diltanglik zohir, ichidin bo'ldi qon g'uncha.
 – Qilurlar bir-birining suhbatin garchi havas ahbob,
 Emaslar lek davron gardishidin dastras ahbob.
 – Bo'lmasa jinsi jamolingga xaridor oftob,
 Ne uchun zarpo'shlig'lar aylar izhor oftob.
 Senki shohi husnsen, har kun qilib qulluq sanga,
 Sajda aylarga qo'yar tufroqqa ruxsor oftob.
 – Kulbam sari jononim kelmasmu ekin oyo?
 Hajrida yomon holim, bilmasmu ekin oyo?
 – G'unchalar ochildi-yu, ko'nglim ochilmaydur hanuz,
 Bulbuloso xotirim gul mayli qilmaydur hanuz.
 – Vahki, mendin ishq aro ozurdajonroq yo'q kishi,
 Husn aro sendek dog'i nomehribonroq yo'q kishi.

- *Kimnikim do'st dedim, dushmani jon topdim oni,
Neki andin tiladim sud, ziyon topdim oni.*
- *Bordim sari ko'yungg'a-vu, hirmon bila yondim,
Vaslingni tilab, mehnati hijron bila yondim.*
- *Balo ko'hsorining Farhodi men-men,
Junun tasvirining Behzodi men-men.*
- *Uzoringda nure ayondur, ayon
Ki, andin kun-u oy nishondur, nishon.
Nechuk el yer-u rohi sardim mening,
Jahon bog'i andin xazondur, xazon.*
- *Ashk xun, ruxsor zard-u, dil hazin, tole qaro,
Dard gunogun, falak dun, ahli davron bevafo.*
- *Yorni ko'rdum qizil to'ni bila ag'yor aro,
O'ylakim, ochg'ay yuzin gul zeb birla xor aro.*
- *Garchi avvallar niyozimni ko'rub noz etti do'st,
Lek holo do'stlug' oyinini soz etti do'st.*
- *Mujdakim, mehr-u vafo rasmini og'oz etti do'st,
O'zgacha dildorlig' ohangini soz etti do'st.*
- *Chamanlar sayrig'a kelgilki, fasli navbahor o'lmish,
Riyozi xuld yanglig' tog'-u sahro lolazor o'lmish.*
- 15. *Mustazod: Ishqing o'tidin o'rtanadur joni nizorim,
Ul navki, mash'al,
Xokistar o'lub elga borur gardi g'uborim,
Jismim bo'lubon hal.*

16. *Muxammaslar. «Shirinsuxan Laylivashim vaqtliki qohir bo'lgusi», deb boshlanuvchi muxammas Navoiyning «Ishq ahli go'ristonida qabrim chu zohir bo'lgusi» g'azaliga bog'langan; «Falak shabgun ko'ngul dudin namoyon etdigumdandur» deb boshlanuvchi muxammasi Fuzully-*

ning «Parishon xalqi olam oh-u afg'on etdigumdandur» g'azaliga bog'langan.

17. *Ruboiylar.*

- *Munis, talab et kamol – erursen chu yigit.*
- *Shoho, fuqaroki munisi g'amdurlar.*
- *Har kimki erur sifla-vu xassatparvar.*
- *So'z ichra Navoiyki jahongirdurur.*
- *Men zorg'a bazmingiz aro joy bering.*

18. *Tuyuqlar.*

– *Raxshi himmat men tutub mahkam yolin.* «Yolin» so'zining ma'nolari: 1) otning yolin; 2) yalindim; 3) yolqin, olov

– *Muniso, to'kmay yigirma yetti yosh.* «Yosh» so'zining ma'nolari: 1) ko'z yosh tomchilari; 2) yil, umr bosqichlari; 3) yosh bola

19. «*Raxshi himmat men tutub mahkam yolin*» «Yolin» so'zining ma'nolarini toping.

J: 1) otning yolin; 2) yalindim; 3) yolqin, olov

20. «*Muniso, to'kmay yigirma yetti yosh*». «Yosh» so'zining ma'nolarini toping.

J: 1) ko'z yosh tomchilari; 2) yil, umr bosqichlari; 3) yosh bola

21. «*Falak shabgun ko'ngul dudin namoyon etdigumdandur*» deb boshlanuvchi muxammasi kimning g'azaliga bog'langan? J: Fuzullyning «*Parishon xalqi olam oh-u afg'on etdigumdandur*» g'azaliga

22. «*Shuaro*», «*Fuzalo*» radifli g'azal yozgan shoir kim? J: **Munis**

23. *Davlatning borida barcha olam senga oshno, davlat*

qo'lingdan ketgach esa, olamda oshno kam topiladi, deya afsuslanib she'r yozgan shoir kim? J: **Munis**

24. Munisning «Ustozlar e'tirofi» deb nom olgan g'azali qaysi? J: **«Mango» radifli g'azali**

25. Munis «Ustozlar e'tirofi» g'azalida kimni tariqat mulkingining hukmdori, deb ataydi? J: **Nizomiynl**

26. *Ma'ni – ma'no manzilida Xizri roh – ma'nolar manziliga Xizr kabi yo'lboshlovchi* deya kimni ta'riflaydi?

J: **Jomiyln**

26. «Ustozlar e'tirofi» g'azalida qaysi ustoz shoirlar tilga olingan? J: **Nizomiy, Jomiy, Anvari, Navoiy, Bedil, Firdavsi, Sheroziy, Xusrav, Kiromiy**

27. *«Bo'lmasa jinsi jamolingg'a xaridor o'tob,*

Ne uchun zarpo'shlig'lar aylar izhor o'tob?» (Agar jamolingga o'tob xaridor bo'lmasa, unda nima uchun ustingdan zar sochadi?) misralarida qaysi badiiy san'atdan foydalanilgan? J: **Husni ta'llil, tajnis**

28. Radifga olingan «so'z» faqat til birligi emas, balki keng ma'noda – badiiy adabiyot mazmunida ham qo'llangan «So'z» radifli g'azal yozgan shoir kim? J: **Munis**

29. Labning g'uncha singari kichikligiga, g'unchaning yurak kabi ixcham shakliga egaligiga ishora qilib «G'uncha» radifli g'azal yozgan shoir kim? J: **Munis**

30. Do'stlar suhbat qurishni havas qilsalar-da, lekin zamon zayli bilan bunga qo'llari tegmasligidan afsuslanib «Ahbob» (Do'stlar) radifli g'azal yozgan shoir kim? J: **Munis**

31. *«Chamanlar sayrig'a kelgilki, fasli navbahor o'l-mish, Riyozi xuld yanglig' tog'-u sahro lolazor o'l-mish»* misralari muallifi kim? J: **Munis**

32. Navoiyni ruboiylaridan birida ma'no yo'lidagi pir deb, o'z ismida ham «sher» so'zi mavjudligiga ishora qilgan shoir kim? **J: Munis**

33. *She'r farzanddan ham afzal, chunki uning nasli boqiydir, she'r abadiy qolgusidir* degan g'oya Munisning qaysi asarida ifodalangan? **J: «Ustozlar e'tirofi»**

34. Munisning qaysi g'azali har bir baytida talmeh san'ati qo'llanilgan? **J: «Ustozlar e'tirofi»**

35. Munisning «Ustozlar e'tirofi» she'rida *agar hasadchilar mening ijodimga hasad bilan qarasa ham, menga g'am yo'qdir, chunki mening ...dek ustozim bor* deyilganda kim nazarda tutilgan? **J: Navoiy**

36. *Bo'tub iflosdin zarurat ila*

Xissat ahlig'a madhxon shuaro – yo'qchilik, muhtojlik sababli pastkash, xasislarga madh aytuvchi, ularni maqtashga majbur bo'lgan shoirlar ahvolidan kuyunub she'r yozgan ijodkor kim? **J: Munis**

37. *Garchi avval bor edi mahbubi gulruxsora so'z,*

Lek erur holo base mankub-u baxti qora so'z (So'z garchi avval go'zal mahbub kabi sevikli bo'lsa ham hozirda baxtsiz, xarob bo'ldi) deya badiiy ijodning o'z davrida qadr-sizlanishidan afsuslanib she'r bitgan shoir kim? **J: Munis**

MUHAMMAD RIZO OGAHY (1809 – 1874)

1. Ogahiy she'rlarining hajmi?

J: 20 ming misradan ortiq

2. *«Ulki, ogahlarning ogahidir, Fazl-u donish sipehri-nining mahidir. So'zi ortuq durur guhardin ham, Fazl-u*

donishda olam ichra olam». Ogahiy haqida kim yuqoridagi satrlarni bitgan? **J: Komil Xorazmiy**

3. Ogahiyning otasi? **J: Erniyozbek**

4. Ogahiy qachon Olloqulixon tomonidan amakisi Munisning o'rniga bosh miroblik lavozimini egalladi?

J: 1829-yil Munis vafotidan so'ng

5. Ogahiyning lirik asarlari nechta to'plamda jamlangan? **J: 2 ta to'plamda**

6. «Bayozi mutafarriqayi forsiy» to'plamidan Ogahiyning nechta she'ri o'rin olgan?

J: 20 ga yaqin

7. Ogahiyning «Ta'viz ul-oshiqin»(Oshiqlar tumori) devoni qachon kimning taklifi bilan tuzilgan?

J: Muhammad Rahimxonl Soniy-Feruz saltanati davrida uning talabi va taklifi bilan

8. «...barchasi dardi ishq o'tining harorati bila og'ushta edi... Agar ishq va dard ahlining qo'lig'a tushsa, ta'viz yanglig' bo'yunlarig'a osib, izzat bila asrar erdilar va mutolaa qilib, shavqangiz mazmunlari dorusidin ishq bemorliqi marazig'a nav'i shifo topar erdilar». Ushbu satrlar kimning Devoni «Debocha»sidan? **J: Ogahiyning**

9. Ogahiy devoni nechanchi yillarda Xiva bosmaxonasida ikki marta ko'p nusxada nashr etildi?

J: 1882, 1905-yillarda

10. Ogahiy devonidan nechta g'azal o'rin olgan?

J: 450 ga yaqin

11. Devonda qaysi janrdagi she'rlar uchraydi?

J: G'azal, qaslda, musaddas, murabba', musamman, masnaviy, tarji'band, qit'a, ruboiy, tuyuq

12. Ogahiyning qaysi g'azali xalq orasida keng tarqalgan? J: «Ustina» radifli g'azali

13. Xiva tarjima maktabining asoschisi kim? J: Ogahiy

14. Ogahiy nechta asarni fors tilidan o'zbek tiliga tarjima qilgan? J: 19 ta asarni

15. Ogahiy *tarjimalari*: 1) Kaykovus ibn Vushmagirning «Qobusnoma» asari; 2) Sa'diy Sheroziyning «Guliston» asari; 3) Nizomiy Ganjaviyning «Haft paykar» asari; 4) Amir Xusrav Dehlaviyning «Hasht behisht» asari; 5) Badriddin Hiloliyning «Shoh va gado» asari; 6) Husayn Voiz Koshifiyning «Axloqi Muhsiniy» (Yaxshi xulqlar) asari; 7) Jomiyning «Salomon va Ibsol», «Bahoriston», «Yusuf va Zulayxo» asarlari; 8) Zayniddin Vosifiyning «Badoe' ul-vaqoe» asari; 9) «Zubdat ul-hikoyat» (Hikoyalar qaymog'i) asari; 10) «Zafarnoma» asari; 11) «Tabaqoti Akbarshohiy» asari

16. Ogahiyning *tarixiy asarlari*: 1) «Riyoz ud-davla» (Jannat bog'lari) – 1844-yilda yozilgan. Xiva xonligida 1825 – 1843-yillarda Olloqulixon zamonasida yuz bergan tarixiy voqealar yoritilgan; 2) «Zubdat ut-tavorix» (Tarixlar qaymog'i) – 1845 – 1846-yillarda yozilgan bo'lib, 1843 – 1846-yillarda hukmronlik qilgan Rahimqulixon davri voqealarini aks ettirgan; 3) «Jome ul-voqeoti sultoniy» (Sultonlarga doir voqealar to'plami) – 1856 – 1857-yillarda yozilgan. 1846 – 1855-yillarda hukmronlik qilgan xonlar: Muhammad Aminxon, Abdullaxon, Qutlug'murod davri voqealarini tasvirlaydi; 4) «Gulshani davlat» – 1856 – 1865-yillarda saltanat qurgan Sayyid Muhammad Bahodirxon davri voqealariga bag'ishlangan; 5) «Shohidi iqbol» Feruz taxallusi bilan she'rlar yozgan mashhur Mu-

hammad Rahimxoni Soniyning taxtga chiqishidan 1872-yilgacha bo'lgan davri yoritilgan

17. «Mushkin qoshining hay'ati ul chashmi jallod ustina, Qatlim uchun nas keltirur «nun» eltibon «sod» ustina» baytida Ogahiy qaysi san'atdan foydalangan? J: Kitobat san'atining tashbihi izmor (yashlirin tashbeh) turidan

18. G'azallaridan namunalar:

– Olur har lahza yuz jon chashmi fattoningga sallamno,
To'kar har damda ming qon tiyg'i mujgoningga
sallamno.

– Ey sho'x, ko'z-u qoshingga olam gado,
man ham gado,

La'li labi durposhinga olam gado, man ham gado.

Boshdin ayoqing jon erur, jonlar sanga qurbon erur,

Jono, ayoq-u boshingga olam gado, man ham gado.

– Bizki, bugun jahon aro kishvari faqr shohimiz,

Boshimiz uzra ohimiz shu'lasidir kulohimiz.

– Bizni bu dahr bog'ining ishrati orzusidin,

Shukrki forig' aylamish marhamati ilohimiz.

– Ishrat mayin ahbob tarab birla iching siz,

Biz bodayi g'am necha taab birla ichamiz.

– Mehri ruxsoringki to olam arodur nur fosh,

Yuz qo'yor tufroqg'a gar tun infolidin quyosh.

– Soqiyo, mayxoralar jismidin oldi tob qish,

Qil muhayyo bazmni qizdurg'ali asbob qish.

– Ilohi, har kuning navro'z bo'lsun,

Hamisha toleying feruz bo'lsin.

– Kel, ey chobuksuvorimkim. base zor-u nazoringman,

Boshimni ko'kka yetkurkim, yo'ling uzra g'uboringman.

- Ne ajab, shikasta ko'ngil ishi tun-u kun fig'on
ila noladur
Ki, na g'am toshiki, falak otor anga lahza-lahza
havoladur.
- Bo'l shod-u xurram, ey ko'ngulkim, mavsumiq
navro'z erur,
Shohi kavokib adlining ayni jahonafro'z erur.
- Dahr bir mayxonadurkim, kulfat oning jomidur,
Ko'z yoshi birla ko'ngul qoni mayi gulfomidur.
- Bashar xayli vujudi bog'iga devor xil'atdur,
Binoyi obro'si tarhig'a me'mor xil'atdur.
- Mujdakim, keldi bo'lub haq lutfig'a mazhar bahor,
Yer yuzin qildi bihisht oso safoparvar bahor.
- Dema ul chehrayi gulrang uzra chashmi jodudur,
Xo'tan gulzori ichra jilvagar sarsast ohudur.
- O'yla yetkurdil jahong'a ziynat-u oro bahor
Kim, bori yer yuzin ettl jannat ul ma'vo bahor.
- Sovuqq'a bu qish ortib shiddat-u kin,
Qochurdil xalqdin orom-u tamkin.
- Xarob o'lsun, iloho, gunbazi davvor charxi dun
Ki, doim davri kajdur, tavri shum-u hay'ati vojun.
- Dardi dilim ango dedim, dema oni mango, dedi,
Kim manga oshiq bo'lsa, ul lozim erur ango, dedi.
- Mushkin qoshining hay'ati ul chashmi jallod ustina,
Qatlim uchun nas keltirur «nun» eltibon «sod» ustina.
Ey shoh, karam aylar chog'i teng tut yamon-u yaxshini
Kim, mehr nuri teng tushar vayron-u obod ustina.
- Baland aylab quyoshg'a poya navro'z,
Ko'tardi yer yuzidin soya navro'z.

– Qotig'roq kelmadi hargiz jahong'a ushbu qishdin qish
Ki, aql-u hisg'a yaksar mone o'ldi borcha qishdin qish.

19. «Doshhovli» tasviri:

*Bo'lub andoq binokim sel-u ofat,
Asosig'a yetishmas to qiyomat.
Saroyi qasri jannaldek muzayyan,
Masarratg'a bo'lub dahlizi maskan.
Eshiklar barchasi oltundin mullama,
Sufalar barcha gavhardin murassa.*

20. Ogahiyning qaysi g'azali tasavvufiy yo'nalishda?

J: «Bizki, bugun jahon aro kishvarl faqr shohimiz,
Boshimiz uzra ohimiz shu'lasidir kulohimiz»

21. Ogahiy qaysi g'azalida faqir, ya'ni o'zini Alloh yo'liga bag'ishlab, mol-dunyodan kechgan inson timsoli tasvirlangan? J: «Bizki, bugun jahon aro kishvari faqr shohimiz, Boshimiz uzra ohimiz shu'lasidir kulohimiz...» g'azali

22. Qaysi shoir ijodida «Qish», «Bahor» radifli g'azallar uchraydi? J: Ogahiy

23. «Navro'z bo'lsun», «Navro'z erur» g'azallari muallifi qaysi javobda berilgan?

J: Ogahiy

24. Ogahiyning «Arzimas» radifli g'azalida qaysi g'oya yetakchilik qiladi?

J: Bu dunyo rohat-farog'atlariga intilma, chunki ular dunyoning qayg'u-alamlari oldida arzimasdir

25. *Bog' sari nazar aylamasam, ayb etmanglar, chunki nigorimning sochi sunbul-u ko'zi nargis-u labi g'uncha-yu yuzi loladur* deya go'zal tashbehlar yaratgan shoir kim?

J: Ogahiy

26. *Dahr – dunyo bir mayxonadirki, kulfat uning jomidir, ko'z yoshi va ko'ngil qoni qizil rangli maydir deya falsafiy fikrlarni ilgari surgan shoir kim?* **J: Ogahiy**

27. *«Emas mushkin qoshi ko'z uzrakim aylab havoyi sayd, Hamul ohu uza parvoz ko'rguzgan itolg'udun» – yorning qoshini ohu ustida ov havasi bilan uchayotgan itolg'u – ov qushiga o'xshatgan shoir kim?* **J: Ogahiy**

28. Ogahiyning qaysi tarixiy asari nomi *«tarixlar qaymog'i»* ma'nosini toping. **J: «Zubdat ut-tavorix»**

29. Munis va Ogahiy tomonidan tarjima qilingan Mirxond qalamiga mansub tarixiy asar qaysi?

J: «Firdavs ul-iqbol»

30. Ogahiy qaysi g'azalida yorining huzuriga ko'z yoshlariga toya-toya kelgan oshiq obrazi mavjud?

J: «Navro'z»

31. *Ul gul yuzi shavqi bila shaydo ko'ngul shom-u sahar, Bulbuldek aylar yuz navo ming nav faryod ustina.* Ogahiy qalamiga mansub ushbu baytda qanday badiiy san'atlar qo'llanilgan? **J: Tazod, tanosub, tashbeh**

32. *Boshimg'a yoqqon g'am toshin mingdin biricha bo'lmag'ay, Gardun agar ming Besutun yog'dursa Farhod ustina.* Ogahiy qalamiga mansub ushbu baytda qanday she'riy san'at qo'llangan? **J: Talmeh**

33. *«Kel, ey chobuksuvorimkim, base zor-u nazoringman, Boshimni ko'kka yetkurkim, yo'ling uzra g'uboringman».* Ogahiy qalamiga mansub ushbu baytda qo'llangan *«chobuksuvor»* so'zining ma'nosini toping. **J: Chavandoz**

34. *Erurman g'am uqobi changida garchi base log'ar Va lekin shohbozi lutfinga loyiq shikoringman.* Ogahiy qa-

lamiga mansub ushbu baytda qo'llangan «uqob» so'zining ma'nosini toping. J: **Burgut**

35. *Sovuqq'a bu qish ortib shiddat-u kin,*
Qochurdi xalqdin orom-u tamkin. Ogahiy qalami-
ga mansub ushbu baytda qo'llangan «tamkin» so'zining
ma'nosini toping. J: **Sabr, chldash**

36. «Ta'viz ul-oshiqin» so'zining ma'nosini toping.

J: **«Oshiqlar tumori»**

37. Xorazm tarixini yozgan tog'a-jiyan tarixchilar nomi
qaysi qatorda berilgan? J: **Munis, Ogahiy**

MUHAMMAD RAHIMXON FERUZ (1844 – 1910)

Said Muhammad Rahimxon Bahodirxoni soniy – Feruz davlat arbobi, shoir, musiqashunos, olim va bastakordir. U 1844-yili Xivada tug'ilgan, 1863-yil taxtga o'tiradi. Feruz taxallusi bilan ijod qildi. Adabiyot, san'at, madaniyat va ma'rifatning rivojiga ulkan hissa qo'shib, san'atkorlar-ga homiylik qildi. Markaziy Osiyoda birinchilardan bo'lib toshbosmaxona tashkil etdi va fotografiya ishlarini yo'lga qo'yishga bosh-qosh bo'ldi. Feruz Ogahiyini va shayxulis-lom Salimoxun Matpona o'g'lini ustoz va pir tutgan.

G'azallaridan namunalaridan:

– *Furqating soldi dil-u jon ichra o't,*

Kufri zulfining din-u iymon ichra o't.

Nargisi shahlo ko'zung solg'usidur

Bir nigahdin bog'-u rizvon ichra o't.

– *Gulshan ichra sarv yoxud ul qadi mavzunmudur?*

Nargis erkanmu va oyo ul chashmi purafsunmudur?

– Oʻfoboso jamoling koʻrgach oʻldum, ey nigor,
 Beqaror-u beqaror-u beqaror-u beqaror.
 Oy kibi farrux jamoling koʻrgali yoʻlungda koʻz,
 Intizor-u intizor-u intizor-u intizor.

– Ayb aylamang boʻlsam ul oy ishqida nolon, ey rafiq,
 Qildi hazin jonimni hajr oʻtigʻa soʻzon, ey rafiq.

– Ey falak, netdim sani, dushmanligʻ izhor aylading,
 Notavon koʻnglum tuganmas gʻamgʻa duchor aylading.

– Laʼli shiriningni taʼrif aylab oʻlmish shahdkom,
 Anvari-yu Fazliy-u Hoqoniyi Masnad mudom.
 Koʻrsa husnung Layli-yu Shirinni vasf etmas edl,
 Xisraviy-u ham Navoiy, Jomiy-u Shayx Nizom.
 Ogahiy-u Komil-u Feruz, Xolis, Chokaring,
 Rojiy-u Mirzo-yu Akmal, Munis-u Xokiy, Gʻulom.

MUHAMMAD AMINXOʻJA MUQIMIY (1850 – 1903)

1. Muqimiyning onasi Bibioyshani mahallada qanday atashgan? **J: Xumorblbi**
2. Muqimiy oʻgʻlining ismini toping. **J: Akbarxoʻja**
3. Muqimiy kimdan xattotlikni oʻrgangan?
J: Muhammad Yusufdan
4. Muqimiy qaysi kasaldan vafot etgan?
J: Sariq kasalidan
5. Muqimiy qachondan toʻligʻicha badiiy ijodga beriladi?
J: XIX asrning 70-yillari oxiridan
6. Muqimiy 1887 – 1888-yillarda Toshkentga kelib, qaysi ijodkorlar bilan yaqindan tanishadi?
J: Almaiy, Nodim Namangonly bilan

7. Qaysi shoir ijodida Mamajon makay, Nizomxon, Farzincha, Ismoil naychi kabi o'z davrining taniqli san'atkorlari tilga olinadi? J: **Muqimiy ijodida**

8. Muqimiy merosining katta qismini qaysi janrdagi asarlar tashkil etadi?

J: **G'azal, murabba' va muxammaslar**

9. G'azallaridan namunalar:

– *Oshiq ermasman yuzungga yakka bu Farg'onada,
Zohid istar ka'balarda, barhaman butxonada.*

*Kimga dod aylay bu bedodingni man, ey sangdil,
Oshno bo'ldim desam, ko'nglung seni begonada.*

– *Arzimni aytay bodi sabog'a,
Shoyad gapurgay ul gulqabog'a.*

*Albatta kelsun, holimni so'rsun,
Andisha qilsun, ro'zi jazog'a.*

– *Mumkin o'lsa ko'rmog'im, ey sarvi ra'no, surating.
Aylasa chashmim aro mardum kabi jo surating.*

– *Hech kim mendek, ilohi, yoridin ayrilmasun,
Mehribon munis o'shal dildoridan ayrilmasun.
Do'stlar, ko'rsatmasun hargiz judolik dardini,
Dushmaning ham bo'lsa o'z g'amxoridan ayrilmasun.*

– *Navbahor. Ochildi gullar, sabza bo'ldi bog'lar,
Suhbat aylaylik kelinglar, jo'ralar, o'rtoqlar.*

10. Murabba'dan namunalar:

*Emdi sendek, jono, jonon qaydadur,
Ko'rib gul yuzungni bog'da bandadur,
Saqlay ishqing toki jonim tandadur,
O'zim har joydaman, ko'nglum sandadur.
Voqif ermas kishi sening aslingdin,*

Tokim desam pari sening naslingdin,

Vodarig'o, judo bo'ldim vaslingdin,

O'zim har joydaman, ko'nglum sandadur.

11. «Ko'nglum sandadur» murabba'sining hajmi?

J: Har birl 4 misradan iborat 7 band: 28 misra

12. Muqimiy ijodida qaysi jihatlar yetakchilik qiladi?

J: Jamiyat va shaxslar hayotidagi illatlarni inkor etish, ularni kulguga olish, hajviy tanqid qilish, xullas, faol ijtimoiy munosabat yetakchilik qiladi

13. Muqimiyning qaysi she'rida o'zbek to'yiga xos to'kinchilik aks etmaydi? **J: «To'yl Iqonbachcha»**

14. Muqimiyning qaysi hajviyasida o'zida bo'lmagan sifatlar bilan maqtanadigan chiranchiq odamlar ustidan kulinadi? **J: «To'yl Iqonbachcha»da**

15. «*Man rizomas kishiga non bersang, Yo tovuq saqlasang-u, don bersang. Tuynugingdan agarda chiqsa tutun, munda ber dastmoyalarni butun*». «To'yl Iqonbachcha» hajviyasidagi ushbu fikrlar kimniki?

J: Toshkentlik xo'jayinning gumashtasiga to'yni yeng ichida o'tkazish to'g'risidagi buyrug'i

16. Muqimiy hajviyalarining qahramonlari bo'lgan firibgar kimsalarni toping. **J: Qo'qondagi aka-uka Kamenskiylarning ish boshqaruvchisi Viktor Axmatov, Laxtin**

17. Muqimiy hajviyalaridan qaysilari masnaviy yo'li-da yozilgan? **J: «Tanobchilar», «To'yl Iqonbachcha», «Maskovchi boy ta'rifida», «Voqeayl Viktor»**

18. Muqimiy hajviyalaridan qaysilari g'azal janrida yozilgan? **J: «Saylov», «Dar shikoyati Laxtin», «Voqeayl ko'r Ashurboy hajvi»**

19. Muqimiy hajviyalaridan qaysilari muxammas janrida yozilgan? J: **«Hajvi Viktor», «Hajvi Viktorboy»**

20. «Agar xayrdin so'zlasa har kishi, Urarkim, sinar o'ttiz ikki tishi. Gado qo'lida ko'rsa nogoh non, Degay: Bergan odam emas musulmon». Ushbu o'zbek boylari haqidagi ta'rif Muqimiyning qaysi asaridan?

J: **«Voqeayi Viktor»**

21. Muqimiyning «Dar shikoyati Laxtin» asarida o'zbek boylarining bir betayin kelgindini shayx kabi e'zozlab, mehmon qilishga talashishlari qaysi boylar obrazi orqali ochib beriladi? J: **Karim oxun, Qosim dallol**

22. «Maskovchi boy ta'rifida» hajviyasida qaysi boy hajv qilinadi? J: **Xodxo'ja eshon**

23. Xodxo'ja eshon Andijon ahlidan qancha qarz edi? J: **40 ming so'm**

24. Eshon Maskovga kimni mol uchun yuboradi?

J: **Poshshoxo'jani**

25. Muqimiyning qaysi she'rida qarzini uzolmay 3-4 mingga sotiladigan hovlilarini ikki ming aqchaga sotishga majbur bo'lgan boylar obrazi tasvirlanadi?

J: **«Maskovchi boy ta'rifida» hajviyasida**

26. «Maskovchi boy ta'rifida» hajviyasi necha tilda yozilgan? J: **3 tilda: o'zbek, rus va tojik tillarida**

27. «Saroyeki, o' boshadash, zinhor, Dar onjo marav memuri, ey tabor» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: **«Maskovchi boy ta'rifida» hajviyasidan**

28. «Topib mardikorini – Seychas yuring, Pojalista, – der edi, – emdi turing» misralari qaysi asardan olingan?

J: **«Maskovchi boy ta'rifida» hajviyasidan**

29. «Axtaring» g'azalidan parcha:

*Podshoh yo'qlatsalar nogah, gado deb axtaring,
Tutmang hargiz nomimi, baxti qaro, deb axtaring.*

30. «Aroba» g'azalidan parcha:

*Bozor chiqmay endi, zinhor aroba qursin,
To kelguningcha aylar bozor, aroba qursin.*

31. «Loy» g'azalidan parcha:

*Ko'chaga chiqmoqqa lekin saxt hayron qildi loy,
Qor yog'ib, qaytar bahor erdi – zimiston qildi loy.*

32. Satira, yumorga usta bo'lgan shoirlar nomi qaysi javobda berilgan? **J: Muqimiy, Zavqiy**

33. Xo'ja va Hakimjon obrazlari Muqimiyning qaysi hajviyasida uchraydi? **J: «Tanobchilar»**

34. Bibi Ubayda, Shohlig' ota, Nurota, Erhubbi obrazlari qaysi asarda uchraydi? **J: «Tanobchilar»**

35. Qilib muxtasar, so'zni qildim tamom,

Malolovar o'lgay cho'zilgan kalom. Muqimiyning qaysi she'ri yuqorida keltirilgan misralar bilan tugaydi?

J: «Maskovchi boy ta'rifida»

36. Muqimiyning qaysi she'ri «Hikoyat qilay, turfa davron ekan, Xaloyiq hama mahv-u hayron ekan» misralari bilan boshlanadi? **J: «Maskovchi boy ta'rifida»**

37. «Aroba qursin» radifi g'azal bitgan shoir kim?

J: Muqimiy

38. Muqimiyning qaysi she'rida mol olish uchun o'ris boylariga pul berib qarzga botgan, qarzini to'lash uchun yashab turgan hovlilarini ikki barobar arzon narxda sotgan boylarning ayanchli ahvoli tasvirlangan? **J: «Maskovchi boy ta'rifida»**

39. Zamona yangiliklari haqida «Surating», «Aroba»

radifi g'azallar yozgan shoir nomini toping. **J: Muqimiy**

40. *Sultonisan, barcha xo'blar nadiming, Doim erdim duogo'ying, qadimig* misralarida qo'llangan «nadim» so'zining ma'nosini toping. **J: Xizmatkor, mahram**

41. *Oshiq ermasman yuzingga yakka bu Farg'onada, Zohid istar ka'balarda, barhaman butxonada.* Ushbu bayt muallifini toping. **J: Muqimiy**

42. «*So'zni, Muqimiy, kerak etmak tamom, Mazzasi qolmas uzun o'lsa kalom*». Muqimiyning qaysi she'ri yuqorida keltirilgan misralar bilan tugaydi?

J: «Tanobchilar»

43. «*Qo'shti Jalolxon degan o'g'lin manga, Dedi: «Ruqum o'rgatadursiz siz anga*» bayti Muqimiyning qaysi she'ridan olingan? **J: «Tanobchilar»**

44. Muqimiyning «Tanobchilar» satirasidagi qishloq odamlari nutqidan ularning qaysi xislatlari anglashiladi?

J: Ijtimoiy huquqsizlik

45. Muqimiy va uning izdoshlari ijodida «Surating» radifi g'azallarining paydo bo'lishi sababi nimada?

J: Fotografiyaning hayotga kirib kelishi

46. Muqimiy asarlarida o'z davri hayoti va adabiyoti uchun yangi mavzu bo'lgan she'rlar qaysilar?

J: «Ta'rifi pecha», «Saylov»

ZOKIRJON XOLMUHAMMAD O'G'LI FURQAT (1859 – 1909)

1. Qaysi shoir Navoiy boshliq ulug' shoirlarni tushida ko'rib, ularga «Chor devon»dan imtihon topshirib, «she'r

mashqig'a ruxsat» olgan va shundan so'ng she'r yoza boshlagan? **J: Furqat**

2. Furqat kimdan Qur'on tilovatini o'rganadi?

J: Ashur Muhammad qoridan

3. Furqat kimdan arab tilini o'rganadi?

J: Poshshoxo'ja eshondan

4. Furqat Qashqarda qanday ish bilan shug'ullanadi?

J: Rusiya musulmon idorasida kotib bo'lib

5. Furqatning 1891-yilning yanvar-iyun oylarida davomli chop etilgan «Ho'qandlik shoir Zokirjon Furqatning ahvoli-ti. O'zi yozg'oni» nomli memuar asari adabiyotshunoslikda qanday nomlanadi?

J: «Furqatnoma», «Sarguzashtnoma»

6. Furqat necha yoshida «Mantiq ut-tayr» asarini o'qigan? **J: 8 yoshida**

7. Furqat necha yoshida Navoiyning g'azaliyoti bilan tanishgan? **J: 9 yoshida**

8. «*Mening maktab aro buldur murodim, Xatimdek chiqsa imloyi savodim*», deb qaysi shoir yozgan? **J: Furqat**

9. Furqat qachon, qaysi xastalikdan vafot etgan?

J: 1909-yilda, tomoq og'rig'i xastaligidan

10. Furqat necha yoshida madrasa talabasi bo'lgan?

J: 14 yoshida

11. Furqat necha yoshida devon tartib bergan?

J: 21 – 22 yoshida

12. Furqat nechanchi yillar Toshkentda yashadi?

J: 1890 – 1891-yillar

13. Furqat Samarqandda kimning huzurida bo'ladi?

J: Savdogar va etnograf olim Mirzo Buxorli huzurida

14. Furqat Qashqarda kimga uylanadi?

J: Ra'no ismli ayolga

15. Furqat nechanchi yilgacha Turkiston bilan, «Turkiston viloyatining gazetisi» bilan aloqani uzradi?

J: 1906-yilgacha

16. Furqatning adabiy merosi nimalarni o'z ichiga oladi? J: Iirikasi; publitsistikasi, nasriy asari; tarjimalari; ilmiy asarlari

17. Furqat tarjimasiga mansub bo'lgan asarlarni toping.

J: «Hammomi xayol», «Chor darvesh», «Nuh manzar»

18. Furqatning qaysi asarlari bizgacha yetib kelmagan?

J: «Hammomi xayol», «Chor darvesh», «Nuh manzar»

19. Furqatning ilmiy asarini toping. J: «To'y tavsifi»; «Gap ta'rifida»; «Aza tavsifi»; «Ilmi qoidayi avzoni»

20. Furqatning qaysi ilmiy asarlari etnografik xarakterda? J: «To'y tavsifi»; «Gap ta'rifida»; «Aza tavsifi»

21. Furqatning qaysi asari adabiyot havaskorlari uchun qo'llanma sifatida tuzilgan va unda aruz vaznining qoidalari bayon etilgan? J: «Ilmi qoidayi avzoni»

20. Furqat g'azallarining sonini toping. J: 200 ga yaqin

21. Furqat ijodida qaysi janrlar uchraydi?

J: G'azal, masnaviy, muxammas, musaddas, mustazod

22. 1883-yilda Qo'qonda tartib berilgan bayozga Furqatning necha she'ri kiritilgan? J: 9 ta g'azal

23. Muqimiy Furqatning qaysi g'azaliga taxmis bog'lagan? J: «O'lturg'usi» nomli g'azaliga

24. G'azallaridan namunalar:

– *Bir qamar siymoni ko'rdim baldayi Kashmirda,
Ko'zlari masxur-u yuz jodu erur tasxirda.*

– *Surmadin ko'zlar qaro, qo'llar xinodin lolarang,
G'ozadin yuzlarda tob-u, o'smadin qoshlar tarang.
Za'faroniy ko'ylak uzra arg'uvoniy kamzihul,
Ro'ymol og'ushidin peshonani ahvoli tang.*

– *Ne balolig' erdi, ay sho'xi diloro, surating,
Aqlimi lol etti qilg'uncha tamosho surating.*

– *G'aribi, bu viloyat xonumonidin adashganman,
Besoni murg'i vahshiy oshyonidin adashganman.*

– *Fasli navbahor o'ldi ketibon zimistonlar,
Do'stlar, g'animatdur, sayr eting gulistonlar.*

25. Furqatning «Surmadin ko'zlar qaro, qo'llar xinodin lolarang» g'azali kimning g'azaliga o'xshatma sifatida bitilgan? J: **Fuzullyning**

26. Muxammaslaridan namunalar:

– *Kishi holimni bilmas, mehribonidin adashganman,
Vatan ovoradurmen, do'stonidin adashganman,
Vatansiz benavodurmen, xonumonidin adashganman,
Vayo bir murg'i vahshiy oshyonidin adashganman.*

27. Furqatning fikricha, «o'shal kun anjumanda o'tsa umri», uni kim deb atashgan? J: **Suhbatiy**

28. Furqatning fikricha, «fano ko'yida kimki mu'takifdur», uni kim deb atashgan?

J: **Xilvatiy**

29. Furqatning ayriliq va judolik ma'nosida yaratilgan muxammasi qaysi?

J: **«Manam sho'rda bulbul» muxammasi**

30. Muxammas: *Mannam sho'rida bulbul bo'stonidin adashganman,*

Yuzi gul, qomati sarvi ravonidin adashganman,

Dilim hajri-la qondur, dilistonidin adashganman,

G'aribi ko'yi g'urbat xonumonidin adashganman,

Vayo bir murg'i vahshiy oshyonidin adashganman.

31. «*Laqab har kimsaga mardum ba qadri odatiy derlan*» – deya o'zining laqabi, ya'ni taxallusi taqdiriga aylanganini she'rlaridan birida aytib o'tgan mumtoz shoir kim?

J: Furqat

32. *G'arib-u bekas-u sarsonlig'imni boisi shuldur, Hazin-u xasta-yu giryonlig'imni boisi shuldur* misralarida Furqat nimani nazarda tutgan? **J: Vatandan uzoqda yurganligini**

33. O'zbek kelinchagiga atab she'r bitgan shoir nomini toping. **J: Furqat**

34. *Bir ko'rib chohi zaqan Xorut ila Morut ikov,*

Chohl Bobil ichra qolmishlar bo'lak tadbirida. Furqat lirikasiga doir ushbu baytda qaysi she'riy san'at qo'llangan?

J: Talmeh

35. Yomg'ir uchun tog' lolasini jola qilgan adib kim?

J: Furqat

36. Toshkent erlar gimnaziyasi direktori, «Turkiston viloyatining gazetisi» muharriri N.Ostroumov qaysi shoirning hayotida katta rol o'ynagan? **J: Furqat**

UBAYDULLA ZAVQIY (1853 – 1921)

1. Ubaydulla Solih o'g'li Zavqiyning asosiy hunari qaysilar bo'lgan? **J: Kosiblik, mahsido'zlik**

2. Zavqiy bir necha yil qaysi boyning qo'lida mirzolik qiladi? **J: Qo'qon shahri poyabzal rastasining xo'jayini Mo'minboy qo'lida**

3. Zavqiy «Hajvi ahli rasta» she'rida necha kishini fosh qiladi? **J: 46 kishini**

4. Zavqiy «Hajvi ahli rasta» she'rini qayerga osib qo'yadi? **J: Mo'ymarak saylgohining eng gavjum joyidagi terakka**

5. Zavqiy «Hajvi ahli rasta» she'rini yozib, ko'p boylarni sharmanda qilganda ular shoirni sudga beradilar. Zavqiy qamoqdan qancha so'm jarima to'lab ozod bo'ladi?

J: 100 so'm

6. «Hajvi ahli rasta» she'ridan parcha:

Arzim buki Qori sumalakka,

Yetkursa boshini ham falakka.

Salloo'bachcha – otlari Jalilboy,

To'rt tepkini yedilar xo'rakka.

Shokir qora tarzi odam ermish,

Ming la'nat o'shal qora eshakka.

7. Zavqiyning «Jahonda kamsuxan kim bo'ldi, asrori nihon bo'ldi...» g'azalidan parcha:

Jahonda kamsuxan kim bo'ldi, asrori nihon bo'ldi,

Kimki so'zladi ko'p, bilki rasvoyi jahon bo'ldi.

Nazokat ortturay desang, misoli g'uncha xomush bo'l,

Nadinkim og'zini to osdi gul, bargi xazon bo'ldi.

Chamanda arg'uvondek suratoro bo'lmag'ing xub yo'q,

Pisharda mevasiz sharmandadur, sirri ayon bo'ldi.

Dema mashhur bo'lmoq yaxshi, bug'doy donasi

pinhon,

Daraxti qildi javlon, sarg'ayib oxir samon bo'ldi.

8. «Netay» g'azalidan parcha:

*Yor kelur zamona yo'q, kelmasa-kelmasun netay,
Sarf etarg'a xazona yo'q, kelmasa-kelmasun netay.*

9. «Ajab ermas» muxammasi:

*Bu kunlar boshimizda bir sahob o'lsa ajab ermas,
Munavvar zimnida bir oftob o'lsa ajab ermas,
Bu davlat suv yuzinda bir hubob o'lsa ajab ermas,
Ko'rinisa surat-u, asli niqob o'lsa ajab ermas,
Ochilsa pardalar yuzdin hijob o'lsa ajab ermas.
O'tib bir qarn, arqonim, jahon obod ko'rgaysiz,
Jahon ahlini zolim haddidin ozod ko'rgaysiz,
Giriftori alam ermas, hamani shod ko'rgaysiz.*

10. Zavqiyning sayohatnomasi qanday nomlanadi?

J: «Shohimardon xotirasi»

11. «Shohimardon xotirasi» murabba'sidagi joy tasviri:

*Bu ravzaga kimki kelib,
Bir kechaga mehmon ekan,
Umrida bir ko'rgan kishi
O'lganda bearmon ekan.
Sahni ajoyib xush havo,
Ham ruhparvar, jon fizo,
Xushbo'y ko'ringan har giyoh
Jambil bilan rayhon ekan.
Kabiklari bo'ynin cho'zib,
Yuz savt ila nag'ma tuzib,
Bulbul navolar ko'rguzub,
To'lisi xush ilhom ekan.*

12. «Shohimardon xotirasi»dagi hajviy tasvir:

Badshakl-u badxo' badnamo,

*Botinda kiyna, fisq, niyo,
Kim uchrasa shilqim gado,
Sulloh ozori jon ekan.*

13. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida «*Ulfatlari, shamgarmi ahmoq, Sham qaychini bog'lasin etakka*» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Qori**

14. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida «*Ko'p shug'li baland hangramakka*» deb ta'riflangan personaj kim?

J: **Ahmadjon**

14. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida «*O'xshaydi ul oshqovoq xamakka*» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Nazirbek**

15. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida «*Pul kelmasa bankadin boyvachcha, Karnay chomadur bo'lar-bo'makka*» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Nazirbek**

16. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida «*Ul lokicha boyvachcha dastor, (Yelgani)da o'xshatur bo'zakka*» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Nazirbek**

17. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida «*To'rt tepkini yedilar xo'rakka*» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Jalilboy**

18. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida «*Kofircha*» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Ahmadjon**

19. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida Meli ismli personajga xos sifat qaysi qatorda to'g'ri berilgan? J: **Ko'r**

20. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida kimga *ishtahasi karnay, ovqatni chelakka quyib ichadigan* deya ta'rif beriladi?

J: **Xo'jabachcha**

21. «*Hajvi ahli rasta*» she'rida «*shamol andaki yengil-roq, O'xshab uchar xuddi bodparakka*» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Qosim**

22. «Hajvi ahli rasta» she'rida «Qattiqlig'i o'xshamish danakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Abduqodir**

23. «Hajvi ahli rasta» she'rida «El ani(ng) akasin o'xshaturlar Burnin sumak, og'zini tuvakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Ortiqbachcha**

24. «Hajvi ahli rasta» she'rida «Hayfi to'n-u salla gun-galakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Olimjon**

25. «Hajvi ahli rasta» she'rida «Kir ko'ylak o'libdilar Sotmoq uchun emdi jun jiyakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Umarjon**

26. «Hajvi ahli rasta» she'rida «Sil aft oriqqina, Ahvoli ayon bo'lur kuzakka» deb ta'riflangan personaj kim?

J: **Muhiddin**

27. «Hajvi ahli rasta» she'rida «O'xshaydi baroq desam ko'pakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Fozil**

28. «Hajvi ahli rasta» she'rida «Tentakina, shatra-ma-shatakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Nusrat**

29. «Hajvi ahli rasta» she'rida «Nisfigaz emas, kelur seyakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Kichkinajon**

30. «Hajvi ahli rasta» she'rida «sinchalakka o'xshar» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Farzinbachcha**

31. «Hajvi ahli rasta» she'rida «o'xshar voyvayakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Farzinbachcha**

32. «Hajvi ahli rasta» she'rida «Boshin suqadurki har katakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Nusrat**

33. «Hajvi ahli rasta» she'rida «ko'p suyulganidin Ming martaba chap berur kurakka» deb ta'riflangan personaj kim? J: **Abdullahoji**

MUHAMMADNIYOZ KOMIL XORAZMIY

1. Ogahiy qaysi asarida Muhammadniyoz Komilni yuksak iqtidor egasi bo'lgan shoir sifatida tilga oladi?

J: «**Gulshani davlat**» asarida

2. Muhammadniyoz Komil yashagan yillar?

J: **1825 – 1899-yillar**

3. Komil Xorazmiyning otasi kim bo'lgan?

J: **Otasi Abdulla oxund madrasa mudarrisi bo'lgan**

4. Yangi o'zbek adabiyotini ko'p asrlik an'analarga ega mumtoz adabiyot bilan bog'lab turadigan eng yorqin adabiy shaxs? J: **Komil**

5. Ogahiy «Gulshani davlat» asarida Komilni qanday nom bilan ataydi? J: **Polvonniyoz**

6. Komil Xorazmiyni nima uchun pahlavon deb atashadi? J: **Otalari avliyo shoir Pahlavon Mahmudga e'tiqodlari baland bo'lgani uchun**

7. Qaysi ijodkor mashshoqlik mahorati takomiliga yetgani uchun saroy sozandalariga boshchilik qilgan, xalq kuylarini to'plab, notaga ko'chirgan? J: **Komil**

8. Komil musiqa sohasidagi yangiligi qaysi?

J: **Komil milliy musiqamizga zamonaviy ma'nodagi notani joriy etgan dastlabki musiqashunosdir**

9. Komilning qaysi musiqalari notaga ko'chirilgan holda hozirga qadar yetib kelgan?

J: **«Rost» maqomiga bog'lagan «Murabba'yil Komil», «Peshravl Feruz» musiqalari**

10. Komil Said Muhammad Rahimxon davrida necha yil qaysi ish bilan shug'ullandi? J: **10 yil xattotlik bilan**

11. Komil Muhammad Rahimxon Soniy davrida qaysi lavozimda ishladi? **J: Mirzaboshilik**

12. 1873-yilda ruslar qarorgohiga aylantirilgan Gandimiyan degan joyda «Tinchlik shartnomasi» tuziladi. Bu sulhning matni kim tomonidan yoziladi?

J: Komil Xorazmiy tomonidan

13. Qaysi ijodkor «Xorazm notasi» yoki «Tanbur chizig'i» nomli o'z notasini tuzgan? **J: Komil Xorazmiy**

14. Kim keyinchalik «tanbur notasi»ni yanada takomillashtirib, Xiva «Shoshmaqom»ini notaga to'liq ko'chiradi?

J: Komilning o'g'li Muhammad Rasul

15. Qaysi shoir o'zbek mumtoz adabiyotining so'nggi, yangi o'zbek adabiyotining esa birinchi shoir bo'lgan?

J: Komil

16. Komil Xorazmiyning ijodkor sifatidagi o'ziga xosligini ifodalaydigan belgilar qaysilar?

J: Asarlarining yuksak insonparvarlik va ma'rifatchilik yo'nalishlariga ega ekanligidir

17. Komil Xorazmiy ijodini shartli ravishda nechaga bo'lib o'rganish mumkin? **J: Mumtoz yo'nalishda bitilgan asarlar va ma'rifatchilik yo'lida yozilgan asarlar**

18. Qaysi shoir o'zbek adiblari orasida birinchilardan bo'lib asarlarida odamni faqat ilohiy yaratq sifatida emas, balki tinchlik tashvishlari va ijtimoiy muammolarga ko'milgan oddiy inson sifatida aks ettiradi? **J: Komil**

19. Komil o'zbek adiblari orasida birinchi bo'lib Rossiyaning qaysi yirik shaharlarida bo'lgan?

J: Peterburg va Moskvada

21. Komil qaysi asarlarni tarjima qilgan? **J: Farohiyning**

«Mahbub ul-qulub», Faxriddin Ali Safiyning «Latoyif at-tavoyif» («Turli toifalarning latifalari») asarlarini

22. G'azallaridan namunalar:

– *Ne sud ochilsa gul, o'lsa bahor g'urbat aro,*

Mengaki bo'lmasa yor-u diyor g'urbat aro.

– *Emas kishig'a bu dunyoda mulk-u moi kamol,*

Husuli ilm-u hunar keldi bezavo'l kamol.

– *Har necha aylabon izhor fasohat shuaro,*

Sochar elga duri ravoyi balog'ati shuaro.

– *Yutubon bu zamonda qon fuzalo,*

Kulfat o'qig'adur nishon fuzalo.

– *Yuz-u xoling g'amidin gar emastur notavon lola,*

Nedin bo'lmish hamisha siyna dog'-u bag'ri qon lola.

– *Ko'rmamish sandek jahonda hech bir gulzor, gul*

Kim, sanga bordur badan gul, jabha gul, ruxsor gul.

Gul uzoring lam'asidin ochti gardun bog'ida,

Farqadon gul, kahkashon gul, sab'ayi sayyor gul.

– *Manzilim chun bo'ldi ushbu yil diyori Toshkand,*

Jon-u ko'nglum doim istar xor-xori Toshkand.

23. Komilning el orasida qaysi muxammasi mashhur bo'lgan?

J: «Qaysi falak burjining mehri pur anvorisen?»

24. Komilning el orasida mashhur bo'lgan «Qaysi falak burjining mehri pur anvorisen?» deb boshlanuvchi muxammasining naqoratini toping. **J: «So'yla manga, ey sanam, kimning sevar yorisen?»**

25. Komilning «Qaysi falak burjining mehri pur anvorisen?» deb boshlanuvchi muxammasining hajmi?

J: 7 band, 35 mlsra

26. «Shuaro», «Fuzalo» radifli g'azallar bitgan shoir kim? **J: Komil Xorazmly**

27. «Toshkand» radifli g'azal bitgan shoir kim?

J: Komil Xorazmly

28. Muhammadniyoz, Niyozmuhammad, Polvonniyoz, Matniyoz ismlari bilan atalgan, Feruzshoh saroyida mirza-boshi, devonbegi vazifalarida ishlagan shoir nomi qaysi javobda berilgan? **J: Komil Xorazmly**

29. O'zbek musiqasiga Yevro'pa notasini olib kirib «Xorazm nota»sini yaratgan adib nomini toping.

J: Komil Xorazmly

30. «Masnaviy gul, qit'a gul, abyot gul, ash'or gul» misralari muallifi kim? **J: Komil Xorazmly**

31. Xorazmdagi birinchi bosmaxona kimning nomi bilan bog'liq? **J: Komil Xorazmly**

DILSHOD BARNO (1800 – taxminan 1905/1906)

Dilshod Rahimqul so'fi qizi O'ratepa shahrida tug'ilgan. Dastlabki savodni otasidan olgan bo'lsa-da, keyinchalik bu ishni takomiliga yetkazib, maktabdorlik darajasiga erishgan. Anbar Otin ham uning qo'lida tahsil ko'rgan. Dilshod Barno «Tarixi muhojiron» asarida XIX asrdagi Qo'qon xonligidagi tarixiy, ijtimoiy-siyosiy hodisa va voqealarning ishonchli tasvirlarini yozib qoldirgan. U o'zbek va tojik tillarida ijod qilgan, har ikki tildagi asarlari bizgacha yetib kelgan.

G'azallaridan namunalar:

– Bahor ayyomi kelmasdan bo'turmi hech chaman oro,
Falak sahnida yulduz chiqmog'och zulm ichradur Laylo.

- *Isming Anbar, jisming Anbar, lolaruxsan la'llab,
So'zlasang ko'rgan har odam aytur ahsan, la'llab.*
- *Yillardan ham yiroq bo'ldi zulmati soat,
Tokay davom etar bundog' alam – razolat.
Qal'alarni, bo'stonlarni, ko'p makonlarni
Vayron etdi hukmronliq degan kasofat.*
- *Ey raqiblar, siz deyursiz: «Ishq so'zidin kech-kech»,
Men deyurman: «Ishq so'zidin kechmagayman
hech-hech».*
- *Boshingda bo'lsa falokat, bu keng jahondin kech,
Zulmda o'tsa bu umring zamin-u zamondin kech.*
- *Vasl hangomini kutdim, keldi bu hangom talx,
Navro'zim subhini kutdim, lek keldi shom talx.*
- *Xo'qand bog'da etilg'on jiyda xurmodin laziz,
Mag'zi Kashmirdin kelturg'on lafz halvodin laziz.
Mulki Farg'ona jahonni jannatidur bilsalar,
Bog'i Eram deb maqtanilmog'in luxmi anqodin laziz.*
- *Ey valandosh, hamfikir, hamzikrimiz, hamxonalar,
Birga o'ynaylik, kulaylik, jo'ralar-dugonalar.
Pardani oching, chlroyingiz ko'runsiz el aro,
Shami ruxsoringiza kuysun ko'rib parvonalar.
Kuylangiz ozodlik mazmunida, siz beibo.
Tinglasun Toshkand, Xo'jand, Xo'qand
ham Farg'onalar.*
- *Keling, qizlar, chalaylik dap ila soz,
Biz osoyish zamoni chalaylik boz.
Qo'shiqlar Nodira she'rig'a bog'lab,
Bo'laylik so'ziga bizlar hamovoz.*
- *Jahonni bo'stoni Istaravshan,*

Ajoyib dostoni Istaravshan.

– Ajoyib dilkushodir O'ratepa.

Topilmas xushhavodir O'ratepa.

Masnaviy:

Mani aslim erur olamg'a ravshan,

Tavallud manzilimdur Istaravshan. Bu masnaviyda

Dilshod Barno o'z tarjimai holini bayon etadi. Asli tug'ilgan manzili Istaravshan ekanligini aytib, o'n besh yoshida vatanidan ayrilib, Umarxon saroyiga keltirilgani haqida afsuslanib yozadi. Umarxon unga «Oting shoira deydilar, menga zotingni bildirgin», deydi. Dilshod «Yurtimda otim Dilshod edi, lekin amir tig'ida zotim yakson bo'ldi», deya javob qaytaradi. Umarxon: «Bu anorga ne deysan?» deb so'raydi. Dilshod: «Uni qizlar xunidan to'ldiribsən», deydi. Xonning jahli chiqib, uni zindonga tashlashni buyuradi. Dilshod Barno zindondan ozod bo'lib, o'z uyiga jo'naydi. Yigirma yil maktab ochib, mingdan ortiq g'azal bitadi.

ANBAR OTIN (1870 – 1915)

Anbar Otin Farmonqul qizi Qo'qonda tug'ilgan. Uvaysiyning jiyan bo'lgan. Anbar maktabdorlik bilan shug'ullanganligi uchun Otin degan nom olgan. O'zbek va tojik tillarida she'rlar bitgan. Devonida g'azal, muxammas, masnaviy, qit'a, mustazod kabi janrlar uchraydi. U yaratgan «Qarolar falsafasi» o'zbek adabiyoti tarixida ayollar qismatiga bag'ishlangan alohida asar sifatida e'tirof etiladi.

G'azallaridan namunalar:

– Jahon – og'uga kelgan Anbar Otinman,

G'am-u qayg'uga kelgan Anbar Otinman.

– Kelib xushnud avlodim, mani mulkim qilur obod,

Bu vayrona diyorimda shaharlar aylagay bunyod.

– Ey dilbanim, bog'imga kel, hurliqodin o'rgilay,

Sani mango keltiruvchi bodi sabodin o'rgilay,

– Shoir ersang, vaqti-vaqti birla mushoira qil,

Ul Haziniy to'dasiga kiribon munozara qil.

– Bir juhud bazzoz kirib keldi bugun,

O'tturub qoshimda chechdi bir tugun.

– Xudoning ne'matini bo'lub olg'onlarga o't tushsun,

Shariat hukmini yo'ldin chiqorg'onlarga o't tushsun.

Masnaviy:

Otam – Farmonqul Marg'iloniy,

Onam – Ashurbibi Qo'qoniy. Anbar Otin bu masnaviy-sida o'zining tarjimaiy holini hikoya qiladi. Otasi bo'zchi bo'lsa-da, bitta choponi hech qachon ikkita bo'lmaganligidan afsuslanadi. Bir kun hayit kechasi ular g'avg'o qilib, o'rtada nizo chiqadi, otasi xotinini qizi va ikkita o'g'li bilan tashlab ketadi. Shoiraning onasi Beshqovoq degan joyga turmushga chiqadi. U kishining do'koni va ikki tanobcha dehqonchilik qiladigan yeri bor edi. Onasi u kishidan yana yettita farzand ko'radi. Anbar Otinni qo'qonlik Zohidxo'ja ismli novvoyga turmushga berishadi. Anbar Otin to'rt farzandi bo'lib, ulardan Ominaxon ismli qizi bolaligida vafot etadi. Mo'minxo'ja, Usmonxo'ja nomli o'g'illari, Bibixon ismli qizi bor edi.

«Risolayi falsafayi siyohon» («Qarolar falsafasi») kitobidan 2-fasl: Bu faslda ayollar madh etiladi. Ular Afiotun va Arastuni, Xizr ila Ilyosni, Iskandar-u Doroni... va shu

kabilarni dunyoga keltirib, ularni tarbiyat qilganliklari bayon qilinadi: *Muhabbat birla sevgil, sen hama farqi qarolarni, Ayol deb yerga urma, xo'dama farqi qarolarni.* 3-faslda shoirlar haqida fikr yuritiladi. Falsafiy mushohada qiluvchi arzi ma'nisini adab harig'a burkab, nafis bayon qiluvchi shoirlar ulug'lanadi. Dunyoni rohatlik qilish yo'lini bilmaydigan, o'zlarini xalqdan ko'ra baxtiqaro deb biladiganlar haqiqiy baxtiqarolardir, deyiladi. 4-faslda qaro zulmat to'g'risida so'z yuritiladi. Shoiraning fikricha, zulmat ikki xil bo'ladi: biri zulmati muvaqqat, masalan, bo'ronning zulmati yomon bo'lsa ham tezda o'tadi; ikkinchisi zulmati nogahoniy. Bunday zulmat xalqlarning zolim shoh tomonidan ezilishidir. Misol tariqasida Anbar Otin o'ris podshosi-ning zulmini keltiradi.

«ADABIYOT». LITSEYLAR UCHUN DARSLIK. 3-KITOB

MAHMUDXO'JA BEHBUDIY (1875 – 1919)

XX asr o'zbek adabiyoti, matbuoti, madaniyatining atoqli namoyandasi. Milliy dramaturgiya va sahna san'ati-ning shakllanishi, yangicha ilg'or hamda serko'lam publitsikaning vujudga kelishi uning nomi bilan bog'liq. Behbudiy davrning eng ilg'or harakati – jadidchilikning Turkistondagi asoschisi va rahnamosidir.

«Padarkush yoxud o'qimagan bolaning holi» fojiasi Turkiston maishatidan olingan Ibratnamo 3 parda 4 manzaradan iborat milliy birinchi fojia.

Ashxos (kerakli odamlar): *Boy* – 50 yashar; *Toshmurod* – boyning o'g'li, 15 yoki 17 yashar; *Domla* – yangi fikrlik bir mullo, 30-40 yashar; *Ziyoli* – (Ovrupo libosida) o'rischa o'qigan, millatchi musulmon; *XayrullaQ* – boyning mirzo va mahrami, 18-20 yashar; *Tangriqul* – boyning qotili; *Davlat* – bo'z bola; *Nor* – bo'z bola; *Liza* – rus xotini, qabiha shaklida; *Artun* – armani mayxonachi; *Pristuf* – ikki politsayskiy, 2 qorovul, 3 nafar erkak, boyning hamsoyasi; *Boybucha* – boyning xotini, 35-40 yashar.

Birinchi parda: Birinchi parda domla boyga uchrab, unga o'g'lini o'qitish lozimligini uqtirishi bilan boshlanadi. Boy domlanning *o'g'lingizni o'qitsangiz, daftaringizni ham, namoz-u musulmonchilikni ham yaxshi bilib oladi*, degan gapiga *«Mirzolik oson, mana Xayrullag'a oyinda yetti so'm berarman, kunduzlari mirzolik va oqshomlari mehmonxo-*

na ishini qilar va hatto kelguncha xodimi qilar, kitob ham o'qib berar», deb javob beradi. Boy domlani uyqum keldi, endi keling, deb jo'natib yuboradi. Domla ketgandan keyin uning uyiga ziyoli keladi. U ham boyga o'qishning foydasi va bunga boylar himmat qilishi lozimligi to'g'risida uzoq so'zlaydi. Boy uning so'zlarini tinglash o'rniga uxlab qoladi. Ziyoli bundan ranjib, uning uyidan ketadi.

Ikkinchi parda: Ikkinchi pardada boyning o'g'li Tangriqul pivoxonada uch nafar o'rtog'i bilan ichib o'tiradi. Ular ichgan sari kayflari oshib, Lizani olib kelishni xohlab qolishadi. Artun mayxonachi esa Lizani chaqirish uchun 15 manat pul kerakligini aytadi. Yigitlarda buncha pul chiqmaydi. Davlat boyvachcha rozi bo'lsa bir taklifim bor, deb uni o'z otasining sandig'idan pul o'g'irlab kelishga ko'ndiradi. O'g'irlikka Toshmurod bilan Tangriqul jo'naydi.

Uchinchi parda: Bunda Toshmurod va Tangriqulning o'g'irlikka tushishi hikoya qilinadi. Tangriqul sandiqni ocha olmagach, Toshmuroddan qanday ochish haqida ishora qilib so'raydi, u esa sandiqni buzing, deya ishora qiladi. Boy sandiqning ovoizidan cho'chib uyg'onib ketadi va kaltakni olib, Tangriqulga yuguradi. Tangriqul pichoqni boyning ko'ksiga sanchadi. Boy tipirchilab, jon taslim qiladi. Ko'chadan shovqinni eshitib, qo'shnilar va boyning xotini kirib keladi. Boyning xotini o'g'liga qarab, «Hey, juvonmarg Toshmurod! Qon qus, koshki chechakka ketayding. Hay, padarkush Toshmurod!» deya baqirib, dod soladi. Domla kirib: «Onajon! Sizg'a sabrdan boshqa chora yo'q. Bu badbaxtlik va musibatg'a sabab jaholat va nodonlikdir. Beilmlik va tarbiyasizlikdir. Uyingizni nodonlik buzdi. Sizni beilmlik xonavayron qildi», deydi.

«Ikki emas, to'rt til lozim» maqolasi: Bunda turkistonliklar uchun to'rt til: turkiy, arabiy, fors va rusiy tillarni bilish lozimligi uqtiriladi. Arabiy til din uchun va daraja lozim bo'lsa, rusiy ham tiriklik va dunyo uchun lozimdir. Hadisi sharifda payg'ambarimizning Zayd bin Sobitga yahudiy xatini o'rganishni buyurganliklari ham tilga olinadi.

«Teyotr nadur?» maqolasi: bunda teatrning afzal va foydali tomonlari sanaladi.

«Shunidan kay bud monandi diydan – eshitmoq qachon ko'rmoq kabidir». Bu maqolada «Padarkush» asarining Samarqandda ikki marta va Xo'jand, Buxoro, Toshkent, Kattaqo'rg'on shaharlarida sahnada qo'yilgani va undan yig'ilgan pullar jadid maktablarini rivojlantirish uchun sarflangani haqida ham ma'lumot beriladi.

ABDULLA AVLONIY (1878 – 1934)

O'zbek dramaturgiyasi va teatrining, yangicha maorifi va matbuotining asoschilaridan. Hijron taxallusi bilan she'riar bitgan, bir qator yangicha darsliklar yozgan.

«Adabiyot yoxud milliy she'rlar» birinchi juzdan

«Biz, millat» she'ridan parcha:

*Na xo'rliq, na qasolat? – Doimo afgor biz, millat,
Nama gul dasta qilsa, ne terarmiz?– Xor, biz millat.
May-u minosini tark aylasa ag'yor, bizlar, oh,
Ichib jomi jaholatdan, hamisha zor – biz, millat.*

«Maktab haqida» she'ridan parcha:

*Biling, o'g'lonlarim, sizlarni g'amdan qutqarur maktab,
Siroti mustaqim, rohi adamdin qutqarur maktab, satrlari*

bilan boshlanadi. Bu she'r musaddas, ya'ni 6 misralik band-dan iborat bo'lib, hajmi 5 band, 30 misra. 5 – 6-misralarda «*Qo'lingga bir kuni muhri Sulaymonni berur maktab, Shahodatnomayi firdavsi g'ilmonni berur maktab*» misralari naqorat tarzida takrorlanadi.

«Maktab gulistoni» milliy she'rlari beshinchi juzidan

«Hijron so'zi» she'ridan parcha:

*Tug'ub o'sdim bu Vatanda,
Vatanim misli yo'q jahonda!
Toshkand emas, loshqand erur,
Kesaklari gulqand erur.*

«Birinchi muallim» kitobidan. «To'g'rilik» haqida:

Bir kampirning uyida bir tup tuti bor edi. Kampirning tutidan boshqa hech narsasi yo'q edi. Pishganda uni quritib olar, boylarga sotib pul qilar, tirikchiligi shu tut orqasidan edi. Bir kuni shahar podshosi bir ayvon solmoqchi bo'ldi va tik o'sgan daraxt axtarib, kampirning uyiga kelib qoldi, tutni ming oltin bahosida sotib oldi. Kampir boy bo'lib qoldi va ayvon bilgandan so'ng, o'z tutini ko'rgani bordi. Qarasaki, tut jannat kabi ayvon o'rtasida turibdi. Kampir tutiga dedi: «*Ey lutim, to'g'rilinging qildi bizni davlatg'a yor, Egri bo'lsang, san o'tun bo'lg'ay eding, man xor-zor. To'g'rilar jannatning ayvonindadur, O'g'rilar ranj-u alam konindadur*».

«Ikkinchi muallim» kitobidan

Bu kitob maktablarning alifbodan so'ng o'qitish uchun ochiq til bilan oson tarkibda yozilgan o'quv kitobidir.

She'r: *Shavkati inson erur ilm-u adab,
E'tibor etmas anga mol-u nasab.*

«Yalg'on do'st»: Ikki do'st safarga chiqib yo'lda ketayotganlarida ro'parasidan yo'lbars chiqib qoladi. Ulardan biri tezda daraxtning ustiga chiqib olib, o'z jonini saqlaydi. Ikkinchisi shoshilib qolib, nima qilarini bilmay, o'zini o'likka solib, yotib oladi. Yo'lbars uni hidlab, o'lik deb o'ylab, nari ketadi. Daraxt tepasiga chiqib olgan o'rtog'i undan yo'lbars sening qulog'ingga nima dedi, deb so'raydi. O'rtog'i unga «Oh do'stim! Shodligingda o'rtoq bo'lib, g'am vaqtingda tashlab ketgan nomard kishilar bilan do'st bo'lma», — dedi.

«Chin do'st»: Ikki kishi bir-biri bilan chin do'st edilar. Ikkalasi bir kun sahro tomoshasi uchun yo'lga chiqdilar. Yo'llari daryo ustidan o'tgani uchun ular kemaga chiqdilar. Kemalari halokatga uchradi. Qutqaruvchilar ularni suvdan olib chiqish uchun bordilar. Ular esa avval meni emas, do'stimni qutqaring, deya fig'on qilishardi. Bularning do'stligini ko'rib hamma hayron qoldi.

«Xurus ila bo'ri»: Bir bo'ri daraxt ustida o'tirgan Xurus — xo'rozning oldiga kelib, uni aldab daraxtdan tushirmoqchi bo'ldi. «Ey Xurus o'rtoq! Man sanga yaxshi bir xabar keltirdim. Hayvonlar bilan qushlar orasida sulh tuzildi. Kel, pastga tush, birga o'ynaylik», dedi. Xo'roz bo'rining aldovlariga uchadigan ahmoq emas edi. U bo'riga «Do'stim, sening gaping to'g'riga o'xshaydir. Sandan oldin ikkita it menga bu xabarni keltirdi. Hozir ular kelsa, hammamiz birga o'ynaymiz», dedi. Bu gapni eshitib, bo'ri qochib keta boshladi. Xo'roz uning nega qochib ketayotganini so'raganida u bu zolim itlarning sulhni buzishga urinishini aytdi va ularga ishona olmasligini bildirdi.

«Janjalchilik zarari»: Ikki echki bir kuni suv ustiga qo'yilgan taxta ko'prik ustidan bir paytda o'tmoq uchun kelishdi. Ular bir-biriga «Men birinchi o'taman, sen yo'l ber», deb g'avg'o qilishdi. Har ikkisi shoxlarini ishga solishdi va natijada suvga tushib, g'arq bo'ldilar.

«Advokatlik osonmi?» (bir pardalik kulgi) – Turkiston turmushidan olinib yozilgan asar. O'ynovchilar: *Davronbek* – musulmon advokat, 24 yoshda; *Xudoyberdi* – yer sotg'on chol, qulog'i kar, 55 yoshda; *Xushvaqt* – ot yo'qotgan tojik, 30 yoshda; *Haydarali* – mol yo'qotgan dudug', 24 yoshda; *Rapoil* – nasiyag'a mol sotg'on, 60 yoshda; *Egamberdi* – to'y qilib qarzдор bo'lgan arobakash, 35 yoshda; *Mehriniso* – eri bilan urishib, chiqmoqchi bo'lg'on xotin, 35 yoshda; *Abdujabbor* – xizmatchi, qiziq, 22 yoshda.

Davronbek ismli chet elda o'qib kelgan advokat necha oydan beri ishlasa ham bir tiyin pul topa olmaydi. Uning oldiga har kuni turli iltimoslar bilan odamlar kelib turadi. Xudoyberdi ismli kishi otasidan qolgan ikki tanob yerning bir tanobini bir boyga to'rt yuz so'mga sotib, agar olti oyda oldi-sotdi qilib bermasam, shu pulga yana ikki yuz so'm qo'shib beraman, deb vasiqa qog'oziga qo'l qo'ygan edi. U advokatdan shu muhlatni yana olti oyga cho'zib berish haqida iltimos qiluvchi ariza yozib berishni so'raydi. Davronbek uni hozir vaqtim yo'q, soat uchda keling, deb jo'natib yuboradi. Shundan so'ng advokat huzuriga undan najot so'rab, otini kasalxonaga olib ketishganini, o'zi ruscha bilmagani uchun advokat bilan birga borib, otini olib berishini so'rab keladi. Davronbek unga ham soat uchda kelishni tayinlaydi. U ketishi bilan Rapoil ismli juhud birovga qarzga

veksel berganini, u odam pulning hammasini to'lay olmaganini, undan yana yuz so'm pul undirish to'g'risida ariza yozish kerakligini so'rab keladi. Davronbek bu odamning noinsofligidan jahli chiqib, men bunday ishlarga aralashmayman, deb javob berib yuboradi. Agar mening shartimga ko'nib, yuz so'mlik vekselning qolgan qismiga, ya'ni 60 so'miga ariza yozdirsangiz, soat 4 da keling deydi. Keyin uning oldiga Mehrinsa ismli ayol arz-dod qilib keladi. U erining qimorboz ekanligini, uni har kuni tinmay kaltaklashini aytib, yordam so'raydi. Davronbek bu ayolga yordam berish uchun unga kasalxonaga xat qilib beradi. Davronbekning oldiga yana Haydarali ismli duduq kishi kelib, mol yo'qotganligini, uni olgan odamlar haqida kimlardandir eshitganligini aytib, ariza so'rab keladi. Advokat uni guvohlarining ismini bilib kelishga jo'natadi. Davronbek shahardagi o'rtog'ining bog'iga borib yuragining chigilini yozib kelishga jo'naydi. Uning o'rniga xizmatchisi Abdujabbor advokatning kiyimlarini kiyib olib, o'zini advokat qilib ko'rsatadi va kengarlardan pul olib, ariza yozib beradi. Lekin odamlar uning advokat emasligini bilib qolib, yaxshilab savalashadi.

1. *«Man Ovrupoda o'qub yurg'onimda Turkistondan chiqq'on g'azitalarni ko'rub yaxshigina xursand bo'lur edim. Bizning xalqlarning ham ko'zlari ochilub, dunyodan xabardor bo'lg'onlardur deb o'ylar edim. Lekin kelub ko'ramanki, yana eski hammom, eski to's, turgan yeridan zig'ircha ham qimirlamag'on, ilgari bosmag'on, ilm va maonifdan asar yo'q. El butun toshdek qotg'on, taraqqiyot, madaniyatdan nishon ham yo'q. Xalq taassub chuquriga qarab yuztuban ketg'on».* Ushbu fikrlar kimga tegishli? J: **Advokat Davronbekka**

2. Davronbek necha yil chet elda o'qigan edi?

J: Yetti yil

3. Advokatni uzundan uzun duo qilib, otasidan qolgan ikki tanob yerning bir tanobini bir boyga to'rt yuz so'mga sotib, agar olti oyda oldi-sotdi qilib bermasam shu pulga yana ikki yuz so'm qo'shib beraman deb vasiqa qog'oziga qo'l qo'ygan, advokatdan shu muhlatni yana olti oyga cho'zib berish haqida iltimos qiluvchi ariza yozib berishni so'ragan kishi kim edi? **J: Xudoyberdi**

4. «Ma'lum shud, ma'lum shud», – deya advokatning boshini qotirgan personaj kim? **J: Xudoyberdi**

5. Har bir gapida «Akunki xo'jayin» deb gapirgan tojik kim edi? **J: Xushvaqt**

6. Bir so'lkavoy avaziga advokat huzuriga undan najot so'rab, otini kasalxonaga olib ketishganini, o'zi ruscha bilmagani uchun advokat bilan birga borib otini olib berishini kim o'tingan? **J: Xushvaqt**

7. «Man o'ylag'on edim, huquqdan mahrum, ahvoli olamdan xabarsiz musulmonlarning oz-moz bo'lsa-da, qo'limdan kelg'oncha huquqlarin himoya qilsam. Xalqg'a manfaat yetkursam degan edim. Meni ul umidlarim bo'shg'a chiqdi. Mana ko'rasiz, xalq mandan, man xalqdan bezor bo'ldim. Endi ochuq manga ma'lum bo'ldiki, umuman, xalq orasida ilm va ma'rifat tomir yoyub, madaniyat taraqiy qilmag'uncha, manga o'xshash bir-ikki odam xalq orasida ishlab, xalqni ko'zin ochamiz, huquqin mudofaa qilamiz, demak, yerdan turub yulduzlarg'a qo'l uzatmoqg'a o'xshash xayoliy bir nimarsa ekanlig'i emdi ochiq va aniq ma'lum bo'ldi». Ushbu fikrlar kimga tegishli? **J: Advokat Davronbekka**

8. Advokatga «*Garamjon*» deya kim murojaat qiladi?

J: Rapoll ismli juhud

9. Birovga qarzga veksell berganini, u odam pulning hammasini to'lay olmaganini, undan yana yuz so'm pul undirish to'g'risida ariza yozish kerakligini kim so'rab keladi?

J: Rapoll ismli juhud

10. Advokat Davronbek otasining ismini toping.

J: Rustambek

11. «Mana bu xotun bechorani erga berg'on vaqtlarida o'z xohishi bilan, o'zining rizolig'i bilan, o'zi ko'rub xohlag'on eriga bermasdan hayvon kabi kuchlab, qo'lidan tutub, bir zolimning qo'lig'a berganlar. Bu mushtipar ma'sumaning butun umri azob-mehnatda, qayg'u va kulfatda o'tub dunyog'a kelg'oniga-da ming marotabadan pushmon yeb g'am zindonida yashag'on». Advokatning bu fikrlari kim haqida edi? **J: Yoniga qilmorboz eridan shikoyat qilib kelgan Mehrinsa ismli ayol haqida**

12. «*Ena – o'ttirishg'a qarab chena*» maqoli kimga aytilgan? **J: Egamberdi ismli aravakashga**

13. «*Jin charchaganni urar, dev tegimonchini*» degan maqol kim tomonidan aytilgan? **J: Egamberdi tomonidan**

14. «Barakallachi»larning so'ziga kirib, ikki kun dab-dabali to'y berib, uy-joyi, xotinining sepigacha qarz evaziga xatga tushgan Egamberdi qaysi asar qahramoni?

J: «Advokatlik osonmi?»

15. «*Qaromug' donasi bo'lg'uncha bug'doyning somoni bo'l, yamonning yaxshisi bo'lg'uncha yaxshining yamoni bo'l*» maqollari kimning tilidan aytilgan? **J: Advokatning**

16. «Advokatlik osonmi?» asarida «*eski hammom, eski tos*» maqolini kim qo'llaydi? J: **Davronbek**

17. «Advokatlik osonmi?» asarida kim o'risga yer solib keyin qiynalgan? J: **Xudoyberdi**

Abdulla Avloniy maqolalaridan

«**Kim nimani yaxshi ko'rar?**» maqolasi: Bunda muallif kimlar nimalarni yoqtiradi, o'z vazifasi va burchini unuttan shaxslar haqida kuyunib fikr yuritadi. Eshonlarimiz toat-ibodat o'rniga to'ylarda to'n kiyib, ko'p oshab, ko'p uxlashni; ulamolar dars-u ta'lim o'rniga bir-birlari bilan o'rin talashib, mukarrir va mudarris bo'lishni; imomlar xaloyiqqa va'z va nasihat qilish o'rniga to'y va janozalarda yurib, joma kiyishni; boylar orqa-oldilariga qaramasdan «bonka» va «kredit»ni ko'paytirishni; mo'ysafidlar namoz va niyoz o'rniga masjid eshigi yonida yig'ilib, har kimni shikoyat va g'iybat qilishni; savdogarlar qayerda to'y bo'lsa, o'sha yerda dasturxonchilik qilishni; onalar erlari bilan urishib-talashib qizlariga mol qilishni; otalar bolalariga pul toptirish uchun ularni hammollikka berishni; yoshlar ilm-ma'rifatli bo'lish o'rniga tor shim bilan kalta kamzul, qotirma yoqalarga bino qo'yishni yaxshi ko'radi.

«**Sanoye nafs**» maqolasi: Odamlar dastlab hayvonlarning turli holatlaridan ta'sirlanib, ularni haykal yoki suratlarini tayyorlab, kelajak avlodlarga qoldirishni niyat qildilar. Bu birinchi badiiylikka intilish edi. Keyinroq ular qushlarni ham kuzata boshladilar. Bulbulning ovozidan ta'sirlanib, «Sayra, bulbulim, sayra chinorni shoxi sinsin» kabi she'rlar yarata boshladilar. Keyinchalik ular hayvonlarning ichaklari va terilaridan sozlar yasab, musiqani yaratdilar.

AVAZ O'TAR (1884 – 1919)

G'azallaridan namunalar:

- *Fidoi xalqim o'lsun landa jonim,
Bo'lib qurbon anga ruhi ravonim.*
 - *Topar erkan qachon, yo rab, hayoti jovidon millat?
Topib ilm-u hunar birla maorifdan nishon millat?*
 - *Ochinglar, millati vayronani obod etgusi maktab,
O'qusin yoshlarimiz, ko'ngilni shod etgusi maktab.*
 - *Ey ko'ngil, ishq ichra kirding jon kerakmasmu sanga?
Kofiri chashmin ko'rib, imon kerakmasmu sanga?*
 - *Ko'nglum agar g'ayri sori mayl-u taqozo aylasa,
Kuysun g'am o'tig'a, o'zin g'ayrig'a shaydo aylasa.*
 - *Jonimg'a o't tushsin, agar g'ayrig'a parvo aylasa,
Ko'z dog'i chiqsun o'zganing husnin tamosho aylasa.*
 - *Bo'lma, ey kimsa, hamisha bu sifat mag'ruri ganj
Kim, ne yonglig' ayladi Qorunni kofar zo'ri ganj?!*
 - *Ey do'stlar, dahr ahlig'a hamroh-u hamdam
bo'lmangiz,
Hamroh-u hamdam demayin, bal oshno
ham bo'lmangiz.*
 - *Husn ichra ul nigor parilar yagonasi,
Man ishq ichra bo'lmisham olam fasonasi.*
 - *Birodarlar, jahonning yo'q vafosi,
Vafosi demayin, balkim baqosi.*
- Navoiyning «Bo'lubdur» g'azaliga yozilgan
muxammas:

*Dil ishqingga muhtalo bo'lubdur,
Ham rasmi vafo ongo bo'lubdur,*

*Oini jaf o sango bo'lubdur,
Ko'zing ne balo qaro bo'lubdur
Kim, jong'a qaro balo bo'lubdur.*

Musammanidan parcha. Hajmi 5 bandli 40 misralik she'r:

*Har odamning talab yo'lida gar ixlosi komildur,
Gumonsiz jumlayi maqsud birla korni hosildur.
Aning sha'nida go'yo oyati tasdiq nozildur,
Ramuzi ishqkim rohi haqiqat zori shomildur.
Murod shohidining vaslig'a sidq ahli vosildur,
Sadoqat fayzini bilgan kishi donov-u oqildur.*

MUHAMMAD SHARIF SO'FIZODA (1869 – 1938)

O'z davrinig shijoatkor, xalqparvar va ma'rifatparvari. Arabiston, Hindiston, Turkiya mamlakatlari va Tiflis, Boku-da ilm-u dunyoqarashini boyitgan. Istanbulda tahsil olgan. Ma'lum vaqt Hindistonda o'qituvchilik qilgan. O'zbekcha, forsha, ozarcha tillarda ijod etgan.

She'rlaridan namunalar:

«O'qing, onalar» she'ri:

Muncha yomon sho'rladi peshonalar,

Qizlarimiz joriyayi xonalar.

Siz edingiz jonlara jononalar,

Qadringizni bilmadi devonalar.

Qumri bilan bulbul-u bedonalar

Yaxshi o'qur, siz ham o'qing, onalar.

«Gazeta to'g'risinda» she'ri:

Yashnatib dil g'unchasin, fasli bahor aylar gazet,

*Suv berib ko'ngul bog'ini sabzavor aylar gazet.
 Sharqdan Mag'ribgacha bo'lg'on havodisni yozib,
 Ne go'zal marg'ub xabarlar oshkor aylar gazet.
 «Chust boyonlarining bir gapxonada bir-birlariga
 maqtanishganlari» she'ri:
 Muallimni quvib, maktabni yopgan chustilar, bizlar,
 Berib pora, pristavlarni topgan chustilar, bizlar.
 Shaharga qo'ymadik poyezdni, kelsun, xalq kun ko'rsin,
 Ajab mo'minsifat, eski musulmon chustilar, bizlar.*

ABDURAUF FITRAT (1886 – 1938)

Asosiy taxallusi «Fitrat» – «lug'ma tabiat», yana bir taxallusi «Mijmar» – «xushbo'y o't yoqiladigan cho'g'don» degan lug'avly ma'nolarni anglatadi. Vatanni «sajdagoh-u jon-u tan» singari sevgan. Fitrat – shoir, nosir, dramaturg, tarixchi, olim, muallim.

«Abulfayzxon» – yo'qsul o'lkasining tarixidan besh pardali fojia

Kimsalar: *Abulfayzxon* – Buxorodagi o'zbek xonlarining so'nggisi, 40-50 yoshlarida; *Ulfat* – xonning xojasaroyi (xaram boshlig'i), 40-50 yoshlarida; *Davlat* – to'qsabo, xonning yaqin xizmatchilaridan; *Qozi Nizom* – Buxoroning qozikaloni, 50-60 yoshlarida; *Hakimbiy* – xonning inog'i, so'ngra otalig'i, 50-60 yoshlarida; *Rahim qurchi* – so'ngra to'qsabo, so'ngra otaliq, Hakimbiyning o'g'li, 30-40 yoshlarida; *Mir Vafo* – «Tuhfayi xoniy» degan Rahimxon tarixini yozg'on kishi, Hakimbiyning odami, 30-40 yoshlarida; *Doniyolbiy* – Hakimbiyning ukasi, 40-50 yosh-

larinda; *Ibrohim inoq* – so'ngra otallq, 60-70 yoshlarinda; *Tog'ayqulbek* – mang'it beklaridan; *Xo'ja Kalon* – mashhur xo'jalardan; *Oxun* – Buxoroning katla mullasi; *Nodirshoh* – mashhur Eron shohi; *Rizoqulixon* – Nodirshohning o'g'li; *Aliqulixon*, *Husaynixon*, *Ahmadixon* – Eronning qo'shin boshliqlari; *Abdumo'minxon* – Abulfayzxonning o'g'li, 15 yashar; *Yo'ldosh*, *Ergash* – qalandar kiyimlik tilchilar, Hakimbiyning odamlari.

Eslatma: Bunday voqealarda birinchi parda bilan ikkinchi parda orasida 7 yil, ikkinchi, uchinchi pardalar bilan to'rtinchi, beshinchi pardalar orasida bir yil vaqt o'tgan.

1. «Abulfayzxon» tragediyasidagi yetakchi g'oyaviy maqsad nima edi? J: **Zo'ravonlik, o'zgalarni qullarcha itoatda tutish, taxt va mansab dunyosi barcha razil-lklarning manbaidir**

2. «Abulfayzxon» tragediyasida qaysi voqealar aks etadi? J: **Buxorodagi ashtarxoniylar sulolasining oxirgi namoyandasi Abulfayzxon hokimiyatining tanazzuli va mang'itlar sulolasining hokimiyatga kelishi**

3. «Abulfayzxon» tragediyasida kim Rahimbiyga qaratadi «*Tinchlik saqlamoq bahonasi bilan millionlarcha inson ko'masini chuqurdan-chuqurga yumalatmog'ingning zamoni hanuzgacha bitmadimi?*» deydi? J: **Xayol timsoli**

4. Qaysi qahramon aslida nomard, qo'rqq va vahimachi odam? J: **Abulfayzxon**

5. «Abulfayzxon» tragediyasida kim «*Podsholik qon bilan sug'oriladigan og'ochdin*», deydi? J: **Ulfat**

6. «Abulfayzxon» tragediyasidagi qaysi qahramon uzoqni ko'zlab ish tutadigan, dushmani tashqaridan

emas, avval ichdan, qatoridagilarni qo'lga olib, munofiq va xiyonatchilardan foydalanib, mahv etish yo'lini tutadiganlardan? **J: Nodirshoh**

7. Qaysi qahramon ayyor, pixini yorganlardan?

J: Otaliq Hakimboy

8. Qaysi qahramon mard, to'g'ri so'z, e'tiqodidan qaytmaydigan kishi? **J: Farhod otaliq**

9. «Abulfayzxon» tragediyasida *xonni bir ota kabi asrag'on* kim? **J: Farhod otaliq**

10. «Abulfayzxon» tragediyasidagi badiiy to'qima obrazlar qaysilar? **J: Ulfat, Davlat, Qozi Nizom**

11. «Abulfayzxon» tragediyasidagi tarixiy obrazlar qaysilar? **J: Abulfayzxon, Nodirshoh, xonning Inog'l Hakimbiy, Ibrohim otaliq, tarixchi Mirvafo**

12. «Abulfayzxon» tragediyasiga zo'ravonlik va shafqatsizlikdan iborat g'ayriinsoniylikning alal-oqibati fojiaadir, degan falsafiy ma'noga urg'u berish uchun qaysi obrazdan ustalik bilan foydalanadi?

J: Silyovush timsolldagi Xayol obrazidan

13. Vilyam Shekspirning tajribalari kimlarning asarlarida davom ettirilgan? **J: Fitratning «Abulfayzxon» tragediyasida, Shayxzodaning «Mirzo Ulug'bek», A.Oripovning «Sohibqiron» asarlarida**

14. Fitrat «Abulfayzxon» tragediyasida shaxs va jamiyat o'rtasidagi munosabat masalasidagi o'z idealini qaysi obraz orqali aks ettirgan? **J: Ibrohimbiy timsolida**

15. Dramada birlinchi parda kimlarning shaxmot surayotgan holati bilan ochiladi va bu nimaga ishora qiladi? **J: Qozi Nizom, Ulfat, Mirvafolarning shaxmot surayot-**

gan holatl bilan bu manzara shaxmot ustidagilarning faqat taxta emas, Abulfayzxon saroyi hamda qismatning asosiy o'yinchilari ekaniga ishoradir

16. Tragediya g'oyasining cho'qqisi qaysi obrazning zimmasiga qo'yiladi? J: Xayol obrazining falsafiy mushohadalari zimmasiga

17. Abulfayzxonning o'limidan keyin xon qilib kimni ko'taradilar? J: 15 yoshli Abdumo'min to'ranl

18. Abdumo'min to'raning otaligi kim? J: Rahimbiy

19. Qaysi qahramon yurt egasini qurultoy yo'li bilan saylash lozim degan ilg'or dunyoqarash egasidir?

J: Ibrohimbiy

20. Qaysi adib o'z dramasi orqali o'zbek adabiyotida ilk bor inson va tarix, shaxs va jamiyat munosabatlari badiiy yo'sinda gavdalan tirish va bu masalalardagi badiiy idealni hal etish yo'llarini izladi? J: Fitrat

21. Siyovush timsolidagi xayol obrazi kimning o'limidan keyin, nechanchi pardada paydo bo'ladi? J: 5-pardada Abdumo'minxon zaharlab o'ldirilgandan keyin

22. Abdumo'minxon kim tomonidan zaharlab o'ldirildi? J: Rahimbiy tomonidan

Fitrat she'riyatidan:

«Bir oz kul» she'ri:

Ko'z yoshlarim bukun tag'in oqarmi,

Qizil gulim boshqalarga kular-da?

Qizil gulim, bordig'imning sultoni,

Jonim sening xayolingdan kuchaydi.

Yuragimning eng qimmatli armoni,

Nechun menga marhamating ozaydi?

«O'qitg'uvchilar yurtlga» she'ri:
*Orqadoshlar, to'planaylik jahlning uyin yiqqali,
El ko'zin olgan qorong'u pardalarni yirtqali.
Biz erurmiz ma'rifat arslonlari, ilm ertari,
To'planaylik turk eliga to'g'ri yo'llar ochqali.
Ellari mahvdan qutqaran ilm erur,
Bizlari ham bu kundan o'zi qutqarur.*

23. Drama qaysi voqea bilan boshlanadi? J: **Shaxmat o'yini va Mir Vafoning tushini so'zlab berishi bilan**

24. Kimlar shaxmat o'ynayotgandi?

J: **Ulfat xojasaroy, Mir Vaf ham Qozi Nizom**

25. Mir Vaf tushida nimani ko'radi?

J: **Xoqonning bo'z bir otg'a mingani, qo'llarida qilich, yiroqlarga qarab turganini**

26. Eron qo'shini Nodirshohni yurtimizdan biz chiqar-madik, uning o'zi chiqdi deb kim aytgandi?

J: **Farhod otaliq**

27. «Xong'a yaxshi ko'runmak uchun qiz qurbon qilg'uvchilar ko'p, shunlarning qizlarini oldira beringiz», – deb aytgan qahramon kim? J: **Farhod otaliq**

28. «Biz xon hazratlariga o'zimizni qurbon qildik. Emdi nomusimizni ham istamasunlar», – degan qahramon kim?

J: **Farhod otaliq**

29. Xon Farhod otaliqning boshini olib kelishni kimga buyuradi? J: **Ulfatga**

30. «Xoqoni olam! Otaliq eski bir qulingizdir. Kich-kinagina bir erkalik qilg'oni uchun uni o'ldirmoq nechun bo'lar ekan?» – deya Farhod otaliqning o'ldirilishiga qarshi bo'lgan personaj kim? J: **Qozi Nizom**

31. O'ldirilgan Farhod otaliq o'rniga kim otaliq etib tayinlanadi? J: **Ibrohimbiy**

32. *«Devona emas, to'g'riman, to'g'riliqning devonaliqdan yomonroq natijalar berganini bilaman. Yana to'g'riliqdan ayrila olmayman, xoqonim!»* – deya otaliq bo'lishdan bosh tortgan personaj kim? J: **Ibrohimbiy**

33. *«Xoqonimizni rozi qilmoq juda qiyin bir ish bo'lib qolg'on»*, – deganda Ibrohimbiy nimani nazarda tutgan?

J: **Ulfat bilan Davlatni rozi qilmasa xonni ham rozi qilolmasligini**

34. To'qsabolik lavozimi kimga berilgan?

J: **Rahim qurchiga**

35. *«Rahmatlik Rajabxon bilan birlashib Abulfayz-xong'a qarshi urushg'onimizda shunday kengashgan edik-kim: Buxorog'a borib kirsak, butun mullolarni bir madrasaga solib o't qo'yamiz-da, hammasini yondiramiz. Elimizni buzub, rasvo qilg'on shunlar. Bunlar dinigizni tuzatamiz deb dunyomizni murdor qildilar»* fikrlari kimga tegishli?

J: **Ibrohimbiyga**

36. Eron sardorlari kimlar? J: **Husaynixon, Ahmadxon**

37. Taxtga qarata: *«Ey qop-qora saodat sensan! Ostingda qolg'onlarni ezguchi bir falokat yuki bo'lg'oning kabi ustingga chiqqonlarning borliqlarini yondirg'uvchi bir olov tepasidirsan!»* – deb kim murojaat qiladi? J: **Xayol timsoli**

38. Rahimbiyga: *«Abdumo'min to'ra o'n besh yashar bir bola. Uni xon ko'tardingiz nima, ko'tarmadingiz nima!»* – deb kim aytgan? J: **Ibrohimbiy**

39. «Biroz kul» she'ri:

Ko'z yoshlarim bukun tag'in oqarmi,

*Qizil gulim boshqalarga kular-da?
Qizil gulim, borig'imning sultoni,
Jonim sening xayolingdan kuchaydi.
Yuragimning eng qimmatli armoni,
Nechun menga marhamating ozaydi?*

40. «O'qitg'uvchilar yurtiga» she'ri:
*Orqadoshlar, to'planaylik jahlning uyin yiqqali,
El ko'zin olgan qorong'u pardalarni yirtqali.
Biz erurmiz ma'rifat arslonlari, ilm erlari,
To'planaylik turk eliga to'g'ri yo'llar ochqali.
Ellari mahvdan qutqaran ilm erur,
Bizlari ham bu kundan o'zi qutqarur.*

41. *Buxoroning katta mullasi deb kimga ta'rif berilgan?*

J: Oxund

42. *Kim Chingiz avlodidan bo'lmagan kishi xon bo'lmaydi degan aqidani yo'q qilaman deydi?* **J: Qozi Nizom**

43. *Hakimbekning ukasi kim?* **J: Doniyorbiy**

HAMZA HAKIMZODA NIYOZIY (1889 – 1929)

She'rlaridan namunalar:

- *Ko'zimizga ko'runub turgan hamma asboblar,
Hech bin bo'lmas edi gar bo'lmasa zinhor o'quv.
Gar dilingda o'ylagan orzuga yetmoq istasang,
Naqdi umring qilmag'il behuda bekor, o'qi!*
- *Qoradir garchi izi, nuri haqiqatdir o'zi,
Chunki bosgan yerga zulmatni ziyo qildi qalam.*
- *Kim bilurdi odam-u olam nadur, hayvon nechuk,
Bo'lmasa erdi agar insonda bu osor ilm.*

*Olaming xurshidi kundir, odaming xurshidi ilm,
Olaming zulmati tundir, odaming nodor ilm.
– Erur ilm-u adab, fazl-u hunar osor maktabdin,
Yetar har rutbayi oliy esa takror maktabdin.
Hama ilm-u maorif ganjini devonidir maktab,
Hama hikmat chiqar bu mahzani asror maktabdin.*

ABDULLA QODIRIY (1894 – 1938)

1. «Mehrobdan chayon» romani qachon va qayerda bosilib chiqdi?

J: Asar ustida ishlash 1926-yilning kuzida boshlanib, 1928-yilning fevral oyida nihoyasiga yetdi, 1929-yil mart oyida Samarqandda bosilib chiqdi

2. «Mehrobdan chayon» romanidagi «hamma personajlar orasidan eng jonli, eng yorqin, eng tipik figura», deb Oybek ta'riflagan qahramon kim? **J: Solih mahdum**

3. «Mehrobdan chayon» romanida «Xayrul-umiri avsatuho» bobida Solih mahdumning bir odati aytiladi. Bu qaysi odat edi? **J: Har narsaning o'rtasi bo'lish yaxshi**

4. Abdulla Qodiriyning qaysi qahramoni qismatida, uning tevaragidagi fisq-fasodlar, qalloblar qutqusi bilan qahramonning qalb iztiroblari, qalloblarga cheksiz nafrati ifodasida o'zining boshidan kechirgan iztiroblari ham aks etgan? **J: «Mehrobdan chayon»da Anvar**

5. «Ishq da'vosi avom o'ylaganicha vasl emas – hajrdir. Zero, vasl ishq o'tini so'ndiruvchi, hajr esa kamolotga yetishtirguvchidir». Ushbu fikrlarni kim kimga aytgan?

J: «Mehrobdan chayon»da Anvar Ra'noga aytgan

6. Abdulla Qodiriyning qaysi qahramoni «nima bo'lganda ham u o'z zamonasining eng oldingi domlalaridan, Qo'qon aksariyatining savodxon bo'lishlariga sababchi ustozlaridan, hatto ulug' xizmatlarga kishi yetishtirib beruvchi nodir muallimlaridan» edi?

J: «**Mehrobdan chayon**»da Solih mahdum

7. Solih mahdum xotinining ismi? J: **Nigor oylm**

8. Abdulla Qodiriyning qaysi romanida ham hujjatli, ham hajviy-yumoristik, ham liro-romanlik uslubiy shaxobchalar tutashib ketgan? J: «**Mehrobdan chayon**»da

«Jinlar bazmi» hikoyasi: Bu hikoyada g'ayritabiiy holatga duch kelgan kishining sarguzashti bayon etiladi. Hikoya qahramoni O'sar ismli kishi. U bir kuni bog'i uzumlarining o'sib ketgan poyalarini olib tashlash uchun kechgacha ter to'kib ishlaydi. Bog'dagi ishlarini tugatganda qosh qorayib, xuftonga yaqinlashib qolgan edi. O'sar katta yo'lga chiqib olishi uchun Hamdam xumdonchining chakalagini kesib o'tmoqchi bo'ladi. Bir ozdan keyin bazmning ustidan chiqib qoladi. Uni keling-kelang, deya to'rga o'tirg'izishadi. Hamma O'sar aka ishingiz bildimi, bugun juda charchadingiz shekilli, deb undan hol-ahvol so'rashadi. O'sar akadan das-turxonni bazmdan keyin yozsak bo'ladimi deb so'raydilar. Sozandalar sozlarini to'g'rilab, bir xil bosiq, og'ir mashqni chala boshlaydilar. O'sar aka kuy ta'siriga berilib, ezilgan-cha yig'lay boshlaydi. Sozandalar ikkinchi kuyni chaladilar. Bu mashq juda quvnoq va sho'x bo'lib, O'sar aka davraga tushib, davrada o'ynayotgan qiz bilan raqsga tushib ketadi. Bir vaqt allanarsaga turtinib, yerga yiqilib tushadi. Turib qarasa, hech qanday bazm yo'q, o'zi esa ariq ichida

ag'nab yotibdi. O'sar akaning bu hikoyasini o'g'li maktabda muallimiga aytib beradi. Muallim bo'lsa buni xayolot, vahim deb baholaydi. Juma kuni bolalarni vahimning qanday paydo bo'lishi haqida xabardor qilishga va'da beradi.

CHO'LPON (1897 – 1937)

«Kecha va kunduz» romanidan

1. Qaysi qahramon eng kichik bolalik davridayoq butun qishloqning podasini boqib, oilasi ehtiyojini qondirgan, uning podachilik davrini qishloq aholisi havas bilan eslaydi?

J: Xolmat

2. Zebi o'rtoqlari bilan qishloqqa kimning uyiga mehmon bo'lib kelishadi? **J: Enaxonlarning uyiga**

3. «...hammadan burun ish boshlab, hammadan kech tugatadi va hammadan ko'p urinadi. Shu bilangina olti jondan birikkan katta oilani naridan-beri tebratib keladi». Ushbu ta'rif qaysi qahramonga xos? **J: Xolmat**

4. Akbarali mingboshining ta'rifi: «Belida kumush kamari, yonida kumush sopli qilichi, ustida zarbof choponi bo'lmasa, hech kim uni amaldor demaydi. Oddiy kiyimda ko'rganlar yo oddiy qishloq boyi, yo Yettisuv bilan aloqasi bor qo'ychi, yo bo'lmasa yaylov tomon bilan ish ko'radigan tuyachi deb o'ylaydilar». U ellikboshilikka tayinlanish uchun avvalgi mingboshiga yaxshi bir uloqchi otni pora uchun bergan. Olti yil ellikboshilik qilgan. Miryoqub bilan Ostanaqul boyning katta bir qovun saylida tanishgan. Akbarali mingboshi mingboshilikda 13 yil faoliyat ko'rsatgan.

5. Miryoqub ta'rifi: uni xalq «asl mingboshi» deb ataydi. Keksalar unga «Miryoqub epaqa», deb laqab berishgan.

Bir kuni Miryoqub noib to'ranikiga hadya olib borganda noib to'ra uni mehmonga taklif qiladi. Ularnikiga shu paytda injener kelib qoladi. Noib to'ra bilan injener suhbatga tushib ketishadi. Miryoqub ularning suhbatidan yaqin orada temir yo'l tushadigan joylarning sxemasini bilib oladi. Oradan bir hafta o'tar-o'tmas Miryoqub poyezd yo'l o'tishi kerak bo'lgan joylarni arzon-garovga sotib oladi. Buni ko'rganlar Miryoqub jinni bo'libdi, deb uning ustidan kuladi. Shirkat poyezd yo'li qurilishiga ijozat olgandan so'ng, uning ishbi-larmonligiga hamma hayron qoladi. Hatto noib to'ra unga «Sen xuddi bir amerikalikka o'xshaysan, Miryoqub!» deydi.

6. Mingboshining xizmatchilari: rus mirzasi – Sokolov, inoq mirshabi – Mirzabobo, musulmon mirzasi – Hakimjon

7. Akbarali mingboshini gazetada maqtab maqola yozgan kim? J: **Mulla Rivojliddin a'lami Mulkobodiy**

8. Qumariqda mingboshining ustidan bizga suv bermaydi, deya ariza yozgan boylar kimlar? J: **Umarallboy (laqabi Puchuq) va Yodgorxo'ja (laqabi Echki)**

9. Cho'lponning qaysi she'ri 20-yillarda Toshkentdagi O'lka o'zbek bilim yurti o'qituvchilarining iltimosi bilan shoiming lirik tarjimai holi sifatida yozilgan? J: **«Men sholrmi?» (1928)**

10. *«Shoirlik menda bir soyami deyman, Har bir tushunchamni yoza olmagach, rassomdek xayolga chiza olmagach, Haqir borig'imga ko'p afsus yeyman»* misralarining muallifi? J: **Cho'lpon**

11. Cho'lponning qaysi she'ri sarbast yo'lida yozilgan? J: **«Bahorni sog'indim...» (1926)**

12. Cho'lponning qaysi she'ri quyidagi misralar bilan yakunlanadi? *«Yo'q... O'lim yo'qdir! Yolg'iz bir o'chib, bir*

so'nish bordir... Bir o'chib, so'nib... Yana yonish bor. Yana bahorlar, Yana lolalar, Yana siz, ey erkin tilaklar!»

J: «Bahorni sog'indim»

13. Cho'lponning qaysi she'ri quyidagi misralar bilan boshlanadi? *«Bahorni sog'indim, bahorni Ko'rganda yerlar, olamlar to'la qorni, Qor... Qor Zaharli ninalar kabi Ko'zlarga qarab oqar»* J: **«Bahorni sog'indim»**

14. Cho'lponning qaysi she'ri tabiatning rangin tasviri emas, balki qora qalam bilan chizilgan eskizidir?

J: «Kuz yomg'iri»

15. Cho'lponning qaysi she'ri oktabr oyida Moskvada yozilgan? J: **«Kuz yomg'iri»**

16. Cho'lpon «Men shoirmi?» she'rida o'zining kim bo'lib tug'ilmaganiidan afsuslanadi? J: **Rassom**

17. Necha hijolik barmoq vazni Cho'lponning sevimli she'riy vazni? J: **11 hijolik**

18. Cho'lponning qaysi she'rida *«Sochilgan soching-day sochilsa siring»* satrlari bor?

J: «Bir tutam sochlaring..»

19. *«Zulm oldida har bir narsa, Ehtimolki, bo'yin egar. Agar zulm avjga kelsa, Ko'k boshni-da yerga tegar»*. Ushbu satrlar kimniki? J: **Cho'lponning «Vijdon erki» (1922)**

20. *«Kishanlaring zang bosgandir, sergak bo'lkim, uzilur, Tomirimda qo'zg'alishning vahshiy qoni gupurdi»* misralari Cho'lponning qaysi she'ridan?

J: «Qo'zg'allsh» (1922)

21. Cho'lponning qaysi she'ri *«Kirmayman ko'chaning boshi berkiga, Chunki taslim bo'ldim muhit erkiga»*, degan satrlar bilan tugaydi? J: **«Somon parcha» (1923)**

22. «Ey sovuq yillardan muz kiyib kelg'onlar, U qo'pol tushingiz qorlarda yo'q bo'lsin! Ey mening bog'imdan mevamni terg'onlar, U qora boshingiz yertarga ko'milsin!» misralari Cho'lponning qaysi she'ridan? J: «Xazon» (1923)

23. «Uning olasi ham nihoyati bir ayron-chi, yer-suvi yo'q, dastgohi yo'q. Ro'zg'or katla... Shunday bo'lsa ham bizga deb nimalarni qilishmadi-a?». – deyilganda kim haqida so'z bormoqda? J: Saltanat

24. «Muncha ham ovozi chiroyli bu qizning!.. Ashula aytsa, qulog'ing mast bo'lib, o'ladi odam... Nafasi buncha issiq, muncha mazaliki! Muncha ta'sirlik!» Zebiga berilgan ushbu ta'rif kim tomonidan aytilgan? J: Xolmatning xotini

25. «Kambag'al – xudoyimning suygan bandasi» dey-dilar, shumi suygan bandaning holi?!». – deya kambag'al-ligidan kuyungan personaj kim? J: Enaxon

26. Mingboshining mo'ylovini ikki osilganlar deb ataydigan rus amaldorlari qaysi rus yozuvchisining asariga ishora qilishardi? J: Leonid Andreyevning «Yetti osilganlar qissasi»

27. «Kecha va kunduz» romanidagi sartaroshning ismi... J: To'xtash

28. Akbarali mingboshi necha yil ellikboshilik qilgandi? J: Olti yil

29. Akbarali mingboshi ellikboshilikka tayinlanish uchun avvalgi mingboshiga pora uchun nima bergan?

J: Yaxshi bir uloqchi otni

30. Akbarali mingboshi Miryoqub bilan qachon tanishgan? J: Ostanaqul boyning katta bir qovun saylida

31. Akbarali mingboshi mingboshilikda necha yil faoliyat ko'rsatgan? J: 13 yil

32. Qovun saylidan ikki kun o'tgandan keyin Akbarali mingboshi Miryoqubning uyiga nimalar jo'natadi?

J: Ikki arava qovun-tarvuz bilan ikki zambar uzum, ikki chorakkina qayroqi bug'doy

33. «Bir og'iz gapini silliq va yoqimli qilib gapirolmaydigan sodda va to'ng odam», – deb kimga ta'rif berilgan?

J: Akbarali mingboshiga

34. U, aksari, piyoda yuradi, yurganda ham negadir shoshilib yuradi. «Assalomu alaykum!» deb dona-dona qilib salom bersangiz, shoshilganidan bo'lsa kerak, «vass...» debgina qo'yadi. Shu bilan birga, siz tomonga bo'ynini qiyshaytirib, juda kichiklik bilan alik oladi, doim kulimsirab turgan ko'zlarini siz tomonga qiyagina bir tashlab olib, yo'rg'alagani-cha ketadi... Ushbu ta'rif kim haqida? **J: Miryoqub**

35. «Xudo bu sevgili quliga davlatni ikki qo'llab uzat-sa-da, farzand to'g'risida biroz o'ksitib qo'ygan», – deya kimga ta'rif berilgan? **J: Mingboshiga**

36. «Ikki tomon yoqasiga tilladan bolg'a surati o'rnatilgan, novcha bo'yli, mosh-birinch soqolli, xushmo'ylov va bir ko'zi jindak g'ilaydan kelgan kular yuzli odam» ta'rif kim haqida? **J: Ma'ruf injener**

37. Yodgor echki, Umarali puchuq qaysi asar qahramonlari? **J: «Kecha va kunduz»**

38. Zebi haqida: «Shaharda bir xudo bandasining ikkala dunyoga arziydigan bir qizi bor ekan!». – deya kim ta'rif bergan? **J: Miryoqub**

39. Zebi haqida: «Juda yaxshi, bulbul singari ashula qilar ekan. Ovozi Dovud payg'ambarniki singari deyдилar...». – deya kim ta'rif bergan? **J: Miryoqub**

40. Kimga «hovlisida muallim saqlab, o'g'illarini o'qitadi. Jadid maktabiga pul bilan qarashadi. Odamlarning botalarini yubortiradi. O'zi jadid gazetini o'qiydi...» – deb ta'rif berilgan?

J: **Abdusamat mingboshiga**

41. «Yiqilgan polvon ham achchig'ini kulib yengadi». Ushbu fikr kimga tegishli? J: **Miryoqubga**

42. «Shu o'jiz holimda shairmanmi men?...» misralari muallifi kim? J: **Cho'lpon**

43. «Tabiatning butun yomon tomoni

Shu o'lkaga faqat jilva qildimi?

Mo'minlarning oq vijdoni, imoni

Sham so'nganday tinsizgina so'ndimi?» misralari Cho'lponning qaysi she'ridan olingan?

J: **«Yong'in» she'ridan**

44. Cho'lponning qaysi she'ri «Kundalik daftarimdan» deb ham nomlanadi? J: **«Somon parcha»**

45. «Muhit kuchlik ekan, egdim bo'ynimni,

Chaqmoqdek yaltirab uchish yo'q endi.

Yolg'on xayollarga ko'chish yo'q endi,

Oqishning yo'lga soldim kuyimni» misralari Cho'lponning qaysi she'ridan olingan? J: **«Somon parcha»**

46. Cho'lponning qaysi she'ridagi lirik qahramon o'zini muhit erkiga berib qo'ygan? J: **«Somon parcha»**

47. Cho'lponning qaysi she'ri «Sovdim» deganlarning yolg'ondir sening!...» misralari bilan yakunlanadi?

J: **«Bir tutam sochlaring...» she'ri**

48. «Tomchilar – Ko'klarning so'zlari Yertami qamchilar...» misralari bilan tugaydigan she'r qaysi?

J: «Kuz yomg'iri» she'ri

49. Akbarali mingboshining katta xotini kim?

J: Xadichaxon

50. Zebi sevgilisining ismi kim? J: O'lmasjon

51. Kimga «Epaqa» deb laqab qo'yilgandi?

J: Miryoqubga

52. Akbarali mingboshining qizi... J: Fazilat

G'AFUR G'ULOM (1903 – 1966)

1. G'afur G'ulom dastlab kim sifatida tanildi?

J: Felyetonchi, publitsist, hajviy hikoyanavis sifatida

2. G'afur G'ulomning necha jildlik mukammal asarlar to'plami nashr qilingan? J: 12 jildlik

3. «Shodlik qo'shini bosdi saodat ko'chasini, Go'daklar jaranglatar hayitlik tangasini, Kelinchaklar axtarar pardozi qutichasini, Qirq kokil bo'lsin deydi, qistaydi yangasini». Ushbu she'r muallifini toping. J: G'afur G'ulom

4. G'afur G'ulomning «Sen yetim emassan» she'ri qachon yozilgan? J: 1942-yilda

5. G'afur G'ulomning «Alisher» she'ri qachon yozilgan?

J: Navoiy tavalludi munosabati bilan 1948-yilda

6. G'afur G'ulom qaysi she'rini o'ziga soat taqdim etgan jiyani mayor Hamidulla Husan o'g'liga bag'ishlaydi?

J: «Vaqt» she'rini

7. G'afur G'ulom «Vaqt» she'rida bir lahza mazmunini nimaga tenglashtiradi? J: Bahorga

8. «Vaqt» she'rida nemis generali urush boshlash

haqidagi qarorga qo'l qo'ygan necha sekund damni odamlar million yil fashistlarni la'natlab o'tadi? J: **Uch sekund**

9. «Vaqt» she'rida qaysi vaqtning mohiyatiga bir nazar solinadi? J: **Lahza – sekundning**

10. «*Ne-ne tarixlarni boshdan o'tkazib, Talay jafolarni tortgan eski sharq Ne-ne daholarni tarbiyat qilib, Oltobday jahonni nurga qildi g'arq*» satrlari qaysi she'rdan?

J: **«Alisher» she'ridan**

11. «Sen yetim emassan» she'rida shoir o'zining nechanchi yillardagi sargardonliklarini eslab afsuslanadi?

J: **XX asrning 10-yillari**

12. «*Tong yaqin, tong yaqin, oppoq tong yaqin*» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: **«Sen yetim emassan» she'ridan**

13. «*Bir qo'ng'iz mo'ylovli, Baroq soch mal'un, Jigar-rang bir mundir Istagi uchun Nahotki yerimiz Chappa aylanib, Nahotki daryolar Oqar teskari?*» misralari qaysi she'rdan olingan? J: **«Sen yetim emassan» she'ridan**

14. «Sog'inish» she'rida jangga ketgan yigit sevgilisi-ning ismi? J: **Nafisa**

15. «*Balki bir g'alat o'q, yo xavf-u xalar Xazinayi um-rimdan yo'qoldi olmos*» misralarida «olmos» kim yoki nimaning ramzi? J: **Farzandning**

MUSO TOSHMUHAMMAD O'G'LI OYBEK (1905 – 1968)

1. Oybekning adib sifatida shakllanishida kimning ta'siri kuchli bo'lgan? J: **Qodiriyning**

2. Oybekning shoir sifatida shakllanishida kimning ta'siri kuchli bo'lgan? J: **Cho'lponning**

3. O'zbek adabiyotida birinchilardan bo'lib kim avtobiografik roman janrini boshlab berdi? J: **Oybek**

4. Oybekning romanlari?

J: «Navoiy», «Oltin vodiya shabadalar», «Quyosh qoraymas», «Ulug' yo'l», «Qutlug' qon»

5. Oybekning qissalari?

J: «Nur qidirib», «Bolalik xotiralari», «Bola Alisher»

6. Oybekning dostonlari? J: «Qizlar», «Hamza», «Davrlm jarohati», «Dilbar – davr qizi», «O'ch», «Mashrab», «Guli va Navoiy», «Baxtigul va Sog'indiq»

7. Oybekning ilk she'riy to'plami?

J: 1926-yilda bosilgan «Tuyg'ular» to'plami

8. «Orqangdan yig'lab qoldim, Ko'ksimni tig'lab qoldim» satrlarining muallifini toping. J: **Oybek**

9. Pushkinning «Yevgeniy Onegin» romanini o'zbek tiliga kim tarjima qilgan? J: **Oybek**

10. «Lirikaning emotsiya vositalari kuchli, ba'zan uzun romandan, faktlar bilan to'lgan har xil yozuvdan ko'ra davomliroq, kuchliroq, chuqurroq ta'sir qoldira biladi» satrlarining muallifi kim? J: **Oybek**

11. Oybekning «Mashrab» dostoni qanday doston?

J: **Lirik doston**

12. «Xastamen... Fikrga, tuyg'uga to'lib, Oy menga hamqadam – asta yuramen. Sog'aysam, bir kuni yozamen to'yib, Hislarga qalbimni qo'shib yozamen» satrlarining muallifini toping. J: **Oybek**

13. «Sochlan patila, ko'zlari maxmur, Ko'zlarda sach-

raydi qora kuchli nur. Saraton quyoshi, kuz izg'irini ishlamish yuzlarning ma'no sirini... Boyligi qalb she'ri va eski tanbur» satrlarida qaysi shoir aks etgan? **J: Mashrab**

14. Oybek «Mashrab» dostonida shoir xarakteri qirralarining qaysi jihatlariga e'tiborni qaratadi?

J: 1) Mashrabning olov va quyoshga bo'lgan munosabati; 2) Mashrabning shoirligi; 3) Mashrab she'rlarining xalqqa yaqinligi; 4) Mashrab xatti-harakatlarining mantiqqa asoslanganligi

15. «Olovni ham dudni sevadi shoir, Kaftida cho'g'larni o'ynatar mohir. Quyosh jilvasini ko'rar olovda» ta'rifi qaysi shoir haqida? **J: Mashrab haqida**

16. «So'zi xalqni qattiq kuldiradi goh, Goho u qalblardan uzdiradi oh» ta'rifi qaysi shoir haqida?

J: Mashrab haqida

17. «Bulutday kezsa xalq ichidan shoir, Xotirasi quyosh kabi qoladin» ta'rifi qaysi shoir haqida? **J: Mashrab haqida**

18. «Qochadi har yerda koshonalardan, Shoh do'stlar chirkinroq begonalardan» ta'rifi qaysi shoir haqida?

J: Mashrab haqida

19. «Oybek prozada shoir-u, poeziyada prozaikdir». Oybek haqidagi ushbu fikrlar muallifi? **J: H.Olimjon**

20. Oybek Navoiy hayoti va ijodi bilan qachondan qiziq boshladi? **J: 30-yillar arafasida**

21. Oybekning «Navoiy» romani haqidagi to'g'ri hukmlarni toping. **J: 1940-yil 6-yanvardan roman ustida ish olib borish boshlandi, 1942-yilning qish oylarida yakunladi, 1944-yilda nashr etildi**

22. Oybek qaysi romani qahramonlari haqida shunday

yozgan: «Yozishdan avval men qahramonlarimni aniq-tayin ko'rganman, ular, mening xayolimda, bir paytlar tarix shudgoriga tashlangan urug'dan o'sib chiqqandek edilar».

J: «Navoiy» romani

23. «Xurosonda bir davr yaratmoq lozimki, ...o'zga xalqlar ibrat ola bilsinlar... Tokaygacha insonlar vahshat sahrosida qolurtar! Inson barcha maxluqotlarning tojidir. U sharaflı, sof, go'zal yashamog'i kerak. Davlat arboblari aql va adolatni shior qilsalar, xalqni parvarish etsalar, hayotning zangini oltinga aylantirmoq mumkin». Navoiy ushbu fikrlarini kimga aytgan? **J: Do'sti Xo'ja Afzalga**

24. Qaysi temuriy hukmdor «qilichdan ko'ra mayga, jang maydonlaridan ko'ra chaman bog'larda tuzilgan sho'x bazmlarga moyil»? **J: Husayn Boyqaro**

25. «Inson uchun, toj kiymoq shart emas, balki nomus ham vijdon sohibi bo'lmoq, jamiyat oldida o'z mas'uliyatini sezmoq shart!» Navoiy ushbu fikrlarini kimga aytgan?

J: Badluzzamonga

26. Qaysi qahramon kambag'al oiladan chiqqaniga qaramay, qanchadan-qancha beva-bechoralarga zulm o'tkazgan? **J: To'g'onbek**

27. «Qariya, o'giling ma'noli. Biroq umr qisqa ekan, yashaganingga yarasha dunyoning changini chiqarib ket!» Bu fikrlar kimga tegishli? **J: To'g'onbekka**

28. «Men aminmanki, siz jaholat tig'ini sindirmasangiz, birodarlaringiz nomussizlik botqog'iga kun sayin chuqurroq botaversalar, bu muborak yurtda hayot o'chog'i sovrilur». Navoiy ushbu fikrlarini kimga aytgan?

J: Badluzzamonga

29. Oybek «Navoiy» romaniga sevgi mavzusini olib kirish uchun qaysi to'qima obrazlardan foydalangan?

J: Arslonqul bilan Dildor

30. «Chaqmoq qanchalik balandda chaqmasin, egi bo'lgani uchun, albatta yerning qa'riga borur. Shamki, to'g'ri, adldir – kuysa ham boshdan oyoq nur bo'lib kuyur». Ushbu hikmatli so'zlar qaysi romandan olingan?

J: «Navoiy» romanidan

31. «Shoh bolasiga yurt va sipoh, darvesh bolasiga masjid-u xonaqoh kerak». Ushbu hikmatli so'zlar qaysi romandan olingan? **J: «Navoiy» romanidan**

32. «Lo'lining chimandasi yorilsa, maymunga o'yinchoq bo'ladi». Ushbu hikmatli so'zlar qaysi romandan olingan? **J: «Navoiy» romanidan**

33. «Fikrlaming sayr-u sayohati uchun qog'ozlar tolmas qanotlar kabidir. Ular tog'dan ham, dengizdan ham oshib o'tgusi». Ushbu hikmatli so'zlar qaysi romandan olingan? **J: «Navoiy» romanidan**

34. «Kaminaning shogirdlaridan, nodir iste'dod. Zamonamizning Abu Ali Sinosi bo'lishiga kaminada aslo shubha yo'q», deya Fazliddin tomonidan Navoiyga tanishtirilgan qahramon kim?

J: Sultonmurod

35. «Navoiy» romanining ikkinchi bobida Navoiy Darveshali bir bino tashini chizib beradi. Bu qaysi bino edi?

J: Kutubxona

36. Beklar begi deya ta'riflangan, Husayn Boyqaroga yaqin joyda o'tiradigan shaxs? **J: Muzaffar barlos**

37. Qadim beklar naslidan bo'lib, g'oyat bilimli, sardor,

ulug'vor odam, ovga, qushga o'chligidan biror qushi o'lib qolsa, u uchun motam tutadigan shaxs?

J: Muhammad burunduq barlos

38. Telbaroq, lekin ajoyib qilichboz, bahodir, yovqur bek, har vaqt ikki qo'li bilan shatranj o'ynaydi, deya ta'riflangan shaxs? **J: Zулnun Arg'un**

39. Ajoyib qonun chaladigan, she'r aytadigan, xatni chiroyli bitadigan, she'rni favqulodda zavq va ingichkalik bilan tanlasa-da, ashaddiy fisq va fujurchi, deya ta'riflangan shaxs? **J: Xo'ja Abdulla Marvoriy**

40. Butun harakati nafis va nozik, ajoyib raqs etadi, o'zi ixtiro qilgan raqslari bor, deya ta'riflangan shaxs?

J: Saydbadriddin

41. Badiuzzamonning hamsuhbati va shoiri kim edi?

J: Mavlono Zamoniyy

42. «O'tka yoqqil sarvni ul qaddi ra'no bo'lmasa, Elga bergil gulni ul ruxsori zebo bo'lmasa» misralari kimning qalamiga mansub? **J: Husayn Boyqaroning**

43. «*Himmat va g'ayratni aslo qo'ldan bermang. El, ulus sizdek zotlarga g'oyat muhtojdir. Ilm daraxtini yaxshi parvarish etib, yurt tuprog'iga chuqur tomir yoydirmog'imiz va undan mo'l hosil olmog'imiz kerak*». Navoiyning ushbu gaplari kimga qaratilgandi? **J: Sultonmurodga**

44. «*Havoiiy hayotga berilgan, beparvo, uquvsizroq edi*», — deya kimga ta'rif berilgan? **J: Darveshaliga**

45. «*Yirik, qiyiq, o'tkir qarovchi ko'zlari iroda va ingichka hiyla bilan birga qandaydir beqarorlik, yengil va sho'x tabiatni ham ifodalar edi*». Ushbu ta'rif kim haqida?

J: Husayn Boyqaro haqida

46. Sulton Mahmud kim edi?

J: **Abusaid mirzoning o'g'li**

47. «*Podsho qoshida bo'lib, farmonlarni yozib turar, ishlar haqida podshoga hisob beradigan*» mansab qaysi?

J: **Parvonachi**

48. «*Sodda, dilovar, ov va qush ilmining piri. O'zining maxsus yoyini kuch bilan otib o'qni taxtadan o'tkazar edi*», – deya kimga ta'rif berilgan? J: **Islim barlos**

49. «*Shunday chaqqon edikim, yetti otning ustidan qatorasi sakragan*», – deya ta'riflangan shaxs...

J: **Badriddin**

50. Olimlar orasida johilligi bilan tanilgan, do'sti Majiddin tomonidan «zamonaning Aflotuni» deya ta'riflangan shaxs kim? J: **Mavlono Shahobiddin**

51. «*Bir vaqtlar Abu Said mirzo davrida o'n ming dinorlik vaqf mulkini yeb qo'yib sharmanda bo'lgan eski qallob*», – deb kimga ta'rif berilgan? J: **Mavlono Shahobiddin**

52. Navoiy Mirak Naqqosh bilan qaysi imoratning naqshi haqida so'zlashadi? J: «**Binafsha bog'**»

53. O'zini Badiuzzamon tarafdori ko'rsatib, bu yerga qochib ketgan va shahzoda tomonidan katta iltifot ko'rgan sobiq qozi Shahobiddin, aslida, Muzaffar mirzoning josusi ekani, kuni kecha yashirin hujjatlar bilan qo'lga tushgani, bukun erta bilan dorga osilgani haqida Navoiyga kim gapirib beradi? J: **Mavlono Zamoniy**

54. Qari, sodda, so'zi va harakati telbaroq bahodir deya kim ta'riflanadi? J: **Zulnun Arg'unbek**

55. *Past bo'yli, tiyrak ko'zli, xushmuomala, hisob-kitobga mohir* kim edi? J: **Xo'ja Afzal**

56. Mirak Naqqosh kimni: *«Zehni baland, qo'li oltin ekan»*, – deb maqtaydi? J: **Kamoliddin Behzodni**

57. Xo'ja Afzal Navoiyga kim edi? J: **Do'sti**

58. *«Davlat arboblari aql va adolatni shior qilsalar, xalqni parvarish etsalar, hayotning zangini oltinga aylantirmoq mumkin»*, – degan fikrlar qaysi asardan olingan?

J: **«Navoiy» romanidan**

59. *«Belidan yuqarisi kengayib borgan, qabariq ko'krakli, miqti gavdali»*, – deya kim ta'riflangan?

J: **Husayn Boyqaro**

60. Navoiy to'rl yoshida mehmonlarga kimning she'riini o'qib bergan? J: **Qosim Anvorning**

ABDULLA QAHHOR (1907 – 1968)

1. Abdulla Qahhor qanday taxalluslar bilan matbuotda qatnashgan? J: **Norin shilpiq, Mavlon kufur, Gulyor, Erkaboy, E-boy**

2. Abdulla Qahhorning jahon novellistik adabiyotining eng yaxshi namunalari bilan bir qatorda turuvchi hikoyalar, deb baho olgan asarlari? J: **«Anor», «O'g'ri», «Bemor», «Adabiyot muallimi», «San'atkor»**

3. Abdulla Qahhorni qaysi romani uni chinakamiga xalqqa tanitdi? J: **1934-yilda yozilgan «Sarob» romanl**

4. Abdulla Qahhorning ilk muvaffaqiyatli chiqqan hikoyasi qaysi? J: **«Boshsiz odam»**

5. Abdulla Qahhor hikoyalariга xos asosiy xususiyat? J: **Mustaqil fikrlashdan mahrum, mute, jabrdiyda, nochor, xo'rlangan odamlar qismatini tasvirlash**

6. Shaxs erki, huquqi, mutelik, qullik psixologiyasi ifodasi, talqini XX asr adabiyotida Cho'lpon an'analarini eng izchil davom ettirgan adib? J: **Abdulla Qahhor**

7. Kim «Yozuvchi janmi emas, janr yozuvchini tanlaydi», – degan? J: **Abdulla Qahhor**

8. Milliy adabiyotimizda realistik hikoyachilikning asoschisi? J: **Abdulla Qahhor**

9. «Agar yozuvchilik turmushdan nusxa ko'chirishdan iborat bo'lsa, dunyoda bundan osonroq ish bo'lmas edi. Hayotdan aynan ko'chirish kitobdan ko'chirishday gap. Nusxa nusxa bo'lib qolaveradi. Bunday narsalarda originallik bo'lmaydi. Originallik hayot haqiqatini dildan o'tkazish, unga o'ylab yurgan dardini singdirish, tilaklaringni qo'shib ifodalash bilan yuzaga keladi». Ushbu fikrlar muallifini loqing. J: **Abdulla Qahhor**

10. Abdulla Qahhor qaysi asari haqida «*Uni to'rt yilda yozib tugatdim. Uni kitobxon xush qabul qildi, lekin arzon shuhratparaslik, ba'zan esa to'g'ridan to'g'ri jaholat natijasi bo'lgan tanqid nayza ko'tarib qarshi oldi. Tanqid undan nuqul siyosat izladi. Romandagi odamlarning dard-u dunyosini, oh-u zorini eshitadigan bir azamat topilmadi*», – deb yozadi? J: «**Sarob**» romani haqida

11. Abdulla Qahhorning qaysi asari xazon bo'lgan muhabbat, uvol bo'lgan umr dostoni, ikki ko'rkam yoshning, bir-biriga munosib, aslida baxt uchun tug'ilgan, ammo shaxsiyatidagi, tabiatidagi ojizliklar, qolaversa, jamiyatdagi ziddiyatlar tufayli hayotda o'z o'rnini, baxtini topolmagan navqiron avlodning achchiq fojeyi qismati, ruhiy iztiroblari, oh-zorlari to'g'risidagi asar? J: «**Sarob**» romani

12. «Sarob» romanida kimlarning muhabbati tasvirlanadi? **J: Saidiy va Munisxonlarning**

13. «Sarob» romanidagi Saidiyning o'z ismi?

J: Rahimjon

14. Saidiyning kasbi? **J: Jurnalist va yozuvchi**

15. Saidiyning oxirgi 11 so'm pulini ham avrab tortib olgan, yolg'onchi, ikkiyuzlamachi shoir kim? **J: Ulfat**

16. So'nggi vaqtlarda bosmachiga chiqib ketgan Saidiy va Salimxonlarga tanish bo'lgan shaxs? **J: Is'hoq afandi**

17. Saidiy Salimxonga Tolstoyning vafotl munosabati bilan yozilgan qaysi shoirning she'rini o'qib beradi?

J: Abdulla To'qayning

18. Salimxonni Qozonga olib borib, o'zining jurnalist kuyovi bilan tanishtirib qo'ygan, otasining do'sti bo'lgan taraqqiyparvar mashhur boy kim? **J: Husaynov**

19. Saidiyning qaysi she'ri va hikoyasi xizmatchilarning ehtiyotsizligi tufayli qoladigan materiallar ichidan topilib, birinchi marta jurnalga chiqarish uchun navbatga qo'yiladi?

J: «Vodiy» she'ri, «Qalandar» hikoyasi

20. Saidiyning asarlarini o'qib, ularda iste'dod namunalarini ko'rib, uning uyiga xat yo'llagan jurnalist?

J: Kenja

21. Yosh qalamkashlarning she'rlarini ko'rib chiqmasdan ham, ularga jurnalda «bosilmaydi» degan javob yuboruvchi jurnalist kim? **J: Yoqubjon**

22. Saidiyning yoshligidagi hammaktabi, bilimga chanqoq yigit kim? **J: Tesha**

23. «Basharti tanqid qilinsa ham yaxshi, tanilasiz, tanqid darajasida asar yaratish oson emas. So'kilsangiz ham

mayli, o'quvchingiz ko'payadi», – deya Saidiyga hikoya mavzusini ma'qullagan atoqli tanqidchi? **J: Abbosxon**

24. Qaysi hikoyasi sababli Saidiy bilan Kenja o'rtasida adovat paydo bo'ldi? **J: Ilhom tomonidan Saidiyga yozish uchun plani berilgan hikoya**

25. Saidiy kimning qiziga uylanadi?

J: Murodxo'ja domlani

26. Saidiy kim bilan o'z taqdirini bog'laydi?

J: Soraxondek tasqara bilan

27. «*Qullashim mumkinmi?*» Bu so'zni u juda tez aytdi, ammo aytib bo'lguncha ko'zidan yosh chiqib ketayozdi». Ushbu holatga Saidiy qachon tushadi? **J: To'ydan keyin Munisxon bilan ilk bor uchrashganda**

28. Saidiy asar oxirida qanday holga tushadi?

J: Telba holga tushib, qaynotasining dargohidan bosh olib ketadi

29. «*Rahimjon hozir shalag'i chiqqan aravaday Murodxo'ja domlani tomorqasida ag'anab yotibdi*». Ushbu parcha kimning qaysi asaridan olingan?

J: Abdulla Qahhorning «Sarob» romanidan

30. Abdulla Qahhor qaysi asari qahramonining ruhiyati, ma'naviy inqirozi tasvirida ekzistensializm metodidan foydalangan? **J: «Sarob» romanida**

31. Kalamush bilan ko'mir konida bo'ladigan halokat, mushuk bilan beda, Britaniyaning mustamlaka siyosati bilan Hindistonning oq sigiri, yer magniti bilan shimoldagi «kamalak», hatto tish og'rig'i bilan ko'z og'rig'i orasida ham bir munosabat – bog'lanish bor ekaniga kim ishonadi?

J: Salimxon

32. Adabiyot maydonining «bahodirlari» deya kimlarga ta'rif berilgan?

J: Ulfat, Abbosxon, Ilhom

33. Saidiyga do'stona munosabatda bo'lgan, unga oziq-ovqat va puldan o'zi so'ramasa ham yordam bergan personaj kim? **J: Shafrin**

34. Saidiyda zakovat belgllari ko'rganini, bu yigit oddiy studentlardan yuqori turishini tez-tez so'zlab turgan personaj kim? **J: Salimxon**

35. O'zining obro'yi, ulug' sifatligiga qaramay, takabbur emas, dilkash, ko'nglida kiri yo'q, kim qanday yomon ahvolda qolsa, yordam qo'lini cho'zadi; madaniyatni sevardi, o'zbek xalqidan dohiylar chiqishini tilaydi; odam taniydi; kishidagi qobiliyat, zakovatni go'yo o'ta ko'radi deb kimga ta'rif berilgan? **J: Salimxonga**

36. Panama kanalining qazilishi, Rus-Yapon urushi-ning sabab va natijalari, «Imperatritsa» paroxodining halokati, ingliz olimi Ramzeyning yer ostidagi ko'mirni gazga aylantirib foydalanish mumkin ekanligini ochgani, Bayronning jahongashta bo'lgani, Angliyaning mustamlaka siyosati, To'qay davridagi tatar adabiyoti, insondagi qobiliyat va zakovat, islom va isloh, turklar bilan armanilar orasidagi adovat, kompartiyaning milliy siyosati, Turkistonning fath qilinuvi va shu kabilar haqidagi gaplar kimlarning suhbatida aks etgandi? **J: Salimxon va Saidlyning**

37. Saidiy qachon: «Olam yaxshi. Hayot go'zal. Natijasiz mehnat bo'lmaydi», – deb o'ylaydi? **J: Saidiyning bir she'ri va hikoyasining Jurnalda chiqishi uchun navbatga qo'yilgani to'g'risida jurnaldan xat kelganda**

38. Ro'zada saharlik ustida uxlab qoladigan yigit kim edi? J: **Tesha**

39. Saidiy tomonidan: «*Bilimga chanqagan yigit*», deb ta'riflangan personaj kim? J: **Tesha**

40. Saidiyning bolalikdagi do'sti... J: **Tesha**

MAQSUD SHAYXZODA (1908 – 1967)

1. Qaysi ijodkor: «*She'r chin go'zallik singlisi ekan*», deb yozgan? J: **Maqsud Shayxzoda**

2. «*She'rsiz qalblarga achinaman men, Ularda na tonglar kunduzni boshlar*», deb yozgan muallifni toping.

J: **Maqsud Shayxzoda**

3. Maqsud Shayxzodaning «Toshkentnoma» nomli lirik-falsafiy dostoni qachon yozilgan?

J: **1956 – 1957-yillarda**

4. Kimning fikricha, *she'r ma'rifatdan, hayotga muhabbatdan kam bo'lmagan darajadagi ehtiyoj sanalmog'i* dar-kor? J: **Maqsud Shayxzodaning**

5. «*She'rsiz ko'chani tola qarg'agan, Bu joyda sevgining manzili bekik*», – deb yozgan muallifni toping.

J: **Maqsud Shayxzoda**

6. «*Elga dastyor bo'lsa she'rlarimiz – Demakki, umrimiz o'tmabdi bekor...*» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «*She'r chin go'zallik singlisi ekan*» she'ridan

7. «*Ayriliq*» she'rida shoir o'zi bilan kim yoki nima o'rtasidagi ayrilliqni nazarda tutadi?

J: **O'zi bilan asarl o'rtasidagi ayrilliqni**

8. «*Ayriliq*» she'riining mazmuni: «Shoir ko'p yillar qunt bi-

lan dilidagi so'zlarini, hayotining altin yillarini ilhomga bag'ishlagan holda poema tarzida bayon qildi. Boshidagi sochlarining oqi ko'paydi, bir asr o'tli qo'shiq kuylagan qalamga qulluq qildi. Biroq so'nggi sahifaga nuqta qo'yganida o'zini g'arib, yolg'iz va xafa holga tushganini, go'yo sevgisi bilan vidolashgandek, hamrohini yo'qotib qo'ygandek, vatanidan boshqa notanish yurtga ko'chib ketgandek his qildi».

9. «Ayriliq» she'ri qachon yaratilgan? J: 1962-yilda

10. «Qo'llar» she'ri «Ko'zlarni debdilar: «Ruhning ko'zgusi». Ularda namoyon qalblar sezgisi» misralari bilan boshlanib, «Qo'llar ham qo'llaydi o'z egasini. Buyruqni bajarmoq qo'l hunaridir, Ha, qo'llar – yurakning navkardaridir», – misralari bilan tugaydi.

11. «Qo'llar» she'rida shoirlar insonning ko'zlari, ko'zlarni qalblarning tilmochi deya ulug'laganlari holda, negadir odamning qo'llari haqida yozishni unutganliklariga e'tiroz bildiriladi. Qo'llarning har siquvida ne-ne ma'no bor ekanligi ta'kidlanadi. Qo'llar bor, muloyim, g'oyat shafqatli; ayovsiz, yovuz shiddatli; hayotbaxsh qon bilan iliq; go'r kabi sovuqqa to'liq; ishyoqmas, lapashang, tanbal; tezligi bilinar dangal va hokazo sifatlari bayon etiladi.

12. «Shaharlar boqiydir, umr – o'tkinchi, Daryolar sobitdir, suvlar – ko'chkinchi» misralari qaysi dostonidan olingan? J: «Toshkentnoma»dan

13. «Nasr – og'ir qadam, nazm – chopog'on» misralari qaysi dostonidan olingan? J: «Toshkentnoma»dan

14. Qadimda Shosh – Toshkentning qaysi buyumi Eron, Turkiston va boshqa yerlarda mashhur bo'lgan?

J: Kamoni

15. Toshkentning nechta darvozasi bo'lgan? **J: 12 ta**

16. «Toshkentnoma» dostonida shoir kimning asarini o'qiyotganda urush haqidagi xabarni eshitadi?

J: Xondamirning

17. Urush haqidagi xabarni eshitib, Maqsud Shayxzodaga «Yov g'alamis, quv, shiddatli. Bosib kirgan yerimizga, Qasos deya qo'zg'algan el, Kel, birodar, she'rimizga – Kiygizaylik biz ham shine!» degan shoir?

J: Hamid Olimjon

18. Dostonda Toshkentning bolajonligi kimlar orqali tasvirlab beriladi? **J: 14 yetim bolani asrab olgan Shoahmad aka va Bahri oralar orqali**

19. Shoir agar Toshkentga taxallus qo'yilsa, ... nom unga mos kelar edi deydi. Bu nom qaysi? **J: Salomobod**

20. Maqsud Shayxzoda dostonini nechta vaznda yozgan? **J: «Men o'zbek she'rining to'qqiz vaznda Sening dostoningni ohangga soldim».**

21. Doston necha bobdan tuzilgan? **J: 18 bobda**

22. «She'ri – kurash, baxt va umid!», – deya kimning she'rlariga ta'rif berilgan? **J: Hamid Olimjonning**

23. Asl shoir edi deb kimni ta'riflaydi?

J: Hamid Olimjonni

24. «Biri – she'rimizning o'li yuragi», – deb kim ta'riflangan? **J: G'afur G'ulom**

25. «Biri – nasr uyining baland tiragi», – deb kim ta'riflangan? **J: Oybek**

26. «Yomonliklar o'tkinchidir, yaxshilik – g'olib» misralari qaysi asardan olingan?

J: «Toshkentnoma» dostonidan

27. «Toshkentni sevmqlik yurakning ishi, bu uchun shartmikan bunda tug'ilmoq» misralari muallifi kim?

J: **M.Shayxzoda**

28. Qo'llarni yurakning navkarlariga o'xshatgan shoir kim? J: **M.Shayxzoda**

29. «Toshkentnoma» dostonida shoir kimning zamonasini ko'zni yumib sayr etardim deydi?

J: **Navoiy zamonasida**

30. Shayxzoda kimni har galgiday xiyobon chekkasida xotirjam ko'rdim deydi? J: **Hamid Olimjonni**

31. Kitobni beg'araz xayrixohga, mangu ishchiga o'xshatgan shoir kim? J: **M.Shayxzoda**

HAMID OLIMJON (1909 – 1944)

1. Hamid Olimjon qachon va qayerda tug'ilgan?

J: **1909-yilda Jizzax shahrida**

2. Ilk she'ri qanday nomlangan? J: **«Kimdir» she'ri**
1926-yilda «Zarafshon» gazetasida bosilgan

3. Ilk she'riy to'plami? J: **«Ko'klam»**

4. Ilk hikoyalar to'plami qanday nomlangan?

J: **«Tong shabadasi»**

5. Pyesalarini toping. J: **«Muqanna», «Jlnoyat»**

6. Hamid Olimjonning necha jildlik «Mukammal asarlar to'plami» e'lon qilingan? J: **10 jildlik**

7. Hamid Olimjonning «O'rik gullaganda» she'ri qanday munosabat bilan yaratilgan? J: **Hamid Olimjon 1937-yilning martida Qozog'istonga borib qaytadi. U yerda oppoq qor bo'lgan paytda o'z yurtida o'rikning oppoq bo'lib gullaganini ko'radi va she'r yozadi**

8. «O'rik gullaganda» she'rida shoir bahordan nimani so'raydi va bahor ham, qushlar ham, har bir kurtak ham unga qanday javob beradi? J: **Baxtim bormi, deb so'raydi va baxting bor, degan javobni oladi**

9. «*Mana senga olam-olam gul, Etagingga siqqanicha ol. Bunda tole har narsadan mo'l, To o'lguncha shu o'lkada qol*» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: **«O'rik gullaganda» she'ridan**

10. Hamid Olimjonning «Ofeliyaning o'limi» she'ri qanday munosabat bilan yaratilgan?

J: **1936-yilda O'zbek Milliy teatrida «Hamlet» tragediyasi qo'yiladi. Ofeliya rollni Shohida Mahzumova maromiga yetkazib o'ynaydi. Bundan ta'sirlangan Hamid Olimjon shu she'rnı yaratadi**

11. «*Javob berib ko'r-chi, nomard tabiat, Bunchalar go'zalni nechun yaratding?! O'zing gunohkorsan, asiysan behad, nechun yaratding-u, o'llarga otding?*». Ushbu satrlar qaysi asardan olingan?

J: **«Ofeliyaning o'limi» she'ridan**

12. «*Nega kerak edi, shu chiroy, shu o'l, Shu yoniq yulduzni ko'zga yashlamoq?*» satrlari qaysi she'rdan olingan?

J: **«Ofeliyaning o'limi» she'ridan**

13. Hamid Olimjonning «Na bo'lg'ay bir nafas men ham yanog'ing uzra xol bo'lsam», deb boshlanuvchi g'azali qaysi vaznda yozilgan?

J: **Aruzning hazaji musammani solim vaznida**

14. Butog'ingga qo'nib tunlar bulbul kabi xonish qilsam, tong chog'i gulg'unchangni o'pib ochguvchi shamol bo'lsam, deya orzulanuvchi shoir kim? J: **Hamid Olimjon**

15. «Muqanna» dramasi 4 parda, 8 ko'rinishli tarixiy drama. Qatnashuvchilar: *Hoshim Hakim o'g'li* – Muqanna; *Fero'z* – qul xo'jasi; *Otash*, *Gulobod* – uning xotini, *Guloyin* – uning qizi *Fero'z*ning qullari; *G'irdak*, *Xishriy*, *Bog'iy*, *Hakim* – zarafshonlik dehqonlar; *Kulartakin* – harbiy; *Sayid-battol* – arab qo'shini qo'mondoni; *Jaloyir* – arab ruhoniysi; *Ibn Muoz* – arab qo'shini o'qmondoni; *Zayd* – elchi. Voqea VIII asrning ikkinchi yarmida Movarounnahrda o'tadi.

16. «Muqanna» dramasi qanday boshlanadi?

J: Bahor, olam gulga burkangan. Otashning qizi Guloyin gul-lolalar terib, gulga botsa ham ma'yus va baxtsiz ekanligi, vatanning bosqinchilar qo'lida ado bo'layotganligidan afsuslanishi bilan boshlanadi

17. «Kuygay» qo'shig'i qaysi drama uchun aruz vazni-da yozilgan? **J: «Muqanna» dramasi uchun**

18. «Kuygay» qo'shig'ining muallifini toping.

J: Hamid Ollmjon

19. «Kuygay» qo'shig'ini kimlar ijro etgan?

J: Yunus Rajabiy va uning farzandi Hasan Rajabiy

20. «*So'zingning sharpasi tekkanda olam bob, bob kuygay, Dengizlar, daryolar, hattoki ko'llarda hubob kuygay*». Ushbu satrlar muallifini toping. **J: Hamid Ollmjon**

21. «*So'zingning sharpasi tekkanda olam bob, bob kuygay, Dengizlar, daryolar, hattoki ko'llarda hubob kuygay*». Ushbu she'rning vaznini aniqlang.

J: Hazaji musammanl solim

22. Hamid Olimjonning «Muqanna» dramasining yaratilishiga nima turki bo'lgan? **J: S. Ayniyning «Muqanna qo'zg'oloni» tarixiy ocherkl**

23. Hamid Olimjon «Muqanna» dramasi yaratishda qaysi manbalardan foydalangan? J: **Muhammad Narshaxiyning «Buxoro tarixi» va G.Ibrohimovning «Islomning kelib chiqishi va sinfiy mohiyati» asaridan**

24. «Muqanna» dramasi tarixiy obrazlarni toping.

J: **G'irdak, Bog'ly, Xlshriy, Hakim, Kulartagin**

25. «Muqanna» dramasi tarixiy obrazlarni toping.

J: **Otash, Gulobod, Guloyin**

26. Muqannaning asl ismi kim edi?

J: **Hoshim ibn Hakim**

27. Muqanna so'zning ma'nosi nima? J: **Niqobli kishi**

28. Otash kim?

J: **Otashparastlar diniga mansub qullardan biri**

29. Otashning xotini va qizining ismi?

J: **Gulobod va Guloyin**

30. Kim Feruzning bosqinchilarga qulluq qilib, masjid qurganidan norozi? J: **Gulobod**

31. Otashparsatlikka ham, bosqinchilar olib kelgan din-ga ham loqayd bo'lgan qahramon? J: **Guloyin**

32. Muqanna qayerlik bo'lgan? J: **Marvlik**

33. Muqanna kimning huzurida sarxang (ofitser) bo'lib xizmat qilgan? J: **Abu Muslim**

34. Muqanna haqida: «*U keng bilimli, turli fanlar va sirlari san'atlardan xabardor kishi bo'lgan*», — deb yozgan tarixchi?

J: **Narshaxiy**

35. «*Boshqalar faqat vujudan iborat edilar. Men esa boshdan-oyoq ruhdan iboratman va istagan qiyofada, hatto Odam Ato, Nuh, Ibrohim, Muso, Iso, Muhammad, Abu Muslim sifatida paydo bo'lishim mumkin*», — degan qahramon?

J: Muqanna

36. «Sizni bosgan jarohatlarga malham, Agar xudo kerak bo'lsa, xudo ham, Odam ham man, ozodlikdir shiorim, Hurmihatdir topinajak ollohim!», – degan qahramon?

J: Muqanna

37. «Yo'q, men sizman, xuddi sizning o'zingiz, Bu ko'zlarim xuddi sizning ko'zingiz». Ushbu fikrlar qaysi qahramonga tegishli? **J: Muqannaga**

38. «Shuncha yillar otashgohga topindim Va bilmadim, ilohim kim, tangrim kim? Qayg'usi yo'q biror kunni ko'rmadim, Biror soat men baxtiyor bo'lmadim. Ixtiyorni bersang agar menga sen, Ozodlikka topinardim yolg'iz men» fikrlari kimga tegishli? **J: Guloyinga**

39. Battol va Feruz singari xoinlarni larzaga soluvchi qilich sohibi, mard va jasur ayol siymosi? **J: Guloyin**

40. Qaysi asarda siyosiy va mafkuraviy aqidalar to'riga ilinmagan, cho'ri bo'lsa ham o'zini erkin qushdek his etuvchi, pokiza, yorug' orzular va intilishlar bilan yashayotgan qiz Guloyin obrazi berilgan?

J: «Muqanna» dramasida

41. «Sen bir bog'san, men-chi unda bitta gul» deb Muqannaga murojaat qilgan qiz? **J: Guloyin**

42. «Muqanna» dramasida Guloyin qanday halok bo'ladi? **J: Xoin qilichidan halok bo'ladi**

43. Kim Guloyin obrazini jahon adabiyotining Laurensiya, Neston-Darjon obrazlariga qiyos qiladi?

J: Komil Yashin

44. Muqannani ko'rmoqchi bo'lganlar qanday kiyim kiyishlari lozim bo'lgan? **J: Oq kiyim**

45. «Yaxshiki yer yutdi o'sha tulkini», – deb kimga nisbatan aytilgan? J: **Qutaybaga**

46. Butxonasida kabutarning tuxumicha keladigan inju bo'lgan sanam qaysi shaharda bor edi? J: **Poykandda**

47. «Biz qul edik, endi butun o'lka qul». Ushbu fikrlarni kim aytgan? J: **Otash**

48. Qaysi qahramon *Xudo ham, Payg'ambar ham* men deydi? J: **Muqanna**

49. Kim oq kiyingan farishtaga o'xshatiladi? J: **G'irdak**

MIRTEMIR (1910 – 1978)

1. Patti, Norbuvi, Toshbu singari ajoyib ayollar obrazini yaratgan ijodkorni toping. J: **Mirtemir**

2. Mirtemirning she'riy to'plamlarini toping.

J: «Zafar», «Kommuna», «Qaynashlar», «Bong»

3. Qaysi ijodkor 22 yoshida qamoqqa olinib, Moskva – Volga kanali qurilishida ishlagan? J: **Mirtemir**

4. Qaysi ijodkor Yo'ldosh Oxunboboyevga to'rtinchi kotib etib tayinlangan edi? J: **Mirtemir**

5. Mirtemir «Onaginam» she'rini qanday munosabat bilan yozgan? J: **Qamoqda bo'lgan shoir onaizorining so'nggi kunlarini ko'rmagan va uning oldida farzandlik burchini o'tay olmaganidan ta'sirlanib yozgan**

6. «Onaginam» she'ri qanday boshlanadi?

J: «**Tovonimga chaqir tikanakday botguvchi – g'ashlik. Bedavo sizlovuqday sizlatguvchi – g'ashlik**»

7. «Onaginam» she'rida shoirning yuragida tog'day zil, abadiyatday cheksiz armon bo'lgan narsa nima?

J: Onasini so'nggi yo'lga o'zi kuzata olmagani

8. «Odam bo'ldimmi menam?» satrlari qaysi she'rda takror va takror uchraydi? **J: «Onaginam» she'rida**

9. Mirtemirning tarjimalarini toping.

J: Pushkinning «Ruslan va Lyudmila», M.Lermontovning «Ismoilbek», «Savdogar Kalashnikov haqida qissa» va T.Shevchenko she'rlari, Nekrasovning «Rusiyada kim yaxshi yashaydi?» va Sh.Rustavelining «Yo'lbars terisini yopingan pahlavon» asari, «Manas» eposi

10. Dostonlarini toping. J: «Ajdar», «Suv qizi», «Dilkusho», «Oysanamning to'yida», «Qo'zi»

11. Mirtemirning qaysi dostoni qamoq yillarida qurilish taassurotlariga bag'ishlangan? J: «Nomus»

12. «Birinchi prezident» pyesasining muallifi?

J: Mirtemir

13. Mirtemirning «Men seni injitmayman Va lekin tinchitmayman» satrlari kimga bag'ishlangan?

J: Xotini Yorqinoy, yani To'rash kellinga

14. Mirtemirning «Charx urib, bo'z to'rg'ayday bo'zlashim bor boshingda, Ey sochlari to'lqini tun singari sim-siyoh. Xol kabi paydo bo'lgum yanog'ing yo qoshingda, Ey izlari g'ubori ko'zlarimga to'tiyo» satrlari kimga bag'ishlangan?

J: Xotini Yorqinoy, yani To'rash kelinga

15. Qaysi shoir Mirtemirning erkalanib she'r yozishni yoqtirganini ta'kidlaydi? J: G'afur G'ulom

16. Qaysi shoir «She'rda biror so'zni o'ynata olmagan shoir shoir emas», deb yozgan?

J: Mirtemir

17. Mirtemir «Kipriklarim» she'rida qanday g'oyani ilgari suradi? **J: Yosh qalamkashlarni adabiyotimiz baxtiga ko'z qorachig'idek asrash**

18. Mirtemir «Kipriklarim» she'rida kimlarni kipriklarim, deb ataydi?

J: O'zi parvarishlab o'stirayotgan ijodkor yoshlarni

19. «*Quyunlarda qolganimda, changga o'ralganimda, Ohangaron to'zonidan zangi qoralganimda, Yoki yaxshi timsol izlab, changday taralganimda, O'zbekiston tonglarini bedor kutgan ko'zlarim, tengsiz tonglar falsafasin tashna yutgan ko'zlarim*» satrlari Mirtemirning qaysi she'ridan?

J: «Kipriklarim» she'ridan

20. Mirtemir «armonimday buyuksiz!» deganda kimlarni nazarda tutgan? **J: Yosh qalamkashlarni**

21. Mirtemir qaysi she'rida yuz bir shohdan ortiq piyri badavlat o'zbek otaxoni obrazini tasvirlaydi?

J: «Oqsoqol» she'rida

22. «Hali ne yuklarni ko'tarolgudek, Hali ne tog'larga panja solgudek, Hali ham yurtida misoli kam dov», deya kim ta'riflanadi? **J: Oqsoqol**

23. «Oqsoqol» she'ridagi oqsoqol qaysi qishloqdan va uning nechta farzandi, nabiralari bor edi? **J: Olmos qishlog'idan, 16 ta o'g'il-qizi, 41 ta nabirasi bor edi**

24. «Surat» dostonida Mirtemir kimning nomi bilan harakat qiladi? **J: Toshlonning**

25. Mirtemirning «Surat» dostonidagi obrazlarni sanang.

J: Toshlon va Oysuluv

26. «Surat» dostonida Toshlon necha yil jangda bo'lad? **J: To'rt yil**

27. «Surat» dostonidagi Oysuluvning kasbi?

J: **Raqqosa**

28. «Gunohim na? Jangda bo'lganim,

Qon kechganim, yuz bor o'lganim?

Diydoringni unutmayin

O'limlardan hallab kelganim?» Ushbu satrlar qaysi asardan olingan? J: **Mirtemirning «Surat» dostonidan**

29. «Bazmlarning guli bo'lganing –

Yolg'on bo'lsa, boq-chi ko'zimga.

Maqtovlarning quli bo'lganing –

Yolg'on bo'lsa, ayt-chi o'zimga». Ushbu satrlar qaysi asardan olingan? J: **Mirtemirning «Surat» dostonidan**

30. «Hammasidan kulishing yaxshi,

Dilkash munis turishing yaxshi». Ushbu satrlar qaysi asardan olingan? J: **Mirtemirning «Surat» dostonidan**

31. Oysuluv nima uchun boshqa kishiga turmushga chiqardi? J: **Yorining jangda halok bo'lganini eshitganidan so'ng**

32. «Qo'shiqlar to'qisam – no'noq bo'lmasa,

Sendan o'zga dilga qo'noq bo'lmasa!

Kuylasam tun-u kun suluvlaringni,

Kuylash mumkinmi dil qaynoq bo'lmasa?» satrlari qaysi asardan olingan? J: **«Surat» dostonidan**

33. «Ey... Ko'zlaring muncha ham qiyiq,

Muncha qiyiq, muncha betiliq,

Kipriklaring muncha ham quyuq,

O'g'limga o'xshaysan, bolajon!» satrlari qaysi asardan olingan? J: **«Surat» dostonidan**

34. «Armonli bir yosh shoir edim.

Zuhro bo'lmasang ham chiroyda,

Men ishqingda naq Tohir edim» misralari bilan qaysi she'r boshlanadi? J: **«Surat» dostoni**

35. *«Dilim ranjitsa ham do'q-u dag'dag'a,*

Bog'imda bu oqshom jonon o'ynasin.

Gulday chiroyidan bo'lay sadag'a,

Ochilib-sochilib, chunon o'ynasin» misralari qaysi asardan olingan? J: **«Surat» dostonidan**

36. *«Oqsoqol»* she'rining muallifi kim? J: **Mirtemir**

37. *«Bizning qishloq tog' bag'rida,*

Tog' bag'rida – bog' bag'rida» misralari bilan qaysi she'r boshlanadi? J: **«Ballq ovl»**

38. *«Qush bo'lib qochar bo'lsang, tarlon bo'lib quvgayman, Tog'larda sharsharadek g'uboringni yuvgayman»* misralari qaysi she'rdan olingan? J: **«Men sen!...»**

ZULFIYA (1915 – 1996)

1. Zulfiya farzandlarining ismi? J: **Hulkar va Omon**

2. *«Bahor keldi seni so'roqlab»* she'rida shoira qaysi obrazdan unumli foydalanadi? J: **Shabboda obrazidan**

3. *«Bahor keldi seni so'roqlab»* she'ri qanday boshlanadi? J: **Salqin saharlarda, bodom gulida, Binafsha labida, yerlarda bahor**

4. *«Hijroning qalbidam, sozing qo'limda, Hayotni kuylayman, chekinar alam. Tunlar tushimdasan, kunduz yodimda, Men hayot ekanman, hayotsan sen ham!»* misralari qaysi she'rdan olingan?

J: **«Bahor keldi seni so'roqlab» she'ridan**

5. *«Urush! Noming o'chsin jahonda, Hamon bitmas sen*

solgan alam. Sen tufayli ko'p xonadonda Ota nomli buyuk shodlik kam» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «O'g'lim, sira bo'lmaydi urush» she'ridan

6. *«Ota bo'lib soldim men yo'lga, Ona bo'lib mehrimga oldim. Mana, yurtga o'g'il o'stirgan Bir davlatmand boy bo'lib qoldim»* misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «O'g'lim, sira bo'lmaydi urush» she'ridan

7. *«Mushoira»* she'rida Zulfiya qaysi yurt tuprog'ida bo'lib o'tgan mushoirani qalamga olgan? **J: Hindistonda**

8. Sharqda shoirlar musobaqasi qanday atalgan?

J: Mushoira

9. Hindlar udumini shoira qanday tasvirlaydi?

J: Oyoq kiyimlarni yechib, gilamda chordana qurib o'tirib she'r o'qish

10. Zulfiya *«Mushoira»* she'rida har bir yurt farzandlarining nimasiga e'tibor beradi va tasanno o'qiydi?

J: Poyafzallariga va kosiblar san'atiga tahsin aytadi

11. Zulfiya o'zi kiygan tuflini tikkan kosib ismini kim deydi? **J: Ahmad**

12. *«Sen ermak emassan, sen non, sen orom, Orzu pokiza. Sen hayot!»* deganda Zulfiya nimani nazarda tutgan? **J: Mushoirani**

13. *«Xotiram siniqlari»* she'rida qaysi tuhfa qadrlanib, olqishlanadi? **J: Hurriyat, Istiqlol**

14. Zulfiya onasining kimning bayozlarini o'qib berganlarini esga olib g'ururlanadi?

J: So'fi Olloyor va Mashrab bayozlarini

15. *«Va hademay sezdik bu qahramonni, tig'day tillarida yalay boshladi. Qadami yetganda har xonadonning*

Quvorichi bujmayib, so'liy boshladi» misralarida qaysi davr tilga olinmoqda? J: **Qatag'on davri**

16. *«Aka, ko'zingizda o'tash bor edi, Aka, joningizda quyosh bor edi... Sizni-da qora tun oldilarmikin, Qo'lingizga kishan soldilarmikin, Yukinish, yalinchmas, g'urumi ko'rib, Vahshiy g'azablarda yondilarmikin?!»* misralari qaysi she'rdan olingan? J: **«Xotiram siniqlari» she'ridan**

17. *«Alam. Yomon alam ko'zing ko'r bo'lsa, Lekin so'qir dillik undan-da dahshat. Xalq ganjin yulmoqqa cho'zilgan qo'lga Biz alvon guldasta tutibmiz faqat»* misralari nimaga ishora qiladi?

J: **Xalqning eng sara farzandlarini yo'q qilishni maqsad qilgan sho'ro hukumatiga gul tutganlarga**

18. *«Aytilmagan alam, yozilmagan she'r, Olinmagan qasos – yurak titrog'im»*, deya yurak armonlarini to'kib solgan shoira kim? J: **Zulfiya**

19. *«Humiyat, kelding-ey, al-omon kelding, Seni qalbim, ko'zim, so'zlarim quchar. Vaqt yetse shu xalqqa qolar daftarim, Vaqt yetse, bu yoqda qolar dardlarim...»* deya is-tiqlolni Zulfiya qaysi she'rida olqishlagan?

J: **«Xotiram siniqlari» she'rida**

SHUHRAT (1918 – 1995)

1. Shuhrat adabiyot tarixida qanday ijodkor sifatida e'tirof etiladi? J: **Shoir, nosir, dramaturg**

2. O'z ijodini nimalar yozishdan boshlagan?

J: **1935-yilda she'rlar yozishdan boshlagan**

3. Shuhratning qaysi romanlari mustaqillik davri o'zbek

adabiyotida munosib o'ringa ega bo'lgan? J: «Oltin zanglamas», «Jannat qldirganlar» romanlari

4. Qaysi komediyalari bilan teatr san'ati rivojiga munosib ulush qo'shgan?

J: «Besh kunlik kuyov», «Qo'sha qaringlar»

5. «Oltin zanglamas» romanida «ishonchga kirgan tuhmatchilar» kim edi? J: Mirsalim, Shukurov

6. Bir-biridan farq qiluvchi tergovchilar kimlar edi?

J: Kishining ko'ngli suv ichadigan tergovchi – Pushkaryov, kishining ensasini tosh qotiradigan tergovchi – Chuxanov

7. «Badavlat xonadondan chiqmaganmanki, otamning sho'ro hukumati tufayli qo'ldan ketgan mol-mulkini eslab, xumori tutsa; chet elda bo'lganim yo'qki, uning usti yaltiroqligiga uchsam, o'shanday hayotni orzu qilsam; birorta mafkurasi buzuv odamda o'qiganim yo'qki, u meni yo'ldan urgan bo'lsa!», – deya o'ziga qo'yilgan ayblarni inkor qilgan shaxs? J: Sodiq Qo'chqorov

8. «Talaffuzidan Samarqand shevasi yaqqol sezilib turadigan, Sodiqqa yoqmaydigan Chuxanovga ko'maklashadigan yigit»? J: Saydullayev

9. Bir vaqtlar darsga ichib kelgani uchun Sodiqdan daki eshitgan o'qituvchi? J: Shukurov

10. Sodiqqa «Hukumat xotin-qizlarni erkaklar bilan teng qilaman deb bekor urinadi, yigirmata xotinning aqli bir tovuqnikicha yo'q», – degan fikrlarni Shukurov qachon aytgansan deydi?

J: Mavjuda Abdurahmonova nomzodi deputatlikka ko'rsatilganda

11. «*Mening vijdonim pok. Itning tili tekkan bilan daryoning suvi harom bo'lmaydi. Yolg'onning oyog'i qisqa, bir kuni misini chiqadi*», – deya o'ziga qo'yilgan tuhmatlarni inkor qilgan shaxs? J: **Sodiq**

12. «Itning tili tekkani bilan daryoning suvi harom bo'lmaydi», – degan ibratli fikr qaysi asarlarda uchraydi? J: **Shuhratning «Oltin zanglamas» romanida va Abu Mansur Saolibiyning «Yatimat ud-dahr» asarida**

13. «...oq-sariqdan kelgan, ko'zlari ko'm-ko'k, qoshlari sezilar-sezilmas kulrang, burnining uchi birov chertib qo'ygandek to'mtoq, engagi uchli, labi cho'g'dek qizil ekan», – deb kimga ta'rif beriladi? J: **Pushkaryovga**

14. Sodiqqa yolg'iz qolganda: «*Bo'yingizga oling qo'ying-da, o'zingizni qiynab nima qilasiz, siz kuch bergan to'nka endi ko'karmaydi*», – deb kim aytgan?

J: **Saydullayev**

15. Sodiqni maktabdagi halol o'qituvchilarni quvg'in qilish, ta'qib ostiga olish, talabalar orasida diniy targ'ibot olib borish (qaldirg'ochni Makkayi mukarramadan kelgan degan, taloq haqida odobsiz latifa aytib berganmish), maishiy jihatdan buzilib, yosh xotinga uylanish, ochilgan xotin-qizlarni tahqirlashda ayblagan personaj kim? J: **Shukurov**

16. «*Xalq dushmani Boltaqul sizning maslakdoshingiz ekanini unutmang!*» – deb Sodiqqa kim aytgan?

J: **Chuxanov**

17. Sodiqqa tuhmat qilgan personajlar kimlar?

J: **Shukurov, Saydullayev**

ASQAD MUXTOR (1920 – 2004)

1. «To'qqizinchi palata» hikoyasiga qaysi ibrallik fikr epigraf qilib olingan?

J: Nafing qancha bo'lsa – umring shuncha

2. «To'qqizinchi palata» hikoyasining qahramonlari: Bahromov, Hoji buva, hamshira qiz Ma'mura, Hoji buva-ning ishchi nabirasi Ergash, kasalxonaning qo'shni hovlisida yashaydigan kichkina bola Alisher

3. Hikoyaning qisqacha mazmuni: «Bahromov uch haftadan beri palatada faqat chalqanchasiga yotadi. Unga qimirlash mumkin emas. Yoshi 67 da. Hoji buva ikki kam saksonga kirgan ko'p gapiradigan kishi. Ular ko'pincha bahslashib qolishadi. Bahromov yashashdan umidi kelajak dunyoda ham odamlar qoladi-ku, ularni baxtli ko'rishda deb biladi. Hoji buva yana ko'proq yashashni umid qiladi. Bahromovning ikkita o'g'li urushda halok bo'lgan, yolg'iz o'zi yashaydi. Bir kuni Hoji buva og'irlashib qoladi, ancha kundan keyin o'ziga keladi, lekin juda ko'p ovqat yeydigan bo'lib qoladi. Bahromov tashqariga qarab zangori osmonni tomosha qilishni xush ko'radi. Ularga qo'shni bo'lgan hovli-da Alisher ismli bolakay yashaydi. U doim ishtonsiz, lekin oyog'iga qip-qizil etik kiyib olganicha ko'ptokka o'xshab u yoqdan bu yoqqa chopgani-chopgan. Bir kuni Bahromov Alisherning yerda ochiq yotgan simga qarab chopib kelayotganini ko'radi. Bola yana ozgina yursa, simni ushlaydi va yonib kulga aylanishi mumkin. Bahromov «Alisher, Alisher, u yoqqa borma», – deb baqirsa ham uni bola eshitmaydi. Hoji buva esa ovqat yeyish bilan band bo'lib, bolaning oldiga

borishni xohlamaydi. Bahromovga o'rnidan turish mumkin bo'lmasa ham, yugurib borib, Alisherni to'xtatadi va simni tayqq bilan yuqoriga olib tashlaydi. Xavf bartaraf etiladi. Lekin kechga borib, Bahromovning ahvoli og'irlashadi va olamdan ko'z yumadi. Hamshira Ma'mura Bahromovning o'limidan oldin uning yuzi yorishib ketib, lablariga rang kirganini, qoshlari qop-qora, uzun-uzun kipriklari nurlangandek bo'lganini payqaydi».

4. *«Yashadim – men sizni o'zim yasadim, Sizning mazmuringiz – mening qismatim»* misralari Asqad Muxtorning qaysi she'ridan olingan?

J: *«Yillarim»* she'ridan

5. Asqad Muxtor *«Yillarim»* she'rida o'tgan yillarini nimalarga o'xshatadi?

J: Tirmashib chiqqan zinaga, imoratga, xazinaga

6. *«Yashash – bir dard, orzular qaynar, dilga tushar ezgu alanga»* misralari qaysi she'rdan olingan?

J: *«El-yurt»* she'ridan

7. Insonga dunyoga kelganida tug'ildi deya xursand bo'lish uchun ham, vafot etganida so'nggi yo'lga kuzatib qo'yish uchun ham el-yurt kerak bo'ladi, degan satrlarni yozgan shoir kim? J: **Asqad Muxtor**

8. *«O'zi saksonga borgan bo'lsa ham, kasalxonaning yovg'on oshini bismillosiz tushiradi»*, – deya kimga ta'rif berilgan? J: **Hoji buva**

9. *«Hindistonda keksalar muqaddas Gang bo'yida jon berishni orzu qilisharkan. U yerda o'lgan odam shahid ketib, to'g'ri jannatga noil bo'larmish. Shuning uchun odamlar Gang sohilida uzlat chekib, haftalab och yotishar,*

kecha-yu kunduz xudodan o'lim tilashar ekan. Umid shunaqa». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «To'qqizinchi palata» hikoyasidan

10. Bahromovning nechta o'g'li urushda halok bo'lgandi? **J: Ikki**

SAID AHMAD (1920 – 2008)

1. Said Ahmad ijodining muhim qirralaridan biri qaysi?

J: Hajviy ifoda yo'sini

2. Said Ahmadning qaysi asari dunyo teatrlari sahnasida e'tibor qozongan?

J: «Kelinlar qo'zg'oloni» komediyasi

3. «Ufq» trilogiyasiga kiruvchi romanlar qaysilar?

J: «Qirq besh kun», «Hijron kunlarida», «Ufq bo'sag'asida»

4. «Ufq» trilogiyasidagi obrazlarni sanang.

J: Ikromjon, To'lanboy, Nizomjon

5. Nizomjonni nima uchun urushga olishmagan edilar?

J: Chap qo'li cho'ltoq bo'lgani uchun

6. Tursunboy qaysi to'qayga yashiringan edi?

J: Nayman to'qaylariga

7. To'qayga o't ketganida Nizomjon, Ikromjon, To'lanboy qaysi hayvonlarni ov qilishadi? **J: Ikki bo'rini**

8. Ikromjon o'g'lining qo'rqqoq bo'lib o'sishida nima uchun o'zini aybdor hisoblaydi? **J: «Yemay yedirgani, o'zi klymay kiydirgani uchun. Qo'lini sovuq suvga urdirmadi, og'ir ish qildirmadi. Yig'laganda qo'shilib yig'ladi. Kalishini ham yuvib qo'yardi. Kasal paytida ham uni**

toyloqdek opichib yurardi. Betini yuvganda o'zi suv quyib turardi»

9. Kasalmandligi uchun urushga olinmagan, odamlar uchun har qanday yumushni bajarishga layyor bo'lgan, hatto mehnat haqi olishdan ham bosh tortgan qahramon kim?

J: Nizomjon

10. Tursunboy necha yoshida otasi, onasi va yaqinlarining mahridan uzoqda quvg'inda vafot etadi?

J: 21 yoshida

11. Nizomjon Ikromjon amakini yupatish uchun qanday yo'l tutdi? J: «Meni o'g'lim deysizmi?» deya unga haqiqiy o'g'il bo'lishga ahd qildi

12. «Qorako'z majnun» hikoyasi uchun epigraf tarzida qaysi hadislar keltirilgan? J: Baqara surasi, 217-oyat: «Sizlardan qaysi biringiz o'z dinidan qaytsa va shu kofirligicha o'lsa, bas, ana o'shalarning (qilgan savobi) amallari xabata (bekor) bo'lur, ular do'zax ahlidurlar va u yerda mangu qolurlar»; Al-Jome' al-Kabir, hadisi sharif: «Jannatga kiradigan o'n nafar hayvondan biri bu «As'hobi kashf»ning vafodor itidir»

13. «Qorako'z majnun» hikoyasi qahramonlari: Saodat aya, uning bundan uch yil oldin olamdan o'tgan eri usta Turob, o'ris shaharlarida daydib qolib ketgan o'g'li Bo'rixon, baxti ochilmay, guldek umri xazon bo'layotgan qizi Qumri, o'g'li Abdumalik, qizi Dilbar, nevarasi Abdunabi, Anvarjon, iti Qorako'z majnun

14. Hikoyaning qisqacha mazmuni: «Saodat aya baxti chopmagan qizi Qumri bilan birga yashaydi. Uning Qorako'z majnun ismli iti bo'ladi. Saodat ayaning Bo'rixon ismli

o'g'li harbiy xizmatga ketib, o'sha yerda uylanib, qolib ketgan edi. O'tgan yili nevarasi Anvarjon tog'asidan xabar topib keldi. Bo'rixonni Rossiyada dyadya Borya deb chaqirisharkan. Uchta bolasi bor ekan, o'zi o'zbekchani esidan chiqarib yuborgan ekan. Bitta sog'in echkisi, to'rtta cho'chqasi, o'ntacha cho'chqachalari bor ekan. Bochka-bochka samagon aroq yasab, qishi bilan ichisharkan». Kampir bu gaplarni eshitib, qo'shni xotinlarning yonida juda uyalib ketdi. Bir kuni Saodat aya qizi Dilbarnikiga mehmonga borib, qaytib kelayotganida uni uyida quvonchli xabar kutib turar edi: o'g'li Bo'rixon mehmonga kelgan edi. Ona o'g'lini 32 yildan beri ko'rmagani uchun juda xursand bo'ladi. Kechqurun kampir o'g'lining yonida unga tikilib o'tirib, bo'ynidagi butni ko'rib qoladi. Telbadek sapchib turib, uning yonidan ketganicha boshqa u bilan gaplashmaydi. Bo'rixon armiyada qishloq butxonasi qo'ng'iroqchisining erdan qolgan qiziga oshiq bo'lib qoladi. Qizning otasi qizimni boshqa dindagi odamga bermayman deb turib oladi. Bo'rixon hech ikkilanmay ularning diniga o'tishga rozi bo'ladi. Cherkov oqsoqoli kelin bilan kuyovga toj kiydirib, nikoh o'qiydi. Ana shundan keyin Borya cherkovga borib cho'qinadigan bo'ladi. Qaynotasining vafotidan keyin uning o'rniga cherkov qo'ng'iroqchisi bo'lib oladi. Kampir o'ylaydi: agar otasi tirk bo'lganda hozir shu supa ustida bolta bilan chopib tashlardi. Kampir ayvonga yeta olmay hushidan ketadi. Qorako'z iti uning oldida aylanib, eshikni tirmalab Qumrini uyg'otmoqchi bo'ladi. Qumri onasini behush ko'rib qo'rqib ketadi va hammani chaqiradi. Kampir o'g'lini kuzatishga chiqmaydi. Hamma ketganda Bo'rixonning kiyimlarini yoqib yuboradi.

Ona uchun endi u o'lgan edi. Ertasi kuni kampirga mahalla masjidining imom-xalibi haj safariga borganlardan uning ham haji qabul bo'lganligi to'g'risidagi xushxabarni yetkazadi. Kampir Yaratganga shukrona o'qiydi. Ikki kundan so'ng Saodat aya farzandlarini chaqirib, ularga vasiyat qiladi va olamdan o'tadi. Qorako'z iti uni hamma yerdan axtaradigan bo'ldi. Bir kuni u Chirchiqqa borganda nevaralari kampirning magnitofonga yozib qo'yilgan ovozini qo'yayotganda borib qoladi. It yaqin kishisining yo'qotib qo'ygan ovozini eshitib, akillay boshlaydi. Domda yashovchilar bu itni quturgan deb o'ylaydilar va to'rtinchi qavatdan kimdir unga o'q uzib o'ldiradi.

14. «Qorako'z majnun» hikoyasi qachon yaratilgan?

J: 1999-yil yanvarda

15. «Nayman to'qaylari yonardi». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: «Ufq» trilogiyasidan

16. «Chap qo'ling cho'ltoq ekan deb urushga olishmadi. Uyimga sig'madim. Erta-indin og'aynilarim urushdan qaytib kelishadi. Shularning ko'ziga qandoq qarayman? Nima qilding, qaysi kovakda mog'or bosib yolgan eding deyishsa nima deyman? Eshakda suv tashib tirikchilik qilib yurdim deymanmi? Yo'q, to'qay buzdim, bola-chaqalaringga ovqat topib berdim, ularni boqdim deydigan ish qilmoqchiman. Jon akalar, meni ayamasdan ishga tashlayveringlar». Ushbu parcha qaysi personaj nutqidan olingan? J: Nizomjon

17. «U yoshligida juda chiroyli qiz bo'lgandi. Sochlari taqimini o'pardi. Taraganda shamshod taroq ushlagan qo'llari sochini uchigacha yetmasdi», – deb kimga ta'rif berilgan? J: Saodat ayaga

18. Saodat aya qiz nevaralariga, kelin-u qizlariga, albatta, nima olib borardi? J: **O'sma**

19. «*Ellik bir yoshda yetmish yashar chol bo'lib qo'ya qopti*», – deb kimga nisbatan aytilgan? J: **Bo'rixonga**

ODIL YOQUBOV (1927)

1. Odil Yoqubovni ijodkor sifatida elga tanitgan asari qaysi? J: **1960-yilda yaratilgan «Muqaddas» qissasi**

2. «Muqaddas» qissasining qaysi qahramoni muayyan bir vaziyatda o'z irodasiga, e'tiqodiga xilof ravishda xudbinlik ko'chasiga kirib qoladi? J: **Sharifjon**

3. Odil Yoqubov qaysi asarida 70-yillarda hayotda keng ildiz otgan turg'unlik mafkurasining zararli oqibatlarini zo'r jasorat va rostgo'ylik bilan tasvirlaydi?

J: **«Diyonat» romanida**

4. Odil Yoqubov qaysi asarida «katta ishlar qildim», degan bahonada odamlarning boshiga chiqib olgan, qonunchilikni oyoqosti qilishdan ham toymaydigan ulkan xo'jalik rahbari obrazini yaratish, uning parvozi va inqirozini ko'rsatishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi?

J: **«Diyonat» romanida**

5. Odil Yoqubov qaysi asari haqida: «Men hayotda ko'p adolatsizliklarga sabab bo'ladigan bunday rahbarlar haqida o'ylarim va ko'rgan-kechirganlarimni romandagi Otaqo'zi obrazida mujassamlashtirishga harakat qildim», – deb yozadi? J: **«Diyonat»**

6. Odil Yoqubovning o'tgan asrning 50-yillarida yaratilgan dramalarini toping.

J: **«Olma gullaganda», «Yurak yonmog'i kerak»**

7. Odil Yoqubovning qaysi asari 2000-yilda «Ofarin» mukofoti bilan taqdirlandi? J: **«Bir koshona sirlari»**

8. Qaysi asarda oddiy do'kondor, ko'rkam va shaddod ayol Dilora, oddiy tachkachi Sarvarlarning millioner bo'lib ketishi tasvirlangan? J: **«Bir koshona sirlari»da**

9. «Ulug'bek xazinasi» romanida Mirzo Ulug'bek nima maqsadda shogirdi Ali Qushchiga bobosi Amir Temur qoldirgan xazinadan bir miqdorda beradi? J: **Ulug'bekning haqiqiy xazinasi hisoblanmish kitoblarni kelajak avlodga butun saqlashni ta'minlash maqsadida**

10. Mirzo Ulug'bek oltin quymalarni tilla tangalarga almashtirishda Ali Qushchiga kim yordam bera olishini aytdi? J: **Xo'ja Salohiddin zargar**

11. Ulug'bek qaysi o'g'li haqida: *«Bilasen: shahzoda nogiron, qalbi majruh»*, – deydi? J: **Abdulaziz haqida**

12. Mirzo Ulug'bekning qaysi o'g'li Samarqandda ekanida amir Ibrohimbekning o'g'lini qatl qildirib, barcha lashkarboshilarni otasiga qarshi qo'yadi? J: **Abdulaziz**

13. Kesh qal'asining kalitini shahzoda Abdulatifga qarshiliksiz ochib berilganligi haqidagi xabarni Mirzo Ulug'bekka kim yetkazadi? J: **Bobo Husayn Bahodir**

14. Kesh qal'asi dorug'asi kim edi?

J: **Amir Kamoliddin**

15. Amir Temur vafotidan keyin egniga ko'k ipak kiyib, boshini ko'k ro'mol bilan tang'ib olib, unga to o'lguncha aza tutishga ahd qilgan, toj-u taxtni o'z qo'lga olib, Shohruh mirzoni chalg'itib, sayidlarni qatl qildirgan, shahzodalar orasiga nifoq solgan, suyukli nabirasi Alouddavla bilan Abdulatifni bir-biriga qayrab solib, qatl-u qirg'in chiqargan kim edi?

J: Ulug'bekning onasi Gavharshodbegim

16. Mirzo Ulug'bekni «*shohi sharin*» – buzuk shoh deb e'lon qilgan kim? **J: Gavharshodbegim**

17. Shahzoda Abdulatif qaysi din peshvosining domiga ilinib qolgan edi? **J: Nizomiddin Xomushning**

18. Odil Yoqubovning otasi qamoqqa olingan yili kimning 100 yillik to'yi nishonlanayotgan edi? **J: Pushkinning**

19. Odil Yoqubovlar oilada necha farzand edilar?

J: 5 farzand

20. Odil Yoqubovning oilasi otasi ishi bo'yicha qayta surishtirish ishlarini o'tkazish to'g'risidagi maktubni qaysi yili, qaysi voqeadan keyin markazga jo'natishdi?

J: 1955-yili Xrushchyovning butun dunyoni larzaga solgan mashhur nutqidan keyin

21. Odil Yoqubovning otasi qachon vafot etgan edi?

J: 1943-yil qish oylarida daraxt kesayotgan paytda vafot etgan edi

22. «Yo'q! Bu nopoklar 1918-yildan firqa a'zosi bo'lmish otamni nohaq qamaydilar, qariganida ham ozod qilishni islamay, qahraton qishda ham o'rmon kesdirib, o'limga mahkum etadilar-u, endi o'z gunohtarini yuvish umidida judolik azobidan ikki bukilib qolgan bevasiga nafaqa to'larmishlar, boshpana berarmishlar! Yo'q, men bitta onamni ular bergan sadaqasiz ham boqib olaman, ularsiz ham boshpana topib beraman!» Ushbu parcha kimning tarjimai holidan olingan? **J: Odil Yoqubovning**

23. Mirzo Ulug'bek saroydagi son-sanoqsiz xonalar orasida bittasini xush ko'rardi. Bu qaysi xona edi?

J: Ovchilik o'ljalari bilan bezatilgan xona

24. Mirzo Ulug'bekning suyuqli navkari kim edi?

J: Bobo Husayn Bahodir

25. Ulug'bekka: *«Fuqaro sizga sodiqdur, valine'mat! Ijzat etsangiz besh-o'n ming cherik yig'ar edik»*, – deya kim maslahat beradi? **J: Bobo Husayn Bahodir**

26. *«Bu amirlarga inonma, o'g'lim! Ularni sodiq bo'lsin desang qilichingni ilgingda mahkam ushlat»*, – degan maslahatni kim bergan? **J: Amir Temur**

27. *«Lekin ko'z oldiga uzun bo'yli, ko'k ipakdan keng ko'ylak kiyib, boshiga ko'k ro'mol o'ragan, qo'lidan tasbehi tushmaydigan kalondimog' bir xotin keldi. U qosh-ko'zlari qop-qora, qiyy'ir burun, xushsurat xotin bo'lsa ham, farishtasi yo'q, chehrasi sovuq ayol edi»*, – deya kimga ta'rif berilgan? **J: Gavharshodbegim**

28. Naqshbandiylar jamoasining rahnamosi kim edi?

J: Nizomiddin Xomush

29. *«Otang so'fi bo'lgan, sen buni yashirgansan»*, – degan ayb bilan oldingi lavozimidan mahrum qilingan shaxs kim edi?

J: Odil Yoqubovning otasi

30. Odamlarning aytishicha, u kishining ovozlari shu darajada zo'r bo'lgan emishki, har subhidam masjid mezanasiqa chiqib azon aytganlarida, nafaqat o'n ming kishilik Qamoq ahli, balki o'ttiz chaqirim naridagi Turkiston namozxonlari ham eshitgan emishlar. Ushbu ta'rif kim haqida? **J: Yoqubshayx so'fi haqida**

31. Odil Yoqubovning otasi qamoqqa olingan yili kimning 100 yillik to'yl nishonlanayotgandi?

J: Pushkinning

32. Odil Yoqubovlar oilada necha farzand edilar?

J: 5 farzand

33. Odil Yoqubovning oilasi otasi ishi bo'yicha qayta surishtirish ishlarini o'tkazish to'g'risidagi maktubni qaysi yili, qaysi voqeadan keyin markazga jo'natishdi?

J: 1955-yili *Xrushchyovning butun dunyoni larzaga solgan mashhur nutqidan keyin*

34. Odil Yoqubovning otasi qachon vafot etgandi?

J: 1943-yil qish oylarida daraxt kesayotgan paytda

35. *«Yo'q! Bu nopoklar 1918-yildan firqa a'zosi bo'lmish otamni nohaq qamaydilar, qariganida ham ozod qilishni istamay, qahraton qishda ham o'rmon kestirib, o'limga mahkum etadilar-u, endi o'z gunohlarini yuvish umidida judolik azobidan ikki bukilib qolgan bevasiga nafaqa to'larmishlar, boshpana berarmishlar! Yo'q, men bitta onamni ular bergan sadaqasiz ham boqib olaman, ularsiz ham boshpana topib beraman!»* Ushbu parcha kimning tarjimai holidan olingan? J: Odil Yoqubovning

PIRIMQUL QODIROV (1928)

1. Pirimqul Qodirovning qaysi romani 1981-yilda O'zbekiston Davlat mukofotiga sazovor bo'ldi?

J: *«Yulduzli tunlar» romani*

2. Pirimqul Qodirovning qaysi romani matbuotda feodalizمنى targ'ib qiluvchi asar sifatida qoralandi?

J: *«Yulduzli tunlar» romani*

3. Bobur siymosi haqidagi asarlarni toping. J: *«Yulduzli tunlar» romani, Oybekning «Bobur», «E.Vohidovning*

«Kelajakka maktub», B.Boyqobilovning «Kun va tun», X.Sultonning «Boburiynoma» asarlari

4. Qaysi asarda Boburning deyarli butun ongli hayoti yaxlit yaratilgan? J: «Yulduzli tunlar» romanida

5. Boburning maxsus taklifi bilan Hirotdan Agraga kelgan shaxslar kimlar? J: **Mavlono Xondamir, shoir Shihob Muammiy, mudarris Ibrohim Qonunli**

6. Xondamir Boburga kimning sovg'alarini olib kelgan edi? J: **Qizilboshlarning elchisi Shoh Taxmaspning**

7. Boburni tan olgan qaysi hukmdorning elchisi Samarqandning soyaki mayizlaridan, Konibodomning subhoni o'riklaridan, Buxoroning o'tkir maylaridan, Movarounnahrning boshqa noyob ne'matlaridan yetti tuyaga sovg'a-salom yuboradi? J: **Ko'chkunjixonning**

8. Bobur mirzo tamg'a solig'ini bekor qilgan edi. Bu qanday soliq edi? J: **Qo'shimcha daromad solig'i**

9. Bobur mamlakatda qanday farmon e'lon qiladiki, bu Ko'chkunjixonning elchilariga yoqmaydi? J: **Butun mamlakatda may ichishni man etish haqidagi farmoni**

10. Boburning hirotlik xos tabibi kim edi? J: **Yusufiy**

11. Xondamir «Habib us-siyar»ni necha yilda yozgan edi? J: **11 yilda**

12. Boburning ellik kishi ishlaydigan ulkan kutubxonasining kitobdori kim edi? J: **Abdulla kitobdor**

13. «*Nasravis muarrix o'z shaxsly uslubini davr uslubiga bo'ysundirmog'i, o'z «meni»ni davr ummoniga qo'shib bilintirmay yubormog'i kerak edi. Agar asarda muallif o'zini namoyon qilaversa, bu nokamtarlik belgisi hisoblanardi*». Ushbu fikrlar kimga tegishli? J: **Mirxond**

14. Boburga qaysi muarrix «*Siz meni chil-chil sindirdingiz. Uslubingizdagi nafis bir soddalik qarshisida mening yuksak shoirona uslubim ortiqcha bir takallufdek tuyuldi*» deydi? **J: Xondamir**

15. «*Yuz hayfki, zoe' o'tadir umri aziz, Afsuski, bolib boradur umri sharifi*» misralarining muallifi kim? **J: Bobur**

16. Taxmasp I kim edi?

J: Shoh Ismoilning o'g'li. 1524-yilda Shoh Ismoll vafot etgach, Taxmasp o'rniga shoh bo'ladi

17. Bobur Sekrida kim bilan urush qilib ulkan g'alabaga erishgandan so'ng uni astoydil tan olib, elchi yuborgan podsholar ko'payib qoladi? **J: Rano Sango**

18. Bobur Samarqand taxtida o'ltirgan Ko'chkinchixonning elchisini qayerda kutib oladi?

J: Jamna bo'yida qurdirgan yangi Hisht Bihisht bog'ida

19. Bobur Hirotga ikkinchi marta borganda, uning ham mayxo'rlikka ruju qila boshlaganini ko'rib: «*Nahotki, bu nodir siymo ham boshqa ko'p temuriylar singari iste'dodli ichkilikka boy bersa*!» – deb tashvishlangan olim kim edi?

J: Xondamir

20. Navoiyning uyi «Unsiya»da Boburga: «*Hirotning tole quyoshi botib ketmasmikin?*», – deb tashvishli savol bergan kishi kim edi? **J: Xondamir**

21. «Habib us-siyar» so'zining ma'nosi nima?

J: «Sevimli do'stning tarjimayi holi»

22. «Habib us-siyar» asari nima haqida?

J: Arabiston, Eron, O'rta Osiyo, Xuroson tarixining

olam paydo bo'lganidan to XVI asrgacha o'tgan eng muhim davrlari haqida

23. Bobur qayerda uch ming kishining boshi qilichdan o'tkazilgani haqida afsuslanib hikoya qiladi? J: **Bajur qo'rg'onida**

24. Bobur qayerda bir necha yuz asirning to'fangdan otib o'ldirilganini eslaydi? J: **Panipatda**

25. «*Lekin chinakam zo'r iste'dodlar o'lmas buloqlarga o'xshar ekanlar. Ularning ko'zini o'n joyda bekitsalar, o'n birinchi joydan yana yorib chiqar ekanlar!*» Ushbu fikrlar kimga tegishli? J: **Xondamirga**

ERKIN VOHIDOV (1936)

1. «Men ijodiy mehnatni faol jamoat ishlari bilan qo'shib olib borishdek sharaflı vazifa yukini doimo yelkamda his qilaman. Odamlarga faqat she'ring emas, o'zing kerakligini sezish – bu katta baxt. Shuning uchun ham jamoat mehnatidan hech qachon o'zimni olib qochgan emasman. Qaynoq hayot ichida yashab, ishlab o'rganganman». Ushbu fikrlar qaysi ijodkorga tegishli? J: **E.Vohidovga**

2. E.Vohidov qaysi kitobining «Debocha»sida ishqiyl kechinmalarni kuylash, ko'hna she'riyl shakl – aruzga murojaat qilishni zamondan uzoqlashish deb hisoblovchilarga qarata: «Istadiim sayr aylamoqni Men g'azal bo'stonida, Kulmangiz, ne bor senga deb Mir Alisher yonida», deb yozadi? J: **«Yoshlik devoni»**

3. «*Zarrani ijod etib, Dahshat balo bunyod etib, Oqibatni yo'q etib, Hayron o'zing, hayron o'zing*» misralarining muallifi? J: **E.Vohidov «Inson» she'ri**

4. 80-yillar oxiri – 90-yillar boshlarida yuz bergan jamiyatimiz hayoti, ma'naviyatidagi o'zgarishlar, odamlar ongidagi evrilishlar E.Vohidovning qaysi kitobida o'z aksini topgan? J: «Yaxshidir achchiq haqiqat»

5. «Kechir, yanglishmagan kim bor, mening ham ko'p gunohim bor. Odamzod asli nokomil, Kechir, yo rab, kechir, yo rab» misralarining muallifi? J: E.Vohidov

6. «*Tarixing bitmakka, xalqim, Mingta ... kerak. Chunki bir bor chekkan ohing Mingta doston, o'zbekim*». Nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan ismni toping. J: Firdavsiy

7. «Menga Pushkin bir jahon-u, Menga ... bir jahon, Lek Navoiydek bobom bor, Ko'ksim osmon, o'zbekim». Nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan ismni toping.

J: Bayron

8. «Xormisan yo gulmisan, Tojdormisan yo qulmisan, Chug'zmisan, bulbulmisan Nodon o'zing, xushxon o'zing» misralari qaysi she'rdan olingan? J: «Inson» qasidasidan

9. «Onaizoring – zamin, Tanho yo'g'-u boimg – zamin, Xasta bemoring – zamin, O'g'lon o'zing, darmon o'zing» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «Inson» qasidasidan

10. «Yaxshidir achchiq haqiqat, Lek shirin yolg'on yomon. Ul shirin yolg'onga mendek Aldanib qolg'on yomon» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «Yaxshidir achchiq haqiqat» she'ridan

11. «O'zbek Navoiyni o'qimay qo'ysa, Oltin boshing kalla bo'lgani shudir. Bedil qolib Demyan Bedniyni suysa, Qora soching malla bo'lgani shudir» misralarining muallifi kim? J: Erkin Vohidov

12. «*Yulg'ich aziz bo'lib, bilgich xor bo'lsa, Paytavaning salla bo'lgani shudir*» misralarining muallifi kim?

J: Erkin Vohidov

13. «*O'lmas edi balki odamzod, Bo'lar edi dunyoga ustun. Aqli bo'lsa jahlidan ziyod, Sabri bo'lsa nafsidan ustun*» misralarining muallifi kim? **J: Erkin Vohidov**

14. «*Ish o'ldirmas, ishkal o'ldirar, Jon zavoli yuz yoshmas, ko'z yosh. Inson nega dunyodan ketar Quvlab unga otmasalar tosh?!*» misralarining muallifi kim? **J: Erkin Vohidov**

15. «*Nega yapon yuz yil yashar-u, O'zbek buncha yoshga bormaydi? Chunki yapon bizdek qorong'u Sahar turib oshga bormaydi*» misralarining muallifi kim?

J: Erkin Vohidov

16. «*Garchi bizdan yuz bor farovon, Garchi bizdan yuz karra lo'qdir. To'y xarjida yuzta boy yapon Bir kambag'al o'zbekcha yo'qdir*» misralarining muallifi kim?

J: Erkin Vohidov

17. Qaysi ijodkor dangasaligi sababli shoir bo'lganligi haqida yozgan? **J: Erkin Vohidov**

18. «*Ishchan azal tinmay yer chopgan, O'g'ir tuygan, sovurgan somon. Yalqov o'ylab charxpalak topgan. Ijod qilgan shamol tegirmon*» misralarining muallifi kim?

J: Erkin Vohidov

19. Qaysi ijodkor zamonaviy havo laynerida yuksak samoda parvoz qilayotgani uchun dangasalarga rahmat aytadi? **J: Erkin Vohidov**

20. Sergey Yeseninining «Ona ibodati», «It haqida doston», «Shahinam, o' mening Shalinam» she'rlarini kim o'zbek tiliga tarjima qilgan? **J: Erkin Vohidov**

ABDULLA ORIPOV (1941)

1. Abdulla Oripovning 1-she'riy to'plami?

J: «Mitti yulduz»

2. Abdulla Oripovning dostonlari?

J: «Jannatga yo'l», «Hakim va ajal», «Ranjkom»

3. Abdulla Oripovning she'riy dramasi?

J: «Sohibqiron» (1996 – 1998)

4. Abdulla Oripov tarjimasi?

J: Dante Aligerlning «Illohiy komediya» asari

5. Abdulla Oripov qaysi she'rida uyida bir kecha mehmon bo'lgan insonga hatto ismini so'ramasdan ham mezbanlik qilgan o'zbek kishisi obrazi berilgan?

J: «Odamlar» she'rida

6. Abdulla Oripov qaysi she'rida bulutlarga yondosh osmon ostida qilichning damiday arqon ustida ko'zini yumib yurgan dorbozni olqishlab, ba'zi odamlarning katta yo'lda ham eplab yurolmasligidan afsuslanadi?

J: «Dorboz» she'rida

7. «Temir odam» she'ridan qanday xulosa chiqadi?

J: Temir kabi hissiz bo'lgan odamlarning inson deb atalishga noloyliqligi, unday «jonli temir»larni uyg'otmoq kerakligi tasvirlanadi

8. «Tilla baliqcha» she'rida shoir nima uchun «Menga alam qilar tilla baliqcha Bir ko'lmak hovuz deb bilar dunyoni», – deydi?

J: Umri tilla baliqcha kabi loyqa hovuzda, ya'ni chirkln muhitda o'tib, dunyoni shunday tasavvur qilgan kishining dunyoqarashi sayozligidan afsuslanadi

9. Abdulla Oripovning «Onajon» she'ri kimning xotirasiga bag'ishlanadi? **J: Onasi Turdi Karvon qizi xotirasiga**

10. Qaysi shoir dunyoni va ma'nini bozorga o'xshatib, ikkisi ichra molim yomon, degan odamni uchratmaganidan hayratlanadi? **J: Abdulla Oripov**

11. «Genetika» she'rida shoir tomirida qaysi ajdodlari qoni oqayotgan ekan, deb o'ylaydi?

J: Bobo Kayfiy, Ulug'bek, Muqanna, Bobur

12. «*Ohu bolasi bu – ohuday boqqan, Shervachchada esa sherning shiddati*» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «Genetika» she'rida

13. Abdulla Oripov «Genetika» she'rida yiroq avlodlarga bizlardan nima meros bo'lib qoladi deydi?

J: Buyuk bardoshimiz

14. «*Uyg'onguvchi bog'larni ko'zdim, Topay dedim qir-dan izingni. Yonog'ingdan rang olgan dedim – Lolazorga burdim yuzimni, Uchratmadim ammo o'zingni*» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «Sen bahorni sog'inmadingmi?» she'ridan

15. «*Vasling menga bo'lmadi nasib, Sensiz men ham, bahor ham g'arib*» misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «Sen bahorni sog'inmadingmi?» she'ridan

16. «*Qani, ayt, maqsading nimadir sening, Nega tilka-laysan bag'rimni, ohang?*» misralari qaysi she'rdan olingan? **J: «Munojot»ni tinglab» she'ridan**

17. «Munojot»ni tinglab» she'rida shoirga kuy emas, balki kimlar yig'layotgandek tuyuladi?

J: Navoly, Hayyom

18. «*Gar shul eshitganim bo'lmasa ro'yo, Sen beshik*

emassan, dorsan, tabiat, Sen ona emassan, jallodsan, Dunyo!... misralari qaysi she'rdan olingan?

J: «Munojot»ni tinglab» she'ridan

19. *«Holbuki, orzulardan judo ham bo'lganim yo'q, Yulduzday kulganim yo'q, oy kabi to'lganim yo'q, Erta xazon gul kabi sarg'ayib so'lganim yo'q»* misralari qaysi she'rdan olingan? **J: «Birinchi muhabbatim» she'ridan**

20. «Birinchi muhabbatim» she'ring hajmi?

J: Har biri 5 misralik 6 band, 30 misra

21. *«Nido bergil, qaydasan, sharpangga quloq tutdim, Sirdi tushlar ko'rib men bor dunyoni unutdim»* misralari qaysi she'rdan olingan? **J: «Birinchi muhabbatim» she'ridan**

22. Abdulla Oripovning qaysi she'rida nazmiy saroyini besh asrdan beri titratib kelayotgan. Temur tig'i yetmagan joyni qalam bilan olgan shoir Alisher Navoiy faxr bilan tilga olinadi? **J: «O'zbekiston» she'rida**

23. Qaysi she'rda Cho'lpon bo'lib gulxan yoqqan, Oybekdek doston yozgan, Habib Abdulla kabi sahrolarda kon ochgan xalq madh etiladi?

J: «O'zbekiston» she'rida

24. «Sohibqiron» she'riy dramasida qatnashuvchilar: Amir Temur, Yildirim Boyazid, Bibixonim, Uljoy Turkon, Amir Husayn, Shayxulislom, Mir Said Baraka, Xonzodabegim, Barlos Bahodir, Kayxisrav, Ibn Arabshoh, Muhammad Qavchin, Devonbegi, Aloviddin, Hofiz Sheroziy, Yassaviy (Darvish, Xizr), Shitberger, Ioan Sultoni, Xitoy elchisi, Ispaniya elchisi, Buqalamun, Shohrux Mirzo, Mirzo Ulug'bek, Mirzo Pirmuhammad, Qosimbek; amirlar, eshikbon, yasovul, choparlar, sartarosh, qariya va boshqalar.

25. «Sohibqiron» dramasi qaysi voqea bilan boshlandi? **J: Amir Temurning soch oldirayotgani manzarasi bilan**

26. Amir Temurning xotini Uljoy Turkonning akasi bo'lsa-da, singlisining eriga nisbatan hasadda bo'lgan shaxs? **J: Amir Husayn**

27. Amir Temur Loy jangida kimning xatosi tufayli qiyin ahvolda qoladi? **J: Amir Husaynning**

28. Amir Temur kimga qarata: «*Sening bobong Chingiz emas, hasaddir*», – deydi? **J: Amir Husaynga**

29. Amir Husaynni kim otasining xuni uchun tutib, Amir Temurga keltirib beradi? **J: Kayxisrav**

30. Jadiy burji har sakkiz yuz yilda echki shaklida emas, kiyik shaklida ko'rinadi. Shu paytda tug'ilganlar kimlar?

J: Shoh Iskandar, Payg'ambarimiz Muhammad alayhissalom, Amir Temur

31. Amir Temur sarbadorlardan kimni o'sha paytdagi hukmdor Amir Husayn qatlidan omon saqlab qoladi?

J: Mavlonozodani

32. «*Alloh nimaniki xohlagan bo'lsa, uning irodasi bilan shu hukm o'qilgay*», – deb kim aytgan? **J: Shayxulislom**

33. «*Munojotni tlnglab*» she'rida qaysi shoirlar nomi tilga olinadi? **J: Navoly va Umar Xayyom**

34. «*O'zbekiston*» she'rida: «*Ko'klamningdan olib sururi, Dovrug' soldi...*», – deya qaysi shoir ta'riflangan?

J: Ustoz Olimjon

35. «*O'zbekiston*» she'rida qaysi shoir «*tuygan g'urumi qilmoq mumkin dunyoga doston*» deyiladi?

J: G'afur G'ulom

36. *«Jahonni mo'g'ullar istilosidan Qutqarib qololgan barlosiy botin»*, – deya kim ta'riflanadi? J: **Amir Temur**

37. Amir Temur: *«Biroq yerga to'kilar payt qurt tushgan meva Uni asrab qololmagay sog'lom ildiz ham»*, – deganda kimni nazarda tutadi? J: **Amir Husaynni**

38. Amir Husaynni: *«Balx shahrida saroy qurding kayf-safo uchun, Masjidlarning mablag'larin sarf etding unga»*, – deya kim ayblaydi? J: **Mir Said Baraka**

39. Amir Husaynni kamoni sadog'ldan *«Bu – Temur uchun»* deb yozilgan o'qni kim topib oladi? J: **Kayxirsav**

40. *«Unutmagil, muzaffarman haqligim uchun»* fikrlari kimga tegishli? J: **Amir Temurga**

41. Amir Temurga qarata: *«Siz amr eting – kemirgaymiz Ko'hi Qofni ham. Siz amr eting – simirgaymiz Bahr-ummonni. Kuch olgaymiz shijoat-u himmatingizdan»*, – deya kim murojaat etadi? J: **Barlos Bahodir**

MUSTAQIL MUTOLAA UCHUN O'ZBEK NASRIDAN NAMUNALAR

O'LMAS UMARBEOV. «SOVG'A» HIKOYASI

1. Shahodat xola, A'lobush, Qumri xola kabi qahramonlar qaysi hikoyada uchraydi? J: **«Sovg'a» hikoyasida**

2. «Sovg'a» hikoyasining mazmuni: «Shahodat xolaning o'g'li o'qishda o'qiydi. U har doim onasiga xat yozib turadi. O'g'li o'qishni bitirgandan keyin ham uyiga kelmaydi. Onasiga birinchi maoshidan 15 so'm pul jo'natadi. Shahodat xola bu pulni qishloqdagilar eshitsin uchun pochtaga borib oladi. Bu yangilikni xolaning dugonalari A'lobush va Qumri xolalar ham eshitishadi. Shundan keyin o'g'lidan xat ham, hech qanday xabar ham kelmay qoladi. Shahodat xolaning Valijon ismli maktabda o'qiydigan qo'shnisi bor edi. Valijon ustozlarining topshirig'i bilan onasi va Shahodat xolani 8-mart bilan tabriklashi kerak edi. U xolaga sizga nima sovg'a qilsam bo'ladi, ayting, deya astoydil iltimos qiladi. Xola Valijondan o'g'liga xat yozib berishni so'raydi. Xat yozilib, pochtaga tashlanadi. Bir necha kundan so'ng o'g'lidan xat keladi. Bundan Shahodat xolaning boshi ko'kka yetadi. Pochtachi ham, Shahodat xola ham haqiqatni bilishmaydi. Chunki bu xatni o'g'lining nomidan Valijon yozgan edi».

3. Pochtachining ismi? J: **Qoravoy**

4. Shahodat xolaning kasbi? J: **Bog'chada tarbiyachi**

5. Xolaning o'g'lining ismi? J: **Adhamjon**

6. A'lobush xolaning o'g'lining ismi? J: **Sobirjon**

SHUKUR XOLMIRZAYEV. «QARIYA» HIKOYASI

1. Qo'ziboy chol qaysi hikoya qahramoni?

J: «Qariya» hikoyasi

2. «Qariya» hikoyasining mazmuni: «Qo'ziboy cholning kasbi betayin. Bozor kunlarida jarchilik qilib, moli, qo'yi yo'qolgan kishilarga asqotardi. Biroq mol boqish kamaygandan so'ng Qo'ziboy chol ham o'ziga boshqa hunar topdi. Bozorda bozorni tozalab, supurib turgani uchun ham maosh oladi. Qo'ziboy chol oriq, oyoqlari chilcho'pdek. Yurganda boshini har tomonga burib, xuddi jarchilik qilayotgandek keskin-qaltis harakatlari qilib qadam tashlaydi. Kishilarga benihoya jiddiy nazar tashlaydi. Qo'ziboy chol ravoch sotadi, qishda olov solingan chelakni ko'tarib, sotuvchilarni cho'g' bilan ta'minlaydi. Cholning ota avlodidan ham, ona avlodidan ham hech kim yo'q. Farzandlari ham yo'q. To'rt yildan beri cholni o'lim vahimasi chulg'ay boshlagan. Shuning uchun bolalikdagi do'sti Qobil qassobga o'limtigimga deya ming so'm berib qo'ygan. Gohida chol qassobdan xabar olib turadi. Yaqinda misgar olamdan o'tadi. Qo'ziboy cholning ham yuragiga o'lim haqidagi g'ulg'ula tushadi. Bir necha kun kasal bo'lib yotib qoladi. Sekin-asla yurib qassob do'stining yoniga boradi va unga o'z vasiyatini ayta boshlaydi. Shunda Qobil qassob unga sendan hech qanday pul olganim yo'q, menga tuhmat qilma deydi. Qo'ziboy cholning bundan jahli chiqadi va ko'chaga chiqib, baland ovoz bilan «Eshitmadim demanglar! Qobil qassob past odam ekan. Men o'limligim deb ming so'm berib qo'ygan edim, tondi! Xaloyiq! U pul sizlarning pulla-

ringiz edi. Mening halol mehnatim uchun so'mlab, tiyinlab bergan edingiz. Ana shu odamga berib, o'limimga yarat, deb edim... Tondi. Yeb ketdi endi... Odamlar, Qobil qassob haromxo'r! Odamning haqini yeydi bu... Xudodan tilagim shuki, o'ligi ko'chada qolsin, bekafan bo'lsin, xaloyiq... Meni bekafan qildi, odamlar!» deya qichqirdi. Oraga bozorkom qo'shildi. Lekin natija bo'lmadi, Qobil qassob qutulib ketdi. Qo'ziboy qassob uyiga kelib, shu fikrga keldi: «Bu ahvolda men qandoq qilib o'laman? Asti mumkin emas, sirayam... Men yana mehnat qilishim kerak. Halol pul topishim kerak. O'limlik qilishim kerak... Undan keyin o'lsam, boshqa gap...» Shunday qilib, Qo'ziboy chol yashashga qaror qildi. Yana avvalgiday sog'ayib ketdi.

3. Hikoyadagi qahramonlar kimlar? J: Qo'ziboy chol, Qobil qassob, Mirg'oz qassob, choyxonachi G'oziboy

TOHIR MALIK. «SHAYTANAT» QISSASINING 4-KITOBIDAN PARCHA.

1. O'limi yaqinlashganini sezgan qariyaning o'z Nor tuyasidan rozi-rizolik so'rashi qaysi asarda bor?

J: «Shaytanat» asarida

2. Nor tuya qariyaning hamma nohaq harakatlarini kechirgani holda, qaysi harakatini kechira olmaydi?

J: Nor tuya arqonining bir uchini eshakning dumligaga bog'lab qo'yganini

3. Asadbek nima uchun o'zini o'sha Nor tuya holida ko'rdi? J: Xongirey uning burnidan ip o'tkazib, bir uchini Kesakpolvonning qo'lga tutqazgani uchun

4. «*Ilohi, yomon af'olimdan parishonligim cho'qtur Va shum nafsimda pushaymonlik yo'qtur Mundoq balolardan qutularg'a umidim sendin o'qtur*». Navoiyning «Munojot» asaridan olingan bu parcha qaysi asarda uchraydi?

J: «**Shaytanat**» asarida

5. «*Bir kazzob o'zini payg'ambar deb e'lon qiladi. Uning yoniga bir ko'zi ko'r, ikkinchi ko'zi xira bo'lgan odam kelib, agar payg'ambar bo'lsang, ko'zimni ochib qo'y deydi. Kazzob «kuf-suf» qiladi, natijada haligi odamning xira ko'zi ham ko'r bo'lib qoladi*». Ushbu rivoyat qaysi asardan olingan? J: «**Shaytanat**» asaridan

6. «*Xongirey o'lim raqsiga tusha boshladi. Endi uning qancha yashashini men hal qilaman*». Ushbu parcha kimning nutqidan? J: **Ilkoning**

7. Asadbekni kimning qarg'ishi 20 yildan beri ta'qib qilib kelar edi? J: **Restoran xo'jayinining**

8. «*Odam o'lib ketaverar ekan-u, biroq uning qarg'ishi o'lmay, yer yuzi bo'ylab o'ljasini ta'qib etib yuraverarkan*». Ushbu parcha qaysi asarda uchraydi? J: «**Shaytanat**» asarida

O'TKIR HOSHIMOV. «DUNYONING ISHLARI»

1. «*Bu qissa katta-kichik novellalardan iborat. Biroq ularning barchasida men uchun eng aziz odam – onam siymosi bor*». Ushbu fikrlar kimga tegishli va qaysi asar haqida? J: **O'tkir Hoshimov «Dunyoning ishlari» asari haqida**

2. Bir oyda ham eri, ham o'g'lidan qoraxat olgan baxtiqaro ayol obrazi qaysi hikoyada berilgan?

J: «**O'ris bolaning oyisi**» hikoyasida

3. «*Xudoga shukur, bolaginam o'zidan ko'paydi. Olti nevaraning duosini olib o'tiribman.*» Ushbu parcha qaysi qahramon nutqidan olingan? **J: Zebi xolaning**

4. «*O'ris bolaning oyisi*» hikoyasidagi o'qituvchi opa-nining ismi? **J: Risolat**

5. «*Nima kamissiyang non yemaydimil Bolam bir kun kech olim bo'lsa bo'lar. Kamissiya keldi, deb tishining kirini so'rib o'tirsinmi?*» Ushbu parcha qaysi qahramon nutqidan olingan? **J: Zebi xolaning**

6. «*Yor yurgan ko'chalami supuray sochim bilan, Changi chiqsa, suv sepay ko'zdagi yoshim bilan.*» Ayol sadoqati to'g'risidagi bu qo'shiq qaysi hikoyada kim tomonidan aytilgan? **J: «O'ris bolaning oyisi» hikoyasida Zebi xola tomonidan**

7. «*Jon bolam, jonim bolam, qaylardasan, bergil xabar, G'amda boshim, ko'zda yoshim, ichganim bo'ldi zahar.*» Farzandi dog'ida kuygan ona haqidagi qo'shiq qaysi hikoyada kim tomonidan aytilgan? **J: «O'ris bolaning oylisi» hikoyasida Zebi xola tomonidan**

8. Zebi xolaning urushda halok bo'lgan o'g'lining ismi?
J: Kimsan

9. «*Illijo*» hikoyasida o'g'il onasiga aytolmagan armon-larini qayerda aytib, yuragini bo'shatib oladi?

J: Onasining qabrl ustida

10. «*Illijo*» hikoyasi qahramoni onasining nima to'g'risi-da aytgan cho'pchagini esga oladi? **J: Oftob haqida**

11. «*Odamzod shunaqa ekan. Bola-chaqam derkan, yelarkan-yugurarkan, endi og'zi oshga yetganda yiqilarkan.*» Ushbu fikr kimga tegishli? **J: Zebi xolaga**

12. «*Darhon arig'i bo'yidagi hovlisida yoz bo'yi rayhonlar barq urib yotardi*», – deya kimga ta'rif berilgan?

J: Zebi xolaga

13. «*Erkaklardek barvasta gavdali, qop-qora bu xotining yo'g'on ovozi ham, uzun qirra burni, ketmonni yelkasi-ga tashlagancha etik kiyib g'oz yurishi ham boshqa ayollarga o'xshamas, hatto qoramtir siyrak mo'ylovigacha bor edi*», – deya kimga ta'rif berilgan? **J: Zebi xolaga**

MUROD MUHAMMAD DO'ST. «DASHT-U DALALARDA» HIKOYASI

1. O'zgalarning ichiqoralik bilan aytgan so'ziga ishonib, xotini va qizini uyidan haydagan, lekin xotiniga bo'lgan muhabbatidan voz kech olmagan Polvon obrazi qaysi asarda uchraydi? **J: «Dasht-u dalalarda» hikoyasida**

2. Polvon xotini ketganidan so'ng iti bilan qayerda yashaydi? **J: Yerto'lada**

3. Polvonning itining nomi? **J: Qorato'y**

4. Qizining ismi? **J: Chaman**

5. Akasidan har kuni xabar olib turadigan singil kim?

J: Adolat

6. Polvon kim bilan birga podachilik qilar edi?

J: Bir marta uylanib, yil o'tmay ajrashgan kamgap yigit Hasanboy bilan

7. Polvonga xotiningga kuchingni ko'rsatib tur, ya'ni uni urib tur deya aql o'rgatgan, hatto erkak odam nomus qiladigan narsalargacha olib kelib sotadigan «saqich» laqabli kishi kim? **J: Salim**

8. Salim saqichning xotini? J: **Mahpirat**

9. Polvonni aldab undan xotini to'g'risida taloq olmoqchi bo'lgan, Polvonning xotinini O'rol ismli odamga mo'ljallagan qahramon kim? J: **Nazar Maxsum**

10. Hadichaning ukasi, Polvonni uch o'rtog'l bilan rosa urib, tepkilagan personaj? J: **Sattorqul**

11. Hadicha qaysi qishloqdan edi? J: **Sho'rquduqdan**

12. Polvon qaysi qishloqdan edi? J: **Galatepadan**

TOG'AY MUROD.

«OT KISHNAGAN OQSHOM» QISSASI

1. Oldiniga kal deganlaridan ranjigan, keyin esa kal demaganlardan ranjigan Ziyodulla kal qaysi asar qahramoni? J: **«Ot kishnagan oqshom» qissasi**

2. Ziyodulla kalni kim doim o'rtog' Qurbonov deb chaqirar edi? J: **Pochtachi**

3. Beshinchi sinfni zo'rg'a tugatgan, diplom so'ramaydigan turli ishlarda ishlagan, qorovul, go'lah, oxiri podachilik qilgan, adirlarda nay chalgan, nafasi yetmay qolgandan so'ng do'mbira chalishga o'tgan qahramon?

J: **Ziyodulla kal**

4. Bozorda choyxona oldidagi ur-sur to'polonni zo'r tomosha bo'ldi deya zavqlanib tomosha qilgan, bir odamning uch kishi tomonidan o'lasini qilib savalanishiga bee'tibor bo'lgan odamlardan nafratlangan Ziyodulla kal qaysi asar qahramoni?

J: **«Ot kishnagan oqshom» qissasi**

5. Ziyodulla kal otining ismi? J: **Tarlon**

6. Bozorda mayizning narxi osmonda ekanligini aytib, Ziyodulla kalni mayiz sotishga undagan hamsoyasi?

J: Qulmat polvon

7. Bozordagi to'polonni ko'rib, bu bizning uchastka emas, deya uni tomosha qilgan melisalar, hammayog'i qonga belangan odamni olib ketmay, biz vizovga chiqqan-miz, boshqa tez yordam mashinasini chaqiringlar, deya o'z yo'liga jo'nagan shifokorlarning beparvoligidan hayratga tushgan Ziyodulla kal qaysi asar qahramoni?

J: «Ot klshnagan oqshom» qissasi

8. Ziyodulla kal kimning janozasida qatnashgani uchun guvohlik berishga shaharga bora olmaydi?

J: Dono momonlmg

9. «Xususan, ikki vaqt elning yonida bo'ling. Biri – to'yida. Elning to'yini belingizni besh joyidan boylab xizmat qilib, o'ynab-kulib, xush-xushvaqt o'tkazib bering. To'y ko'pniki, ha. Yana biri – azasida. Yig'lab-siqtab elning qayg'usiga sherik bo'ling. Odam shu ikki vaqtda odamligini bildiradi». Ushbu parcha kimning nutqidan olingan? **J: Ziyodulla kalning**

10. «Rixsiyev aka, odam il emas, oyog'idan sudrab borib, chuqurga tashlab kela bergani. Odam o'z nomi bilan odam. Odamdan ulug' jonzot bormi». Ushbu parcha kimning nutqidan olingan? **J: Ziyodulla kalning**

11. Kampirlarning o'limini mahalliy gap, e'tiborga molik emas, deb bilgan, tobutning yonida to'rt kishi borsa yetarli, undan ortig'i ortiqlik qiladi, deb o'ylaydigan personaj kim?

J: Rixsiyev

12. Qulog'ining og'irligini bahona qilib haqiqatni aytishdan qutulib qolgan choyxonachi kim? **J: Sattorov**

13. Har bir gapida «shu-shu» deb turadigan, familiyasi ham «Shu»dan boshlangan baliqchi? J: **Shukurov**

14. «O'zimizday odam. Faqir bir momo. Umri kolxozda ishlab o'tdi. Qarigan chog'ida magazinda qorovul bo'ldi. Na qizi bor, na uli, bechorahol momo edi. Yig'laydiganlariyam bo'lmadi. O'zimiz momomlab, xolamlab yig'lab jo'naldik. El ko'mdi». Ushbu parcha kim haqida?

J: **Dono momo haqida**

15. «Eron shohi Pahlaviy yashirin buyruq berib bir kinoteatni yoqib yuboribdi. Ichida besh yuz inson bor ekan. Aha, tragediya deb buni aytadi». Ushbu fikr kimga tegishli?

J: **Rixsiyevga**

16. «Odamning katta-kichigi bo'lmaydi. Bariyam odam. Bir odam yaxshimi-yomonmi bir umr yashadi. Endi qaytmas bo'lib kelyapti. Odam qaytmas bo'lib ketayotganda, bormagan odam odammi?» Ushbu fikr kimga tegishli?

J: **Ziyodulla kalga**

17. Kapitanga: «Xalq bir kishidan boshlanadi. Shu! Men xalqning bittasiman, baqirmang», – degan personaj kim? J: **Shukurov – ballqchi**

XURSHID DO'STMUHAMMAD.

«BEOZOR QUSHNING QARG'ISHI» HIKOYASI

1. Qaldirg'ochlarning uyasini buzishni gunohi azim deb bilsa-da, erining uyalarni buzishiga monelik qilolmagan mushtipar ayol obrazi qaysi hikoyada berilgan?

J: **«Beozor qushlarning qarg'ishi» hikoyasida**

2. Qaldirg'ochlar uyasining eri tomonidan buzilgani

uchun yaqinda to'yi bo'lgan qizi Zulfiyaning ro'zg'ori buzilib, uyga qaytishini oldindan bashorat qilgan ayol qaysi hikoya qahramoni?

J: «Beozor qushlarning qarg'ishi» hikoyasi

3. «Beozor qushlarning qarg'ishi» hikoyasi qahramonlarini toping. **J: Qadriya, Fozilbek, Qadriyaning akasi Umid, opasi Zulfiya**

4. Sotayotgan sut-qatig'iga o'xshab butun badani, qalbi ham oq bo'lgan Qadriya ismli juvon qaysi hikoya qahramoni? **J: «Beozor qushlarning qarg'ishi» hikoyasi**

5. «Qaldirg'ochlar bexosiyat joylarga uy qurmaydi». Bu fikr kimga tegishli? **J: Qadriyaga**

6. «Biznikiga qaldirg'ochlar sira uya qurmagan», deb armon bilan o'kingan qaymoq soluvchi yigit kim?

J: Fozilbek

ERKIN A'ZAMOV. «KO'K ESHIK» HIKOYASI

1. Erkin A'zamovning «Ko'k eshik» hikoyasida kimlarning hayoti tasvirlanadi? **J: Ijarada turuvchi talabalarning**

2. Gazeta-jurnallarni o'qishga mukkasidan ketgan, akasi haydab chiqargani uchun qo'shni xolaning uyida ijarada turuvchi «musofir» laqabini olgan qahramon kim?

J: Bo'riboy aka

3. Yagona o'g'li daydi chiqqan, onasiga qarashmay, xabar ham olmay qo'ygan; harbiydan qaytgach, bir beva ayolga uylanib, allaqayerlarda yashayotgan o'g'ilning mushtipar onasi bo'lmish kampir qaysi hikoya qahramoni?

J: «Ko'k eshik» hikoyasining

4. Talabalar nima uchun yangi topilgan hamma sharoitga ega bo'lgan uyda yashay olmadilar? J: **Chunki uning xo'jayini injiq odam bo'lib, hatto Hamid Ismli talabaning mo'ylovi yoqmaganligi uchun uni oldirib tashlashga majbur qiladi**

5. Bolalar uchun «saroy»dek bo'lib qolgan uyning eshigi qanday rangda edi? J: **Ko'k rangda**

XAYRIDDIN SULTONOV. «YO, JAMSHID» HIKOYASI

1. «Yo, Jamshid» hikoyasi nima haqida?

J: **Qimorda katta miqdorda pul yutqizib qo'ygan bo'lsa-da, yana oshiqni qo'llga olib, «Yo, Jamshid» deya o'yinni boshlagan O'rinboy haqida**

2. Hikoyaning qahramonlari kimlar? J: **O'rinboy – qimorga mukkasidan ketgan yigit, Islomboy – uning akasi, Anzirat – O'rinboyning xotini, Salomat – uning xolasi, bozorda sotuvchilik qiladi; Zarif nayza, Orif baqlroq – amaklari**

3. O'rinboy qimorda necha so'm yutqizib qo'yadi?

J: **20 ming so'm**

4. O'rinboy qimor pulini to'lash uchun qanday yo'l tutmoqchi bo'ladi?

J: **O'tasidan qolgan hovlini sotmoqchi bo'ladi**

5. Amaki va ammasi O'rinboyga qaysi shart bilan pul berishadi? J: **Qimor o'ynashni to'xtatish sharti bilan**

6. Islomboy nima uchun ukasiga yordam bera olmaydi?

J: **Bir so'm pulni ham xotinidan so'rab olgani uchun**

7. Umr bo'yi boshi sajdaga yetmagan yigitning devor

ortida yomon ish bilan shug'ullanayotgan ikki kishining aybini yopish maqsadida devor tirqishini suvab qo'ygani uchun jannatga tushganligi haqidagi rivoyat qaysi hikoyada uchraydi? J: «Yo, Jamshid» hikoyasida

8. «O'ynagan bo'lsa, ajab qipti! Xo'p qipti! Buniyam erkak o'ynaydi, qani, xotin o'ynab ko'rsin-chil!», — deya xotini-dan qo'rqqan jiyani Islomboyga kim zug'um qiladi?

J: Salomat amma

SHOYIM BO'TAYEV. «NIZOMIDDIN AL-YOG'IIY» TARIXIY HIKOYASI

1. Qaysi asarda o'n yillardan buyon mamlakatma-mamlakat kezib, odamni hasharot deb o'ylovchi, faqat uni yuk-salliruvchi nimadir bor, deya shu narsani izlab yuruvchi sayyoh obrazi bor?

J: «Nizomiddin al-Yog'iy» hikoyasida

2. O'n ikki mamlakat ustalari tomonidan o'n ikki ustun qilib yasalgan masjidda kim imom vazifasini o'taydi?

J: Darveshlar darveshi, shayxlar shayxi Nizomiddin al-Yog'iy

3. Sulton Tarmashiridan chopar kelganda shayx qanday yo'l tutadi?

J: Chopar sultondan faqat shayxga xabar keltirganini aytganida u bu yerda yig'ilgan hamma mening o'zim, deb javob beradi. Sultonning namozga kechikishi sababli uni kutib turlish mumkin emasligini aytadi: «Sohlbiqironi a'zam, ulug' podshohimiz sulton Aloud-din Tarmashirin hazrati oliylariga chopar janoblari yet-

kazsinlarki, vaqt shunday hakamdirki, uning qarshisida shoh-u gado barobardir. Biz uchun eng ulug'i Allohimiz buyurganidir!», – deya namozni boshlaydi

4. «Ularning badanlarida hamma a'zolar mujassam edi – yurak bor edi, miya bor edi, qorin-da juda-juda bor edi; faqal, ruh yo'q edi, ruh yo'q edi – egasi tashlab ketgan tashlandiq hovliday huvillab yotishardi». Ushbu ta'rif kimlar haqida? J: Sultonning a'yonlari – amaldorlari haqida

5. «Tilidan bol-u, qo'lidan qon oqqan zolimlar bu dunyoning eng jirkanch maxluqlaridir». Ushbu fikrlar kimning nutqidan? J: Nizomiddin al-Yog'iy

6. Ellik yil muqaddam hech kimdan sovg'a olmaslikka qasam ichgan, hatto ustidagi yamoq to'ni ham o'ziniki bo'lmagan shayx kim? J: Nizomiddin al-Yog'iy

7. Shayxning buyukligidan hayratga tushgan, Tarmashirin sulton yurtida ellik kun mehmon bo'lgan sayyoh kim edi? J: Ibn Batuta

8. Sulton Tarmashirin sayyohga nima sovg'a qiladi?

J: Ikki ot va ikki tuya hamda suvsar mo'ynali oq po'stin

9. Sayyohga sulton Tarmashirin qanday so'zlarni aytadi?

J: «Bizning yurtimiz haqida so'raganlarga ayting, u yerda sultonining taklifini ham rad qila oladigan qudratli odamlar bor ekan. Ular u odamlarning qudrati nlmada ekan, deb so'rasha, halolliklari va tantiliklarida ekan, deb ayting. Shularni aytsangiz, bizning buyukligimiz va kuchimiz haqida xalqlarning o'zlari xulosa chiqarib olaverishadi»

NAZAR ESHONQUL.
«MAYMUN YETAKLAGAN ODAM» HIKOYASI

1. «Maymun yetaklagan odam» hikoyasining bosh qahramoni kim? **J: Rassom chol**

2. Rassomning 1921-yilda chizgan surati nima uchun yigitni hayratga solgandi?

J: Unda ko'zlarida o'ziga ishonch balqib turgan yigitning quyuq o'rmondan maymunni yetaklab chiqayotgani aks etgandi. Maymun yetaklagan yigitning ko'zlaridagi ishonch har qanday odamni o'ziga tortar edi

3. Rassomning suratida nechanchi yillardan boshlab mavhumlik va qora bo'yoq orta boradi? **J: 30-yillardan**

4. Rassom cholning nechta farzandi bor edi?

J: Bitta o'g'li bo'lib, u ham kissavurlik, keyinchalik odam o'ldirganlikda ayblanib qamalib chiqqan, otasini ahyon-ahyonda yo'qlar, shunda ham undan pul berishni so'rab, janjallashar edi

5. *«Ha, to'g'ri, biz tushunarsiz yashadik, har bosgan qadamimiz odamlar uchun shubhali va qorong'u bo'lib qolgan, albatta, bunga siz emas, o'zimiz aybdormiz»,* – degan fikrlar kimga tegishli? **J: Rassom cholga**

6. Huvillab qolgan qishloqlar, egalari tashlab ketgan uy-
lar, o'ziga chorlab turgan qabristonlar, o'lim isi kelib turgan
har xil qurollar, yig'layotgan ayollar va bolalar, biyday dala-
ni bosib ketgan o'laksaxo'r quzg'unlar kabi suratlar qaysi
hikoyada bor? **J: «Maymun yetaklagan odam» hikoyasida**

7. *«Bu hayotda nima yaxshilik-u, nima yomonlik ekanligini hech qachon farqlab bo'lmaydi. Yaxshilik ayni paytda*

kimlarga dir yomonlik, yomonlik esa ayni paytda kimlarga dir yaxshilik bo'lib tuyuladi». Ushbu fikrlar kimga tegishli?

J: Rassom cholga

8. «E'tiqod! Agar bir umr e'tiqod qo'yib, shunga ishonib, kurashib, yonib-kuyib yashasangiz-u, bir kun e'tiqod qo'ygan narsangiz puch, yolg'on va puflab shishirilgan sharday omonat, siz ezgulik deb sig'ingan narsalar asli razolat ekanligini anglab qolsangiz, shunda umringiz yomonlik bilan yaxshilikning farqi qolmagan, xuddi yo'ldan chiqib ketgan shaldir-shuldur, bo'm-bo'sh aravaga aylanardi». Ushbu fikrlar kimga tegishli? **J: Rassom cholga**

9. Rassom chol yigit ovqat olib kirganda nimanidir chizish bilan band edi. Uning o'limidan keyin bu suratni ko'rib u yanada hayratlanadi. Chunki unda nima tasvirlangan edi? **J: Yuz-ko'zidan umidsizlik balqib turgan cholni maymun quyuq o'rmonga yetaklab kirib ketayotgan edi?**

10. Hayoti va ijodida kirish va chiqish vazifasini o'tovchi surat mavjud bo'lgan rassom obrazi qaysi hikoyada bor?

J: «Maymun yetaklagan odam» hikoyasida

NORMUROD NORQOBILOV. «OLIM O'G'IL» HIKOYASI

1. «Olim o'g'il» hikoyasining qahramonlari? **J: Shayman chol, O'roq chol, Qudrat chol, Qodir chol, Haydar ko'sa, Uzoq guppl, Qobil shapka, Sardor magazlnchi**

2. Shayman cholning qaysi o'g'li olim bo'ladi?

J: O'rtanchasi

3. Qaysi soha bo'yicha olim edi?

J: Osmon jismlarini o'rganadigan olim

4. Shayman cholning o'g'li olim bo'lganini eshitgandan so'ng kim qizining qalinini ham oshiradi? **J: Haydar ko'sa**

5. Shayman cholni qishloqdagi chollar qanday e'zozlashadi? **J: Uni olimning otasiga xos og'ir va bosiq bo'lishga, bundan mag'rurlanishga chaqiradi**

6. Shayman chol olim bo'lganlarda pul ko'p, deb o'ylaydi. O'g'lining bir oyda olgan puli bitta qo'y olishga ham yetmasligini eshitib, o'zini qanday tutadi?

J: Jahli chiqqanidan piyolalarni urib sindiradi, sendan anavi Qobil shapka yaxshi, tayog'ini bir silkitsa, uyiga somon-u xashak oqib keladi deydi

7. *«Agar hamma o'zini tirikchilikka qurbon qilaversa, buyuk kashfiyotlarni kim qiladi. Tiriklikni har kim har xil tushunadi».* Ushbu fikrlar kimga tegishli?

J: Shayman cholning olim o'g'liga

8. Shayman cholning olim o'g'li olgan bilimi bu dargohda sariq chaqalik qimmatga ega emasligini qachon angelaydi? **J: Otasining uni so'kib ketib qolganida va Qobil shapkaning somon yuklangan mashina yonida gerdayib ketayotganini ko'rganida**

MUSTAQIL MUTOLAA UCHUN O'ZBEK SHE'RIYATIDAN NAMUNALAR

OYDIN HOJIYEVA

«Ona tilimga alyor» she'ri: «Og'zimdagi novvotim, Boshimdagi minnatim, Bobokalonlarimdan Meros ulug' davlatim!»

«Istiqlol tarixing imtihonidir» she'ri: «Torgina guzarlar, pastqam rastalar G'ala-g'ovur bozor, ketmas xayoldan: Qorin tashvishida qo'li bastalar O'sib chiqaverar har bir savoldan».

HALIMA XUDOYBERDIYEVA

«Dorilamon kunlar keldi» she'ri: «Onaginam! Dorilamon kunlar keldi, shafaqlari ol, Qayon boqsang, shaylanishlar va so'zlashlar tor. Olcha gulin ko'zlaringga surtasan behol, Bu kunlarga yetganlar bor, yetmaganlar bor».

«Uyg'on» so'zin aylagach» she'ri: «Tarix dashtlarini goho quyuq qor yopgan, Bo'lsa hamki ayon bo'lgan kimlar ne chekdi? Besh qilichday teragini bir bolta chopgan, mening mahzun onaginam, holing nechukdir?»

OMON MATJON

«Navoiy g'azaliga muxammas»: «Charx avzoyi bu dam, avvalg'ilarg'a o'xshamas, Kotib-u davr-u raqam, avvalg'ilarg'a o'xshamas, Endi inson qadri ham, avvalg'ilarg'a o'xshamas, Ko'nglum ichra dard-u g'am, avvalg'ilarg'a o'xshamas Kim, ul oyning hajri ham, avvalg'ilarg'a o'xshamas».

«Ikki qal'a» she'ri: «Xivada qal'a bor qal'a ichinda, Biri – Ichon qal'a, biri – Dishon. Mashhurdir birining nomi ochunda, Biri nurab benazar, beshon».

«Shoir bo'lmoqchiman debsan» she'ri: «Shoir bo'lmoqchiman debsan xatingda, She'riyat sirlarin o'rgating debsan. Sen go'yo chaqmoqqand tutib olingga, Borsa qaytmas yo'lni ko'zlab turibsan».

USMON AZIM

«Baxshiyona» turkumidan» she'ri: «Elbek baxshi, bu dunyoning o'tarin ayt, Bu dunyoga umr kelib-ketarin ayt, Manov bizning pahlavonlar ko'krak kerib, Maydon kirsar, falakni ham yiqarin ayt».

«Qush» she'ri: «Qachondir, Bir paytlar, qushlik kezimda, Tuzoqqa tushganim ayon esimda. Tiriklik ko'yida holim edi tang, Arang qo'nar edim, Uchardim arang. Tuzoqqa tushdim!»

SHAVKAT RAHMON

«Baxt so'zi» she'ri: «Baxtiyorman degan birgina so'zni aytish uchun kerak qancha kuch, chidam, garchi baxt so'zlarning eng yoqimligi, garchi tursa hamki tilning uchida. Og'ir botmasmikan bu so'z kimgadir. G'am so'zin elimdan avvalroq aytdim, Baxt so'zin aytaman eldan keyinroq».

«Vatan tuyg'usi» she'ri: «Hali biror ishni uddalamadim, hali hech kimsani qilmadim rozi, behuda o'tibdi go'zal umning qanchalab chiroyli bahori, yozi».

«Qarsak nima o'zi?» she'ri: «Qarsak nima o'zi? Ikkita kaftning orasidan portlab chiqadigan sas».

«O'git» she'ri: «Qo'rqqoqning ko'ziga tik qara doim, biror so'z demasdan uzoqroq qara, titroq yetib borsin nigohlaringdan yuzlab ajdodlarning jon-joni qadar».

«Hirgoyi» she'ri: «Hammamiz quyoshda kuygan jiz-zamiz, qachon tiz cho'kuvdik, hamon izzamiz, sirqlrab og'riydi pishgan tizzamiz, o'rindan ozgina tursak maylimi?»

AZIM SUYUN

«Ustod va shogird» hikoyati: Bu she'rda bir ustozning shogirdiga qirqta hunarni o'rgatgani, shogirdining ham-madan zo'rman deya havolanib, hatto uztozi bilan kurash tushishga jazm etgani bayon etiladi. Ustoz esa shogirdini unga o'rgatmagan 41-usul bilan yiqitadi. Chunki u bu usulni nomard shogirdlar uchun saqlab qo'ygan edi.

«Unutilgan tillar» she'ri: «Shumer tilimisiz, yo so'g'd, yo yunon, Akkad, babil, kushan, misr tili yo Va yoki sanskrit, kxmer tili yo?... Qaysi til bo'lmangiz siz... Sizni beomon Unutgan, unutgan, unutgan dunyol»

XURSHID DAVRON

«Ota qabri» she'ri: Bu she'rda bir ota o'limidan oldin o'g'illariga kim merosxo'r ekanligini bilmoqchi bo'lsalar, qozining oldiga borishlarini ta'kidlaydi. O'g'illar qozining oldiga borishadi. Qozi esa bir g'orda yashayotgan donish-mand cholning yaniga jo'natadi. Donishmand ularga kim otasining qabrini buzib kelsa, keyin merosxo'rni aytaman, deydi. Ikki katta o'g'illar ota qabrini buzib, tezroq merosxo'r kim ekanligini aniqlashga shoshiladilar. Kenja o'g'il bo'lsa qo'lda qilich bilan ularni bu yo'ldan qaytaradi. Shunda donishmand merosxo'r otasining qabri buzilishidan saqla-gan o'g'ildir deydi. Demakki, kim ota qabrini buzilishidan saqlasa, yurtining ham toptalishdan saqlay oladi.

YO'LDOSH ESHBEK

«Ona duosi» she'ri: «Safar qilsang oq yo'l, bolam, omon yur, Razildan qoch va oqillar tomon yur, ukalaring

sog'intirmay kelib tur, Hech bo'lmasa ikki enlik xat bit, bolam».

«Qo'shchi qo'shig'i» she'ri: «Qo'sh hayda-yu, qo'sh hayda, Haydamasang, non qayda, Irodangni qattiq qil, Lekin yerni bo'sh hayda».

ONA TILI VA ADABIYOT

Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari uchun darslik
(Abdurozliq Rafiyev, Nazira G'ulomova)

«RUSTAMXON» DOSTONI

1. «Rustamxon» dostoni qaysi baxshidan yozib olingan? J: 1937-yilda Fozil Yo'ldosh o'g'lidan Xodi Zarif yozib olgan

2. Yoshi qaytib, soqoli oqarganda farzand ko'rgan Sultonxon ismli podsho qaysi doston qahramoni?

J: «Rustamxon»

3. «Dunyoda *«bir qo'rqqan yomon, bir quvongan yomon»* – degan gap bor. Men shu yerda yursam, sen bir kun tug'ib, men quvongandan yuragim yorilib o'lib qolarman. Quridim mamlakatiga safar qilayin. O'n to'rt yilda borib kelarman, oldima suyunchi deb chiqqan kishiga ayamasdan tilla-tanga berarman, balki qo'rg'onbiy qilarman», – deb kim farzandi tug'ilishidan oldin mamlakatni tashlab chiqib ketgan? J: Sultonxon

4. Huroyimning kanizi kim? J: Ximcha

5. «...tillari bulbulcha, kimki yaxshi desa, shuncha, Ikki yuzi ochilgan gulcha, bellari xipcha, o'zi suluv oyimcha», – deya ta'riflangan qahramon kim? J: Ximcha

6. Huroyimning nechta kundoshi bor edi? J: Ikkita

7. Huroyimning kanizlari Maston kampirga uni va o'g'lini yo'q qilish uchun qancha tilla berishadi? J: Bir qop tilla

8. «Rustamxon» dostonida: «Botmon nosvoyni to'rt bo'lib otar edi, yurish-turishi odamlarga xatar edi, ne er yi-

gillarni uch pulga olmay, qayerda yomonlik bo'lsa, izlab yetar edi», – deya ta'riflangan qahramon? **J: Momogul maston**

9. Rustamxon qaysi mamlakatning shahzodasi?

J: Oqtoshning

10. Rustamning onasi? **J: Huroyim**

11. Maston kampir Huroyimni yo'q qilish uchun qanday hiyla o'ylab topadi? **J: Huroyim ustidan fitna-g'iybat to'la arznoma yozdiradi, firib bilan Oqtosh ahliga tasdiqlatadi va Sultonxonga olib boradi**

12. Sultonxon g'azabga minib Huroyimga qarshi qanday jazo qo'llashni buyuradi?

J: Huroyimni shahardan haydab, dorga osishni

13. Huroyimga kim yordam beradi? **J: O'g'li Rustamxon**

14. «Adashganning oldi yo'l» maqoli kim tomonidan aytilgan? **J: Rustamxon tomonidan**

15. Onasini qoldirib, o'zi zarur anjomlar topish uchun yo'lga tushgan Rustamxon tog' bag'rida qanday o'tovga duch keldi?

J: Yolg'iz o'tov ichida bir qiz turar, qo'lli bog'log'liq, jamoli kunni xira qilguday, har kim husnini ko'rsa, aqli ketib, otdan yiqilib qolguday

16. Bu go'zal qiz nima uchun o'tovga tashlab ketilgan-di? **J: Chunki ularning shahrida bir ajdar paydo bo'lgan, har kuni bir qizdan soliq solgan, shu kun uning navbati kelgan edi**

17. Ajdar yashaydigan ko'lining nomi? **J: Charxinko'l**

18. Ajdarni o'ldirgan Rustamxonga kimning qizini olib berishadi va qaysi yurtga podsho qilib ko'tarishadi?

J: Oftoboyimni, Bujul shahriga

19. Rustamxon qancha vaqt Bujul shahriga podsho bo'lib turadi? **J: Uch kun podsholik qilib yana onasi yoniga qaytadi**

20. Oqlosh mamlakatidagi kundoshlar Huroyim va uning o'g'li tirikligini bilgandan so'ng yana Maston kampirni ishga solishadi. Maston kampir bu safar qanday yo'l tutadi?

J: Bahra tog'iga kelib Oqratotga kiradi. Huroyimni zindonband qilib, uning qiyofasiga kiradi va dev yordami bilan Rustamxonni o'ldirmoqchi bo'ladi

21. Qizil dev nima uchun Rustamxonni emas, kampirning o'zini o'ldiradi? **J: Shunday yigit kampirning o'g'li emasligiga aqli yetadi va Rustamxonni qutqaradi**

22. Rustamxon onasi va xotini bilan qaysi tog'da baxtli yashay boshlaydi? **J: Bahra tog'ida**

23. Rustamxon va Huroyim haqidagi haqiqatni bilgan Sultonxon qanday yo'l tutadi? **J: O'z gunohini yuvish uchun qalandar qiyofasiga kirib, qirq qalandarga qo'shillib o'g'li va xotinini qldiradi**

24. Sultonxon o'g'li va xotinini topib yurti Oqloshga borgandan so'ng ikki kundoshga qanday jazo qo'llaydi?

J: O'limga buyuradi

AVESTO

1. «Avesto» necha qismdan iborat? **J: 4 qismdan:**

1. Gohlar (Zardushtning qo'shiqlari) – Zardusht she'rlari va ibodat payti ijro etiladigan matnlar; 2. Yashtlar – maxsus ohanglar asosida ijro etiladigan qo'shiqlar; 3. Vendidad – devlar, zulmat kuchlariga qarshi qonun-

lar majmuasi, turli mavzulardagi asarlardan parchalar;

4. Visparad – ibodat matnlari va yo'sinlari.

2. «Avesto» asarini o'zbek tiliga kim o'g'irgan?

J: Asqar Mahkam

3. Qaysi asar Movarounnahr, Xuroson va Eron xalqlarining miloddan bir necha asr oldingi tarixi, geografiyasi, dehqonchilik, bog'dorchilik, chorvachilik, maktab, madrasa, xususiy ta'lim tarixini o'rganishda qimmatli manba? **J: «Avesto»**

4. Kim dunyo tarixida dinni mazhab, sehr-u jodudan, zohiriy udum va marosimlarni ko'r-ko'rona bajarishdan, mavhumlik va xurofotdan xalos qilgan buyuk shaxs sifatida e'tirof etiladi? **J: Zardusht**

5. Qaysi manbada boshdan oyoq yolg'on va rost orasida bahs davom etib, yaxshi so'z, yaxshi ish, yaxshi xulqning tantanasi tasvirlanadi? **J: «Avesto»da**

6. Qaysi manbada bug'doy yerga ekilgach Axriman bezovta bo'ladi, bug'doy o'sib boshqoq bog'lagach dev nola qiladi, bug'doy xirmonga to'plangach dev o'kirib yig'laydi va bug'doy un qilib non yopilgach dev toqat qilolmay jon beradi deb yozilgan? **J: «Avesto»da**

7. Qaysi podshoh Tangri buyrug'i bilan qattiq sovuqlarda odamlarni asrash uchun yer ostida ham shahar qurdirgan?

J: Jamshid

8. Zardushtiylik dinining ramzi nima? **J: Olov**

9. «Avesto» yozma holatga qachon keltirilgan?

J: Pahlaviy xatli zamonida

10. Qaysi dinda so'z yaxshi fikr va ezgu amal ifodasi hisoblangan? **J: Zardushtiylikda**

11. Kimlar uchun haqiqat, qudrat va tinchlik tantana qilgan hayot go'zal hisoblangan? **J: Zardushtiylar uchun**

12. «Avesto»da ashavan, ya'ni rostgo'y kishining o'limidan so'ng qilgan yaxshiliklari nima ko'rinishida namoyon bo'ladi? **J: Go'zal qiz shaklida**

13. «Avesto»da ashavanning o'lgandan keyingi hayoti qaysi fargard (qismda)da tasvirlanadi? **J: Ikkinchi**

14. «Avesto»da durvand (qabih niyatli) kimsaning amallari o'lgandan so'ng qanday shaklda namoyon bo'ladi? **J: Tuban, xunuk, chirkln bir ayol qiyofasida**

15. Aroxtar so'zining ma'nosi? **J: Do'zax**

16. «Men suyumli edim, sen meni suyumliroq qilding. Go'zal edim, sen meni go'zalroq qilding. Dilbar edim, sen meni dilbarroq qilding», – deya go'zal qiz kimga murojaat qiladi? **J: Hayotligida g'oyat ezgu fikrli, g'oyat ezgu so'zli, g'oyat ezgu amalli, oqila va eriga itoatkor ashavan ayol va ashavan yigitga**

O'RXUN-ENASOY OBIDALARI

1. Turk xoqonligiga kimlar asos solgan?

J: Ashinning o'g'li Bumin va Istamin

2. Turkiy xalqlarning qat'iyatsizligi tufayli Turk xoqoni qaysi davlatga bo'ysundirilgan?

J: Tabg'ach (Xitoy) davlatiga

3. Ikkinchi Turk xoqonligiga kim asos solgan?

J: Eltarish xoqon

4. Qaysi asarda To'nyuquq haqida: «To'nyuquq turk zodagonlarining Tabg'ach imperatori saroyida garov

sifatida ushlab turilgan o'g'illaridan biri edi. Bundaylarga ular xitoycha nom berar, xitoycha o'qitar va xitoyparastlik ruhida tarbiya qilar edilar», – degan ma'lumot keltiriladi?

J: «Turk xoqonligi» asarida

5. «To'nyuquq» so'zining xitoycha nomi nima va u qanday ma'noni bildiradi?

J: «Yuanchjen» – To'ng'ich javhar

6. «Turk xoqonligi» asari muallifi kim? **J: N.Rahmonov**

7. «Yupqa yig'in tor-mor qilishga oson emish, ingichka yig'in uzishga oson emish», «G'am o'z uyingda» kabi maqollar qaysi bitiktoshda uchraydi?

J: To'nyuquq bitiktoshida

8. Bitiktoshlarda keltirilgan «Inju o'g'uz» qaysi daryoning qadimiy nomi? **J: Sirdaryoning**

9. Qaysi qahramon Xitoyda tutqunlikda, zindonlarda yotadi, keyinchalik imperator saroyida ishonch qozonadi va Xitoy imperiyasiga qarshi bosh ko'targan Qutlug' tomoniga o'tib uning maslahatchisiga aylanadi? **J: To'nyuquq**

10. Qaysi bitiktoshda: «Turk xalqi o'zining xoni bilan bo'lmay, Tabg'ach xoqonligiga qo'shildi, xonlik bo'ldi. O'z xonini qo'yib, yana Tabg'ach xoqonligiga qo'shildi. Tangri shunday degan ekan: Xon berdim. Xoningni qo'yib taslim bo'lding. Tabg'achga taslim bo'lgani uchun tangri «o'l» degan shekilli, turk xalq o'ldi, yo'q bo'ldi, tugadi», – degan satrlar bor? **J: To'nyuquq bitigida**

11. Qaysi sarkarda bo'yla bag'a tarxon unvoniga ega bo'lgan? **J: To'nyuquq**

12. Turk xalqi jangda Shantung shahrigacha nechta shaharni yengib o'ziga bo'ysundiradi? **J: 23 ta**

13. Eltarish xoqon bilan birga Tabg'achga qarshi 17 marta, Qitanilarga qarshi 7 marta, O'g'uzga qarshi 5 marta urishgan sarkarda kim?

J: To'nyuquq

14. «Eltarish xoqonga, Turk Bo'gu xoqonga, Turk Bilga xoqonga xizmat qildim, tun uxlamay, kunduz o'tirmay, qizil qonimni tugatib, qaro terim yugurtib mehnatni, kuchimni berdim». Ushbu parcha qaysi bitikdan olingan?

J: To'nyuquq bitigidan

IMOM ISMOIL AL-BUXORIY (810 – 870)

1. «Hadis ilmida amir al-mo'minin» degan sharaflı nomga sazovor bo'lgan muhaddis kim?

J: Imom Ismoil al-Buxoriy

2. Hadisi sharifda aytilishicha, Rasululloh: «Xor bo'lsin, xor bo'lsin, xor bo'lsin!», – deb o'n marta takrorlaydilar. U kishidan «xor bo'lsin deb kimlarni aytayapsiz» deb so'raganlarida nima deb javob beradilar?

J: «Ota-onasining ikkalasi yoxud bittalari kekseyib qolgan vaqtida (ularni) o'zini do'zaxga tushishga muhtalo qilgan kishi»

3. Movarounnahrda birinchi bo'lib hadis to'plagan muhaddis kim edi?

J: Imom Abdulloh ibn Muborak al-Marvaziy

4. Al-Buxoriygacha Movarounnahrda nechta olim hadis ilmi bilan shug'ullangan? **J: 10 ta**

5. Imom Buxoriyning «Al-Jomi' as-sahlh» kitobi necha jildidan iborat? **J: 4 jildidan**

6. Imom Buxoriy qaysi muhaddis bilan qizg'in bahs-munozaralar olib borgan? **J: At-Termiziy bilan**

7. Abu Hurayra aytadilar: «Rasululloh: «Uch toifa kishilarning duosi hech shubhasiz Alloh taolo qoshida maqbuldir: mazlum kishining duosi, musofirning duosi, otananing duosi», – deganlar».

AHMAD YASSAVIY

1. «Haqiqat qalbda, qalb esa Ollohning mulkidir» satrlari kimning asaridan olingan? **J: Ahmad Yassaviy**

2. «Butun olam bilan ruhan uyg'unlashish – oliy saodat. Saodat ma'rifat nurlari bilan ong va ruhni tiniqlashtirishdir» satrlari kimning asaridan olingan? **J: Ahmad Yassaviy**

3. O'z asarlarini bir o'rinda orif nomidan, ikkinchi bir shaklda oshiq tilidan, uchinchi bir holatda shayx da'vati tarzida, yana bir o'rinda donishmand g'oyalari sifatida talqin qilgan shoir kim?

J: Ahmad Yassaviy

4. Payg'ambarimiz o'z sahobalari bilan suhbatlashib, xurmo yeb o'tirganlarida ularga qarata: «Qay biringiz mana bu omonatimni kelgusi izdoshlarimga yetkazgaysiz?», – deb so'raydilar. Bu omonatni u kishidan kim qabul qilib olib, uzoq umr ko'rib, uni Ahmad Yassaviyga yetkazadi?

J: Arslonbob

5. Ahmad Yassaviy necha yoshida birinchi ma'naviy ustози Arslonbob bilan uchrashadi? **J: Yetti yoshida**

6. Yassaviy kimdan ilm olib komillik martabasiga ko'tariladi? **J: Yusuf Hamadonlydan**

7. Yassaviy asos solgan yassaviya tariqatining boshqa tariqatlardan farqi nimada? J: Ilk marta turkiy tilda talqin qilinganligi, islom dini va uning muqaddas kitobi Qur'onni baland rutbada tutgan, fors tilidagi tasavvuf tajribalaridan foydalangan, turkiy axloq, e'tiqod va ishonchni aks ettirganl bilan farq qiladi

8. Qaysi asarda shariat (islom dini qonun-qoidolari va urf odatlari), tariqat (tasavvuf maslagi), ma'rifat (ishqi ilohiy), haqiqat (Oloh va unga erishmoq) targ'ib qilinadi?

J: «Devoni hikmat»da

9. «Nafsing seni oxir damda gado qilg'ay, din uyini g'orat qilib ado qilg'ay, O'lar vaqtda imoningdan judo qilg'ay, Oqil ersang, nafsi baddin bo'lg'in bezor» misralarining muallifini toping. J: Ahmad Yassaviy

10. «Ketganlarni ko'rib, sen ham ibrat olg'il, Ibrat olsang, yotmish yering bo'lmish gulzor» misralari muallifi kim? J: Ahmad Yassaviy

NAJMIDDIN KUBRO (1145 – 1221)

1. «Muazzam Sharqning ilm-u donishi, ma'naviyatini qancha ko'p va xo'b o'zlashtirsak, fikrimiz shuncha ravshan, ruhimiz shuncha bardam bo'ladi», – degan so'zlar kim tomonidan aytilgan? J: Najmiddin Kubro tomonidan

2. Qaysi shoirni «valiytarosh»(valiylar yetishtiruvchi), «tum matul kubro»(«balo-qazolarning oldini oluvchi, buyuk bashoratchi»), «abuljannob» («parhez qiluvchi, dunyoviy ikir-chikirlardan uzoq turuvchi») kabi laqablariga ega?

J: Najmiddin Kubro

3. «Ishq dardi g'arib tanimdagi jon bo'lgay, dard cheksa kishi, axiyr inson bo'lgay» misralari muallifi kim?

J: Najmiddin Kubro

4. «Bir dev bor ichimda, asti pinhon bo'lmas, Boshini egmak oning oson bo'lmas» misralari muallifi kim?

J: Najmiddin Kubro

5. «Alarg'a kubro ondin laqab bo'ldiki, har kim bila munozara va mubohasa qilsalar ermish, ul kishi g'olib bo'lurlar ermish». Najmiddin Kubro haqidagi ushbu fikrlar kimning qaysi asaridan olingan?

J: Alisher Navoiyning «Nasoyim ul-muhabbat» asaridan

6. Najmiddin Kubro mo'g'ullarning O'rta Osiyoga bostirib kirishini oldindan bilgan. Sharqdan fitna olovi kelayapti, enda yurtigizga boring deya shogirdlarini o'z yurtiga ketishga da'vat qiladi. Shogirdlari, ustoz, duo qiling, bu xavf o'tib ketsin deganlarida buni duo bilan o'tkazib yuborish mumkin emas deb javob beradilar. Unda siz ham biz bilan yuring deyishganida yo'q, men jangda shahid bo'laman, menga ruxsat yo'q deb aytadilar. Ushbu ma'lumot kimning qaysi asaridan olingan?

J: Abdurahmon Jomiyning «Nafahot ul-uns» asaridan

7. Qaysi olim kishi ruhiyati, ruhiy xislatlarini chuqur tahlil qilgan holda insonning nozik holatlarini, ruhiy kechinmalarini puxta o'rgangach inson ruhi ko'zga ko'rinmas, latif markazlardan iborat ekanini kashf etgan, ya'ni «latoyif nazariyasi»ni ishlab chiqqan? **J: Najmiddin Kubro**

8. Najmiddin Kubroning asarlarini toping.

J: «Al-usul al-sharshara», «Risolayi Najmiddin»

JALOLIDDIN RUMIY (1207 – 1273)

1. Qaysi asarning yagona nizomi erkinlik, fikr, ruh erkinligi, holat-kayfiyat erkinligidir? **J: «Masnaviy»**

2. «Ayo g'uncha, qizil qonlar aro sen o'zni tark etding, Ayon etgil nadir sevgi, nadir ul o'zni tark atmoq!» misralari muallifi kim? **J: Jaloliddin Rumiy**

3. Jaloliddin Rumiy she'rlarini o'zbek tiliga kim tarjima qilgan? **J: Jamol Kamol**

4. Jaloliddin Rumiyning Devoni kabir (Ulug' devon) kitobida qancha she'r mavjud?

J: Uch mingdan ziyod

5. «Masnaviy» asari necha misradan iborat?

J: O'ttiz bir mingdan ziyod

6. Qaysi shoirning qo'liga qalam olib yozganl atigi o'n sakkiz misra bo'lib, qolganlari «kotibi asror»lar tomonidan ko'chada, uyda, majlisi samoda yozib olinavergan?

J: Jaloliddin Rumiy

7. Rumiyning qaysi asari asosida o'nlab to'plamlar, arab, fors, turk tillarida yuzlab jild tahlil va talqinlar bitilgan?

J: «Masnaviy»

8. Rumiy «Ichingdagi ichingdadur» asarida qaysi asaridagi murakkab falsafiy muhokama va mushohadalarni ravshan va sodda shaklda tushuntirib bergan?

J: «Masnaviy»da

9. «Jonim berayin, ol uni, jondin kechma, Dildan kechayin, ol, u jahondin kechma. Sen o'qsen-u, men esam kamonmen hanuz, Ey o'q, sabr ayla, kamondin kechma» misralari muallifi kim? **J: Jaloliddin Rumiy**

10. «Oy ketdi balandlab, biz esa past bo'ldik, Yor hushiga keldi, biz esa mast bo'ldik. Ey jon-u jahon, so'ngra nelar bo'lganini Sen so'ylama, chun har neki bo'lmas, bo'ldik» misralari muallifi kim? **J: Jaloliddin Rumiy**

11. «Sendanmu chu bezor bo'layin? Yo'q, yo'q, yo'q! Bir boshqasiga yor bo'layin? Yo'q, yo'q, yo'q! To bog'i visoling-da faqat gul ko'rdim, Guldin kechibon xor bo'layin? Yo'q, yo'q, yo'q!» misralari muallifi kim? **J: Jaloliddin Rumiy**

12. «Ey oy, agar samoda porloq nursen, Yorim yuzicha ravshan emas, benursen. Ey nargis, agarchi toza-yu maxmursen, Yorim ko'zicha xumor emas, ma'zursen» misralari muallifi kim? **J: Jaloliddin Rumiy**

ALISHER NAVOIY (1441 – 1501)

1. Navoiy necha yoshida Abdurahmon Jomiy bilan tanishadi? **J: 18 – 19 yoshlarida**

2. Navoiy qachon Samarqandga o'qishga keladi?
J: 1466-yilda

3. Navoiy necha yoshida otasidan yetim qoladi va Abul-qosim Bobur xizmatiga kiradi? **J: 12 yoshida (1455-yil)**

4. Samarqandda Navoiy kimdan saboq oladi?
J: Xoja Fozilulloh Abulaysdan

5. Navoiyga Samarqandda kim o'z homiyligiga olib, moddiy va ma'naviy yordam beradi? **J: Samarqand hokimi Vafoiy taxallus bilan she'rlar yozuvchi Ahmad Hojibek**

6. Navoiyning «Hiloliya» qasidasi qanday munosabat bilan yozilgan? **J: Husayn Boyqaroning taxtga chiqishi munosabati bilan**

7. Navoiy qanday bino va inshootlar qurilishida homiylik qilgan? J: «Ixlosiya» madrasasi, «Xalosiya» xonaqohi, «Shifoia» tabobatxonasi, Jome' masjidi, «Dorul-huffoz» (qiroatxona) va rabotlar qurdirgan, kanallar qazdirgan

8. Navoiy har yili qancha beva-bechoraga kiyim-kechak, oziq-ovqat ulashib turgan? J: Ikki mingga yaqin

9. Navoiyning she'riy devonlari qachon tuzilgan?

J: – Birinchi she'riy devoni: «Badoye ul-bidoya» – 1472 – 1476- yillar;

– Ikkinchi she'riy devoni: «Navodir un-nihoya» – 1486-yil;

– O'zbek tilida yozgan hamma she'rlarini yaxlit bir devon qilishga 1491 – 1492-yillarda kirishib, uning ustidagi ish 1498 – 1499-yillarda davom etgan. U to'rt qismdan iborat, har qaysisi tugal bir devon edi. Nomi: «Xazoyin ul-maoniy» (Ma'nolar xazinasini)

10. Navoiyning tarixga doir asarlari qaysilar?

J: «Tarixi muluki Ajam», «Tarixi anbiyo va hukamo»

11. «Majolis un-nafois» tazkiri qachon yaratilgan?

J: 1491-yilda

12. Adabiyot nazariyasiga oid «Mezon ul-avzon» risolasi qachon yaratilgan? J: 1492-yilda

13. «Nasoyim ul-muhabbat» asari qachon yaratilgan?

J: 1495 – 1496-yillarda

14. «Muhokamat ul-lug'atayn» asari qachon yaratilgan? J: 1499-yilda

15. «Lison ul-tayr» dostoni qachon yaratilgan?

J: 1498 – 1499-yillarda

16. «Mahbub ul-qulub» asari qachon yaratilgan?

J: 1500-yilda

17. «Xamsa» asari qachon yaratilgan?

J: 1472 – 1476-yillarda

18. «Qabila boshlig'i tangriga ko'p yolvorib istagan umidiga yetdi, ya'ni uning maqsadi farzand edi, xudo unga voris edi... U vorisgina emas, ishq ahlining murod qabila-sidir. Ishqning tug'ilishi bir bashariy qatradan ekan, o'sha modda ma'no sadafining ishq gavharidir». Ushbu parchada kim ta'riflanmoqda? J: Qays

19. Qays maktabga borganda Layli nima uchun mak-tabga bormagandi? J: Kasal bo'lgani uchun

20. «Kiprik saflari qora balodek, qora ko'zlari ustidagi soyaning qorasi kabi. Soya ham emas, balki to'rt qator saf tortgan surmarang kiyingan zangi qo'shinlaridir». Ushbu parchada qaysi go'zal ta'riflanmoqda? J: Layli

JAHON OTIN UVAYSIY (1789 – 1850)

1. «Ruhing uzra ikki gisuyi shabranging tutoshibdur Ki, bir ganj ustida go'yo iki ajdar taloshibdur» misralari muallifi kim? J: Uvaysiy

2. Uvaysiyning otasi qanday taxallus bilan she'rlar yozgan? J: Hofiz laqabi bilan

3. Onasi kim bo'lgan? J: Onasi Chinnibibi maktabdor otin bo'lib, qizlarni o'qitgan

4. «Qolganda menga o'zni chunon ayladi jallod, Lutfini raqiblarga ayon ayladi jallod» misralari muallifi kim?

J: Uvaysiy

5. «Ul na gumbazdir eshigi, tuynugidin yo'q nishon, Necha gulgunpo'sh qizlar anda aylabdur makon. Sindurib gumbazni qizlar holidin olsam xabar, Yuzlariga parda tortig'liq turarlar, bag'ri qon» chistonining javobini toping.

J: Anor

HAMZA HAKIMZODA NIYOZIY (1889 – 1929)

1. Hamza o'zining pedagogik faoliyatini nimadan boshladi? **J: 1910-yilda Toshkentda Qashqar mahallasida maktab ochib bolalarni o'qitishdan boshladi**

2. Yana qayerlarda maktablar ochdi? **J: 1911-yilda Qo'qonda, 1914-yilda Marg'ilonida ochdi**

3. Hamzaning 1914 – 1915-yillarda yaratilgan darsliklari qaysilar? **J: «O'qish kitobi», «Qiroat kitobi», «Yengil adabiyot»**

4. Hamzaning komediyalarini toping. **J: «Feruzaxonim», «Ilm hidoyati», «Loshman fojiasi»**

5. «...Buning kabi bid'at va majusiyat odatlarini yo'q qilmak uchun yolg'iz ikki kalima so'zni yaxshi tushunmoq lozim: o'qimoq va o'qitmoq» kabi fikrlar kimga tegishli?

J: Hamzaga

6. Hamza o'zining qaysi dramalari bilan tragediya va komediya janriga asos soldi?

J: «Zaharli hayot yoxud Ishq qurbonlari», «Istibdod qurbonlari», «Maysaraning ishi»

7. Hamzaning qaysi asari o'zbek adabiyotida yaratilgan ilk realistik asar hisoblanadi?

J: «Boy ila xizmatchi» dramasi

8. «Boy ila xizmatchi» dramasi qachon yozilgan?

J: 1918-yilda yozilgan va o'sha yili o'zi tomonidan sahnaga qo'yilgan

9. G'ofirni kim yoshligidan o'g'li qatori bo'lib qolgani uchun uylantirib, keyin uning xotini Jamilaga ko'zi tushib, qo'sha-qo'sha xotinlari borligiga qaramay uylanadi?

J: Solihboy

10. Begunoh G'ofir qayerga surgun qilinadi? J: Sibirga

11. Jamila onasining ismi? J: Rahima xola

12. «Boy ila xizmatchi» dramasi qahramonlarini sanang. J: G'ofir, Jamila, Solihboy, Xolmat, Hojl ona, Poshshaoyim, Xonzoda, Gulbahor, Qodirqul, Rahima xola, Oyxon, Sifat buvi

13. Dramadagi mingboshining ismi? J: Qodirqul

14. Solihboyning xotinlari kimlar?

J: Poshshaoyim, Xonzoda, Gulbahor

15. Jamilaga boyni o'ldirish uchun kim zahar beradi?

J: Xonzoda

16. «Qanday yaxshi bo'ldi-yal Zaharli ilon chuchuk illarini qaltiratib menga marhamat qildi, marhamat!» Jamilaning ushbu fikri kim haqida? J: Xonzoda haqida

17. Xonzoda nima uchun Jamilaga yordam beradi?

J: Chunki u boyni o'ldirib, unday qutulmoqchi bo'ladi va Jamilaga merosga egalik qilmaslikni buyuradi

18. Boy Jamilani olish uchun amaldorlarga juda ko'p pul sarflaydi. Uning aytishicha, bitta hokim to'raning o'ziga qancha pul ketgandi? J: Ikki ming so'lkavoy

ERKIN VOHIDOV (1936)

1. «Otam frontda ekanida onam qishloq kengashida kotiba bo'lib ishlar, qiyinchilik bilan kun kechirar edik. Jo'xori poyasini shimib tilimni qonalganim, bolalarga qo'shilib kun-jara yeganim uchun onam yuzimga shapaloq urgani va o'zi kechgacha yig'laganini unutmayman». Ushbu parcha kimning tarjimaiy holidan olingan? J: **Erkin Vohidovning**

2. «Tun bilan yig'labdi bulbul, G'uncha hajri dog'ida. Ko'z yoshi shabnam bo'lib Qolmish uning yaprog'ida» misralari kimga tegishli? J: **E.Vohidovga**

3. E.Vohidovning 2000-yilda yaratilgan ellik yillik ijod mahsulini saralab yozgan 4 jildlik kitobi ichidan o'smirlik va yoshlik asarlari jamlangani qaysi? J: **«Ishq savdosi»**

4. O'rta yoshda bitilgan asarlari qaysi kitobiga jamlangan? J: **«She'r dunyosi»**

5. Ellik yoshdan keyingi bitiklari qaysi kitobida jamlangan? J: **«Umr daryosi»**

6. Turli yillarda yozilgan risola, badiiy lavha va tahlillar jamlangan kitobi qaysi? J: **«Ko'ngil nidosi»**

7. Qaysi asarga «Tug'ilgansan ozod, mudom Ozod qol!» misralari epigraf qilib olingan?

J: **«Ruhlar isyoni» dostoniga**

8. «Doston o'zining isyonkor she'rlari bilan butun Hindistonni erk uchun, ozodlik uchun kurashga ruhlantirgan otashin bengal shoirining orzu-armonlari, jasorati, fojiaiy qismati haqida. U garchi Nazrul Islom haqida bo'lsa-da, unda men shoir hayoti bahonasida o'zimning umuman shoirlik, insoniylik, fidoyilik, erkka tashna ijod ahlining

zamonasi, xalqi bilan murakkab munosabali, qolaversa, inson hayotining ma'nosi, hayotning ham shafqatsiz, ham adolatli haqiqati haqidagi o'y-mulohazalarimni kitobxon bilan baham ko'rishga intildim». E.Vohidov ushbu fikrlarni qaysi asari haqida yozgan? J: **«Ruhlar isyoni»**

9. Qaysi dostonida dinlar o'rtasidagi nizolarga olib kelingan fojialar tasvirlanadi? J: **«Ruhlar isyoni»da**

10. Qaysi asar tarkibida «Jaholat haqida rivoyat» keltiriladi? J: **«Ruhlar isyoni»da**

11. «Ruhlar isyoni»da yozilishicha, hind va musulmonlar orasidagi urushga kim sababchi deb ko'rsatilib qamoqqa olinadi? J: **Nazrul Islom**

12. Qaysi asarda tirikligida xalqdan muruvvat ko'rmagan, gulxanda yondirilgandan so'ng esa donishmand deya ulug'langan hakim haqidagi rivoyat keltiriladi?

J: **«Ruhlar isyoni»da**

13. Nazrul Islom necha yil yashagan, necha yoshida zindonda aql-u hushidan ayrilgan edi?

J: **75 yil yashagan, 32 yoshida aqlidan ayrilgan**

O'TKIR HOSHIMOV (1941)

1. «Bolaligimni eslasam, iliq yoz kechalari ko'z oldimga keladi», – degan so'zlar bilan boshlanuvchi asar qaysi?

J: **«Dunyoning ishlari» qissasi**

2. O'tkir Hoshimovning birinchi hikoyasi qaysi?

J: **«To'rt maktub»**

3. «Qalbingga quloq sol», «Kvazarlar» qissalari muallifi kim? J: **O'tkir Hoshimov**

4. «Inson sadoqati», «Vijdon dorisi» sahna asarlari muallifi kim? J: **O'tkir Hoshimov**

5. O'tkir Hoshimovning hajviy qissasi qaysi?

J: **«Ikki karra ikki besh»**

6. «Dunyoda odamlarni yaxshi ko'rishdan ham kattaroq baxt yo'q», – degan so'zlar qaysi asarda bor?

J: **«Bahor qaytmaydi» asarida**

7. «Aslida har qanday asarda ham ma'lum ma'noda qalamkash biografiyasining bir bo'lagi aks etadi (hatto tarixiy romanlarda ham). Bir qarashda bu g'alati tuyulishi mumkin. Lekin aslida baribir shunday. Yozuvchi o'zi yozayotgan asarga qalbini bag'ishlaydi». Ushbu fikrlar kimning biografiyasidan olingan? J: **O'.Hoshimovning**

8. O'.Hoshimovning bobosi Abulqosimxon eshonning Toshkentda hukm surgan vabo kasalini o'z o'limi bilan birga olib ketib butun xalqni ofatdan qutqargani haqida kim «Turkiston viloyatining gazetasi»dagi bir maqolasida hayratlanib yozadi? J: **N.Ostroumov**

9. «Nurli dunyo», «Umr savdosi», «Daftar hoshiyasidagi bitiklar», «Osmondan tushgan pul» kitoblari muallifi kim?

J: **O'.Hoshimov**

10. «Hamisha bir orzu bilan yashayman. Shunaqa kitob yozsangki, uni o'qigan kitobxon hamma narsani unutsa, asarni o'qib bo'lgan kuni kechasi bilan uxlo olmay, to'lg'onib chiqsa. Oradan yillar o'tib asarni qaytadan qo'lga olganida tag'in hayajonlansa...» Ushbu satrlar kimning biografiyasidan olingan? J: **O'.Hoshimovning**

11. «Har gal yangi kitobim chiqishi bilan birinchi nusxasini Onamga taqdim etardim...» Ushbu satrlar kim-

ning biografiyasidan olingan? **J: O'.Hoshimovning**

12. «Bahor qaytmaydi» qissasidagi Alimardonning qishlog'i? **J: Bo'ston**

13. Alimardonning onasi qachon vafot etadi?

J: O'g'ilning diplom yoqlashidan bir hafta oldin

14. Alimardon kimga uylanadi?

J: Do'sti Anvarning sevgilisi Muqaddamga

15. Alimardonga: «Odam bolasi tug'ilgan paytda pokiza bo'ladiku. Uning umrbod shunaqa pokiza bo'lib qolishi sizga, menga, hammaga bog'liq emasmi?», – deya saboq bergan kim? **J: Qo'shiqchi Mutal Qodirov**

ABDULLA ORIPOV (1941)

1. A.Oripov kimdan she'riyat sabog'ini olgan?

J: Mirtemir domladan

2. A.Oripovga: «Shoir, sizga bitta gapim bor. Ehtiyot bo'lgaysiz, ishqilib, qarsaklardan taltayib ketmasangiz bo'lgani», – deb nasihat qilgan? **J: Shayxzoda**

3. «She'rlarim avval tuman, viloyat gazetalarida bosilib turgan bo'lsa-da, birinchi marta respublika bolalar gazetasida «Qushcha» degan she'rim bosilib chiqqan...» Ushbu parcha qaysi shoirning tarjimai holidan? **J: Abdulla Oripovning**

4. Abdulla Oripov yozuvchilar uyushmasidagi mushoirada qaysi she'rlarini o'qigach Abdulla Qahhor nazariga tushgan? **J: «Munajotni tinglab», «Burgut»**

5. «Uyg'onguvchi bog'larni kezdim, Topay dedim qirdan izingni. Yonog'ingdan rang olgan dedim – Lolazorga

burdim.yuzimni, Uchratmadim ammo o'zingni, Sen bahorni sog'inmadingmi?» Misralar muallifi kim? J: **Abdulla Oripov**

6. «Holbuki, orzulardan judo ham bo'lganim yo'q, Yulduzday kulganim yo'q, oy kabi to'lganim yo'q, Erta xazon gul kabi sarg'ayib, so'lganim yo'q» misralari kimning qaysi she'ridan olingan? J: **Abdulla Oripovning «Birinchi muhabbatim» she'ridan**

7. «Ayri ham tushdim ba'zan qalb bilan, lymon bilan» misralari kimning qaysi she'ridan olingan? J: **Abdulla Oripovning «Birinchi muhabbatim» she'ridan**

TOHIR MALIK (1946)

1. Tohir Malikning fantastik asarlari qaysi?

J: **«Somon yo'll elchilari», «Zaharli g'ubor», «Chorrahada qolgan odamlar», «Falak»**

2. Tohir Malikning detektiv asarlari qaysi?

J: **«Charxpalak»,**

«Bir ko'cha, bir kecha», «So'nggi o'q», «Shaytanat»

3. Tohir Malikning qaysi qissasi rus tiliga tarjima qilinib, Moskvada va boshqa respublikalarda chop etilgan?

J: **«Falak»**

4. Qaysi asardan «hech kim jinoyatchi bo'lib tug'ilmaydi, bolani atrof-muhit, jamiyatdagi turli illatlar jinoyatchiga aylantiradi», – degan xulosa chiqadi? J: **«Alvido, bolalik»**

5. «Alvido, bolalik» asari qahramonlari to'g'ri sanalgan qatorni toping. J: **Asror, Qamariddin, Shomil, Dillfuza, Turob, Manzura, Samad aka, Zoir, Ergash**

6. Qaysi ijodkor ustozining ikki o'giti – «O'zing bilmagan

narsani yozma», «Boshqalar yurgan yo'ldan yurma, o'z yo'lingni top» degan maslahatlariga amal qiladi?

J: Tohir Malik

7. «Baxtli bolalik» emas, «Alvido, bolalik» deya insho yozsak bo'lmaydimi deb so'ragan o'quvchi?

J: Zolrali

8. Tohir Malikning qaysi asarlarida jinoyat ko'chasiga kirib qolgan insonlar tasvirlanadi?

J: «Alvido, bolalik» va «Shaytanat»

9. «Alvido, bolalik» qissasining qaysi qahramoni akasining jasadini Afg'onistondan olib kelishganda onasi bunga chidolmay jinni bo'lib qolgan, yetti bola otasining qo'lida qolgan? **J: Turobning**

10. Otasi ketib qolgan, onasi bilan turadigan qizning ismi? **J: Manzura**

11. «Ota-onasi injener, uyida o'zi-yu singlisi. Gazetaga xabar yozadi. Nima istasa, shunga erishadi». Bu ta'rif kim haqida? **J: Zolir haqida**

12. «U yo'lto'sarlik qilmas edi. Ayniqsa, yosh bolalarga tegmas edi. Qizig'i shuki, yosh bolalarga tegishga qo'ymasdi, ammo biron-bir bolaning bu ishga qo'l urganini bilgach uni jazolamasdi ham». Ushbu ta'rif kim haqida?

J: Qamariddin haqida

13. «Ota-onasiz o'sayotgan bolalarning hayot falsafasi, hayot haqidagi, beimon otalar, bevafo onalar haqidagi tushunchalari ancha barvaqt shakllanadi. Ularning mitti yuraklarida bu beimonlarga, bu bevafolarga nisbatan nafrat ancha ilgari ko'z ochgan edi». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? **J: «Alvido, bolalik»**

14. Qamariddinning qanday nuqsoni bor edi?

J: Ko'zlari g'ilay edi

15. Bolalar uyida hamma bola ota-onasi haqida afsona to'qir va unga o'zi ham ishonib qolardi. Qamariddin ota-onasi haqida qanday afsona to'qigandi?

J: Dastlab ota-onasi urshda Berlin ostonalari
halok bo'lgan deb aytardi. Keyin o'zi tug'ilgan sanaga
bu afsona to'g'ri kelmasligini bilib qoladi va ota-onasi-
ning Toshkentda zilzila paytida odamlarni qutqarayotib
halok bo'lganiga hammani ishontiradi

16. Qamariddindan onasi necha yoshga to'lganda xabar oladi? **J: 10 yoshga to'lganda**

17. Qamariddin nima uchun qamaladi?

J: Ularning uyiga kelib turadigan odamni o'ldirgan
uchun yetti yilga qamaladi

18. Qamariddin nima uchun Asrorga pul berib homiylik qilmoqchi bo'ladi? **J: Asrorning o'qib katta olim bo'lishi-**
ni istagan uchun

MUHAMMAD YUSUF (1954 – 2001)

1. *«Yuraklarda yurmagini, oh, oldindan bilgan qush.*
Har o'zbekning yuragini, o'ziniki qilgan qush» misralari
muallifi kim?

J: Halima Xudoyberdieva

2. Qaysi shoirga 1989-yil «Uyqudagi qiz» shə'riy
to'plami uchun respublika yoshlar mukofoti berilgan?

J: Muhammad Yusufga

3. *«Muhabbat, ey go'zal iztirob, Ey ko'hna dard, ey*

ko'hna tuyg'u. Ko'kragimga qo'lingni tirab, Yuragimni to'kib qo'yding-ku» misralari muallifi kim? **J: Muhammad Yusuf**

4. Muhammad Yusuf ijodiy faoliyatini qachondan boshlagan? **J: 1980-yildan**

5. Muhammad Yusufning dastlabki she'rlari qaysi gazetada nechanchi yilda bosilgan?

J: «O'zbekiston adabiyoti va san'ati» gazetasida 1976-yilda

6. She'riy to'plamlari qaysilar?

J: «Tanish teraklar», «Bul-bulga bir gapim bor», «Iltijo», «Uyqudagi qiz», «Halima enam allalari», «Erka kiyik», «Saylanma»

7. «*Qon yig'laldi qaysi bag'ritosh, Jayron, nega ko'zing to'la yosh? Oyog'ingga qo'yib yotay bosh, Jayron, nega ko'zing to'la yosh?»* misralari muallifi kim?

J: Muhammad Yusuf

8. «*Qancha ko'zlar menga zor edi, Na g'am, na anduhim bor edi. Qushday yengil ruhim bor edi, Chok-chokidan so'kib qo'yding-ku»* misralarida shoir nimaga murojaat qilyapti? **J: Muhabbatga**

9. «*Sen men uchun bir xayol eding, Yaxshi bor yo yaxshi qol deding. Jon kerakmi – mana ol endi, Qiynar bo'lsang qiynab to'yding-ku»* misralari muallifini toping.

J: Muhammad Yusuf

10. «*Sendan-da kumushroq sochimdagil oq, Yilim kelmay turib yilim kelmoqda, Ko'zda tabassum-u, kiprikda titroq. Men ham sal shoshdim-da, qaytaymi endi, Kechagi yoshligim ertakmi endi?»* misralari Muhammad Yusufning qaysi she'ridan olingan? **J: «Yangi yil kechasi»**

FUZULIY (1498 – 1556)

1. *Qaysi shoir ijodida «Mening shunday g'amlarim bor-ki, ular tuyaning ustiga orilsa, tuya ipdek ozib ketadi va ignaning teshigidan o'tadigan holga keladi-yu, kofir jahannamdan chiqadi»* degan misralar bor? **J: Fuzuliyda**

2. «Layli va Majnun», «Haft jam», «Anis ul-qalb», «Matla' ul- e'tiqod» kabi asarlar yozgan mumtoz shoir kim?

J: Fuzuliy

3. «*Shifoyi vasl qadrin hajr ila bemor o'landan so'r, Zuloli zavq shavqin tashnayi diydor o'landan so'r*» misralari muallifi kim? **J: Fuzuliy**

4. «*Banimkim g'amlarim vordir, biyirin ustina qo'ysang, Chiqar kofir jahannamdan, kulib ahli azob o'ynar*» misralarini Alixon Sog'unliy domla qanday sharhlaganlar?

J: Payg'ambarimiz aytmishlarki, kofir abadulabad jahannamda bo'ladi. Tuya ignaning teshigidan o'tsa, kofir do'zaxdan chiqadi, ya'ni hech qachon chiqmaydi. Fuzuliy bayti shunga ishora

5. «*Har kitobakim, labi la'ling hadisini yozalar, Rishtayi jon birla zavq ahli ani sherozalar*» misralarining muallifi kim? **J: Fuzuliy**

6. «*Choklar go'ksimda, sanmakim ochibdur tig'i ishq, Go'nglimning shahrina mehri girmaga darvozalar*» misralarining muallifi kim? **J: Fuzuliy**

JEK LONDON (1876 – 1916)

1. Qaysi ijodkor 150 dan ortiq hikoyalar yozgan, hikoyalari asosan mamlakat shimoli va Okeaniya orollaridagi hayotni zo'r badiiy mahorat bilan tasvirlagan?

J: Jek London

2. «Oq sukunat», «Qirq mil narida», «Otalar xudosi», «Sovuq bolalari», «Hayotga muhabbat» kabi hikoyalar muallifi kim? **J: Jek London**

3. Jek London qaysi romanlarida burjua jamiyatini qattiq tanqid ostiga oladi?

J: «Temir tovon» (1907), «Martin Iden» (1909)

4. Jek Londonning qaysi asari ocherk janrida va unda londonlik ishchilarning qashshoq hayoti tasvirlanadi?

J: «Tubanlik kishilari» (1903)

5. Asarlarida xalq ommasining o'z huquqlari uchun kurashini aks ettirgan, yoshligidayoq hayotning bor mashaqqatlarini boshidan kechirgan yozuvchi kim?

J: Jek London

6. Jek London adabiy faoliyatini qachondan boshlagan? **J: 1898-yildan**

7. Qaysi hikoyasida hayotga bo'lgan muhabbatning o'lim ustidan g'alabasi tasvirlanadi?

J: «Hayotga muhabbat» hikoyasida

8. «Hayotga muhabbat» hikoyasida suvda oyog'ini chiqarib olgan sherigiga hatto qayrilib ham qaramay o'z yo'lida davom etgan personaj kim? **J: Bili**

9. «...umid achchiq haqiqat bilan hisoblashishni istamasdi» satrlari qaysi asardan olingan?

J: «Hayotga muhabbat» hikoyasidan

10. Kit ovlovchi «Bedford» kemasidagi ilmiy ekspedit-slya qirg'oqda g'alati bir mahluqni ko'rib qolishadi. U qum ustida zo'rg'a o'rmalab dengiz tomonga kelardi. Bu mahluq nima edi?

J: Faqat oldinga intilgan, yashash uchun kurashib kelayotgan oltin izlovchi edi

11. «Odam ko'lmakdagi kichkina baliqchani tutish uchun qilgan mehnati zoye ketganda ilk bor yig'lab yubordi» satrlari qaysi asardan olingan?

J: «Hayotga muhabbat» hikoyasidan

12. «...qo'rquv yashash uchun kurash bilan chambarchas bog'liqdir» satrlari qaysi asardan olingan?

J: «Hayotga muhabbat» hikoyasidan

13. «Odam endi hayot uchun kurashmay qo'ydi. Undagi hayotning o'zi o'lishni istamas, shuning uchun ham uni ilgariga haydardi» satrlari qaysi asardan olingan?

J: «Hayotga muhabbat» hikoyasidan

14. «...hayotda uchrashi mumkin bo'lgan kurashlarning eng shiddatlisi»ni qaysi asar qahramoni yengib o'tgandi?

J: «Hayotga muhabbat» hikoyasi qahramoni

15. «U hech narsani eshitmas, hech narsani tushunmas, qum ustida ulkan qurt singari buralar edi. U oldinga deyarli siljimas, lekin orqasiga ham qaytmasdi, buralib-buralib oldinga qarab harakat qilar va soatiga yigirma qadamdan yo'l bosardi». Ushbu ta'rif qaysi hikoya qahramoni haqida?

J: «Hayotga muhabbat» hikoyasi qahramoni haqida

16. «U ovqatning mo'lligidan quvonar, boshqalarning og'ziga tushib yo'q bo'lib ketayotgan har bir luqma uni zo'r tashvishga solardi. Uning aqli joyida, lekin stol atrofida o'tirgan odamlarga nafrat bilan boqardi. Ovqatning tamom bo'lib qolishidan qo'rqib bezovta bo'lardi» Ushbu ta'rif qaysi hikoya qahramoni haqida?

J: «Hayotga muhabbat» hikoyasi qahramoni haqida

CHINGIZ AYTMATOV (1928)

1. Chingiz Aytmatov qissalari qaysi?

J: «Jamila», «Qizil durrali sarvqomatim», «Bo'ta-ko'z», «Birinchil muallim», «Erta qaytgan turnalar», «Momo yer», «Alvido, Gulsari», «Oq kema»

2. Chingiz Aytmatov asarlari dunyoning necha tiliga tarjima qilingan? J: 70 dan ortiq

3. Chingiz Aytmatov nomini jahonga mashhur qilgan asari qaysi? J: «Jamila» qissasi (1958)

4. Qaysi asarni fransuz tiliga tarjima qilgan Lui Aragon «muhabbat haqida yozilgan jahondagi eng ajoyib qissa» deb baholaydi? J: «Jamila»

5. «Jamila» qissasi necha tilga tarjima qilingan?

J: 40 dan ortiq

6. Doniyor qaysi asar qahramoni?

J: «Jamila» qissasining

7. «Bizning ovulimizda yetti pushtingni bilish aqidasiga qat'iy roya qilinardi. Shu sababdan o'zlmizdan oldin o'tgan yetti ajdodimizni bilish muqaddas burch ekanligi bolalikdanoq ongimizga singdirilardi». Ushbu satrlar kimning tarjimayi holidan olingan? J: Chingiz Aytmatovning

8. «Bolalikda men hayotni yorqin, go'zal tasavvur etgan bo'lsam, endi u ko'z o'ngimda o'ta achchiq, og'ir, beshafqat tarzda namoyon bo'ldi. Men xalqimning boshqa bir sharoitdagi, Vatan taqdiri xavf ostida turgan paytdagi, ruhiy va jismoniy jihatdan nihoyatda zo'riqqan davrlardagi ahvol-ruhiyatini o'z ko'zim bilan ko'rdim». Ushbu satrlar kimning tarjimayi holidan olingan?

J: Chingiz Aytmatovning

9. Chingiz Aytmatov romanlarini toping.

J: «Asrga tatigulik kun», «Qiyomat»

10. Jamilani yaylovdagi chorvadorlar to'y munosabati bilan o'tkazilgan poygada unga yetolmay qolgani uchun olib qochib kelgan qahramon qaysi? J: Sodiq

11. Qaysi asar qahramonining xatti-harakatlarida allaqanday jo'shqinlik, erkaklarga xos fazilat bor edi?

J: Jamilaning

12. «...chet ellarda ko'p yillar sarson-sargardon bo'lib, o'z el-yurtini ko'rish ishtiyoqi bilan yashagan, shu quvonchli damni intizorlik bilan kutgan odamgina shunchalik mehr qo'yishi, uni shu qadar seva olishi mumkin». Ushbu parcha qaysi asardan olingan? J: «Jamila» qissasidan

13. «...balki sevgi degan narsa inson har tomonlama kamolotga yetib, aql-idroki to'lgandan keyin paydo bo'ladigan bir tuyg'umikan? Bu ham shoir yoki rassom ilhomiga o'xshab insonga kuch-g'ayrat bag'ishlab, yangi orzu-umidlar, istiqbol sari yetaklovchi bir kuch emasmikan?» Ushbu parcha qaysi asardan olingan?

J: «Jamila» qissasidan

Lug'at

Abir – anbar, ifor. ko'ch. yoqimli hld

Abir – xushbo'y modda, anbar

Abrishim – ipak

Abyot – baytlar

Adam – yo'qlik

Adoq – oyoq

Adu – dushman, yov aylamoq

Afgor – yaralangan, jarohatlangan, majruh; o'rtangan

Aflok – falak, osmon

Afrotun – Platon, yunon faylasufi

Afruz – kiydiruvchi; yorituvchi

Afsar – podshohlik toji

Afsar – podshohlik toji, jig'a

Afsurda – ruhsizlangan, so'ligan, so'lg'in, ilviragan,
tush-kun, o'nggan

Afvoj – to'dalar, guruhlar

Afzun – ko'p, ortiq

Ahbob – do'stlar, yorlar, sevimlilar

Ahli fazl – fazilatli kishilar

Ahli tasavvuf – so'fiylar

Ahli vuquf – voqif, xabardor bo'lmoq

Akmal – eng mukammal, eng yetuk

Al – qo'l

Alolo – shovqin-suron, g'avg'o

Alp – botir, qahramon, alp

Altof – lutfilar, marhamatlar, yumshoqliklar, yaxshiliklar
 Amlok – mulklar, yer-suvlar, kishi tasarrufidagi buyum-
 lar
 Amn – tinchlik, omonlik
 Amori – odam tashish uchun tuya yoki filga ortilgan
 kajava
 Amri ma'ruf – yaxshilikka undash
 Amvoj – mavjlar, to'liqlar
 Amvol – mollar, ashyolar
 Anbarafshon – anbar sochuvchi
 Anbarbor – anbar isi (xushbo'ylik) sepuvchi; tim qora
 va muattar
 Andalib – bulbul
 Andesh – fikr, o'y; mulohaza qilmoq
 Andom – gavda, jism; qomat, qiyofa
 Anduh – g'am
 Anduz – oluvchi
 Anfos – nafaslar
 Anjom – oqibat, oxir
 Anjum – yulduzlar
 Anjuman – yig'ilish, majlis, bazm
 Anjum sipahi – yulduzlar qo'shini
 Ano – mashaqqat, qiyinchilik, azob, uqubat, kulfat
 Anosir – unsurlar (suv, havo, tuproq, o't)
 Aqiq – qizg'ish rangli qimmatbaho tosh
 Aqrabo – yaqinlar, qarindoshlar
 Aqvol – so'zlar

Arab alfozi – arab tili; arab soʻzlari
 Arbadasoz – toʻpolonchi, gʻavgʻoga moyil
 Ardam – fazilat, oliy xislatlar
 Argʻuvon – tanasi pushti, qizgʻish boʻlgan daraxt
 Arigʻsiz – toza boʻlmagan, nopokiza
 Arjumand – aziz, moʻtabar, qadri
 Aroda – arosatda qolgan
 Arqashib – aralashib
 Arsa – maydon
 Arus – kelin
 Arvad – badan
 Arz to samo – yerdan osmongacha
 Asar – alomat, nishon, iz, belgi
 Asfar – sariq
 Asigʻ – naf, foyda
 Aso – hasa
 Asra – saqla
 Asror – sirlar
 Asru – juda
 Asʻhob – doʻstlar, joʻralar
 Atfol – goʻdaklar, yosh bolalar; ishq atfoli – yosh
 oshiqlar
 Alo – tuhfa, inʻom
 Atʻima – taomlar
 Avbosh – bebosh; daydi, sayoq
 Avhom – qoʻrquv
 Avom – umum, omma, olomon, xalq, oddiy kishilar

Avroq – sahifalar; barglar

Axgar – qizarib yonib turgan olov; laxcha cho'g'

Axuna Varya duosi – zardushtiylikda e'tiqod duosi. U islomdagi kalimayi vahdat va kalimayi shahodat singari vazifalarni ado etgan

Axura Mazda – zardushtiylik dinining xudosi. U bu dinda yaratuvchi, xoliq, yakka-yu yagona xudo sifatida tan olingan

Axzar – ko'm-ko'k, yashil

Axzarvash – yashiltob

Aylandi birtak – hayron bo'lib aylanaverdi

Aylondur – aylantir

Aymoq va ahshom – xilma-xil xesh-urug'lardan deyilmoqchi

Ayoq – qadah, soqiy va oyoq ma'nolarida kelgan

Ayoqchi – may quyuvchi, soqiy, kosagul

Ayoyin – aytayin

Ayyomi foniy – o'tkinchi dunyo

Ayyub – payg'ambarlardan biri, badanini yara bosib qurtlagan bo'lsa-da, chidagan va xudoning inoyati bilan tuzalgan, sabr timsoli

Azbaski – chunki, shuning uchun

Azimul jussa – katta jussali

Ag'yor – begonalar; boshqalar, g'ayirlar; raqiblar

Asha – haqiqat timsoli. Sraosha uning hamrohi. Ular kishilarni yaxshilikka undovchi ma'budlardir

Ashal – eng oson, qulay

Ashi'ayl – shu'ialar
 Ashjor – daraxt
 Ashk – ko'z yosh
 Ashk xun – ko'z yoshim qon
 Ashkol – shakllar
 A'do – dushman
 A'lam – bilimdon
 A'mo – ko'r
 Bad – yomon
 Badnom – yomonotliq
 Badr – to'lin oy
 Badxoh – yomonlik talabgori, yovuz niyatli
 Bahim – to'rt oyoqli hayvon
 Bahmalbof mahallasi – duxoba to'qiydiganlar mahallasi
 Bahor – joy nomi
 Bahoriyot – bahor ta'rifiga bag'ishlangan she'rlar
 Bahoyim – hayvonlar
 Bahr – daryo, dengiz
 Bahri mavjbar – mavjlangan dengiz
 Bahri xudoro – xudo haqqi
 Bajid – jiddiy
 Baldayi mahfuza – qo'rg'on shahar
 Baliyat – balo, ranj, qayg'u, musibat
 Balosho'r – balo keltiruvchi
 Balva – joy nomi
 Band – kishan
 Banogo'sh – quloqning ostki yumshoq qismi

Bardor – ko'tarish
Barf – qor
Barhamzan – yo'qotuvchi, ostin-ustun qiluvchi, nobud qiluvchi
Baron – uning ustiga
Barot – yorliq
Barq – chaqin, yashin
Barri Arab – Arab yeri
Barr-u – yer yuzi
Barumand – bahramand, foydalanuvchi
Baxurdor – baxtli, bahramand
Barchin – ipak
Base – juda
Bashar – inson
Basta – bog'liq, band, bog'langan
Baxshish – marhamat
Bayram oyi – yangi chiqqan oy
Bayt ul-hazan – g'am uyi
Bazl – in'om, saxiylik
Bazmi majolis – ilohiy ishq bazmi
Bazram – bayram
Bag'ayri nilufar – nilufardan boshqa
Bashar – odamzod, insoniyat
Ba'id – uzoq
Bebok – qo'rqmasdan
Bedil – qayg'uli, hasratli, oshiq
Bedod – jabr, zulm; adolatsizlik

Bedordil – qalbi, shuuri uygʻoq
 Begarona – cheksiz, bahosiz, hadsiz
 Behbud – yaxshilik, sogʻliq (foyda, najot)
 Behroq – yaxshiroq
 Beishtiboh – xatosiz, gumonsiz
 Bekaslik – kimsasizlik, gʻariblik, yolgʻizlik
 Bekin – kabi, day
 Bemoya – sarmoyasiz
 Bemuhob – parvo
 Benavo – baxtsiz, shoʻrpeshona
 Beqayd – erkin
 Beriyoziat – mashaqqatsiz, qiynoqsiz, azobsiz
 Bermon – bermayman
 Besar-u poy – oyoq-qoʻlini yoʻqotgan, besaranjom
 Besha – toʻqay, oʻrmon
 Beshumor – sanoqsiz, koʻp
 Besutun – togʻ nomi, Farhod qazigan togʻ
 Bexor – tikansiz
 Bexud – oʻzidan kelgan, hushsiz
 Bezobita – tartibsiz
 Biaynih – goʻyo, xuddi, kabi
 Bihisht – jannat
 Bihishtsaro – jannat yer, jannat joy
 Bihor – dengizlar
 Biki – qiz bola, toza, bokira
 Billoh – xudo haqqi
 Bikurgʻoy – bilinadi, koʻrinadi

Binni – o'g'li
 Binoning tarxi – bino proyeksi, plani
 Binoyi xayr – xayri (yaxshi) qurilishlar
 Bistar – to'shak
 Bisyor – juda, ko'p
 Bitik – xat, yozilgan narsa
 Biyik – ulug', buyuk
 Biym – qo'rquv, xavf
 Bobarg – bargli
 Bod – shamol
 Bodayi nob – qizil sharob
 Bodi xazon – xazon yeli; kuz shamoli
 Bodiya – cho'l, dastl, sahro
 Bodpoy – yeloyoq
 Bok – qo'rquv
 Bol afshon – qanot qoquvchi
 Bom – tog'
 Boqa – qaraganda
 Borgah – qo'nim joy, qarargoh
 Borgoh – faqir so'fiylar, ishq ahlining manzilgohi
 Borkash – yuk tashuvchi, hammol
 Bot – tez
 Botin – ich, ko'ngil
 Bovar qilmoq – ishonmoq
 Bovli – boylam, dasta
 Boxtar – g'arb, g'arb tomon
 Bozigar – firibgar

Bozvant – ayollar sochiga taqiladigan bezak, soch-
popuk

Bog'i zako – aql bog'i

Bog'ot – bog'lar

Boshqoq – kiprikning uchi

Bu nav – bu xil (da); bu tarz (da)

Bud – boriq

Buday – bug'doy

Bud-nobud – bor-yo'q

Bul – *topmoq, ko'rmoq*

Bulbuloso – bulbul tabiat, bulbuldek, bulbul singari

Bulmish – qo'lga kiritilgan

Bulmoq – topmoq

Bulna – asir qilmoq, qo'lga olmoq

Buloshqay – buloqday oqadi

Bum – boyqush

Bum – zamin, yer, quruq joy

Buqo – to'n

Burhon – dalil, hujjat, guvoh, dastak

Burqa – parda

Burqa – yuzga tutiladigan parda, niqob

Burudat – sovuq

Burut – mo'ylab, murut

Buti siymambar – kumush tanli sanam

Butmogan – tuzalmagan; tugatmagan; o'smagan

Butrat – tarqat

Butrotmoq – tarqatmoq, to'zitmoq, parokanda qilmoq

Buxor – bug', tuman
 Bug'z – g'azab
 Bushyasta – dangasalik timsoli bo'lgan dav
 Bu chaman – insoniyat va hayot chamani
 Bo'gu – dono, donishmand
 Bo'rk – telpak
 Bo'yla – bunday
 Dabir – kotib, ko'k dabiri – Atorud sayyorasi
 Daf – qaytarish, ketkazish
 Dafotir – daftarlar
 Dahr – dunyo, olam
 Dahri dun – pastkash dunyo
 Dahri dunparvar – teskaricha, pastkash dunyo
 Daler – qo'rqmas
 Dallayi muxtola – makkora, qo'shmachi
 Damodam – dam-badam, uzluksiz, ketma-ket
 Dangona – ulfatchilik joyi
 Dani – past
 Dar – eshik
 Dareg' – pushaymon, achinish
 Dar go'sh – quloqda
 Darang bo'lmoq – to'xtamoq
 Darband – darvoza, eshik oldi; qal'a
 Dardisar – boshog'rig'i
 Darmonda – dar qolgan; hayron, qiyin ahvolda qolgan;
 nochorlikda, aro yo'lda qolgan
 Darun – ich, ichki

Darxon – ozod etish
 Dast topmoq – qo'lga olmoq
 Dastomuz – qo'lga o'rgatilgan
 Dastor – salla
 Dastrast – qo'li tegmoqlik
 Davisqincha – oxirigacha
 Davlabxoh – xayrxoh, do'st
 Davr – davra; g'am, falak
 Davron gardishi – davrning aylanishi, ya'ni zamonning
 zayli, tuzumning sharoiti
 Davvor – davr etuvchi, aylanuvchi (gumbaz)
 Daxl – aloqa, aralashish
 Daxli bejo – o'rinsiz aralashish
 Dayr – butxona, mayxona; dunyo
 Da'b – odat, qiliq, xislat
 Da'viyi sha'riy – shariat yuzasidan da'volashmoq
 Degul – emas
 Delvagay – yelvagay, yengli
 Digar – o'zga, boshqa
 Dilatgor – dill xasta, dili vayron
 Dilgir – ranjigan, xafa, bo'g'ilgan, mahzun
 Diljam – xotirjam, qat'iyatli, o'ziga ishongan
 Dilkash ilhon – yoqimli ovozlari, ashulalar, xonishlar,
 sayrashlar
 Dilosoy – ko'ngil ovlovchi, yoqimli
 Dilovez – yoqimli
 Dilsiton – dillni oluvchi, ko'ngilni o'ziga asir etuvchi, dil-
 bar, ko'ngil ovlovchi; sevgili

Diltanglik – ko'nglitorlik
 Dilxoh – ko'ngil istagan, yoqimli
 Diyat yo qisos – xun puli yoki qasos
 Diyda namnok – ko'zi yoshli
 Dlydayi giryon – yig'layotgan ko'z, yig'loqi ko'z
 Diydabon – kuzatuvchi, poyloqchi
 Dizzax – Jizzax
 Dobon – dovon
 Dod – adolat
 Dodar – uka
 Dodxo – ariza qabul qiluvchi amaldor, mingboshi
 Dofi – daf qiluvchi
 Dol – dalil, dalolat
 Dom – tuzoq
 Domod – kuyov
 Domon – etak
 Donish – bilim, ma'lumot
 Donishoyin – donishmand
 Donishvar – dono, donishmand
 Dori edi – uchrardi
 Doroyi – egasi, boshlig'i
 Dorulqazo – qozixona
 Dostonorolig' – dostonchilik, doston aytuvchilik
 Doxil – tarkibi
 Dud – tutun
 Dun – past, razil, nokas
 Durafshon – dur sochuvchi

Durahd – ahdiga amal qilmaydigan
 Durar – durlar, marvaridlar
 Durbosh – tahdid
 Durd – quyqa
 Durfishonlig' – dur sochish, ya'ni yosh to'kish
 Durj – quti
 Durnisor – dur sochuvchi
 Durposh – dur kabi sochilgan
 Durri samin – qimmatbaho gavhar
 Durri g'alton – yumaloq dur
 Duto – bukilgan, egilgan
 Dushmankomlig' – dushman, dushmancha
 Dushvor – og'ir, mushkul, qiyin
 Do'gar – to'kar
 Edar – etar
 Egn – yelka
 Ehtimom – ahamiyat berish
 Ehtimomi tom – butun diqqat bilan
 Ehtisob – hisob-kitob, tahlil
 Ehtisob – taqiqlash
 Ehtisob ahli – taftishchilar
 Ekinchi – dehqon
 Elinda – qo'lida
 Ellari – xalqi, odamlari
 El-to'ru – adolat, qonun-qoidalar
 Emin – omon
 Emin – xotirjam, ishonchli

Endik – aqlsiz, ahmoq
 Eng – yuz, yonoq
 Engay – kelish, qo'nish, mehmon bo'lish
 Epi – sharob, bo'za
 Erdam – nomus, or
 Erin – lab
 Ertamoq – o'tib ketmoq
 Erxubbi – islomgacha bo'lgan davrdagi avliyo
 Esiz – yomon, yovuz
 Etdigumdandir – etganimdandir, qilganimdandir
 Ev – uy
 Evrulmoq – aylanmoq, o'girilmoq
 Ezid – O'lloh
 E'lo – bildirmoq
 E'tidol – mo'tadil
 E'timod – ishonch
 E'zoz – qadrlash, hurmat
 Falaktoz – falakka chopuvchi, ko'kka ko'tariluvchi
 Fan – hunar
 Fano omoda bo'ldi – yo'qolishga tayyor bo'ldi (o'lar ho-
 latga yetdi)
 Faqih – din ilmi bilimdoni
 Faqr – kambag'allik, yo'qsillik; kamtarlik
 Farah – shodlik, quvonch
 Farahgustar – quvontiruvchi
 Fard – yakka, yolg'iz, ajralgan
 Faridun – Qadimgi Eron podshosi

Farog' – tinchlik, xotirjamlik, rohat, istirohat; bo'shash, ozodlik

Faroz – balandlik

Farrosh – supurib-sidiruvchi

Farrux – go'zal, ulug'

Farruxoyin – yaxshilik keltiruvchi, baxtiyor qiluvchi

Farsuda – to'zigan, ezilgan; horg'in, holsizlangan, qiynalgan; eskirgan

Farxunda – saodatmand, yaxshi, muborak

Farxundaroy – dono, oqil

Farzona – donishmand

Farsh – to'shash, yotqizish

Fasil – devor

Fasona – afsona

Fatonat – zehn

Fatton – fitna qiluvchi, maftunkor

Fikan – soluvchi, tashlovchi

Filhol – darhol; o'sha zahoti

Firdavsi a'lo – jannat

Firibomez – yolg'onsifat

Firoq – ayriliq

Firor – qochish

Firuz – g'olib, baxtli

Fir'avn – Qadimgi Misr podshohlarining umumiy nomi, dunyoga mehr qo'yib, xudoni esdan chiqargan shoh timsoli

Fitna – to'polon, g'avg'o, janjal

Fitrat – tug'ma tabiat

Foqa – kambag'allik
 Forig' – tinch, xotirjam, ozod, xoli
 Fuqaro – kambag'allar, oddiy xalq
 Furqat – ayriqliq
 Futuh – g'alaba, xushnudlik, ochllish, kushoyish
 Furug' – shu'la, porloqlik
 Futuh – g'alaba, xushnudlik;
 Futur – barbodlik, buzg'unlik
 Futur – halokat, shikast, zarar
 Fuzun – ortiq, ziyoda, ko'p
 Fo'ta – ipak o'ramabelbog'
 Ganj – xazina, boylik
 Gardanshikasta – bo'yni egik
 Gardun – osmon, falak; dunyo, olam
 Garduni nofarjom – oqibatsiz, bevafo, notugal falak
 Garm – issiq, qiziq, qizg'in
 Gavharafshon – gavhar sochish
 Gazand – zarar, ziyon-zahmat, ofat
 Gazof – bema'ni, behuda
 Gasht – aylanish, kezish, sayr etish
 Gesuyi musalsal – halqasimon, zanjirsimon, jingalak
 soch
 Getinamo – olamni ko'rsatuvchi
 Gez – vaqt, kez, payt
 Gila – gina, o'pkalash
 Gird – atrof
 Gireh – chigal, tugun

Giribon – kiyim yoqasi
 Giribon chok – yoqasi vayron
 Giritfor – yo'lliqqan, uchragan, asir bo'lgan, band
 bo'lgan
 Girih – tugun
 Girihgir – tugunli
 Gisu – soch
 Glzo – oziq, yegulik
 Gom – qadam, odim
 Gov – ho'kiz
 Gudoz – eruvchi, kuyuvchi
 Guftor – so'z, so'zlash
 Guhar – gavhar
 Gulafshon – gul sochuvchi
 Gulbong – baland, yoqimli ovoz, bulbul ovozi
 Gulbun – gul tupi
 Gulbunl ummid – umid niholi
 Gulfom – gulrang
 Gulgun – qip-qizil
 Gulgunpo'sh – qizil kiygan
 Gulrux – gul yuzli
 Gulruxsora – gul yuzli
 Guluzor – gul yuzli
 Gulxad – gul yanoqli
 Gulo' – tomoq
 Gum – yo'qolish
 Gumnom – nom-nishonsiz

Gumrah – yo'ldan adashgan

Gunash – quyosh

Gunogun – rang-barang, xilma-xil

Guna-guna – xilma-xil

Gustox – sur (kishi), yuzsiz

Guzar – o'tish, o'tmoq

Guzar aylamoq – kechmoq

Go' – najas, axlat

Go'slar – yoyuvchi, taratuvchi

Go'y – daryo nomi

Go'yi siymin – kumush koptok

Go'yi siymin – xushbo'y, anbarli

Go'sh – quloq

Go'shoviz – quloqda osig'liq, sirg'a

Habib – suyukli, do'st

Habslar – qamaluvchilar, mahbuslar

Hadafdur xora – qattiq toshdan iborat nishon

Hadis – shuhrat, ovoza

Hal – aralash, ezilgan, tuyilgan

Halli – hal qilinishi

Halqa – taroveh namozi qatnashuvchilarining ommaviy marosimi

Halqayi ushshoq – oshiqlar halqasi

Hamin bas – shu yetarli

Hamnishast – birga o'tiruvchi, hamsuhbat

Hamnishin – birga o'tiruvchi, suhbatdosh

Hamoqat – ahmoqlik

Hamul – o'sha
 Hamyoza – homuza
 Hamzabon – tildosh; dildosh
 Hangom – chog', payt, g'animat payt
 Hangomi safo – soflik vaqti
 Haqir – tuban, past, xor
 Haqoyiq – haqiqat
 Haram – xos joy, o'z ahli bo'lmagan kishilar kiritilmay-
 digan joy; ichkari hovli; Ka'ba
 Harif – sherik; o'rtoq, ulfat
 Harif – raqib, bas keluvchi, dushman
 Harim – haram
 Harimi vasl – vasl harami
 Hariq – kuyuvchi, yonuvchi
 Haros – qo'rquv
 Harrof – so'zchi, chechan
 Harza – behuda, bekorchi so'z
 Hasin – o'tib bo'lmaydigan; mustahkam
 Havo – orzu, istak, havas
 Havodis – hodisalar, voqealar, o'zgarishlar, yangiliklar
 Havoparvard – orzumand; parvozni istovchi
 Hayvon suyi – tiriklik suvi (afsonaviy suv)
 Hayyoti gardun – osmon chodir do'zi
 Hazin – qayg'uli, mungli, g'amgin, hasratli
 Hazira – xilxona
 Haziz – pastroq, sekinroq
 Hazordaston – bulbul

Hazratida – huzurida, oldida

Hechkas – hech kim

Hifz – saqlash, qo'riqlash

Hifzi jon – jonni saqlash tumori

Hijob – parda

Hijron – ayriliq

Hikmatmaob – hikmatparast

Hilm – muloyimlik

Hilol abro' – hilol (oy)dek qoshli; yangi yarim oy (qay-iqqa o'xshashligiga ishora)

Hinduston maxsusl – Hindistondagina bo'ladigan

Hiri – Hirotning erkalamatma shakli

Hirmon – mahrumlik, bebahralik, benasiblik, yetisha olmay qolish; umidsizlik

Hirqat – kuyish; g'am, qayg'u

Hirzi jon – jonni saqlovchi tumor

Hisni – qo'rg'on, qal'a, istehkom

Hisor – qo'rg'on, qal'a, istehkom

Hodiy – to'g'ri yo'l ko'rsatuvchi

Hola – oynning qo'rg'onlashi

Holo – hozir, endilikda

Homil – eltuvchi

Hosid – hasadchi, birovning yutug'inl ko'rolmaydigan kishi

Hubob – ko'plk

Hubob – suv yuzidagi pufakcha

Hudhud – sassiqpopishak

Hulla – nozir va nafis kiyim; mato
 Humo – davlat qushi, baxt qushi
 Humoyunfol – kelajagi qutlugʻ, baxtli
 Hunardushman – hunarni, sanʼatni sezmaydigan
 Huqqayi yoqut – yoqut quticha
 Hur – jannat qizi
 Huvaydo – belgill, oshkaro, ayon, ravshan
 Huvaydo – paydo, koʻrinish
 Huy – nola chekmoq
 Hoʻy – figʻon
 Iblogʻ – yetkazish, aytish
 Ibo – tortinish, koʻnmaslik, uyat, hayo
 Ibriq – choydish, oftoba
 Ibtido – boshlanish
 Iflos – qashshoqlik, pulsizlik, sinish, hech narsasi qol-
 maganlik, muhtojlik
 Ifrot – haddidan oshish
 Ifsho – fosh, oshkor
 Ihtiroq – yonish, alanga
 Ijobat – qabul qilish
 Ijtinob – chetga olmoq, tortinish
 Iklash – dardli boʻlish, kasallanish
 Ikrah – jirkanish, xunuk hisoblash; istalmagan, yomon
 koʻrilgan ishni majburan bajarish yoki bajartirish
 Iktifo – kifoya qilmoq
 Ilayi – oldi
 Ilig – qoʻl

llik – qo'l

llg'amoq – hujum bilan bormoq

lnbisot – shodlik, xursandlik

lnfiol – hayajonlanish

lnoyat – mehribonchilik, marhamat, yordam, iltifot,

bag'ishlash

Intiho – oxir, so'ng

Inchka – ingichka

lqbol – davlat, boylik; omad, yaxshi kelajak

lqlim – mintaqa, qit'a (qadim olimlar Yer yuzini Jug'rofiy

yetti iqlimga ajratganlar)

lqomat – yashash

lqlido – ergashish

lrdamoq – izlamoq

lrilsa – yashasa

lrodat – xohish, istak, qasd, muridlik, berilish

lrifo – ko'tarilish, yuksalish; balandlik

lrg'at – silkitmoq, qoqmoq

lrshod – to'g'ri yo'l ko'rsatish

lskandar – jahongir Aleksandr Makedonskiy (mil. av.

358 – 323)

lsmat – poklik, ma'sumlik

lsor – bag'ishlash; in'om qilish, ayamay taqdim etish

lsqot – olib tashlash, soqit qilish

lsrimoq – mast bo'lmoq

lsror – qat'iylilik, o'jarlik

lstifodat – foydalanish, ilm olmoq

Istihqoq – biror narsaga haqli bo'lish; loyqlik
 Istiloh – atama, termin
 Istimo – eshitish, quloq solish, tinglash
 Istig'for – tavba
 Itgan – yo'qolgan
 Itlanur – yo'qolur
 Itob – qahr, g'azab, qiynoq
 Itolg'u – ovchi qush
 Ittihad – birlik
 Ixfo – yashirish, berkitish, maxfiy
 Ixroj – surgun
 Ixtilot – aralashish, qo'shilish, bordi-keldi qilish
 Iyd – bayram
 Iydi qurbon – qurbon hayiti
 Iymanmas – Iymanmaydi, hazar qilmaydi
 Izzat – azizlik, qadr-qimmat
 Ishkol – qiyinchilik, mushkullik, chigal
 Ishrat paymonalari – xursandchilik qadahlari
 Ishvagar – ishva qiluvchi
 Jabin – manglay
 Jafogustar – jafo qiluvchi, jafokor
 Jahonafruz – jahonni yorituvchi
 Jahonso'z – jahonni kuydiruvchi
 Jaldu – mukofot
 Jalodat – ulug'lik, bahodirlik
 Jamriy – past tabaqa vakili
 Jaras – qo'ng'iroq, karvon tuyasidagi qo'ng'iroq

Jarima – gunoh
 Javr – jabr, azob
 Javrildi – aylandi
 Javshan – sovut
 Jayhun – Amudaryoning qadimgi nomi
 Jazba – jalb etish
 Jazira – orol
 Jazm – aniq
 Jash – firuza rangli tosh, osmon rangi
 Jiba – urush kiyimi, sovut
 Jilvagoh – jilva (**nur**) joyi, yaltirab ko'rinish o'rni; ko'rinish joyi

ish joyi

Jinohi tayr – qanotli parranda
 Jismi so'zon – o'rtanayotgan vujud
 Jivor – yon, atrof
 Jodu – sehr, avrash
 Jobir – jabr qiluvchi;
 Joh – mansab, amal, martaba
 Joh ahli – mansab, amal egalari, ma'rifatsiz kishilar
 Johin – mansab, martaba
 Jola – yomg'ir, do'l
 Jom – qadah, may piyolasi
 Jomi Jam – afsonaviy podshoh Jamshid ixtiro qilgan jam, ichidagi mayi tugamaydi va olamni ko'rsatib turadi
 Janib – tomon
 Janso'z – jonni yoquvchi
 Jov – ovoza, ta'rif

Jovidona – abadiy, doimiy, mangu
 Jovud – abadiy
 Jozib – tortuvchi; jozibali
 Jozim – jazm qiluvchi
 Jud – in'om, ehson; qo'li ochiqlik, saxiylik
 Junun – aqldan ozganlik, savdoyilik
 Junun dafi – telbalikni daf etish
 Jur'a – qultum
 Justujo'y – qidirish
 Juu – ochlik; ishtaha
 Juz – bo'lak, qism, fasl, daftar (qo'lyozma kitoblarda),
 boshqa, o'zga
 Jung – katta kema
 Jo'n – daryo nomi
 Jo'npur – daryo nomi
 Jo'sh – qaynash; maj. g'ulg'ula, g'avg'o
 Kaf – kaft
 Kafi poy – oyoq kafti
 Kaj – teskari
 Kajnihod – yomon xulqli, yomon tabiatli
 Kaliso – xristianlar ibodatxonasi, cherkov
 Kamand – arqon, ip; tuzoq, sirtmoq
 Kamin – pana joy, xilvat joy (pistirma)
 Kanora – qirg'oq; chet
 Karam – saxiylik, mehr-shafqat
 Karih – jirkanch
 Karimuttarafayn – ikki taraflama ulug'

Kark – karkidon

Kas – kishi, shaxs, kimsa

Kasb ro'zi – har kungi ish, hunar; mashg'ulot

Kasir – mo'l-ko'l, barcha

Kasrat – mo'llik

Kavkab – yulduz

Kavsar – jannat bulog'i

Kashfi asrori nihon – yashirin sirni ochish

Kejib – kechib

Kerildi – yoyildi, yozildi

Kerish – yoy ipi

Kechin – kech

Kechti – o'ldi

Kimyo – yonish ilmi, misning olav ta'sirida olinga aylanishi

Kin – adovat, dushmanlik; kek, o'ch

Kinakash – adovat qiluvchi

Kinaxoh – kekchi; kek saqlovchi, qasoschi

Kinavar – kinchi, adovatkor, kekchi

Kirdor – qilg'iliq, ish

Kiroml – aziz

Kiromiy qadr – azizlik, hurmatga sazovorlik

Kisvat – kiyim, ust-bosh

Kiyina – adovat

Kiynaxoh – alamzadalik, o'ch olish istagi

Kiz – kiygiz

Kish – olmaxon

- Kishti – kema, qayiq
 Kishtibon – kemachi
 Kishvar – mamlakat
 Koh – somon
 Koj – shapaloq
 Kokuli qullob – gajak soch, kokil
 Kola – mato
 Kom – tilak, istak; tanglay, og'iz
 Komgor – baxtli, qudratli, bahramand
 Komili – mukammal biluvchi ustod
 Komron – o'z maqsadiga erishgan, baxtli; hokim, huk-
 mronlik qiluvchi
 Kor ozmo – ish ko'rgan, tajribali
 Kozib – yolg'onchi
 Kosh – koshki, zora
 Kudurat – g'am
 Kuffor – kofirlar
 Kuhan – eski, qadimgi
 Kuhulat – o'rta yasharlik
 Kulbayi xammor – may do'koni, may sotiladigan do'kon
 (uy)
 Kulla – cho'qqi, tog' cho'qqisi
 Kulli yavmin batar – kundan kun battar
 Kulola – jingalak soch
 Kunash – quyosh
 Kund – o'tmas
 Kunda pix – to'nkaday qo'pol

Kunj – burj, sayyoralar qo'nadigan manzil

Kuruh – 2 km chamasi masofa

Kushtgir – kurashchi

Kushti – kurash

Kushod – ochmoq

Ko'daz – asra, avayla

Ko'hak suyi – hozirgi Zarafshon

Ko'hi dard – dard tog'i

Ko'hkan – tog' qazuvchi, Farhodning laqabi

Ko'hsor – tog'li joylar

Ko'k – ildiz, tomir

Ko'k toqi – ko'k gumbazi

Ko'lok – to'lqin; bo'ron

Ko'ragoniy – so'zma-so'z ma'nosi kuyov degani. Ul-ug'bekka, xotinlaridan biri mo'g'ullardan bo'lgani uchun, berilgan nom. Chingizxondan keyin urf bo'lgan. Amir Temur ham Bibixonimga uylangani uchun «Ko'ragoniy» edi.

Ko'rkaboy – go'zal

Ko'tah – kalta, qisqa

Ko'shish – jahd qilish, intilish

Ko'chak-u buzruk – kichig-u katta

Lafz – so'z

Laim – past

Laka – laqqa

Lavand – dangasa, yalqov

Lavh – taxta, yozuv taxtasi

Lavoyi – joy nomi

Laxte – parcha

La'l – lab

Liqo – yuz

Lison – til

Livoyi ishtihor – shuhrat bayrog'i

Loba – yolverish, so'rash; tilyog'lamachilik; firib, nay-rang

Loda – ahmoq, aqlsiz

Lolabor – lola yog'diruvchi, qizartiruvchi

Lolakor – lola ekuvchi; qon yosh sochuvchi

Lolavor – loladay qizil

Lomakon – makonsiz

Log'ar – oriql

Lujjayi g'am – g'am girdobi

Lutf – muloyimlik, rahmdillik, yaxshi muomala, marha-mat

Lu'luyi xushob – jilvalanuvchi oppoql tish

Mabhut – hayratlangan

Madhush – behush

Madoris – madrasalar

Madrus – bekitish, yopish

Mafar – boshpana

Mafhum – fahmlangan, tushunilgan ma'no, mazmun

Mafosil – bo'g'in – bod (revmatizm) kasalligi

Matqud ul-asar – asari, lzi yo'qolgan

Magas – chivin, pashsha

Mahbub – sevikli yor

Mahd – beshik

Mahfil – joy, manzil; to'planish

Mahi tobon – porlab turgan oy

Mahjabin – oy peshona, peshonasi chiroyli, go'zal

Mahjur – hijronda qolgan, ayrilib qolgan; uzoqlashgan;
mahrum

Mahkumi – bir hokimning hukmi ostidagi (kishi)lari

Mahluldek – eritilgan

Mahmil – tuya va boshqa ulov ustiga o'rnatilgan, odam
o'tiradigan, usti yopiq kajava; kajavadagi yuk

Mahofil – majlislar, yig'inlar

Mahpaykar – oy suratli, oyday go'zal

Mahram – sirdosh, ulfat, hamdam

Mahtob – oydin

Mahv – yo'qolish, bitish

Mahvash – oyday go'zal

Mahz – xolis; yolg'iz

Mahzar – hozir bo'lish; hukmnoma

Mahzi haqiqat – faqat to'g'ri gap

Mahzun – g'amgin

Majruh – jarohat

Maknun – yashirilgan, maxfiy

Malakut – podshohlik

Malloh – kemachi

Malohat ganji – go'zallik xazinasi

Maloyik xo'yluq – farishta axloqli

Mamar – o'tish joyi, yo'l;

Mamlu – to'lgan, to'la
 Mamolik – mamlakatlar, yurtlar
 Man – kim, kimiki
 Mani – mustahkam qal'a
 Mankub – baxtsiz, azobda qolgan, qiyinchiliklarga
 yo'liqqan, xarob
 Manozil – manzillar, maskan
 Mansaba – *tadbir, chora*;
 Mansur – Mansur Xalloy (X asr)
 Manzuri – ko'zlagani, ma'qul topgani
 Manshur – yoyilgan, tarqatilgan; yoriq, farmon
 Maol – mazmun, ma'no
 Maonl – ma'nolar, mazmun, siyrat
 Maqdur – qudrat, quvvat
 Maqobir – qabrlar
 Maqom – rutba, daraja, o'rin; to'xtash; turarjoy
 Maqosid – maqsadlar, niyatlar, muddaolar
 Maqrun – yaqin; yondashgan
 Maqsud – qasd qilingan, niyat qilingan narsa; maqsad,
 istak, murod, orzu
 Maqtul – qatl etilgan, o'ldirilgan
 Maraz – kasallik
 Mardudidur – rad etgan, haydalgan
 Mardum – ko'z qorachig'i, odamlar
 Marg – o'lim
 Markab – ulov
 Markuz – mustahkam

Marv – qadimiy shaharlardan, hozirda Turkmanistonning Mari viloyatida xarobalari saqlanib qolgan

Marg'zor – o'tloq

Masih – Iso payg'ambarning laqabi, o'likni tiriltiruvchi

Maskun – kishilar yashab turgan joy, turarjoy

Maslub – ajratib tashlangan

Masnad – suyanchiq; taxt; hukmdorlik o'rni

Masof – jang maydoni

Masofar – safarga chiqqan, sayohatchi; masofa, yo'l

Masoyib – musibatlar

Masti lo'yaqil – hushsiz mastlar

«Matla ul-anvor» – Xusrav Dehlaviy «Xamsa»sining birinchi dostoni

Matofi – favof aylamoq, ziyorat qilmoq

Mavlud – tug'ilgan

Mavoiz – o'git, nasihat

Mavojib – belgilangan (haq, maosh)

Mavozi – mavzelar, joylar

Mavquf – to'xtash;

Mavsum – ismlangan, nomlangan

Mavzun – vaznli

Maxdum – ulug' zot, martabali kishi

Maxlas – xalos, qutulish

Maxmur – mast, sarxush

Maxuf – qo'rqinchli, vahimali

Maxzan – xazina saqlanadigan joy

«Maxzan ul-asror» – Nizomiy «Xamsa»sining birinchi dosloni

Maygun – may rangli, qizil rangli

Mayi nob – tiniq may

Maykada – mayxona

Mayxora – mayxo'r

Mazallat – xo'rlik, xorlik, pastlik

Mazammot – uyaltirish, kulgi qilish

Mazhar – ko'rinish

Mazori Shoh – hozirgi Shohi Zinda

Mazra – ekinzor

Mazruf – idish ichidagi narsa

Mag'zi sar – miya qatig'i

Mashom – burun, dimog'

Mashoqlar – yig'ib oladilar, xirmon qiladilar

Mashriq – Sharq

Mashvarot – kengash

Mash'uf – aqlsiz, devona

Ma'dan – kon

Ma'dum – mavjud emas, yo'q, yo'q bo'lgan

Ma'hud – mashhur; odaldagi; qadimgi

Ma'jun – turli giyohlardan tayyorlanadigan ichimlik

Ma'man – joy

Ma'mur – obod

Ma'mura – obod joy, mamlakat

Ma'nus – odatlangan

Ma'riy – rioya, amal

Ma'ruf bo'lmoq – tanilmoq

Ma'vid – va'da

Ma'vo – makon

Mehnat – g'am, mashaqqat

Mehr – muhabbat; oftob, quyosh

Mehri anvar – eng porloq nur

Mehri xovar – Sharq quyoshi

Meng – xol

Mengiz – yuz

Me'mori san'at – go'zal binolar qurish san'ati

Midod – siyoh

Mihan – mehnatlar

Mijmar – cho'g'don

Mijoz – xulq, tabiat

Mitra – zardushtiylarda Quyosh xudosining ismi, u kuch-qudrat, baxt-saodat ramzidir

Mizbon – bu so'z asli forsiy «miz» – stol, xontaxta so'zi va shaxsni ifodalovchi «-bon» qo'shimchasidan yasalgan bo'lib, u mehmon uchun tuzatilgan dasturxon sohibini anglatadi

Miod – vaqt, payt

Mig'far – jangda kiyiladigan bosh kiyimi, dubulg'a

Mo – suv

Moado – ...dan boshqa

Mobayn – o'rta, oraliq

Mohi tobon – porlab turgan oy

Mohini shast – mohi – baliq; shast – qarmoq

Mohona – oylik
 Molomol – to'la, limmo-lim
 Mone – to'siq
 Mosivo – dunyodan uzilgan
 Mochin – Sharqiy Turkiston yerlari
 Muaassir – ta'sirlangan
 Muabbad – abadiy
 Muanbar – xushbo'y, anbarli
 Muannas – xotin jinsi
 Mubaddal – almashingan, o'zgartirilgan
 Mubham – noaniq
 Mudavvar – aylana, yumaloq
 Mudbir – baxtsiz
 Muddaiy – da'vogar, da'vo qiluvchi, raqib
 Mufassar – tafsir, sharh
 Mufid – foydali
 Mufis – qashshoq
 Muftaxir – faxrlanuvchi, quvonuvchi
 Muhib – sevuvchi, do'st tutuvchi
 Muhlik – halok qiluvchi, o'ldirguvchi
 Muhtasham – boy, hashamatli
 Mujda – xabar, darak
 Mujgon – kiprik, kipriklar
 Mujib – bir ish va holning yuzaga kelishiga sabab bo'luvchi, sababchi, bois, tufayli
 Mujovir – Makkada yoki biror mozorda turg'un bo'luvchi
 Mukarrar – takror-takror

Mulam – rangli, nishonalik

Mulk – mamlakat, yurt

Mullama – yaltiratilgan

Multamas – iltimos qilingan, so'ralgan

Munfail – xijolat

Munis – do'st, ulfat, hamdam

Munojot – yalinish, yolvorish

Munqasim – qismlarga ajratuvchi, bo'luvchi, taqsimlovchi

Munqod – bo'yin eguvchi, bo'ysunuvchi, itoat etuvchi

Muntahi – oxiriga yetuvchi

Muntaqil – o'tuvchi, ko'chuvchi

Muntashir – yoyilgan, tarqalgan

Munzal – indirilgan, yuqoridan tushirilgan

Munzaviy – chetlashish, ibodat qilish

Muomalot – muomalalar, bordi-keldilar

Muqavviy – madadkor

Muqayyad – bog'langan, bandga solingan

Muqbil – baxtli

Muqim – turib qolish

Muqir – iqror

Muqobala – qarshi kelish

Muqoraba – mushohada qilish

Murabbiy – tarbiyachi

Muraqqa – yamalgan, quralgan (to'n haqida)

Muravvaq – tiniq, to'la

Murur – o'tish, kechish

Murshid – to'g'ri yo'lga soluvchi, yo'l ko'rsatuvchi; so'fiylikda pir, eshon

Musallam – ko'nish, tan berish, taslim bo'lish

Musallam – qarshilik qilmay ma'qullangan, e'tirof etilgan

Musalsal – zanjirga o'xshash

Musavvar – mujassam, tasvir etilgan

Musaxxar – taslim, o'ziga qaratilgan, bo'ysunmoq

Muso – yahudiy payg'ambarlardan biri, xudo bilan so'zlashgani uchun uni «kalimulloh» ham deb ataydilar

Musohib – suhbatdosh, yaqin kishi

Mustafid – bahramand, foyda oluvchi

Mustahiq – loyiq

Mustavli – yoyilgan, zabt etuvchi

Mustag'raq – g'arq bo'lish

Mustajil – shoshuvchi

Mutaassir – ta'sirlanmoq, ko'ngliga oluvchan

Mutaharrik – harakatlanuvchi, qimirlab turadigan

Mutavajjih bo'lmoq – yuzlanmoq, yo'l olmoq

Mutazarir – zararlangan, zarar ko'rgan

Mute – itoat etuvchi

Mutrib – cholg'uchi, qo'shiqchi

Muttako – suyanchiq, suyanadigan narsa

Muvajjah – ma'qul, yoqimli, yaxshi

Muvoso – yaxshilik; murosa qilish

Muxtalif – turli-tuman

Muxtalifmazhab – xilma-xil aqidaga mansub

Muxtasar – ixcham

Muzahhab – zarhal qilingan

Muzdi – ish haqi; to'lov

Muzmar – pinhon, yashirin

Muztarib – iztirobda qolgan, tinchsizlangan, iztirobli,
beqaror

Mug' – mazda dinning ruhoniysi, peshvosi

Mug'bacha – may tashuvchi bola; ma'shuqa

Mug'tanam – o'lja, g'animat

Musharraf – sharaflı, sharaflash

Mushavvash – tashvishlanish, besaranjom, parishon

Mushaxxis – ijrochi, aktyor

Mushfiq – shafqatli, mehribon

Mushkin – mushk hidli; mushk rangli; qora soch

Mushkin tanıob – mushkil (isli) arqon

Mushtari – talabgar

Mushtariy qul – saodatli sayyora

Munglashmoq – mungli ovoz chiqarmoq, mungli
yig'lamoq, dardlashmoq

Mu'tamad – ishonchli

Mu'tod – o'rganish, odat

Mu'tod – o'zgargan

Mo'bad – otashparastlar boshlig'i, obid

Mo'r – chumoli

Mo'tod – odat, mo'tod bo'lmoq – odatlanmoq

Mo'y – tuk, soch tolasi

Mo'ya – yig'i

- Nabard – urush, jang
 Nabotot – o'simliklar
 Nadim – xizmatkor
 Nafir – nola, faryod
 Naft – qora moy, neft
 Nafyi – rad etish, inkor qilish
 Nahang – ulkan yirtqich baliq, akula
 Nahib – qo'rqinch
 Nahv – sintaksis
 Nakxat – xushbo'y hid
 Namgin – namli, yoshli
 Namudor – ko'rinadigan, ko'rinib turgan
 Nang-u nom – or-nomus
 Nargis – oq rangli gul
 Narya Sanha – mifologik qahramon nomi, Mitraning yordamchisi
 Nas – farmon; «nun» bilan «sod» harflari qosh bilan ko'zga ishora qiladi
 Nasab – nasl, urug'
 Nasim – shabada, mayin (yoqimli) shamol
 Nasrin – oq ochiladigan bir xil gul
 Navard – yuruvchi, kezuvchi
 Navbar – yangi yetilgan meva, yangi o'sayotgan o'simlik
 Navha – nola, mungli yig'i
 Navjuvon – yosh
 Navohi – atroflari

Navola – rizq, ehson

Navozish – yaxshilik qilish, siylash, marhamat, mehribonchilik, erkalash

Navqaslanmoq – kasallanmoq

Navxat – miyig'ida kulgan

Navxosta – go'zal qomatli, yosh yigit

Naxl – ko'chat, nihol

Naxvat – kibr-u g'urur; xudbinlik

Naziri – tengi

Nazm – she'r

Nazm etar – nazm yaratadi, she'r yozadi

Nazohat – tozalik, soflik

Nazzora – qarash, nazar tashlash, ko'z solish; tomosha

Na'sh – tobut

Ne sud – nima foyda

Nekxoh – niyati yaxshi, ezgulik istovchi

Netong – ajab emas, taajjublanarli emas, qiziq emas

Nev – pahlavon, botir

Neng – narsa, mol, mulk

Nigahboni – qarovchi, qo'riqlovchi

Nigun – egilgan, bukilgan

Nigun – teskari, egilgan

Nihon – yashirin, ko'rinmaydigan

Nisor – sochish; chochqi

Niyoz – tilak, iltimos, o'tinish, umid

Nizor – bo'sh, nozik; oriq, ozg'in

Nisheb – pastlik

Nishotabzoy – xursandlik paydo qiluvchi
Nishotafzo – xursandlik, xush kayfiyat, rohat paydo qiluvchi

Nob – toza, tiniq, sof

Nodira – noyob, qimmatli

Nof – foydali, nafli

Nofa – mushk

Nohamvor – notekis

Nokom – bebahra, mahrum

Nokom – istagiga yetolmagan, nochor, baxtsiz

Nol – qamishqalam ichidagi qiltiriq

Nomavzun – kelishmagan

Nomuloyim – yoqimsiz

Nopadid – ko'rinmas, maxfiy; tayinsiz

Nor – o't

Nori saqar – do'zax olavi

Nosih – nasihatgo'y, o'git beruvchi

Nosur – bitmaydigan yara

Notavon – kuchsiz, bo'sh; zaif, epsiz, shudsiz; toqatsiz, kasal, betob

Notiqa – nutq so'zlovchi

Novak – kamonning o'qi, kiprik, ko'z qarashi

Novakandoz – o'q otuvchi, mergan

Novaki mujgon – kiprik o'qi

Nozili – ayon bo'lish; bajo qilmoq

Nozir – nazorat qiluvchi, qarovchi, ko'z soluvchi

Nochiz – arzimas

Nufur – nafrat

Nuh – payg'ambarlardan biri, rivoyatlarda aytilishicha, Yer yuzini suv bosganda, u barcha jonzollardan o'z ke-masiga bir juftidan olib ularning hayotini asrab qolgan ekan

Nuhuft – yashirin, maxfiy sir

Nuhufta – yashirin, maxfiy sir

Nukta – chuqur ma'noli so'z

Nuktasanj – ma'nolarni nozik biluvchi

Nuktasaro – go'zal va ma'noli so'zlovchi

Nuqi – gazak (zakuska); ovqat

Nuqud – naqd

Nur – ilohiy yorug'lik, haqiqat nuri

Nusrat – zafar, g'alaba

No'sh – ichish, totli, chuchuk

No'sho-no'sh – sipqoruvchi, ichuvchi

No'shxand – shirin va chiroyli kulgi

Obi baqa – hayot suvi, adabiy tiriklik suvi

Obi kavsar – kavsar hovuzining suvi

Obila – po'rsildoq, qavarish

Odampur – joy nomi

Ofoq – dunyo, olam, ufqlar

Ohi sard – sovuq oh, sovuq nafas

Oj – fil tishi; oq, ravshan, yorug'

OI – qizil

Olamoroy – olamni bezatadigan

Olat – asbob

Oll – qizil

Olingi – otingni
Om – omma, xalq
Omoj – maqsad
Omuz – o'rganuvchi, biluvchi
Oqitti – oqizdi
Orosta – tartibli
Os – juni oq va yumshoq bir hayvon va uning terisidan

ishlangan po'stin

Osaf – Sulaymon payg'ambarning dono vaziri
Osib – ziyon
Osiy – gunohkor
Osiyo sang – tegirmon toshi
Osig' – naf, foyda
Osor – belgilar, asarlar
Otashdam – otash nafasidan o't tutashuvchi
Otashgoh – o'choq, tandir, o'txona
Otashi so'zon – yonib turgan, yalqinli olov
Otqu – pokiza
Ovuch – hovuch, kaft, changal
Oyilmoq – ayrilmoq
Oyin – rasm, odat, qiliq, ravish; tarz, tartib, usul; ma-

rosim

Ozurda – ozor chekkan, ranjigan
Ozurdajon – joni ozor chekkan, ranjigan
Og'lab – yig'lab
Og'ochlar – daraxtlar (mevali daraxtlar)
Og'ochnida – yog'och taxtakachda

Og'oz qilmoq – boshlamoq

Oshiyon – in, uya

Oshub – g'avg'o, to'polon, hayajon, qo'rquv

Oshufta – parishon, tarqoq; maftun, shaydo

Oshufta – yoyilgan, taralgan

Oshyon – qavat

Ochun – olam, dunyo

Padidor – paydo bo'lgan, ko'ringan

Pahr – kunning to'rtidan biri

Pajmurda – ezilgan

Palang – yo'lbars

Pandim – undash, nasihat

Parand – ipakdan to'qilgan yupqa kiyimlik

Parastor – topinuvchi; xizmatkor; sevuvchi

Pargola – parcha-parcha, bo'lak; titilgan, yumdalangan

Pargor – pargar, sirkul; yetti qat osmon

Parixon – baxshilik, duoxonlik, duo bilan go'yoki yomon

ruhlarni quvish

Parishon – tarqoq, sochilgan, yoyilgan; yakson etilgan, umidsizlantirilgan

Parron – uchuvchi

Parlav – nur, shu'la, yog'du

Partob – uloqtirmoq, tashlamoq

Parshox – jang

Parcham – o'rilgan soch, zulf, kokil

Payk – xabarchi

Paykar – haykal, jussa, gavda

Paykon – kamon o'qining uchi, o'q uchidagi metall
boshlik, tikon; kiprik

Paymon – ahd, va'da

Paymona – may piyolasi, qadah

Payom – xabar, darak

Payrav – ergashuvchi (ya'ni Xusrav)

Payvast – bog'langan, ulangan, tutashgan

Payg'om – xabar

Pashmina – jun matodan qilingan kiyim

Pesha – hunar, kasb, odat

Pesh-u pas – old-orqa. Tevarak-atrof ma'nosida

Pech – o'ralish, buralish

Pech aylamoq – to'lg'anmoq

Pech-u tob – buralgan, o'ralgan

Pech-u xam – o'ralgan, buralgan, chuvalgan (zulfga
tegishli)

Pir – kekxa, qari

Piri mug'on – mayxonachi

Pirohan – ko'ylak

Pir-u juvon – kekxa-yu yosh

Piyog – joy nomi

Pobast – oyog'i bog'lanmoq

Ponsot – askarboshi, qo'rboshi

Porsiy – forsiy

Porso – taqvodor kishi

Pos – hurmatini qilmoq, sadoqat

Poya – martaba

Poybasta – giriftor, oyog'li bog'liq
 Poybo'si – so'zma-so'z: oyoqdan bo'sa olish, majozan:
 xushomad, ta'zim ma'nolarida
 Poyu – oyoq
 Poshikasta – ojiz, notavon
 Purdil – o'ziga ishongan, ko'ngli to'q
 Purhosil – serhosil
 Purmardum – odami ko'p
 Purnam – ko'zlari yoshga to'liq
 Purob – lim-lim tola yosh
 Purlob – yarqiroq
 Purxam – notekis
 Purshar – serjanjal, serg'avg'o
 Pushta – tepalik
 Po'ya – yugurish
 Po'shida – maxfiy, yashirin, bekik
 Qabab – qamab
 Qabo – ko'ylak ustidan kiyiladigan yengil ust kiyimi
 Qaboyil – qabilalar
 Qabza – changal, qo'l osti
 Qabzayi hukmi – qo'l ostidagi, tasarrufidagi
 Qamar – qamashtiradi; oy
 Qamuq – hamma
 Qarib – yaqin
 Qarilab – ulg'aytirib, yoshiga yosh qo'shib
 Qarin – yaqin (kishi)
 Qarobat – yaqinlik

- Qaromug' – yovvoyi o'simlik turlaridan biri
 Qaroq – qorachiq
 Qarqaro o'tag'asi – podsholik jig'asi
 Qasaba – shaharcha
 Qasri rafi – yuksak qasr
 Qasrnishin – qasrda o'tirish
 Qassomi azal – taqdirni belgilovchi, taqsimlovchi
 Qat – kesish
 Qatla – marta, karra, da'fa
 Qat' – bosish, yurish
 Qat'i silayi rahm – qarindosh-urug'ning oldidan o'tmas-
 dan degan ma'noda
 Qat'i tariq – yo'lto'sar, qaroqchi
 Qat'o – qat'iy, hech qachon, aslo
 Qaviy – kuchli
 Qavm-u xayl – yaqinlar, atrofdagilar
 Qayd – sirtmoq, band
 Qazo – o'lim
 Qazoq – erkin, bo'ysunmas, qochqin
 Qiroq – qirg'oq, chet
 Qiyom – tush
 Qiyor – qirqish
 Qofiya – arab tili grammatikasi, aslida, «Kifoyat»
 Qohir – qahr-g'azab ko'rsatuvchi, qahrlangan
 Qoqim – terisi mayin, oq junli hayvon terisidan tikilgan
 po'stin
 Qorun – behisob boylik jamlagan xasis boy, xasis-

ligidan uni yer yutgan

Qosid – xabarchi, soʻzlovchi

Qosir – qusur, qisqa, kalta, kuchsiz, ojiz

Qotilish – qoʻshilish

Qotimda – yonimda

Qoting – olding, yoning

Qoyim – teng, baravar

Qoyin – joy nomi

Qubur – qabrlar

Qudsiya – poklik, muqaddaslik

Qudum – qadamning koʻpligi

Qullob – qarmoq, ilmoq, changak

Qulon – ovlanadigan bir xil hayvon, yovvoyi eshak

Quloq yalqishi – quloq qizishi

Qulzum – dengiz

Qumosh – tovar, kiyim

Qurb – yaqinlik, yaqin bolish

Qurrat ul-ayn – koʻzning oq-qorasi

Qurtulmoq – qutulmoq

Qururgʻayib – qurib

Qoʻldosh – yordamchi

Qoʻlni hamoyil etmoq – quchmoq

Qoʻnolgʻa – qoʻnish joyi

Qoʻtuloyin – qutulay

Qoʻzutti – qoʻzgʻatdi

Qoʻsh – qadah

Qoʻsh tutish – qadah uzatish

Raf – yuksak
Rafiq – do'st, birodar
Raftor – yurish
Ragi – tomir, qon tomiri
Rahil – jo'nash
Rahn – garov
Rahnamoy – yo'l boshlovchi
Rahrav – yo'lovchi, sayohatchi
Raiyat – xalq
Ram – cho'chimoq, hurkmoq
Ramida – hurkkan, cho'chigan, qo'rqqan, hurkib qoch-

gan

Ranj – mashaqqat
Ranxa – Sirdaryoning «Avesto»dagi nomi
Raoyo – xalqlar
Raqam qilmoq – yozmoq, bitmoq
Rasad – observatoriya
Rasan – ip, chilvir, arqon
Ravo – munosib; yuruvchi, ketuvchi
Ravon – jon, yuruvchi, boruvchi, ketuvchi; oquvchi
Ravza – bog'
Ravzayi rizvon – jannat bog'i
Raxt – uy asbob-anjomi, kiyim-kechak
Raxsh – juda chopqir ot: olachipor, chiroyli ot
Raxshon – yaltiroq, porloq
Rayohin – rayhonlar
Razil – razolat

Razm – urush, jang
Razmovar – usta jangchi
Rangin – alvon, qizil
Rif'at – yuksaklik, baland martabalik
Rikob – uzangi
Rind – o'lam ishlaridan chekinib, xudo yodida yuradigan

kishilar

Rind sarxayli – rindlar sardori
Riyo – ikkiyuzlamachilik
Riyoz – bog'
Riyozat – mashaqqat
Rishta – to'mir, ip
Roh – yo'l
Romi – otuvchi; harakatdagi otliq askar; nayzador,

nayzali

Roqim – xat yozuvchi, kotib
Roy – fikr, o'y, ra'y
Roygon – tekin, yo'ldan topilgan
Royiha – yoqimli hid
Roz – sir
Rozdor – sirdosh
Rub'i maskun – quruqlikning to'rtidan biri, Yer yuzi

ma'nosida

Rud – daryo
Ruhparvar – ruhlantiruvchi, parvarishlovchi; yoqimli
Ruju – qaytish; murojaat; yuklash
Rust – mahkam, berkik

Rustoxez – g'avg'o; to'polon; qiyomat
 Rutba – martaba, daraja
 Rux – yuz
 Ruxsor – yuz
 Ruxsori moh – oy yuzli
 Rafiq – do'st, birodar
 Rahzan – yo'lto'sar, qaroqchi
 Ranbur – o'zgarlmoq, molamoq
 Rasan – arqon
 Ravza – bog'
 Ravzayi rizvon – jannat bog'i
 Ravon – jon, ruh
 Razm-u ko'shish – dushmanlik harakatida
 Raxshlar – otlar
 Rog'ib – moyil
 Ro'ya – tez yurish
 Ro'yi zard – sarg'aygan yuz
 Ro'z – kun
 Ro'zgor – tumush, tirikchilik, kun kechirish
 Ro'zi – nasiba, tiriklik vositasi
 Ro'z-shab – kun-tun
 Sabo – sharqdan esadigan tong shamoli; Sulaymon
 payg'ambarning sevgilisi Bilqis yashagan afsonaviy shahar
 nomi
 Sabt – mahkam turish; yozish, qayd etish
 Sabt o'lmoq – yozilmoq, qayd etilmoq
 Sabu – kuvacha, may idishi

Sabuhiy – ertalabki, tonggi, sahardagi
 Sabukbor – yuki yangil, yengil, chaqqon
 Sabuksayre – tezyurar
 Sabur – chidamli, sabrli
 Sabza rayhoniy – rayhon hidli sabza
 Sabzaliq – ko'm-ko'k, o'tloq
 Sabzpo'sh – yashil kiygan
 Sadaf – dengiz shillig'i, marvarid qobig'i
 Safha – bet
 Safo – shodlik
 Safo – yorug'lik, ravshanlik, porloqlik
 Safoiya – soflik, pokizalik
 Safol – idish
 Sahbo – qizil may
 Sahl – oson
 Sahob – bulut
 Sahoba – Muhammad payg'ambar tarafdorlari
 Sahv – xato, yanglish, unutish
 Sajjoda – joynamoz
 Saloh – to'g'ri
 Salotin – sultonlar
 Saloyi oma – ommaga ovoza, xalqqa targ'ib
 Salsabil – jannat arig'i
 Samand – saman ot, tezyurar va chiroyli ot
 Samar – meva; foyda; natija
 Samovot – samolar, osmonlar
 Samum – haroratli issiq shamol, qattiq garmisel

Sandal – xush isli daraxt
 Sandon – temir kunda
 Sano – maqlov
 Saqar – do'zax
 Saqoq – iyak
 Sarafroz – yuksak, yuksalgan, hammadan ustun; ul-
 ug'vor; xursand, quvnoq
 Sard – sovuq, xunuk
 Sarfarozi – yuksalgan
 Sargashtalik – boshi ayianganlik, sargardonlik, hayran-
 lik
 Sarhad – chegara
 Sari ko'y – ko'cha boshi: ma'shuqa dargohiga yaqin joy
 Sarir – taxt
 Sarjin – o'lchov birigi
 Sarjo'sh – sara
 Sarkash – o'jar, bosh bermas
 Sarmad – abadiy
 Sarmast – mast, sarxush
 Sarnavisht – taqdir
 Sarnigun – boshi quyi, to'ntarilgan
 Saromad – ilg'or, usta
 Saropo – boshdan oyoq
 Saroy – shahar, Oltin O'rda poytaxti
 Sarrof – pul almashtiruvchi
 Sarsar – sovuq, kuchli va qattiq shamol
 Sartosar – boshdan oyoq

Sar-u somon – azizlik va xorlik ma'nosida
 Sarvaqt – yo'qlov, yo'qlab kelish, ko'rishga kellish
 Sarvi ozod – baland qad
 Sarvi sihi – xushqomat, go'zal sarv
 Sarv-u sanubar – chiroyli daraxtlar turi
 Sarzanish – koyish, sazo qilish; tanbeh; haqorat
 Sarshor – limmo-lim, boshdan oshib to'kulguday
 Sarchashmayi hayvon – obihayot bulog'i
 Savobit – turg'un yulduzlar
 Savod – qora
 Savsan – gulning bir turi, sapsargul
 Savt – ovoz
 Saxo – saxiylik
 Saxt – mustahkam, juda
 Sayd – ov, shikor, ov qilish; o'lja
 Saydi murod – murod ovi
 Sayyod – ovchi
 Sangbast – mustahkam
 Sangdil – ko'ngli qattiq
 Sangi xora – qattiq tosh
 Sangtaroshlik – tosh yo'nishlik
 Sa'y – harakat
 Sepech – uch o'ram
 Serinmoq – sabr qilmoq, o'ylamoq
 Setor – musiqa asbobi
 Sibo – yirtqich hayvonlar
 Sifla – past, pastkash, xasis

Sifoti(n) – sifatlarini
 Siforish – mehribonlik, hurmat
 Sihi – tik, baland
 Sijanjol – oyna, ko'zgu
 Silsila – zanjir; tizma; tartib
 Sim – kumush
 Simiyodur – asossiz va mavhum «ilm»ning nomi
 Simot – dasturxon
 Sipehr – falak, osmon
 Sipoh – lashkar
 Sirishk – ko'z yoshi
 Sirisht – yaratilish
 Sitamdiyda – azob chekkan
 Sitez – kek, xusumat; janjal, urush
 Siyim – kumush, kumushdan
 Siymgun – kumushsimon, oq
 Siymnibadan – kumushbadan
 Siym-u zar – kumush-u oltin
 Siynaso'z – siynani (yurakni) kuydiradigan, o'rtaydigan
 Siyrat – xulq-atvor, odat, ichki olam
 Siyurg'ib – mukofot;
 Soda – sodda, go'l
 Sofiy – sof, toza, soflik, tiniqlik
 Sohobqiron – baxlli yulduz egasi, saodatli shoh
 Sohior – sehirgar
 Somi – eshituvchi
 Sori – sari, tomon

Sotir – berkituvchi, yashiruvchi
 Soyir – boshqa, o'zga
 Sog'ar – qadah
 Sog'arkash – may ichuvchi
 Sog'in – qadah, sog'inmoq; o'ylamoq
 Su – suv
 Subhayi saddona – yuztalik tasbih
 Subhi alast – erta tong
 Subhi nishot – shodlik tongi
 Subhidam – tong
 Subh-u maso – erta-kech
 Sud – foyda, manfaat; yaxshilik
 Sudmand – foydali, nafli
 Sudo – bosh og'rig'i
 Suhayl – yorug' yulduz nomi, yigitning oti
 Sukun – tinchish, osoyish, harakatsizlik
 Sulaymon – qadimgi yahudiy podsholaridan
 Suman – yasmin, oq, sariq rangli xush isli gul
 Sumanbar – go'zal, oqbadan, sevgili
 Summa – so'ng
 Sun – daryo nomi
 Sun – yaratilish
 Sunbul – mayin va uzun tolali qora o'simlik; mahbubaning sochi
 Surohi – qadah
 Surahiy – shisha, may quyiladigan idish
 Surud – qo'shiq, ashula

- Sust – bo'shatilgan, yechilgan, ochilgan
- Sutuh – sathlar, tekisliklar
- Suubat – qiyinchilik; dahshat, to'polon
- Suxanvarlik – so'zga ustalik, ijodkorlik, go'zal so'zlilik
- Suyurg'ab – mukofot
- Taab – mashaqqat, qiyinchilik
- Taarruz – tegib o'tish
- Tab – fe'l-atvor, tabiat; iste'dod
- Tabqu – xizmat
- Tabqu – yoningda, vaslingda
- Tafarruj – sayr-tomosha
- Tafovul – yaxshilik foli, bashorati
- Tafoxur – faxr, faxrlanish
- Tafriqa – bo'linish, o'rlaga nizo tushishi
- Tahammul – toqat, sabr, chidam
- Taharrub – yaqinlashish
- Tahavvur – talbalik, o'ylamay ish tutishlik; botirlik, jasorat
- Tahayyur – hayratlanish, hayron bo'lish
- Tahiyyay – salom, duo; tiriklik berish; hozirlash
- Tahoshi – chekinish, tortinish
- Tahrik – harakatga kelish, qo'zg'alish
- Tajalli – jilolanish
- Tajammul – zeb-ziynat
- Tajarrudpesha – aloqasizlik, chetlanish, hamma narsadan kechish, yolg'izlik
- Takalluf – obro'-e'tibor; ziynat, pardo

Takallum – gaplashish, suhbat; gaplashmoq, suhbatlashmoq

Takovar – yoʻrgʻa ot

Takyagoh – suyanchiq

Talaf – nobud boʻlish, halok boʻlish

Talotum – poʻrtana

Talx – achchiq, shoʻr

Talx-u tundi – achchiq

Talʼat – yuz, bet, koʻrinish, qiyofa, husn

Tamalluq – yalinish, iltimos

Tamanno – orzu

Tamkin – sabr, chidash

Taqrib – yaqin; taxmin

Taqrir – qaror berish; maqsadni ogʻzaki anglatish

Taqsir – qusur, xato

Taqviyat – quvvat, yordam

Taqya – doʻppi, bosh kiyimi

Tar – hoʻl; yangi, toza

Tarab – xursandlik, shodlik

Tarabnok – xursand

Tarabxona – oʻyin-kulgi uyi

Tarahhum – rahm, marhamat

Tarhin solur – reja tuzmoq

Tariqat – usul, yoʻl, maslak, soʻfiylik yoʻli, mazhab; tasavvufda Haqqa yetishishning ikkinchi darajasi

Tarjih – ustunlik

Tarrior – oʻgʻd, kissavur

Tasarruf – boshqarish
 Tasnif – bunyodga kelmoq.
 Tasxir – zabt etish, qo'lga olish
 Tatig' – totli
 Tavahhum – xayol, tasavvur
 Tavaqqu – ko'z tutish, umidvor bo'lish
 Tavaqquf – to'xtamoq, jim turmoq
 Tavarru – parhez qilish, tiyllish
 Tavf – aylanish, yuzni surtish, ziyorat
 Tavono – kuchli, qudratli
 Tavq – halqa, shoda, bog'
 Tavr – tartib, odat; yo'l
 Tavri – tarz, ravish; odat, usul
 Tavsan – sho'x, o'ynoqi
 Tav'amon – egizak
 Taxalluf – ixtilof, nomuvofiqlik
 Taxayyul – xayolga keltirish, xayol qilish
 Taxmir – yo'q qilish
 Taxvif – tahdid, qo'rqitish
 Tay qilmoq – o'tkazmoq
 Tazallum – zulmdan zorlanish, dod-fig'on
 Tazarru – yalborish
 Tazarv – tustovuq, qirg'ovul
 Tazvir – aldov, firib, hiyla
 Tazyin – bezahr; ziynatlash
 Tag'i (dag'i) – yana
 Tag'ofil – g'afiatda qoldirdi

Tag'yir – o'zgartirish
 Tashvir – to'lqin; falokat
 Ta'biya – joy
 Ta'xir – achchiq, sho'r; majozan azob-uqubat
 Ta'xir – oxirlandi, oxirda qoldi
 Tegma – har doim
 Tekin – kabi
 Tekma – har qaysi, har biri
 Tengiz – dengiz
 Tetru – ro'para, tik .
 Tiboq – misol
 Tifi – go'dak, yosh bola
 Tilogu – ehtirom qilish, bag'ishlash
 Tilurg'oy – tilaydi
 Tiri – tirik
 Tiynat – xulq, fe'l
 Tiyri bala – baloning o'qi
 Tiyri g'amza – g'amza o'qi
 Ti'dod – sanash, hisoblash
 To chand-u tokay – qancha va qachongacha
 Tobiston – yoz
 Tobonda – porlovchi, nurli
 Tobug' – huzur, old
 Tohir – pok
 Tom – butkul, to'liq, mukammal
 Topmasunlar dast – qo'llari yetmasin
 Tor – ip, tola, qil

Toroj – o'g'irlik
 Tortsa – o'lchasa
 Toun – o'lat, vabo
 Toyir – qush; uchuvchi
 Toza – yangi
 Tosh – tashqari
 Tubiy – jannat daraxti
 Tugan – belgi, dog'
 Tuhaf – tuhfalar, sovg'alar
 Tuman – o'n ming
 Tumlug' – sovuq
 Tund – jahldor
 Tund – kuchli, o'tkir
 Tund-u tez – qattiq sur'at bilan
 Tur – loyiq, tekis
 Turfa – qiziq
 Turra – zulf, kokil, o'rilgan soch
 Tutmon – tutmayman, aytmayman
 Tuz – chang, tuproq
 Tuz – to'g'ri, old
 Tuzaq – tuzoq, dom
 Tuzun – ortiq, ziyoda, ko'p
 To'ma – oziq, taom, luqma, bir osham ovqat
 To'n – joy nomi
 To'nar – xiralashadi
 To's – daryo nomi
 To'squ – boshqa, ortiqcha

To'sh – taraf, tomon
 Ubur – yurib o'tmoq
 Uftoda – yiqilgan, zaif, tashlandiq
 Ufun – sassiq; badbo'y hidli
 Ujb – manmanlik
 Ujmoh – jannat
 Ukush – ko'p
 Ulas – yoqimli, o'ziga tortuvchi, xumqar
 Uluq – ulug'
 Ulus – el, xalq
 Umaro – amirlar, amaldorlar
 Umrkoh – jon azobi
 Un – ovoz
 Una – unga
 Unsiya – chin do'stlik
 Uqda – bandlik, tutqun
 Uqob – burgut
 Ur – yalang'och
 Uramung – izing, makoning
 Urlug' – urug'
 Uruj – yuksalish
 Uramang – izing, makoning
 Usmon – Muhammad payg'ambardan keyingi uchlnchi
 xalifa (644 – 656)
 Usruk – mast
 Usursa – mast bo'lsa
 Utmoq – sayramoq

Uttilar – yutdilar, oldilar
 Utting – yutding
 Uyi – uxla
 Uyonib – uygʻonib
 Uyoqmoq – botmoq
 Uyumas – uxlamas
 Uyur – bur, och
 Uzlat – bir tarafga chekinish, kishilardan chetlashish
 Uzliq – mohirlik, ustalik
 Uznu – uygʻonib
 Uzor – yuz, bet
 Uzurmoq – qidirmoq, izlamoq
 Uzv – aʼzo, gavda boʻlaklaridan biri (qoʻl, oyoq kabi)
 Ushshoq – oshiqlar
 Uchmaq – jannat
 Vadud – gʻoyat sevuvchi
 Vahdat – yakkalik, yagonalik
 Vahdat mayi – birlik mayi, Alloh bilan birlashish timsoli
 Vajh – sabab, bahona, vaj; sohasida, xususida
 Vallohu aʼlam – Alloh bilguvchidir
 Valodat – tugʻilish
 Valoyat – gʻamxoʻrlik
 Vaqf – masjid, madrasa va shu kabilar taʼminoti uchun
 belgilab qoʻyilgan yer, doʻkon, saroy, tegirmon va h.k
 Vara – man qilingan ishlardan chekinish, parhezkorlik
 Varam – shish
 Varzish – mashq, koʻnikma, odat

- Vasal – o'rta, markaz
- Vase – keng, bepoyon
- Vasf ul-hol – hol ta'rifi
- Vasila – vosita, sabab, bahona
- Vasoyil – vasilalar, vositalar
- Vido – xayrlashish, qaytish, dunyodan o'tish
- Visprad – «Avesto» kitoblaridan biri, u ibodat paytida o'qiladigan oyat va suralarni qamrab olgan
- Vofir – mo'l-ko'l
- Vojun – teskari
- Voliy – hakim, hukmdar, padshoh
- Voqe – paydo bo'lish
- Vosil etmoq – visolga yetkizmoq
- Vovaylo – afsus va nadomatni, qayg'u va hasratni bildiruvchi undov so'z
- Voya – hissa, bahra, nasiba; istak, tilak; ma'naviy oziq
- Vuhush – vahshiy hayvonlar
- Vuqu – voqe bo'lish, yuz berish
- Vuquf – ma'lumot, bilim sohibi; voqiflik
- Vuslat – yetishish; uylanish
- Vusuq – ishonch
- Xalaf – keyinda keladigan, o'rniga o'tadigan; avlod, zu-riyot
- Xamsasanj – «Xamsa»ni o'lchovchi, «Xamsa» yozu-vchi ma'nosida
- Xamush – indamas, jim
- Xanda – kulgu, tabassum

Xar – eshak
 Xarobot – mayxona
 Xarobotiy – darvesh
 Xarosh – dard, alam, azob
 Xasm – dushman, raqib
 Xassatparvar – xasisparvar
 Xat – qizlar labi ustidagi tuk
 Xatm etti – tugatti, tamomladi
 Xatti omon – omonlik, ozodlik xati
 Xayafshon – ter sochuvchi
 Xayl – guruh, to'da, to'p
 Xayli fasohat – fasohat ahli
 Xayma – chodir, o'tov
 Xayruljavod – saxiyliklarning yaxshisi
 Xazro – yashil, ko'kimtir
 Xachan – qachon
 Xilof – qarshi, teskari, zid
 Xil'at – hashamatli kiyim
 Xirad – aql, fikr; zehn, hush
 Xirad xozini – aql xazinachisi
 Xiradmand – aqli, dono
 Xirman – xirmon, uymoq
 Xirom – yurish
 Xiromon – chiroyli yurish
 Xirqa – shayx va darveshlarning maxsus ust kiyimi,
 janda
 Xissat ahli – xasislar, pastkashlar

Xlir – abadiy barhayot payg'ambar
 Xob – tush, uyqu
 Xobolud – uyqusiragan
 Xokbo'sing – tuprog'ingni o'pish
 Xoki po – yo'lidagi tuproq
 Xoki poyi – oyoqlari ostining tuprog'i
 Xokistar – kul
 Xokro'b – yer supuruvchi, xizmatkor
 Xoksor – past, tuban
 Xoliq – yaratuvchi, tangri
 Xoma – qalam
 Xonavoda – oila; sulola
 Xongustar – dasturxon yoyuvchi
 Xor – lian
 Xormuz – Axura Mazda
 Xoro – taroshlanmagan qattiq tosh
 Xor-u xas – cho'p-xas
 Xorut – yerdagi ayolga oshiq bo'lgani uchun xudo g'az-
 abiga uchragan farishta
 Xos – alohida kishilar
 Xossa – xususan, ayniqsa
 Xovar – Sharq, kunchiqish
 Xoshok – xashak, cho'p
 Xudroy – o'jar, qaysar, o'zboshimcha
 Xuffosh – ko'rshapalak
 Xujasta – qutlug', muborak, baxtli
 Xuld – abadiylik, doimiylik, jannat

Xumor – mastlikning tarqalishi
Xumxona – xumlar turadigan joy
Xunfishon – qon sochuvchi
Xuni dil – yurak qoni
Xunobi ashk – qonli ko'z yosh
Xurda – zarra, bo'lak; oltin zarrasi
Xuro'sh – qichqirish, shovqin, g'avg'o
Xurshedi raxshon – porloq quyosh
Xurshid – quyosh, oltob
Xushdir – yaxshidur
Xushguvor – xushta'm, mazali
Xusho – qanday yaxshi
Xushxulq – yaxshi xulqli
Xo'b – yaxshi
Xo'bliq – go'zallik, yaxshilik
Xo'rush – yemak, ovqat
Xo'y – o'rganish, ko'nikma
Yabob – xarob
Yakbora – bir yo'la, birvarakayiga
Yaksar – bir boshdan, butunlay
Yalg'il – oq yolli
Yalinguq – kishi, inson
Yalvin – sehrli
Yamish – meva
Yangoq – yanoq
Yaqo, yeng – to'nning qismlari
Yarildi – ochildi

Yas – zarar

Yasoq – nizom, qoida

Yazdon – xudo, yaratgan

Yazim – yoziladigan (yoyiladigan) narsalar: gilam, kigiz
va b.

Yag'mo – talon-toroj, buzg'unlik

Yag'mogar – yalmog'iz

Yelkin – musafir

Yemishlar – mevalar

Yetib – pishib yetilib

Yitmoq – bitmoq, yo'qolmoq

Yig'och – o'n ikki chaqirim (kilometr) chamasidagi
masofa

Yo – yoy, kamon

Yo'rkashib – o'ralib, o'ralashib

Yobon qush – yovvoyi qush

Yodi – etti

Yona – yana

Yonib – qaytib, ketib

Yonmoq – qaytarmoq

Yonutmaslik – yaqinlashtirmaslik

Yoqtu – yorug'

Yora – yara, jarohat

Yormoq – pul, tanga, oltin

Yoro – iloj; mador, quvvat

Yosin – Qur'onning 36-surasi

Yova – behuda aljirash

- Yovusmoq – yaqinlashmoq
 Yovutmaslik – yaqinlashtirmaslik
 Yoyoq – yayov
 Yozg'irma – gunohkor qilma, ayblama
 Yog'iy – dushman
 Yog'lig' – ro'mol, belbog'
 Yub – yuvmoq, tozalamoq
 Yud – ko'tarmoq, chidamoq
 Yugribon – yugurib borib
 Yuh'yil izom – so'ngaklar tirilishi, tirilish
 Yukunub ko'rushmoq – hurmat yuzasidan ta'zim qilib
 ko'rishmoq
 Yulo – yalqini, olovi
 Yultek – buloqdek, chashmadek
 Yulug'la – bag'ishlamoq, fido qilmoq
 Yulo – yalqini, olovi
 Yundi – yuvindi
 Yur – yuvadi, yuvar
 Yurkanur – qoplanmoq
 Yusuf – payg'ambarlardan biri
 Yuz pora – yakson etilgan, parchalangan, bo'laklangan
 Yuzkashib – bezamoq
 Zabona – yalqin, alanga; til (a'zo); yonmoq, alangalanmoq
 Zabun – ojiz, notavon, bechora, kuchsiz; mag'lub, yengilgan
 Zahrchashm – zararli ko'z tashlash

Zalolat – adashish, yo'ldan ozish, gumrohlik
 Zamir – ich, ko'ngil
 Zan – xolin
 Zanaxdon – iyak
 Zangor – zang, g'ubor
 Zaqan – bag'baqa
 Zarbaft – zardan to'qilgan mato, zarbof, kimxob
 Zarbzanliq – to'p otuvchi
 Zard – sariq
 Zarf – may (suyuqlik) quyiladigan idish
 Zarpo'shlig' – oltin sochish
 Zarq – aldov, hiyla, makr, munofiqlik
 Zavraq – kema, qayiq
 Zaxm – yara, jarohat
 Za'f – kuchsizlik, holsizlik, kasallik
 Za'faroni – za'faron tusli, sariq
 Zerdast – qo'l ostida tutmoq, bo'ysundirmoq
 Zeri poy – oyoqosti
 Zihi – ey, ofarin
 Zij – astronomiya jadvali
 Zikr – so'zlash, tilga olish, bayon etish
 Zikriyo – Zakariyo, payg'ambarlardan biri, kofirlar zul-
 midan qochib daraxt ichiga yashiringan, kofirlar daraxt bi-
 lan birga uni arralaganida ham, xudoni tilidan qo'ymagan
 Zil – ich-qanot ko'zda tutiladi
 Ziloli Xizr – Xizr suvi, tiriklik suvi
 Ziyon – zarar; yomonlik

Zoda – avlod
 Zoda-budi – asli
 Zohir qilmoq – ko'rsatmoq
 Zol – kampir, qarigan xotin; makkor kampir
 Zoli xil'atdo'z – kiyim tikuvchi joriya kampir
 Zor – yetolmaslik
 Zoyil – so'nish
 Zoyiri – ziyoratchi, ziyorat qiluvchi
 Zog' – qarg'a
 Zuhd – dunyodan voz kechish, taqvodorlik
 Zuhra – sayyora nomi
 Zuhrajabin – Tong (Zuhra) yulduzidek
 Zuhur – ko'rinish
 Zuhul – Saturn sayyorasi, ya'ni omonlik timsoli
 Zulf – ayollarning ikki chakkasidan tushib turadigan
 kokillari; umuman, ayollar sochi – hijron timsoli
 Zulmpesha – zulmni odat qilmoq
 Zunnor – musulmon mamlakatlarida yashaydigan nas-
 roniylar beliga bog'lab yuradigan chilvir
 G'amgusor – g'amni tarqatuvchi
 G'amin – g'amgin
 G'amza – ishva, ko'zni nozli suzish
 G'amzada – g'amgin, qayg'uli
 G'amzudo – qayg'uni kelkazuvchi
 G'ani – boy
 G'arib – vatanidan uzoqda bo'lgan odam; g'aroyib,
 ajoyib

G'ariq – g'arq bo'lgan, botgan, cho'mgan
 G'ayr – o'zga, boshqa, begona, yot
 G'ayrat – rashk
 G'ayur – jasur
 G'azol (g'izol) – ohu, jayron
 G'azolon – kiyiklar
 G'ino – boylik
 G'irra – g'ulg'ula
 G'izo – yegulik, taom
 G'o'ta – suvga sho'ng'ib chiqish
 G'oratgar – talonchi, qaroqchi
 G'oza – upa-elik
 G'ubor – g'ashlik, dog', chang
 G'ubori xotir – xotira (ko'ngil g'ashligi)
 G'ul – dev
 G'ulg'u – judolik
 G'ulg'ul – shovqin, suvning sharqirashi
 G'urniq – qulf, zanjir
 G'urob – qora qush
 O'g – aql; maqta; ulug'la
 O'langamas – o'lganga emas
 O'lang – o't-o'lan, giyoh
 O'ldi ko'rmak – ko'rmoqchi bo'ldi
 O'ldug'um – bo'lganim
 O'lurmu – bo'ladimi
 O'q – kiprik
 O'rdu – qarorgoh, qo'shin joylashgan yer

O'sa – o'yla, mulohaza qil
 O'tmak – yemaklik, ovqat
 O'tru – o'tirib; qarshisida
 O'tun – tuban, pastkash
 O'yla – o'shanday, o'shanchalik
 O'zi – uzra, taraf
 O'zlak – dunyo, olam
 O'sh andin – shundan keyingina
 Shabgun – qop-qora
 Shabob – yoshlik
 Shab-u ro'z – tun-u kun
 Shafiq – shafqatli, marhamatli
 Shahna – qo'riqchi, soqchi, posbon (kunduzgi)
 Shahnishin – taxtsifat
 Shahre – bir shahar
 Shajar – o't-o'lanlar
 Shamoma – xushbo'ylik
 Shamoyil – ko'rinish, shakl, surat
 Shams – quyosh
 Shamsi anvar – nur sochuvchi quyosh
 Shams-u qamar – quyosh-oy
 Shamshod – tik o'sadigan chiroyli daraxt
 Shar – shariat
 Sharaf uyi – Axura Mazdaning mangu makoni, jannat
 Sharm – uyat, hayo, ibo
 Sharor – uchqun, alanga
 Shavq – zo'r havas, istak, kayf

Shayx San'on – badiiy asar qahramoni, xristian qiziga
oshiq bo'lib din va iymondan kechgan

Shang – sho'x, o'ynoqi

Shlag' – to'polon

Shikan – jingalak

Shikanj – bukillish, buralish

Shikast – siniq, sinish

Shikasta – halqa-halqa, buramli; majruh

Shikof – yoriq, darz, chok, teshik

Shikorandoz – ov ovlaydigan

Shikoriyl gulrang – ovlanadigan rangli qush, tus-
tovuq

Shikva – shikoyat, nolish

Shingarf – qizil rang

Shlnovar – suvda suzuvchi

Shirinkalom – shirinso'z, shirinsuxan

Shirinkomliq – shirinso'zlik, xushmuomalalik

Shirkat – umumiylik

Shitobon – yuguruvchi, shoshiluvchi

Shig'ovul – saroy marosimlarini boshqarib turadigan
amaldor

Shodurvan – soyabon

Shokir – shukr etguvchi

Shom – Suriya

Shona – taroq

Shoyista – muvofiq, munosib, loyiq, maqbul, ma'qul

Shoyista – laqdlrga sazovor

Shu'la uzor – shu'lavor yuz, nurli, munavvar chehra,
porloq jamol

Shuaro – shoirlar

Shubon – cho'pan, qo'ychivon

Shujo – shijoatli, dovyurak

Shumora – hisob-kitob

Shurb – ichish, ichmoq

Shuru – kirishish, boshlash

Shustagar – yuv'g'ich, murdasho'y

Shustu – yuvish

Shuyu – tarqalish

Shuo' – nur

Shug'ull – kirishish, shug'ullanish

Shusha – yombi, eritib maxsus shaklga solingan oltin

Sho'r – g'avg'o, to'polon; sho'r yer

Sho'rida – sho'r'peshona, parishonhol, devona,
savdoyi, oshiq

Chargalamoq – oralab chiqmoq, saflanib, bu boshidan
u boshigacha kezib chiqmoq

Charx – dunyo

Chatar – chimirmoq

Chavgon – koptok surib o'ynaydigan uchl egri tayoq-
cha, klyushka

Chavruidi – aylandi

Chashmi fatton – fitnakor, maftunkor ko'z

Cherik – qo'shin, askar

Chimg'on – o'tloq, sabzavor

Chln – tugun
 Chln – Xitoy
 Chirmon – o'ralgan
 Chig'ay – kambag'al, bechora
 Chobuksuvor – chavandoz, sipohiy
 Choh – quduq
 Cholok – tatik; kelishgan; chaqqon
 Choving – ovozing
 Chovush – hudaychi; eshik og'asi; xizmatkor, navkar
 Chog'ir – may, ichkilik, sharob
 Choshni – maza, ta'm, tot; totish, mazasini totib ko'rish,
 bahra
 Chun-u charo – behuda so'z
 Chust – chaqqon, tez, mahkam
 Chug'z – boyqush

MUNDARIJA

Xalq dostonlari.....	3
«Ravshan» dostoni.....	3
«Kuntug'mish» dostoni	14
«Alpomish» dostoni	27
Fozil yo'ldosh o'g'li haqida.....	35
Dostonlar haqida nazariy ma'lumot	36

5-SINF ADABIYOTI

Xalq og'zaki ijodi maqol va topishmaqlar.....	40
Imom al-Buxoriy	43
Ezop	45
Ertaklar olamida.....	47
Hamid Olimjon	53
Maqsud Shayxzoda	56
Jonatan Svift	57
H.K.Andersen	63
Abdulla Qodiriy	65
Mirkarim Osim	68

G'afur G'ulom	70
Oybek	72
Usmon Nosir	74
She'r haqida	76
Mirtemir	77
Asqad Muxtor	79
O'tkir Hoshimov	82
Antuan de Sent-Ekzyuperi.....	84
Alisher Navoiy	89
Zahiriddin Muhammad Bobur	91
Ruboiy haqida tushuncha	94
Muqimiy	94
Sayohatnoma haqida tushuncha	98
Sa'diy Sheroziy	99
Abdulla Avloniy	101
Erkin Vohidov	103
Abdulla Oripov	104
Nodar Dumbadze	105

6-SINF ADABIYOTI

G'afur G'ulom	109

Qissa haqida tushuncha	113
Turob To'la	113
Xudoyberdi To'xtaboyev	116
Sarguzasht asar haqida	121
Janni Rodari	121
Muhammad Aminxo'ja Muqimiy	124
Hajviy asarlar haqida	127
Abdulla Qahhor	128
Odil Yoqubov	131
Erkin Vohidov	133
O'tkir Hoshimov	135
Said Ahmad	138
Badiiy asarda kulgi haqida tushuncha	141
Musa Jalil	142
Xalq qo'shiqlari	144
Alisher Navoiy	145
Hikmatli so'z haqida tushuncha	147
Muhammadsharif Gulxaniy	148
Masal haqida tushuncha	153
Avaz O'tar	154
Abay Qo'nonboyev	155
Zulfiya	159

Pirimqul Qodirov	161
Roman haqida tushuncha.....	164
Tog'ay Murod	165
Jumaniyoz Jabborov	171
Ibroyim Yusupov	173

7-SINF ADABIYOTI

Badiiy so'z qudrati	176
Abdulla Avloniy	177
Shuhrat G'ulom.....	182
Ballada haqida	185
Chingiz Aytmatov	185
Ramziy obrazlar.....	192
Mirkarim Osim	193
Asqad Muxtor	197
She'riy vaznlar	200
Shukur Xolmirzayev	202
Saida Zunnunova	207
Rasul Hamzatov	209
Badiiy obraz va mubolag'ali tasvir	211
Alisher Navoiy	212

Tashbeh haqida	221
Tanosub	223
Irsoli masal	224
Turdi Farog'iy	224
Jahon Otin Uvaysiy.....	227
Chiston haqida.....	229
Qofiya va radif	230
Zavqiy	231
Maxtumdquli	233
Abdulla Qodiriy	235
Cho'lpon	243
Ko'chim haqida	246
Abdulla Qahhor.....	247
Mirtemir.....	254
Shavkat Rahmon	259
Tabiat lirikasi	263
Ernest Seton-Tompson.....	264

8-SINF ADABIYOTI

Yusuf Xos Hojib	269
Didaktik adabiyot haqida tushuncha	275

Lutfiy	276
Irsoli masal	285
Tajnis	285
Tuyuq haqida	285
Alisher Navoiy.....	286
Nodira	299
Musamman va muashshar	304
Abdurauf Fitrat	306
Hamza Hakimzoda Niyoziy.....	313
G'afur G'ulom	320
Qofiya haqida	324
Maqsud Shayxzoda.....	325
Tragediya haqida	331
Usmon Nosir.....	332
Asqad Muxtor	338
Said Ahmad	343
Roman shakllari	348
Ozod Sharafiddinov.....	350
To'ra Sulaymon.....	353
Muhammad Yusuf	358
Robindranath Thokur.....	362
O'ljas Sulaymonov.....	367

Firdavsiy	368
Sergey Yesenin	374

9-SINF ADABIYOTI

Nosiriddin Rabg'uziy	379
Alisher Navoiy	381
«Hayrat ul-abror» dostoni	383
«Farhod va shirin» dostoni	385
«Layli va majnun» dostoni	390
«Sab'ayi sayyor» dostoni	392
«Saddi Iskandariy» dostoni	395
Zahiriddin Muhammad Bobur	397
Memuar asar haqida	404
Boborahim Mashrab	405
Tasavvuf va tasavvuf atamaları	410
Muhammad Rizo Ogahiy	411
Zokirjon Xolmuhammad o'g'li Furqat	416
Abdulla Qodiriy	420
Badiiy asarda milliy ruh ifodasi	427
Abdulhamid Cho'lpon	428
Muso Toshmuhammad o'g'li Oybek	434

Roman shakli haqida	439
Odil Yoqubov	440
Badiiy adabiyotda ruhiyat tahlili	445
Abdulla Oripov	445
Lirik Qahramon	452
Vilyam Shekspir	453
Tragik obrazlar va hayot haqiqati	459
Haynrix Hayne	459
Aleksandr Pushkin	463
She'riy roman	468
Chingiz Aytmatov	468
Badiiy asar pafosi haqida	477
Mustaqillik davri o'zbek adabiyoti	478

LITSEY ADABIYOTLARI

«ADABIYOT» 1-BOSQICH O'QUVCHILARI UCHUN

Avesto	483
To'nyuquq bitiktoshi	485
«Kul tigin» bitigi	488
Mahmud Koshg'ariy	492
Abu Mansur as-saolibiyy va uning	496

«Yatimat ad-dahr» asari	496
Abu Mansur al-Tohiriy	497
Abu Tayyib al-Mus'abiy Muhammad ibn Xotim.....	498
Abul fazl as-sukkariy al-Marvaziy	
Ahmad ibn Muhammad ibn Zayd.....	498
Abu Ahmad al-Yamomiy al-Bo'shanjiy	499
Abu-l-Hasan Ali ibn al-Hasan	
al-Lahhom al-Haroniy	500
Abu Muhammad al-Matroniy al-Hasan	
ibn Ali ibn Matron	500
Yusuf Xos Hojib	500
Ahmad Yugnakiy.....	505
Ahmad Yassaviy	511
Nosiriddin Rabg'uziy	518
Pahlavon Mahmud.....	523
Sayfi Saroyi	526
Xorazmiy	531
Xo'jandiy	537
Sakkokiy	538
Atoyi.....	541
Gadoiy	544
Lutfiy	546

Jahon adabiyoti namunalari.....	551
Firdavsiy	551
Rudakiy.....	553

2-KURS LITSEY ADABIYOTI

Alisher Navoiy.....	556
Husayniy.....	579
Muhammad Solih.....	580
Zahiriddin Muhammad Bobur	585
Poshshoxo'ja Abdulvahobxoja o'g'li Xoja	597
Abulg'azi Bahodirxon.....	602
Turdi Farog'iy.....	604
So'fi Olloyor	608
Boborahim Mashrab	610
Xo'janazer Huvaydo	615
Jahon Otin Uvaysiy.....	617
Amiriy.....	621
Nodira	624
Gulxaniy.....	628
Maxmur.....	637
Shermuhammad Munis	639

Muhammad Rizo Ogahiy	646
Muhammad Rahimxon Feruz	653
Muhammad Aminxo'ja Muqimiy	654
Zokirjon Xolmuhammad o'g'li Furqat	659
Ubaydulla Zavqiy	663
Muhammadniyoz Komil Xorazmiy	668
Dilshod Barno	671
Anbar Otin	673

**«ADABIYOT». LITSEYLAR UCHUN DARSLIK.
3-KITOB.**

Mahmudxo'ja Behbudiy	676
Abdulla Avloniy	678
Avaz O'tar	686
Muhammad Sharif So'fizoda	687
Abdurauf Fitrat	688
Hamza Hakimzoda Niyoziy	694
Abdulla Qodiriy	695
Cho'lpon	697
G'afur G'ulom	703
Muso Toshmuhammad o'g'li Oybek	704

Abdulla Qahhor.....	711
Maqsud Shayxzoda.....	716
Hamid Olimjon.....	719
Mirtemir.....	724
Zulfiya.....	728
Shuhrat.....	730
Asqad Muxtor.....	733
Said Ahmad.....	735
Odil Yaqubov.....	739
Pirimqul Qodirov.....	743
Erkin Vohidov.....	746
Abdulla Oripov.....	749

MUSTAQIL MUTOLAA UCHUN O'ZBEK NASRIDAN NAMUNALAR

O'lmas Umarbekov. «Sovg'a» hikoyasi.....	754
Shukur Xolmirzayev. «Qariya» hikoyasi.....	755
Tohir Malik. «Shaytanat» qissasining 4-kitobidan parcha.....	756
O'tkir Hoshimov. «Dunyoning ishlari».....	757
Murod Muhammad Do'st.....	

«Dasht-u dalalarda» hikoyasi	759
Tog'ay Murod. «Ot kishnagan oqshom» qissasi.....	760
Xurshid Do'stmuhammad.	
«Beozor qushning qarg'ishi» hikoyasi	762
Erkin A'zamov. «Ko'k eshik» hikoyasi.....	763
Xayriddin Sultonov. «Yo, jamshid» hikoyasi	764
Shoyim Ba'tayev. «Nizomiddin al-yog'ly» tarixiy hikoyasi	765
Nazar Eshonqul.	
«Maymun yetaklagan odam» hikoyasi	767
Normurod Norqobilov. «Olim o'g'il» hikoyasi	768
Mustaqil mutolaa uchun o'zbek she'riyatidan namunalar	769
Ona tili va adabiyot	774

AKADEMIK LITSEY VA KASB-HUNAR KOLLEJLARI UCHUN DARSLIK

«Rustamxon» dostoni.....	774
Avesto.....	776
O'rxun-enasoy obidalari.....	778
Imom Ismoil al-Buxoriy	780

Ahmad Yassaviy	781
Najmiddin Kubro	782
Jaloliddin Rumiyy	784
Alisher Navoiy.....	785
Jahon Otin Uvaysiy.....	787
Hamza Hakimzoda Niyoziy.....	788
Erkin Vohidov	790
O'tkir Hoshimov	791
Abdulla Oripov	793
Tohir Malik	794
Muhammad Yusuf.....	796
Fuzuliy	798
Jek London	798
Chingiz Aytmatov.....	801
Lug'at.....	803

Izoh va qaydlar uchun

Izoh va qaydlar uchun

Ilmiy-ommabop nashr

**ADABIYOT FANIDAN
SAVOL-JAVOBLAR
TO'PLAMI**

(5 ming savolga 5 ming javob)

8000 nax

Nashriyot litsenziyasi: AI №134, 27.04.2009

Terishga berildi: 04.03.2013-y.

Bosishga ruxsal etildi: 03.05.2013-y.

Gazeta qog'oz. Qog'oz bichimi 84x108 1/64.

Arial garnituras. Ofset usulida bosildi.

Hisob-nashriyot t: 26,56. Shartli b.1: 23,52.

Adadi: 3000 nusxa.

Buyurtma № 23

«AKADEMNASHR» nashriyotida tayyorlandi.

100158, Toshkent shahri Chilonzor tumani 20^A-mavze 42-uy.

Tel.: (+99871) 217-16-77

e-mail: akademnashr@mail.ru

web-sita: www.akademnashr.uz

«AL-ALKOM TRADE» MChJ bosmaxonasida chop etildi.

Toshkent shahri Chilonzor ko'chasi 1^A-uy.